អដ្ឋកថា បដិសម្ភិទាមគ្គ

ឈ្មោះ សទ្ធម្មប្បកាសិនី
នៃព្រះសុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ
បឋមភាគ

៦៩

ភាគ ២

ពុទ្ធសករាជ ២៥៥១

អដ្ឋកថា បដិសម្ភិទាមគ្គ

ឈ្មោះ សទ្ធម្មប្បកាសិនី

នៃព្រះសុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ

បឋមភាគ

៦៩

“ ភាគ ២ ”

ពុទ្ធសករាជ ២៥៥១

ពាក្យផ្ដើម

ព្រះពុទ្ធវចនៈ គឺ ព្រះត្រៃបិដក ជាសាសនធម៌ ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់មានអង្គ ៩ គឺ ៖

សុត្ត បានដល់ ឧភតោវិភង្គ និទ្ទេសៈ ខន្ធកៈ បរិវារៈ ព្រះសូត្រផ្សេង ៗ មានមង្គលសូត្រជាដើម ។

គេយ្យ បានដល់ ព្រះសូត្រដែលប្រកបដោយគាថាទាំងអស់ ។

វេយ្យាករណ គឺ ព្រះអភិធម្មបិដកទាំងអស់ ព្រះសូត្រដែលមិនមានគាថា និងពុទ្ធវចនៈដែលមិនបានចាត់ចូលក្នុងអង្គ ៨ ឈ្មោះថា វេយ្យាករណៈទាំងអស់ ។

គាថា គឺ ព្រះធម្មបទ ថេរគាថា ថេរីគាថា និងគាថាសុទ្ធ ៗ ដែលមិនមានឈ្មោះ ពោលដល់ ព្រះសូត្រក្នុងសុត្តនិបាត ។

ឧទាន គឺ ព្រះសូត្រ ៨២ សូត្រ ដែលព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់សម្ដែងដោយសោមនស្សញ្ញាណ ។

ឥតិវុត្តក គឺ ព្រះសូត្រ ១១០ សូត្រ ដែលផ្ដើមឡើងដោយពាក្យថា សេចក្ដីនេះ សមដូចពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុក ។

ជាតក គឺ ជាការសម្ដែងរឿងក្នុងអតីតជាតិរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ មាន

ពាក្យផ្ដើម

ព្រះពុទ្ធវចនៈ គឺ ព្រះត្រៃបិដក ជាសាសនធម៌ ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់មានអង្គ ៩ គឺ ៖

សុត្ត បានដល់ ឧភតោវិភង្គ និទ្ទេសៈ ខន្ធកៈ បរិវារៈ ព្រះសូត្រផ្សេង ៗ មានមង្គលសូត្រជាដើម ។

គេយ្យ បានដល់ ព្រះសូត្រដែលប្រកបដោយគាថាទាំងអស់ ។

វេយ្យាករណ គឺ ព្រះអភិធម្មបិដកទាំងអស់ ព្រះសូត្រដែលមិនមានគាថា និងពុទ្ធវចនៈដែលមិនបានចាត់ចូលក្នុងអង្គ ៨ ឈ្មោះថា វេយ្យាករណៈទាំងអស់ ។

គាថា គឺ ព្រះធម្មបទ ថេរគាថា ថេរីគាថា និងគាថាសុទ្ធ ៗ ដែលមិនមានឈ្មោះ ពោលដល់ ព្រះសូត្រក្នុងសុត្តនិបាត ។

ឧទាន គឺ ព្រះសូត្រ ៨២ សូត្រ ដែលព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់សម្ដែងដោយសោមនស្សញ្ញាណ ។

ឥតិវុត្តក គឺ ព្រះសូត្រ ១១០ សូត្រ ដែលផ្ដើមឡើងដោយពាក្យថា សេចក្ដីនេះ សមដូចពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុក ។

ជាតក គឺ ជាការសម្ដែងរឿងក្នុងអតីតជាតិរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ មាន

ប្រការ គឺ ៖

១ **ទ្រង់បង្រៀនឲ្យយល់ដឹងដ៏ក្រៃលែង** ឃើញពិតក្នុងវត្ថុដែលគួរដឹង គួរឃើញ ។

២ **ទ្រង់សម្តែងធម៌មានហេតុផល** ដែលអ្នកស្តាប់អាចពិចារណាឃើញតាមសេចក្តីពិតបាន ។

៣ **ទ្រង់សម្តែងធម៌ដ៏អស្ចារ្យ** គឺ អ្នកប្រតិបត្តិតាមទើងបានទទួលនូវប្រយោជន៍ សមគួរដល់ការប្រព្រឹត្តប្រតិបត្តិ ។

ព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ទ្រង់ប្រកបដោយបាដិហារ្យ ទ្រង់ឆ្លាតក្នុងវោហារ ព្រោះទ្រង់ជាម្ចាស់នៃព្រះធម៌ មុននឹងទ្រង់សម្តែងនូវព្រះធម៌ដល់បុគ្គលណា ទ្រង់បានពិចារណាមើលនូវឧបនិស្ស័យរបស់បុគ្គលនោះដោយព្រះញាណ ទ្រង់ជ្រាបថាការបានស្តាប់នូវពុទ្ធវាទ តែងនាំមកនូវប្រយោជន៍ ទើបទ្រង់សម្តែង ។

ក្រោយពីព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ទ្រង់បរិនិព្វានទៅ ទ្រង់បានតាំងព្រះធម៌វិន័យទុកជាសាស្តាជំនួសព្រះអង្គ ។ តែការមិនមានសតិ បញ្ញាបារមី ការយល់ខុសក្នុងធម៌របស់បុគ្គលនោះ បានធ្វើការអធិប្បាយសេចក្តីនៃព្រះធម៌វិន័យតាមការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនឯង ជាហេតុធ្វើឲ្យមានការបដិបត្តិផ្សេង ៗ គ្នា មានសីល និងទិដ្ឋិ ផ្សេង ៗ គ្នា រហូតមាននិកាយ ដល់ទៅ ១៨ ។

ប្រការ គឺ ៖

១ **ទ្រង់បង្រៀនឲ្យយល់ដឹងដ៏ក្រៃលែង** ឃើញពិតក្នុងវត្ថុដែលគួរដឹង គួរឃើញ ។

២ **ទ្រង់សម្តែងធម៌មានហេតុផល** ដែលអ្នកស្តាប់អាចពិចារណាឃើញតាមសេចក្តីពិតបាន ។

៣ **ទ្រង់សម្តែងធម៌ដ៏អស្ចារ្យ** គឺ អ្នកប្រតិបត្តិតាមទើងបានទទួលនូវប្រយោជន៍ សមគួរដល់ការប្រព្រឹត្តប្រតិបត្តិ ។

ព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ទ្រង់ប្រកបដោយបាដិហារ្យ ទ្រង់ឆ្លាតក្នុងវោហារ ព្រោះទ្រង់ជាម្ចាស់នៃព្រះធម៌ មុននឹងទ្រង់សម្តែងនូវព្រះធម៌ដល់បុគ្គលណា ទ្រង់បានពិចារណាមើលនូវឧបនិស្ស័យរបស់បុគ្គលនោះដោយព្រះញាណ ទ្រង់ជ្រាបថាការបានស្តាប់នូវពុទ្ធវាទ តែងនាំមកនូវប្រយោជន៍ ទើបទ្រង់សម្តែង ។

ក្រោយពីព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ទ្រង់បរិនិព្វានទៅ ទ្រង់បានតាំងព្រះធម៌វិន័យទុកជាសាស្តាជំនួសព្រះអង្គ ។ តែការមិនមានសតិ បញ្ញាបារមី ការយល់ខុសក្នុងធម៌របស់បុគ្គលនោះ បានធ្វើការអធិប្បាយសេចក្តីនៃព្រះធម៌វិន័យតាមការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនឯង ជាហេតុធ្វើឲ្យមានការបដិបត្តិផ្សេង ៗ គ្នា មានសីល និងទិដ្ឋិ ផ្សេង ៗ គ្នា រហូតមាននិកាយ ដល់ទៅ ១៨ ។

គោលសំខាន់ គឺ ព្រះត្រៃបិដក និងអដ្ឋកថា មិនទាន់បានប្រែ អដ្ឋកថាចំណែកច្រើនទៅជាភាសាបាលី បុគ្គលដែលមានធនុះក្នុងភាសាបាលីតិច តួចសំនួនភាសាបាលីដែលប្រែចេញមកហើយ លំបាកដល់ការយល់របស់អ្នកដែលមិនបានសិក្សាភាសាបាលីជាមុន ព្រោះខ្វះកល្យាណមិត្ត ខ្វះសប្បុរសដែលមានការចេះដឹងក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាជាដើម ។

ការអធិប្បាយធម៌ ដែលជាផលនៃការត្រាស់ដឹងរបស់ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់មានអន្តរាយច្រើន ព្រោះឱកាសដែលយល់ខុស និយាយខុស បដិបត្តិខុស ។ ព្រះត្រៃបិដក ប្រៀបដូចជារដ្ឋធម្មនុញ្ញ ច្បាប់ទូទៅទីងជំទាស់ដល់ច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញមិនបាន យ៉ាងណា ការអធិប្បាយធម៌ជំទាស់នឹងព្រះត្រៃបិដក ពុទ្ធសាសនិកជនដែលល្អប្រកាន់ថាធ្វើមិនបានដូចគ្នា ដូច្នោះ ។

សូមអានុភាពនៃព្រះរតនត្រ័យ ប្រតិស្ឋានក្នុងហឫទ័យ

របស់ពុទ្ធសាសនិកជនទាំងឡាយ សូមបានជួបប្រសព្វ

សេចក្តីចម្រើនក្នុងព្រះធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់

ប្រកាសទុកល្អហើយបរិបូណ៌ដោយអត្ថ និងព្យញ្ជនៈ ។

ក្រុមរៀបរៀងព្រះអដ្ឋកថា

គោលសំខាន់ គឺ ព្រះត្រៃបិដក និងអដ្ឋកថា មិនទាន់បានប្រែ អដ្ឋកថាចំណែកច្រើនទៅជាភាសាបាលី បុគ្គលដែលមានធនុះក្នុងភាសាបាលីតិច តួចសំនួនភាសាបាលីដែលប្រែចេញមកហើយ លំបាកដល់ការយល់របស់អ្នកដែលមិនបានសិក្សាភាសាបាលីជាមុន ព្រោះខ្វះកល្យាណមិត្ត ខ្វះសប្បុរសដែលមានការចេះដឹងក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាជាដើម ។

ការអធិប្បាយធម៌ ដែលជាផលនៃការត្រាស់ដឹងរបស់ព្រះអរហន្តសម្មា-សម្ពុទ្ធជាម្ចាស់មានអន្តរាយច្រើន ព្រោះឱកាសដែលយល់ខុស និយាយខុស បដិបត្តិខុស ។ ព្រះត្រៃបិដក ប្រៀបដូចជារដ្ឋធម្មនុញ្ញ ច្បាប់ទូទៅទីងជំទាស់ដល់ច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញមិនបាន យ៉ាងណា ការអធិប្បាយធម៌ជំទាស់នឹងព្រះត្រៃបិដក ពុទ្ធសាសនិកជនដែលល្អប្រកាន់ថាធ្វើមិនបានដូចគ្នា ដូច្នោះ ។

សូមអានុភាពនៃព្រះរតនត្រ័យ ប្រតិស្ឋានក្នុងហឫទ័យ

របស់ពុទ្ធសាសនិកជនទាំងឡាយ សូមបានជួបប្រសព្វ

សេចក្តីចម្រើនក្នុងព្រះធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់

ប្រកាសទុកល្អហើយបរិបូណ៌ដោយអត្ថ និងព្យញ្ជនៈ ។

ក្រុមរៀបរៀងព្រះអដ្ឋកថា

គួរ ៗ

៨ ភិក្ខុផឹកស្រាខេ្សាយ ៗ គួរ ៗ

៩ ភិក្ខុក្រាលសំពត់និសីទនៈដែលមិនមានជាយ គួរ ៗ

១០ ភិក្ខុទទួល ឬត្រេកអរចំពោះមាស និងប្រាក់ ដែលគេទុកដាក់ដើម្បីខ្លួន គួរ ៗ

ព្រះយសត្ថេរដែលជាបុត្ររបស់ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះថា កាកណ្ឌកៈបានស្តាប់វត្ថុ ១០ ប្រការនោះហើយបានកាន់យកព្រះចៅអសោកកាជដែលជា ព្រះឱរសរបស់ ព្រះចៅសុសុនាគៈធ្វើជាសម្ពាញ់ ហើយជ្រើសរើសព្រះថេរៈ ៧០០ អង្គ ក្នុងចំណោម ភិក្ខុ ១.២០០.០០០ អង្គ គឺ (ដប់ពីរសែន) ញាំញីវត្ថុ ១០ ប្រការទាំងនោះ ហើយលើកសរីរៈ គឺ ព្រះធម៌-វិន័យឡើងសង្គាយនា ៗ

ភិក្ខុវជ្ជីបុត្រមានប្រមាណ ១០.០០០ អង្គ ត្រូវព្រះធម្មសង្គាហកត្ថេរទាំងឡាយគ្របសង្កត់ហើយ គឺ ទិតៀនហើយ ទើបស្វែងរកពួកគណៈ គ្រាបានពួកដែលជាទុព្វលវៈដ៏សមគួរដល់ខ្លួន ក៏ចាត់តាំងសម្នាក់ត្រកូលអាចារ្យថ្មីឈ្មោះថា មហាសង្ឃិកៈ និងឯកព្យោហារិកៈ ដែលបែកចេញមកពីត្រកូលអាចារ្យសង្ឃិកនោះ ៗ ត្រកូលអាចារ្យពីរពួកដទៃទៀត គឺ បញ្ញត្តិវាទៈ និងពហុលិយៈ ដែលមានឈ្មោះម្យ៉ាងទៀតថា ពហុស្សុតិកៈ ដែលបែកចេញ

គួរ ។

៨ ភិក្ខុផឹកស្រាខ្សោយ ៗ គួរ ។

៩ ភិក្ខុក្រាលសំពត់និសីទនៈដែលមិនមានជាយ គួរ ។

១០ ភិក្ខុទទួល ឬត្រេកអរចំពោះមាស និងប្រាក់ ដែលគេទុកដាក់ដើម្បីខ្លួន គួរ ។

ព្រះយសត្ថេរដែលជាបុត្ររបស់ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះថា កាកណ្ឌកៈបានស្តាប់វត្ថុ ១០ ប្រការនោះហើយបានកាន់យកព្រះចៅអសោកកាជដែលជា ព្រះឱរសរបស់ ព្រះចៅសុសុនាគៈធ្វើជាសម្ចាញ់ ហើយជ្រើសរើសព្រះថេរៈ ៧០០ អង្គ ក្នុងចំណោម ភិក្ខុ ១.២០០.០០០ អង្គ គឺ (ដប់ពីរសែន) ញ៉ាំញីវត្ថុ ១០ ប្រការទាំងនោះ ហើយលើកសិរៈ គឺ ព្រះធម៌-វិន័យឡើងសង្គាយនា ។

ភិក្ខុវជ្ជីបុត្រមានប្រមាណ ១០.០០០ អង្គ ត្រូវព្រះធម្មសង្គាហកត្ថេរទាំងឡាយគ្រប់សង្កត់ហើយ គឺ ទិតៀនហើយ ទើបស្វែងរកពួកគណៈ គ្រាបានពួកដែលជាទុព្វលវៈដ៏សមគួរដល់ខ្លួន ក៏ចាត់តាំងសម្នាក់ត្រកូលអាចារ្យថ្មីឈ្មោះថា មហាសង្ឃិកៈ និងឯកព្យោហារិកៈ ដែលបែកចេញមកពីត្រកូលអាចារ្យសង្ឃិកនោះ ។ ត្រកូលអាចារ្យពីរពួកដទៃទៀត គឺ បញ្ញត្តិវាទៈ និងពហុលិយៈ ដែលមានឈ្មោះម្យ៉ាងទៀតថា ពហុស្សុតិកៈ ដែលបែកចេញ

ក្នុងពុទ្ធសករាជ ២០០ អាចរិយវាទ គឺ លទ្ធិនៃអាចារ្យទាំងអស់ រួម ១៨ និកាយ គឺ ១២ និកាយបែកចេញអំពីថេរវាទនេះ និងនិកាយអាចរិយវាទ ៦ បែកចេញមកពីត្រកូលអាចារ្យមហាសង្ឃិកៈទាំងឡាយ ដូច្នេះឯង ។

ពាក្យថា និកាយ ១៨ ក្តី ត្រកូលអាចារ្យ ១៨ ក្តី ជាឈ្មោះរបស់និកាយដែលពោលមកហើយទាំងនោះឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត បណ្តានិកាយទាំង ១៨ នោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជានិកាយដែលបែកចេញពីគ្នា , ចំណែកថេរវាទ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជានិកាយដែលមិនបែកគ្នា គឺ តាំងនៅដូចដើម ។

ក្នុងពុទ្ធសករាជ ២០០ អាចរិយវាទ គឺ លទ្ធិនៃអាចារ្យទាំងអស់ រួម ១៨ និកាយ គឺ ១២ និកាយបែកចេញអំពីថេរវាទនេះ និងនិកាយអាចរិយវាទ ៦ បែកចេញមកពីត្រកូលអាចារ្យមហាសង្ឃិកៈទាំងឡាយ ដូច្នេះឯង ។

ពាក្យថា និកាយ ១៨ ក្តី ត្រកូលអាចារ្យ ១៨ ក្តី ជាឈ្មោះរបស់និកាយដែលពោលមកហើយទាំងនោះឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត បណ្តានិកាយទាំង ១៨ នោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជានិកាយដែលបែកចេញពីគ្នា , ចំណែកថេរវាទ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជានិកាយដែលមិនបែកគ្នា គឺ តាំងនៅដូចដើម ។

ប្រវត្តិអ្នកតែងព្រះអដ្ឋកថា

ព្រះពុទ្ធឃោសត្ថេរ ដែលយើងនិយមហៅថា ព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ បានប្រាប់ទុកខាងក្រោយនៃអារម្ភកថា ព្រះគម្ពីរអដ្ឋកថាអដ្ឋសាលិនី ថា ព្រះភិក្ខុមាននាមថា ពុទ្ធឃោសៈដូចគ្នា បានអារាធនាលោកឲ្យតែងព្រះគម្ពីរនេះឡើង (គម្ពីរអដ្ឋសាលិនី) ។ ទាំងនេះឃើញថា នាមព្រះពុទ្ធឃោសៈមានច្រើន ដូចក្នុងសម័យនោះ ក៏នៅមានព្រះពុទ្ធឃោសៈអារាធនាឲ្យព្រះពុទ្ធឃោសៈតែងព្រះគម្ពីរនេះជាដើម ។

កិត្តិសព្ទរបស់ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ជាមង្គលដ៏អង្វែង ព្រោះលោកបានធ្វើការកសាងព្រះគម្ពីរទុកយ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ ។ ព្រះពុទ្ធាឃោសាចារ្យជាអ្នកស្រុកជម្ពូទ្វីប គឺ ប្រទេសឥណ្ឌាប៉ែកខាងត្បូង មានជីវិតរស់នៅក្នុងរវាងពុទ្ធសករាជ ៩៤៥ ដល់ ១.០០០ ឆ្នាំ កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ទាតំបន់ពុទ្ធគយាដែនមគធៈ ជិតស្ថានទីត្រាស់ដឹង ។ មុនចូលមកបួសក្នុងព្រះពុទ្ធ-សាសនា បានសិក្សាសិល្បសាស្ត្រទាំងពួង រៀនចប់ត្រៃវេទ បានត្រាច់ទៅកាន់ទីផ្សេង ៗ ក្នុងជម្ពូទ្វីប បានឆ្លើយបញ្ហាជាមួយសមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ប្រាកដជាអ្នកមានសតិបញ្ញាច្រើន ។ សមណព្រាហ្មណ៍ និងបណ្ឌិតដទៃ ៗ មិនអាចឆ្លើយដោះស្រាយបញ្ហាព្រាហ្មណ៍កំលោះនេះបាន ។

ប្រវត្តិអ្នកតែងព្រះអដ្ឋកថា

ព្រះពុទ្ធឃោសត្ថេរ ដែលយើងនិយមហៅថា ព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ បានប្រាប់ទុកខាងក្រោយនៃអារម្ភកថា ព្រះគម្ពីរអដ្ឋកថាអដ្ឋសាលិនី ថា ព្រះភិក្ខុមាននាមថា ពុទ្ធឃោសៈដូចគ្នា បានអារាធនាលោកឲ្យតែងព្រះគម្ពីរនេះឡើង (គម្ពីរអដ្ឋសាលិនី) ។ ទាំងនេះឃើញថា នាមព្រះពុទ្ធឃោសៈមានច្រើន ដូចក្នុងសម័យនោះ ក៏នៅមានព្រះពុទ្ធឃោសៈអារាធនាឲ្យព្រះពុទ្ធឃោសៈតែងព្រះគម្ពីរនេះជាដើម ។

កិត្តិសព្ទរបស់ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ជាមង្គលដ៏អស្ចារ្យ ព្រោះលោកបានធ្វើការកសាងព្រះគម្ពីរទុកយ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ ។ ព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យជាអ្នកស្រុកជម្ពូទ្វីប គឺ ប្រទេសឥណ្ឌាប៉ែកខាងត្បូង មានជីវិតរស់នៅក្នុងរវាងពុទ្ធសករាជ ៩៤៥ ដល់ ១.០០០ ឆ្នាំ កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ទាតំបន់ពុទ្ធគយាដែនមគធៈ ជិតស្ថានទីត្រាស់ដឹង ។ មុនចូលមកបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា បានសិក្សាសិល្បសាស្ត្រទាំងពួង រៀនចប់ត្រៃវេទ បានត្រាច់ទៅកាន់ទីផ្សេង ៗ ក្នុងជម្ពូទ្វីប បានឆ្លើយបញ្ហាជាមួយសមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ប្រាកដជាអ្នកមានសតិបញ្ញាច្រើន ។ សមណព្រាហ្មណ៍ និងបណ្ឌិតដទៃ ៗ មិនអាចឆ្លើយដោះស្រាយបញ្ហាព្រាហ្មណ៍កំលោះនេះបាន ។

ឈ្មោះអដ្ឋសាលិនី ដែលជាអដ្ឋកថាព្រះគម្ពីរធម្មសង្គណីបករណ៍ និងគម្ពីរបរិត្តដ្ឋកថា គឺ អដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដកច្បាប់សង្ខេប ព្រះរេវតមហាថេរៈបានឃើញអដ្ឋកថាដែលលោកបានរចនាហើយ ទើបណែនាំលោកថា ក្នុងជម្ពូទ្វីបមានតែព្រះបាលីព្រះត្រៃបិដកប៉ុណ្ណោះ មិនមានអដ្ឋកថាបាលីព្រះត្រៃ-បិដកនៅឡើយ តែក្នុងលង្កាទ្វីបនៅមាន ដោយព្រះថេរៈទាំងឡាយមានព្រះសារីបុត្ត (ឈ្មោះដូចអគ្គសាវ័ក) ជាដើម បានរចនាទុក និងតមកព្រះមហិន្ទត្ថេរៈបានត្រួតពិនិត្យ ហើយរចនាទុកជាភាសាសីហឡៈ សូមឲ្យព្រះពុទ្ធឃោសៈទៅលង្កាទ្វីបត្រួតពិនិត្យមើលអដ្ឋកថាទាំងនេះ ហើយប្រែមកជាភាសាមគធៈវិញ ទើងបានជាប្រយោជន៍ និងសេចក្តី ចម្រើនដល់មនុស្សលោកទាំងពួង កាលព្រះថេរៈបានណែនាំយ៉ាងនេះហើយ ព្រះពុទ្ធឃោសៈក៏មានបីតិសោមនស្ស ក្រាបបង្គំលាព្រះឧបជ្ឈាយ៍ និងព្រះភិក្ខុសង្ឃ ហើយធ្វើដំណើរទៅកាន់លង្កាទ្វីបតាមទូក បានជួបព្រះពុទ្ធទត្តត្ថេរៈ ដែលបាននិមន្តជ្រួសផ្លូវគ្នានៅកណ្តាលសមុទ្រ បានសន្ទនាគ្នា និងប្រាស្រ័យទាក់ទងរឿងប្រែគម្ពីរជាភាសាមគធៈ ហើយធ្វើដំណើរតទៅរហូតដល់កំពង់ផែក្រុងលង្កាសម័យនោះ គឺ ជាកាលរបស់ក្សត្រលង្កាទ្រង់ព្រះនាមថា មហានាម មាននាមដទៃទៀតថា (សិរិនិវាស) ខ្លះ (សិរិកុថៈ) ខ្លះ (សិរិកូដ្ឋៈ) ខ្លះ ពុទ្ធសករាជ (៩៥២-៩៧៤) ។

កាលដែលព្រះពុទ្ធឃោសៈទៅដល់លង្កា បានទៅជួបព្រះភិក្ខុសង្ឃ

ឈ្មោះអដ្ឋសាលិនី ដែលជាអដ្ឋកថាព្រះគម្ពីរធម្មសង្គណីបករណ៍ និងគម្ពីរបរិត្តដ្ឋកថា គឺ អដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដកច្បាប់សង្ខេប ព្រះរេវតមហាថេរៈបានឃើញអដ្ឋកថាដែលលោកបានរចនាហើយ ទើបណែនាំលោកថា ក្នុងជម្ពូទ្វីបមានតែព្រះបាលីព្រះត្រៃបិដកប៉ុណ្ណោះ មិនមានអដ្ឋកថាបាលីព្រះត្រៃ-បិដកនៅឡើយ តែក្នុងលង្កាទ្វីបនៅមាន ដោយព្រះថេរៈទាំងឡាយមានព្រះសារីបុត្ត (ឈ្មោះដូចអគ្គសាវ័ក) ជាដើម បានរចនាទុក និងតមកព្រះមហិន្ទត្ថេរៈបានត្រួតពិនិត្យ ហើយរចនាទុកជាភាសាសីហឡៈ សូមឲ្យព្រះពុទ្ធឃោសៈទៅលង្កាទ្វីបត្រួតពិនិត្យមើលអដ្ឋកថាទាំងនេះ ហើយប្រែមកជាភាសាមគធៈវិញ ទើងបានជាប្រយោជន៍ និងសេចក្តី ចម្រើនដល់មនុស្សលោកទាំងពួង កាលព្រះថេរៈបានណែនាំយ៉ាងនេះហើយ ព្រះពុទ្ធឃោសៈក៏មានបីតិសោមនស្ស ក្រាបបង្គំលាព្រះឧបជ្ឈាយ៍ និងព្រះភិក្ខុសង្ឃ ហើយធ្វើដំណើរទៅកាន់លង្កាទ្វីបតាមទូក បានជួបព្រះពុទ្ធទត្តត្ថេរៈ ដែលបាននិមន្តជ្រួសផ្លូវគ្នានៅកណ្តាលសមុទ្រ បានសន្ទនាគ្នា និងប្រាស្រ័យទាក់ទងរឿងប្រែគម្ពីរជាភាសាមគធៈ ហើយធ្វើដំណើរតទៅរហូតដល់កំពង់ផែក្រុងលង្កាសម័យនោះ គឺ ជាកាលរបស់ក្សត្រលង្កាទ្រង់ព្រះនាមថា មហានាម មាននាមដទៃទៀតថា (សិរិនិវាស) ខ្វះ (សិរិកុឋៈ) ខ្វះ (សិរិកូដ្ឋៈ) ខ្វះពុទ្ធសករាជ (៩៥២-៩៧៤) ។

កាលដែលព្រះពុទ្ធឃោសៈទៅដល់លង្កា បានទៅជួបព្រះភិក្ខុសង្ឃ

ដោយអត្ថ ឬដោយបទដើម បទចុងឬ ដោយថេរវាទ ឬដោយព្រះបាលីទាំងឡាយក្នុងកន្លែងណាទីមួយឡើយ ទាំងបីច្បាប់ដូចគ្នា ដើម្បីសម្តែងសេចក្តីអស់អាចយ៉ាងក្រៃលែងរបស់លោក ទេវតាទាំងឡាយបានសាធុការព្រះសង្ឃប្រមាណ ១.០០០ អង្គ ប្រជុំគ្នាក្នុងមហាវិហារបានឃើញសេចក្តីអស្ចារ្យ នាំគ្នាត្រេកអរ កោតសរសើរ សោមនស្ស សាធុការ បានប្រកាសថា លោកអង្គនេះជាព្រះមេត្តេយ្យពោធិសត្វ ពិតប្រាកដ និងបានអនុមតិឲ្យលោកប្រែគម្ពីរ ពីភាសាសីហឡៈមកជាភាសាមគធៈ ។

ក្នុងគ្រានោះ ព្រះចៅមហានាមក្សត្រនៃលង្កា ទ្រង់បានស្តាប់កិត្តិគុណរបស់លោក ស្តេចបានចេញចាកពីព្រះនគរទៅដល់មហាវិហារ ទ្រង់នមស្ការព្រះសង្ឃ ហើយនមស្ការព្រះពុទ្ធឃោសៈ និមន្តឲ្យគង់នៅក្នុងប្រាសាទមួយឈ្មោះ **បធានឃរ** នាទិសទក្សិណរបស់មហាវិហារ បានប្រែអដ្ឋកថាភាសាសីហឡៈ ជាអដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដកភាសាមគធៈ ។

អដ្ឋកថាក្នុងភាសាសីហឡៈពីបុរាណនោះមាន ៣ យ៉ាង គឺ ៖

១ មហាអដ្ឋកថា

២ បច្ចរិយអដ្ឋកថា

៣ កុរុន្ទិអដ្ឋកថា អដ្ឋកថាដែលបានលើកឡើងកាន់សង្គាយនាព្រះមហិន្ទត្ថេរៈនាំមកពីជម្ពូទ្វីប ហើយរចនាទុកជាភាសាសីហឡៈ ឈ្មោះ **មហាអដ្ឋកថា** ។

ដោយអត្ថ ឬដោយបទដើម បទចុងឬ ដោយថេរវាទ ឬដោយព្រះបាលី ទាំងឡាយក្នុងកន្លែងណាទីមួយឡើយ ទាំងបីច្បាប់ដូចគ្នា ដើម្បីសម្តែងសេចក្តីអង់អាចយ៉ាងក្រៃលែងរបស់លោក ទេវតាទាំងឡាយបានសាធុការព្រះសង្ឃប្រមាណ ១.០០០ អង្គ ប្រជុំគ្នាក្នុងមហាវិហារបានឃើញសេចក្តីអស្ចារ្យ នាំគ្នាត្រេកអរ កោតសរសើរ សោមនស្ស សាធុការ បានប្រកាសថា លោកអង្គនេះជាព្រះមេត្តេយ្យពោធិសត្វ ពិតប្រាកដ និងបានអនុមតិឲ្យលោកប្រែគម្ពីរ ពីភាសាសីហឡៈមកជាភាសាមគធៈ ។

ក្នុងគ្រានោះ ព្រះចៅមហានាមក្សត្រនៃលង្កា ទ្រង់បានស្តាប់កិត្តិគុណរបស់លោក ស្តេចបានចេញចាកពីព្រះនគរទៅដល់មហាវិហារ ទ្រង់នមស្ការព្រះសង្ឃ ហើយនមស្ការព្រះពុទ្ធឃោសៈ និមន្តឲ្យគង់នៅក្នុងប្រាសាទមួយឈ្មោះ **បធានឃរ** នាទិសទក្សិណរបស់មហាវិហារ បានប្រែអដ្ឋកថាភាសាសីហឡៈ ជាអដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដកភាសាមគធៈ ។

អដ្ឋកថាក្នុងភាសាសីហឡៈពីបុរាណនោះមាន ៣ យ៉ាង គឺ ៖

១ មហាអដ្ឋកថា

២ បច្ចរិយអដ្ឋកថា

៣ កុរុន្ទីអដ្ឋកថា អដ្ឋកថាដែលបានលើកឡើងកាន់សង្គាយនាព្រះមហិន្ទត្ថេរៈនាំមកពីជម្ពូទ្វីប ហើយរចនាទុកជាភាសាសីហឡៈ ឈ្មោះ **មហាអដ្ឋកថា** ។

១០ អដ្ឋសាលិនី អដ្ឋកថាធម្មសង្គណីបករណ៍

១១ សម្មោហវិនោទនី អដ្ឋកថាវិភង្គបករណ៍

១២ បញ្ចករណដ្ឋកថា ឈ្មោះបរមត្ថទីបនី ជាព្រះអដ្ឋកថាព្រះអភិធម្មទាំងប្រាំគម្ពីរ គឺ ធាតុកថា កថាវត្ថុ បុគ្គលប្បញ្ញត្តិ យមក និងបដ្ឋាន ។

១៣ វិសុទ្ធិមគ្គ បករណ៍វិសេសពោលដោយ សីល សមាធិ បញ្ញា

១៤ ញាណោទយ តែងមុនកាលនៅឥណ្ឌា ច្បាប់ដើមអន្តរធានហើយ

១៥ បរិត្តដ្ឋកថា អដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដកច្បាប់សង្ខេប ច្បាប់ដើមអន្តរធានហើយ ។

ព្រះគម្ពីរទាំងនេះ បានជាប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែងចំពោះមនុស្សក្នុងប្រទេសផ្សេង ៗ លោកពោលទុកថា គម្ពីរទាំងអស់ប្រើពេលវេលាត្រឹមតែ ១ ឆ្នាំ ក៏បានសម្រេច បានកើតសេចក្ដីអស្ចារ្យ សូម្បីផែនដីក៏កម្រើកញាប់ញ័រ ។

លទ្ធផលការងារ វណ្ណកម្មរបស់ព្រះពុទ្ធឃោសៈ អ្នកសិក្សាភាសាបាលីទូទៅ បានសរសើរ និងរាប់អានលោកថា ជាបុរាណាចារ្យយ៉ាងសំខាន់ក្រៃលែងរបស់លោក ។

១០ អដ្ឋសាលិនី អដ្ឋកថាធម្មសង្គណីបករណ៍

១១ សម្មោហវិនោទនី អដ្ឋកថាវិភង្គបករណ៍

១២ បញ្ចករណដ្ឋកថា ឈ្មោះបរមត្ថទីបនី ជាព្រះអដ្ឋកថាព្រះអភិធម្មទាំងប្រាំគម្ពីរ គឺ ធាតុកថា កថាវត្ថុ បុគ្គលប្បញ្ញត្តិ យមក និងបដ្ឋាន ។

១៣ វិសុទ្ធិមគ្គ បករណ៍វិសេសពោលដោយ សីល សមាធិ បញ្ញា

១៤ ញាណោទយ តែងមុនកាលទៅឥណ្ឌា ច្បាប់ដើមអន្តរធានហើយ

១៥ បរិត្តដ្ឋកថា អដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដកច្បាប់សង្ខេប ច្បាប់ដើមអន្តរធានហើយ ។

ព្រះគម្ពីរទាំងនេះ បានជាប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែងចំពោះមនុស្សក្នុងប្រទេសផ្សេង ៗ លោកពោលទុកថា គម្ពីរទាំងអស់ប្រើពេលវេលាត្រឹមតែ ១ ឆ្នាំ ក៏បានសម្រេច បានកើតសេចក្ដីអស្ចារ្យ សូម្បីផែនដីក៏កម្រើកញាប់ញ័រ ។

លទ្ធផលការងារ វណ្ណកម្មរបស់ព្រះពុទ្ធឃោសៈ អ្នកសិក្សាភាសាបាលីទូទៅ បានសរសើរ និងរាប់អានលោកថា ជាបុរាណាចារ្យយ៉ាងសំខាន់ក្រៃលែងរបស់លោក ។

បានជួបនឹងព្រះអស្សជិត្ថេរ និមន្តបិណ្ឌបាតក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ កាលបានចង្ហាន់ហើយ ក៏ត្រឡប់ដើម្បីរកកន្លែងឆាន់ លុះជ្រាបថា លោកប្រាថ្នានឹងគង់ឆាន់ ក៏ក្រាលអាសនៈរបស់ខ្លួនប្រគេន ក្រោយវេលាដែលព្រះថេរៈឆាន់ហើយ ក៏ប្រគេនទឹកកំសៀវរបស់ខ្លួនទៀត កាលធ្វើអាចារិយវត្តដូច្នេះហើយ ទើបប្រាស្រ័យដោយពាក្យពេចន៍យ៉ាងពីរោះនឹងព្រះអស្សជិត្ថេរ បានសួរថា លោកម្ចាស់ ឥន្ទ្រិយ៍របស់លោកផូរផង់ក្រៃលែង ពណ៌សម្បុរក៏បរិសុទ្ធ លោកតាំងចិត្តបួសចំពោះអ្នកណា អ្នកណាជាសាស្តារបស់លោក លោកពេញចិត្តក្នុងធម៌របស់អ្នកណា ? ព្រះអស្សជិត្ថេរឆ្លើយថា មានព្រះសមណៈជាបុត្រសក្យរាជ ចេញបួសពីសក្យៈត្រកូល យើងតាំងចិត្តបួសចំពោះព្រះមានព្រះភាគនោះ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាសាស្តារបស់យើង យើងពេញចិត្តក្នុងធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ។

ឧបតិស្សបរិព្វាជក សួរដោយមានការចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងថា សាស្តារបស់លោកប្រៀនប្រដៅយ៉ាងណា ? , អស្សជិត្ថេរ ពិចារណាថា ជាប្រក្រតី ពួកបរិព្វាជករមែងជាបដិបក្ខចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា យើងនឹងសម្តែងជម្រៅព្រះពុទ្ធសាសនាដល់បរិព្វាជកនេះ គិតដូច្នេះហើយ ក៏បានប្រកាសខ្លួនថា យើងជាអ្នកបួសថ្មី ទើបនឹងមកកាន់ធម្មវិន័យនេះ យើងមិនអាចសម្តែងធម៌ឲ្យពិស្តារបានទេ តែយើងនឹងសម្តែងបានចំពោះតែខ្លឹមសារ

បានជួបនឹងព្រះអស្សជិត្ថេរ និមន្តបិណ្ឌបាតក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ កាលបាន ចង្ហាន់ហើយ ក៏ត្រឡប់ដើម្បីរកកន្លែងឆាន់ លុះជ្រាបថា លោកប្រាថ្នានឹង គង់ឆាន់ ក៏ក្រាលអាសនៈរបស់ខ្លួនប្រគេន ក្រោយវេលាដែលព្រះថេរៈ ឆាន់ហើយ ក៏ប្រគេនទឹកកំសៀវរបស់ខ្លួនទៀត កាលធ្វើអាចារិយវត្តដូច្នេះ ហើយ ទើបប្រាស្រ័យដោយពាក្យពេចន៍យ៉ាងពីរោះនឹងព្រះអស្សជិត្ថេរ បានសួរថា លោកម្ចាស់ ឥន្ទ្រីយ៍របស់លោកផូរផង់ក្រៃលែង ពណ៌សម្បុរ ក៏បរិសុទ្ធ លោកតាំងចិត្តបួសចំពោះអ្នកណា អ្នកណាជាសាស្តារបស់ លោក លោកពេញចិត្តក្នុងធម៌របស់អ្នកណា ? ព្រះអស្សជិត្ថេរឆ្លើយថា មានព្រះសមណៈជាបុត្រសក្យរាជ ចេញបួសពីសក្យៈត្រកូល យើងតាំង ចិត្តបួសចំពោះព្រះមានព្រះភាគនោះ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាសាស្តា របស់យើង យើងពេញចិត្តក្នុងធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ។

ឧបតិស្សបរិព្វាជក សួរដោយមានការចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងថា សាស្តារបស់លោកប្រៀនប្រដៅយ៉ាងណា ? , អស្សជិត្ថេរ ពិចារណាថា ជាប្រក្រតី ពួកបរិព្វាជករមែងជាបដិបក្ខចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា យើងនឹង សម្តែងជម្រៅព្រះពុទ្ធសាសនាដល់បរិព្វាជកនេះ គិតដូច្នេះហើយ ក៏បាន ប្រកាសខ្លួនថា យើងជាអ្នកបួសថ្មី ទើបនឹងមកកាន់ធម្មវិន័យនេះ យើងមិន អាចសម្តែងធម៌ឲ្យពិស្តារបានទេ តែយើងនឹងសម្តែងបានចំពោះតែខ្លឹមសារ

ជាម្ចាស់ បានប្រារព្ធនូវបុណ្យធំមួយកាលដែលលោកនៅជាតាបស ឈ្មោះថា សរទតាបស ដោយឈរបាំងស្វេតឆ័ត្រផ្កាឈើធំថ្វាយចំពោះ ព្រះអនោម-ទស្សីសម្មាសម្ពុទ្ធ ក្នុងពេលព្រះអង្គចូលនិរោធសមាបត្តិរហូត ៧ ថ្ងៃ មិនបរិភោគអាហារអ្វីឡើយ ។

ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ជាអ្នកមានបដិភាណ គឺ បញ្ញា ដោះស្រាយរាល់បញ្ហាចំពោះមុខបានយ៉ាងល្អ និងឆាប់រហ័ស ដែលមានចារឹកទុកក្នុងបាលីគម្ពីរសំយុត្តនិកាយ ខន្ធវគ្គ ក្នុងរឿងសូចិបរិញ្ញជិកាសួរអំពីការបរិភោគ ឱនងើយ ងាកឆ្វេង.ស្តាំមើលទៅទិសតូច ទិសធំ ។ល។

ចំណែករឿងទាក់ទងនឹងកតញ្ញូកតវេទី គឺ អ្នកដឹងឧបការគុណដល់អ្នកដទៃធ្វើហើយ មានចារឹកទុកថា ព្រះសារីបុត្តប្រោកដកិត្តិគុណថា ជាអ្នកមានកតញ្ញូកតវេទី រកអ្នកស្មើគ្មាន ដូចមានដំណាលទុកក្នុងអដ្ឋកថាគម្ពីរធម្មបទ នៃព្រាហ្មណវគ្គ បញ្ជាក់ថា ចាប់តាំងពីលោកបានស្តាប់ធម៌អំពីព្រះអស្សជិត្ថេរ បានទូវធម្មចក្ខុ និងបានបួសជាភិក្ខុហើយ លុះបានជ្រាបដំណឹងថា ព្រះអស្សជិត្ថេរជាអាចារ្យនៅក្នុងទិសណា មុនទីងសឹង លោកថ្វាយបង្គំទៅទិសនោះ ហើយសឹងងាកសិរសាទៅទិសនោះ ។ល។

ការរំលត់ខន្ធបរិនិព្វានរបស់ព្រះសារីបុត្ត ការចាត់ចែងពិធីបុណ្យមានទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយរៀបចំឡើងដ៏ធំ មានរឿងដំណាលក្នុង

ជាម្ចាស់ បានប្រារព្ធនូវបុណ្យធំមួយកាលដែលលោកទៅជាតាបស ឈ្មោះថា សរទតាបស ដោយឈរបាំងស្វេតច័ត្រផ្កាឈើធំថ្វាយចំពោះ ព្រះអនោម-ទស្សីសម្មាសម្ពុទ្ធ ក្នុងពេលព្រះអង្គចូលនិរោធសមាបត្តិរហូត ៧ ថ្ងៃ មិនបរិភោគអាហារអ្វីឡើយ ។

ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ជាអ្នកមានបដិភាណ គឺ បញ្ញា ដោះស្រាយរាល់បញ្ហាចំពោះមុខបានយ៉ាងល្អ និងឆាប់រហ័ស ដែលមានចារឹកទុកក្នុងបាលីគម្ពីរសំយុត្តនិកាយ ខន្ធវគ្គ ក្នុងរឿងសូចិបរិព្វាជិកាសួរអំពីការបរិភោគ ឱនងើយ ងាកឆ្វេង.ស្តាំមើលទៅទិសតូច ទិសធំ ។ល។

ចំណែករឿងទាក់ទងនឹងកតញ្ញូកតវេទី គឺ អ្នកដឹងឧបការគុណដល់អ្នកដទៃធ្វើហើយ មានចារឹកទុកថា ព្រះសារីបុត្តប្រោកដកិត្តិគុណថា ជាអ្នកមានកតញ្ញូកតវេទី រកអ្នកស្មើគ្មាន ដូចមានដំណាលទុកក្នុងអដ្ឋកថាគម្ពីរធម្មបទ នៃព្រាហ្មណវគ្គ បញ្ជាក់ថា ចាប់តាំងពីលោកបានស្តាប់ធម៌អំពីព្រះអស្សជិត្ថេរ បាននូវធម្មចក្ខុ និងបានបួសជាភិក្ខុហើយ លុះបានជ្រាបដំណឹងថា ព្រះអស្សជិត្ថេរជាអាចារ្យនៅក្នុងទិសណា មុននឹងសឹង លោកថ្វាយបង្គំទៅទិសនោះ ហើយសឹងងាកសិរសាទៅទិសនោះ ។ល។

ការរំលត់ខន្ធបរិនិព្វានរបស់ព្រះសារីបុត្ត ការចាត់ចែងពិធីបុណ្យមានទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយរៀបចំឡើងដ៏ធំ មានរឿងដំណាលក្នុង

ទីពឹងពំនាក់របស់ភិក្ខុសង្ឃជាច្រើន ក៏ត្រូវបរិនិព្វាន ។ ព្រោះដូច្នោះឯង អានន្ទ អ្នកទាំងឡាយចូរមានខ្លួនជាកោះ មានខ្លួនជាទីពឹង មិនគប្បីមានវត្ថុដទៃជាទីពឹងឡើយ គឺ ចូរមានធម៌ជាកោះ មានធម៌ជាទីពឹង មិនគប្បីមានវត្ថុដទៃជាទីពឹងឡើយ ម្នាលអានន្ទ យ៉ាងណាហៅថា ភិក្ខុមានខ្លួនជាកោះ មានខ្លួនជាទីពឹង ? យ៉ាងនេះគឺ ភិក្ខុក្នុងធម្មវិន័យនេះ រមែងជាអ្នកឃើញកាយក្នុងកាយ ឃើញវេទនាក្នុងវេទនា ឃើញចិត្តក្នុងចិត្ត ឃើញធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ជាអ្នកប្រារព្ធសេចក្តីព្យាយាម មានសតិ មានសម្បជញ្ញៈ កម្ចាត់បង់នូវអភិជ្ឈា និងទោមនស្សក្នុងលោកចេញបាន ម្នាលអានន្ទ នេះឯងហៅថា ភិក្ខុមានខ្លួនជាកោះ មានខ្លួនជាទីពឹង មិនមែនមានវត្ថុដទៃជា កោះ មិនមែនមានវត្ថុដទៃជាទីពឹងឡើយ ។ល។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សារីបុត្តនោះ បានបំពេញបារមីអស់មួយ-អសង្ខេយ្យ និងមួយសែនកប្ប បានប្រកាសធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដូចជាតថាគត សារីបុត្តនោះ បានជាអ្នកប្រៀនប្រដៅសាសនាចាត់ជាទី ២ បន្ទាប់ពីតថាគត សារីបុត្តនោះ ក្នុងបណ្តាសាវកសន្និបាត វៀរតែតថាគតចេញហើយ គ្មាននរណាផ្ទឹមឡើយដោយបញ្ញាក្នុងម៉ឺនចក្រវាឡ សារីបុត្តជាអ្នកមានបញ្ញាច្រើន មានបញ្ញាក្រាស់ មានបញ្ញាទូលំទូលាយ មានបញ្ញារហ័ស មានបញ្ញាមុតស្រួច មានបញ្ញាជាគ្រឿងកម្ចាត់កិលេស ។

ទីពឹងពំនាក់របស់ភិក្ខុសង្ឃជាច្រើន ក៏ត្រូវបរិនិព្វាន ។ ព្រោះដូច្នោះឯង អានន្ទ អ្នកទាំងឡាយចូរមានខ្លួនជាកោះ មានខ្លួនជាទីពឹង មិនគប្បីមានវត្ថុដទៃជាទីពឹងឡើយ គឺ ចូរមានធម៌ជាកោះ មានធម៌ជាទីពឹង មិនគប្បីមានវត្ថុដទៃជាទីពឹងឡើយ ម្នាលអានន្ទ យ៉ាងណាហៅថា ភិក្ខុមានខ្លួនជាកោះ មានខ្លួនជាទីពឹង ? យ៉ាងនេះគឺ ភិក្ខុក្នុងធម្មវិន័យនេះ រមែងជាអ្នកឃើញកាយក្នុងកាយ ឃើញវេទនាក្នុងវេទនា ឃើញចិត្តក្នុងចិត្ត ឃើញធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ជាអ្នកប្រារព្ធសេចក្តីព្យាយាម មានសតិ មានសម្បជញ្ញៈ កម្ចាត់បង់នូវអភិជ្ឈា និងទោមនស្សក្នុងលោកចេញបាន ម្នាលអានន្ទ នេះឯងហៅថា ភិក្ខុមានខ្លួនជាកោះ មានខ្លួនជាទីពឹង មិនមែនមានវត្ថុដទៃជា កោះ មិនមែនមានវត្ថុដទៃជាទីពឹងឡើយ ។ល។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សារីបុត្តនោះ បានបំពេញបារមីអស់មួយ-អសង្ខេយ្យ និងមួយសែនកប្ប បានប្រកាសធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដូចជាតថាគត សារីបុត្តនោះ បានជាអ្នកប្រៀនប្រដៅសាសនាចាត់ជាទី ២ បន្ទាប់ពីតថាគត សារីបុត្តនោះ ក្នុងបណ្តាសាវកសន្និបាត វៀរតែតថាគតចេញហើយ គ្មាននរណាផ្ទឹមឡើយដោយបញ្ញាក្នុងម៉ឺនចក្រវាឡ សារីបុត្តជាអ្នកមានបញ្ញាច្រើន មានបញ្ញាក្រាស់ មានបញ្ញាទូលំទូលាយ មានបញ្ញារហ័ស មានបញ្ញាមុតស្រួច មានបញ្ញាជាគ្រឿងកម្ចាត់កិលេស ។

រាយនាមលោកអ្នកមានឧបការ

លោកគ្រូអគ្គបណ្ឌិតធម្មាចារ្យ ប៊ុត សាវង្ស

លោកគ្រូធម្មបណ្ឌិត រស់ សុផាត

ឧបាសក ក្អាត ហ៊ាន ឧបាសក នាក់ ម៉ៅ

ឧបាសក ទុំ ទួន ឧបាសក ហុក សឹងហួត

ឧបាសក ជឹម ជំនិត ឧបាសក កើត ទិត្យ

ឧបាសក សន ម៉ារឌី ឧបាសក ហាយ ចំរើន

ឧបាសក អ៊ឹម រ៉ៃយ៉ា ឧបាសក សុក្រ ហ៊ត

ឧបាសក សំ ឆាយ ឧបាសិកា ថាប់ លឿម

ឧបាសិកា ហាយ សារ៉ាត់ ឧបាសិកា ប៊ុត សុម៉ាលី

ឧបាសិកា យស សម្បត្តិ ឧបាសិកា ពូ ប៉ាង

ព្រមទាំងពុទ្ធបរិស័ទក្នុង និងក្រៅប្រទេស

រាយនាមលោកអ្នកមានឧបការៈ

លោកគ្រូអគ្គបណ្ឌិតធម្មាចារ្យ ប៊ុត សាវង្ស

លោកគ្រូធម្មបណ្ឌិត រស់ សុផាត

ឧបាសក ក្អាត ហ៊ន — ឧបាសក នាក់ ម៉ៅ

ឧបាសក ទុំ ទូន — ឧបាសក ហុក សឹងហួត

ឧបាសក ជឹម ជំនិត — ឧបាសក កើត ទិត្យ

ឧបាសក សន ម៉ារឌី — ឧបាសក ហាយ ចំរើន

ឧបាសក អ៊ុំ រ៉ៃយ៉ា — ឧបាសក សុក្រ ហ៊ត

ឧបាសក សំ ឆាយ — ឧបាសិកា ថាប់ លឿម

ឧបាសិកា ហាយ សារ៉ាត់ — ឧបាសិកា ប៊ុត សុម៉ាលី

ឧបាសិកា យស សម្បត្តិ — ឧបាសិកា ពូ ហ៊ាង

ព្រមទាំងពុទ្ធបរិស័ទក្នុង និងក្រៅប្រទេស

បត្តិទានកថា

ការរៀបរៀង ប្រែសម្រួលអដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដកជាខេមរភាសា ដើម្បីបូជាចំពោះព្រះរតនត្រៃ ម្យ៉ាងទៀតដើម្បីតម្កល់ទុកជាសម្បត្តិវប្បធម៌ជាតិ និងជាចំណែកចូលរួមក្នុងការតាំងនៅនៃព្រះសទ្ធម្មគម្រប់ ៥.០០០ ព្រះវស្សា ។

យើងខ្ញុំជាក្រុមប្រែសម្រួលអដ្ឋកថា សូមលើកនូវបុណ្យកុសលដែលកើតឡើងអំពីការងារនេះ ៖-

ឧទ្ទិសថ្វាយ និងគោរពជូន :

-ព្រះមហាក្សត្រនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

-សម្តេចព្រះសង្ឃរាជទាំងពីរគណៈ

-មាតាបិតានៃយើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នា

-លោកគ្រូអគ្គបណ្ឌិតធម្មាចារ្យ ប៊ុត សាវង្ស

-លោកគ្រូធម្មបណ្ឌិត រស់ សុផាត

-សព្វមុខមន្ត្រីរាជការ និងប្រជានុរាស្ត្រនៃកម្ពុជារដ្ឋ

-សព្វសត្វទាំងអស់ក្នុងត្រៃភព

សូមលោកត្រេកអរ អនុមោទនានូវចំណែកបុណ្យនេះបានស្មើ ៗ គ្នា

សូមអនុមោទនា !.....

ក្រុមរៀបរៀង និងប្រែសម្រួល

បត្តិទានកថា

ការរៀបរៀង ប្រែសម្រួលអដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដកជាខេមរភាសា ដើម្បីបូជាចំពោះព្រះរតនត្រៃ ម្យ៉ាងទៀតដើម្បីតម្កល់ទុកជាសម្បត្តិវប្បធម៌ជាតិ និងជាចំណែកចូលរួមក្នុងការតាំងនៅនៃព្រះសទ្ធម្មគម្រប់ ៥.០០០ ព្រះវស្សា ។

យើងខ្ញុំជាក្រុមប្រែសម្រួលអដ្ឋកថា សូមលើកនូវបុណ្យកុសលដែលកើតឡើងអំពីការងារនេះ ៖-

ឧទ្ទិសថ្វាយ និងគោរពជូន :

-ព្រះមហាក្សត្រនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

-សម្ដេចព្រះសង្ឃរាជទាំងពីរគណៈ

-មាតាបិតានៃយើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នា

-លោកគ្រូអគ្គបណ្ឌិតធម្មាចារ្យ ប៊ុត សាវង្ស

-លោកគ្រូធម្មបណ្ឌិត រស់ សុផាត

-សព្វមុខមន្ត្រីរាជការ និងប្រជានុរាស្ត្រនៃកម្ពុជារដ្ឋ

-សព្វសត្វទាំងអស់ក្នុងត្រៃភព

សូមលោកត្រេកអរ អនុមោទនានូវចំណែកបុណ្យនេះបានស្មើ ៗ គ្នា

សូមអនុមោទនា !.....

ក្រុមរៀបរៀង និងប្រែសម្រួល

អដ្ឋកថា បច្ចវេក្ខណញ្ញាណនិទ្ទេស	១៦១
អដ្ឋកថា វត្ថុនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស	១៦៩
អដ្ឋកថា គោចរនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស	១៧២
អដ្ឋកថា ចរិយានានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស	១៧៥
អដ្ឋកថា ភូមិនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស	១៨៩
អដ្ឋកថា ធម្មនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស	២០៥
អដ្ឋកថា ញាណបច្ចកនិទ្ទេស	២១៥
អដ្ឋកថា បដិសម្ភិទាញាណនិទ្ទេស	២១៨
អដ្ឋកថា ញាណត្តយានិទ្ទេស	២២៣
អដ្ឋកថា អនន្តរិកសមាធិញ្ញាណនិទ្ទេស	២២៧
អដ្ឋកថា អរណវិហារញ្ញាណនិទ្ទេស	២៣៧
អដ្ឋកថា និរោធសមាបត្តិញ្ញាណនិទ្ទេស	២៤១
អដ្ឋកថា បរិនិព្វានញ្ញាណនិទ្ទេស	២៦៤
អដ្ឋកថា សមសីសដ្ឋញ្ញាណនិទ្ទេស	២៦៨
អដ្ឋកថា សល្លេខដ្ឋញ្ញាណនិទ្ទេស	២៧៣
អដ្ឋកថា វីរិយារម្ភញ្ញាណនិទ្ទេស	២៨១
អដ្ឋកថា អត្ថសន្ទស្សនញ្ញាណនិទ្ទេស	២៨៤
អដ្ឋកថា ទស្សនវិសុទ្ធិញ្ញាណនិទ្ទេស	២៨៦
អដ្ឋកថា ខន្តិញ្ញាណបរិយោគាហណញ្ញាណ	២៩៣
អដ្ឋកថា បទេសវិហារញ្ញាណនិទ្ទេស	២៩៥
អដ្ឋកថា វិវដ្តញ្ញាណឆក្កៈនិទ្ទេស	៣០៥
អដ្ឋកថា ឥទ្ធិវិធិញ្ញាណនិទ្ទេស	៣១៦
អដ្ឋកថា សោតធាតុវិសុទ្ធិញ្ញាណនិទ្ទេស	៣៤១

អដ្ឋកថា បច្ចវេក្ខណញ្ញាណនិទ្ទេស ១៦១
អដ្ឋកថា វត្ថុនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស ១៦៩
អដ្ឋកថា គោចរនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស ១៧២
អដ្ឋកថា ចរិយានានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស ១៧៥
អដ្ឋកថា ភូមិនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស ១៨៩
អដ្ឋកថា ធម្មនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស ២០៥
អដ្ឋកថា ញាណបច្ចកនិទ្ទេស ២១៥
អដ្ឋកថា បដិសម្ភិទាញាណនិទ្ទេស ២១៨
អដ្ឋកថា ញាណត្តយានិទ្ទេស ២២៣
អដ្ឋកថា អនន្តរិកសមាធិញ្ញាណនិទ្ទេស ២២៧
អដ្ឋកថា អរណវិហារញ្ញាណនិទ្ទេស ២៣៧
អដ្ឋកថា និរោធសមាបត្តិញ្ញាណនិទ្ទេស ២៤១
អដ្ឋកថា បរិនិព្វានញ្ញាណនិទ្ទេស ២៦៤
អដ្ឋកថា សមសីសដ្ឋញ្ញាណនិទ្ទេស ២៦៨
អដ្ឋកថា សល្លេខដ្ឋញ្ញាណនិទ្ទេស ២៧៣
អដ្ឋកថា វីរិយារម្ភញ្ញាណនិទ្ទេស ២៨១
អដ្ឋកថា អត្ថសន្ទស្សនញ្ញាណនិទ្ទេស ២៨៤
អដ្ឋកថា ទស្សនវិសុទ្ធិញ្ញាណនិទ្ទេស ២៨៦
អដ្ឋកថា ខន្តិញ្ញាណបរិយោគាហណញ្ញាណ ២៩៣
អដ្ឋកថា បទេសវិហារញ្ញាណនិទ្ទេស ២៩៥
អដ្ឋកថា វិវដ្ដញ្ញាណឆក្កៈនិទ្ទេស ៣០៥
អដ្ឋកថា ឥទ្ធិវិធិញ្ញាណនិទ្ទេស ៣១៦
អដ្ឋកថា សោតធាតុវិសុទ្ធិញ្ញាណនិទ្ទេស ៣៤១

បដិសម្ភិទាមគ្គ

នៃព្រះសុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ

បឋមភាគ (ភាគ ២)

សូមនមស្ការ

ព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ អង្គនោះ

អដ្ឋកថា សមាធិភាវនាមយញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងសមាធិភាវនាមយញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ព្រះសារីបុត្តកាលនឹងសម្តែងប្រភេទសមាធិតាំងពីពួក ១ រហូតដល់ពួក ១០ ទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **ឯកោ សមាធិ** សមាធិ ១ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា** សេចក្តីថា ឈ្មោះថា **ឯកគ្គោ** ព្រោះអត្ថថា មានអារម្មណ៍ដ៏ប្រសើរ គឺយ៉ាងខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រោះមិនមានសេចក្តីរាយមាយទៅក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេង ៗ , ភាពនៃ **ឯកគ្គោ** នោះ ឈ្មោះថា **ឯកគ្គតា** ដើម្បីសម្តែងសភាពនៃចិត្តដែលមានអារម្មណ៍តែមួយនោះ មិនមែនសត្វ លោកទើបពោលថា **ចិត្តស្ស** ។

ក្នុងពួកទី ២ បទថា **លោកិយោ វុត្តៈ** លោកពោលថា

បដិសម្ភិទាមគ្គ

នៃព្រះសុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ

បឋមភាគ (ភាគ ២)

សូមនមស្ការ

ព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ អង្គនោះ

អដ្ឋកថា សមាធិភាវនាមយញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងសមាធិភាវនាមយញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ព្រះសារីបុត្តកាលទើងសម្តែងប្រភេទសមាធិតាំងពីពួក ១ រហូតដល់ពួក ១០ ទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **ឯកោ សមាធិ** សមាធិ ១ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា** សេចក្តីថា ឈ្មោះថា **ឯកគ្គោ** ព្រោះអត្ថថា មានអារម្មណ៍ដ៏ប្រសើរ គឺយ៉ាងខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រោះមិនមានសេចក្តីរាយមាយទៅក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេង ៗ , ភាពនៃ **ឯកគ្គោ** នោះ ឈ្មោះថា **ឯកគ្គតា** ដើម្បីសម្តែងសភាពនៃចិត្តដែលមានអារម្មណ៍តែមួយនោះ មិនមែនសត្វ លោកទើបពោលថា **ចិត្តស្ស** ។

ក្នុងពួកទី ២ បទថា **លោកិយោ វដ្ដៈ** លោកពោលថា

ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ឈ្មោះថា **ពុទ្ធានុស្សតិ** បទនេះ ជាឈ្មោះនៃសតិ ដែលមានគុណព្រះពុទ្ធ មានព្រះអរហន្តជាដើម ជាអារម្មណ៍ ។ ដែលឈ្មោះថា **អវិក្ខេបោ** ព្រោះសភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃពុទ្ធានុស្សតិនោះឯង មិនរាយមាយ ព្រោះជាបដិបក្ខនៃសេចក្តីរាយមាយ បានដល់ **ឧទ្ធច្ច** ។

អនុស្សតិកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធព្រះធម៌ ឈ្មោះថា **ធម្មានុស្សតិ** , បទនេះ ជាឈ្មោះនៃសតិ ដែលមានគុណព្រះធម៌ ដែលមានអត្ថនៃព្រះធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ត្រាស់ទុកល្អហើយជាដើម ជាអារម្មណ៍ ។

អនុស្សតិ កើតឡើងប្រារព្ធព្រះសង្ឃ ឈ្មោះថា **សង្ឃានុ-ស្សតិ** បទនេះ ជាឈ្មោះរបស់សតិដែលមានគុណព្រះសង្ឃ ដែលមានព្រះសង្ឃជាអ្នកប្រតិបត្តិល្អហើយជាដើម ជាអារម្មណ៍ ។

អនុស្សតិ កើតឡើងប្រារព្ធនូវសីល ឈ្មោះថា **សីលា-នុស្សតិ** , បទនេះ ជាឈ្មោះរបស់សតិដែលមានគុណរបស់សីល គឺ សីលរបស់ខ្លួនមិនដាច់ជាដើម ។

អនុស្សតិ កើតឡើងប្រារព្ធនូវចាគ **ចាគានុស្សតិ** , បទនេះ

ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ឈ្មោះថា **ពុទ្ធានុស្សតិ** បទនេះ ជាឈ្មោះនៃសតិ ដែលមានគុណព្រះពុទ្ធ មានព្រះអរហន្តជាដើម ជាអារម្មណ៍ ។ ដែលឈ្មោះថា **អវិក្ខេបោ** ព្រោះសភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃពុទ្ធានុស្សតិនោះឯង មិនរាយមាយ ព្រោះជាបដិបក្ខនៃសេចក្ដីរាយមាយ បានដល់ **ឧទ្ធច្ច** ។

អនុស្សតិកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធព្រះធម៌ ឈ្មោះថា **ធម្មានុស្សតិ** , បទនេះ ជាឈ្មោះនៃសតិ ដែលមានគុណព្រះធម៌ ដែលមានអត្ថនៃព្រះធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ត្រាស់ទុកល្អហើយជាដើម ជាអារម្មណ៍ ។

អនុស្សតិ កើតឡើងប្រារព្ធព្រះសង្ឃ ឈ្មោះថា **សង្ឃានុស្សតិ** បទនេះ ជាឈ្មោះរបស់សតិដែលមានគុណព្រះសង្ឃ ដែលមានព្រះសង្ឃជាអ្នកប្រតិបត្តិល្អហើយជាដើម ជាអារម្មណ៍ ។

អនុស្សតិ កើតឡើងប្រារព្ធនូវសីល ឈ្មោះថា **សីលានុស្សតិ** , បទនេះ ជាឈ្មោះរបស់សតិដែលមានគុណរបស់សីល គឺ សីលរបស់ខ្លួនមិនដាច់ជាដើម ។

អនុស្សតិ កើតឡើងប្រារព្ធនូវចាគ **ចាគានុស្សតិ** , បទនេះ

ការតាំងនៅនៃសមាធិ បានដល់ ភាពជាអ្នកឆ្លាតក្នុងការតាំងនៅនៃសមាធិ ដែលសម្រេចហើយដោយប្រពៃ ដោយអំណាចការផាប់តគ្នាទៅនៃចិត្ត ។ ដោយបទដែលលោកពោលដល់ភាពជាអ្នកជំនាញនៃការតាំងនៅ ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត កាលព្រះយោគាវចរនោះ ញុំាងអាការទាំងនោះឲ្យដល់ព្រម ដោយការកាន់យកនិមិត្ត រមែងសម្រេចត្រឹមតែអប្បនាប៉ុណ្ណោះ , មិនយឺតយូរ ។ ចំណែកឋានៈដែលយឺតយូររមែងមាន ព្រោះជម្រះធម៌ដែលជាអន្តរាយដល់សមាធិទុកដោយល្អ ។ ពិតណាស់ ភិក្ខុណាគ្របសង្កត់កាមច្ឆន្ទៈដោយការពិចារណាទោសរបស់កាមជាដើម ទុកមិនបានល្អ , ការធ្វើសេចក្តីក្រោតក្រោតតាមផ្លូវកាយ ដោយកាយបស្សទ្ធិឲ្យស្ងប់ មិនបានល្អ , ការដកចេញនូវថីនមិទ្ធៈ ដោយការយកចិត្តទុកដាក់ដល់អារម្ភធាតុប្រារព្ធនូវសេចក្តីព្យាយាមមិនបានល្អ , ការដកចេញនូវឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ ដោយការយកចិត្តទុកដាក់ដល់សមថនិមិត្ត មិនបានល្អ , ការជម្រះធម៌ដែលអន្តរាយដល់សមាធិមិនបានល្អ ហើយក៏ចូលឈាន , ភិក្ខុនោះ រមែងចេញចាកឈានដោយលឿនរហ័ស ដូច

ការតាំងនៅនៃសមាធិ បានដល់ ភាពជាអ្នកឆ្លាតក្នុងការតាំងនៅនៃសមាធិ ដែលសម្រេចហើយដោយប្រពៃ ដោយអំណាចការផាប់តគ្នាទៅនៃចិត្ត ។ ដោយបទដែលលោកពោលដល់ភាពជាអ្នកជំនាញនៃការតាំងនៅ ។

មម្យ៉ាងវិញទៀត កាលព្រះយោគាវចរនោះ ញុំាងអាការទាំងនោះឲ្យដល់ព្រម ដោយការកាន់យកនិមិត្ត រមែងសម្រេចត្រឹមតែអប្បនាប៉ុណ្ណោះ , មិនយឺតយូរ ។ ចំណែកឋានៈដែលយឺតយូរមែងមាន ព្រោះជម្រះធម៌ដែលជាអន្តរាយដល់សមាធិទុកដោយល្អ ។ ពិតណាស់ ភិក្ខុណាគ្របសង្កត់កាមច្ឆន្ទៈដោយការពិចារណាទោសរបស់កាមជាដើម ទុកមិនបានល្អ , ការធ្វើសេចក្តីក្រោតក្រោតតាមផ្លូវកាយ ដោយកាយបស្សទ្ធិឲ្យស្ងប់ មិនបានល្អ , ការដកចេញនូវថីនមិទ្ធៈ ដោយការយកចិត្តទុកដាក់ដល់អារម្ភធាតុប្រារព្ធនូវសេចក្តីព្យាយាមមិនបានល្អ , ការដកចេញនូវឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ ដោយការយកចិត្តទុកដាក់ដល់សមថនិមិត្ត មិនបានល្អ , ការជម្រះធម៌ដែលអន្តរាយដល់សមាធិមិនបានល្អ ហើយក៏ចូលឈាន , ភិក្ខុនោះ រមែងចេញចាកឈានដោយលឿនរហ័ស ដូច

ព្រោះដូច្នោះលោកទើបពោលទុកថា ដែលព្រះយោគាវចរអ្នកមានបំណងនឹងតាំងនៅហូតអស់កាលយូរ គប្បីជម្រះធម៌ដែលជាសត្រូវហើយ ទើបចូលឈាន ដែលលោកពោលដល់ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការញុំាងវិធីនោះ ឲ្យដល់ព្រមហើយ ទើបញុំាងសមាធិឲ្យតាំងនៅបានយូរ ។

បទថា **សមាធិស្ស វុដ្ឋានកុសលតា** ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការចេញចាកសមាធិ បានដល់ ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការចេញចាកសមាធិ ដោយការចេញតាមវេលា ដែលកំណត់ទុកនៃសមាធិ ដែលបានប្រព្រឹត្តទៅហើយតាមសេចក្តីពេញចិត្ត ដោយការដាច់បន្តគ្នា ។ គប្បីជ្រាបថា លោកធ្វើជាឆដ្ឋីវិភត្តិដែលចុះក្នុងអត្ថនៃបញ្ចមីវិភត្តិ ដូចក្នុងប្រយោគមានជាអាទិ៍ថា **យស្សាបិ ធម្មំ បុរិសោ វិជញ្ញា** បុរសគប្បីដឹងច្បាស់នូវធម៌សូម្បីអំពីបុគ្គលណា ។ ដោយបទដែលលោកពោលដល់ភាពជាអ្នកជំនាញក្នុងការចេញចាកសមាធិ ។

បទថា **សមាធិស្ស កល្លតាកុសលតា** ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងភាពងាយស្រួលក្នុងសមាធិ សេចក្តីថា ភាពជាអ្នកមិនមាន

ព្រោះដូច្នោះលោកទើបពោលទុកថា ដែលព្រះយោគាវចរ អ្នកមានបំណងនឹងតាំងនៅរហូតអស់កាលយូរ គប្បីជម្រះធម៌ដែលជាសត្រូវហើយ ទើបចូលឈាន ដែលលោកពោលដល់ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការញុាំងវិធីនោះ ឲ្យដល់ព្រមហើយ ទើបញុាំងសមាធិឲ្យតាំងនៅបានយូរ ។

បទថា **សមាធិស្ស វុដ្ឋានកុសលតា** ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការចេញចាកសមាធិ បានដល់ ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការចេញចាកសមាធិ ដោយការចេញតាមវេលា ដែលកំណត់ទុកនៃសមាធិ ដែលបានប្រព្រឹត្តទៅហើយតាមសេចក្តីពេញចិត្ត ដោយការជាប់បន្តគ្នា ។ គប្បីជ្រាបថា លោកធ្វើជាឆដ្ឋីវិភត្តិដែលចុះក្នុងអត្ថនៃបញ្ចមីវិភត្តិ ដូចក្នុងប្រយោគមានជាអាទិ៍ថា **យស្មាហិ ធម្មំ បុរិសោ វិជញ្ញា** បុរសគប្បីដឹងច្បាស់នូវធម៌សូម្បីអំពីបុគ្គលណា ។ ដោយបទដែលលោកពោលដល់ភាពជាអ្នកជំនាញក្នុងការចេញចាកសមាធិ ។

បទថា **សមាធិស្ស កល្លតាកុសលតា** ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងភាពងាយស្រួលក្នុងសមាធិ សេចក្តីថា ភាពជាអ្នកមិនមាន

- ៩ - អដ្ឋកថា សមាធិភាវនាមយញ្ញាណនិទ្ទេស

កល្ល សព្ទ ក្នុងបទនេះមានសេចក្តីថា គួរដល់ការងារ ។ ព្រោះដូច្នោះ លោកទើបពោលទុកថា ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការញ៉ាំងភាពជំនាញនៃសមាធិដោយការហ្វឹកហាត់ចិត្ត ដោយអាការ ១៤ យ៉ាងទាំងនេះ គឺ ៖-

ដោយអនុលោមនៃកសិណ ១

ដោយបដិលោមនៃកសិណ ១

ដោយអនុលោមបដិលោមនៃកសិណ ១

ដោយអនុលោមនៃឈាន ១

ដោយបដិលោមនៃឈាន ១

ដោយអនុលោមបដិលោមនៃឈាន ១

ដោយការឈានចូលទៅកាន់ឈាន ១

ដោយឈានចូលទៅកាន់កសិណ ១

ដោយការឈានចូលទៅកាន់ឈាន និងកសិណ ១

ដោយការឈានទៅកាន់អង្គ ១

ដោយការឈានទៅកាន់អារម្មណ៍ ១

ដោយការឈានទៅកាន់អង្គ និងអារម្មណ៍ ១

- ៩ - អដ្ឋកថា សមាធិការនាយយញ្ញាណនិទ្ទេស

កល្ប សត្ត ក្នុងបទនេះមានសេចក្តីថា គួរដល់ការផ្ការ ។ ព្រោះដូច្នោះ លោកទើបពោលទុកថា ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការញ៉ាំងភាពជំនាញនៃសមាធិដោយការហ្វឹកហាត់ចិត្ត ដោយអាការ ១៤ យ៉ាងទាំងនេះ គឺ ៖-

ដោយអនុលោមនៃកសិណ ១

ដោយបដិលោមនៃកសិណ ១

ដោយអនុលោមបដិលោមនៃកសិណ ១

ដោយអនុលោមនៃឈាន ១

ដោយបដិលោមនៃឈាន ១

ដោយអនុលោមបដិលោមនៃឈាន ១

ដោយការឈានចូលទៅកាន់ឈាន ១

ដោយឈានចូលទៅកាន់កសិណ ១

ដោយការឈានចូលទៅកាន់ឈាន និងកសិណ ១

ដោយការឈានទៅកាន់អង្គ ១

ដោយការឈានទៅកាន់អារម្មណ៍ ១

ដោយការឈានទៅកាន់អង្គ និងអារម្មណ៍ ១

ដូចគ្នា ដោយការបង្អោនចូលទៅកាន់សមាធិខ្ពស់ ៗ ។ ពិតណាស់ ឧបចារៈឈានដល់ភាពជំនាញ រមែងបង្អោនចូលទៅដើម្បីប្រយោជន៍ដល់បឋមជ្ឈាន ឬដើម្បីប្រយោជន៍ដល់វិបស្សនា ។ បឋមជ្ឈានជាដើម ក៏យ៉ាងនោះ រមែងបង្អោនចូលទៅដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ទុតិយជ្ឈានជាដើម ឬដើម្បីប្រយោជន៍ដល់វិបស្សនា , ចតុត្ថជ្ឈាន រមែងបង្អោនចូលទៅដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អរូបសមាបត្តិ ឬដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អភិញ្ញា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់វិបស្សនា , អាកាសានញ្ចាយតនៈ រមែងបង្អោនចូលទៅដើម្បីប្រយោជន៍ដល់វិញ្ញាណញ្ចាយតនៈជាដើម ឬដើម្បីប្រយោជន៍ដល់វិបស្សនា ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការបង្អោនចូលទៅនៃសមាធិក្នុងញាណនោះ ៗ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ ក៏ព្រោះបញ្ញា ឈ្មោះថា ភាពនៃសេចក្តីឈ្លាស , បញ្ញានោះ មិនមែនសមាធិ , ដូច្នោះគប្បីជ្រាបថា សមាធិ ៧ យ៉ាង លោកពោលដោយអំណាចបញ្ញា ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសមាធិ ។

ចំណែកអាចារ្យពួកខ្លះពោលថា បទថា សមាធិ កុសលតា ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងសមាធិ បានដល់ ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការ

ដូចគ្នា ដោយការបង្អោនចូលទៅកាន់សមាធិខ្ពស់ ៗ ។ ពិត ណាស់ ឧបចារៈឈានដល់ភាពជំនាញ រមែងបង្អោនចូលទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់បឋមជ្ឈាន ឬដើម្បីប្រយោជន៍ដល់វិបស្សនា ។ បឋមជ្ឈានជាដើម ក៏យ៉ាងនោះ រមែងបង្អោនចូលទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ទុតិយជ្ឈានជាដើម ឬដើម្បីប្រយោជន៍ដល់វិបស្សនា , ចតុត្ថជ្ឈាន រមែងបង្អោនចូលទៅដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អរូបសមាបត្តិ ឬដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អភិញ្ញា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់វិបស្សនា , អាកាសានញ្ចាយតនៈ រមែងបង្អោនចូលទៅដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ វិញ្ញាណញ្ចាយតនៈជាដើម ឬដើម្បីប្រយោជន៍ដល់វិបស្សនា ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការបង្អោនចូលទៅនៃសមាធិក្នុងញាណនោះ ៗ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ ក៏ព្រោះបញ្ញា ឈ្មោះថា ភាពនៃសេចក្ដី ឈ្លាស , បញ្ញានោះ មិនមែនសមាធិ , ដូច្នោះគប្បីជ្រាបថា សមាធិ ៧ យ៉ាង លោកពោលដោយអំណាចបញ្ញា ដែលប្រព្រឹត្ត ទៅក្នុងសមាធិ ។

ចំណែកអាចារ្យពួកខ្លះពោលថា បទថា សមាធិ កុសលតា ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងសមាធិ បានដល់ ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការ

ព្រោះចិត្តសប្បាយ រាងកាយសប្បាយ អាហារសប្បាយ សេនាសនៈសប្បាយ និងបុគ្គលសប្បាយ ។

បទថា **គោចរកុសលតា** ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងគោចរ បានដល់ សេចក្តីដឹងដើម្បីការកំណត់អារម្មណ៍ , សេចក្តីដឹងដើម្បីពង្រីកទៅកាន់ទិស សេចក្តីដឹងដើម្បីការចម្រើន ។

បទថា **អភិនីហារកុសលតា** ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការបង្អោនចូលទៅ បានដល់ ការបង្អោនចិត្តចូលទៅ ដោយការយកចិត្តទុកដាក់ដោយប្រពៃក្នុងសមាធិនោះ ៗ , កាលឧបចារៈដល់សេចក្តីជំនាញហើយ រមែងនាំចិត្តចូលទៅក្នុងបឋមជ្ឈាន , រមែងនាំចិត្តចូលទៅក្នុងឈានខ្ពស់ ៗ មានក្នុងអភិញ្ញា ក្នុងអរូបសមាបត្តិ និងក្នុងវិបស្សនា ។

អាចារ្យទាំងឡាយ រមែងពណ៌នាសេចក្តីនៃបទទាំងឡាយនេះ យ៉ាងនេះថា ភាពនៃសេចក្តីឈ្លាសក្នុងការបង្អោនចូលទៅក្នុងសមាធិនោះ ៗ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ក្នុងពួកទី ៨ មានអត្ថដូចពោលហើយ ។

ក្នុងពួកទី ៩ បទថា **រូបាវចរោ** ធម៌ជារូបាវចរៈ តើដូច

ព្រោះចិត្តសប្បាយ រាងកាយសប្បាយ អាហារសប្បាយ សេនាសនៈសប្បាយ និងបុគ្គលសប្បាយ ។

បទថា **គោចរកុសលតា** ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងគោចរ បានដល់ សេចក្ដីដឹងដើម្បីការកំណត់អារម្មណ៍ , សេចក្ដីដឹងដើម្បីពង្រីកទៅកាន់ទិស សេចក្ដីដឹងដើម្បីការចម្រើន ។

បទថា **អភិនីហារកុសលតា** ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការបង្អោនចូលទៅ បានដល់ ការបង្អោនចិត្តចូលទៅ ដោយការយកចិត្តទុកដាក់ដោយប្រពៃក្នុងសមាធិនោះ ៗ , កាលឧបចារៈដល់សេចក្ដីជំនាញហើយ រមែងនាំចិត្តចូលទៅក្នុងបឋមជ្ឈាន , រមែងនាំចិត្តចូលទៅក្នុងឈានខ្ពស់ ៗ មានក្នុងអភិញ្ញា ក្នុងអរូបសមាបត្តិ និងក្នុងវិបស្សនា ។

អាចារ្យទាំងឡាយ រមែងពណ៌នាសេចក្ដីនៃបទទាំងឡាយនេះ យ៉ាងនេះថា ភាពនៃសេចក្ដីឈ្លាសក្នុងការបង្អោនចូលទៅក្នុងសមាធិនោះ ៗ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ក្នុងពួកទី ៨ មានអត្ថដូចពោលហើយ ។

ក្នុងពួកទី ៩ បទថា **រូបាវចរោ** ធម៌ជារូបាវចរៈ តើដូច

អប្បមាណសុភា ១

សុភកិណ្ហា ១

អសញ្ញីសត្ត ១

វេហប្ផលា ១

អវិហា ១

អតប្បា ១

សុទស្សា ១

សុទស្សី ១

អកនិដ្ឋា ១

ដែលពិត លោកពោលថា គឺ រូបាវចរៈនោះ ថាជារូប ព្រោះលុបបទខាងក្រោយ , ឈ្មោះថា **រូបាវចរ** ព្រោះត្រាច់ទៅក្នុងរូបនោះ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត រូប គឺ រូបភព , ឈ្មោះថា **រូបាវចរ** ព្រោះត្រាច់ទៅក្នុងរូបភពនោះ ។ ពិតណាស់ សមាធិនេះត្រាច់ទៅសូម្បីក្នុងកាមភព កាលដែលត្រាច់ទៅក្នុងទីដទៃ លោកក៏ពោលថា រូបាវចរភព ដូចសត្វដំរីបានឈ្មោះថា **សង្គាមាវចរ** ព្រោះត្រាច់ទៅក្នុងសង្គ្រាម សូម្បីត្រាច់ទៅក្នុងក្រុង ក៏ហៅថា **សង្គាមាវចរ** ,

អប្បមាណសុភា ១

សុភកិណ្ហា ១

អសញ្ញីសត្ត ១

វេហប្ផលា ១

អវិហា ១

អតប្បា ១

សុទស្សា ១

សុទស្សី ១

អកនិដ្ឋា ១

ដែលពិត លោកពោលថា គឺ រូបាវចរៈនោះ ថាជារូប ព្រោះលុបបទខាងក្រោយ , ឈ្មោះថា **រូបាវចរ** ព្រោះត្រាច់ទៅក្នុងរូបនោះ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត រូប គឺ រូបភព , ឈ្មោះថា **រូបាវចរ** ព្រោះត្រាច់ទៅក្នុងរូបភពនោះ ។ ពិតណាស់ សមាធិនេះត្រាច់ទៅសូម្បីក្នុងកាមភព កាលដែលត្រាច់ទៅក្នុងទីដទៃ លោកក៏ពោលថា រូបាវចរភព ដូចសត្វដំរីបានឈ្មោះថា **សង្គាមាវចរ** ព្រោះត្រាច់ទៅក្នុងសង្គ្រាម សូម្បីត្រាច់ទៅក្នុងក្រុង ក៏ហៅថា **សង្គាមាវចរ** ,

ក្រៃលែងដល់ភាពជំនាញ ឈ្មោះថា **បណីត** មានទំនងដូចគ្នា ដោយន័យដូចពោលហើយក្នុងរូបាវចរសមាធិ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបទមានជាអាទិ៍ថា **សុញ្ញតោ សមាធិ** ដូចតទៅនេះ កាលចេញចាកមគ្គដែលកើតហើយ ដោយអនត្តានុបស្សនានៃព្រះយោគាវចរ អ្នកឃើញតាមលំដាប់នៃវិបស្សនាថា **សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា** សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួងមិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា ព្រោះវិបស្សនានោះ ប្រព្រឹត្តទៅហើយ ដោយភាពជារបស់សូន្យក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ដែលមិនមានតួខ្លួន , ដូច្នោះទើបឈ្មោះថា **សុញ្ញតា** ។ អរិយមគ្គសមាធិសម្រេចដោយសុញ្ញតានោះ ឈ្មោះថា **សុញ្ញតសមាធិ** , អធិប្បាយថា សមាធិដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយដោយអំណាចនៃ **សុញ្ញត** ។ ពិតណាស់ សមាធិនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដោយអាការដែលវិបស្សនាប្រព្រឹត្តទៅហើយ ។

កាលចេញចាកមគ្គដែលកើតហើយដោយ **អនិច្ចានុបស្សនា** ព្រោះវិបស្សនានោះប្រព្រឹត្តទៅហើយ ដោយបដិបក្ខចំពោះនិមិត្តថាទៀង ។ ដូច្នោះទើបឈ្មោះថា **អនិមិត្តវិបស្សនា** ។ អរិយមគ្គ-

ក្រៃលែងដល់ភាពជំនាញ ឈ្មោះថា **បណីត** មានទំនងដូចគ្នា ដោយន័យដូចពោលហើយក្នុងរូបាវចរសមាធិ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបទមានជាអាទិ៍ថា **សុញ្ញតោ សមាធិ** ដូចតទៅនេះ កាលចេញចាកមគ្គដែលកើតហើយ ដោយអនត្តា-នុបស្សនានៃព្រះយោគាវចរ អ្នកឃើញតាមលំដាប់នៃវិបស្សនាថា **សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា** សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួងមិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា ព្រោះវិបស្សនានោះ ប្រព្រឹត្តទៅហើយ ដោយភាពជារបស់សូន្យក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ដែលមិនមានតួខ្លួន , ដូច្នោះទើបឈ្មោះថា **សុញ្ញតា** ។ អរិយមគ្គសមាធិសម្រេចដោយសុញ្ញតានោះ ឈ្មោះថា **សុញ្ញតសមាធិ** , អធិប្បាយថា សមាធិដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយដោយអំណាចនៃ **សុញ្ញត** ។ ពិតណាស់ សមាធិនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដោយអាការដែលវិប-ស្សនាប្រព្រឹត្តទៅហើយ ។

កាលចេញចាកមគ្គដែលកើតហើយដោយ **អនិច្ចានុបស្សនា** ព្រោះវិបស្សនានោះប្រព្រឹត្តទៅហើយ ដោយបដិបក្ខចំពោះនិមិត្តថាទៀង ។ ដូច្នោះទើបឈ្មោះថា **អនិមិត្តវិបស្សនា** ។ អរិយមគ្គ-

ខ្យល់ ព្រោះអស់ជីវិត ។ ការប៉ោងឡើងនោះឯង ឈ្មោះថា **ឧទ្ធុមាតកំ** ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **ឧទ្ធុមាតកំ** ព្រោះហើមប៉ោងគួរខ្ពើម ព្រោះជាវត្ថុបដិកូល , បទនេះជាឈ្មោះនៃសាកសពដែលឃើញនោះ ។

ពណ៌ដែលបែកចេញហៅថា **វិនីលំ** ពណ៌ខៀវគួរខ្ពើម , ពណ៌ខៀវគួរខ្ពើមនោះឯង ឈ្មោះថា **វិនីលកំ** ។ ឈ្មោះថា **វិនីលកំ** ព្រោះពណ៌ខៀវគួរខ្ពើម ព្រោះជាវត្ថុបដិកូល ។ បទនេះជាឈ្មោះនៃសាកសព មានពណ៌ក្រហម ក្នុងកន្លែងដែលមានសាច់ច្រើន , មានពណ៌ខៀវក្នុងកន្លែងដែលបៀមខ្ទុះ ដោយច្រើនមានពណ៌ខៀវ ក្នុងកន្លែងមានពណ៌ខៀវ ស្រដៀងសំពត់ដណ្តប់ពណ៌ខៀវ ។

ខ្ទុះហូរចេញក្នុងកន្លែងដែលស្បែកប្រេះបែក ឈ្មោះថា វិបុព្វំ , ខ្ទុះហូរនោះឯង ឈ្មោះថា **វិបុព្វកំ** ។ ឈ្មោះថា **វិបុព្វកំ** ព្រោះខ្ទុះហូរចេញគួរខ្ពើម ព្រោះជាវត្ថុបដិកូល ។ បទនេះជាឈ្មោះនៃសាកសពដែលឃើញនោះ ។

សាកសពដែលដាយដាច់ចេញជា ២ កំណាត់ ហៅថា

ខ្យល់ ព្រោះអស់ជីវិត ។ ការហ៉ោងឡើងនោះឯង ឈ្មោះថា **ឧទ្ធុមាតកំ** ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **ឧទ្ធុមាតកំ** ព្រោះហើមហ៉ោងគួរខ្ពើម ព្រោះជាវត្ថុបដិកូល , បទនេះជាឈ្មោះនៃសាកសពដែលឃើញនោះ ។

ពណ៌ដែលបែកចេញហៅថា **វិនីលំ** ពណ៌ខៀវគួរខ្ពើម , ពណ៌ខៀវគួរខ្ពើមនោះឯង ឈ្មោះថា **វិនីលកំ** ។ ឈ្មោះថា **វិនីលកំ** ព្រោះពណ៌ខៀវគួរខ្ពើម ព្រោះជាវត្ថុបដិកូល ។ បទនេះជាឈ្មោះនៃសាកសព មានពណ៌ក្រហម ក្នុងកន្លែងដែលមានសាច់ច្រើន , មានពណ៌ខៀវក្នុងកន្លែងដែលបៀមខ្ទុះ ដោយច្រើនមានពណ៌ខៀវ ក្នុងកន្លែងមានពណ៌ខៀវ ស្រដៀងសំពត់ដណ្ដប់ពណ៌ខៀវ ។

ខ្ទុះហូរចេញក្នុងកន្លែងដែលស្បែកប្រេះបែក ឈ្មោះថា **វិបុព្វំ** , ខ្ទុះហូរនោះឯង ឈ្មោះថា **វិបុព្វកំ** ។ ឈ្មោះថា **វិបុព្វកំ** ព្រោះខ្ទុះហូរចេញគួរខ្ពើម ព្រោះជាវត្ថុបដិកូល ។ បទនេះជាឈ្មោះនៃសាកសពដែលឃើញនោះ ។

សាកសពដែលដោយដាច់ចេញជា ២ កំណាត់ ហៅថា

សាកសពឈ្មោះថា **ហតវិក្ខិត្តកំ** ព្រោះសាកសពនោះត្រូវកាប់ និងខ្ចាត់ខ្ចាយទៅដោយន័យមុននោះឯង ។ បទនេះជាឈ្មោះនៃសាកសពដែលត្រូវកាប់ដោយសស្ត្រា ត្រង់អវយវៈតូច-ធំ ដោយអាការដូចសញ្ញាលេខបូក ហើយខ្ចាត់ខ្ចាយទៅ ដោយន័យដូចពោលហើយ ។

សាកសពឈ្មោះថា **លោហិតកំ** ព្រោះលោហិតហូរចេញខ្ចាតទៅខាងនោះ ទៅខាងនេះ ។ បទនេះ ជាឈ្មោះនៃសាកសពដែលប្រឡាក់ពាសពេញដោយលោហិត ដែលហូរខ្ចាតទៅ ។

សាកសពឈ្មោះថា **បុឡុវកំ** ព្រោះដង្កូវ លោកហៅថា **បុឡុវា** , លោហិតខ្ចាយទៅលើដង្កូវ ។ បទនេះ ជាឈ្មោះនៃសាកសពដែលពេញទៅដោយដង្កូវ ។

ឆ្អឹងនោះឯង ឈ្មោះថា **អដ្ឋិកំ** , ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **អដ្ឋិកំ** ព្រោះអត្ថថា ជាឆ្អឹងដែលគួរខ្ពើម ព្រោះជាវត្ថុបដិកូល ។ បទនេះ ជាឈ្មោះនៃគ្រោងឆ្អឹងខ្លះ នៃឆ្អឹងមួយប្រភេទខ្លះ ។ ទាំងនេះជាឈ្មោះនៃនិមិត្តដែលកើតព្រោះអាស្រ័យសាកសពដែលជា **ឧទ្ធុ-មាតក** ជាដើមខ្លះ នៃឈានដែលបានហើយក្នុងនិមិត្តទាំងឡាយ

សាកសពឈ្មោះថា ហតវិក្ខិត្តកំ ព្រោះសាកសពនោះត្រូវកាប់ និងខ្ចាត់ខ្ចាយទៅដោយន័យមុននោះឯង ។ បទនេះជាឈ្មោះនៃសាកសពដែលត្រូវកាប់ដោយសស្ត្រា ត្រង់អវយវៈតូច-ធំ ដោយអាការដូចសញ្ញាលេខបូក ហើយខ្ចាត់ខ្ចាយទៅ ដោយន័យដូចពោលហើយ ។

សាកសពឈ្មោះថា **លោហិតកំ** ព្រោះលោហិតហូរចេញខ្ចាតទៅខាងនោះ ទៅខាងនេះ ។ បទនេះ ជាឈ្មោះនៃសាកសពដែលប្រឡាក់ពាសពេញដោយលោហិត ដែលហូរខ្ចាតទៅ ។

សាកសពឈ្មោះថា **បុឡុវកំ** ព្រោះដង្កូវ លោកហៅថា **បុឡុវា** , លោហិតខ្ចាយទៅលើដង្កូវ ។ បទនេះ ជាឈ្មោះនៃសាកសពដែលពេញទៅដោយដង្កូវ ។

ឆ្អឹងនោះឯង ឈ្មោះថា **អដ្ឋិកំ** , មយ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **អដ្ឋិកំ** ព្រោះអត្ថថា ជាឆ្អឹងដែលគួរខ្ពើម ព្រោះជាវត្ថុបដិកូល ។ បទនេះ ជាឈ្មោះនៃគ្រោងឆ្អឹងខ្លះ នៃឆ្អឹងមួយប្រភេទខ្លះ ។ ទាំងនេះជាឈ្មោះនៃនិមិត្តដែលកើតព្រោះអាស្រ័យសាកសពដែលជា **ឧទ្ធុមាតក** ជាដើមខ្លះ នៃឈានដែលបានហើយក្នុងនិមិត្តទាំងឡាយ

ការបំពេញភាវនា ។ ព្រោះដូច្នោះ ឈ្មោះថា សមាធិ ព្រោះអត្ថថា ឥន្ទ្រិយជាបរិវារដល់គ្នានឹងគ្នា ព្រោះអត្ថថា **សទ្ធិន្ទ្រិយ** ជាដើម បរិបូរណ៍ ។ ព្រោះថា មានអារម្មណ៍តែមួយ ព្រោះសម្លឹងអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចសមាធិនៃឥន្ទ្រិយទាំងនោះ , ព្រោះអត្ថថា មិនរាយមាយ ព្រោះសម្លឹងការមិនមានសេចក្ដីរាយមាយក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេង ៗ , គប្បីជ្រាប លោកមិនកាន់យកអត្ថថា កំណត់កាន់យកសេចក្ដីទៀង និងអត្ថថា មិនបន្តទៅក្នុងទីនេះ និងពេលក្រោយ ព្រោះគួរចាក់ធ្លុះដោយការកំណត់កាន់យកវីរិយពលៈជាធំក្នុងលោកុត្តរនោះឯង ព្រោះមិនមានការទៅ ដោយការវិនាសនៃលោកុត្តរមគ្គ ។ ឈ្មោះថា **សមាធិ** អត្ថថា ដោយមិនមានកិលេសកើតឡើង ។ ឈ្មោះថា **សមាធិ** ព្រោះអត្ថថា មិនញាប់ញ័រ ព្រោះការមិនញាប់ញ័រ , ឈ្មោះថា សមាធិ ព្រោះអត្ថថា ផុតចាកកិលេស ព្រោះផុតចាកកិលេសដោយការគ្របសង្កត់ ឬដោយការកាត់ផ្ដាច់ និងព្រោះបង្អោនទៅក្នុងអារម្មណ៍ ។

បទថា **ឯកត្តុបដ្ឋានវសេន ចិត្តស្ស ឋិតត្តា** ព្រោះភាពនៃចិត្តតាំងនៅ ដោយអំណាចការតាំងមាំ ក្នុងការដែលចិត្តមាន

ការបំពេញភាវនា ៗ ព្រោះដូច្នោះ ឈ្មោះថា សមាធិ ព្រោះអត្ថថា ឥន្ទ្រិយជាបរិវារដល់គ្នានឹងគ្នា ព្រោះអត្ថថា **សមាធិន្ទ្រិយ** ជាដើម បរិបូរណ៍ ៗ ព្រោះថា មានអារម្មណ៍តែមួយ ព្រោះសម្លឹងអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចសមាធិនៃឥន្ទ្រិយទាំងនោះ , ព្រោះអត្ថថា មិនរាយមាយ ព្រោះសម្លឹងការមិនមានសេចក្តីរាយ-មាយក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេង ៗ , គប្បីជ្រាប លោកមិនកាន់យកអត្ថថា កំណត់កាន់យកសេចក្តីទៀង និងអត្ថថា មិនបន្តទៅក្នុងទីនេះនិងពេលក្រោយ ព្រោះគួរចាក់ធ្លុះដោយការកំណត់កាន់យកវីរិ-យពលៈជាធំក្នុងលោកុត្តរនោះឯង ព្រោះមិនមានការទៅ ដោយការវិនាសនៃលោកុត្តរមគ្គ ៗ ឈ្មោះថា **សមាធិ** អត្ថថា ដោយមិនមានកិលេសកើតឡើង ៗ ឈ្មោះថា **សមាធិ** ព្រោះអត្ថថា មិនញាប់ញ័រ ព្រោះការមិនញាប់ញ័រ , ឈ្មោះថា សមាធិ ព្រោះអត្ថថា ផុតចាកកិលេស ព្រោះផុតចាកកិលេសដោយការគ្របសង្កត់ ឬដោយការកាត់ផ្តាច់ និងព្រោះបង្អោនទៅក្នុងអារម្មណ៍ ៗ

បទថា **ឯកត្តុបដ្ឋានវសេន ចិត្តស្ស ឋិតត្តា** ព្រោះភាពនៃចិត្តតាំងនៅ ដោយអំណាចការតាំងមាំ ក្នុងការដែលចិត្តមាន

នោះ ឈ្មោះថា សមា ព្រោះស្ងប់ គឺ ញុំាងធម៌ដែលជាសត្រូវឲ្យវិនាសទៅ , មួយាងទៀត ឈ្មោះថា **សមា** ព្រោះកើតពីការមិនមានសេចក្តីមិនស្ងប់ ដែលជាសត្រូវ ។ **សមាធិ** រមែងស្វែងរកសេចក្តីស្ងប់នោះ គឺ រមែងស្វែងរកដោយអធ្យាស្រ័យ ។ **ឥតិ** ស័ព្ទ ជាការណត្ថៈ ប្រែថា ព្រោះហេតុនោះ , អធិប្បាយថា ព្រោះស្វែងរកសេចក្តីស្ងប់ ព្រោះដូច្នោះ ទើបឈ្មោះថា **សមាធិ** ។

បទថា **វិសមំ នេសតិ** សេចក្តីថា មិនស្វែងរកសេចក្តីមិនស្ងប់ ដែលជាសឹកសត្រូវដល់ឈាននោះ ៗ ។

ពិតណាស់ សមាធិដែលជាចំណែកខាងដើម ជាសមាធិទន់ខ្សោយ ឈ្មោះថា រមែងស្វែងរកសេចក្តីស្ងប់ , មិនស្វែងរកសេចក្តីមិនស្ងប់ ព្រោះជាសមាធិខាងដើម ។ សមាធិជាកណ្តាលឈ្មោះថា រមែងកាន់យកសេចក្តីស្ងប់ , មិនកាន់យកសេចក្តីមិនស្ងប់ ព្រោះជាសមាធិមាំទាំ ។

សមាធិមានប្រមាណក្រៃលែង ឈ្មោះថា រមែងបដិបត្តិសេចក្តីស្ងប់ , មិនបដិបត្តិសេចក្តីមិនស្ងប់ ព្រោះជាសមាធិជិតវិថីនៃអប្បនា ។

នោះ ឈ្មោះថា សមា ព្រោះស្ងប់ គឺ ញុំាងធម៌ដែលជាសត្រូវឲ្យវិនាសទៅ , មួយ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **សមា** ព្រោះកើតពីការមិនមានសេចក្ដីមិនស្ងប់ ដែលជាសត្រូវ ។ **សមាធិ** រមែងស្វែងរកសេចក្ដីស្ងប់នោះ គឺ រមែងស្វែងរកដោយអធ្យាស្រ័យ ។ **ឥតិ** ស័ព្ទ ជាការណត្ថៈ ប្រែថា ព្រោះហេតុនោះ , អធិប្បាយថា ព្រោះស្វែងរកសេចក្ដីស្ងប់ ព្រោះដូច្នោះ ទើបឈ្មោះថា **សមាធិ** ។

បទថា **វិសមំ នេសតិ** សេចក្ដីថា មិនស្វែងរកសេចក្ដីមិនស្ងប់ ដែលជាសឹកសត្រូវដល់ឈាននោះ ៗ ។

ពិតណាស់ សមាធិដែលជាចំណែកខាងដើម ជាសមាធិទន់ខ្សោយ ឈ្មោះថា រមែងស្វែងរកសេចក្ដីស្ងប់ , មិនស្វែងរកសេចក្ដីមិនស្ងប់ ព្រោះជាសមាធិខាងដើម ។ សមាធិជាកណ្ដាលឈ្មោះថា រមែងកាន់យកសេចក្ដីស្ងប់ , មិនកាន់យកសេចក្ដីមិនស្ងប់ ព្រោះជាសមាធិមាំទាំ ។

សមាធិមានប្រមាណក្រៃលែង ឈ្មោះថា រមែងបដិបត្តិសេចក្ដីស្ងប់ , មិនបដិបត្តិសេចក្ដីមិនស្ងប់ ព្រោះជាសមាធិជិតវិថីនៃអប្បនា ។

បទថា សមំ ឈាតត្តា ព្រោះសម្ល័ងសេចក្តីស្ងប់ , គឺព្រោះរុងរឿងជានិច្ច ។ បាឋៈថា **សមំ ជាតត្តា** ព្រោះកើតជានិច្ចខ្វះ ។ ភាពជាសមាធិ នៃសមាធិ ២៥ ទាំងនេះ គឺ សមាធិ ១៦ ដោយអំណាចនៃគូ មាន ៨ ទាំងនេះ , និងសមាធិមាន ៩ ខាងដើម ។

ក្នុងបទនេះថា **សមោ ច ហិតោ ច សុខោ ចា សមាធិ** ឈ្មោះថា **សមាធិ** ព្រោះជាធម៌ស្ងប់ មានសភាពឧបការៈ និងជាសេចក្តីសុខ លោកពោលដើម្បីឲ្យសម្រេចប្រយោជន៍នៃសមាធិដែលសម្រេចហើយដោយអាការ ២៥ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **សមោ** មានសេចក្តីនៃ **សម** ស័ព្ទ ឬ **សំ** ស័ព្ទ ។

ពិតណាស់ សមាធិនោះឈ្មោះថា **សមោ** វៀរចាកសេចក្តីមិនស្ងប់ ដែលកម្រើកជាសត្រូវ ។

បទថា **ហិតោ** មានសេចក្តីន័យ អធិ ស័ព្ទ , អធិប្បាយថាតាំងនៅក្នុងអារម្មណ៍ គឺ ឲ្យតាំងនៅដោយភាពមិនញាប់ញ័រ ។ លោកអធិប្បាយថា ដោយបទទាំង ២ ឈ្មោះថា **សមាធិ** ព្រោះស្ងប់

បទថា សមំ ឈាតត្តា ព្រោះសម្លឹងសេចក្ដីស្ងប់ , គឺ ព្រោះរុងរឿងជានិច្ច ។ បាឋៈថា **សមំ ជាតត្តា** ព្រោះកើតជានិច្ចខ្លះ ។ ភាពជាសមាធិ នៃសមាធិ ២៥ ទាំងនេះ គឺ សមាធិ ១៦ ដោយអំណាចនៃគូ មាន ៨ ទាំងនេះ , និងសមាធិមាន ៩ ខាងដើម ។

ក្នុងបទនេះថា **សមោ ច ហិតោ ច សុខោ ចា សមាធិ** ឈ្មោះថា **សមាធិ** ព្រោះជាធម៌ស្ងប់ មានសភាពឧបការៈ និងជាសេចក្ដីសុខ លោកពោលដើម្បីឲ្យសម្រេចប្រយោជន៍នៃសមាធិដែលសម្រេចហើយដោយអាការ ២៥ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **សមោ** មានសេចក្ដីនៃ **សម** សព្ទ ឬ **សំ** សព្ទ ។

ពិតណាស់ សមាធិនោះឈ្មោះថា **សមោ** វៀរចាកសេចក្ដីមិនស្ងប់ ដែលកម្រើកជាសត្រូវ ។

បទថា **ហិតោ** មានសេចក្ដីន័យ អធិ សព្ទ , អធិប្បាយថា តាំងនៅក្នុងអារម្មណ៍ គឺ ឲ្យតាំងនៅដោយភាពមិនញាប់ញ័រ ។ លោកអធិប្បាយថា ដោយបទទាំង ២ ឈ្មោះថា **សមាធិ** ព្រោះស្ងប់

អដ្ឋកថា ធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ក្នុងបទមានជាអាទិ៍ថា **អវិជ្ជា សង្ខារានំ ឧប្បាទដ្ឋិតិ** អធិប្បាយដូច្នេះ ឈ្មោះថា **ឋិតិ** ព្រោះអត្ថថា អវិជ្ជាជាហេតុតាំងឡើងនៃសង្ខារ ។ ឋិតិនោះ គឺអ្វី ? គឺ អវិជ្ជា ។ ព្រោះថា អវិជ្ជានោះជាទីតាំង គឺ ជាហេតុនៃការកើតឡើងនៃសង្ខារទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះទើបឈ្មោះថា **ឧប្បាទដ្ឋិតិ** ជាហេតុកើតឡើង ។

ឈ្មោះថា **បវត្តដ្ឋិតិ** អត្ថថា ជាហេតុនៃការប្រព្រឹត្តទៅនៃសង្ខារទាំងឡាយដែលកើតឡើងហើយ ។ អធិប្បាយថា សេចក្ដីពិត អានុភាពនៃកិច្ច រមែងមានក្នុងខណៈជនកប្បច្ច័យកើតឡើងនោះឯងដោយពិត , ប៉ុន្តែព្រោះការប្រព្រឹត្តទៅនៃសង្ខារទាំងឡាយដែលជនកប្បច្ច័យនោះឲ្យកើតឡើង ទើបឈ្មោះថា ជាហេតុ សូម្បីការប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខណៈរបស់ខ្លួន , មយ៉ាងវិញទៀត ជាហេតុនៃការប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចសន្តតិ ។

មយ៉ាងទៀត បទថា **បវត្តំ** នេះ ជាភាវវចនៈចុះក្នុងនបុំ-

អដ្ឋកថា ធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ក្នុងបទមានជាអាទិ៍ថា **អវិជ្ជា សង្ខារានំ ឧប្បាទដ្ឋិតិ** អធិប្បាយដូច្នេះ ឈ្មោះថា **ឋិតិ** ព្រោះអត្ថថា អវិជ្ជាជាហេតុតាំងឡើងនៃសង្ខារ ។ ឋិតិនោះ គឺអ្វី ? គឺ អវិជ្ជា ។ ព្រោះថា អវិជ្ជានោះជាទីតាំង គឺ ជាហេតុនៃការកើតឡើងនៃសង្ខារទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះទើបឈ្មោះថា **ឧប្បាទដ្ឋិតិ** ជាហេតុកើតឡើង ។

ឈ្មោះថា **បវត្តដ្ឋិតិ** អត្ថថា ជាហេតុនៃការប្រព្រឹត្តទៅនៃសង្ខារទាំងឡាយដែលកើតឡើងហើយ ។ អធិប្បាយថា សេចក្តីពិត អានុភាពនៃកិច្ច រមែងមានក្នុងខណៈជនកប្បច្ច័យកើតឡើងនោះឯងដោយពិត , ប៉ុន្តែព្រោះការប្រព្រឹត្តទៅនៃសង្ខារទាំងឡាយដែលជនកប្បច្ច័យនោះឲ្យកើតឡើង ទើបឈ្មោះថា ជាហេតុ សូម្បីការប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខណៈរបស់ខ្លួន , មយ៉ាងវិញទៀត ជាហេតុនៃការប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចសន្តតិ ។

មយ៉ាងទៀត បទថា **បវត្តំ** នេះ ជាភាវវចនៈចុះក្នុងនបុំ-

ព្រោះអវិជ្ជាឲ្យសង្ខារកើតឡើង ឈ្មោះថា សមុទ័យ ព្រោះអត្ថថា ជាមូលហេតុនៃការកើត និងការប្រព្រឹត្តទៅ , ឈ្មោះថា **សមុទយឋិតិ** ព្រោះជាហេតុឲ្យកើត អធិប្បាយថា ជាមូលហេតុ ។ អវិជ្ជានោះឯង លោកពោលថា **ហេតុដ្ឋិតិ** ជាហេតុដើម , **បច្ចយដ្ឋិតិ** ជាហេតុក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះជាហេតុក្នុងការឲ្យកើតនៃសង្ខារ , ព្រោះជាបច្ច័យ ឧបត្ថម្ភក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅ អធិប្បាយថា **ឋិតិ** ជាដើមហេតុ , **ឋិតិ** លោកពោល ជនកប្បច្ច័យជាហេតុ , ឧបត្ថម្ភកប្បច្ច័យ ជាគ្រឿងអាស្រ័យ ។ សូម្បីក្នុងបទដ៏សេស ក៏គប្បីប្រកបយ៉ាងនេះ ។

ក្នុងបទនេះថា **ភវោ ជាតិយា ជាតិ ជរាមរណស្ស** ភពជាបច្ច័យដល់ជាតិ , ជាតិជាបច្ច័យដល់ជរាមរណៈ លោកពោលដល់បទដែលប្រកបដោយអំណាចការកើតថា **ឧប្បាទដ្ឋិតិ សញ្ញោគដ្ឋិតិ ហេតុដ្ឋិតិ** ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃខន្ធទាំងឡាយមានជាតិ ជរា និងមរណៈ , តែអាចារ្យពួកខ្លះ ពណ៌នាសេចក្តីក្នុងបទនេះ ដោយន័យមានជាអាទិ៍ថា **ឧប្បាទាយ ឋិតិ ឧប្បាទដ្ឋិតិ** ហេតុនៃការកើត ឈ្មោះថា **ឧប្បាទដ្ឋិតិ** ជាហេតុកើត ។ បទថា

ព្រោះអវិជ្ជាឲ្យសង្ខារកើតឡើង ឈ្មោះថា សមុទយ ព្រោះអត្ថថា ជាមូលហេតុនៃការកើត និងការប្រព្រឹត្តទៅ , ឈ្មោះថា **សមុទយដ្ឋិតិ** ព្រោះជាហេតុឲ្យកើត អធិប្បាយថា ជាមូលហេតុ ។ អវិជ្ជានោះឯង លោកពោលថា **ហេតុដ្ឋិតិ** ជាហេតុដើម , **បច្ចយដ្ឋិតិ** ជាហេតុក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះជាហេតុក្នុងការឲ្យកើតនៃសង្ខារ , ព្រោះជាបច្ច័យ ឧបត្ថម្ភក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅ អធិប្បាយថា **ឋិតិ** ជាដើមហេតុ , **ឋិតិ** លោកពោល ជនកប្បច្ច័យជាហេតុ , ឧបត្ថម្ភកប្បច្ច័យ ជាគ្រឿងអាស្រ័យ ។ សូម្បីក្នុងបទដ៏សេស ក៏គប្បីប្រកបយ៉ាងនេះ ។

ក្នុងបទនេះថា **ភវោ ជាតិយា ជាតិ ជរាមរណស្ស** ភពជាបច្ច័យដល់ជាតិ , ជាតិជាបច្ច័យដល់ជរាមរណៈ លោកពោលដល់បទដែលប្រកបដោយអំណាចការកើតថា **ឧប្បាទដ្ឋិតិ សញ្ញោគដ្ឋិតិ ហេតុដ្ឋិតិ** ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃខន្ធទាំងឡាយមានជាតិ ជរា និងមរណៈ , តែអាចារ្យពួកខ្លះ ពណ៌នាសេចក្តីក្នុងបទនេះ ដោយន័យមានជាអាទិ៍ថា **ឧប្បាទាយ ឋិតិ ឧប្បាទដ្ឋិតិ** ហេតុនៃការកើត ឈ្មោះថា **ឧប្បាទដ្ឋិតិ** ជាហេតុកើត ។ បទថា

ហេតុសមុប្បន្ន អវិជ្ជាជាហេតុ សង្ខារទាំងឡាយអាស្រ័យហេតុកើតឡើង ក្នុងវារៈនៃអាការ ៩ លោកពោលបច្ច័យ ដោយអំណាចជាជនកឧបត្ថម្ភកប្បច្ច័យ បច្ច័យដែលឧបការៈឲ្យកើត , ក្នុងទីនេះ បទថា **ហេតុ** បានដល់ ភាពជាជនកប្បច្ច័យ ព្រោះហេតុវារៈ និងបច្ចយវារៈ មានសេចក្តីផ្សេងគ្នា ។ បទថា **បច្ចយោ** គប្បីជ្រាបថា ភាពជាឧបត្ថម្ភកប្បច្ច័យ ព្រោះបច្ច័យ មានអវិជ្ជាជាដើម សូម្បីមួយ ៗ ក៏កើតដោយប្រការទាំង ២ ។

គប្បីជ្រាបការវិនិច្ឆ័យក្នុងបដិច្ចវារៈ ដូចតទៅនេះ បទថា **អវិជ្ជា បដិច្ច** អវិជ្ជាអាស្រ័យបច្ច័យប្រព្រឹត្តទៅ សេចក្តីថា អវិជ្ជាឈ្មោះថា **បដិច្ច** ព្រោះត្រូវទៅដោយចំពោះមុខនៃសង្ខារទាំងឡាយ ព្រោះសម្លឹងឃើញអវិជ្ជា ជាហេតុនៃសង្ខារទាំងឡាយក្នុងការកើតរបស់ខ្លួន ។ ចំណែកបទនេះ លោកពោលដល់សភាពនៃអវិជ្ជាដែលអាចឲ្យសង្ខារកើតឡើង ។

បទថា **សង្ខារា** បដិច្ចសមុប្បន្នា អាស្រ័យអវិជ្ជាកើតឡើង សេចក្តីថា សង្ខារទាំងឡាយមិនបានកើតឡើងដោយមិនបានអាស្រ័យអ្វីនោះទេ ព្រោះត្រូវអាស្រ័យអវិជ្ជា ទើបកើតឡើងប្រព្រឹត្តទៅ ។

ហេតុសមុប្បន្ន អវិជ្ជាជាហេតុ សង្ខារទាំងឡាយអាស្រ័យហេតុកើតឡើង ក្នុងវារៈនៃអាការ ៩ លោកពោលបច្ច័យ ដោយអំណាចជាជនកឧបត្ថម្ភកប្បច្ច័យ បច្ច័យដែលឧបការៈឲ្យកើត , ក្នុងទីនេះ បទថា **ហេតុ** បានដល់ ភាពជាជនកប្បច្ច័យ ព្រោះហេតុវារៈ និងបច្ចយវារៈ មានសេចក្ដីផ្សេងគ្នា ។ បទថា **បច្ចយោ** គប្បីជ្រាបថា ភាពជាឧបត្ថម្ភកប្បច្ច័យ ព្រោះបច្ច័យ មានអវិជ្ជាជាដើម សូម្បីមួយ ៗ ក៏កើតដោយប្រការទាំង ២ ។

គប្បីជ្រាបការវិនិច្ឆ័យក្នុងបដិច្ចវារៈ ដូចតទៅនេះ បទថា **អវិជ្ជា បដិច្ច** អវិជ្ជាអាស្រ័យបច្ច័យប្រព្រឹត្តទៅ សេចក្ដីថា អវិជ្ជាឈ្មោះថា **បដិច្ច** ព្រោះត្រូវទៅដោយចំពោះមុខនៃសង្ខារទាំងឡាយ ព្រោះសម្លឹងឃើញអវិជ្ជា ជាហេតុនៃសង្ខារទាំងឡាយក្នុងការកើតរបស់ខ្លួន ។ ចំណែកបទនេះ លោកពោលដល់សភាពនៃអវិជ្ជាដែលអាចឲ្យសង្ខារកើតឡើង ។

បទថា **សង្ខារា** បដិច្ចសមុប្បន្នា អាស្រ័យអវិជ្ជាកើតឡើង សេចក្ដីថា សង្ខារទាំងឡាយមិនបានកើតឡើងដោយមិនបានអាស្រ័យអ្វីនោះទេ ព្រោះត្រូវអាស្រ័យអវិជ្ជា ទើបកើតឡើងប្រព្រឹត្តទៅ ។

បទមានអាទិថា **បុរិមកម្មភវស្មឹ** ក្នុងកម្មភពមុន ដូច្នេះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **បុរិមកម្មភវស្មឹ** បានដល់ ក្នុងកម្មភពមុន , អធិប្បាយថា កាលធ្វើកម្មភពក្នុងអតីតជាតិ ។

បទថា **មោហោ អវិជ្ជា** មោហៈ គឺ អវិជ្ជា សេចក្ដីថា វង្វេងដោយមោហៈក្នុងទុក្ខជាដើម ហើយធ្វើកម្ម , នុ៎ះ គឺ អវិជ្ជា ។

បទថា **អាយូហនា សង្ខារា** កម្មដែលប្រមូលមក គឺ **សង្ខារ** សេចក្ដីថា ចេតនាមុនរបស់អ្នកធ្វើកម្មនោះ , ចេតនាមុនកើតឡើងដល់អ្នកគិតថា យើងនឹងឲ្យទាន ដូច្នេះ ហើយលះបង់ឧបករណ៍ឲ្យមួយខែខ្លះ មួយឆ្នាំខ្លះ ។

ចេតនា លោកពោលថា **ភព** ។ ព្រោះដាក់ទក្ខិណាទុកលើដៃនៃបដិគ្គាហកៈ ។ ចេតនាក្នុងអាវជ្ជនៈ ១ ឬក្នុងជវន ៦ ឈ្មោះថា កម្មដែលប្រមូលមក គឺ សង្ខារ ។ ចេតនាក្នុងជវនៈទី ៧ ជាភព ។ មយ៉ាងទៀត ចេតនាណាមួយក៏គឺ ភព , ឈ្មោះថា ការប្រមូលមក ជាសង្ខារ ព្រោះសម្បយុត្តដោយចេតនានោះ ។

បទថា **និកន្តិ តណ្ហា** សេចក្ដីប្រាថ្នា គឺ តណ្ហា សេចក្ដីថា

បទមានអាទិ៍ថា **បុរិមកម្មភវស្មិំ** ក្នុងកម្មភពមុន ដូច្នេះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **បុរិមកម្មភវស្មិំ** បានដល់ ក្នុងកម្មភពមុន , អធិប្បាយថា កាលធ្វើកម្មភពក្នុងអតីតជាតិ ។

បទថា **មោហោ អវិជ្ជា** មោហៈ គឺ អវិជ្ជា សេចក្ដីថា វង្វេងដោយមោហៈក្នុងទុក្ខជាដើម ហើយធ្វើកម្ម , នុ៎ះ គឺ អវិជ្ជា ។

បទថា **អាយូហនា សង្ខារា** កម្មដែលប្រមូលមក គឺ **សង្ខារ** សេចក្ដីថា ចេតនាមុនរបស់អ្នកធ្វើកម្មនោះ , ចេតនាមុនកើតឡើងដល់អ្នកគិតថា យើងនឹងឲ្យទាន ដូច្នេះ ហើយលះបង់ឧបករណ៍ឲ្យមួយខែខ្លះ មួយឆ្នាំខ្លះ ។

ចេតនា លោកពោលថា **ភព** ។ ព្រោះដាក់ទក្ខិណាទុកលើដៃនៃបដិគ្គាហកៈ ។ ចេតនាក្នុងអាវជ្ជនៈ ១ ឬក្នុងជវន ៦ ឈ្មោះថា កម្មដែលប្រមូលមក គឺ សង្ខារ ។ ចេតនាក្នុងជវនៈទី ៧ ជាភព ។ មយ៉ាងទៀត ចេតនាណាមួយក៏គឺ ភព , ឈ្មោះថា ការប្រមូលមក ជាសង្ខារ ព្រោះសម្បយុត្តដោយចេតនានោះ ។

បទថា **និកន្តិ តណ្ហា** សេចក្ដីប្រាថ្នា គឺ តណ្ហា សេចក្ដីថា

បទថា **ឥធ បដិសន្ធិ វិញ្ញាណំ បដិសន្ធិ** បដិសន្ធិ គឺ វិញ្ញាណក្នុងភពនេះ បានដល់ វិញ្ញាណដែលលោកពោលថា ជា **បដិសន្ធិ** ព្រោះភពបច្ចុប្បន្នកើតឡើងដោយអំណាចនៃការជាប់បន្តគ្នាក្នុងរវាងភពនោះ ឈ្មោះថា **វិញ្ញាណ** ។

បទថា **ឱក្កន្តិ នាមរូបំ** បានដល់ ការឈានចុះ គឺ នាមរូប បានដល់ ការឈានចុះក្នុងគភ៌នៃរូបធម៌ និងអរូបធម៌ ដូចពោលមកហើយ នេះឈ្មោះថា **នាមរូប** ។

បទថា **បសាទោ អាយតនំ** បសាទ គឺ ភាពថ្លាជា អាយតនៈ បានដល់ រូបដែលថ្លា នេះជាអាយតនៈ ។ លោកធ្វើជាឯកវចនៈដោយកាន់យកជាតិ ។ ក្នុងបទនេះ លោកពោលដល់អាយតនៈ ៥ មានចក្ខុជាដើម ។ គប្បីជ្រាបថា សូម្បីមនាយតនៈ លោកក៏ពោលដោយពាក្យថា បសាទ ព្រោះមនាយតនៈជាវិបាកក្នុងទីនេះ ដោយព្រះបាលីថា **បភស្សរមិទំ ភិក្ខវេ ចិត្តំ , តញ្ច ខោ អាគន្តុកេហិ ឧបក្កិលេសេហិ** ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចិត្តនេះបរិសុទ្ធ , ក៏ចិត្តនោះឯងសៅហ្មងដោយឧបក្កិលេសដែលចរមកដូច្នេះ ក្នុងព្រះបាលីនេះ លោកបំណងយកភវង្គចិត្ត , ទីងព្រោះ

បទថា *ឥធ* ***បដិសន្ធិ វិញ្ញាណំ*** បដិសន្ធិ បដិសន្ធិ គឺ វិញ្ញាណក្នុងភពនេះ បានដល់ វិញ្ញាណដែលលោកពោលថា ជា ***បដិសន្ធិ*** ព្រោះភពបច្ចុប្បន្នកើតឡើងដោយអំណាចនៃការជាប់បន្តគ្នាក្នុងរវាងភពនោះ ឈ្មោះថា ***វិញ្ញាណ*** ។

បទថា ***ឱក្កន្តិ នាមរូបំ*** បានដល់ ការឈានចុះ គឺ នាមរូប បានដល់ ការឈានចុះក្នុងគភ៌នៃរូបធម៌ និងអរូបធម៌ ដូចពោលមកហើយ នេះឈ្មោះថា ***នាមរូប*** ។

បទថា ***បសាទោ អាយតនំ*** បសាទ គឺ ភាពថាជា អាយតនៈ បានដល់ រូបដែលថា នេះជាអាយតនៈ ។ លោកធ្វើជាឯកវចនៈដោយកាន់យកជាតិ ។ ក្នុងបទនេះ លោកពោលដល់អាយតនៈ ៥ មានចក្ខុជាដើម ។ គប្បីជ្រាបថា សូម្បីមនាយតនៈ លោកក៏ពោលដោយពាក្យថា បសាទ ព្រោះមនាយតនៈជាវិបាកក្នុងទីនេះ ដោយព្រះបាលីថា ***បភស្សរមិទំ ភិក្ខវេ ចិត្តំ , តញ្ច ខោ អាគន្តុកេហិ ឧបក្កិលេសេហិ*** ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចិត្តនេះ បរិសុទ្ធ , ក៏ចិត្តនោះឯងសៅហ្មងដោយឧបក្កិលេសដែលចរមក ដូច្នេះ ក្នុងព្រះបាលីនេះ លោកបំណងយកភវង្គចិត្ត , ទីងព្រោះ

លោកកាន់យកអាការ ២០ ទាំងនេះ ដោយអង្គនៃបដិច្ច-សមុប្បាទ ១២ តើដូចម្ដេច ? លោកពោលធម៌ទាំង ២ នេះ ដោយសរុបថា **អវិជ្ជា សង្ខារា** ដូច្នេះថា ជាហេតុក្នុងអតីត ។ ក៏ព្រោះមិនដឹងច្បាស់ ទើបតក់ស្លុត , តក់ស្លុតហើយ រមែងប្រកាន់មាំ , ព្រោះការប្រកាន់មាំរបស់បុគ្គលនោះជាបច្ច័យ ទើបមានភព , ដូច្នោះទើបជាចំណែកដែលលោកកាន់យក សូម្បីតណ្ហា ឧបាទាន និងភព ដោយការកាន់យកធម៌ទាំង ២ គឺ អវិជ្ជា និងសង្ខារ ទាំងនោះផង ។ លោកពោលដល់វិញ្ញាណ នាមរូប សឡាយតនៈ ផស្សៈ និងវេទនា ក្នុងបច្ចុប្បន្នដោយសរុប ។ លោកពោល តណ្ហា ឧបាទាន និងភព ថាជាហេតុ ក្នុងបច្ចុប្បន្នដោយសរុប , កាលកាន់យកភពហើយ ក៏ជាចំណែកកាន់យកសង្ខារទាំងឡាយ ជាចំណែកខាងដើម នៃភពនោះ ឬសម្បយុត្តដោយភពនោះ ។ម្យ៉ាងវិញទៀត សង្ខារទាំងឡាយសម្បយុត្តដោយភពនោះ ដោយការកាន់យកតណ្ហា និងឧបាទាន ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត លោកកាន់យកតណ្ហា ដែលបុគ្គលឈ្លក់វង្វេងធ្វើកម្មថា ជាអវិជ្ជា ។ លោកពោលធម៌ទាំង ២ គឺ ជាតិ ជរា មរណ

លោកកាន់យកអាការ ២០ ទាំងនេះ ដោយអង្គនៃបដិច្ច-សមុប្បាទ ១២ តើដូចម្ដេច ? លោកពោលធម៌ទាំង ២ នេះ ដោយសរុបថា **អវិជ្ជា សង្ខារា** ដូច្នេះថា ជាហេតុក្នុងអតីត ។ ក៏ព្រោះមិនដឹងច្បាស់ ទើបតក់ស្លុត , តក់ស្លុតហើយ រមែងប្រកាន់មាំ , ព្រោះការប្រកាន់មាំរបស់បុគ្គលនោះជាបច្ច័យ ទើបមានភព , ដូច្នោះទើបជាចំណែកដែលលោកកាន់យក សូម្បីតណ្ហា ឧបាទាន និងភព ដោយការកាន់យកធម៌ទាំង ២ គឺ អវិជ្ជា និងសង្ខារ ទាំងនោះផង ។ លោកពោលដល់វិញ្ញាណ នាមរូប សឡាយតនៈ ផស្សៈ និងវេទនា ក្នុងបច្ចុប្បន្នដោយសរុប ។ លោកពោល តណ្ហា ឧបាទាន និងភព ថាជាហេតុ ក្នុងបច្ចុប្បន្នដោយសរុប , កាលកាន់យកភពហើយ ក៏ជាចំណែកកាន់យកសង្ខារទាំងឡាយ ជាចំណែកខាងដើម នៃភពនោះ ឬសម្បយុត្តដោយភពនោះ ។ មយ៉ាងវិញទៀត សង្ខារទាំងឡាយសម្បយុត្តដោយភពនោះ ដោយការកាន់យកតណ្ហា និងឧបាទាន ។ មយ៉ាងវិញទៀត លោកកាន់យកតណ្ហា ដែលបុគ្គលឈក់វង្វេងធ្វើកម្មថា ជាអវិជ្ជា ។ លោកពោលធម៌ទាំង ២ គឺ ជាតិ ជរា មរណ

ធម៌ជាផល ៥ យ៉ាង ក្នុងអនាគត ហៅថា ផលសង្ខេប ១ ។

បទថា **តយោ អទ្ធា** បានដល់ ក្នុងកាល ៣ ។ អតីតកាល គប្បីជ្រាបថា ដោយអំណាចបញ្ចកៈ គឺ ធម៌ពួក ៥ ទី ១ , បច្ចុប្បន្នកាល គប្បីជ្រាបថា ដោយអំណាចបញ្ចកៈទី ២ ទី ៣ , អនាគតកាល គប្បីជ្រាបថា ដោយអំណាចបញ្ចកៈទី ៤ ។

បទថា **តិសន្ធិ** សន្ធិ ៣ ឈ្មោះថា **តិសន្ធិ** អត្ថថា មានសន្ធិ ៣ , ដែលបសន្ធិ ៣ នោះ អធិប្បាយថា ហេតុផលសន្ធិ ១ មានក្នុងរវាងនៃហេតុអតីត និងផលបច្ចុប្បន្ន , ផលហេតុសន្ធិ ១ ក្នុងរវាងនៃផលបច្ចុប្បន្ន និងហេតុអនាគត , ហេតុផលសន្ធិ ១ ក្នុងរវាងនៃហេតុបច្ចុប្បន្ន និងផលអនាគត ។

ប៉ុន្តែដោយអំណាចពោលមកហើយ ដោយសរុបក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទបាលីមានដូច្នេះ **អវិជ្ជា សង្ខារា** ជាសង្ខេបទី ១ ។ **វិញ្ញាណ នាមរូប សឡាយតន ផស្ស** និង **វេទនា** ជាសង្ខេបទី ២ ។ **តណ្ហា** ឧបាទាន ភព ជាសង្ខេបទី ៣ ។ **ជាតិ** ជរា **មរណ** ជាសង្ខេបទី ៤ ។

អង្គ ២ គឺ អវិជ្ជា និងសង្ខារ ជាអតីតកាល , ធម៌ ៨ មាន

ធម៌ជាផល ៥ យ៉ាង ក្នុងអនាគត ហៅថា ផលសង្ខេប ១ ។

បទថា **តយោ អទ្ធា** បានដល់ ក្នុងកាល ៣ ។ អតីតកាល គប្បីជ្រាបថា ដោយអំណាចបញ្ចក: គឺ ធម៌ពួក ៥ ទី ១ , បច្ចុប្បន្នកាល គប្បីជ្រាបថា ដោយអំណាចបញ្ចក:ទី ២ ទី ៣ , អនាគតកាល គប្បីជ្រាបថា ដោយអំណាចបញ្ចក:ទី ៤ ។

បទថា **តិសន្ធិ** សន្ធិ ៣ ឈ្មោះថា **តិសន្ធិ** អត្ថថា មានសន្ធិ ៣ , ដែលបសន្ធិ ៣ នោះ អធិប្បាយថា ហេតុផលសន្ធិ ១ មានក្នុងរវាងនៃហេតុអតីត និងផលបច្ចុប្បន្ន , ផលហេតុសន្ធិ ១ ក្នុងរវាងនៃផលបច្ចុប្បន្ន និងហេតុអនាគត , ហេតុផលសន្ធិ ១ ក្នុងរវាងនៃហេតុបច្ចុប្បន្ន និងផលអនាគត ។

ប៉ុន្តែដោយអំណាចពោលមកហើយ ដោយសរុបក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទបាលីមានដូច្នេះ **អវិជ្ជា សង្ខារា** ជាសង្ខេបទី ១ ។ **វិញ្ញាណ នាមរូប សឡាយតន ផស្ស** និង **វេទនា** ជាសង្ខេបទី ២ ។ **តណ្ហា ឧបាទាន ភព** ជាសង្ខេបទី ៣ ។ **ជាតិ ជរា មរណ** ជាសង្ខេបទី ៤ ។

អង្គ ២ គឺ អវិជ្ជា និងសង្ខារ ជាអតីតកាល , ធម៌ ៨ មាន

បទថា **បដិវិជ្ឈតិ** រមែងចាក់ធ្លុះ បានដល់ ឲ្យដល់ការសម្រេច ដោយការបំពេញការនៃ ឈ្មោះថា ធ្វើការចាក់ធ្លុះដោយញាណ ។ មយ៉ាងទៀត រមែងដឹងដោយអំណាចនៃលក្ខណៈ , រមែងឃើញ ដោយអំណាចការប្រព្រឹត្តទៅដោយកិច្ច , រមែងដឹងទូទៅដោយ អំណាចនៃអាការប្រាកដ , រមែងចាក់ធ្លុះដោយអំណាចនៃបទ- ដ្ឋាន ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **បដិច្ចសមុប្បាទោ** គប្បីជ្រាបថា បានដល់ ធម៌ជាបច្ច័យ ។

បទថា **បដិច្ចសមុប្បន្នា ធម្មា** បានដល់ ធម៌ដែលកើតឡើង ដោយបច្ច័យនោះ ៗ ។ បើសួរថា ដឹងបានដូចម្តេច ? ឆ្លើយថា ដោយព្រះពុទ្ធវចនៈ ។ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ត្រាស់ទុក ក្នុងទេសនាសូត្រ ដែលបណ្ឌិតកំណត់ដោយបដិច្ចសមុប្បាទ និង បដិច្ចសមុប្បន្នធម៌ថា ៖

កតមោ ច ភិក្ខវេ បដិច្ចសមុប្បាទោ , ។បេ។
អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ បដិច្ចសមុប្បាទោ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បដិច្ចសមុប្បាទតើដូចម្តេច ?

បទថា បដិវិជ្ឈតិ រមែងចាក់ធ្លុះ បានដល់ ឲ្យដល់ការសម្រេច ដោយការបំពេញការនៃា ឈ្មោះថា ធ្វើការចាក់ធ្លុះដោយញាណ ។ មយ៉ាងទៀត រមែងដឹងដោយអំណាចនៃលក្ខណៈ , រមែងឃើញ ដោយអំណាចការប្រព្រឹត្តទៅដោយកិច្ច , រមែងដឹងទូទៅដោយ អំណាចនៃអាការប្រាកដ , រមែងចាក់ធ្លុះដោយអំណាចនៃបទ- ដ្ឋាន ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **បដិច្ចសមុប្បាទោ** គប្បីជ្រាបថា បានដល់ ធម៌ជាបច្ច័យ ។

បទថា **បដិច្ចសមុប្បន្នា ធម្មា** បានដល់ ធម៌ដែលកើតឡើង ដោយបច្ច័យនោះ ៗ ។ បើសួរថា ដឹងបានដូចម្តេច ? ឆ្លើយថា ដោយព្រះពុទ្ធវចនៈ ។ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ត្រាស់ទុក ក្នុងទេសនាសូត្រ ដែលបណ្ឌិតកំណត់ដោយបដិច្ចសមុប្បាទ និង បដិច្ចសមុប្បន្នធម៌ថា ៖

កតមោ ច ភិក្ខវេ បដិច្ចសមុប្បាទោ , ។បេ។
អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ បដិច្ចសមុប្បាទោ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បដិច្ចសមុប្បាទតើដូចម្តេច ?

ព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ កាលទ្រង់សម្តែងបដិច្ចសមុប្បាទយ៉ាងនេះ ទើបត្រាស់ថា ធម៌ជាបច្ច័យនោះឯង ឈ្មោះថា **បដិច្ច-សមុប្បាទ** ដោយវេចនៈមានពាក្យថា **តថតា** សភាពជាការពិតជាដើម ។ ព្រោះដូច្នោះ បដិច្ចសមុប្បាទ ទើបមានភាពជាបច្ច័យដល់ធម៌ទាំងឡាយ មានជរា និងមរណៈជាដើម ជាលក្ខណៈ , មានការពាក់ព័ន្ធជាមួយទុក្ខ ជាកិច្ច , មានការដើរខុសផ្លូវ ជាផល , មានបច្ច័យពិសេសនៃខ្លួន ជាហេតុជិត ព្រោះសូម្បីខ្លួនឯង ក៏មានបច្ច័យ ។

បទថា **ឧប្បាទា វា អនុប្បាទា វា** បានដល់ កាលឧប្បត្តិក៏ដោយ មិនទាន់ឧប្បត្តិក៏ដោយ អធិប្បាយថា កាលព្រះតថាគតសូម្បីឧប្បត្តិហើយ សូម្បីនៅមិនទាន់ឧប្បត្តិ ដូច្នេះ ។

បទថា **ឋិតា វ សា ធាតុ** សភាពនៃបច្ច័យនោះ តាំងនៅ អធិប្បាយថា ក្នុងកាលណា ៗ ទីងមិនមានបច្ច័យនៃជាតិ ជរា និងមរណៈ មិនមានឡើយ ។

បទថា **ធម្មដ្ឋិតតា ធម្មនិយាមតា ឥទប្បច្ចយតា** មានជាតិជាបច្ច័យនោះឯង ។ ធម៌កើតឡើងព្រោះបច្ច័យ ពោលគឺ ជរា

ព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ កាលទ្រង់សម្តែងបដិច្ចសមុប្បាទយ៉ាងនេះ ទើបត្រាស់ថា ធម៌ជាបច្ច័យនោះឯង ឈ្មោះថា **បដិច្ចសមុប្បាទ** ដោយវេចនៈមានពាក្យថា **តថតា** សភាពជាការពិតជាដើម ។ ព្រោះដូច្នោះ បដិច្ចសមុប្បាទ ទើបមានភាពជាបច្ច័យដល់ធម៌ទាំងឡាយ មានជរា និងមរណៈជាដើម ជាលក្ខណៈ , មានការពាក់ព័ន្ធជាមួយទុក្ខ ជាកិច្ច , មានការដើរខុសផ្លូវ ជាផល , មានបច្ច័យពិសេសនៃខ្លួន ជាហេតុជិត ព្រោះសូម្បីខ្លួនឯង ក៏មានបច្ច័យ ។

បទថា **ឧប្បាទា វា អនុប្បាទា វា** បានដល់ កាលឧប្បត្តិក៏ដោយ មិនទាន់ឧប្បត្តិក៏ដោយ អធិប្បាយថា កាលព្រះតថាគតសូម្បីឧប្បត្តិហើយ សូម្បីនៅមិនទាន់ឧប្បត្តិ ដូច្នេះ ។

បទថា **ឋិតា វ សា ធាតុ** សភាពនៃបច្ច័យនោះ តាំងនៅអធិប្បាយថា ក្នុងកាលណា ៗ នឹងមិនមានបច្ច័យនៃជាតិ ជរានិងមរណៈ មិនមានឡើយ ។

បទថា **ធម្មដ្ឋិតតា ធម្មនិយាមតា ឥទប្បច្ចយតា** មានជាតិជាបច្ច័យនោះឯង ។ ធម៌កើតឡើងព្រោះបច្ច័យ គោលគឺ ជរា

ជរា និងមរណៈ ។

ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទនេះ លោកពោលថា **តថតា** សភាពពិត ព្រោះធម៌នោះ ៗ កើតដោយមិនខ្វះមិនលើស ដោយបច្ច័យនោះ ៗ , លោកពោល **អវិតថតា** ភាពពិតប្រាកដ ព្រោះមិនមានការមិនកើតនៃធម៌ ដែលកើតពីធម៌នោះ សូម្បីមួយរំពេចក្នុងបច្ច័យ ដែលចូលដល់សេចក្តីព្រមព្រៀង , លោកពោលថា **អនញ្ញថតា** ភាពមិនជាយ៉ាងដទៃ ព្រោះមិនមានធម៌ដទៃកើតឡើងដោយបច្ច័យនៃធម៌ដទៃ , លោកពោលថា **ឥទប្បច្ចយតា** ភាពជាបច្ច័យនៃធម៌នេះ ព្រោះជាបច្ច័យដល់ជរា និងមរណៈជាដើមទាំងនេះ ឬព្រោះជាទីរួមបច្ច័យ ។

ក្នុងបទនោះមានអធិប្បាយ ពាក្យដូចតទៅនេះ បច្ច័យនៃធម៌ទាំងនោះ ឈ្មោះថា ឥទប្បច្ចយា , ឥទប្បច្ចយា នោះឯងឈ្មោះថា **ឥទប្បច្ចយតា** , មយ៉ាងទៀត ការរួម **ឥទប្បច្ចយា** ទាំងឡាយ ឈ្មោះថា ឥទប្បច្ចយតា ។ តែក្នុងទីនេះ គប្បីជ្រាបលក្ខណៈ ដោយអត្ថនៃសទ្ទ ។

(ចប់អដ្ឋកថា ធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណនិទ្ទេស)

ជរា និងមរណៈ ។

ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទនេះ លោកពោលថា **តថតា** សភាព ពិត ព្រោះធម៌នោះ ៗ កើតដោយមិនខ្វះមិនលើស ដោយបច្ច័យ នោះ ៗ , លោកពោល **អវិតថតា** ភាពពិតប្រាកដ ព្រោះមិន មានការមិនកើតនៃធម៌ ដែលកើតពីធម៌នោះ សូម្បីមួយរំពេច ក្នុងបច្ច័យ ដែលចូលដល់សេចក្តីព្រមព្រៀង , លោកពោលថា **អនញ្ញថតា** ភាពមិនជាយ៉ាងដទៃ ព្រោះមិនមានធម៌ដទៃកើតឡើង ដោយបច្ច័យនៃធម៌ដទៃ , លោកពោលថា **ឥទប្បច្ចយតា** ភាព ជាបច្ច័យនៃធម៌នេះ ព្រោះជាបច្ច័យដល់ជរា និងមរណៈជាដើម ទាំងនេះ ឬព្រោះជាទីរួមបច្ច័យ ។

ក្នុងបទនោះមានអធិប្បាយ ពាក្យដូចតទៅនេះ បច្ច័យនៃ ធម៌ទាំងនោះ ឈ្មោះថា ឥទប្បច្ចយា , ឥទប្បច្ចយា នោះឯង ឈ្មោះថា **ឥទប្បច្ចយតា** , មយ៉ាងទៀត ការរួម **ឥទប្បច្ចយា** ទាំង ឡាយ ឈ្មោះថា ឥទប្បច្ចយតា ។ តែក្នុងទីនេះ គប្បីជ្រាប លក្ខណៈ ដោយអត្ថនៃស័ព្ទ ។

(ចប់អដ្ឋកថា ធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណនិទ្ទេស)

គប្បីជ្រាប រូបដោយអំណាចសន្តតិ បានដល់ រូបបច្ចុប្បន្ន ស្ងួប្បីប្រព្រឹត្តទៅហើយ ដោយការបន្តគ្នាមកអំពីមុន មានសមុដ្ឋានពីឧតុតែម្យ៉ាង ជាសភាគៈគ្នា និងមានសមុដ្ឋានពីអាហារតែម្យ៉ាង ។ រូបអតីត មានសមុដ្ឋានពីឧតុ និងអាហារ មិនជាសភាគៈគ្នាមុនអំពីនោះ , រូបអនាគត មានក្នុងខាងក្រោយ ។ រូបបច្ចុប្បន្ន មានសមុដ្ឋានពីវិថីចិត្តដួងតែមួយ ជវនចិត្តដួងតែមួយ និងសមាបត្តិតែមួយដែលកើតអំពីចិត្ត , រូបអតីតមុនពីនោះ , រូបអនាគតមានក្នុងចំណែកខាងក្រោយ ។ ប្រភេទនៃរូប មានរូបអតីតជាដើម រមែងមិនមានដោយអំណាចសន្តតិ ចំពោះកម្មជាសមុដ្ឋានតែម្យ៉ាង ។ គប្បីជ្រាប សភាពនៃរូបនោះ មានរូបអតីតជាដើមដោយអំណាចការឧបត្ថម្ភនៃសមុដ្ឋានចាកពីឧតុ អាហារ និងចិត្តទាំងនោះ ។

គប្បីជ្រាបដោយអំណាចសម័យ បានដល់ រូបដែលមានសម័យនោះ ៗ ប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចបន្តគ្នា ក្នុងសម័យទាំងឡាយ មានមួយស្របក់ វេលាព្រឹក វេលាល្ងាច កន្លះថ្ងៃ កន្លះយប់ជាដើម ឈ្មោះថា រូបបច្ចុប្បន្ន ។ មុនអំពីនោះ ជាអតីត ,

គប្បីជ្រាប រូបដោយអំណាចសន្តតិ បានដល់ រូបបច្ចុប្បន្ន សូម្បីប្រព្រឹត្តទៅហើយ ដោយការបន្តគ្នាមកអំពីមុន មានសមុដ្ឋានពីឧតុតែម្យ៉ាង ជាសភាគៈគ្នា និងមានសមុដ្ឋានពីអាហារតែម្យ៉ាង ។ រូបអតីត មានសមុដ្ឋានពីឧតុ និងអាហារ មិនជាសភាគៈគ្នាមុនអំពីនោះ , រូបអនាគត មានក្នុងខាងក្រោយ ។ រូបបច្ចុប្បន្ន មានសមុដ្ឋានពីវិថីចិត្តដួងតែមួយ ជវនចិត្តដួងតែមួយ និងសមាបត្តិតែមួយដែលកើតអំពីចិត្ត , រូបអតីតមុនពីនោះ , រូបអនាគតមានក្នុងចំណែកខាងក្រោយ ។ ប្រភេទនៃរូប មានរូបអតីតជាដើម រមែងមិនមានដោយអំណាចសន្តតិ ចំពោះកម្មជាសមុដ្ឋានតែម្យ៉ាង ។ គប្បីជ្រាប សភាពនៃរូបនោះ មានរូបអតីតជាដើម ដោយអំណាចការឧបត្ថម្ភនៃសមុដ្ឋានចាកពីឧតុ អាហារ និងចិត្តទាំងនោះ ។

គប្បីជ្រាបដោយអំណាចសម័យ បានដល់ រូបដែលមានសម័យនោះ ៗ ប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចបន្តគ្នា ក្នុងសម័យទាំងឡាយ មានមួយស្របក់ វេលាព្រឹក វេលារសៀល កន្លះថ្ងៃ កន្លះយប់ជាដើម ឈ្មោះថា រូបបច្ចុប្បន្ន ។ មុនអំពីនោះ ជាអតីត ,

បានដល់ បឋវី តេជោ វាយោ ឈ្មោះថា ឱឡារិក ព្រោះគួរកាន់យកដោយអំណាចការបន្តគ្នា ។

ចំណែករូបដែលសល់ ១៦ យ៉ាង គឺ អាបោ ឥត្ថិន្ទ្រិយ៍ បុរិសិន្ទ្រិយ៍ ជីវិតិន្ទ្រិយ៍ ហទយវត្ថុ ឱជា អាកាសធាតុ កាយវិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ រូបស្សលហុតា មុទុតាកម្មញ្ញតា ឧបចយៈ សន្តតិ ជរតា អនិច្ចតា ឈ្មោះថា **សុខុម** ព្រោះមិនគួរកាន់យកដោយអំណាចការបន្ត ។

គប្បីជ្រាប ភាពថោកទាប និងប្រណីត ក្នុងបទនេះថា **ហីនំ វា បណីតំ វា** ដោយអម ឬដោយត្រង់ ។ ក្នុងបទនោះ រូបរបស់ព្រហ្មជាន់សុទស្សី ជារូបថោកទាបជាងរូបរបស់ព្រហ្មជាន់អកនិដ្ឋ រូបជាន់ព្រហ្មសុទស្សីនោះ ៗ ឯង ប្រណីតជាងរូបរបស់ព្រហ្មជាន់សុទស្សា គប្បីជ្រាបសភាពថោកទាប និងប្រណីតដោយបរិយាយ រហូតដល់រូបរបស់សត្វនរក ។ រូបដែលជាអកុសលវិបាកកើតឡើង ជារូបថោកទាប , រូបដែលជាកុសលវិបាកកើតឡើង ជារូបប្រណីត ។

គប្បីជ្រាបសេចក្ដីក្នុងបទថា **យំ ទូរេ សន្តិកេ វា** នេះ

ផ្ទានដល់ បឋវី តេជោ វាយោ ឈ្មោះថា **ឱឡារិក** ព្រោះគួរកាន់យកដោយអំណាចការបន្តគ្នា ។

ចំណែករូបដែលសល់ ១៦ យ៉ាង គឺ អាបោ ឥត្ថិន្ទ្រិយ៍ បុរិសិន្ទ្រិយ៍ ជីវិតិន្ទ្រិយ៍ ហទយវត្ថុ ឱជា អាកាសធាតុ កាយ-វិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ រូបស្សលហុតា មុទុតាកម្មញ្ញតា ឧបចយៈ សន្តតិ ជរតា អនិច្ចតា ឈ្មោះថា **សុខុម** ព្រោះមិនគួរកាន់យកដោយអំណាចការបន្ត ។

គប្បីជ្រាប ភាពថោកទាប និងប្រណីត ក្នុងបទនេះថា **ហីនំ វា បណីតំ វា** ដោយអម ឬដោយត្រង់ ។ ក្នុងបទនោះ រូបរបស់ព្រហ្មជាន់សុទស្សី ជារូបថោកទាបជាងរូបរបស់ព្រហ្មជាន់អកនិដ្ឋ រូបជាន់ព្រហ្មសុទស្សីនោះ ៗ ឯង ប្រណីតជាងរូបរបស់ព្រហ្មជាន់សុទស្សា គប្បីជ្រាបសភាពថោកទាប និងប្រណីតដោយបរិយាយ រហូតដល់រូបរបស់សត្វនរក ។ រូបដែលជាអកុសលវិបាកកើតឡើង ជារូបថោកទាប , រូបដែលជាកុសល-វិបាកកើតឡើង ជារូបប្រណីត ។

គប្បីជ្រាបសេចក្តីក្នុងបទថា **យំ ទូរេ សន្តិកេ វា** នេះ

បច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេន រូបដែលជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ឈ្មោះថា មិនទៀង ព្រោះអត្ថថា អស់ទៅ ។ ព្រោះដូច្នោះ ភិក្ខុនោះរមែងពិចារណាថា រូបជាអតីតអស់ទៅក្នុងអតីតនោះឯង , រូបនោះមិនអាចមកដល់ភពនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **អនិច្ចំ** ព្រោះអត្ថថា អស់ទៅ , រូបដែលជាអនាគត នឹងកើតក្នុង ភពជាលំដាប់តទៅ , សូម្បីរូបនោះ ក៏អស់ទៅក្នុងភពនោះ នឹង មិនទៅកាន់ភពដទៃអំពីភពនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **អនិច្ចំ** ព្រោះអត្ថថា អស់ទៅ , រូបដែលជាបច្ចុប្បន្ន រមែងអស់ ទៅក្នុងបច្ចុប្បន្ននោះឯង , រមែងមិនអស់ទៅអំពីនោះ ព្រោះ ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **អនិច្ចំ** ព្រោះអត្ថថា អស់ទៅ , រូប ដែលជាខាងក្នុង ក៏អស់ទៅក្នុងខាងក្នុងនោះឯង , មិនអស់ទៅ កាន់ចំណែកខាងក្រៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **អនិច្ចំ** ព្រោះអត្ថថា អស់ទៅ ។ សូម្បីរូបខាងក្រៅគ្រោតគ្រាត និងល្អិត ថោកទាប ប្រណីត មាននៅក្នុងទីឆ្ងាយ មាននៅក្នុងទីជិត ក៏អស់ទៅក្នុងទីនោះ ៗ ឯង ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **អនិច្ចំ** ព្រោះអត្ថថា អស់ទៅ ។ សូម្បីការពិចារណាទាំងអស់នេះ

បច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេន រូបដែលជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ឈ្មោះថា មិនទៀង ព្រោះអត្ថថា អស់ទៅ ។ ព្រោះដូច្នោះ ភិក្ខុនោះរមែងពិចារណាថា រូបជាអតីតអស់ទៅក្នុងអតីតនោះឯង , រូបនោះមិនអាចមកដល់ភពនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **អនិច្ចំ** ព្រោះអត្ថថា អស់ទៅ , រូបដែលជាអនាគត នឹងកើតក្នុងភពជាលំដាប់តទៅ , សូម្បីរូបនោះ ក៏អស់ទៅក្នុងភពនោះ នឹងមិនទៅកាន់ភពដទៃអំពីភពនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **អនិច្ចំ** ព្រោះអត្ថថា អស់ទៅ , រូបដែលជាបច្ចុប្បន្ន រមែងអស់ទៅក្នុងបច្ចុប្បន្ននោះឯង , រមែងមិនអស់ទៅអំពីនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **អនិច្ចំ** ព្រោះអត្ថថា អស់ទៅ , រូបដែលជាខាងក្នុង ក៏អស់ទៅក្នុងខាងក្នុងនោះឯង , មិនអស់ទៅកាន់ចំណែកខាងក្រៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **អនិច្ចំ** ព្រោះអត្ថថា អស់ទៅ ។ សូម្បីរូបខាងក្រៅគ្រោតគ្រាត និងល្អិត ថោកទាប ប្រណីត មាននៅក្នុងទីឆ្ងាយ មាននៅក្នុងទីជិត ក៏អស់ទៅក្នុងទីនោះ ៗ ឯង ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **អនិច្ចំ** ព្រោះអត្ថថា អស់ទៅ ។ សូម្បីការពិចារណាទាំងអស់នេះ

ព្រះភាគត្រាស់ថា **រូបញ្ច ហិទំ ភិក្ខវេ អត្តា អភវិស្ស , នយិទំ រូបំ អាពាធាយ សំវត្តេយ្យ** ជាអាទិ៍ សេចក្តីថា ម្នាលភិក្ខុទាំង-ឡាយ ប្រសិនបើរូបនេះ គប្បីជាតួខ្លួនដែរនោះ , រូបនេះមិនគប្បីប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីឈឺចាប់ឡើយ ។ ព្រោះហេតុនោះការពិចារណានេះ ទើបជាសម្មសនញ្ញាណមួយយ៉ាង ដោយអំណាចនៃបទនេះថា **អនត្តា អសារកដ្ឋេន** រូបជាអនត្តា ព្រោះរកខ្លឹមសារមិនបាន , តែដោយប្រភេទមាន ១១ យ៉ាង ។

ក្នុងវេទនាជាដើម ក៏មានន័យនោះដូចគ្នា ។ ដោយប្រការដូច្នេះ ក្នុងខន្ធមួយ ៗ ធ្វើឲ្យទៅជា ១១ យ៉ាង ទើបមានសម្មស-នញ្ញាណ ៥៥ ក្នុងខន្ធ ៥ គឺ ដោយភាពមិនទៀង ៥៥ ដោយភាពជាទុក្ខ ៥៥ ដោយភាពជាអនត្តា ៥៥ ព្រោះហេតុនោះទាំងអស់រួមសម្មសនញ្ញាណបាន ១៦៥ យ៉ាង ។

តែអាចារ្យពួកខ្លះពោលថា បន្ថែមសូម្បីបទថា **សត្តំ រូបំ សត្តំ វេទនំ សត្តំ សញ្ញំ សត្តេ សង្ខារេ សត្តំ វិញ្ញាណំ** ចុះក្នុងខន្ធមួយ ៗ ហើយធ្វើឲ្យបាន ១២ រួមជា ៦០ ក្នុងខន្ធ ៥ , ដោយអនុបស្សនា ត្រូវជាសម្មសនញ្ញាណ ១៨០ យ៉ាង ។

ព្រះភាគត្រាស់ថា **រូបញ្ច ហិទំ ភិក្ខវេ អត្តា អភវិស្ស , នយិទំ រូបំ អាពាធាយ សំវត្តេយ្យ** ជាអាទិ៍ សេចក្ដីថា ម្នាលភិក្ខុទាំង-ឡាយ ប្រសិនបើរូបនេះ គប្បីជាតួខ្លួនដែរនោះ , រូបនេះមិនគប្បីប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្ដីឈឺចាប់ឡើយ ។ ព្រោះហេតុនោះការពិចារណានេះ ទើបជាសម្មសនញ្ញាណមួយយ៉ាង ដោយអំណាចនៃបទនេះថា **អនត្តា អសារកដ្ឋេន** រូបជាអនត្តា ព្រោះរកខ្លឹមសារមិនបាន , តែដោយប្រភេទមាន ១១ យ៉ាង ។

ក្នុងវេទនាជាដើម ក៏មានន័យនោះដូចគ្នា ។ ដោយប្រការដូច្នេះ ក្នុងខន្ធមួយ ៗ ធ្វើឲ្យទៅជា ១១ យ៉ាង ទើបមានសម្មស-នញ្ញាណ ៥៥ ក្នុងខន្ធ ៥ គឺ ដោយភាពមិនទៀង ៥៥ ដោយភាពជាទុក្ខ ៥៥ ដោយភាពជាអនត្តា ៥៥ ព្រោះហេតុនោះទាំងអស់រួមសម្មសនញ្ញាណបាន ១៦៥ យ៉ាង ។

តែអាចារ្យពួកខ្លះពោលថា បន្ថែមសូម្បីបទថា **សត្តំ រូបំ សត្តំ វេទនំ សត្តំ សញ្ញំ សត្តេ សង្ខារេ សត្តំ វិញ្ញាណំ** ចុះក្នុងខន្ធមួយ ៗ ហើយធ្វើឲ្យបាន ១២ រួមជា ៦០ ក្នុងខន្ធ ៥ , ដោយអនុបស្សនា ត្រូវជាសម្មសនញ្ញាណ ១៨០ យ៉ាង ។

អព្យាក្រឹត ល្អិត ។ គប្បីជ្រាបវេទនា ដោយអំណាចនៃជាតិមុន ដូចតទៅនេះ វេទនាជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីមិនស្ងប់ ព្រោះជាកិរិយាហេតុដែលមានទោស និងព្រោះកិលេសធ្វើឲ្យក្តៅក្រហាយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបជាវេទនាគ្រោតគ្រាតជាងវេទនាដែលជាកុសល , ជាវេទនាគ្រោតគ្រាតជាងវិបាកអព្យាក្រឹត ព្រោះមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ មានឧស្សាហ៍ មានវិបាក ដោយកិលេសធ្វើឲ្យក្តៅក្រហាយ និងមានទោស , ជាវេទនាគ្រោត-គ្រាតជាងកិរិយាអព្យាក្រឹត ព្រោះមានវិបាក ដោយកិលេសធ្វើឲ្យក្តៅក្រហាយ ដោយមានព្យាបាទ និងមានទោស ។ ក៏វេទនាជាកុសល និងអព្យាក្រឹត ល្អិតជាងវេទនាជាអកុសល ដោយបរិយាយដូចពោលមកហើយ ។ កុសលវេទនា និងអកុសល-វេទនា សូម្បីទាំងពីរយ៉ាង ក៏ជាវេទនាគ្រោតគ្រាតជាងវេទនាដែលជាអព្យាក្រឹត សូម្បីពីរយ៉ាងតាមសមគួរ ដោយមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ មានឧស្សាហ៍ និងមានវិបាក ។ សូម្បីវេទនាជាអព្យា-ក្រឹត ២ យ៉ាង ក៏ល្អិតជាងវេទនាទាំងនោះ ដោយបរិយាយដូចបានពោលហើយ ។ គប្បីជ្រាប វេទនាគ្រោតគ្រាត និងល្អិតដោយ

អព្យាក្រិត ល្អិត ។ គប្បីជ្រាបវេទនា ដោយអំណាចនៃជាតិមុន ដូចតទៅនេះ វេទនាជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីមិនស្ងប់ ព្រោះជាកិរិយាហេតុដែលមានទោស និងព្រោះកិលេសធ្វើឲ្យក្តៅក្រហាយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបជាវេទនាគ្រោតគ្រាតជាងវេទនាដែលជាកុសល , ជាវេទនាគ្រោតគ្រាតជាងវិបាកអព្យាក្រិត ព្រោះមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ មានឧស្សាហ៍ មានវិបាក ដោយកិលេសធ្វើឲ្យក្តៅក្រហាយ និងមានទោស , ជាវេទនាគ្រោត-គ្រាតជាងកិរិយាអព្យាក្រិត ព្រោះមានវិបាក ដោយកិលេសធ្វើឲ្យក្តៅក្រហាយ ដោយមានព្យាបាទ និងមានទោស ។ ក៏វេទនាជាកុសល និងអព្យាក្រិត ល្អិតជាងវេទនាជាអកុសល ដោយបរិយាយដូចពោលមកហើយ ។ កុសលវេទនា និងអកុសល-វេទនា សូម្បីទាំងពីរយ៉ាង ក៏ជាវេទនាគ្រោតគ្រាតជាងវេទនាដែលជាអព្យាក្រិត សូម្បីពីរយ៉ាងតាមសមគួរ ដោយមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ មានឧស្សាហ៍ និងមានវិបាក ។ សូម្បីវេទនាជាអព្យា-ក្រិត ២ យ៉ាង ក៏ល្អិតជាងវេទនាទាំងនោះ ដោយបរិយាយដូចបានពោលហើយ ។ គប្បីជ្រាប វេទនាគ្រោតគ្រាត និងល្អិតដោយ

ទៅក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេង ៗ , វេទនាក្រៅអំពីនេះ ជាវេទនាល្អិត ដោយបរិយាយផ្សេង ៗ ។ គប្បីជ្រាបវេទនាគ្រោតគ្រាត និងល្អិត ដោយអំណាចបុគ្គល ដោយប្រការដូច្នេះ ។

គប្បីជ្រាបវេទនា ដោយអំណាចលោកិយៈ លោកុត្តរៈ ដូចតទៅនេះ វេទនាមានអាសវៈ ជាលោកិយៈ , លោកិយវេទនាទាំងនោះ ជាវេទនាគ្រោតគ្រាតជាង វេទនាដែលមិនមានអាសវៈ ព្រោះជាហេតុកើតអាសវៈ ជាទីតាំងនៃឱឃៈ ជាទីតាំងនៃយោគៈ ជាទីតាំងនៃគន្ថៈ កិលេសជាគ្រឿងជាតក្រង , ជាទីតាំងនៃនិវរណៈ ជាទីតាំងនៃឧបាទាន មានសេចក្តីសៅហ្មង និងជារបស់ទូទៅដល់បុថុជ្ជន , មួយាងទៀត វេទនាមិនមានអាសវៈ ជាវេទនាល្អិតជាងវេទនាមានអាសវៈ ដោយបរិយាយផ្សេង ៗ ។ គប្បីជ្រាបវេទនាដែលគ្រោតគ្រាត និងល្អិត ដោយលោកិយៈ និងលោកុត្តរៈ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ គប្បីជ្រាបសេចក្តីផ្សេងគ្នា ដោយជាតិជាដើម ។ ព្រោះថា វេទនាដែលសម្បយុត្តដោយកាយវិញ្ញាណអកុសលវិបាក សូម្បីល្អិត ព្រោះជាអព្យាក្រិត ដោយអំណាចនៃ

ទៅក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេង ៗ , វេទនាក្រៅអំពីនេះ ជាវេទនាល្អិត ដោយបរិយាយផ្សេង ៗ ។ គប្បីជ្រាបវេទនាគ្រោតគ្រាត និងល្អិត ដោយអំណាចបុគ្គល ដោយប្រការដូច្នេះ ។

គប្បីជ្រាបវេទនា ដោយអំណាចលោកិយៈ លោកុត្តរៈ ដូចតទៅនេះ វេទនាមានអាសវៈ ជាលោកិយៈ , លោកិយវេទនាទាំងនោះ ជាវេទនាគ្រោតគ្រាតជាង វេទនាដែលមិនមានអាសវៈ ព្រោះជាហេតុកើតអាសវៈ ជាទីតាំងនៃឱឃៈ ជាទីតាំងនៃយោគៈ ជាទីតាំងនៃគន្ថៈ កិលេសជាគ្រឿងជោតក្រង , ជាទីតាំងនៃនិវរណៈ ជាទីតាំងនៃឧបាទាន មានសេចក្តីសៅហ្មង និងជារបស់ទូទៅដល់បុថុជ្ជន , មួយាងទៀត វេទនាមិនមានអាសវៈ ជាវេទនាល្អិតជាងវេទនាមានអាសវៈ ដោយបរិយាយផ្សេង ៗ ។ គប្បីជ្រាបវេទនាដែលគ្រោតគ្រាត និងល្អិត ដោយលោកិយៈ និងលោកុត្តរៈ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ គប្បីជ្រាបសេចក្តីផ្សេងគ្នា ដោយជាតិជាដើម ។ ព្រោះថា វេទនាដែលសម្បយុត្តដោយកាយវិញ្ញាណអកុសលវិបាក សូម្បីល្អិត ព្រោះជាអព្យាក្រិត ដោយអំណាចនៃ

ជាដើម ។ មិនផ្សេងគ្នា ដូចម្តេច ? ដូចជាវេទនាដែលជាអព្យា-ក្រិត ល្អិតជាងវេទនាជាកុសល អកុសល ដោយជាតិ ។ ក្នុងវេទនាទាំងនោះ អព្យាក្រិតវេទនា យ៉ាងណា ? អ្វីជាទុក្ខវេទនា ? អ្វីជាសុខវេទនា ? អ្វីជាវេទនារបស់អ្នកចូលសមាបត្តិ ? អ្វីជាវេទនារបស់អ្នកមិនចូលសមាបត្តិ ? អ្វីជាសាសវវេទនា ? អ្វីជាអនាសវវេទនា ? មិនគប្បីប្រកាន់ខុសសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃសភាវៈដោយប្រការដូច្នេះ ។ ក្នុងបទទាំងពួង ក៏មានន័យនេះ ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ព្រោះបាលីថា គប្បីឃើញវេទនាគ្រោតគ្រាត និងល្អិត ព្រោះអាស្រ័យវេទនានោះ កើតឡើងរឿយ ៗ ។ វេទនាសហគតដោយទោសៈ គ្រោតគ្រាតជាងវេទនាដែលសហគតដោយលោភៈក្នុងអកុសលជាដើម ព្រោះដុតនិស្ស័យ ដូចភ្លើង , វេទនាសហគតដោយលោភៈល្អិត ។ វេទនាសូម្បីសហគតដោយទោសៈ ជានិយតៈ គ្រោតគ្រាតពិតប្រាកដ , មិនពិតប្រាកដល្អិត ។ វេទនាតាំងនៅមួយកប្ប សូម្បីពិតប្រាកដ ក៏គ្រោតគ្រាត , ក្រៅអំពីនោះ ល្អិត ។ សូម្បីការតាំងនៅមួយកប្ប ជាវេទនាគ្រោតគ្រាត , ក្រៅអំពីនោះ ល្អិត ។ សូម្បីវេទនានោះពិតប្រាកដ

ជាដើម ។ មិនផ្សេងគ្នា ដូចម្តេច ? ដូចជាវេទនាដែលជាអព្យា-
ក្រិត ល្អិតជាងវេទនាជាកុសល អកុសល ដោយជាតិ ។ ក្នុង
វេទនាទាំងនោះ អព្យាក្រិតវេទនា យ៉ាងណា ? អ្វីជាទុក្ខវេទនា ?
អ្វីជាសុខវេទនា ? អ្វីជាវេទនារបស់អ្នកចូលសមាបត្តិ ? អ្វីជា
វេទនារបស់អ្នកមិនចូលសមាបត្តិ ? អ្វីជាសាសវវេទនា ? អ្វីជា
អនាសវវេទនា ? មិនគប្បីប្រកាន់ខុសសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃសភាវៈ
ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ក្នុងបទទាំងពួង ក៏មានន័យនេះ ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ព្រោះបាលីថា គប្បីឃើញវេទនាគ្រោត-
គ្រោត និងល្អិត ព្រោះអាស្រ័យវេទនានោះ កើតឡើងរឿយ ៗ ។
វេទនាសហគតដោយទោសៈ គ្រោតគ្រោតជាងវេទនាដែលសហគត
ដោយលោភៈក្នុងអកុសលជាដើម ព្រោះដុតនិស្ស័យ ដូចភ្លើង ,
វេទនាសហគតដោយលោភៈល្អិត ។ វេទនាសូម្បីសហគតដោយ
ទោសៈ ជានិយតៈ គ្រោតគ្រោតពិតប្រាកដ , មិនពិតប្រាកដ
ល្អិត ។ វេទនាតាំងនៅមួយកប្ប សូម្បីពិតប្រាកដ ក៏គ្រោតគ្រោត ,
ក្រៅអំពីនោះ ល្អិត ។ សូម្បីការតាំងនៅមួយកប្ប ជាវេទនា
គ្រោតគ្រោត , ក្រៅអំពីនោះ ល្អិត ។ សូម្បីវេទនានោះពិតប្រាកដ

សញ្ញានាសញ្ញាយតនៈល្អិត លោកុត្តរវេទនា សម្បយុត្តដោយសោតាបត្តិមគ្គគ្រោតគ្រាត ។ល។ ដែលសម្បយុត្តដោយអរហត្ត-មគ្គល្អិតដោយពិត ។ ក្នុងវេទនាដែលជាវិបាកកិរិយារបស់ភូមិនោះ ៗ និងវេទនាដែលលោកពោលទុក ដោយអំណាចនៃទុក្ខ-វេទនាជាដើម វេទនារបស់អ្នកមិនចូលសមាបត្តិជាដើម សាសវ-វេទនាជាដើម ក៏មានន័យនេះ ។ ឬស្ងួប្បីពោលដោយអំណាចឱកាស ទុក្ខវេទនាក្នុងនរកក៏គ្រោតគ្រាត , ទុក្ខវេទនាក្នុងកំណើតតិរច្ឆានល្អិត ។ល។ ទុក្ខវេទនាក្នុងសួគ៌ជាន់បរនិម្មិតវសវត្តីល្អិត ។ម្យ៉ាងទៀត គប្បីប្រកបសុខវេទនា ក្នុងបទទាំងពួងតាមសមគួរ ដូចពោលក្នុងទុក្ខវេទនា , វេទនាណា ៗ មានវត្ថុថោកទាប ដោយអំណាចវត្ថុ ជាវេទនាគ្រោតគ្រាត , មានវត្ថុប្រណីតជាវេទនាល្អិត , វេទនាណាដែលគ្រោតគ្រាត ក្នុងប្រភេទនៃវត្ថុដែលថោកទាប និងប្រណីត វេទនានោះ ជាវេទនាថោកទាប , វេទនាដែលល្អិត ជាវេទនាប្រណីត គប្បីឃើញដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចំណែកបទថា **ទូរេសន្តិកេ** ជិត និងឆ្ងាយ លោកបានចែក

សញ្ញានាសញ្ញាយតនៈល្អិត លោកុត្តរវេទនា សម្បយុត្តដោយសោតាបត្តិមគ្គគ្រោតគ្រាត ។ល។ ដែលសម្បយុត្តដោយអរហត្ត-មគ្គល្អិតដោយពិត ។ ក្នុងវេទនាដែលជាវិបាកកិរិយារបស់ភូមិនោះ ៗ និងវេទនាដែលលោកពោលទុក ដោយអំណាចនៃទុក្ខ-វេទនាជាដើម វេទនារបស់អ្នកមិនចូលសមាបត្តិជាដើម សាសវ-វេទនាជាដើម ក៏មានន័យនេះ ។ ឬសូម្បីពោលដោយអំណាចឱកាស ទុក្ខវេទនាក្នុងនរកក៏គ្រោតគ្រាត , ទុក្ខវេទនាក្នុងកំណើតតិរច្ឆានល្អិត ។ល។ ទុក្ខវេទនាក្នុងសួគ៌ជាន់បរនិម្មិតវសវត្តីល្អិត ។ ម្យ៉ាងទៀត គប្បីប្រកបសូម្បីសុខវេទនា ក្នុងបទទាំងពួងតាមសមគួរ ដូចពោលក្នុងទុក្ខវេទនា , វេទនាណា ៗ មានវត្ថុថោកទាប ដោយអំណាចវត្ថុ ជាវេទនាគ្រោតគ្រាត , មានវត្ថុប្រណីតជាវេទនាល្អិត , វេទនាណាដែលគ្រោតគ្រាត ក្នុងប្រភេទនៃវត្ថុដែលថោកទាប និងប្រណីត វេទនានោះ ជាវេទនាថោកទាប , វេទនាដែលល្អិត ជាវេទនាប្រណីត គប្បីឃើញដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចំណែកបទថា **ទូរេសន្តិកេ** ជិត និងឆ្ងាយ លោកបានចែក

ព្រោះចូលទៅជិតអសម្មសនញ្ញាណ ។ ធម៌ទាំងនោះលោកពោលទុកដោយអំណាចការសម្តែងធម៌ ដែលលោកសង្គ្រោះដោយបទនោះ ៗ តែយ៉ាង និងដោយន័យមានមកហើយក្នុងអភិញ្ញេយ្យនិទ្ទេស ។ យ៉ាងទៀត ធម៌ទាំងឡាយណាចូលដល់សម្មសនញ្ញាណ , ក្នុងធម៌ទាំងនោះ ធម៌ទាំងឡាយណាប្រាកដដល់ញាណណា រមែងដល់ការកំណត់កាន់យកបានដោយងាយ , ក្នុងធម៌ទាំងនោះគប្បីប្រាថ្នាសម្មសនញ្ញាណ ដោយញាណនោះ ។ គប្បីជ្រាបថា លោកពោលដល់សម្មសនញ្ញាណ ដោយអំណាចញាណទាំងនោះ ដោយបរិយាយថា កាលបើពិចារណាធម៌ មានជាតិជរា និងមរណៈ ក្នុងសេចក្តីមិនមានសម្មសនញ្ញាណ ដោយអំណាចជាតិ ជរា និងមរណៈ សូម្បីញាណទាំងនោះ ក៏ជាការបានពិចារណាហើយ ។

សូម្បីមិនប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីផ្សេង ៗ មាន **អជ្ឈត្ត** ជាដើម ព្រោះលោកពោលសម្មសនញ្ញាណទុកដោយអំណាចនៃតិកៈ ដែលជាអតីត ដោយន័យមានជាអាទិថា **អតីតានាគតប្បច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចតោ វវត្ថេតិ** ព្រះយោគាវចររមែងកំណត់អតីត អនាគត

ព្រោះចូលទៅជិតអសម្មសនញ្ញាណ ។ ធម៌ទាំងនោះលោកពោលទុកដោយអំណាចការសម្តែងធម៌ ដែលលោកសង្គ្រោះដោយបទនោះ ៗ តែម្យ៉ាង និងដោយន័យមានមកហើយក្នុងអភិញ្ញេយ្យ-និទ្ទេស ។ ម្យ៉ាងទៀត ធម៌ទាំងឡាយណាចូលដល់សម្មសន-ញ្ញាណ , ក្នុងធម៌ទាំងនោះ ធម៌ទាំងឡាយណាប្រាកដដល់ញាណណា រមែងដល់ការកំណត់កាន់យកបានដោយងាយ , ក្នុងធម៌ទាំងនោះគប្បីប្រាព្ធសម្មសនញ្ញាណ ដោយញាណនោះ ។ គប្បីជ្រាបថា លោកពោលដល់សម្មសនញ្ញាណ ដោយអំណាចញាណទាំងនោះ ដោយបរិយាយថា កាលបើពិចារណាធម៌ មានជាតិជរា និងមរណៈ ក្នុងសេចក្តីមិនមានសម្មសនញ្ញាណ ដោយអំណាចជាតិ ជរា និងមរណៈ សូម្បីញាណទាំងនោះ ក៏ជាការបានពិចារណាហើយ ។

សូម្បីមិនប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីផ្សេង ៗ មាន **អជ្ឈត្ត** ជាដើម ព្រោះលោកពោលសម្មសនញ្ញាណទុកដោយអំណាចនៃតិកៈដែលជាអតីត ដោយន័យមានជាអាទិថា **អតីតានាគតប្បច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចតោ វវត្ថេតិ** ព្រះយោគាវចររមែងកំណត់អតីត អនាគត

បទថា វយធម្មំ វិនាសទៅជាធម្មតា បានដល់ មានការវិនាសទៅជាធម្មតា ។ រូបនេះ មិនអស់ទៅ ដោយអំណាចការអស់ទៅនៃភាពជាអ្នកមានសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស ប្រាសចាកប្រក្រតីតែម្យ៉ាង ។ សូម្បីសេចក្តីព្យាយាមល្មមនឹងធ្វើឲ្យខ្ជិលច្រអូស លោកក៏ពោលថា ការអស់ទៅក្នុងលោក ។

បទថា **វិភវធម្មំ** បទនេះ មិនមែនក្ជាប់ទៅជាមួយដោយការទៅក្នុងទីណា ឈានកន្លងសភាវៈជាប្រក្រតីតែម្យ៉ាង ។ ដូចលោកពោលទុកថា ការខ្ចីមរអើមក្តី ការឈានកន្លងក្តី ឈ្មោះ **វិភវ** ។

បទថា **និរោធធម្មំ** មានការរលត់ទៅជាធម្មតា បទនេះ មិនមែនវិលត្រឡប់មកទៀត ដោយឈានកន្លងសភាវៈ , គប្បីជ្រាបថា លោកពោលដល់បទក្រោយ ៗ ដោយអំណាចការបកស្រាយបទមុន ៗ ថា មានការរលត់ទៅ ដោយការរលត់សេចក្តីមិនវិលត្រឡប់មកទៀតជាធម្មតាតែម្យ៉ាង ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត គប្បីប្រកបថា រូបមានការអស់ទៅជាធម្មតាដោយការបែកធ្លាយទៅនៃរូប ដែលទាក់ទងនៅក្នុងភពមួយ ,

បទថា វយធម្មំ វិនាសទៅជាធម្មតា បានដល់ មានការវិនាសទៅជាធម្មតា ។ រូបនេះ មិនអស់ទៅ ដោយអំណាចការអស់ទៅនៃភាពជាអ្នកមានសេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស ប្រាសចាកប្រក្រតីតែម្យ៉ាង ។ សូម្បីសេចក្ដីព្យាយាមល្មមនឹងធ្វើឲ្យខ្ជិលច្រអូស លោកក៏ពោលថា ការអស់ទៅក្នុងលោក ។

បទថា **វិភវធម្មំ** បទនេះ មិនមែនភ្ជាប់ទៅជាមួយដោយការទៅក្នុងទីណា ឈានកន្លងសភាវៈជាប្រក្រតីតែម្យ៉ាង ។ ដូចលោកពោលទុកថា ការខ្ចីមរអើមក្ដី ការឈានកន្លងក្ដី ឈ្មោះ **វិភវ** ។

បទថា **និរោធធម្មំ** មានការរលត់ទៅជាធម្មតា បទនេះមិនមែនវិលត្រឡប់មកទៀត ដោយឈានកន្លងសភាវៈ , គប្បីជ្រាបថា លោកពោលដល់បទក្រោយ ៗ ដោយអំណាចការបកស្រាយបទមុន ៗ ថា មានការរលត់ទៅ ដោយការរលត់សេចក្ដីមិនវិលត្រឡប់មកទៀតជាធម្មតាតែម្យ៉ាង ។

មួយវិញទៀត គប្បីប្រកបថា រូបមានការអស់ទៅជាធម្មតាដោយការបែកធ្លាយទៅនៃរូប ដែលទាក់ទងនៅក្នុងភពមួយ ,

បទថា អសតិ ជាតិយា កាលបើជាតិមិនមាន នេះលោកធ្វើជាលិង្គវិបល្លាស ។ ទើបលោកពោលថា **អសន្តិយា ជាតិយា** ។ បទថា **អសតិ សង្ខារេសុ** កាលបើសង្ខារមិនមាន លោកធ្វើជាវចនវិបល្លាស លោកពោលថា **អសន្តេសុ សង្ខារេសុ** ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **ភវប្បច្ចយា ជាតិ , អសតិ** ព្រោះភពជាបច្ច័យ ទើបមានជាតិ ។ កាលបើភពមិនមាន គប្បីប្រកបដោយន័យមានជាអាទិ៍ថា ព្រោះភពជាបច្ច័យ ទើបមានជាតិ , កាលបើភពមិនមាន ជាតិក៏មិនមាន ។

(ចប់ អដ្ឋកថាសម្មសនញ្ញាណនិទ្ទេស)

បទថា អសតិ ជាតិយា កាលបើជាតិមិនមាន នេះលោក ធ្វើជាលិង្គវិបល្លាស ។ ទើបលោកពោលថា **អសន្តិយា ជាតិយា** ។ បទថា **អសតិ សង្ខារេសុ** កាលបើសង្ខារមិនមាន លោកធ្វើជា វចនវិបល្លាស លោកពោលថា **អសន្តេសុ សង្ខារេសុ** ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **ភវប្បច្ចយា ជាតិ , អសតិ** ព្រោះភព ជាបច្ច័យ ទើបមានជាតិ ។ កាលបើភពមិនមាន គប្បីប្រកបដោយ ន័យមានជាអាទិ៍ថា ព្រោះភពជាបច្ច័យ ទើបមានជាតិ , កាលបើ ភពមិនមាន ជាតិក៏មិនមាន ។

(ចប់ អដ្ឋកថាសម្មសនញ្ញាណនិទ្ទេស)

និងមរណៈ ព្រោះការកើត ការវិនាសដែលមានជាតិ ជរា និង មរណៈគួរកំណត់កាន់យក មិនប៉ះពាល់ជាតិ ជរា និងមរណៈ ព្រោះមិនមានការកើត និងការវិនាស ហើយលោកផ្ញើបេយ្យាល ថា ជាតំ ចក្ខុំ ។បេ។ ជាតោ ភវោ ចក្ខុកើតហើយ.... ភពកើត ហើយ ដូច្នេះ ។ ព្រះយោគាវចរនោះ កាលឃើញការកើត និង ការវិនាសនៃខន្ធ ៥ យ៉ាងនេះ រមែងដឹងយ៉ាងនេះថា ការរួមជា កង ក្តី ការសន្សំក្តី រមែងមិនមានដល់ខន្ធដែលនៅមិនទាន់កើត មុនអំពីខន្ធទាំងនេះកើត , ឈ្មោះថា ការមកដោយរួមជាកង ដោយការសន្សំ រមែងមិនមានសូម្បីដល់ខន្ធដែលកើតឡើង , ឈ្មោះថា ការទៅកាន់ទិសតូចធំ រមែងមិនមានសូម្បីដល់ខន្ធដែល រលត់ , ឈ្មោះថា ការតាំងចុះ ដោយការរួមជាកង ដោយការ សន្សំ ដោយការរក្សាទុកក្នុងទីកន្លែងមួយ រមែងមិនមានសូម្បី ដល់ខន្ធដែលរលត់ហើយ ។ ដូចអ្នកដេញពិណ កាលគេដេញ ពិណហើយ សំឡេងពិណក៏កើត , មិនមានការសន្សំទុកពីមុន ឲ្យកើត , កាលកើត ក៏មិនមានការសន្សំ , ការទៅកាន់ទិសតូចធំ របស់សម្លេងពិណដែលរលត់ទៅក៏មិនមាន , រលត់ហើយ មិនថា

និងមរណៈ ព្រោះការកើត ការវិនាសដែលមានជាតិ ជរា និងមរណៈគួរកំណត់កាន់យក មិនប៉ះពាល់ជាតិ ជរា និងមរណៈ ព្រោះមិនមានការកើត និងការវិនាស ហើយលោកផ្ញើបេយ្យាលថា ជាតំ ចក្ខុំ ។បេ។ ជាតោ ភវោ ចក្ខុកើតហើយ.... ភពកើតហើយ ដូច្នេះ ។ ព្រះយោគាវចរនោះ កាលឃើញការកើត និងការវិនាសនៃខន្ធ ៥ យ៉ាងនេះ រមែងដឹងយ៉ាងនេះថា ការរួមជាកងក្តី ការសន្សំក្តី រមែងមិនមានដល់ខន្ធដែលនៅមិនទាន់កើតមុនអំពីខន្ធទាំងនេះកើត , ឈ្មោះថា ការមកដោយរួមជាកងដោយការសន្សំ រមែងមិនមានសូម្បីដល់ខន្ធដែលកើតឡើង , ឈ្មោះថា ការទៅកាន់ទិសតូចធំ រមែងមិនមានសូម្បីដល់ខន្ធដែលរលត់ , ឈ្មោះថា ការតាំងចុះ ដោយការរួមជាកង ដោយការសន្សំ ដោយការរក្សាទុកក្នុងទីកន្លែងមួយ រមែងមិនមានសូម្បីដល់ខន្ធដែលរលត់ហើយ ។ ដូចអ្នកដេញពិណ កាលគេដេញពិណហើយ សំឡេងពិណក៏កើត , មិនមានការសន្សំទុកពីមុនឲ្យកើត , កាលកើត ក៏មិនមានការសន្សំ , ការទៅកាន់ទិសតូចធំរបស់សម្លេងពិណដែលរលត់ទៅក៏មិនមាន , រលត់ហើយ មិនថា

កាលពិចារណាឃើញការកើតនៃរូបក្ខន្ធ រមែងឃើញលក្ខណៈប៉ុន្មាន ហើយឆ្លើយចំនួន ដោយការចំណែក ដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សន្តោ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ** ព្រះយោគាវចរ កាលពិចារណាឃើញការកើតនៃរូបក្ខន្ធ រមែងពិចារណាឃើញលក្ខណៈ ៥ ហើយសួរដល់ការចែកលក្ខណៈម្យ៉ាងទៀតដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សន្តោ កត-មានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ** កាលពិចារណាឃើញការកើតនៃរូបក្ខន្ធ រមែងឃើញលក្ខណៈ ៥ តើដូចម្តេច ហើយទើបឆ្លើយតទៅ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **អវិជ្ជាសមុទយា រូបសមុទ្ទយោ** ព្រោះអវិជ្ជាកើត រូបទើបកើត សេចក្តីថា កាលមានអវិជ្ជាដូចពោលហើយថា មោហៈក្នុងកម្មភពមុនជាអវិជ្ជា រមែងកើតរូបក្នុងភពនេះ ។ បទថា **បច្ចយសមុទយដ្ឋេន** សេចក្តីថា ដោយការកើតឡើងនៃបច្ច័យ ។ ម្យ៉ាងទៀត អវិជ្ជា តណ្ហាកម្ម ជាបច្ច័យក្នុងអតីត ជាហេតុនៃបដិសន្ធិក្នុងភពនេះ ។ ម្យ៉ាងទៀត កាលប្រកាន់មាំ អវិជ្ជា តណ្ហា កម្ម ៣ យ៉ាង ទាំងនេះ ជាការប្រកាន់

កាលពិចារណាឃើញការកើតនៃរូបក្ខន្ធ រមែងឃើញលក្ខណៈ ប៉ុន្មាន ហើយឆ្លើយចំនួន ដោយការចំណែក ដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សន្តោ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ** ព្រះយោគាវចរ កាលពិចារណាឃើញការកើតនៃរូបក្ខន្ធ រមែងពិចារណាឃើញលក្ខណៈ ៥ ហើយសួរដល់ការចែកលក្ខណៈម្យ៉ាងទៀតដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សន្តោ កតមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ** កាលពិចារណាឃើញការកើតនៃរូបក្ខន្ធ រមែងឃើញលក្ខណៈ ៥ តើដូចម្ដេច ហើយទើបឆ្លើយតទៅ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **អវិជ្ជាសមុទយា រូបសមុទ្ទយោ** ព្រោះអវិជ្ជាកើត រូបទើបកើត សេចក្ដីថា កាលមានអវិជ្ជាដូចពោលហើយថា មោហៈក្នុងកម្មភពមុនជាអវិជ្ជា រមែងកើតរូបក្នុងភពនេះ ។ បទថា **បច្ចយសមុទយដ្ឋេន** សេចក្ដីថា ដោយការកើតឡើងនៃបច្ច័យ ។ ម្យ៉ាងទៀត អវិជ្ជា តណ្ហាកម្ម ជាបច្ច័យក្នុងអតីត ជាហេតុនៃបដិសន្ធិក្នុងភពនេះ ។ ម្យ៉ាងទៀត កាលប្រកាន់មាំ អវិជ្ជា តណ្ហា កម្ម ៣ យ៉ាង ទាំងនេះ ជាការប្រកាន់

បទថា **អវិជ្ជានិរោធា រូបនិរោធោ** ព្រោះអវិជ្ជារលត់ រូបទើបរលត់ សេចក្តីថា កាលរលត់អវិជ្ជាក្នុងភពនេះ ព្រោះជាបច្ច័យនៃភពក្នុងអនាគត ដោយអរហត្តមគ្គញ្ញាណ រូបអនាគតរមែងមិនកើត គឺ រលត់ព្រោះមិនមានបច្ច័យ ។

បទថា **បច្ចយនិរោធដ្ឋេន** ដោយការរលត់នៃបច្ច័យ គឺ ដោយការរលត់នៃបច្ច័យ ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងការរលត់ ក្នុងបទនេះ ជាការរលត់អវិជ្ជា តណ្ហា និងកម្ម ដែលជាបច្ច័យនៃបដិសន្ធិក្នុងអនាគត ។

បទថា **អាហារនិរោធា រូបនិរោធោ** ព្រោះអាហាររលត់ រូបទើបរលត់ បានដល់ ការមិនមានរូបដែលមានអាហារនោះជាសមុដ្ឋាន រមែងមានមិនបាន ព្រោះការមិនមានកវឡីង្ការាហារ ដែលជាបច្ច័យនៃការប្រព្រឹត្តទៅ ។

បទថា **វិបរិណាមលក្ខណំ** មានការប្រែប្រួល ជាលក្ខណៈ បានដល់ ការរលត់នៃរូបដោយអំណាចអទ្ធា កាល សន្តតិ និងខណៈ , ការរលត់នោះឯង លោកពោលថា ជាលក្ខណៈ ព្រោះជាលក្ខណៈនៃសង្ខតៈ ។

បទថា **អវិជ្ជានិរោធា រូបនិរោធោ** ព្រោះអវិជ្ជារលត់ រូបទើបរលត់ សេចក្តីថា កាលរលត់អវិជ្ជាក្នុងភពនេះ ព្រោះជាបច្ច័យនៃភពក្នុងអនាគត ដោយអរហត្តមគ្គញ្ញាណ រូបអនាគតរមែងមិនកើត គឺ រលត់ព្រោះមិនមានបច្ច័យ ។

បទថា **បច្ចយនិរោធដ្ឋេន** ដោយការរលត់នៃបច្ច័យ គឺ ដោយការរលត់នៃបច្ច័យ ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងការរលត់ ក្នុងបទនេះ ជាការរលត់អវិជ្ជា តណ្ហា និងកម្ម ដែលជាបច្ច័យនៃបដិសន្ធិក្នុងអនាគត ។

បទថា **អាហារនិរោធា រូបនិរោធោ** ព្រោះអាហាររលត់ រូបទើបរលត់ បានដល់ ការមិនមានរូបដែលមានអាហារនោះជាសមុដ្ឋាន រមែងមានមិនបាន ព្រោះការមិនមានកវឡីង្ការាហារដែលជាបច្ច័យនៃការប្រព្រឹត្តទៅ ។

បទថា **វិបរិណាមលក្ខណំ** មានការប្រែប្រួល ជាលក្ខណៈ បានដល់ ការរលត់នៃរូបដោយអំណាចអទ្ធា កាល សន្តតិ និងខណៈ , ការរលត់នោះឯង លោកពោលថា ជាលក្ខណៈ ព្រោះជាលក្ខណៈនៃសង្ខតៈ ។

យកការរលត់ ៗ នាមរូប បានដល់ ព្រះយោគាវចររមែងកាន់យកការកើត ការរលត់នៃខន្ធទាំងឡាយ ដែលជាបច្ចុប្បន្ន ព្រោះឃើញការកើត និងការរលត់ដោយខណៈ ដូច្នេះ ។

អ្នកចម្រើនវិបស្សនា កាលចម្រើនវិបស្សនាធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់ការកើត និងការរលត់ដោយភាពជាបច្ច័យមុន ហើយលះបង់ធម៌ ៤ មានអវិជ្ជាជាដើម ក្នុងខណៈចម្រើនវិបស្សនា កាន់យកខន្ធទាំងឡាយដែលមានការកើត និងការរលត់នោះឯង ទើបឃើញការកើត និងការរលត់នៃខន្ធទាំងនោះ ។ កាលចម្រើនវិបស្សនាយ៉ាងនេះ ឃើញការកើត និងការរលត់ដោយពិស្តារដោយបច្ច័យ និងដោយលក្ខណៈថា ការកើតនៃរូបជាដើមយ៉ាងនេះ , ការវិនាសយ៉ាងនេះ , រូបជាដើមកើតឡើងយ៉ាងនេះ , វិនាសទៅយ៉ាងនេះ ញាណដឹងថា ន័យថា ធម៌ទាំងនេះមិនមានហើយមាន មានហើយមិនមានដូច្នេះ ជាញាណដ៏បរិសុទ្ធិជាង ។ ប្រភេទនៃសច្ចៈបដិច្ចសមុប្បាទន័យ និងលក្ខណៈ រមែងប្រាកដ ។ ព្រះយោគាវចរនោះ រមែងឃើញការកើតនៃខន្ធទាំងឡាយ ព្រោះអវិជ្ជាជាដើមកើត និងការរលត់នៃខន្ធទាំងឡាយ ព្រោះអវិជ្ជាជា

យកការរលត់ ។ នាមរូប បានដល់ ព្រះយោគាវចររមែងកាន់យកការកើត ការរលត់នៃខន្ធទាំងឡាយ ដែលជាបច្ចុប្បន្ន ព្រោះឃើញការកើត និងការរលត់ដោយខណៈ ដូច្នេះ ។

អ្នកចម្រើនវិបស្សនា កាលចម្រើនវិបស្សនាធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់ការកើត និងការរលត់ដោយភាពជាបច្ច័យមុន ហើយលះបង់ធម៌ ៤ មានអវិជ្ជាជាដើម ក្នុងខណៈចម្រើនវិបស្សនា កាន់យកខន្ធទាំងឡាយដែលមានការកើត និងការរលត់នោះឯង ទើបឃើញការកើត និងការរលត់នៃខន្ធទាំងនោះ ។ កាលចម្រើនវិបស្សនាយ៉ាងនេះ ឃើញការកើត និងការរលត់ដោយពិស្តារដោយបច្ច័យ និងដោយលក្ខណៈថា ការកើតនៃរូបជាដើមយ៉ាងនេះ , ការវិនាសយ៉ាងនេះ , រូបជាដើមកើតឡើងយ៉ាងនេះ , វិនាសទៅយ៉ាងនេះ ញាណដឹងថា ន័យថា ធម៌ទាំងនេះមិនមានហើយមាន មានហើយមិនមានដូច្នេះ ជាញាណដ៏បរិសុទ្ធិជាង ។ ប្រភេទនៃសច្ចៈបដិច្ចសមុប្បាទន័យ និងលក្ខណៈ រមែងប្រាកដ ។ ព្រះយោគាវចរនោះ រមែងឃើញការកើតនៃខន្ធទាំងឡាយ ព្រោះអវិជ្ជាជាដើមកើត និងការរលត់នៃខន្ធទាំងឡាយ ព្រោះអវិជ្ជាជា

មានបច្ច័យ ព្រោះបច្ច័យមិនកើត ។ ទុក្ខសច្ច នោះឯង រមែង ប្រាកដដល់ការឃើញការវិនាស ដោយខណៈដល់ព្រះយោគាវចរ អ្នកដឹងក្នុងមរណៈទុក្ខ ។ មួយ៉ាងទៀត ការឃើញការកើត និង ការវិនាស របស់ព្រះយោគាវចរនោះ **មគ្គសច្ច** រមែងប្រាកដថា មគ្គនេះទៅជាលោកិយៈ ព្រោះកម្ចាត់សេចក្ដីវង្វេងក្នុងការឃើញ ការកើត និងការវិនាសនោះ ។

មួយ៉ាងទៀត បដិច្ចសមុប្បាទជាអនុលោម ដោយការឃើញ ការកើតដោយបច្ច័យ រមែងប្រាកដដល់ព្រះយោគាវចរនោះដែល បានឃើញថា **ឥមស្មឹ សតិ ឥទំ ហោតិ** កាលវត្ថុនេះមាន , វត្ថុនេះរមែងមាន ។ បដិច្ចសមុប្បាទជាបដិលោម ដោយការ ឃើញការវិនាសដោយបច្ច័យ រមែងប្រាកដដល់ព្រះយោគាវចរ អ្នកបានឃើញថា **ឥមស្មឹ និរោធា ឥទំ និរុជ្ឈតិ** ព្រោះវត្ថុនេះ រលត់ វត្ថុនេះទើបរលត់ ដូច្នេះ ។ មួយ៉ាងវិញទៀត ធម៌ទាំងឡាយ ដែលអាស្រ័យគ្នាកើតឡើង ដោយការឃើញការកើត និងការ សូន្យទៅដោយខណៈ រមែងប្រាកដដល់ដល់ព្រះយោគាវចរអ្នក បានឃើញលក្ខណៈនៃសង្ខតៈ ។ ព្រោះសង្ខតធម៌ទាំងឡាយមាន

មានបច្ច័យ ព្រោះបច្ច័យមិនកើត ។ ទុក្ខសច្ច នោះឯង រមែង ប្រាកដដល់ការឃើញការវិនាស ដោយខណៈដល់ព្រះយោគាវចរ អ្នកដឹងក្នុងមរណៈទុក្ខ ។ ម្យ៉ាងទៀត ការឃើញការកើត និង ការវិនាស របស់ព្រះយោគាវចរនោះ **មគ្គសច្ច** រមែងប្រាកដថា មគ្គនេះទៅជាលោកិយៈ ព្រោះកម្ចាត់សេចក្ដីវង្វេងក្នុងការឃើញ ការកើត និងការវិនាសនោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត បដិច្ចសមុប្បាទជាអនុលោម ដោយការឃើញ ការកើតដោយបច្ច័យ រមែងប្រាកដដល់ព្រះយោគាវចរនោះដែល បានឃើញថា **ឥមស្មឹ សតិ ឥទំ ហោតិ** កាលវត្ថុនេះមាន , វត្ថុនេះរមែងមាន ។ បដិច្ចសមុប្បាទជាបដិលោម ដោយការ ឃើញការវិនាសដោយបច្ច័យ រមែងប្រាកដដល់ព្រះយោគាវចរ អ្នកបានឃើញថា **ឥមស្មឹ និរោធា ឥទំ និរុជ្ឈតិ** ព្រោះវត្ថុនេះ រលត់ វត្ថុនេះទើបរលត់ ដូច្នេះ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ធម៌ទាំងឡាយ ដែលអាស្រ័យគ្នាកើតឡើង ដោយការឃើញការកើត និងការ សូន្យទៅដោយខណៈ រមែងប្រាកដដល់ដល់ព្រះយោគាវចរអ្នក បានឃើញលក្ខណៈនៃសង្ខតៈ ។ ព្រោះសង្ខតធម៌ទាំងឡាយមាន

គួរដល់បច្ច័យ ពេលនោះព្រះយោគាវចររមែងលះបង់អកិរិយទិដ្ឋិបានយ៉ាងល្អ ។

មួយ៉ាងទៀត **អនត្តលក្ខណ** ដោយការឃើញការកើតដោយបច្ច័យ រមែងប្រាកដដល់ព្រះយោគាវចរនោះ អ្នកឃើញដល់ការប្រព្រឹត្តទៅដែលទាក់ទងជាមួយបច្ច័យ គឺ មិនមានសេចក្តីព្យាយាមក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ។ **អនិច្ចលក្ខណ** ដោយការឃើញការកើតនិងការរលត់ទៅដោយបច្ច័យ រមែងប្រាកដដល់ព្រះយោគាវចរដែលឃើញដល់ការមានហើយ មិនមានវិញ និងអ្នកឃើញដល់ការស្ងាត់ក្នុងទីបំផុតខាងដើម និងខាងចុង ។ សូម្បីទុក្ខលក្ខណៈក៏ប្រាកដដល់ព្រះយោគាវចរដែលឃើញដល់ការបៀតបៀនដោយការកើត និងការរលត់ទៅ ។ **សូម្បីសភាវលក្ខណ** ក៏រមែងប្រាកដដល់ព្រះយោគាវចរដែលឃើញដល់ការកំណត់ការកើត និងការអស់ទៅ សូម្បីការប្រព្រឹត្តទៅមួយគ្រានៃសង្ខតលក្ខណៈ ក្នុងសភាវលក្ខណៈ ដែលឃើញដល់ការមិនមានការវិនាសក្នុងលក្ខណៈនៃការកើត និងការកើត ក្នុងខណៈនៃការវិនាសទៅ ។

សង្ខារទាំងឡាយថ្មីជានិច្ច រមែងប្រាកដដល់ប្រភេទរបស់

គូរដល់បច្ច័យ ពេលនោះព្រះយោគាវចររមែងលះបង់អកិរិយទិដ្ឋិបានយ៉ាងល្អ ។

ម្យ៉ាងទៀត **អនត្តលក្ខណ** ដោយការឃើញការកើតដោយបច្ច័យ រមែងប្រាកដដល់ព្រះយោគាវចរនោះ អ្នកឃើញដល់ការប្រព្រឹត្តទៅដែលទាក់ទងជាមួយបច្ច័យ គឺ មិនមានសេចក្តីព្យាយាមក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ។ **អនិច្ចលក្ខណ** ដោយការឃើញការកើតនិងការរលត់ទៅដោយបច្ច័យ រមែងប្រាកដដល់ព្រះយោគាវចរដែលឃើញដល់ការមានហើយ មិនមានវិញ និងអ្នកឃើញដល់ការស្ងាត់ក្នុងទីបំផុតខាងដើម និងខាងចុង ។ សូម្បីទុក្ខលក្ខណៈក៏ប្រាកដដល់ព្រះយោគាវចរដែលឃើញដល់ការបៀតបៀនដោយការកើត និងការរលត់ទៅ ។ **សូម្បីសភាវលក្ខណ** ក៏រមែងប្រាកដដល់ព្រះយោគាវចរដែលឃើញដល់ការកំណត់ការកើត និងការអស់ទៅ សូម្បីការប្រព្រឹត្តទៅមួយគ្រានៃសង្ខតលក្ខណៈ ក្នុងសភាវលក្ខណៈ ដែលឃើញដល់ការមិនមានការវិនាសក្នុងលក្ខណៈនៃការកើត និងការកើត ក្នុងខណៈនៃការវិនាសទៅ ។

សង្ខារទាំងឡាយថ្មីជានិច្ច រមែងប្រាកដដល់ប្រភេទរបស់

យោគាវចរអ្នកតាំងនៅក្នុងញាណនេះ , ព្រះយោគាវចរដែលមិនឆ្លាត ជាអ្នកមានការសំគាល់ក្នុងឧបក្កិលេសដែលកើតឡើងនោះថាជា **មគ្គញ្ញាណ** រមែងកាន់យកវត្ថុដែលមិនមែនជាមគ្គ ថាជាមគ្គ , និងជាអ្នកត្រូវឧបក្កិលេសចងទុក ។

ចំណែកព្រះយោគាវចរដែលឆ្លាត លើកវិបស្សនាឡើងក្នុងឧបក្កិលេសទាំងនោះ ដោះស្រាយភាពជាប់នៅ គឺ ឧបក្កិលេសចេញ ហើយកំណត់មគ្គ គឺ ផ្លូវ និងមិនមែនផ្លូវថា ធម៌ទាំងនេះមិនមែនមគ្គ ។ ចំណែកវិបស្សនាញាណ ដែលបដិបត្តិទៅតាមវិថីរួចផុតចាកឧបក្កិលេស ជាមគ្គ ។ ញាណ ដែលដឹងថាជាមគ្គ និងមិនមែនមគ្គរបស់ព្រះយោគាវចរនោះ តាំងនៅយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា មគ្គាមគ្គញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ សេចក្តីបរិសុទ្ធនៃញាណ ជាគ្រឿងឃើញថា ផ្លូវ ឬមិនមែនផ្លូវ ។

ក៏ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណេះ ជាការកំណត់សច្ចៈ ៤ ដោយញាណនោះ ។ យ៉ាងណា ? កាលបើយល់ដល់នាមរូប ក៏ជាការកំណត់ទុក្ខសច្ចដោយការកំណត់នាមរូប ពោលគឺ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិដូចពោលមកហើយ ដោយពាក្យថា **ធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណ** ព្រោះមានការ

យោគាវចរអ្នកតាំងនៅក្នុងញាណនេះ , ព្រះយោគាវចរដែលមិនឆ្លាត ជាអ្នកមានការសំគាល់ក្នុងឧបក្កិលេសដែលកើតឡើងនោះថាជា **មគ្គញ្ញាណ** រមែងកាន់យកវត្ថុដែលមិនមែនជាមគ្គ ថាជាមគ្គ , និងជាអ្នកត្រូវឧបក្កិលេសចងទុក ។

ចំណែកព្រះយោគាវចរដែលឆ្លាត លើកវិបស្សនាឡើងក្នុងឧបក្កិលេសទាំងនោះ ដោះស្រាយភាពជាប់នៅ គឺ ឧបក្កិលេសចេញ ហើយកំណត់មគ្គ គឺ ផ្លូវ និងមិនមែនផ្លូវថា ធម៌ទាំងនេះមិនមែនមគ្គ ។ ចំណែកវិបស្សនាញាណ ដែលបដិបត្តិទៅតាមវីថិរួចផុតចាកឧបក្កិលេស ជាមគ្គ ។ ញាណ ដែលដឹងថាជាមគ្គ និងមិនមែនមគ្គរបស់ព្រះយោគាវចរនោះ តាំងនៅយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា មគ្គាមគ្គញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ សេចក្តីបរិសុទ្ធនៃញាណ ជាគ្រឿងឃើញថា ផ្លូវ ឬមិនមែនផ្លូវ ។

ក៏ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណេះ ជាការកំណត់សច្ចៈ ៤ ដោយញាណនោះ ។ យ៉ាងណា ? កាលបើយល់ដល់នាមរូប ក៏ជាការកំណត់ទុក្ខសច្ចដោយការកំណត់នាមរូប ពោលគឺ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិដូចពោលមកហើយ ដោយពាក្យថា **ធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណ** ព្រោះមានការ

អដ្ឋកថា កង្ខានុបស្សនាញាណនិទ្ទេស

ព្រះយោគាវចរនោះ តាំងនៅក្នុងឧទយព្វយានុបស្សនាញាណ លុះដឹងឧទយព្វយានុបស្សនាញាណ ដែលបដិបត្តិទៅតាមវីថិ ផុតចាកឧបកិលេសដោយការកំណត់មគ្គ " ផ្លូវ " និងមិនមែនមគ្គ ថាជាមគ្គ " ផ្លូវដូច្នេះហើយ " ប្រារព្ធឧទយព្វយានុបស្សនាញាណទៀត ដើម្បីធ្វើញាណនោះឲ្យបរិសុទ្ធិ៍ដោយល្អ ដោយកំណត់ត្រៃលក្ខណ៍ ហើយឃើញច្បាស់សង្ខារទាំងឡាយដែលកំណត់ដោយការកើត និងការរលត់ ដោយសភាពជារបស់មិនទៀងជាដើម ។ ញាណនោះ របស់ព្រះយោគាវចរនោះ ជាញាណចាស់ក្លា រមែងនាំទៅយ៉ាងនេះ , សង្ខារទាំងឡាយរមែងប្រាកដច្បាស់ , កាលបើញាណចាស់ក្លានាំទៅ កាលបើសង្ខារប្រាកដច្បាស់ ញាណមិនឈានកន្លងការកើត ការរលត់មានហើយ ក៏រមែងតាំងនៅព្រម ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ព្រោះបង្អោនទៅកាន់និរោធ ញាណក៏លះបង់ការកើត សតិតាំងទុកក្នុងការរលត់ , កង្ខានុបស្សនាញាណ

អដ្ឋកថា កង្ខានុបស្សនាញាណនិទ្ទេស

ព្រះយោគាវចរនោះ តាំងនៅក្នុងឧទយព្វយានុបស្សនា-ញាណ លុះដឹងឧទយព្វយានុបស្សនាញាណ ដែលបដិបត្តិទៅតាមវិថី ផុតចាកឧបកិលេសដោយការកំណត់មគ្គ “ ផ្លូវ ” និងមិនមែនមគ្គ ថាជាមគ្គ “ ផ្លូវដូច្នេះហើយ ” ប្រារព្ធឧទយព្វយានុប-ស្សនាញាណទៀត ដើម្បីធ្វើញាណនោះឲ្យបរិសុទ្ធិដោយល្អ ដោយកំណត់ត្រៃលក្ខណ៍ ហើយឃើញច្បាស់សង្ខារទាំងឡាយដែលកំណត់ដោយការកើត និងការរលត់ ដោយសភាពជារបស់មិនទៀងជាដើម ។ ញាណនោះ របស់ព្រះយោគាវចរនោះ ជាញាណចាស់ក្លា រមែងនាំទៅយ៉ាងនេះ , សង្ខារទាំងឡាយរមែងប្រាកដច្បាស់ , កាលបើញាណចាស់ក្លានាំទៅ កាលបើសង្ខារប្រាកដច្បាស់ ញាណមិនឈានកន្លងការកើត ការរលត់មានហើយ ក៏រមែងតាំងនៅព្រម ។

មយ៉ាងវិញទៀត ព្រោះបង្អោនទៅកាន់និរោធ ញាណក៏លះបង់ការកើត សតិតាំងទុកក្នុងការរលត់ , កង្ខានុបស្សនាញាណ

ចិត្ត ។

បទថា **អនុបស្សតិ** រមែងពិចារណាឃើញ សេចក្ដីថា រមែងតាមឃើញរឿយ ៗ ដោយអាការមិនតិច ។ ដោយហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តទើបពោលថា **អនុបស្សតីតិ កថំ អនុបស្សតិ** , **អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ** ជាអាទិ៍ រមែងពិចារណាឃើញយ៉ាងណា ឈ្មោះថា ពិចារណាឃើញ រមែងពិចារណាឃើញដោយសភាពមិនទៀង ។

ក្នុងបទនោះ មានអធិប្បាយដូចតទៅនេះ ព្រោះទីបំផុតខាងចុង ជារបស់មិនទៀង ឈ្មោះថា **ភង្គ** , ដូច្នោះ ព្រះយោគាវចរអ្នកចម្រើនភង្គានុបស្សនា រមែងពិចារណាឃើញរូបទាំងអស់ថា ជារបស់មិនទៀង , មិនមែនឃើញថា ជារបស់ទៀងទេ ។ ប៉ុន្តែការពិចារណាឃើញរូបនោះឯង ថាជាទុក្ខ មិនមែនឃើញថាជាសុខ ព្រោះវត្ថុដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ និងវត្ថុដែលជាទុក្ខ ជាអនត្តា ។ រមែងពិចារណាឃើញថា ជាអនត្តា , មិនមែនឃើញថាជាអត្តាឡើយ ។

មយ៉ាងទៀត ព្រោះវត្ថុណាមិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា វត្ថុ

ចិត្ត ។

បទថា **អនុបស្សតិ** រមែងពិចារណាឃើញ សេចក្ដីថា រមែងតាមឃើញរឿយ ៗ ដោយអាការមិនតិច ។ ដោយហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តទើបពោលថា **អនុបស្សតីតិ កថំ អនុបស្សតិ** , **អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ** ជាអាទិ៍ រមែងពិចារណាឃើញយ៉ាងណា ឈ្មោះថា ពិចារណាឃើញ រមែងពិចារណាឃើញដោយសភាពមិនទៀង ។

ក្នុងបទនោះ មានអធិប្បាយដូចតទៅនេះ ព្រោះទីបំផុតខាងចុង ជារបស់មិនទៀង ឈ្មោះថា **កង្ខ** , ដូច្នោះ ព្រះយោគាវចរអ្នកចម្រើនកង្ខានុបស្សនា រមែងពិចារណាឃើញរូបទាំងអស់ថា ជារបស់មិនទៀង , មិនមែនឃើញថា ជារបស់ទៀងទេ ។ ប៉ុន្តែការពិចារណាឃើញរូបនោះឯង ថាជាទុក្ខ មិនមែនឃើញថាជាសុខ ព្រោះវត្ថុដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ និងវត្ថុដែលជាទុក្ខ ជាអនត្តា ។ រមែងពិចារណាឃើញថា ជាអនត្តា , មិនមែនឃើញថាជាអត្តាឡើយ ។

មយ៉ាងទៀត ព្រោះវត្ថុណាមិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា វត្ថុ

ដោយការបរិច្ចាគ និងលះបង់ដោយការស្ទុះទៅ ព្រោះលះបង់កិលេសជាមួយអភិសង្ខារដោយតទង្គប្បហាន និងព្រោះការស្ទុះទៅ ព្រោះបង្អោនញាណនោះទៅក្នុងព្រះនិព្វាន ដែលផ្ទុយគ្នាជាមួយនឹងកិលេសនោះ ដោយការឃើញទោសរបស់សង្ខត: ។

ព្រោះដូច្នោះ ភិក្ខុអ្នកប្រកបដោយអនុបស្សនានោះ រមែងបរិច្ចាគ លះបង់កិលេសទាំងឡាយ ដោយន័យដូចពោលហើយ និងរមែងស្ទុះទៅក្នុងនិព្វាន ។ មិនចាប់ប្រកាន់កិលេស ដោយធ្វើឲ្យកើតឡើង , មិនប្រកាន់សង្ខត:ជាអារម្មណ៍ដោយការសំឡឹងដល់ទោស , ដោយហេតុនោះ លោកទើបពោលថា **បដិនិស្សជ្ជតិ ,នោ អាទិយតិ** រមែងលះបង់ , រមែងមិនកាន់យក ។

ឥឡូវនេះ ដើម្បីសម្តែងការលះបង់ធម៌ដោយញាណទាំងនោះ របស់ព្រះយោគាវចរនោះ ព្រះសារីបុត្តទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ** ព្រះ-យោគាវចរ កាលពិចារណាឃើញថា មិនទៀង រមែងលះបង់សញ្ញាថា ទៀង ដូច្នេះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **នន្ទី** សេចក្តីរីករាយ បានដល់

ដោយការបរិច្ចាគ និងលះបង់ដោយការស្ទុះទៅ ព្រោះលះបង់កិលេសជាមួយអភិសង្ខារដោយតទង្គប្បហាន និងព្រោះការស្ទុះទៅ ព្រោះបង្អោនញាណនោះទៅក្នុងព្រះនិព្វាន ដែលផ្ទុយគ្នាជាមួយនឹងកិលេសនោះ ដោយការឃើញទោសរបស់សង្ខត: ។

ព្រោះដូច្នោះ ភិក្ខុអ្នកប្រកបដោយអនុបស្សនានោះ រមែងបរិច្ចាគ លះបង់កិលេសទាំងឡាយ ដោយន័យដូចពោលហើយ និងរមែងស្ទុះទៅក្នុងនិព្វាន ។ មិនចាប់ប្រកាន់កិលេស ដោយធ្វើឱ្យកើតឡើង , មិនប្រកាន់សង្ខត:ជាអារម្មណ៍ដោយការសំឡឹងដល់ទោស , ដោយហេតុនោះ លោកទើបពោលថា **បដិនិស្សជ្ជតិ ,នោ អាទិយតិ** រមែងលះបង់ , រមែងមិនកាន់យក ។

ឥឡូវនេះ ដើម្បីសម្តែងការលះបង់ធម៌ដោយញាណទាំងនោះ របស់ព្រះយោគាវចរនោះ ព្រះសារីបុត្តទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ** ព្រះ-យោគាវចរ កាលពិចារណាឃើញថា មិនទៀង រមែងលះបង់សញ្ញាថា ទៀង ដូច្នេះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **នន្ទឹ** សេចក្តីរីករាយ បានដល់

ឯង ដើម្បីឃើញការរលត់របស់ខន្ធមួយ ៗ ក្នុងខន្ធទាំងឡាយមានរូបក្ខន្ធជាដើម ឃើញការរលត់របស់ចិត្តដែលមានការរលត់ជាអារម្មណ៍ ។

បទថា **បដិសង្ខា វិបស្សនា** ការពិចារណាកផ្លូវ និងការឃើញច្បាស់ គឺ ការពិចារណាអារម្មណ៍នេះ ឈ្មោះថា **កង្ខានុបស្សនា** ។

បទថា **អារម្មណអន្វយេន ឧភោ ឯកវវត្ថនា** ធម៌ ២ យ៉ាងបណ្ឌិតកំណត់យកសភាពតែមួយ ដោយការប្រព្រឹត្តទៅតាមអារម្មណ៍ សេចក្ដីថា ការកំណត់ធម៌ ២ ប្រកាសដោយសភាពតែមួយថា សង្ខារសូម្បីក្នុងអតីតបែកធ្លាយហើយ , សូម្បីក្នុងអនាគតក៏នឹងបែកធ្លាយដូចសង្ខារនេះ ដោយការប្រព្រឹត្តទៅតាមអារម្មណ៍ដែលបានឃើញហើយ ដោយប្រច័ក្ស ។ សូម្បីបុរាណាចារ្យ ក៏ពោលទុកថា ៖

សំវិជ្ជមានម្ហិ វិសុទ្ធទស្សនោ
តទន្វយំ នេតិ អតីតានាគតេ ,
សព្វេបិ សង្ខារគតា បលោកិនោ

ឯង ដើម្បីឃើញការរលត់របស់ខន្ធមួយ ៗ ក្នុងខន្ធទាំងឡាយ មានរូបក្ខន្ធជាដើម ឃើញការរលត់របស់ចិត្តដែលមានការរលត់ជាអារម្មណ៍ ។

បទថា **បដិសង្ខា វិបស្សនា** ការពិចារណាកម្ពុវ និងការឃើញច្បាស់ គឺ ការពិចារណាអារម្មណ៍នេះ ឈ្មោះថា **កង្ខានុបស្សនា** ។

បទថា **អារម្មណអន្វយេន ឧភោ ឯកវវត្ថនា** ធម៌ ២ យ៉ាង បណ្ឌិតកំណត់យកសភាពតែមួយ ដោយការប្រព្រឹត្តទៅតាមអារម្មណ៍ សេចក្តីថា ការកំណត់ធម៌ ២ ប្រកាសដោយសភាពតែមួយថា សង្ខារសូម្បីក្នុងអតីតបែកធ្លាយហើយ , សូម្បីក្នុងអនាគតក៏នឹងបែកធ្លាយដូចសង្ខារនេះ ដោយការប្រព្រឹត្តទៅតាមអារម្មណ៍ដែលបានឃើញហើយ ដោយប្រច័ក្ស ។ សូម្បីបុរាណាចារ្យ ក៏ពោលទុកថា ៖

សំវិជ្ជមានម្ហិ វិសុទ្ធទស្សនោ
តទន្វយំ នេតិ អតីតានាគតេ ,
សព្វេបិ សង្ខារគតា បលោកិនោ

បទថា កង្ខញ្ច អនុបស្សតិ ពិចារណាឃើញការបែកធ្លាយសេចក្ដីថា ឃើញការរលត់របស់អារម្មណ៍នោះហើយ ពិចារណាឃើញការរលត់របស់អារម្មណ៍នោះ និងរបស់ចិត្ត ។

បទថា **សុញ្ញតោ ច ឧបដ្ឋានំ** ប្រាកដដោយភាពជារបស់សូន្យ បានដល់ ការប្រាកដដោយភាពជារបស់សូន្យថា សង្ខារទាំងឡាយរមែងបែកធ្លាយ , ការបែកធ្លាយនៃសង្ខារទាំងនោះ គឺសេចក្ដីស្លាប់ , មិនមានអ្វី ៗ ដទៃ ដូច្នេះរមែងសម្រេច ។ ដោយហេតុនោះ បុរាណាចារ្យទើបពោលថា

ខន្ធា និរុជ្ឈន្តិ ន ចត្ថិ អញ្ញោ
សន្ធាន ភេទោ មរណន្តិ វុច្ចតិ ,
តេសំ ខយំ បស្សតិ អប្បមត្តោ
មណីវ វិជ្ឈំ វជិរេន យោនិសោ ។

ខន្ធទាំងឡាយរមែងរលត់ មិនមានអ្វី ៗ ដទៃ គឺ មិនមានសត្វបុគ្គល ការបែកធ្លាយនៃខន្ធ លោកហៅថា មរណៈ អ្នកមិនប្រមាទ ឃើញការអស់ទៅនៃខន្ធទាំងនោះដោយប្រពៃ ដូចជាងកែវមណី ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវការចោះទម្លុះដោយពេជ្រ ដូច្នោះ ។

បទថា ភង្គញ្ច អនុបស្សតិ ពិចារណាឃើញការបែកធ្លាយ សេចក្ដីថា ឃើញការរលត់របស់អារម្មណ៍នោះហើយ ពិចារណាឃើញការរលត់របស់អារម្មណ៍នោះ និងរបស់ចិត្ត ។

បទថា **សុញ្ញតោ ច ឧបដ្ឋានំ** ប្រាកដដោយភាពជារបស់សូន្យ បានដល់ ការប្រាកដដោយភាពជារបស់សូន្យថា សង្ខារទាំងឡាយរមែងបែកធ្លាយ , ការបែកធ្លាយនៃសង្ខារទាំងនោះ គឺសេចក្ដីស្លាប់ , មិនមានអ្វី ៗ ដទៃ ដូច្នេះរមែងសម្រេច ។ ដោយហេតុនោះ បុរាណាចារ្យទើបពោលថា

ខន្ធា និរុជ្ឈន្តិ ន ចត្ថិ អញ្ញោ
ភេទោ មរណន្តិ វុច្ចតិ ,
តេសំ ខយំ បស្សតិ អប្បមត្តោ
មណឹវ វិជ្ឈំ វជិរេន យោនិសោ ។

ខន្ធទាំងឡាយរមែងរលត់ មិនមានអ្វី ៗ ដទៃ គឺ មិនមានសត្វបុគ្គល ការបែកធ្លាយនៃខន្ធ លោកហៅថា មរណៈ អ្នកមិនប្រមាទ ឃើញការអស់ទៅនៃខន្ធទាំងនោះដោយប្រពៃ ដូចជាងកែវមណី ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវការចោះទម្លុះដោយពេជ្រ ដូច្នោះ ។

វត្ថុមិនបែកធ្លាយ រមែងបែកធ្លាយ ដូច្នេះ ក៏លះបង់និមិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយក្នុងឧប្បាទឋិតិនៃសង្ខារទាំងពួង ដូចភាជនៈចាស់កំពុងបែក , ដូចធូលីល្អិតកំពុងតែហុយឡើង , ដូចគ្រាប់ល្ងលីង រមែងឃើញការបែកធ្លាយនោះឯង ។ ព្រះយោគាវចរនោះ រមែងឃើញថា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួង រមែងបែកទៅបែកធ្លាយ ដូចបុរសអ្នកមានភ្នែកល្អ ឈរលើមាត់ស្រះបោក្ខរណី ឬឈរលើមាត់ជ្រាំងទន្លេ កាលបើគ្រាប់ភ្លៀងធ្លាក់ចុះមក គប្បីឃើញពពកទឹកធំកើតឡើងលើផ្ទៃទឹក ហើយក៏បែកធ្លាយទៅវិញដូច្នោះ ។

ព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ ត្រាស់សំដៅដល់ព្រះយោគាវចរអ្នកឃើញយ៉ាងនេះថា

យថា បុព្វុឡកំ បស្សេ យថា បស្សេ មរីចិកំ
ឯវំ លោកំ អវេក្ខន្តំ មច្ចុរាជា ន បស្សតិ ។

មច្ចុរាជ រមែងមិនឃើញអ្នកដែលពិចារណាឃើញលោកដូចព្រះយោគាវចរឃើញពពុះទឹក ឬថ្ងៃបណ្តើរកូន ដូច្នោះ ។

កាលបើព្រះយោគាវចរនោះ ឃើញរឿយ ៗ យ៉ាងនេះថា

វត្ថុមិនបែកធ្លាយ រមែងបែកធ្លាយ ដូច្នេះ កិលេសបង់និមិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយក្នុងឧប្បាទឋិតិនៃសង្ខារទាំងពួង ដូចភាជនៈចាស់កំពុងបែក , ដូចធូលីល្អិតកំពុងតែហុយឡើង , ដូចគ្រាប់ល្ហុង រមែងឃើញការបែកធ្លាយនោះឯង ។ ព្រះយោគាវចរនោះ រមែងឃើញថា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួង រមែងបែកទៅបែកធ្លាយ ដូចបុរសអ្នកមានភ្នែកល្អ ឈរលើមាត់ស្រះបោក្ខរណីឬឈរលើមាត់ជ្រាំងទន្លេ កាលបើគ្រាប់ភ្លៀងធ្លាក់ចុះមក គប្បីឃើញពពកទឹកធំកើតឡើងលើផ្ទៃទឹក ហើយក៏បែកធ្លាយទៅវិញដូច្នោះ ។

ព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ ត្រាស់សំដៅដល់ព្រះយោគាវចរអ្នកឃើញយ៉ាងនេះថា

យថា បុព្វុឡកំ បស្សេ យថា បស្សេ មរីចិកំ
ឯវំ លោកំ អវេក្ខន្តំ មច្ចុរាជា ន បស្សតិ ។

មច្ចុរាជ រមែងមិនឃើញអ្នកដែលពិចារណាឃើញលោកដូចព្រះយោគាវចរឃើញពពុះទឹក ឬថ្ងៃបណ្តើរកូន ដូច្នោះ ។

កាលបើព្រះយោគាវចរនោះ ឃើញរឿយ ៗ យ៉ាងនេះថា

ព្រះមុនីអ្នកឃើញសង្ខារទាំងឡាយ បែកធ្លាយទៅរឿយ ៗ លុះឃើញអានិសង្ស ដែលមានការលះកវទិដ្ឋិជាដើមទាំងនេះថា ជាធម៌ដ៏ខ្ពស់បំផុត ដោយគុណ ៨ ប្រការហើយ ដើម្បីសម្រេចអមតៈ គឺ ព្រះនិព្វាន ទើបពិចារណាសង្ខារដោយកង្ខានុបស្សនារឿយ ៗ ដូចបុគ្គលមានសំពត់ជួតក្បាលដែលភ្លើងកំពុងឆេះ ដូច្នោះ ។

(ចប់អដ្ឋកថា កង្ខានុបស្សនាញាណនិទ្ទេស)

ព្រះមុនីអ្នកឃើញសង្ខារទាំងឡាយ បែកធ្លាយទៅរឿយ ៗ លុះឃើញអានិសង្ស ដែលមានការលះកវទិដ្ឋិជាដើមទាំងនេះថា ជាធម៌ដ៏ខ្ពស់បំផុត ដោយគុណ ៨ ប្រការហើយ ដើម្បីសម្រេចអមតៈ គឺ ព្រះនិព្វាន ទើបពិចារណាសង្ខារដោយកង្ខានុបស្សនារឿយ ៗ ដូចបុគ្គលមានសំពត់ជួតក្បាលដែលភ្លើងកំពុងឆេះ ដូច្នោះ ។

(ចប់អដ្ឋកថា កង្ខានុបស្សនាញាណនិទ្ទេស)

បច្ច័យនៃជរាជាដើម ។ ដោយត្រង់ ជាតិ គឺ ការប្រាកដគ្រាដំបូង នៃខន្ធទាំងឡាយ ដែលប្រាកដដល់សត្វដែលកើតក្នុងភពនោះ ៗ ។

បទថា **ជរា** បានដល់ ការចាស់នៃខន្ធសន្តានដែលទាក់ទងគ្នាក្នុងភពមួយ ក្នុងសន្តតិដែលដឹងថា មានធ្មេញបាក់ជាដើម ។

បទថា **សោកោ** បានដល់ សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្តរបស់អ្នកដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិជាដើម ពាល់ត្រូវ ។

បទថា **បរិទេវ** បានដល់ សេចក្តីខ្សឹកខ្សួលរបស់អ្នកដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិជាដើម ពាល់ត្រូវ ។

បទថា **ឧបាយាសោ** បានដល់ សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តយ៉ាងខ្លាំង គឺ ទោសៈដែលកើតពីទុក្ខតាមផ្លូវចិត្តយ៉ាងខ្លាំងរបស់អ្នកដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិជាដើម ពាល់ត្រូវ ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទនេះលោកពោលដល់ញាណក្នុងអាទីនវញ្ញាណ ៥ យ៉ាង មានឧប្បាទៈជាដើម ដោយអំណាចជាទីតាំងនៃអាទីនវញ្ញាណ ។ ដ៏សេស លោកពោលដោយភាពជាវេវចនៈនៃធម៌ទាំងនោះ ។

បច្ច័យនៃជរាជាដើម ។ ដោយត្រង់ ជាតិ គឺ ការប្រាកដគ្រាដំបូង នៃខន្ធទាំងឡាយ ដែលប្រាកដដល់សត្វដែលកើតក្នុងភពនោះ ៗ ។

បទថា **ជរា** បានដល់ ការចាស់នៃខន្ធសន្តានដែលទាក់ទងគ្នាក្នុងភពមួយ ក្នុងសន្តតិដែលដឹងថា មានធ្មេញបាក់ជាដើម ។

បទថា **សោកោ** បានដល់ សេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្តរបស់អ្នកដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិជាដើម ពាល់ត្រូវ ។

បទថា **បរិទេវោ** បានដល់ សេចក្តីខ្សឹកខ្សួលរបស់អ្នកដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិជាដើម ពាល់ត្រូវ ។

បទថា **ឧបាយាសោ** បានដល់ សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តយ៉ាងខ្លាំង គឺ ទោសៈដែលកើតពីទុក្ខតាមផ្លូវចិត្តយ៉ាងខ្លាំងរបស់អ្នកដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិជាដើម ពាល់ត្រូវ ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទនេះលោកពោលដល់ញាណក្នុងអាទីនវញ្ញាណ ៥ យ៉ាង មានឧប្បាទៈជាដើម ដោយអំណាចជាទីតាំងនៃអាទីនវញ្ញាណ ។ ដ៏សេស លោកពោលដោយភាពជាវេវចនៈនៃធម៌ទាំងនោះ ។

ហេតុនៃ **ភយតូបដ្ឋានញ្ញាណ** ។

ចំណែកបទមានជាអាទិ៍ថា **អនុប្បាទោ ខេមន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ** គឺ ញាណក្នុងសន្តិបទថា ការមិនកើត ជាការរួចផុតពីភ័យ លោកពោលដើម្បីសម្ដែងញាណដែលជាបដិបក្ខចំពោះអាទីនវញ្ញាណ ។ ម្យ៉ាងទៀត បទនេះ លោកពោលទុកដើម្បីឲ្យកើតសេចក្ដីកក់ក្ដៅនៃចិត្តថា សូម្បីហឫទយដែលភ័យខ្លាច ព្រោះឃើញទោសដោយភយតូបដ្ឋានញ្ញាណ មិនមានភ័យ មានការរួចផុតពីភ័យ គឺ មិនមានទោស ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ព្រោះចិត្តរបស់អ្នកដែលមានឧប្បាទៈជាដើម តាំងទុកដោយល្អ ដោយភាពជាភ័យបង្អោនទៅ ក្នុងភាពជាបដិបក្ខចំពោះភ័យនោះ , ដូច្នោះគប្បីជ្រាបថា បទនេះ លោកពោលដើម្បីសម្ដែងដល់អានិសង្សនៃអាទីនវញ្ញាណ ដែលសម្រេចហើយដោយភយតូបដ្ឋាបញ្ញាណ ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **អនុប្បាទោ អប្បវត្តំ** ការមិនកើត ការមិនប្រព្រឹត្តទៅ បានដល់ និព្វាននោះឯង ។

បទថា **សន្តិបទេ** ក្នុងសន្តិបទ បានដល់ ក្នុងចំណែកនៃ

ហេតុនៃ **ភយតូបដ្ឋានញ្ញាណ** ។

ចំណែកបទមានជាអាទិ៍ថា **អនុប្បាទោ ខេមន្តិ សន្តិបទេ ញាណំ** គឺ ញាណក្នុងសន្តិបទថា ការមិនកើត ជាការរួចផុតពីភ័យ លោកពោលដើម្បីសម្តែងញាណដែលជាបដិបក្ខចំពោះអាទីនវញ្ញាណ ។ម្យ៉ាងទៀត បទនេះ លោកពោលទុកដើម្បីឲ្យកើតសេចក្តីកក់ក្តៅនៃចិត្តថា សូម្បីហឫទយដែលភ័យខ្លាច ព្រោះឃើញទោសដោយភយតូបដ្ឋានញ្ញាណ មិនមានភ័យ មានការរួចផុតពីភ័យ គឺ មិនមានទោស ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ព្រោះចិត្តរបស់អ្នកដែលមានឧប្បាទៈជាដើម តាំងទុកដោយល្អ ដោយភាពជាភ័យបង្អោនទៅ ក្នុងភាពជាបដិបក្ខចំពោះភ័យនោះ , ដូច្នោះគប្បីជ្រាបថា បទនេះ លោកពោលដើម្បីសម្តែងដល់អានិសង្សនៃអាទីនវញ្ញាណ ដែលសម្រេចហើយដោយភយតូបដ្ឋាបញ្ញាណ ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **អនុប្បាទោ អប្បវត្តំ** ការមិនកើត ការមិនប្រព្រឹត្តទៅ បានដល់ និព្វាននោះឯង ។

បទថា **សន្តិបទេ** ក្នុងសន្តិបទ បានដល់ ក្នុងចំណែកនៃ

សម្ពន្ធយ៉ាងនោះ គប្បីជ្រាបសេចក្តីផ្សេងគ្នាក្នុងបទនេះ ដោយអំណាចការប្រព្រឹត្តទៅ ដោយសេចក្តីផ្សេងគ្នា ដោយអាការយ៉ាងនេះ គឺ ដោយអាការគួរខ្លាច ដោយអាការជាទុក្ខ ដោយអាការជាអាមិស ដោយអាការជាសង្ខារ ។

លោកមិនបានសំដៅដល់លិង្គ មានបាឋៈជាដើមថា **ឧប្បាទោ ភយំ , ទុក្ខំ , សាមិសំ , សង្ខារា** ច ការកើតជាភ័យ , ជាទុក្ខ , ជាអាមិសៈ និងសង្ខារ ហើយទើបពោលដល់ការសម្ព័ន្ធលិង្គរបស់ខ្លួន ដូចក្នុងបទមានជាអាទិ៍ថា **នេតំ ខោ សរណំ ខេមំ , នេតំ សរណមុត្តមំ** នេះឯងមិនមែនជាទីពឹងដ៏ក្សេម , នេះមិនមែនជាទីពឹងដ៏ឧត្តម ។

មយ៉ាងទៀត បទថា **សង្ខារា** គឺ លោកមិនបានសម្ព័ន្ធសេចក្តីតែម្យ៉ាង ទើបធ្វើជាពហុវចនៈ ដូចក្នុងប្រយោគមានជាអាទិ៍ថា **អប្បច្ចយា ធម្មា , អសង្ខតា ធម្មា** ធម៌ទាំងឡាយដែលមិនមានបច្ច័យ , ធម៌ទាំងឡាយដែលជាអសង្ខតៈ ឬព្រោះថា **ឧប្បាទោ** ជាដើម ជាឯកទេសនៃសង្ខារ គប្បីជ្រាបថា លោកធ្វើជាពហុវចនៈ សម្បីក្នុងឯកទេសនៃសង្ខារ ជាចំណែកច្រើន ដូចក្នុងបទ

សូម្បីយ៉ាងនោះ គប្បីជ្រាបសេចក្តីផ្សេងគ្នាក្នុងបទនេះ ដោយអំណាចការប្រព្រឹត្តទៅ ដោយសេចក្តីផ្សេងគ្នា ដោយអាការយ៉ាងនេះ គឺ ដោយអាការគួរខ្លាច ដោយអាការជាទុក្ខ ដោយអាការជាអាមិស ដោយអាការជាសង្ខារ ។

លោកមិនបានសំដៅដល់លិង្គ មានប្បាទៈជាដើមថា **ឧប្បាទោ ភយំ , ទុក្ខំ , សាមិសំ , សង្ខារា** ច ការកើតជាភ័យ , ជាទុក្ខ , ជាអាមិសៈ និងសង្ខារ ហើយទើបពោលដល់ការសម្ព័ន្ធលិង្គរបស់ខ្លួន ដូចក្នុងបទមានជាអាទិ៍ថា **នេតំ ខោ សរណំ ខេមំ , នេតំ សរណមុត្តមំ** នេះឯងមិនមែនជាទីពឹងដ៏ក្សេម , នេះមិនមែនជាទីពឹងដ៏ឧត្តម ។

មួយវិញទៀត បទថា **សង្ខារា** គឺ លោកមិនបានសម្ព័ន្ធសេចក្តីតែមួយ ទើបធ្វើជាពហុវចនៈ ដូចក្នុងប្រយោគមានជាអាទិ៍ថា **អប្បច្ចយា ធម្មា , អសង្ខតា ធម្មា** ធម៌ទាំងឡាយដែលមិនមានបច្ច័យ , ធម៌ទាំងឡាយដែលជាអសង្ខតៈ ឬព្រោះថា **ឧប្បាទោ** ជាដើម ជាឯកទេសនៃសង្ខារ គប្បីជ្រាបថា លោកធ្វើជាពហុវចនៈ សូម្បីក្នុងឯកទេសនៃសង្ខារ ជាចំណែកច្រើន ដូចក្នុងបទ

ហើយដោយអំណាចនិព្វាន ដែលជាទិដ្ឋធម៌ដ៏ប្រសើរ ។

(ចប់អដ្ឋកថា អាទីនវញ្ញាណនិទ្ទេស)

ហើយដោយអំណាចនិព្វាន ដែលជាទិដ្ឋធម៌ដ៏ប្រសើរ ។

(ចប់អដ្ឋកថា អាទីនវញ្ញាណនិទ្ទេស)

ដែលត្រូវយកនូវយកក្នុងសង្ខារ សេចក្តីថា កាលព្រះយោគាវចរនោះ ផ្តើមចម្រើនវិបស្សនា លះសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយក្នុងការស្វែងរកលក្ខណៈ ព្រោះឃើញត្រៃលក្ខណ៍ដោយវិបស្សនាញាណហើយ ឃើញភព ៣ ដូចភ្លើងឆេះដោយទូទៅ មានសភាពជាកណ្តាលក្នុងការកាន់យកសង្ខារ វិបស្សនាញាណនោះ រមែងឃើញសង្ខារទាំងនោះដោយពិសេស និងឃើញ គឺ សម្លឹងមើលញាណដែលវៀរហើយដោយការកាន់យក ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **សង្ខារុបេក្ខាញាណ** ។ ដូចលោកពោលថា អ្នកឈ្នះដោយពិសេស ឈ្មោះថា រមែងឈ្នះដីក្រៃលែងក្នុងលោក , អ្នកវៀរចាកអាហារសូមនៅជាមួយ ឈ្មោះថា ចូលទៅអាស្រ័យ ។ ញាណដែលឃើញសង្ខារថា ជារបស់មិនទៀងជាដើមទៀត ឃើញច្បាស់ សូម្បីសង្ខារុបេក្ខាដែលតាំងនៅក្នុងភាពជាកណ្តាល ដោយភាពជារបស់មិនទៀងជាដើមក្នុងការកាន់យក លោកទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **យេ ច សង្ខារា , យា ច ឧបេក្ខា** ទាំងសង្ខារ និងឧបេក្ខា ក៏ជាសង្ខារ ព្រោះកើតព្រមគ្នាជាមួយសង្ខារុបេក្ខា ដែលតាំងនៅដោយអាការជាកណ្តាល ក្នុងការកាន់យកសង្ខារុបេក្ខានោះ ។

ដែលត្រូវនាំយកនូវភ័យក្នុងសង្ខារ សេចក្ដីថា កាលព្រះយោគាវចរនោះ ផ្ដើមចម្រើនវិបស្សនា លះសេចក្ដីខ្វល់ខ្វាយក្នុងការស្វែងរកលក្ខណៈ ព្រោះឃើញត្រៃលក្ខណ៍ដោយវិបស្សនាញាណហើយ ឃើញភព ៣ ដូចភ្លើងឆេះដោយទូទៅ មានសភាពជាកណ្ដាលក្នុងការកាន់យកសង្ខារ វិបស្សនាញាណនោះ រមែងឃើញសង្ខារទាំងនោះដោយពិសេស និងឃើញ គឺ សម្លឹងមើលញាណដែលវៀរហើយដោយការកាន់យក ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **សង្ខារុបេក្ខាញាណ** ។ ដូចលោកពោលថា អ្នកឈ្នះដោយពិសេស ឈ្មោះថា រមែងឈ្នះដីក្រៃលែងក្នុងលោក , អ្នកវៀរចាកអាហារសូមនៅជាមួយ ឈ្មោះថា ចូលទៅអាស្រ័យ ។ ញាណដែលឃើញសង្ខារថា ជារបស់មិនទៀងជាដើមទៀត ឃើញច្បាស់ សូម្បីសង្ខារុបេក្ខាដែលតាំងនៅក្នុងភាពជាកណ្ដាល ដោយភាពជារបស់មិនទៀងជាដើមក្នុងការកាន់យក លោកទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **យេ ច សង្ខារា , យា ច ឧបេក្ខា** ទាំងសង្ខារ និងឧបេក្ខា ក៏ជាសង្ខារ ព្រោះកើតព្រមគ្នាជាមួយសង្ខារុបេក្ខា ដែលតាំងនៅដោយអាការជាកណ្ដាល ក្នុងការកាន់យកសង្ខារុបេក្ខានោះ ។

អន្ធោ បុថុជ្ជនោ ឯកោ កល្យាណេកោ បុថុជ្ជនោ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ អ្នកមានផៅពង្សដូចជាព្រះអាទិត្យ ត្រាស់ដល់បុថុជ្ជនទុក ២ ជំពូក មួយពួកជាអន្ធបុថុជ្ជន មួយពួកជាកល្យាណបុថុជ្ជន ។

ក្នុងបុថុជ្ជន ២ ពួកនោះ បុថុជ្ជនដែលមិនបានរៀន មិនបានសាកសួរ មិនបានស្តាប់ មិនចាំទុក និងមិនពិចារណាជាដើម ក្នុងខន្ធ ធាតុ អាយតនៈជាដើម ជា **អន្ធបុថុជ្ជន** បុថុជ្ជនដែលមានការរៀនជាដើម ជា **កល្យាណបុថុជ្ជន** ។

សូម្បីបុថុជ្ជន ២ ពួកនោះ ក៏មានគាថាថា ៖

បុថូនំ ជននាទីហិ ការណេហិ បុថុជ្ជនោ

បុថុជ្ជនន្តោគធត្តា បុថុវាយំ ជនោ ឥតិ ។

ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ដោយហេតុញុំាងកិលេសឲ្យកើតឡើង ព្រោះភាវៈជាអ្នកមានកិលេសក្រាស់លិចចុះខាងក្នុង ទើបឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ។

ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ដោយហេតុញុំាងកិលេសជាដើម មានប្រការផ្សេង ៗ ដ៏ក្រាស់ឲ្យកើតឡើង ។ ដូចលោកពោលថា ឈ្មោះ

អន្ធោ បុថុជ្ជនោ ឯកោ កល្យាណោកោ បុថុជ្ជនោ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ អ្នកមានផៅពង្សដូចជាព្រះអាទិត្យ ត្រាស់ដល់បុថុជ្ជនទុក ២ ជំពូក មួយពួកជាអន្ធបុថុជ្ជន មួយពួកជាកល្យាណបុថុជ្ជន ។

ក្នុងបុថុជ្ជន ២ ពួកនោះ បុថុជ្ជនដែលមិនបានរៀន មិនបានសាកសួរ មិនបានស្តាប់ មិនចាំទុក និងមិនពិចារណាជាដើម ក្នុងខន្ធ ធាតុ អាយតនៈជាដើម ជា **អន្ធបុថុជ្ជន** បុថុជ្ជនដែលមានការរៀនជាដើម ជា **កល្យាណបុថុជ្ជន** ។

សូម្បីបុថុជ្ជន ២ ពួកនោះ ក៏មានគាថាថា ៖

បុថូនំ ជននាទីហិ ការណេហិ បុថុជ្ជនោ
បុថុជ្ជនន្តោគធត្តា បុថុវាយំ ជនោ ឥតិ ។

ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ដោយហេតុញ៉ាំងកិលេសឲ្យកើតឡើង ព្រោះភាវៈជាអ្នកមានកិលេសក្រាស់លិចចុះខាងក្នុង ទើបឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ។

ឈ្មោះថា បុថុជ្ជន ដោយហេតុញ៉ាំងកិលេសជាដើម មានប្រការផ្សេង ៗ ដ៏ក្រាស់ឲ្យកើតឡើង ។ ដូចលោកពោលថា ឈ្មោះ

មិនមានការចម្រើនការនោះឡើយ ។

ក្នុងបទថា **សេក្ខស្ស** នេះ បានដល់ ព្រះសេក្ខៈ ៧ ពួក គឺ អ្នកតាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ សោតាបត្តិផល សកទាគាមិមគ្គ សកទាគាមិផល អនាគាមិមគ្គ អនាគាមិផល និងអរហត្តមគ្គ ឈ្មោះថា **សេក្ខ** ព្រោះលោកទាំងនោះនៅសិក្សាសិក្ខា ៣ ។ ក្នុងព្រះសេក្ខៈទាំងនោះ ក្នុងទីនេះ លោកបំណងយកព្រះសេក្ខៈ ៣ ពួក អ្នកតាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិផល សកទាគាមិផល និអនាគាមិផល ព្រោះលោកតាំងនៅក្នុងមគ្គ មិនបង្អោនចិត្តទៅក្នុងសន្ធារុបេក្ខា ។

ក្នុងបទថា **វីតរាគស្ស** នេះ ឈ្មោះថា **វីតរាគោ** ព្រោះមានរាគៈប្រាសទៅហើយ ប្រាសទៅដោយសមុច្ឆេទប្បហាន ។ បទនេះ ជាឈ្មោះរបស់ព្រះអរហន្ត ។ សូម្បីក្នុង ៣ បទនោះ លោកក៏ធ្វើឲ្យជាឯកវចនៈ ដោយកាន់យកជាតិ ។

បទថា **សន្ធារុបេក្ខំ អភិនន្ទតិ** ព្រះសេក្ខៈរមែងរីករាយក្នុងសន្ធារុបេក្ខា សេចក្តីថា ព្រះសេក្ខៈ លុះបានសញ្ញាក្នុងធម៌ជាគ្រឿងនៅជាសុខ ក្នុងធម៌ជាគ្រឿងនៅ គឺ ឧបេក្ខានោះហើយ

មិនមានការចម្រើនការនោះឡើយ ។

ក្នុងបទថា **សេក្ខស្ស** នេះ បានដល់ ព្រះសេក្ខៈ ៧ ពួក គឺ អ្នកតាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ សោតាបត្តិផល សកទាគាមិមគ្គ សកទាគាមិផល អនាគាមិមគ្គ អនាគាមិផល និងអរហត្តមគ្គ ឈ្មោះថា **សេក្ខ** ព្រោះលោកទាំងនោះនៅសិក្សាសិក្ខា ៣ ។ ក្នុងព្រះសេក្ខៈទាំងនោះ ក្នុងទីនេះ លោកបំណងយកព្រះសេក្ខៈ ៣ ពួក អ្នកតាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិផល សកទាគាមិផល និអនាគាមិផល ព្រោះលោកតាំងនៅក្នុងមគ្គ មិនបង្អោនចិត្តទៅក្នុងសន្ធារុបេក្ខា ។

ក្នុងបទថា **វីតរាគស្ស** នេះ ឈ្មោះថា **វីតរាគោ** ព្រោះមានរាគៈប្រាសទៅហើយ ប្រាសទៅដោយសមុច្ឆេទប្បហាន ។ បទនេះ ជាឈ្មោះរបស់ព្រះអរហត្ត ។ សូម្បីក្នុង ៣ បទនោះ លោកក៏ធ្វើឲ្យជាឯកវចនៈ ដោយកាន់យកជាតិ ។

បទថា **សន្ធារុបេក្ខំ អភិនន្ទតិ** ព្រះសេក្ខៈរមែងរីករាយក្នុងសន្ធារុបេក្ខា សេចក្តីថា ព្រះសេក្ខៈ លុះបានសញ្ញាក្នុងធម៌ជាគ្រឿងនៅជាសុខ ក្នុងធម៌ជាគ្រឿងនៅ គឺ ឧបេក្ខានោះហើយ

បញ្ហាកម្មរបស់ព្រះសេក្ខៈទាំងនោះ ដូចតទៅនេះ :-

ផលសមាបត្តិ គឺអ្វី , នរណាចូលសមាបត្តិនោះ , នរណាមិនចូលសមាបត្តិ , ព្រោះហេតុអ្វី ទើបត្រូវចូលសមាបត្តិ , ការចូលសមាបត្តិនោះយ៉ាងណា ការតាំងនៅយ៉ាងណា , ការចេញយ៉ាងណា , អ្វីជាលំដាប់នៃផល និងផលជាលំដាប់នៃអ្វី ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបញ្ហាកម្មនោះ ដូចតទៅនេះថា អ្វីជាផលសមាបត្តិ ? ឆ្លើយថា អប្បនាក្នុងនិរោធរបស់អរិយផល[១] នរណាចូលសមាបត្តិនោះ ? នរណាមិនចូលសមាបត្តិ , ឆ្លើយថា បុថុជ្ជនទាំងអស់ ចូលសមាបត្តិមិនបាន ។ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះនៅមិនទាន់សម្រេច ។ ចំណែកព្រះអរិយៈទាំងអស់ ចូលសមាបត្តិបាន ។ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះសម្រេចហើយ ។ ចំណែកព្រះអរិយៈថ្នាក់ខ្ពស់ មិនចូលសមាបត្តិថ្នាក់ទាប ព្រោះស្ងប់ហើយដោយចូលដល់ភាពជាបុគ្គលដទៃ , និងព្រះអរិយៈថ្នាក់ទាប ក៏មិន

---

១ **វិសុទ្ធមគ្គ** ។

បញ្ហាកម្មរបស់ព្រះសេក្ខៈទាំងនោះ ដូចតទៅនេះ :-

ផលសមាបត្តិ គឺអ្វី , នរណាចូលសមាបត្តិនោះ , នរណាមិនចូលសមាបត្តិ , ព្រោះហេតុអ្វី ទើបត្រូវចូលសមាបត្តិ , ការចូលសមាបត្តិនោះយ៉ាងណា ការតាំងនៅយ៉ាងណា , ការចេញយ៉ាងណា , អ្វីជាលំដាប់នៃផល និងផលជាលំដាប់នៃអ្វី ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបញ្ហាកម្មនោះ ដូចតទៅនេះថា អ្វីជាផលសមាបត្តិ ? ឆ្លើយថា អប្បនាក្នុងនិរោធរបស់អរិយផល[១] នរណាចូលសមាបត្តិនោះ ? នរណាមិនចូលសមាបត្តិ , ឆ្លើយថា បុថុជ្ជនទាំងអស់ ចូលសមាបត្តិមិនបាន ។ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះនៅមិនទាន់សម្រេច ។ ចំណែកព្រះអរិយៈទាំងអស់ ចូលសមាបត្តិបាន ។ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះសម្រេចហើយ ។ ចំណែកព្រះអរិយៈថ្នាក់ខ្ពស់ មិនចូលសមាបត្តិថ្នាក់ទាប ព្រោះស្ងប់ហើយដោយចូលដល់ភាពជាបុគ្គលដទៃ , និងព្រះអរិយៈថ្នាក់ទាប ក៏មិន

---

១ **វិសុទ្ធមគ្គ** ។

ទៅជាសុខក្នុងទិដ្ឋធម៌ ។ ដូចជាព្រះរាជាទាំងឡាយ រមែងសោយសុខក្នុងរាជសម្បត្តិ , ពពួកទេពរមែងសោយទិព្វសុខ យ៉ាងណា ព្រះអរិយៈទាំងឡាយក៏ដូច្នោះ ធ្វើការកំណត់ទុកក្នុងកាលវែងថា យើងនឹងសោយលោកុត្តរសុខ ដូច្នេះ ហើយចូលផលសមាបត្តិ ក្នុងខណៈដែលខ្លួនប្រាថ្នា ។

ការចូលសមាបត្តិ ដូចម្តេច ? តាំងនៅយ៉ាងណា ? ចេញយ៉ាងណា ? ឆ្លើយថា ការចូលសមាបត្តិនោះ រមែងបានដោយអាការ ២ យ៉ាង គឺ មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់អារម្មណ៍ដទៃ ក្រៅពីនិព្វាន ១ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់និព្វាន ១ ។ ដូចលោកពោលទុកថា

ម្នាលអាវុសោ បច្ច័យ ២ យ៉ាង គឺ ការធ្វើ ទុកក្នុងចិត្តដល់និមិត្តទាំងពួង ដោយសមាបត្តិ ដែលជាចេតោវិមុត្ត រកនិមិត្តមិនបាន ១ ការ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយធាតុ ដែលរកនិមិត្តមិន បាន ១ ។

នេះជាលំដាប់នៃការចូលសមាបត្តិក្នុងទីនេះ , ពិតណាស់ ព្រះអរិយសាវកអ្នកត្រូវការដោយផលសមាបត្តិ ទៅកាន់ទីស្ងាត់

ទៅជាសុខក្នុងទិដ្ឋធម៌ ។ ដូចជាព្រះរាជាទាំងឡាយ រមែងសោយសុខក្នុងរាជសម្បត្តិ , ពពួកទេពរមែងសោយទិព្វសុខ យ៉ាងណា ព្រះអរិយៈទាំងឡាយក៏ដូច្នោះ ធ្វើការកំណត់ទុកក្នុងកាលវែងថា យើងនឹងសោយលោកុត្តរសុខ ដូច្នេះ ហើយចូលផលសមាបត្តិ ក្នុងខណៈដែលខ្លួនប្រាថ្នា ។

ការចូលសមាបត្តិ ដូចម្ដេច ? តាំងនៅយ៉ាងណា ? ចេញយ៉ាងណា ? ឆ្លើយថា ការចូលសមាបត្តិនោះ រមែងបានដោយអាការ ២ យ៉ាង គឺ មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់អារម្មណ៍ដទៃ ក្រៅពីនិព្វាន ១ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់និព្វាន ១ ។ ដូចលោកពោលទុកថា

> **ម្នាលអាវុសោ បច្ច័យ ២ យ៉ាង គឺ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់និមិត្តទាំងពួង ដោយសមាបត្តិ** ដែលជាចេតោវិមុត្តិ រកនិមិត្តមិនបាន ១ ការ **ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយធាតុ** ដែលរកនិមិត្តមិនបាន ១ ។

នេះជាលំដាប់នៃការចូលសមាបត្តិក្នុងទីនេះ , ពិតណាស់ ព្រះអរិយសាវកអ្នកត្រូវការដោយផលសមាបត្តិ ទៅកាន់ទីស្ងាត់

ផលប៉ុណ្ណោះ រមែងកើតឡើង សួម្បីដល់ព្រះសេក្ខៈ មិនមែនមគ្គកើតឡើយ ។

មួយ៉ាងទៀត ប្រសិនបើពោលថា ផលរបស់មគ្គនោះមានហើយ ហើយព្រះសេក្ខៈនោះបានសម្រេចមគ្គដែលមានក្នុងបឋមជ្ឈាន ញាណដែលមានក្នុងបឋមជ្ឈាននោះឯង រមែងកើត , ទីងពោលថា មគ្គមានក្នុងឈានណាមួយក្នុងទុតិយជ្ឈានជាដើម ញាណក៏មានក្នុងទុតិយជ្ឈានជាដើមដូចគ្នា ព្រោះហេតុនោះ ការចូលសមាបត្តិនោះ រមែងមានដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

សមាបត្តិនោះ តាំងនៅដោយអាការ ៣ យ៉ាង ព្រោះបាលីថា ៖

ម្នាលអាវុសោ បច្ច័យ ៣ យ៉ាង គឺ ការមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដល់និមិត្តទាំងពួង ដើម្បីការតាំងមាំនៃចេតោវិមុត្តិ ដែលរកនិមិត្តមិនបាន ១ , ការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដល់ធាតុដែលរកនិមិត្តមិនបាន ១ , ការតាក់តែងទុកក្នុងកាលមុន ១ ។

ផលប៉ុណ្ណោះ រមែងកើតឡើង ស្ទើរដល់ព្រះសេក្ខៈ មិនមែនមគ្គកើតឡើយ ។

មយ៉ាងទៀត ប្រសិនបើពោលថា ផលរបស់មគ្គនោះមានហើយ ហើយព្រះសេក្ខៈនោះបានសម្រេចមគ្គដែលមានក្នុងបឋមជ្ឈាន ញាណដែលមានក្នុងបឋមជ្ឈាននោះឯង រមែងកើត , ទើងពោលថា មគ្គមានក្នុងឈានណាមួយក្នុងទុតិយជ្ឈានជាដើម ញាណក៏មានក្នុងទុតិយជ្ឈានជាដើមដូចគ្នា ព្រោះហេតុនោះ ការចូលសមាបត្តិនោះ រមែងមានដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

សមាបត្តិនោះ តាំងនៅដោយអាការ ៣ យ៉ាង ព្រោះបាលីថា ៖

ម្នាលអាវុសោ បច្ច័យ ៣ យ៉ាង គឺ ការមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដល់និមិត្តទាំងពួង ដើម្បីការតាំងមាំនៃចេតោវិមុត្តិ ដែលរកនិមិត្តមិនបាន ១ , ការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដល់ធាតុដែលរកនិមិត្តមិនបាន ១ , ការតាក់តែងទុកក្នុងកាលមុន ១ ។

អំណាចសង្គ្រោះចូចដូចគ្នាទាំងអស់ ។ កាលបើព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់អារម្មណ៍ដែលមានដល់កវត្ត ក៏ជាការចេញចាកផលសមាបត្តិ ព្រោះហេតុនោះ គប្បីជ្រាបការចេញនៃផលសមាបត្តិនោះ យ៉ាងនេះ ។

អ្វីជាលំដាប់របស់ផល , និងផលជាលំដាប់របស់អ្វី ? ឆ្លើយថា ផលនោះឯង ឬកវត្ត ជាលំដាប់របស់ផល ។ តែផលមាននៅក្នុងលំដាប់មគ្គ , មគ្គមាននៅក្នុងលំដាប់ផល , ផលមាននៅក្នុងលំដាប់គោត្រភូ គឺ អនុលោមញ្ញាណ ផលមាននៅក្នុងលំដាប់របស់នេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ។ ផលមាននៅក្នុងលំដាប់របស់មគ្គក្នុងវីថិនៃមគ្គនោះ , ផលក្រោយ ៗ មាននៅក្នុងលំដាប់ផលមុន ៗ , ផលមុន ៗ ក្នុងផលសមាបត្តិ មាននៅក្នុងលំដាប់គោត្រភូ គឺ អនុលោមញ្ញាណ ។

មយ៉ាងទៀត ក្នុងបទថា **គោត្រភូ** នេះ គប្បីជ្រាបថា ជាអនុលោមញ្ញាណ ដូចលោកពោលទុកក្នុងបដ្ឋានថា អនុលោមញ្ញាណរបស់ព្រះអរហន្ត ជាបច្ច័យដល់ផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ , អនុលោមញ្ញាណរបស់ព្រះសេក្ខៈ ជាបច្ច័យដល់

អំណាចសង្គ្រោះចូលដូចគ្នាទាំងអស់ ។ កាលបើព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់អារម្មណ៍ដែលមានដល់កវត្ត ក៏ជាការចេញចាកផលសមាបត្តិ ព្រោះហេតុនោះ គប្បីជ្រាបការចេញនៃផលសមាបត្តិនោះ យ៉ាងនេះ ។

អ្វីជាលំដាប់របស់ផល , និងផលជាលំដាប់របស់អ្វី ? ឆ្លើយថា ផលនោះឯង ឬកវត្ត ជាលំដាប់របស់ផល ។ តែផលមានទៅក្នុងលំដាប់មគ្គ , មគ្គមានទៅក្នុងលំដាប់ផល , ផលមានទៅក្នុងលំដាប់គោត្រភូ គឺ អនុលោមញ្ញាណ ផលមានទៅក្នុងលំដាប់របស់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ។ ផលមានទៅក្នុងលំដាប់របស់មគ្គក្នុងវីថិនៃមគ្គនោះ , ផលក្រោយ ៗ មានទៅក្នុងលំដាប់ផលមុន ៗ , ផលមុន ៗ ក្នុងផលសមាបត្តិ មានទៅក្នុងលំដាប់គោត្រភូ គឺ អនុលោមញ្ញាណ ។

មយ៉ាងទៀត ក្នុងបទថា **គោត្រភូ** នេះ គប្បីជ្រាបថា ជាអនុលោមញ្ញាណ ដូចលោកពោលទុកក្នុងបដ្ឋានថា អនុលោមញ្ញាណរបស់ព្រះអរហន្ត ជាបច្ច័យដល់ផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ , អនុលោមញ្ញាណរបស់ព្រះសេក្ខៈ ជាបច្ច័យដល់

សុញ្ញតវិហារសមាបត្តិ មានន័យដូចតទៅនេះ ការនៅដោយវិបស្សនា ៣ របស់ព្រះអរហន្តអ្នកបំណងនឹងនៅដោយវិបស្សនាវិហារ វៀរផលសមាបត្តិ ឃើញការប្រកាន់ខ្លួនដោយសភាពគួរខ្លាច ទើបបង្អោនទៅក្នុង **សុញ្ញតវិហារ** ឃើញសេចក្តីវិនាសក្នុងសង្ខារុបេក្ខា ឈ្មោះថា **សុញ្ញតវិហារ** ។

ការនៅដោយវិបស្សនា ៣ របស់លោកអ្នកឃើញសង្ខារនិមិត្ត ដោយសភាពគួរខ្លាច ហើយបង្អោនទៅក្នុង **អនិមិត្តវិហារ** ឃើញការបែកធ្លាយទៅក្នុងសង្ខារុបេក្ខា ឈ្មោះថា **អនិមិវិហារ** ។ ការនៅដោយវិបស្សនា ៣ របស់លោកអ្នកឃើញសភាពតាំងមាំក្នុងតណ្ហា ដែលដោយសភាពគួរខ្លាច ហើយបង្អោនទៅក្នុង **អប្បណិហិតវិហារ** ឃើញការបែកធ្លាយក្នុងសង្ខារុបេក្ខា ឈ្មោះថា **អប្បណិហិតវិហារ** ។ ដូចលោកពោលទុកខាងមុខថា :

ព្រះយោគាវចរ កាលឃើញការប្រកាន់មាំ
សង្ខារនិមិត្ត ដោយសភាពគួរខ្លាច ពាល់
ត្រូវហើយ រមែងឃើញការបែកធ្លាយ ព្រោះ
មានចិត្តបង្អោនទៅក្នុងសុញ្ញតនិព្វាន ឈ្មោះ

សុញ្ញតវិហារសមាបត្តិ មានន័យដូចតទៅនេះ ការនៅដោយវិបស្សនា ៣ របស់ព្រះអរហន្តអ្នកបំណងនឹងនៅដោយវិបស្សនាវិហារ ឬផលសមាបត្តិ ឃើញការប្រកាន់ខ្លួនដោយសភាពគួរខ្លាច ទើបបង្អោនទៅក្នុង **សុញ្ញតវិហារ** ឃើញសេចក្ដីវិនាសក្នុងសង្ខារុបេក្ខា ឈ្មោះថា **សុញ្ញតវិហារ** ។

ការនៅដោយវិបស្សនា ៣ របស់លោកអ្នកឃើញសង្ខារនិមិត្ត ដោយសភាពគួរខ្លាច ហើយបង្អោនទៅក្នុង **អនិមិត្តវិហារ** ឃើញការបែកធ្លាយទៅក្នុងសង្ខារុបេក្ខា ឈ្មោះថា **អនិមិវិហារ** ។ ការនៅដោយវិបស្សនា ៣ របស់លោកអ្នកឃើញសភាពតាំងមាំក្នុងតណ្ហា ដោយសភាពគួរខ្លាច ហើយបង្អោនទៅក្នុង **អប្បណិហិតវិហារ** ឃើញការបែកធ្លាយក្នុងសង្ខារុបេក្ខា ឈ្មោះថា **អប្បណិហិតវិហារ** ។ ដូចលោកពោលទុកខាងមុខថា :

ព្រះយោគាវចរ កាលឃើញការប្រកាន់មាំ
សង្ខារនិមិត្ត ដោយសភាពគួរខ្លាច ពាល់
ត្រូវហើយ រមែងឃើញការបែកធ្លាយ ព្រោះ
មានចិត្តបង្អោនទៅក្នុងសុញ្ញតនិព្វាន ឈ្មោះ

រមែងមានសេចក្តីវិសេសទាំងមុន និងក្រោយ ។

ឥឡូវនេះ ព្រះសារីបុត្តបំណងនឹងសម្តែងប្រភេទនៃភាពតែមួយ និងភាពផ្សេងគ្នានៃសន្ទារុបេក្ខា ដោយអំណាចបុគ្គល ២-៣ ប្រភេទ ទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **កថំ បុថុជ្ជនស្ស ច សេក្ខស្ស** ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ឯកត្តំ ហោតិ** ការបង្អោនទៅនៃចិត្តតែមួយដូចគ្នា គឺ តែមួយដូចគ្នា ។ គប្បីជ្រាបថា ជា **ភាវវចន** ចុះក្នុង **សកត្ថ** ។ លោកពោលថា **ឥទប្បច្ចយតា** ក៏ដូច **ឥទប្បច្ចយា** ។ **ឯកត្តំ** ក៏គឺ **ឯកោ** នោះឯង ។

បទថា **អភិនីហារោ** ជាបឋមាវិភត្តិ ចុះក្នុងអត្ថនៃឆដ្ឋី-វិភត្តិ ។ គឺ **អភិនីហារស្ស** ភាពនៃការបង្អោនទៅ ។ គប្បីជ្រាបថា លោកធ្វើវិភត្តិវិបល្លាស ដូចក្នុងបទថា **សោ ទេសោ សម្មជ្ជិត្វា** ប្រោសសំអាតក្នុងទីកន្លែងនោះ ។

បទថា ចិត្តំ កិលិស្សតិ ចិត្តសៅហ្មង បានដល់ ចិត្តសៅ-ហ្មងដោយកិលេស គឺ លោកៈ បានក្នុងបទថា **វិបស្សនាទិកំ** ជាសត្រូវនៃវិបស្សនា អធិប្បាយថា ធ្វើឲ្យក្តៅក្រហាយ ធ្វើឲ្យលំបាក ។

រមែងមានសេចក្ដីវិសេសទាំងមុន និងក្រោយ ។

ឥឡូវនេះ ព្រះសារីបុត្តបំណងនឹងសម្ដែងប្រភេទនៃភាពតែមួយ និងភាពផ្សេងគ្នានៃសន្ទារុបេក្ខា ដោយអំណាចបុគ្គល ២-៣ ប្រភេទ ទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **កថំ បុថុជ្ជនស្ស ច សេក្ខស្ស** ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ឯកត្តំ ហោតិ** ការបង្អោនទៅនៃចិត្តតែមួយដូចគ្នា គឺ តែមួយដូចគ្នា ។ គប្បីជ្រាបថា ជា **ភាវវចន** ចុះក្នុង **សកត្ថ** ។ លោកពោលថា **ឥទប្បច្ចយតា** ក៏ដូច **ឥទប្បច្ចយា** ។ **ឯកត្តំ** ក៏គឺ **ឯកោ** នោះឯង ។

បទថា **អភិនីហារោ** ជាបឋមាវិភត្តិ ចុះក្នុងអត្ថនៃឆដ្ឋី-វិភត្តិ ។ គឺ **អភិនីហារស្ស** ភាពនៃការបង្អោនទៅ ។ គប្បីជ្រាបថា លោកធ្វើវិភត្តិវិបល្លាស ដូចក្នុងបទថា **សោ ទេសោ សម្មជ្ជិត្វា** បោសសំអាតក្នុងទីកន្លែងនោះ ។

បទថា ចិត្តំ កិលិស្សតិ ចិត្តសៅហ្មង បានដល់ ចិត្តសៅ-ហ្មងដោយកិលេស គឺ លោកៈ បានក្នុងបទថា **វិបស្សនានិកំ** ជាសត្រូវនៃវិបស្សនា អធិប្បាយថា ធ្វើឲ្យក្ដៅក្រហាយ ធ្វើឲ្យលំបាក ។

កិលេស គឺ សេចក្តីពេញចិត្តជាបច្ច័យនៃសុគតិបដិសន្ធិ ជាកា-មាវចរដែលកម្ម គឺ សង្ខារុបេក្ខាឲ្យដល់ឈានក្នុងព្រះសេក្ខៈទាំងឡាយ ដែលជាព្រះសោតាបន្ន និងព្រះសកទាគាមីនៅមិនទាន់បានចាក់ធ្លុះ , មិនជាបច្ច័យដល់អ្នកបានឈាន និងដល់ព្រះអនាគាមីតាំងពីបដិសន្ធិក្នុងព្រហ្មលោក , កិលេសនេះឯង ជាបច្ច័យនៃបដិសន្ធិ ដែលគោត្រភូជាអនុលោមឲ្យ ។

បទថា **អនិច្ចតោ** ឈ្មោះថា ភាពមិនទៀង ព្រោះអត្ថថា មានហើយបែរជាមិនមាន ព្រោះមានការមិនទៀងជាទីបំផុត ព្រោះមានខាងដើម និងទីបំផុត ។

បទថា **ទុក្ខតោ** ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ ព្រោះអត្ថថា បៀតបៀនរឿយ ៗ ព្រោះបៀតបៀនដោយការកើត និងការវិនាស និងព្រោះជាតាំងនៃទុក្ខ ។

បទថា **អនត្តតោ** ឈ្មោះថា ដោយភាវៈជាអនត្តា ព្រោះអត្ថថា ប្រព្រឹត្តក្នុងអំណាច ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យប្រព្រឹត្តទៅ និងព្រោះមិនមានសាមី ម្ចាស់របស់ មិនមាននិវាសី អ្នកអាស្រ័យនៅជា-និច្ច មិនមានការកៈ អ្នកធ្វើ និងវេទកៈ អ្នកសោយ ។

កិលេស គឺ សេចក្ដីពេញចិត្តជាបច្ច័យនៃសុគតិបដិសន្ធិ ជាកាមាវចរដែលកម្ម គឺ សង្ខារុបេក្ខាឲ្យដល់ឈានក្នុងព្រះសេក្ខៈទាំងឡាយ ដែលជាព្រះសោតាបន្ន និងព្រះសកទាគាមីនៅមិនទាន់បានបាក់ធ្លុះ , មិនជាបច្ច័យដល់អ្នកបានឈាន និងដល់ព្រះអនាគាមីតាំងពីបដិសន្ធិក្នុងព្រហ្មលោក , កិលេសនេះឯង ជាបច្ច័យនៃបដិសន្ធិ ដែលគោត្រភូជាអនុលោមឲ្យ ។

បទថា **អនិច្ចតោ** ឈ្មោះថា ភាពមិនទៀង ព្រោះអត្ថថាមានហើយបែរជាមិនមាន ព្រោះមានការមិនទៀងជាទីបំផុត ព្រោះមានខាងដើម និងទីបំផុត ។

បទថា **ទុក្ខតោ** ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ ព្រោះអត្ថថា បៀតបៀនរឿយ ៗ ព្រោះបៀតបៀនដោយការកើត និងការវិនាស និងព្រោះជាតាំងនៃទុក្ខ ។

បទថា **អនត្តា** ឈ្មោះថា ដោយភាវៈជាអនត្តា ព្រោះអត្ថថាប្រព្រឹត្តក្នុងអំណាច ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យប្រព្រឹត្តទៅ និងព្រោះមិនមានសាមី ម្ចាស់របស់ មិនមាននិវាសី អ្នកអាស្រ័យនៅជានិច្ច មិនមានការកៈ អ្នកធ្វើ និងវេទកៈ អ្នកសោយ ។

ដែលគ្រោតគ្រាត និងដោយសភាពដែលមិនគ្រោតគ្រាត មានសេចក្ដីថា ព្រះសេក្ខៈដែលជាបុថុជ្ជន មានសភាពគ្រោតគ្រាតល្អហើយក្ដី ព្រះសេក្ខៈប្រាសចាករាគៈ មានសភាពគ្រោតគ្រាតល្អដោយចំណែកមួយក្ដី ឈ្មោះថា ជាអ្នកគ្រោតគ្រាតហើយ , សូម្បីទាំងពីរ មានសភាពគ្រោតគ្រាតមិនល្អ ក៏ឈ្មោះថា មានសភាពគ្រោតគ្រាតមិនល្អនោះឯង ។

បទថា **អតិត្តត្តា** ព្រោះនៅមិនទាន់សម្រេចកិច្ច បានដល់ ព្រោះនៅមិនទាន់សម្រេចកិច្ចដែលគួរធ្វើនៃវិបស្សនា គឺ នៅមិនប្រណីត ។ ឈ្មោះថា តិត្តត្តា ព្រោះផ្ទុយជាមួយបទថា អតិត្តត្តា នោះ ។

បទថា **តិណ្ណំ សញ្ញោជនានំ បហានាយ** ដើម្បីលះបង់សំយោជនៈ ៣ បានដល់ ដើម្បីលះសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា សីលព្វតបរាមាសៈ ។ ព្រះពោធិសត្វ សូម្បីមានភពចុងក្រោយ ក៏សង្គ្រោះចូលក្នុងបទនេះដូចគ្នា ។ តែសត្វដែលមិនមានភពចុងក្រោយ ញុំាងវិបស្សនាឲ្យដល់សង្ខារុបេក្ខាហើយតាំងនៅ ។

បទថា **សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ** ដើម្បីបានសោតាបត្តិមគ្គ អាចារ្យទាំងឡាយមិនពោលសង្ខេបទុក , ពោលសង្ខេប

ដែលប្រាកដ និងដោយសភាពដែលមិនប្រាកដ មានសេចក្តីថា ព្រះសេក្ខៈដែលជាបុថុជ្ជន មានសភាពប្រាកដល្អហើយក្តី ព្រះសេក្ខៈប្រាសចាករាគៈ មានសភាពប្រាកដល្អដោយចំណែកមួយក្តី ឈ្មោះថា ជាអ្នកប្រាកដហើយ , សូម្បីទាំងពីរ មានសភាពប្រាកដមិនល្អ ក៏ឈ្មោះថា មានសភាពប្រាកដមិនល្អនោះឯង ។

បទថា **អតិត្តត្តា** ព្រោះនៅមិនទាន់សម្រេចកិច្ច បានដល់ ព្រោះនៅមិនទាន់សម្រេចកិច្ចដែលគួរធ្វើនៃវិបស្សនា គឺ នៅមិនប្រណីត ។ ឈ្មោះថា តិត្តត្តា ព្រោះផ្ទុយជាមួយបទថា អតិត្តត្តា នោះ ។

បទថា **តិណ្ណំ សញ្ញោជនានំ បហានាយ** ដើម្បីលះបង់សំយោជនៈ ៣ បានដល់ ដើម្បីលះសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា សីលព្វតបរាមាសៈ ។ ព្រះពោធិសត្វ សូម្បីមានភពចុងក្រោយ ក៏សង្គ្រោះចូលក្នុងបទនេះដូចគ្នា ។ តែសត្វដែលមិនមានភពចុងក្រោយ ញុំាងវិបស្សនាឲ្យដល់សង្ខារុបេក្ខាហើយតាំងនៅ ។

បទថា **សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ** ដើម្បីបានសោតាបត្តិមគ្គ អាចារ្យទាំងឡាយមិនពោលសង្ខេបទុក , ពោលសង្ខេប

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **សមថវសេន** គឺ ដោយអំណាចសមាធិ ។ យ៉ាងទៀត បាឋៈនេះដូចគ្នា ។

បទថា **នីវរណេ បដិសង្ខា** បញ្ញាពិចារណានីវរណៈ បានដល់ ការកំណត់ដោយការដែលគួរលះនីវរណៈ ៥ ។

បទថា **សន្តិដ្ឋនា** ការតាំងទុក បានដល់ ការតាំងទុកព្រោះភាពជាកណ្តាល ដោយការចូលដល់ភាពមិនខ្វល់ខ្វាយក្នុងការលះនីវរណៈទាំងនោះ ព្រោះសំដៅការលះបង់នីវរណៈទាំងនោះ ។

បទថា **សង្ខារុបេក្ខាសុ** គឺ ក្នុងការព្រងើយកន្តើយចំពោះសង្ខារ ពោលគឺ នីវរណៈ ដោយការមិនធ្វើភាពខ្វល់ខ្វាយក្នុងការលះនីវរណៈទាំងឡាយ ក្នុងវិតក្កវិចារៈជាដើម និងក្នុងឧប្បាទៈជាដើម ក៏មានន័យនេះ ។ ញាណសម្រេចដោយភាវនា ដែលមានកម្លាំងក្នុងចំណែកខាងដើម ដែលជិតអប្បនាវីថិក្នុងសមថៈ ឈ្មោះថា **សង្ខារុបេក្ខា** ។

ក្នុងបទមានជាអាទិ៍ថា **សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ** ដើម្បីបានសោតាបត្តិមគ្គ គឺ ជាការបានមគ្គណាមួយក្នុងសុញ្ញតមគ្គ អនិមិត្តមគ្គ និងអប្បណិហិតមគ្គ ក្នុងមគ្គវារៈ ៤ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **សមថវសេន** គឺ ដោយអំណាចសមាធិ ។ យ៉ាងទៀត បាឋៈនេះដូចគ្នា ។

បទថា **នីវរណេ បដិសង្ខា** បញ្ញាពិចារណានីវរណៈ បានដល់ ការកំណត់ដោយការដែលគួរលះនីវរណៈ ៥ ។

បទថា **សន្តិដ្ឋនា** ការតាំងទុក បានដល់ ការតាំងទុកព្រោះភាពជាកណ្តាល ដោយការចូលដល់ភាពមិនខ្វល់ខ្វាយក្នុងការលះនីវរណៈទាំងនោះ ព្រោះសំដៅការលះបង់នីវរណៈទាំងនោះ ។

បទថា **សង្ខារុបេក្ខាសុ** គឺ ក្នុងការព្រងើយកន្តើយចំពោះសង្ខារ ពោលគឺ នីវរណៈ ដោយការមិនធ្វើភាពខ្វល់ខ្វាយក្នុងការលះនីវរណៈទាំងឡាយ ក្នុងវិតក្កវិចារៈជាដើម និងក្នុងឧប្បាទៈជាដើម ក៏មានន័យនេះ ។ ញាណសម្រេចដោយភាវនា ដែលមានកម្លាំងក្នុងចំណែកខាងដើម ដែលជិតអប្បនាវីថិក្នុងសមថៈ ឈ្មោះថា **សង្ខារុបេក្ខា** ។

ក្នុងបទមានជាអាទិ៍ថា **សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ** ដើម្បីបានសោតាបត្តិមគ្គ គឺ ជាការបានមគ្គណាមួយក្នុងសុញ្ញតមគ្គ អនិមិត្តមគ្គ និងអប្បណិហិតមគ្គ ក្នុងមគ្គវារៈ ៤ ។

សមាបត្តិវារៈ ៦ លោកពោលបទដែលជាមូល ៥ ទុក ។

ប្រសិនបើសួរថា ព្រោះហេតុអ្វីទើបលោកពោលទុកយ៉ាងនោះ ។ ឆ្លើយថា កាលសង្ខារុបេក្ខាមានសភាពចាស់ក្លា ដើម្បីសម្តែងដល់សេចក្តីចាស់ក្លានៃសង្ខារុបេក្ខានោះ ព្រោះមានមគ្គក្នុងការលះបង់កិលេស លោកទើបពោលបទជាមូលធ្វើឲ្យមាំ ជាមួយបទដែលជាវេវចនៈ ។ ដើម្បីសម្តែងថា សង្ខារុបេក្ខា សូម្បីទន់ខ្សោយ ក៏ជាបច្ច័យដល់ផល ព្រោះផលមានសភាពស្ងប់ដោយការអស់ភាពឧស្សាហ៍ និងព្រោះជាទីអាស្រ័យនៃមគ្គ គប្បីជ្រាបថា លោកពោលដល់បទដែលជាមូលប៉ុណ្ណោះ ។

ឥឡូវនេះ ព្រះសារីបុត្រកាលសួរដោយជាតិហើយ ដើម្បីនឹងឆ្លើយជាមួយនឹងការបាន ទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **កតិ សង្ខារុបេក្ខា** កុសលា សង្ខារុបេក្ខាជាកុសល ប៉ុន្មាន ?

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **បណ្ណរស សង្ខារុបេក្ខា** សង្ខារុ-បេក្ខាជាកុសលមាន ១៥ បានដល់ ដោយសមថៈ ៨ និងដោយមគ្គ ៤ ផល ៣ ជា ៧ រួមជា ១៥ ។ សង្ខារុបេក្ខា ៨ ដោយអំណាចសមថៈមិនគួរដល់ធម៌ ឈ្មោះថា សង្ខារុបេក្ខា ព្រោះព្រះ

សមាបត្តិវារៈ ៦ លោកពោលបទដែលជាមូល ៥ ទុក ។

ប្រសិនបើសួរថា ព្រោះហេតុអ្វីទើបលោកពោលទុកយ៉ាងនោះ ។ ឆ្លើយថា កាលសង្ខារុបេក្ខាមានសភាពចាស់ក្លា ដើម្បីសម្ដែងដល់សេចក្ដីចាស់ក្លានៃសង្ខារុបេក្ខានោះ ព្រោះមានមគ្គក្នុងការលះបង់កិលេស លោកទើបពោលបទជាមូលធ្វើឲ្យមាំ ជាមួយបទដែលជាវេវចនៈ ។ ដើម្បីសម្ដែងថា សង្ខារុបេក្ខា សូម្បីទន់ខ្សោយ ក៏ជាបច្ច័យដល់ផល ព្រោះផលមានសភាពស្ងប់ដោយការអស់ភាពឧស្សាហ៍ និងព្រោះជាទីអាស្រ័យនៃមគ្គ គប្បីជ្រាបថា លោកពោលដល់បទដែលជាមូលប៉ុណ្ណោះ ។

ឥឡូវនេះ ព្រះសារីបុត្រកាលសួរដោយជាតិហើយ ដើម្បីនឹងឆ្លើយជាមួយនឹងការបាន ទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **កតិ សង្ខារុបេក្ខា** កុសលា សង្ខារុបេក្ខាជាកុសល ប៉ុន្មាន ?

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **បណ្ណរស សង្ខារុបេក្ខា** សង្ខារុ-បេក្ខាជាកុសលមាន ១៥ បានដល់ ដោយសមថៈ ៨ និងដោយមគ្គ ៤ ផល ៣ ជា ៧ រួមជា ១៥ ។ សង្ខារុបេក្ខា ៨ ដោយអំណាចសមថៈមិនគួរដល់ធម៌ ឈ្មោះថា សង្ខារុបេក្ខា ព្រោះព្រះ

សមាធិ ដោយមាតិកាថា **ចិត្ត** ដូចក្នុងប្រយោគមានបទជាអាទិ៍ថា **ចិត្តំ បញ្ញញ្ច ភាវយំ** ចម្រើនសមាធិ និងបញ្ញា , លោកអធិប្បាយវិសយ ដោយ **គោចរ** សព្ទ ដូចក្នុងប្រយោគ មានជាអាទិ៍ថា **គោចរេ ភិក្ខវេ ចរថ សកេ បេត្តិកេ វិសយេ** ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកអ្នកចូរត្រាច់ទៅក្នុងគោចរ ដែលជាផ្លូវនៃបិតាខ្លួន ។ លោកពោលថា នេះជាគោចររបស់អ្នកអាស្រ័យ ។ បទថា **បុថុជ្ជនស្ស ទ្វេ** គោចរភូមិនៃបុថុជ្ជន ២ គឺ ដោយអំណាចនៃសមថៈ និងវិបស្សនា ។ បទថា **តយោ សេក្ខស្ស** គោចររបស់ព្រះសេក្ខៈ ៣ បានដល់ ដោយអំណាចនៃសមថៈ វិបស្សនា និងសមាបត្តិ ។

បទថា **តយោ ច វីតរាគស្ស** គោចររបស់អ្នកប្រាសចាករាគៈ ៣ បានដល់ ដោយអំណាចនៃផលសមាបត្តិ ដែលជាអប្បណិហិតៈ សុញ្ញតៈ និងអនិមិត្តៈ ។ គួរពោលថា **តិស្សោ** លោកធ្វើជាលិង្គវិបល្លាសថា **តយោ** ។ ឬគប្បីប្រកបថា **តយោ សង្ខារុបេក្ខា** ធម្មា ធម៌ គឺ សង្ខារុបេក្ខា ៣ យ៉ាង ។

បទថា **យេហិ ចិត្តំ វិវដ្តតិ** ចិត្តប្រាសចាករាគៈ ហើយគេចចេញទៅ សេចក្ដីថា ចិត្តចេញចាកវិតក្កវិចារៈជាដើម ដោយធម៌ គឺ សង្ខារុបេក្ខា , ឬចាកឧប្បាទៈជាដើម លោអធិប្បាយថា ព្រោះសូម្បីអ្នកប្រាសចាករាគៈ ក៏នៅមានសង្ខារុបេក្ខា ចិត្តចេញ

សមាធិ ដោយមាតិកាថា **ចិត្ត** ដូចក្នុងប្រយោគមានបទជាអាទិ៍ថា **ចិត្តំ បញ្ញញ្ច ភាវយំ** ចម្រើនសមាធិ និងបញ្ញា , លោកអធិប្បាយវិសយ ដោយ **គោចរ** **សត្ថុ** ដូចក្នុងប្រយោគ មានជាអាទិ៍ថា **គោចរេ ភិក្ខវេ ចរថ សកេ បេត្តិកេ វិសយេ** ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកអ្នកចូរត្រាច់ទៅក្នុងគោចរ ដែលជាផ្លូវនៃបិតាខ្លួន ។ លោកពោលថា នេះជាគោចរបេស់អ្នកអាស្រ័យ ។ បទថា **បុថុជ្ជនស្ស ទ្វេ** គោចរភូមិនៃបុថុជ្ជន ២ គឺ ដោយអំណាចនៃសមថៈ និងវិបស្សនា ។ បទថា **តយោ សេក្ខស្ស** គោចររបស់ព្រះសេក្ខៈ ៣ បានដល់ ដោយអំណាចនៃសមថៈ វិបស្សនា និងសមាបត្តិ ។

បទថា **តយោ ច វីតរាគស្ស** គោចររបស់អ្នកប្រាសចាករាគៈ ៣ បានដល់ ដោយអំណាចនៃផលសមាបត្តិ ដែលជាអប្បណិហិតៈ សុញ្ញតៈ និងអនិមិត្តៈ ។ គួរពោលថា **តិស្សោ** លោកធ្វើជាលិង្គវិបល្លាសថា **តយោ** ។ ឬគប្បីប្រកបថា **តយោ សង្ខារុបេក្ខា** ធម្មា ធម៌ គឺ សង្ខារុបេក្ខា ៣ យ៉ាង ។

បទថា **យេហិ ចិត្តំ វិវដ្ដតិ** ចិត្តប្រាសចាករាគៈ ហើយគេចចេញទៅ សេចក្ដីថា ចិត្តចេញចាកវិតក្កវិចារៈជាដើម ដោយធម៌ គឺ សង្ខារុបេក្ខា , ឬចាកឧប្បាទៈជាដើម លោអធិប្បាយថា ព្រោះសូម្បីអ្នកប្រាសចាករាគៈ ក៏នៅមានសង្ខារុបេក្ខា ចិត្តចេញ

អដ្ឋកថា គោត្រភូញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងគោត្រភូញាណនិទ្ទេសដូចតទៅ ៖

បទថា **អភិភុយ្យ** គ្របសង្កត់ គឺ រមែងគ្របសង្កត់ រមែងឈានកន្លង ។

បទថា **ពហិទ្ធា សង្ខារនិមិត្តំ** គឺ សង្ខារនិមិត្តខាងក្រៅបានដល់ សង្ខារនិមិត្តដែលជាខាងក្រៅពួកុសលក្ខន្ធ ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយក្នុងសន្តានរបស់ខ្លួន ។ ពិតណាស់ សង្ខារដែលជាលោកិយៈ លោកពោលថា ជានិមិត្ត ព្រោះជាគ្រឿងសម្គាល់របស់កិលេសទាំងឡាយ , ឬព្រោះតាំងឡើងដោយអាការរបស់និមិត្ត ។

បទថា **អភិភុយ្យតីតិ គោត្រភូ** ឈ្មោះថា គោត្រភូ ព្រោះគ្របសង្កត់ លោកពោលដល់ភាពជាគោត្រភូ ព្រោះគ្របសង្កត់គោត្ររបស់បុថុជ្ជន ។

បទថា **បក្ខន្ទតីតិ គោត្រភូ** ឈ្មោះថា គោត្រភូ ព្រោះអត្ថថា ស្ទុះទៅ គឺ លោកពោលដល់ភាពជាគោត្រភូ ព្រោះការកើតឡើងនៃគោត្រព្រះអរិយៈ ។

អដ្ឋកថា គោត្រភូញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងគោត្រភូញាណនិទ្ទេសដូចតទៅ ៖

បទថា **អភិភុយ្យ** គ្របសង្កត់ គឺ រមែងគ្របសង្កត់ រមែងឈានកន្លង ។

បទថា **ពហិទ្ធា សង្ខារនិមិត្តំ** គឺ សង្ខារនិមិត្តខាងក្រៅបានដល់ សង្ខារនិមិត្តដែលជាខាងក្រៅពួកុសលក្ខន្ធ ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយក្នុងសន្តានរបស់ខ្លួន ។ ពិតណាស់ សង្ខារដែលជាលោកិយៈ លោកពោលថា ជានិមិត្ត ព្រោះជាគ្រឿងសម្គាល់របស់កិលេសទាំងឡាយ , ឬព្រោះតាំងឡើងដោយអាការរបស់និមិត្ត ។

បទថា **អភិភុយ្យតីតិ គោត្រភូ** ឈ្មោះថា គោត្រភូ ព្រោះគ្របសង្កត់ លោកពោលដល់ភាពជាគោត្រភូ ព្រោះគ្របសង្កត់គោត្ររបស់បុថុជ្ជន ។

បទថា **បក្ខន្ទតីតិ គោត្រភូ** ឈ្មោះថា គោត្រភូ ព្រោះអត្ថថា ស្ទុះទៅ គឺ លោកពោលដល់ភាពជាគោត្រភូ ព្រោះការកើតឡើងនៃគោត្រព្រះអរិយៈ ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទថា គោត្រភូ នេះ មានអត្ថថា គោត្រ និងមានអត្ថថា ពូជ ។ ន័យថា ក្នុងអត្ថនិបករណ៍ លោកពោល **និព្វាន** ថា **គោត្តំ** គោត្រ ព្រោះការពារនូវអន្តរាយទាំងពួង , ឈ្មោះថា គោត្រភូ ព្រោះដំណើរទៅកាន់និព្វាននោះ , សូម្បីសមាបត្តិ ៨ ក៏ឈ្មោះថា **គោត្តំ** គោត្រ ព្រោះការពារនូវអន្តរាយនៃគោត្រភូ , គោត្រភូនោះ លោកពោលថា **គោត្រភូ** ព្រោះដំណើរទៅកាន់គោត្រ ។

អាចារ្យទាំងឡាយពោលថា គោត្រភូនៃមគ្គ ៤ មាននិព្វានជាអារម្មណ៍ , គោត្រភូនៃផលសមាបត្តិ ៤ មាសង្ខារជាអារម្មណ៍ , ព្រោះបង្អោនទៅក្នុងផលសមាបត្តិ ។ ដូចលោកពោលទុកក្នុងវិសុទ្ធិមគ្គថា ចិត្តរបស់ព្រះយោគាវចរ អ្នកបានឃើញច្បាស់តាមលំដាប់ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយនោះ រមែងរីករាយក្នុងនិរោធដោយអំណាចនៃផលសមាបត្តិ ក្នុងវាងគោត្រភូញាណ មានសង្ខារជាអារម្មណ៍ ដោយហេតុនោះឯង ក្នុងមគ្គវារៈនេះ គប្បីជ្រាបថា លោកធ្វើចិត្តទី ១៦ ហើយកាន់យកចិត្តទី ៦ ក្នុងសមាបត្តិវារៈ នៃសង្ខារនិមិត្តខាងក្រៅ ដែលកាន់យកហើយ ទើប

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទថា គោត្រភូ នេះ មានអត្ថថា គោត្រ និងមានអត្ថថា ពូជ ។ ន័យថា ក្នុងអត្ថនិបករណ៍ លោកពោល **និព្វាន** ថា **គោត្តំ** គោត្រ ព្រោះការពារនូវអន្តរាយទាំងពួង , ឈ្មោះថា គោត្រភូ ព្រោះដំណើរទៅកាន់និព្វាននោះ , សូម្បីសមាបត្តិ ៨ ក៏ឈ្មោះថា **គោត្តំ** គោត្រ ព្រោះការពារនូវអន្តរាយនៃគោត្រភូ , គោត្រភូនោះ លោកពោលថា **គោត្រភូ** ព្រោះដំណើរទៅកាន់គោត្រ ។

អាចារ្យទាំងឡាយពោលថា គោត្រភូនៃមគ្គ ៤ មាននិព្វានជាអារម្មណ៍ , គោត្រភូនៃផលសមាបត្តិ ៤ មាសង្ខារជាអារ-ម្មណ៍ , ព្រោះបង្អោនទៅក្នុងផលសមាបត្តិ ។ ដូចលោកពោលទុកក្នុងវិសុទ្ធិមគ្គថា ចិត្តរបស់ព្រះយោគាវចរ អ្នកបានឃើញច្បាស់តាមលំដាប់ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយនោះ រមែងរីករាយក្នុងនិរោធដោយអំណាចនៃផលសមាបត្តិ ក្នុងវាងគោត្រភូញាណ មានសង្ខារជាអារម្មណ៍ ដោយហេតុនោះឯង ក្នុងមគ្គវារៈនេះ គប្បីជ្រាបថា លោកធ្វើចិត្តទី ១៦ ហើយកាន់យកចិត្តទី ៦ ក្នុងសមាបត្តិវារៈ នៃសង្ខារនិមិត្តខាងក្រៅ ដែលកាន់យកហើយ ទើប

ដូច្នោះ គោត្រភូនៃសមាបត្តិ ៨ ទើបជាកុសល ។ មយ៉ាងទៀត គប្បីជ្រាប សូម្បីក្នុងសង្ខារុបេក្ខាញាណនោះឯង ។

គប្បីជ្រាបអធិប្បាយសេចក្តីក្នុងគាថា មានជាអាទិ៍ថា **សាមិសញ្ច** ដូចតទៅនេះ ។ បណ្តាវដ្តាមិសៈ លោកាមិសៈ កិលេសាមិសៈទាំងឡាយ គោត្រភូញាណមានអាមិស ដោយលោកាមិសៈ ព្រោះនៅមានសេចក្តីប្រាថ្នា ។ នោះគឺអ្វី ? គឺ សមថគោត្រភូញាណ ៨ យ៉ាង ។ បទថា **វដ្តាមិសំ** ក្នុងទីនេះ បានដល់វដ្តៈប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ នោះឯង ។ បទថា **លោកាមិសំ** បានដល់ កាមគុណ ៥ ។ បទថា **កិលេសាមិសំ** បានដល់ កិលេសទាំងឡាយនោះឯង ។ បទថា **និរាមិសំ** បានដល់ វិបស្សនាគោត្រភូញាណ ១០ យ៉ាង ព្រោះមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ។ ពិតណាស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ មិនធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងគោត្រភូ ។ ក្នុងគម្ពីរអាចារ្យទាំងឡាយសរសេរទុកថា **សាមិសញ្ច** នោះ មិនល្អឡើយ ។

គប្បីជ្រាប **បណិហិត** អប្បណិហិត , សញ្ញុត្ត វិសញ្ញុត្ត , **វុដ្ឋិត អវុដ្ឋិត** ដូចតទៅនេះ ។ ឈ្មោះថា **បណិហិត** គឺ សេចក្តី

ដូច្នោះ គោត្រភូនៃសមាបត្តិ ៨ ទើបជាកុសល ។ មយ៉ាងទៀត គប្បីជ្រាប សូម្បីក្នុងសង្ខារុបេក្ខាញាណនោះឯង ។

គប្បីជ្រាបអធិប្បាយសេចក្តីក្នុងគាថា មានជាអាទិ៍ថា **សាមិសញ្ច** ដូចតទៅនេះ ។ បណ្តាវដ្តាមិសៈ លោកាមិសៈ កិលេសាមិសៈទាំងឡាយ គោត្រភូញាណមានអាមិស ដោយលោកាមិសៈ ព្រោះនៅមានសេចក្តីប្រាថ្នា ។ នោះគឺអ្វី ? គឺ សមថគោត្រភូញាណ ៨ យ៉ាង ។ បទថា **វដ្តាមិសំ** ក្នុងទីនេះ បានដល់វដ្តៈប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ នោះឯង ។ បទថា **លោកមិសំ** បានដល់ កាមគុណ ៥ ។ បទថា **កិលេសាមិសំ** បានដល់ កិលេសទាំងឡាយនោះឯង ។ បទថា **និរាមិសំ** បានដល់ វិបស្សនាគោត្រភូញាណ ១០ យ៉ាង ព្រោះមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ។ ពិតណាស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ មិនធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងគោត្រភូ ។ ក្នុងគម្ពីរអាចារ្យទាំងឡាយសរសេរទុកថា **សាមិសញ្ច** នោះ មិនល្អឡើយ ។

គប្បីជ្រាប **បណិហិត** អប្បណិហិត , **សញ្ញុត្ត** វិសញ្ញុត្ត , **វុដ្ឋិត អវុដ្ឋិត** ដូចតទៅនេះ ។ ឈ្មោះថា **បណិហិត** គឺ សេចក្តី

កុត្តវិបាក ៣ , វិបស្សនាគោត្រភូ ជាអនន្តរប្បច្ច័យ សមនន្តរប្បច្ច័យ និងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

បទថា **បញ្ញា យស្ស បរិច្ចិតា** ព្រះយោគាវចរអប់រំហើយដោយបញ្ញា គឺ បញ្ញាដែលជាចំណែកខាងដើម ដែលព្រះយោគាវចរអប់រំហើយ គឺ សន្សំហើយ ។

បទថា **កុសលោ វិវដ្ដេ វុដ្ឋានេ** ព្រះយោគាវចរជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងការចេញទៅ ក្នុងការចៀសចេញទៅ គឺ ជាអ្នកឆ្លាតវាងវៃ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងគោត្រភូញាណ ដែលបានដល់ វិវដ្ដៈដោយការមិនឈ្លក់វង្វេងនោះឯង ឬជាអ្នកវាងវៃដោយញាណដែលជាចំណែកខាងដើម ។

បទថា **នានាទិដ្ឋីសុ ន កម្បតិ** រមែងមិនញាប់ញ័រ ព្រោះទិដ្ឋិផ្សេង ៗ មិនញាប់ញ័រក្នុងទិដ្ឋិមានប្រការផ្សេង ៗ ដែលលះបង់បានហើយដោយសមុច្ឆេទ ។

(ចប់អដ្ឋកថា គោត្រភូញាណនិទ្ទេស)

កុត្តវិបាក ៣ , វិបស្សនាគោត្រភូ ជាអនន្តរប្បច្ច័យ សមនន្តរប្បច្ច័យ និងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

បទថា **បញ្ញា យស្ស បរិច្ចិតា** ព្រះយោគាវចរអប់រំហើយដោយបញ្ញា គឺ បញ្ញាដែលជាចំណែកខាងដើម ដែលព្រះយោគាវចរអប់រំហើយ គឺ សន្សំហើយ ។

បទថា **កុសលោ វិវដ្ដេ វុដ្ឋានេ** ព្រះយោគាវចរជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងការចេញទៅ ក្នុងការចៀសចេញទៅ គឺ ជាអ្នកឆ្លាតវាងវៃ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងគោត្រភូញាណ ដែលបានដល់ វិវដ្ដៈដោយការមិនឈ្លក់វង្វេងនោះឯង ឬជាអ្នកវាងវៃដោយញាណដែលជាចំណែកខាងដើម ។

បទថា **នានាទិដ្ឋីសុ ន កម្បតិ** រមែងមិនញាប់ញ័រ ព្រោះទិដ្ឋិផ្សេង ៗ មិនញាប់ញ័រក្នុងទិដ្ឋិមានប្រការផ្សេង ៗ ដែលលះបង់បានហើយដោយសមុច្ឆេទ ។

(ចប់អដ្ឋកថា គោត្រភូញាណនិទ្ទេស)

ជាមួយគ្នាដោយ ការលះ , ឈ្មោះថា **តទេកដ្ឋា** ព្រោះអត្ថថា តាំងនៅក្នុងចិត្តមួយដួង ព្រមជាមួយទិដ្ឋិនោះ , ឬបុគ្គលម្នាក់

ហេតុលះបាន ។ ព្រោះថា កាលលះទិដ្ឋិបាន កិលេសទាំងនេះ គឺ លោភៈ មោហៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ ដែលកើតរួមគ្នា ជាមួយទិដ្ឋិនោះ ក្នុងចិត្តដែលជាអសង្ខារិកៈ ២ ដួង សម្បយុត្ត ដោយទិដ្ឋិ , កិលេសទាំងនេះ គឺ លោភៈ មោហៈ ថីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ ដែលកើតរួមគ្នាជាមួយទិដ្ឋិនោះ ក្នុងចិត្ត ដែលជាសសង្ខារិកៈ ២ ដួង រមែងលះបង់បាន ដោយការតាំង នៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ដោយការកើតរួមគ្នា ។

កាលលះកិលេសគឺទិដ្ឋិបាន កាលបុគ្គលម្នាក់តាំងនៅរួមគ្នា ជាមួយទិដ្ឋិនោះ កិលេសទាំងនេះ គឺ លោភៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ វិចិកិច្ឆា ថីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ ដែលជា ហេតុទៅកាន់អបាយ រមែងលះបានដោយអំណាចការតាំងនៅ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ដោយការកើតរួមគ្នា ។

បទថា **ខន្ធេហិ** បានដល់ ដោយខន្ធទាំងឡាយដែលប្រព្រឹត្ត ទៅតាមទិដ្ឋិនោះ , ដោយអរូបក្ខន្ធ ៤ ដែលតាំងនៅក្នុងទីជាមួយ

ជាមួយគ្នាដោយ ការលះ , ឈ្មោះថា **តទេកដ្ឋា** ព្រោះអត្ថថា តាំងនៅក្នុងចិត្តមួយដូង ព្រមជាមួយទិដ្ឋិនោះ , ឬបុគ្គលម្នាក់

ហេតុលះបាន ។ ព្រោះថា កាលលះទិដ្ឋិបាន កិលេសទាំងនេះ គឺ លោភៈ មោហៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ ដែលកើតរួមគ្នាជាមួយទិដ្ឋិនោះ ក្នុងចិត្តដែលជាអសង្ខារិកៈ ២ ដួង សម្បយុត្តដោយទិដ្ឋិ , កិលេសទាំងនេះ គឺ លោភៈ មោហៈ ថីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ ដែលកើតរួមគ្នាជាមួយទិដ្ឋិនោះ ក្នុងចិត្តដែលជាសសង្ខារិកៈ ២ ដួង រមែងលះបង់បាន ដោយការតាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ដោយការកើតរួមគ្នា ។

កាលលះកិលេសគឺទិដ្ឋិបាន កាលបុគ្គលម្នាក់តាំងនៅរួមគ្នាជាមួយទិដ្ឋិនោះ កិលេសទាំងនេះ គឺ លោភៈ ទោសៈ មោហៈ មានះ វិចិកិច្ឆា ថីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ ដែលជាហេតុទៅកាន់អបាយ រមែងលះបានដោយអំណាចការតាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ដោយការកើតរួមគ្នា ។

បទថា **ខន្ធេហិ** បានដល់ ដោយខន្ធទាំងឡាយដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមទិដ្ឋិនោះ , ដោយអរូបក្ខន្ធ ៤ ដែលតាំងនៅក្នុងទីជាមួយ

បទថា **មិច្ឆាកម្មន្តា វេរមណិ** ចាកពីមិច្ឆាកម្មន្តៈ បានដល់ចេញចាកបាណាតិបាត អទិន្នាទាន និងមិច្ឆាចារ ។

- ១៤៥ - អដ្ឋកថា មគ្គញ្ញាណនិទ្ទេស

បទថា **មិច្ឆាអាជីវា វេរមណិ** ចេញចាកមិច្ឆាអាជីវៈ បានដល់ បោកបញ្ឆោត ទាយលក្ខណៈ លេងល្បិច ប្រាថ្នាលាភដោយលាភ , មួយវិញទៀត ចេញពីកាយកម្ម វចីកម្ម សុចរិត ៧ យ៉ាង មានអាជីវៈជាហេតុ ។ គប្បីជ្រាប ការចេញចាកមិច្ឆាវាយាមៈ មិច្ឆាសតិ មិច្ឆាសមាធិ ដូចន័យបានពោលហើយក្នុងការចេញចាកមិច្ឆាសង្កប្បៈ ។

មួយវិញទៀត បទថា **មិច្ឆាសតិ** បានដល់ ត្រឹមតែអកុសលចិត្តុប្បាទប៉ុណ្ណោះ ដែលកើតដោយអាការផ្ទុយអំពីសតិ ។

គប្បីជ្រាបការវិនិច្ឆ័យក្នុងពួក ៣ នៃមគ្គជាន់លើ ដូចតទៅនេះ ។ អង្គរបស់មគ្គ ៨ មានជាអាទិ៍ថា **ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ** ឈ្មោះថា សម្មាទិដ្ឋិ ព្រោះអត្ថថា ឃើញ រមែងឃើញ ដូចក្នុងបឋមមគ្គ ដែលកើតក្នុងបឋមជ្ឈាន ។

ក្នុងបទទាំងនោះមានអធិប្បាយដូច្នេះ សម្មាទិដ្ឋិក្នុងបឋមមគ្គ រមែងលះមិច្ឆាទិដ្ឋិ ព្រោះហេតុនោះទើបឈ្មោះថា **សម្មាទិដ្ឋិ** ។

បទថា **មិច្ឆាកម្មន្តា វេរមណី** ចាកពីមិច្ឆាកម្មន្តៈ បានដល់ចេញចាកបាណាតិបាត អទិន្នាទាន និងមិច្ឆាចារ ។

- ១៤៥ - អដ្ឋកថា មគ្គញ្ញាណនិទ្ទេស

បទថា **មិច្ឆាអាជីវា វេរមណី** ចេញចាកមិច្ឆាអាជីវៈ បានដល់ បោកបញ្ឆោត ទាយលក្ខណៈ លេងល្បិច ប្រាថ្នាលាភដោយលាភ , ម្យ៉ាងទៀត ចេញពីកាយកម្ម វចីកម្ម សុទ្ធ ៧ យ៉ាង មានអាជីវៈជាហេតុ ។ គប្បីជ្រាប ការចេញចាកមិច្ឆាវាយាមៈ មិច្ឆាសតិ មិច្ឆាសមាធិ ដូចន័យបានពោលហើយក្នុងការចេញចាកមិច្ឆាសង្កប្បៈ ។

ម្យ៉ាងទៀត បទថា **មិច្ឆាសតិ** បានដល់ ត្រឹមតែអកុសលចិត្តុប្បាទប៉ុណ្ណោះ ដែលកើតដោយអាការផ្ទុយអំពីសតិ ។

គប្បីជ្រាបការវិនិច្ឆ័យក្នុងពួក ៣ នៃមគ្គជាន់លើ ដូចតទៅនេះ ។ អង្គរបស់មគ្គ ៨ មានជាអាទិ៍ថា **ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ** ឈ្មោះថា សម្មាទិដ្ឋិ ព្រោះអត្ថថា ឃើញ រមែងឃើញ ដូចក្នុងបឋមមគ្គ ដែលកើតក្នុងបឋមជ្ឈាន ។

ក្នុងបទទាំងនោះមានអធិប្បាយដូច្នេះ សម្មាទិដ្ឋិក្នុងបឋមមគ្គ រមែងលះមិច្ឆាទិដ្ឋិ ព្រោះហេតុនោះទើបឈ្មោះថា **សម្មាទិដ្ឋិ** ។

ពិតណាស់ សម្មាទិដ្ឋិ រមែងលះមិច្ឆាទិដ្ឋិបានក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ ។ តែមានះដែលលះដោយសកទាគាមិមគ្គ មានដល់ព្រះសោតាបន្ន , ទិដ្ឋិនោះ រមែងលះមានះនោះបាន ព្រោះហេតុ

នោះ ទើបឈ្មោះថា **សម្មាទិដ្ឋិ** ។ ការត្រិះរិះ កើតព្រមជាមួយអកុសលចិត្ត ៧ ដួង មានដល់ចិត្តដួងនោះ ការខ្វល់ខ្វាយតាមផ្លូវវាចា រមែងមានពិតដល់ចិត្តទាំងនោះ ការខ្វល់ខ្វាយតាមផ្លូវកាយ ការបរិភោគបច្ច័យ ការព្យាយាម កើតរួមគ្នា ភាពជាអ្នកមិនមានសតិ ការដែលចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយកើតរួមគ្នា , ទាំងនេះឈ្មោះថា **មិច្ឆាសង្កប្ប** ជាដើម ។

គប្បីជ្រាបថា **សម្មាសង្កប្ប** ជាដើម ក្នុងសកទាគាមិមគ្គ ឈ្មោះថា **សម្មាសង្កប្ប** ព្រោះលះ **មិច្ឆាសង្កប្ប** ទាំងនោះបាន ។ អង្គ ៨ ព្រមដោយកិច្ច រមែងមានក្នុងសកទាគាមិមគ្គ ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ មានះ ដែលលះបង់ដោយអនាគាមិមគ្គ រមែងមានដល់ព្រះសកទាគាមី មានះរមែងតាំងនៅក្នុងឋានៈនៃទិដ្ឋិ ។ សម្មាសង្កប្បៈជាដើម កើតរួមគ្នាជាមួយចិត្ត ៧ ដួង មានដល់ព្រះសកទាគាមីនោះ ។

ពិតណាស់ សម្មាទិដ្ឋិ រមែងលះមិច្ឆាទិដ្ឋិបានក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ ។ តែមានះដែលលះដោយសកទាគាមិមគ្គ មានដល់ព្រះសោតាបន្ន , ទិដ្ឋិនោះ រមែងលះមានះនោះបាន ព្រោះហេតុ

នោះ ទើបឈ្មោះថា **សម្មាទិដ្ឋិ** ។ ការត្រិះរិះ កើតព្រមជាមួយអកុសលចិត្ត ៧ ដួង មានដល់ចិត្តដួងនោះ ការខ្វល់ខ្វាយតាមផ្លូវវាចា រមែងមានពិតដល់ចិត្តទាំងនោះ ការខ្វល់ខ្វាយតាមផ្លូវកាយ ការបរិភោគបច្ច័យ ការព្យាយាម កើតរួមគ្នា ភាពជាអ្នកមិនមានសតិ ការដែលចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយកើតរួមគ្នា , ទាំងនេះឈ្មោះថា **មិច្ឆាសង្កប្ប** ជាដើម ។

គប្បីជ្រាបថា **សម្មាសង្កប្ប** ជាដើម ក្នុងសកទាគាមិមគ្គ ឈ្មោះថា **សម្មាសង្កប្ប** ព្រោះលះ **មិច្ឆាសង្កប្ប** ទាំងនោះបាន ។ អង្គ ៨ ព្រមដោយកិច្ច រមែងមានក្នុងសកទាគាមិមគ្គ ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ មានះ ដែលលះបង់ដោយអនាគាមិមគ្គ រមែងមានដល់ព្រះសកទាគាមី មានះរមែងតាំងនៅក្នុងឋានៈនៃទិដ្ឋិ ។ សម្មាសង្កប្បៈជាដើម កើតរួមគ្នាជាមួយចិត្ត ៧ ដួង មានដល់ព្រះសកទាគាមីនោះ ។

រមែងដេកត្រាំទៅក្នុងសន្តាន ដោយអត្ថថា ខ្លាំងក្លា ព្រោះហេតុនោះលោកទើបពោលថា **អនុសយា** ។

បទថា **អណុសហគតា** បានដល់ ចំណែកល្អិត ៗ ។ **សហគត** ស័ព្ទ ក្នុងបទនេះ ចុះក្នុងសេចក្តីយ៉ាងនោះ ។ ពិតណាស់

ណាស់កាមរាគៈ និងព្យាបាទៈរបស់ព្រះសកទាគាមី មានចំណែកតិចដោយហេតុ ២ ប្រការ គឺ ព្រោះកើតតិច និងព្រោះគ្របសង្កត់ទុកក្នុងទីនេះតិច ។ កិលេសទាំងឡាយ រមែងមិនកើតឡើងរឿយ ៗ ដូចកិលេសរបស់ពាលបុថុជ្ជន រមែងកើតគ្រាខ្លះ ។ កាលកើត រមែងមិនកើតញាំញី ជ្រួតជ្រាបទៅបិទបាំងធ្វើឲ្យងងឹតដូចរបស់បុគ្គលពាល ។ តែកើតឡើងតិចតួច មានអាការស្រាលស្តើង ព្រោះលះបានដោយមគ្គ ២ , មិនអាចឲ្យដល់ការឈានកន្លងទៅបាន ។ លះកិលេសស្រាលស្តើងបាន ដោយអនាគាមិមគ្គ ។

បទថា **រូបរាគា** បានដល់ សេចក្តីពេញចិត្តត្រេកអរក្នុងរូបភព , បទថា អរូបរាគា សេចក្តីពេញចិត្តត្រេកអរក្នុង

រមែងដេកត្រាំនៅក្នុងសន្តាន ដោយអត្ថថា ខ្លាំងក្លា ព្រោះហេតុនោះលោកទើបពោលថា **អនុសយា** ។

បទថា **អណុសហគតា** បានដល់ ចំណែកល្អិត ៗ ។ **សហគត** សព្ទ ក្នុងបទនេះ ចុះក្នុងសេចក្តីយ៉ាងនោះ ។ ពិតណាស់

ណាស់កាមរាគៈ និងព្យាបាទៈរបស់ព្រះសកទាគាមី មានចំណែកតិចដោយហេតុ ២ ប្រការ គឺ ព្រោះកើតតិច និងព្រោះគ្របសង្កត់ទុកក្នុងទីនេះតិច ។ កិលេសទាំងឡាយ រមែងមិនកើតឡើងរឿយ ៗ ដូចកិលេសរបស់ពាលបុថុជ្ជន រមែងកើតគ្រាខ្លះ ។ កាលកើត រមែងមិនកើតញាំញី ជ្រួតជ្រាបទៅបិទបាំងធ្វើឲ្យងងឹតដូចរបស់បុគ្គលពាល ។ តែកើតឡើងតិចតួច មានអាការស្រាលស្តើង ព្រោះលះបានដោយមគ្គ ២ , មិនអាចឲ្យដល់ការឈានកន្លងទៅបាន ។ លះកិលេសស្រាលស្តើងបាន ដោយអនាគាមិមគ្គ ។

បទថា **រូបរាគា** បានដល់ សេចក្តីពេញចិត្តត្រេកអរក្នុងរូបភព , បទថា អរូបរាគា សេចក្តីពេញចិត្តត្រេកអរក្នុង

ក្នុងទិដ្ឋិផ្សេង ៗ ដែលលះបានហើយដោយបឋមមគ្គ ព្រោះការៈជាអ្នកខ្ជាតក្នុងឈានមានវិតក្កៈជាដើម ដែលសម្បយុត្តដោយអរិយមគ្គនោះ និងក្នុងអរិយមគ្គដែល បានដល់ វិមោក្ខដោយការៈមិនឈ្លក់វង្វេង ។ ឈ្មោះថា **ឈាន** មាន ២ យ៉ាងគឺ អារម្មណូបនិជ្ឈាន ១ លក្ខណូបនិជ្ឈាន ១ ។ ឈានមានលោកិយបឋម-

ជ្ឈានជាដើម ឈ្មោះថា **ឈាន** ព្រោះអត្ថថា ចូលទៅសម្លឹងអារម្មណ៍ មានកសិណជាដើម ។

វិបស្សនាសង្ខារ ឈ្មោះថា ឈាន ព្រោះអត្ថថា ចូលទៅសម្លឹងលក្ខណៈដែលជាសភាវសាមញ្ញ , លោកុត្តរៈ ឈ្មោះថា **ឈាន** ព្រោះអត្ថថា ចូលទៅសម្លឹងលក្ខណៈ នៃព្រះនិព្វាន ។ ប៉ុន្តែក្នុងទីនេះ លោកពោលដល់ឈានទូទៅ សូម្បីដោយគោត្រភូ ថាជាឈាន ព្រោះអត្ថថា មិនពាល់ត្រូវសភាពដែលជាលក្ខណូបនិជ្ឈាន ហើយដុតកិលេសដោយមិនទូទៅ ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងទីនេះ សភាវៈនៃវិមោក្ខ ជាសភាវៈដែលបង្អោនទៅដោយល្អក្នុងអារម្មណ៍ គឺ ព្រះនិព្វាន និងសភាពដែលរួចផុតដោយល្អអំពីកិលេសទាំងឡាយ ។

ក្នុងទិដ្ឋិផ្សេង ៗ ដែលលះបានហើយដោយបឋមមគ្គ ព្រោះការៈជាអ្នកខ្ចាតក្នុងឈានមានវិតក្កៈជាដើម ដែលសម្បយុត្តដោយអរិយមគ្គនោះ និងក្នុងអរិយមគ្គដែល បានដល់ វិមោក្ខដោយការៈមិនឈ្លក់វង្វេង ។ ឈ្មោះថា **ឈាន** មាន ២ យ៉ាងគឺ អារម្មណូបនិជ្ឈាន ១ លក្ខណូបនិជ្ឈាន ១ ។ ឈានមានលោកិយបឋម-

ជ្ឈានជាដើម ឈ្មោះថា **ឈាន** ព្រោះអត្ថថា ចូលទៅសម្លឹងអារម្មណ៍ មានកសិណជាដើម ។

វិបស្សនាសង្ខារ ឈ្មោះថា ឈាន ព្រោះអត្ថថា ចូលទៅសម្លឹងលក្ខណៈដែលជាសភាវសាមញ្ញ , លោកុត្តរៈ ឈ្មោះថា **ឈាន** ព្រោះអត្ថថា ចូលទៅសម្លឹងលក្ខណៈ នៃព្រះនិព្វាន ។ ប៉ុន្តែក្នុងទីនេះ លោកពោលដល់ឈានទូទៅ សូម្បីដោយគោត្រភូ ថាជាឈាន ព្រោះអត្ថថា មិនពាល់ត្រូវសភាពដែលជាលក្ខណូបនិជ្ឈាន ហើយដុតកិលេសដោយមិនទូទៅ ។ ម្យ៉ាងទៀតក្នុងទីនេះ សភាវៈនៃវិមោក្ខ ជាសភាវៈដែលបង្អោនទៅដោយល្អក្នុងអារម្មណ៍ គឺ ព្រះនិព្វាន និងសភាពដែលរួចផុតដោយល្អអំពីកិលេសទាំងឡាយ ។

លោកធ្វើដោយការប្រព្រឹត្តទៅតាមគាថាព័ន្ធ , តែសេចក្តី ក៏គឺច អក្សរនោះឯង ។

បទថា **វិបស្សនា ច សមថោ តទា អហុ** សមថៈ និងវិបស្សនាមានហើយក្នុងខណៈនោះ សេចក្តីថា ព្រោះកាលសមថៈ និងវិបស្សនាជាធម៌គូគ្នា សេចក្តីប្រាកដនៃអរិយមគ្គរមែងមាន , ដូច្នោះ ការប្រកបធម៌ទាំង ២ នោះ ក្នុងកាលណា រមែងមាន

ព្រោះអាចញ៉ាំងអរិយមគ្គឲ្យកើតឡើង , ក្នុងកាលនោះវិបស្សនា និងសមថៈមានហើយ , សមថៈ និងវិបស្សនា ឈ្មោះថា កើតហើយ ។ មយ៉ាងទៀត សមថៈ និងវិបស្សនានោះរមែងជាគូ ដែលមានចំណែកស្មើគ្នាប្រព្រឹត្តទៅ ឈ្មោះថា **សមានភាគា** ព្រោះអត្ថថា សមថៈ និងវិបស្សនាមានចំណែកស្មើគ្នា ឈ្មោះថា **យុគនទ្ធា** ព្រោះជាគូគ្នា , អធិប្បាយថា មានធុរៈស្មើគ្នា មានកម្លាំងស្មើគ្នា ដោយអត្ថថា មិនឈានកន្លងគ្នានឹងគ្នា ។ ចំណែកសេចក្តីពិស្តារនៃបទនោះនឹងមានច្បាស់ក្នុង យុគនទ្ធកថា ។

ច្រើនបទថា ទុក្ខា សង្ខារា , សុខោ និរោធោតិ ទស្សនំ **ទុភតោ វុដ្ឋិតា បញ្ញា ផស្សេតិ អមតំ បទំ** ការឃើញថា

លោកធ្វើដោយការប្រព្រឹត្តទៅតាមគាថាព័ន្ធ , តែសេចក្តី ក៏គឺ ច អក្សរនោះឯង ។

បទថា **វិបស្សនា ច សមថោ តទា អហុ** សមថៈ និងវិបស្សនាមានហើយក្នុងខណៈនោះ សេចក្តីថា ព្រោះកាលសមថៈ និងវិបស្សនាជាធម៌គូគ្នា សេចក្តីប្រាកដនៃអរិយមគ្គរមែងមាន , ដូច្នោះ ការប្រកបធម៌ទាំង ២ នោះ ក្នុងកាលណា រមែងមាន

ព្រោះអាចញុំាងអរិយមគ្គឲ្យកើតឡើង , ក្នុងកាលនោះវិបស្សនា និងសមថៈមានហើយ , សមថៈ និងវិបស្សនា ឈ្មោះថា កើតហើយ ។ មយ៉ាងទៀត សមថៈ និងវិបស្សនានោះរមែងជាគូ ដែលមានចំណែកស្មើគ្នាប្រព្រឹត្តទៅ ឈ្មោះថា **សមានភាគា** ព្រោះអត្ថថា សមថៈ និងវិបស្សនាមានចំណែកស្មើគ្នា ឈ្មោះថា **យុ-គនទ្ធា** ព្រោះជាគូគ្នា , អធិប្បាយថា មានធុរៈស្មើគ្នា មានកម្លាំងស្មើគ្នា ដោយអត្ថថា មិនឈានកន្លងគ្នានឹងគ្នា ។ ចំណែកសេចក្តីពិស្តារនៃបទនោះនឹងមានច្បាស់ក្នុង យុគនទ្ធកថា ។

ច្រើនបទថា ទុក្ខា សង្ខារា , សុខោ និរោធោតិ ទស្សនំ **ទុភតោ វុដ្ឋិតា បញ្ញា ផស្សេតិ អមតំ បទំ** ការឃើញថា

វិមោក្ខ ៤ ចេញពីទុក្ខតោ គឺ ធម៌ ២

វិមោក្ខ ៤ អនុលោម តែទុក្ខតោ-

វិមោក្ខ , វិមោក្ខ ៤ ស្ងប់ចាកទុក្ខ-

តោវុដ្ឋានវិមោក្ខ ។

សេចក្តីពិស្តារនៃវិមោក្ខទាំងនោះ មានមកហើយក្នុង វិមោក្ខកថានោះឯង ។

- ១៥៥ - អដ្ឋកថា មគ្គញ្ញាណនិទ្ទេស

បទថា **នានត្តេកត្ត កោវិទោ** ព្រះយោគាវចរអ្នកឆ្លាតក្នុងសេចក្តីផ្សេងគ្នា និងសេចក្តីដូចគ្នា គឺ ជាអ្នកឆ្លាតក្នុងសេចក្តីផ្សេង និងសេចក្តីដូចគ្នានៃវិមោក្ខទាំងនោះ ។ គប្បីជ្រាបសេចក្តីដូចគ្នានៃវិមោក្ខទាំងនោះ ដោយអំណាចនៃវិមោក្ខ គឺ ការចេញចាកធម៌ទាំង ២ យ៉ាង , សេចក្តីផ្សេងគ្នាដោយអំណាចអរិយមគ្គ ៤ , ឬសេចក្តីផ្សេងគ្នា ដោយប្រាថ្នាអនុបស្សនានៃអរិយមគ្គ សូម្បីមួយ ៗ , សេចក្តីដូចគ្នា ដោយភាពជាអរិយមគ្គ ។

វិមោក្ខ ៤ ចេញពីទុកតោ គឺ ធម៌ ២
វិមោក្ខ ៤ អនុលោម តែទុកតោ-
វិមោក្ខ , វិមោក្ខ ៤ ស្ងប់ចាកទុក-
តោវុដ្ឋានវិមោក្ខ ។

សេចក្ដីពិស្ដារនៃវិមោក្ខទាំងនោះ មានមកហើយក្នុងវិមោក្ខកថានោះឯង ។

- ១៥៥ - អដ្ឋកថា មគ្គញ្ញាណនិទ្ទេស

បទថា **នានត្តេកត្ត កោវិទោ** ព្រះយោគាវចរអ្នកឆ្លាតក្នុងសេចក្ដីផ្សេងគ្នា និងសេចក្ដីដូចគ្នា គឺ ជាអ្នកឆ្លាតក្នុងសេចក្ដីផ្សេង និងសេចក្ដីដូចគ្នានៃវិមោក្ខទាំងនោះ ។ គប្បីជ្រាបសេចក្ដីដូចគ្នានៃវិមោក្ខទាំងនោះ ដោយអំណាចនៃវិមោក្ខ គឺ ការចេញចាកធម៌ទាំង ២ យ៉ាង , សេចក្ដីផ្សេងគ្នាដោយអំណាចអរិយមគ្គ ៤ , ឬសេចក្ដីផ្សេងគ្នា ដោយប្រាថ្នាអនុបស្សនានៃអរិយមគ្គ ម្ដងមួយ ៗ , សេចក្ដីដូចគ្នា ដោយភាពជាអរិយមគ្គ ។

ដែលឃើញហើយ ដោយបឋមមគ្គនោះឯង , មិនឃើញអ្វី ៗ ដែលមិនធ្លាប់ឃើញ , ដូច្នោះលោកទើបពោលថា **ទស្សនំ** ។ ប៉ុន្តែខាងក្រោយ លោកមិនពោលថា **ទិដ្ឋំ ញាណានំ** នៃញាណ ២ យ៉ាង ព្រោះការនាមគ្គនៅមិនទាន់សម្រេច ហើយពោលថា **ឈានវិមោក្ខ កុសលតា** ការៈជាអ្នកឆ្លាតក្នុងឈាន និងវិមោក្ខ សំដៅដល់អ្នកបានសោតាបត្តិមគ្គ សកទាគាមិមគ្គ និងអនាគា-មិមគ្គ , តែគប្បីជ្រាបថា លោកពោលថា **ទិដ្ឋំ ញាណានំ កុសលតា** ការៈជាអ្នកឆ្លាតក្នុងញាណ ២ យ៉ាង ព្រោះការនាមគ្គ

របស់អ្នក បានអរហត្តមគ្គសម្រេចហើយ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាមគ្គញ្ញាណនិទ្ទេស)

អដ្ឋកថា ផលញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងផលញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ បទថា **តំបយោគប្បដិប្បស្សទ្ធត្តា** ជាគុណជាតិដែលរម្ងាប់បយោគៈចេញនោះ សេចក្តីថា ព្រោះការរម្ងាប់បយោគៈចេញ ទាំងខាងក្នុង

ដែលឃើញហើយ ដោយបឋមមគ្គនោះឯង , មិនឃើញអ្វី ៗ ដែលមិនធ្លាប់ឃើញ , ដូច្នោះលោកទើបពោលថា **ទស្សនំ** ។ ប៉ុន្តែខាងក្រោយ លោកមិនពោលថា **ទិដ្ឋំ ញាណានំ** នៃញាណ ២ យ៉ាង ព្រោះការនាមគ្គនៅមិនទាន់សម្រេច ហើយពោលថា **ឈានវិមោក្ខ កុសលតា** ការៈជាអ្នកឆ្លាតក្នុងឈាន និងវិមោក្ខ សំដៅដល់អ្នកបានសោតាបត្តិមគ្គ សកទាគាមិមគ្គ និងអនាគា-មិមគ្គ , តែគប្បីជ្រាបថា លោកពោលថា **ទិដ្ឋំ ញាណានំ កុសលតា** ការៈជាអ្នកឆ្លាតក្នុងញាណ ២ យ៉ាង ព្រោះការនាមគ្គ

របស់អ្នក បានអរហត្តមគ្គសម្រេចហើយ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាមគ្គញ្ញាណនិទ្ទេស)

អដ្ឋកថា ផលញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងផលញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ បទថា **តំបយោគប្បដិប្បស្សទ្ធត្តា** ជាគុណជាតិដែលរម្ងាប់បយោគៈចេញនោះ សេចក្តីថា ព្រោះការរម្ងាប់បយោគៈចេញ ទាំងខាងក្នុង

អដ្ឋកថា វិមុត្តិញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងវិមុត្តិញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ។

បទថា **សក្កាយទិដ្ឋិ** ការឃើញថា ជាតួខ្លួន មានវិគ្រោះថា ឈ្មោះថា **សក្កាយទិដ្ឋិ** ព្រោះអត្ថថា ការឃើញក្នុងកាយ

គោលគឺ ខន្ធបញ្ចកៈដែលមាន ឬក្នុងកាយនោះ ដែលមាននោះឯង ។

បទថា **វិចិកិច្ឆា** ការមិនជឿជាក់ មានវិគ្រោះថា ឈ្មោះថា វិចិកិច្ឆា ព្រោះអត្ថថា ប្រាសចាកការជឿជាក់ ឬការស្វែងរកសការធម៌ជាហេតុយ៉ាងលំបាក ។

បទថា **សីលព្វតបរាមាសោ** ការស្ទាបអង្អែលសីល និងវត្ត មានវិគ្រោះថា ជាអ្នកប្រកាន់មាំថា ការបរិសុទ្ធិ មានដោយសីល និងវត្ត ។ ឈ្មោះថា **សីលព្វតបរាមាសោ** ព្រោះអត្ថថា

អដ្ឋកថា វិមុត្តិញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងវិមុត្តិញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ។

បទថា **សក្កាយទិដ្ឋិ** ការឃើញថា ជាតួខ្លួន មានវិគ្រោះថា ឈ្មោះថា **សក្កាយទិដ្ឋិ** ព្រោះអត្ថថា ការឃើញក្នុងកាយ

ពោលគឺ ខន្ធបញ្ចកៈដែលមាន ឬក្នុងកាយនោះ ដែលមាននោះឯង ។

បទថា **វិចិកិច្ឆា** ការមិនជឿជាក់ មានវិគ្រោះថា ឈ្មោះថា វិចិកិច្ឆា ព្រោះអត្ថថា ប្រាសចាកការជឿជាក់ ឬការស្វែងរកសភាវធម៌ជាហេតុយ៉ាងលំបាក ។

បទថា **សីលព្វតបរាមាសោ** ការស្ទាបអង្អែលសីល និងវត្ត មានវិគ្រោះថា ជាអ្នកប្រកាន់មាំថា ការបរិសុទ្ធិ មានដោយសីល និងវត្ត ។ ឈ្មោះថា **សីលព្វតបរាមាសោ** ព្រោះអត្ថថា

បទថា **សម្មា សមុច្ឆិន្នា ហោន្តិ** ជាកិលេសដែលសោតា-
បត្តិមគ្គលះដាច់ល្អហើយ គឺ លះដាច់ដោយល្អ ព្រោះលែងមិន
កើតឡើងទៀត ដោយសមុច្ឆេទប្បហានៈ ។

បទថា **សបរិយុដ្ឋានេហិ** ព្រមដោយបរិយុដ្ឋានកិលេស បាន
ដល់ កិលេសគ្របសង្កត់ មានវិគ្រោះថា កិលេសទាំងឡាយ
ឈ្មោះថា **បរិយុដ្ឋាន** ព្រោះអត្ថថា រួបរឹតចិត្តឲ្យកើតឡើង ។
បទនេះ ជាឈ្មោះរបស់កិលេសទាំងឡាយ ដែលជាប់ដោយការ
ប្រព្រឹត្ត ។ ឈ្មោះថា សបរិយុដ្ឋាន ព្រោះអត្ថថា ព្រមដោយ
បរិយុដ្ឋានកិលេស គឺ ឧបក្កិលេសដែលដេកត្រាំក្នុងសន្តាន ។
បទថា **ចិត្តំ វិមុត្តំ ហោតិ** ចិត្តបានរួចផុតហើយ សេចក្តីថា

ថា ចិត្តប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចសន្តតិ ព្រោះកិលេសទាំងនោះ
ធ្វើឲ្យកើតក្នុងកន្លែងមិនសមគួរ ឈ្មោះថា ជាការរួចផុតហើយ
ចាកកិលេសនោះ ។ ចិត្តនោះឯង ឈ្មោះថា **សុវិមុត្តំ** ព្រោះរួច
ផុតហើយដោយល្អ ។

បទថា **តំវិមុត្តិញាតដ្ឋេន** គឺ ព្រោះអត្ថថា ដឹងវិមុត្តិនោះ ។

(**ចប់ អដ្ឋកថាវិមុត្តិញ្ញាណនិទ្ទេស**)

បទថា **សម្មា សមុច្ឆិន្នា ហោន្តិ** ជាកិលេសដែលសោតា-បត្តិមគ្គលះដាច់ល្អហើយ គឺ លះដាច់ដោយល្អ ព្រោះលែងមិនកើតឡើងទៀត ដោយសមុច្ឆេទប្បហានៈ ។

បទថា **សបរិយុដ្ឋានេហិ** ព្រមដោយបរិយុដ្ឋានកិលេស បានដល់ កិលេសគ្របសង្កត់ មានវិគ្រោះថា កិលេសទាំងឡាយឈ្មោះថា **បរិយុដ្ឋាន** ព្រោះអត្ថថា រួបរឹតចិត្តឲ្យកើតឡើង ។ បទនេះ ជាឈ្មោះរបស់កិលេសទាំងឡាយ ដែលជាប់ដោយការប្រព្រឹត្ត ។ ឈ្មោះថា **សបរិយុដ្ឋាន** ព្រោះអត្ថថា ព្រមដោយបរិយុដ្ឋានកិលេស គឺ ឧបក្កិលេសដែលដេកត្រាំក្នុងសន្តាន ។ បទថា **ចិត្តំ វិមុត្តំ ហោតិ** ចិត្តបានរួចផុតហើយ សេចក្តីថា

ថា ចិត្តប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចសន្តតិ ព្រោះកិលេសទាំងនោះធ្វើឲ្យកើតក្នុងកន្លែងមិនសមគួរ ឈ្មោះថា ជាការរួចផុតហើយចាកកិលេសនោះ ។ ចិត្តនោះឯង ឈ្មោះថា **សុវិមុត្តំ** ព្រោះរួចផុតហើយដោយល្អ ។

បទថា **តំវិមុត្តិញ្ញាតដ្ឋេន** គឺ ព្រោះអត្ថថា ដឹងវិមុត្តិនោះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាវិមុត្តិញ្ញាណនិទ្ទេស)

ខណៈនៃមគ្គទៀត ដោយអំណាចជាពួក ទើបពោលពាក្យមានជាអាទិថា **អាធិបតេយ្យដ្ឋេន** ឈ្មោះថា ឥន្ទ្រិយ ព្រោះអត្ថថាជាធំ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិប្បដ្ឋានា** ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋាន ព្រោះអត្ថថា តាំងមាំ សេចក្តីថា សតិប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ វេទនា ចិត្ត ធម៌ មាននិព្វានជាអារម្មណ៍តែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ទាំង ៤ យ៉ាងនោះ ឈ្មោះថា **សតិប្បដ្ឋាន** ដោយអំណាចឲ្យសម្រេចកិច្ចក្នុងការលះ ការសម្គាល់ថា ស្អាត ជាសុខទៀង ជាតួខ្លួន , វីរិយៈតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ មាននិព្វានជាអា-រម្មណ៍ ឈ្មោះថា សម្មប្បធាន ៤ ដោយឲ្យសម្រេចកិច្ច គឺ លះ

អកុសលដែលកើតហើយ និងអកុសលដែលនៅមិនទាន់កើតមិនឲ្យកើតឡើង ឲ្យសម្រេចកិច្ច គឺ ការកើតឡើងនៃកុសលដែលនៅមិនទាន់ កើត និងការតាំងនៅនៃកុសលដែលកើតឡើងហើយ ។

បទថា **តថដ្ឋេន សច្ចា** ឈ្មោះថាសច្ចៈ ព្រោះអត្ថថាពិតប្រាកដ សេចក្តីថា ឈ្មោះថាអរិយសច្ច ៤ ព្រោះអត្ថថា មិនខុស ក្នុងការៈជាសច្ចៈ មានទុក្ខសច្ចជាដើម ។ ម្យ៉ាងទៀត

ខណៈនៃមគ្គទៀត ដោយអំណាចជាពួក ទើបពោលពាក្យមានជាអាទិ៍ថា **អាធិបតេយ្យដ្ឋេន** ឈ្មោះថា ឥន្ទ្រិយ ព្រោះអត្ថថា ជាធំ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិបដ្ឋានា** ឈ្មោះថា សតិបដ្ឋាន ព្រោះអត្ថថា តាំងមាំ សេចក្តីថា សតិប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ វេទនា ចិត្ត ធម៌ មាននិព្វានជាអារម្មណ៍តែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ទាំង ៤ យ៉ាងនោះ ឈ្មោះថា **សតិបដ្ឋាន** ដោយអំណាចឲ្យសម្រេចកិច្ចក្នុងការលះ ការសម្គាល់ថា ស្អាត ជាសុខ ទៀង ជាតួខ្លួន , វីរិយៈតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ មាននិព្វានជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា សម្មប្បធាន ៤ ដោយឲ្យសម្រេចកិច្ច គឺ លះ

អកុសលដែលកើតហើយ និងអកុសលដែលនៅមិនទាន់កើតមិនឲ្យកើតឡើង ឲ្យសម្រេចកិច្ច គឺ ការកើតឡើងនៃកុសលដែលនៅមិនទាន់ កើត និងការតាំងនៅនៃកុសលដែលកើតឡើងហើយ ។

បទថា **តថដ្ឋេន សច្ចា** ឈ្មោះថាសច្ចៈ ព្រោះអត្ថថាពិតប្រាកដ សេចក្តីថា ឈ្មោះថាអរិយសច្ច ៤ ព្រោះអត្ថថា មិនខុស ក្នុងការៈជាសច្ចៈ មានទុក្ខសច្ចជាដើម ។ ម្យ៉ាងទៀត

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទថា **សមុទយោ** នេះ គប្បីជ្រាបដល់កិលេសដែលទម្លាយដោយមគ្គនោះ ៗ ឯង ។ ដោយពិចារណាសមុទ័យ ដែលលោកពោលទុកក្នុងបទនេះ ក្នុងអដ្ឋកថា លោកទើបពោលថា ការពិចារណាកិលេស ២ យ៉ាង ការពិចារណាមគ្គផល និព្វាន មកហើយដោយសរុបក្នុងទីនេះ ។ លោកមិនបានពោលដល់ការពិចារណាទុក្ខតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ។ ថ្វីបើលោកមិនបានពោលទុកក៏ពិត ការពិត គួរកាន់យកតាមដែលប្រាកដក្នុងបាលី និងតាមសេចក្ដី តាមសមគួរ ។ ពិតណាស់ កាលដឹងច្បាស់ការចាក់ធ្លុះសច្ចៈ សម្រេចដល់អ្នកបដិបត្តិដើម្បីដឹងច្បាស់នូវការចាក់ធ្លុះសច្ចៈ ការពិចារណាដល់កិច្ចដែលសម្រេចហើយដោយខ្លួនឯងជាការសមគួរតែម្យ៉ាង ។

- ១៦៥ - អដ្ឋកថា បច្ចវេក្ខណញ្ញាណនិទ្ទេស

បទថាមានជាអាទិ៍ថា **អវិក្ខេបដ្ឋេន សមថោ** ឈ្មោះថាសមថៈ ព្រោះអត្ថថា មិនរាយមាយ សេចក្ដីថា ព្រះសារីបុត្តត្ថេរពោលធម៌ គឺ សមថៈ និងវិបស្សនា ដែលសម្បយុត្តដោយមគ្គ ដើម្បីសម្ដែងដោយអត្ថមានរសតែមួយដូចគ្នា និងដោយអត្ថដែលមិនលាយឡំគ្នា ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទថា **សមុទយោ** នេះ គប្បីជ្រាបដល់កិលេសដែលទម្លាយដោយមគ្គនោះ ៗ ឯង ។ ដោយពិចារណាសមុទ័យ ដែលលោកពោលទុកក្នុងបទនេះ ក្នុងអដ្ឋកថា លោកទើបពោលថា ការពិចារណាកិលេស ២ យ៉ាង ការពិចារណាមគ្គផល និព្វាន មកហើយដោយសរុបក្នុងទីនេះ ។ លោកមិនបានពោលដល់ការពិចារណាទុក្ខតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ។ ថ្វីបើលោកមិនបានពោលទុកក៏ពិត ការពិត គួរកាន់យកតាមដែលប្រាកដក្នុងបាលី និងតាមសេចក្ដី តាមសមគួរ ។ ពិតណាស់ កាលដឹងច្បាស់ការចាក់ធ្លុះសច្ចៈ សម្រេចដល់អ្នកបដិបត្តិដើម្បីដឹងច្បាស់នូវការចាក់ធ្លុះសច្ចៈ ការពិចារណាដល់កិច្ចដែលសម្រេចហើយដោយខ្លួនឯងជាការសមគួរតែម្យ៉ាង ។

- ១៦៥ - អដ្ឋកថា បច្ចវេក្ខណញ្ញាណនិទ្ទេស

បទថាមានជាអាទិ៍ថា **អវិក្ខេបដ្ឋេន សមថោ** ឈ្មោះថា សមថៈ ព្រោះអត្ថថា មិនរាយមាយ សេចក្ដីថា ព្រះសារីបុត្តត្ថេរពោលធម៌ គឺ សមថៈ និងវិបស្សនា ដែលសម្បយុត្តដោយមគ្គដើម្បីសម្ដែងដោយអត្ថមានរសតែមួយដូចគ្នា និងដោយអត្ថដែលមិនលាយឡំគ្នា ។

បទថា **បរិច្ចាគដ្ឋេន វិមុត្តិ** ឈ្មោះថា វិមុត្តិ ព្រោះអត្ថថា លះបង់ មានវិគ្រោះថា ឈ្មោះថា **វិមុត្តិ** ព្រោះរួចអំពីកិលេសនោះ ដោយការលះបង់កិលេសដែលមគ្គប្រហារហើយ ។ បានដល់អរិយមគ្គនោះឯង ។

បទថា **សមុច្ឆេទដ្ឋេន ខយេ ញាណំ** ឈ្មោះថា ខយញ្ញាណ ព្រោះអត្ថថា កាត់ផ្តាច់ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា អរិយមគ្គញ្ញាណ ធ្វើឲ្យអស់ទៅនូវកិលេស ដោយការកាត់កិលេសបានដាច់ជាសមុច្ឆេទ ។ បានដល់ ឃើញប្រពៃនោះឯង ។

គប្បីជ្រាបឆន្ទៈជាដើម ដោយន័យដូចបានពោលហើយក្នុងខាងក្រោយនោះឯង ។ ពិតណាស់ ក្នុងបទនេះព្រះសារីបុត្តត្ថេរ សម្តែងដោយអាការជាដើមថា កណ្តាល និងខាងចុងនៃមគ្គ ក្នុង

ខណៈមគ្គនោះឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទថា **វិមុត្តិ** នេះ បានដល់មគ្គវិមុត្តិនោះឯង ។

ម្យ៉ាងទៀត និព្វាន សូម្បីលោកកាន់យកក្នុងបទថា **តថដ្ឋេន សច្ចា** ឈ្មោះថា សច្ចៈ ព្រោះអត្ថថា ពិតប្រាកដ ក៏គប្បីជ្រាបថា លោកពោលទៀតដើម្បីសម្តែងដល់ភាពជាទីបំផុតបទនេះ ។ សូម្បី

បទថា **បរិច្ចាគដ្ឋេន វិមុត្តិ** ឈ្មោះថា វិមុត្តិ ព្រោះអត្ថថា លះបង់ មានវិគ្រោះថា ឈ្មោះថា **វិមុត្តិ** ព្រោះរួចអំពីកិលេសនោះ ដោយការលះបង់កិលេសដែលមគ្គប្រហារហើយ ។ បានដល់អរិយមគ្គនោះឯង ។

បទថា **សមុច្ឆេទដ្ឋេន ខយេ ញាណំ** ឈ្មោះថា ខយញ្ញាណ ព្រោះអត្ថថា កាត់ផ្តាច់ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា អរិយមគ្គញ្ញាណ ធ្វើឲ្យអស់ទៅនូវកិលេស ដោយការកាត់កិលេសបានដាច់ជាស-មុច្ឆេទ ។ បានដល់ឃើញប្រពៃនោះឯង ។

គប្បីជ្រាបឆន្ទៈជាដើម ដោយន័យដូចបានពោលហើយក្នុងខាងក្រោយនោះឯង ។ ពិតណាស់ ក្នុងបទនេះព្រះសារីបុត្តត្ថេរសម្តែងដោយអាការជាដើមថា កណ្តាល និងខាងចុងនៃមគ្គ ក្នុង

ខណៈមគ្គនោះឯង ។ មយ៉ាងទៀត ក្នុងបទថា **វិមុត្តិ** នេះ បានដល់មគ្គវិមុត្តិនោះឯង ។

មយ៉ាងទៀត និពាន សូមបីលោកកាន់យកក្នុងបទថា **តថដ្ឋេន សច្ចា** ឈ្មោះថា សច្ចៈ ព្រោះអត្ថថា ពិតប្រាកដ ក៏គប្បីជ្រាបថា លោកពោលទៀតដើម្បីសម្តែងដល់ភាពជាទីបំផុតបទនេះ ។ សូម្បី

បទថា **វុដ្ឋហិតា** ចេញហើយ លោកពោលទុកយ៉ាងនេះ ដោយអំណាចផល ព្រោះមិនមានការចេញក្នុងវាង ។

បទថា **ឥមេ ធម្មា តទា សមុទាគតា** ធម៌ទាំងនេះ ផ្ដើមកើតក្នុងគ្រានោះ គប្បីជ្រាបការជ្រះថ្លា **ឥតិ** ស័ព្ទ ដែលជាបាលីដ៏សេសថា ព្រះយោគាវចររមែងពិចារណាថា ធម៌មានប្រការដូចពោលហើយទាំងនេះ ផ្ដើមកើតក្នុងខណៈនៃមគ្គ និងក្នុងខណៈនៃផល ដូច្នេះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាបច្ចវេក្ខណញ្ញាណនិទ្ទេស)

- ១៦៩ - អដ្ឋកថា វត្ថុនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស

អដ្ឋកថា វត្ថុនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងវត្ថុនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ។ បទថា **ចក្ខុំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ** ព្រះយោគាវចរ រមែង

បទថា **វុដ្ឋហិតា** ចេញហើយ លោកពោលទុកយ៉ាងនេះ ដោយអំណាចផល ព្រោះមិនមានការចេញក្នុងវោង ។

បទថា **ឥមេ ធម្មា តទា សមុទាគតា** ធម៌ទាំងនេះ ផ្ដើមកើតក្នុងគ្រានោះ គប្បីជ្រាបការជ្រះថ្លា **ឥតិ** ស័ព្ទ ដែលជាបាលីដ៏សេសថា ព្រះយោគាវចររមែងពិចារណាថា ធម៌មានប្រការដូចពោលហើយទាំងនេះ ផ្ដើមកើតក្នុងខណៈនៃមគ្គ និងក្នុងខណៈនៃផល ដូច្នេះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាបច្ចវេក្ខណញ្ញាណនិទ្ទេស)

- ១៦៩ - អដ្ឋកថា វត្ថុនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស

អដ្ឋកថា វត្ថុនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងវត្ថុនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ។ បទថា **ចក្ខុំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ** ព្រះយោគាវចរ រមែង

បទថា **ឧប្បន្នំ** កើតឡើងហើយ គឺ កើតឡើងចំពោះមុខ ដោយអំណាចនៃអទ្ធា កាលវែង ឬដោយអំណាចនៃខណៈដែលជាសន្តតិ ការបន្ត ។

បទថា **សមុទាគតំ** ចូលមកប្រជុំហើយ គឺ កើតឡើងហើយពីហេតុ ។ ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណេះ លោកសម្តែងដល់ការកំណត់ចក្ខុក្នុងចំណែកខាងដើមនៃវិបស្សនា ។

លោកសម្តែងដល់អនិច្ចានុបស្សនា ដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **អហុត្វា សម្ភូតំ** មិនមាន ហើយមាន សេចក្តីថា ឈ្មោះថា **មិនមាន ហើយមាន** ព្រោះមិនមានការកើតក្នុងកាលមុន ។ ឈ្មោះថា **មានហើយ នឹងមិនមាន** ព្រោះការមិនមានការវិនាសទៅ ។

បទថា **អន្តវន្តតោ** ដោយភាពជារបស់មានទីបំផុត សេចក្តីថា

ឈ្មោះថា **អន្តវា** ព្រោះមានទីបំផុត ។ មានទីបំផុតនោះឯងឈ្មោះថា អន្តវន្តោ ដូចបទថា **សតិមន្តោ គតិមន្តោ ធិតិមន្តោ ច យោ ឥសិ** អ្នកស្វែងរកគុណជា អ្នកមានសតិ មានគតិ និងមានធិតិ ។ ដោយភាពជារបស់ មានទីបំផុតនោះ ។ អធិប្បាយ

បទថា **ឧប្បន្នំ** កើតឡើងហើយ គឺ កើតឡើងចំពោះមុខ ដោយអំណាចនៃអទ្ធា កាលវែង ឬដោយអំណាចនៃខណៈដែលជាសន្តតិ ការបន្ត ។

បទថា **សមុទាគតំ** ចូលមកប្រជុំហើយ គឺ កើតឡើងហើយពីហេតុ ។ ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណេះ លោកសម្តែងដល់ការកំណត់ចក្ខុក្នុងចំណែកខាងដើមនៃវិបស្សនា ។

លោកសម្តែងដល់អនិច្ចានុបស្សនា ដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **អហុត្វា សម្ភូតំ** មិនមាន ហើយមាន សេចក្តីថា ឈ្មោះថា **មិនមាន ហើយមាន** ព្រោះមិនមានការកើតក្នុងកាលមុន ។ ឈ្មោះថា **មានហើយ នឹងមិនមាន** ព្រោះការមិនមានការវិនាសទៅ ។

បទថា **អន្តវន្តតោ** ដោយភាពជារបស់មានទីបំផុត សេចក្តីថា

ឈ្មោះថា **អន្តវា** ព្រោះមានទីបំផុត ។ មានទីបំផុតនោះឯងឈ្មោះថា អន្តវន្តោ ដូចបទថា **សតិមន្តោ គតិមន្តោ ធិតិមន្តោ ច យោ តសិ** អ្នកស្វែងរកគុណជា អ្នកមានសតិ មានគតិ និងមានធិតិ ។ ដោយភាពជារបស់ មានទីបំផុតនោះ ។ អធិប្បាយ

ក្នុងបទនេះថា **អាហារសម្ភូតោ** កើតព្រោះអាហារ គប្បីជ្រាបដោយអំណាចផស្សាហារ និងមនោសញ្ចេតនាហារ ប្រកបគ្នា ។

បទថា **ឧប្បន្នា** កើតឡើងហើយ គប្បីជ្រាបដោយអំណាចនៃអទ្ធា កាលវែង និងសន្តតិ ការបន្ត ។

(ចប់ អដ្ឋកថាវត្ថុនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស)

អដ្ឋកថា គោចរនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងគោចរនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។ បទថា **រូបេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ** ព្រះយោគាវចរ រមែងកំណត់រូបជាខាងក្រៅ សេចក្តីថា រមែងកំណត់រូបាយតនធម៌ដែលជាខាង

ក្នុងបទនេះថា **អាហារសម្ភូតោ** កើតព្រោះអាហារ គប្បីជ្រាបដោយអំណាចផស្សាហារ និងមនោសញ្ចេតនាហារ ប្រកបគ្នា ។

បទថា **ឧប្បន្នា** កើតឡើងហើយ គប្បីជ្រាបដោយអំណាចនៃអទ្ធា កាលវែង និងសន្តតិ ការបន្ត ។

(ចប់ អដ្ឋកថាវត្ថុនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស)

អដ្ឋកថា គោចរនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងគោចរនានត្តញ្ញាណនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។ បទថា **រូបេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ** ព្រះយោគាវចរ រមែងកំណត់រូបជាខាងក្រៅ សេចក្តីថា រមែងកំណត់រូបាយតនធម៌ដែលជាខាង

កម្មសម្ភូតំ កើតព្រោះកម្ម ។ ព្រោះសូម្បីធម៌ទាំងនោះ ក៏មានឧតុតាំងឡើងព្រោះកម្ម ជាបច្ច័យទូទៅដល់សព្វសត្វ ។ ក៏អាចារ្យពួកដទៃពោលថា រូបជាដើម ដែលជាប់ដោយអនិន្ទ្រិយ មិនចូលដល់វិបស្សនាបាន ។

តែពាក្យនោះខុស ព្រោះក្នុងបាលីមានពាក្យជាអាទិ៍ថា ៖

សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ   យទា បញ្ញាយ បស្សតិ

អថ និព្វិន្ទតិ ទុក្ខេ   ឯស មគ្គោ វិសុទ្ធិយា ។

កាលណាបុគ្គលរមែងឃើញដោយបញ្ញាថា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួងមិនទៀង , កាលនោះរមែងនឿយណាយក្នុងទុក្ខ នោះជាផ្លូវនៃសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងវិសុទ្ធមគ្គលោកពោលថា បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញច្បាស់សង្ខារខាងក្នុងខ្លួន ។ តែព្រោះការចេញចាកមគ្គ រមែងមិនមាន ដោយត្រឹមតែឃើញខាងក្នុងប៉ុណ្ណោះ សូម្បីខាងក្រៅ ក៏គប្បីឃើញផង ។ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះយោគាវចររមែងឃើញច្បាស់ សូម្បីខន្ធនៃបុគ្គលដទៃ សូម្បីសង្ខារដែលជាអនុប្បាទិន្នកៈថា **មិនទៀង ជាទុក្ខ ជា**

កម្មសម្ភូតំ កើតព្រោះកម្ម ។ ព្រោះរូបធម៌ទាំងនោះ ក៏មានឧត្ដុតាំងឡើងព្រោះកម្ម ជាបច្ច័យទូទៅដល់សព្វសត្វ ។ ក៏អាចារ្យពួកដទៃពោលថា រូបជាដើម ដែលជាប់ដោយអនិន្ទ្រិយ មិនចូលដល់វិបស្សនាបាន ។

តែពាក្យនោះខុស ព្រោះក្នុងបាលីមានពាក្យជាអាទិ៍ថា ៖

សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ យទា បញ្ញាយ បស្សតិ
អថ និព្វិន្ទតិ ទុក្ខេ ឯស មគ្គោ វិសុទ្ធិយា ។

កាលណាបុគ្គលរមែងឃើញដោយបញ្ញាថា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួងមិនទៀង , កាលនោះរមែងនឿយណាយក្នុងទុក្ខ នោះជាផ្លូវនៃសេចក្ដីបរិសុទ្ធ ។

មយ៉ាងទៀត ក្នុងវិសុទ្ធមគ្គលោកពោលថា បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញច្បាស់សង្ខារខាងក្នុងខ្លួន ។ តែព្រោះការចេញចាកមគ្គ រមែងមិនមាន ដោយត្រឹមតែឃើញខាងក្នុងបរិសុទ្ធប៉ុណ្ណោះ សូម្បីខាងក្រៅ ក៏គប្បីឃើញផង ។ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះយោគាវចររមែងឃើញច្បាស់ សូម្បីខន្ធនៃបុគ្គលដទៃ សូម្បីសង្ខារដែលជាអនុបាទិន្នកៈថា **មិនទៀង ជាទុក្ខ ជា**

ឈ្មោះថា **ញាណចរិយា** ព្រោះអត្ថថា ចរិយា គឺ ញាណ ឬការប្រព្រឹត្តដោយញាណ , ឬប្រព្រឹត្តព្រោះញាណ , ឬប្រព្រឹត្តក្នុងអារម្មណ៍ដែលដឹងហើយ , ឬប្រព្រឹត្តនូវការដឹង ។

បទថា **ទស្សនត្ថាយ** ដើម្បីត្រូវការឃើញ គឺ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីត្រូវការឃើញរូប ។ បទថា **អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា** កិរិយា គឺ ការទើកជាអព្យាកត គឺ ឈ្មោះថា **អាវជ្ជន** ព្រោះអត្ថថា នាំចាកសន្តានដែលជាភវង្គ ហើយរាវរក គឺ បង្អោនទៅកាន់ចិត្តសន្តានក្នុងរូបារម្មណ៍ ។ ឈ្មោះថា កិរិយា ព្រោះអត្ថថា ត្រឹមតែការធ្វើដោយមិនមានវិបាក ។ ឈ្មោះថា **អព្យាកត** ព្រោះអត្ថថា ព្យាករណ៍មិនចាត់ថា ជាកុសល ឬអកុសល ។

បទថា **ទស្សនដ្ឋោ** ត្រឹមតែជាការឃើញ ។ ឈ្មោះថា **ទស្សនំ** ព្រោះអត្ថថា ជាហេតុឃើញ ឬឃើញឯង ឬត្រឹមតែជាការឃើញរូបនោះ ។ អត្ថ គឺ ការឃើញ ឈ្មោះថា **ទស្សនដ្ឋោ** ។

បទថា ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុវិញ្ញាណ បានដល់ កុសលវិបាក ឬអកុសលវិបាក ។

បទថា **ទិដ្ឋត្តា** ព្រោះបានឃើញហើយ គឺ ព្រោះបានឃើញ

ឈ្មោះថា **ញាណចរិយា** ព្រោះអត្ថថា ចរិយា គឺ ញាណ ឬការប្រព្រឹត្តដោយញាណ , ឬប្រព្រឹត្តព្រោះញាណ , ឬប្រព្រឹត្តក្នុងអារម្មណ៍ដែលដឹងហើយ , ឬប្រព្រឹត្តនូវការដឹង ។

បទថា **ទស្សនត្ថាយ** ដើម្បីត្រូវការឃើញ គឺ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីត្រូវការឃើញរូប ។ បទថា **អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា** កិរិយា គឺ ការនឹកជាអព្យាកត គឺ ឈ្មោះថា **អាវជ្ជន** ព្រោះអត្ថថា នាំចាកសន្តានដែលជាភវង្គ ហើយកាវេក គឺ បង្អោនទៅកាន់ចិត្តសន្តានក្នុងរូបារម្មណ៍ ។ ឈ្មោះថា កិរិយា ព្រោះអត្ថថា ត្រឹមតែការធ្វើដោយមិនមានវិបាក ។ ឈ្មោះថា **អព្យាកត** ព្រោះអត្ថថា ព្យាករណ៍មិនចាត់ថា ជាកុសល ឬអកុសល ។

បទថា **ទស្សនដ្ឋោ** ត្រឹមតែជាការឃើញ ។ ឈ្មោះថា **ទស្សនំ** ព្រោះអត្ថថា ជាហេតុឃើញ ឬឃើញឯង ឬត្រឹមតែជាការឃើញរូបនោះ ។ អត្ថ គឺ ការឃើញ ឈ្មោះថា **ទស្សនដ្ឋោ** ។

បទថា **ចក្ខុវិញ្ញាណំ** ចក្ខុវិញ្ញាណ បានដល់ កុសលវិបាក ឬអកុសលវិបាក ។

បទថា **ទិដ្ឋត្តា** ព្រោះបានឃើញហើយ គឺ ព្រោះបានឃើញ

បទថា **អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា** កិរិយា គឺ ការទើក ជា អព្យាកត បានដល់ ចិត្តដែលជាមនោទ្វារាវជ្ជនៈ ។

បទថា **វិជាននដ្ឋា** ត្រឹមតែជាការដឹងច្បាស់ សេចក្ដីថា ការដឹងច្បាស់អារម្មណ៍ ដោយអំណាចចិត្តស្ទុះទៅក្នុងលំដាប់ អារម្មណ៍នោះជាអត្ថ មិនមែនដទៃ ។ ព្រោះលោកពោលដល់ ជវនចិត្តជាអកុសល និងជវនចិត្តដែលជាមគ្គផល នៃវិបស្សនា ទុកផ្សេងហើយក្នុងខាងមុខ ក្នុងទីនេះគួរកាន់យកជវនចិត្តដ៏សេស ។ តែគួរកាន់យកជវនចិត្តដែលឲ្យកើតសេចក្ដីរីករាយ អំពីពាក្យ មានជាអាទិ៍ថា ឈ្មោះថា **វិញ្ញាណចរិយា** ព្រោះអត្ថថា មិនប្រព្រឹត្ត ដោយកុសលកម្ម ។ ព្រោះលោកពោលអហេតុកចិត្តទុកហើយ ក្នុងទ្វារ ៦ គប្បីជ្រាបថា **អហេតុកចិត្ត ១៨** គឺ អាវជ្ជនចិត្ត ២ ទ្វិបញ្ចវិញ្ញាណចិត្ត ១០ សម្បដិច្ឆន្នចិត្ត ២ សន្តីរណចិត្ត ៣ ហសិតុប្បាទចិត្ត ចិត្តឲ្យកើតសេចក្ដីរីករាយ ១ ថាជា **វិញ្ញា-ណចរិយា** ។

ឥឡូវនេះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរដើម្បីនឹងសម្ដែងថា ដែលឈ្មោះ ថា **វិញ្ញាណចរិយា** ព្រោះអត្ថថា ត្រឹមតែដឹងច្បាស់អារម្មណ៍

បទថា **អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា** កិរិយា គឺ ការទើក ជាអព្យាកត បានដល់ ចិត្តដែលជាមនោទ្វារាវជ្ជនៈ ។

បទថា **វិជាននដ្ឋោ** ត្រឹមតែជាការដឹងច្បាស់ សេចក្តីថា ការដឹងច្បាស់អារម្មណ៍ ដោយអំណាចចិត្តស្ទុះទៅក្នុងលំដាប់អារម្មណ៍នោះជាអត្ថ មិនមែនដទៃ ។ ព្រោះលោកពោលដល់ជវនចិត្តជាអកុសល និងជវនចិត្តដែលជាមគ្គផល នៃវិបស្សនាទុកផ្សេងហើយក្នុងខាងមុខ ក្នុងទីនេះគួរកាន់យកជវនចិត្តដ៏សេស ។ តែគួរកាន់យកជវនចិត្តដែលឲ្យកើតសេចក្តីរីករាយ អំពីពាក្យមានជាអាទិ៍ថា ឈ្មោះថា **វិញ្ញាណចរិយា** ព្រោះអត្ថថា មិនប្រព្រឹត្តដោយកុសលកម្ម ។ ព្រោះលោកពោលអហេតុកចិត្តទុកហើយក្នុងទ្វារ ៦ គប្បីជ្រាបថា **អហេតុកចិត្ត ១៨** គឺ អាវជ្ជនចិត្ត ២ ទ្វិបញ្ចវិញ្ញាណចិត្ត ១០ សម្បដិច្ឆន្នចិត្ត ២ សន្តីរណចិត្ត ៣ ហសិតុប្បាទចិត្ត ចិត្តឲ្យកើតសេចក្តីរីករាយ ១ ថាជា **វិញ្ញា-ណចរិយា** ។

ឥឡូវនេះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរដើម្បីនឹងសម្តែងថា ដែលឈ្មោះថា **វិញ្ញាណចរិយា** ព្រោះអត្ថថា ត្រឹមតែដឹងច្បាស់អារម្មណ៍

ដូចគ្នាថា មិនមានអនុស័យ ។ ក្នុងបទនេះគប្បីជ្រាបថា មិនមានកិលេសយ៉ាងកណ្ដាល ដែលដល់នូវការគ្រប់សង្កត់ ។

ពិតហើយ **វិញ្ញាណចរិយា** លោកមិនបានពោលដល់អនុស័យដែលលះបានហើយ ។ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរដើម្បីសំដែងដល់ទស្សនៈក្នុងវាងដោយបរិយាយថា វិញ្ញាណចរិយាណា មានឈ្មោះថា **នីរាគា** ជាដើម ។ វិញ្ញាណចរិយានោះ ជាឈ្មោះរួចផុតហើយពីរាគៈជាដើម ទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **រាគវិប្បយុត្តា** ផុតហើយពីរាគៈ ។

ម្យ៉ាងទៀត ដើម្បីឃើញចិត្តដែលផុតចាកកិលេសពួកដទៃទៀត ទើបពោលថា **កុសលេហិ កម្មេហិ** ជាដើម ។ កុសលនោះឯងជាកម្មមិនមានទោស ព្រោះមិនមានទោស មានរាគៈជាដើម ។

ឈ្មោះថា **សុក្កានិ** កម្មស ព្រោះប្រកបដោយហិរិឱត្តប្បៈដែលធ្វើភាពជាអ្នកបរិសុទ្ធិ ។

ឈ្មោះថា **សុខុទ្រយានិ** ព្រោះអត្ថថា មានសុខកើតឡើងព្រោះមានសុខប្រព្រឹត្តទៅ ។

ដូចគ្នាថា មិនមានអនុស័យ ។ ក្នុងបទនេះគប្បីជ្រាបថា មិនមានកិលេសយ៉ាងកណ្ដាល ដែលដល់នូវការគ្របសង្កត់ ។

ពិតហើយ **វិញ្ញាណចរិយា** លោកមិនបានពោលដល់អនុ-ស័យដែលលះបានហើយ ។ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរដើម្បីសំដែងដល់ទស្សនៈក្នុងវេាងដោយបរិយាយថា វិញ្ញាណចរិយាណា មានឈ្មោះថា **នីរាគា** ជាដើម ។ វិញ្ញាណចរិយានោះ ជាឈ្មោះរួចផុតហើយពីរាគៈជាដើម ទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **រាគវិប្ប-យុត្តា** ផុតហើយពីរាគៈ ។

ម្យ៉ាងទៀត ដើម្បីឃើញចិត្តដែលផុតចាកកិលេសពួកដទៃទៀត ទើបពោលថា **កុសលេហិ កម្មេហិ** ជាដើម ។ កុសលនោះឯងជាកម្មមិនមានទោស ព្រោះមិនមានទោស មានរាគៈជាដើម ។

ឈ្មោះថា **សុក្កានិ** កម្មស ព្រោះប្រកបដោយហិរិឱត្តប្បៈដែលធ្វើភាពជាអ្នកបរិសុទ្ធិ ។

ឈ្មោះថា **សុខុទ្រយានិ** ព្រោះអត្ថថា មានសុខកើតឡើងព្រោះមានសុខប្រព្រឹត្តទៅ ។

បរិសុទ្ធិដោយប្រក្រតី ព្រោះអត្ថថា មិនមានកិលេស សេចក្តីថា ចិត្តមានប្រការដូចពោលហើយនេះ បរិសុទ្ធិដោយប្រក្រតី ព្រោះមិនមានកិលេស មានរាគៈជាដើម ។ ព្រោះដូច្នោះ លោកទើបពោលទុកថា ឈ្មោះថា **វិញ្ញាណចរិយា** ព្រោះអត្ថថា ប្រព្រឹត្តទៅត្រឹមតែដឹងប៉ុណ្ណោះ ។ បាឋៈ ថា **និរុត្តសដ្ឋេន** ក៏មាន ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុង **អញ្ញាណចរិយា** ដូចតទៅនេះ ។ បទថា **មនាបិកេសុ** ក្នុងរូបដែលជាទីស្រឡាញ់ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា មនាបានិ ព្រោះអត្ថថា ពេញចិត្ត ។ ឬថាញុំាងចិត្តឲ្យពេញចិត្ត ឲ្យចម្រើន ។ ការញុំាងចិត្ត ឲ្យពេញចិត្តនោះឯងឈ្មោះថា **មនាបិកានិ** ។ ក្នុងរូបដែលជាទីស្រឡាញ់នោះ ។ រូបទាំងនោះ ជារូបដែលគួរប្រាថ្នា ឬមិនគួរប្រាថ្នាក៏ដោយ ។ ដោយអំណាចនៃសត្វ គឺ រូបដែលគួរស្រឡាញ់ ។ ព្រោះរាគៈរមែងកើតក្នុងរូបដែលគួរប្រាថ្នាប៉ុណ្ណោះ ទោសៈក៏រមែងកើតក្នុងរូបដែលមិនគួរប្រាថ្នាប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា **រាគស្ស** ជវនត្ថាយ ដើម្បីការស្ទុះទៅនៃរាគៈ គឺ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីការស្ទុះទៅនៃរាគៈដោយអំណាចនៃសន្តតិ ។

បរិសុទ្ធិដោយប្រក្រតី ព្រោះអត្ថថា មិនមានកិលេស សេចក្តីថា ចិត្តមានប្រការដូចពោលហើយនេះ បរិសុទ្ធិដោយប្រក្រតី ព្រោះមិនមានកិលេស មានរាគៈជាដើម ។ ព្រោះដូច្នោះ លោកទើបពោលទុកថា ឈ្មោះថា **វិញ្ញាណចរិយា** ព្រោះអត្ថថា ប្រព្រឹត្តទៅត្រឹមតែដឹងប៉ុណ្ណោះ ។ បាឋៈ ថា **និក្ខេសដ្ឋេន** ក៏មាន ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុង **អញ្ញាណចរិយា** ដូចតទៅនេះ ។ បទថា **មនាបិកេសុ** ក្នុងរូបដែលជាទីស្រឡាញ់ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា មនាបានិ ព្រោះអត្ថថា ពេញចិត្ត ។ ឬថាញុំាងចិត្តឲ្យពេញចិត្ត ឲ្យចម្រើន ។ ការញុំាងចិត្ត ឲ្យពេញចិត្តនោះឯងឈ្មោះថា **មនាបិកានិ** ។ ក្នុងរូបដែលជាទីស្រឡាញ់នោះ ។ រូបទាំងនោះ ជារូបដែលគួរប្រាថ្នា ឬមិនគួរប្រាថ្នាក៏ដោយ ។ ដោយអំណាចនៃសត្វ គឺ រូបដែលគួរស្រឡាញ់ ។ ព្រោះរាគៈរមែងកើតក្នុងរូបដែលគួរប្រាថ្នាប៉ុណ្ណោះ ទោសៈក៏រមែងកើតក្នុងរូបដែលមិនគួរប្រាថ្នាប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា **រាគស្ស** ជវនត្ថាយ ដើម្បីការស្ទុះទៅនៃរាគៈ គឺប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីការស្ទុះទៅនៃរាគៈដោយអំណាចនៃសន្តតិ ។

បទមានជាអាទិ៍ **វិនិពទ្ធស្ស** នៃមានះដែលចងជាប់ទៅពោលដល់សភាពនៃមានះជាដើម ។

បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា **វិនិពទ្ធស្ស** បានដល់ មានះដែលរួបរិតហើយ តាំងនៅដោយការក្រអឺតក្រទម ។

បទថា **បរាមដ្ឋាយ** នៃទិដ្ឋិដែលប្រកាន់ បានដល់ ទិដ្ឋិដែលឈានកន្លងរូបដែលជារបស់មិនទៀងជាដើម ហើយប្រកាន់ភាពជារបស់មិនទៀងជាដើម អំពីចំណែកដទៃ ។

បទថា **វិក្ខេបគតស្ស** នៃឧទ្ធច្ចៈដែលមានការរាយមាយ គឺឧទ្ធច្ចៈដែលមានការរាយមាយទៅក្នុងរូបារម្មណ៍ ។

បទថា **អនិដ្ឋាគតាយ** នៃវិចិកិច្ឆាដែលមិនដល់ការព្រមព្រៀង គឺ ដល់ភាពមិនមានការសម្រេចចិត្ត ។

បទថា **ថាមគតស្ស** នៃអនុស័យដល់ភាពជាធម៌មានកម្លាំង ។

បទថា **ធម្មេសុ** គឺ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយមានរូបជាដើម ឬជាធម្មារម្មណ៍ ។

ព្រោះរាគៈជាដើម រមែងប្រាកដដោយការមិនដឹង ។ ដូច្នោះព្រះសារីបុត្តត្ថេរ កាលនឹងញ៉ាំងការមិនដឹងឲ្យប្លែកចេញទៅ ដោយ

បទមានជាអាទិ៍ **វិនិពទ្ធស្ស** នៃមានះដែលចងជាបទពោលដល់សភាពនៃមានះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **វិនិពទ្ធស្ស** បានដល់ មានះដែលរួបរិតហើយ តាំងនៅដោយការក្រអឺតក្រទម ។

បទថា **បរាមដ្ឋាយ** នៃទិដ្ឋិដែលប្រកាន់ បានដល់ ទិដ្ឋិដែលឈានកន្លងរូបដែលជារបស់មិនទៀងជាដើម ហើយប្រកាន់ភាពជារបស់មិនទៀងជាដើម អំពីចំណែកដទៃ ។

បទថា **វិក្ខេបគតស្ស** នៃឧទ្ធច្ចៈដែលមានការរាយមាយ គឺ ឧទ្ធច្ចៈដែលមានការរាយមាយទៅក្នុងរូបារម្មណ៍ ។

បទថា **អនិដ្ឋាគតាយ** នៃវិចិកិច្ឆាដែលមិនដល់ការព្រមព្រៀង គឺ ដល់ភាពមិនមានការសម្រេចចិត្ត ។

បទថា **ថាមគតស្ស** នៃអនុស័យដល់ភាពជាធម៌មានកម្លាំង ។

បទថា **ធម្មេសុ** គឺ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយមានរូបជាដើម ឬជាធម្មារម្មណ៍ ។

ព្រោះរាគៈជាដើម រមែងប្រាកដដោយការមិនដឹង ។ ដូច្នោះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ កាលនឹងញ៉ាំងការមិនដឹងឲ្យប្លែកចេញទៅ ដោយ

ឧទ្ធច្ចៈ ប្រព្រឹត្តជាមួយវិចិកិច្ឆា បានដល់ ប្រព្រឹត្តដោយការសុះទៅនៃមោហៈ គឺ អវិជ្ជានុស័យ ។

បទថា **សានុសយា ចរតិ** ប្រព្រឹត្តជាមួយអនុស័យ សូម្បីក្នុងបទនេះ ក៏គួរធ្វើអនុស័យមួយ ៗ ឲ្យជាមូល តាមន័យដែលពោលហើយនោះឯង ហើយប្រកបការប្រព្រឹត្តជាមួយអនុស័យដោយអំណាចអនុស័យដ៏សេសដែលមានក្នុងចិត្តនោះ ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **រាគសម្បយុត្តា** ប្រព្រឹត្តប្រកបដោយរាគៈ ជាពាក្យវេចនៈនៃការប្រព្រឹត្តជាមួយរាគៈជាដើមនោះឯង ។

ពិតណាស់ ការប្រព្រឹត្តនោះឯង រមែងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយរាគៈជាដើម ដោយអំណាចការប្រកបគ្នា ព្រោះហេតុនោះទើបមានឈ្មោះច្រើនយ៉ាង មានជាអាទិ៍ថា **សរាគា** ប្រកបដោយរាគៈ ការប្រព្រឹត្តប្រកបដោយច្រើនប្រការ មានការកើតរួមគ្នា រលត់ជាមួយគ្នា មានវត្ថុរួមគ្នា និងអារម្មណ៍រួមគ្នា ស្មើដោយរាគៈជាដើម ព្រោះហេតុនោះទើបបាន **ឈ្មោះច្រើនយ៉ាង** មានជាអាទិ៍ថា រាគសម្បយុត្តា ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះការប្រព្រឹត្តនោះ មិនប្រកបដោយកម្ម

ឧទ្ធច្ចៈ ប្រព្រឹត្តជាមួយវិចិកិច្ឆា បានដល់ ប្រព្រឹត្តដោយការស្ទុះទៅនៃមោហៈ គឺ អវិជ្ជានុស័យ ។

បទថា **សានុសយា ចរតិ** ប្រព្រឹត្តជាមួយអនុស័យ សូម្បីក្នុងបទនេះ ក៏គួរធ្វើអនុស័យមួយ ៗ ឲ្យជាមូល តាមន័យដែលពោលហើយនោះឯង ហើយប្រកបការប្រព្រឹត្តជាមួយអនុស័យ ដោយអំណាចអនុស័យដ៏សេសដែលមានក្នុងចិត្តនោះ ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **រាគសម្បយុត្តា** ប្រព្រឹត្តប្រកបដោយរាគៈ ជាពាក្យវេចនៈនៃការប្រព្រឹត្តជាមួយរាគៈជាដើមនោះឯង ។

ពិតណាស់ ការប្រព្រឹត្តនោះឯង រមែងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយរាគៈជាដើម ដោយអំណាចការប្រកបគ្នា ព្រោះហេតុនោះទើបមានឈ្មោះច្រើនយ៉ាង មានជាអាទិ៍ថា **សរាគា** ប្រកបដោយរាគៈ ការប្រព្រឹត្តប្រកបដោយច្រើនប្រការ មានការកើតរួមគ្នា រលត់ជាមួយគ្នា មានវត្ថុរួមគ្នា និងអារម្មណ៍រួមគ្នា ស្មើដោយរាគៈជាដើម ព្រោះហេតុនោះទើបបាន **ឈ្មោះច្រើនយ៉ាង** មានជាអាទិ៍ថា រាគសម្បយុត្តា ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះការប្រព្រឹត្តនោះ មិនប្រកបដោយកម្ម

និងកើតក្នុងលំដាប់មគ្គក្តី កើតក្នុងលំដាប់ផលក្តី ។ លោកបំណង យកសូម្បីទាំងពីរយ៉ាង ។

ក្នុងបទមានជាអាទិ៍ថា **វីរាគា ចរតិ** ប្រព្រឹត្តមិនមានរាគៈ គប្បីជ្រាបការមិនមានរាគៈជាដើម ដោយការកម្ចាត់រាគៈជាដើម ។ ដោយអត្ថត្រឹមតែការមិនមានរាគៈជាដើម ក្នុងវិញ្ញាណចរិយា ។

បទថា **ញាតេ** ក្នុងអារម្មណ៍ដែលដឹង គឺ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលដឹងតាមសេចក្តីពិត ។ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ សម្តែងដល់ការប្រមូលគ្នានៃចរិយា ៣ ដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **អញ្ញា វិញ្ញាណចរិយា** ។ ព្រោះវិញ្ញាណចរិយា មានអហេតុកចិត្តកើតឡើង ដោយអំណាចត្រឹមតែធ្វើនាទីដែលដឹង ។ អញ្ញាណចរិយាដោយអំណាចអកុសលចិត្តកើតឡើង ១២ ដួង មាននាទីមិនដឹង ។ ញាណចរិយាដោយអំណាច **នៃវិបស្សនា មគ្គ ផល ធ្វើនាទីដឹងដោយវិសេស** ។

គប្បីជ្រាបថា ចរិយាទាំងនេះ មានការប្រមូលគ្នា ។ មានសហេតុកកាមាវចរជាកិរិយា កុសល វៀរវិបស្សនា មានសហេតុកកាមាវចរជាវិបាក ហើយរូបាវចរកុសល អរូបាវចរកុសល

នឹងកើតក្នុងលំដាប់មគ្គក្តី កើតក្នុងលំដាប់ផលក្តី ។ លោកបំណង យកសូម្បីទាំងពីរយ៉ាង ។

ក្នុងបទមានជាអាទិ៍ថា **នីរាគា ចរតិ** ប្រព្រឹត្តមិនមានរាគៈ គប្បីជ្រាបការមិនមានរាគៈជាដើម ដោយការកម្ចាត់រាគៈជាដើម ។ ដោយអត្ថត្រឹមតែការមិនមានរាគៈជាដើម ក្នុងវិញ្ញាណចរិយា ។

បទថា **ញាតេ** ក្នុងអារម្មណ៍ដែលដឹង គឺ ក្នុងអារម្មណ៍ ដែលដឹងតាមសេចក្តីពិត ។ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ សម្តែងដល់ការ រួបរួមគ្នានៃចរិយា ៣ ដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **អញ្ញ វិញ្ញាណ- ចរិយា** ។ ព្រោះវិញ្ញាណចរិយា មានអហេតុកចិត្តកើតឡើង ដោយអំណាចត្រឹមតែធ្វើនាទីដែលដឹង ។ អញ្ញាណចរិយាដោយ អំណាចអកុសលចិត្តកើតឡើង ១២ ដួង មាននាទីមិនដឹង ។ ញាណចរិយាដោយអំណាច **នៃវិបស្សនា មគ្គ ផល ធ្វើនាទីដឹង ដោយវិសេស** ។

គប្បីជ្រាបថា ចរិយាទាំងនេះ មានការរួបរួមគ្នា ។ មាន សហេតុកកាមាវចរជាកិរិយា កុសល វៀរវិបស្សនា មានស- ហេតុកកាមាវចរជាវិបាក ហើយរូបាវចរកុសល អរូបាវចរកុសល

កាម ព្រោះអត្ថថា ឲ្យប្រាថ្នា ។ វត្ថុកាម ឈ្មោះថា **កាម** ព្រោះអត្ថថា ដែលបុគ្គលប្រាថ្នា ។ កាម ២ យ៉ាងនោះ ត្រាច់ទៅក្នុងប្រទេសណា ដោយការប្រព្រឹត្តទៅ ។ ប្រទេសនោះឈ្មោះថា **កាមាវចរ** ព្រោះអត្ថថា ជាទីត្រាច់ទៅនៃកាម ។

ម្យ៉ាងទៀត ប្រទេសនោះជាកាមាវចរ ១១ គឺ អបាយ ៤ មនុស្សលោក ១ និងទេវលោក ៦ ។ ដូចជាបុរសព្រមទាំងឈ្នួញរទេះបានត្រាច់ទៅក្នុងប្រទេសណា ប្រទេសនោះសូម្បីមានសត្វជើង ២ ជើង ៤ ដទៃត្រាច់ទៅ លោកក៏ហៅថា **សសត្ថាវចរ** ជាទីត្រាច់ទៅរបស់ពួកឈ្នួញរទេះ ព្រោះកំណត់ឈ្នួញរទេះទាំងនោះទុកយ៉ាងណា សូម្បីកាលមានរូបាវចរជាដើមពួកដទៃ ត្រាច់ទៅក្នុងប្រទេសនោះ ប្រទេសនោះលោកក៏ហៅថា កាមាវចរនោះឯង ព្រោះកំណត់ រូបាវចរជាដើមទាំងនោះទុកដូច្នោះ ។

លោកពោលថា **កាម** ព្រោះលុបបទក្រោយ ដូចរូបភព លោកពោលថា **រូប** ដូច្នោះ ។ ធម៌ឯណានិមួយ ដែលជាប់ដោយកាមនោះ ឈ្មោះថា **កាមាវចរ** ព្រោះត្រាច់ទៅក្នុងកាមដែរ បានដល់ ប្រទេស ១១ យ៉ាងនេះ ។ សូម្បីថា ធម៌ពួកណាក្នុង

កាម ព្រោះអត្ថថា ឲ្យប្រាថ្នា ។ វត្ថុកាម ឈ្មោះថា **កាម** ព្រោះអត្ថថា ដែលបុគ្គលប្រាថ្នា ។ កាម ២ យ៉ាងនោះ ត្រាច់ទៅក្នុងប្រទេសណា ដោយការប្រព្រឹត្តទៅ ។ ប្រទេសនោះឈ្មោះថា **កាមាវចរ** ព្រោះអត្ថថា ជាទីត្រាច់ទៅនៃកាម ។

មួយ៉ាងទៀត ប្រទេសនោះជាកាមាវចរ ១១ គឺ អបាយ ៤ មនុស្សលោក ១ និងទេវលោក ៦ ។ ដូចជាបុរសព្រមទាំងឈ្នួញរទេះបានត្រាច់ទៅក្នុងប្រទេសណា ប្រទេសនោះសូម្បីមានសត្វជើង ២ ជើង ៤ ដទៃត្រាច់ទៅ លោកក៏ហៅថា **សសត្ថាវចរ** ជាទីត្រាច់ទៅរបស់ពួកឈ្នួញរទេះ ព្រោះកំណត់ឈ្នួញរទេះទាំងនោះទុកយ៉ាងណា សូម្បីកាលមានរូបាវចរជាដើមពួកដទៃ ត្រាច់ទៅក្នុងប្រទេសនោះ ប្រទេសនោះលោកក៏ហៅថា កាមាវចរនោះឯង ព្រោះកំណត់ រូបាវចរជាដើមទាំងនោះទុកដូច្នោះ ។

លោកពោលថា **កាម** ព្រោះលុបបទក្រោយ ដូចរូបភពលោកពោលថា **រូប** ដូច្នោះ ។ ធម៌ឯណានិមួយ ដែលជាប់ដោយកាមនោះ ឈ្មោះថា **កាមាវចរ** ព្រោះត្រាច់ទៅក្នុងកាមដែរបានដល់ ប្រទេស ១១ យ៉ាងនេះ ។ សូម្បីថា ធម៌ពួកណាក្នុង

ទាំងអស់ឲ្យជាពួកដូចគ្នា ទើបធ្វើឲ្យជាឥត្ថីលិង្គថា **កាមាវចរា** ។ រូបភព ជារូបក្នុងបទមានជាដើមថា **រូបាវចរា** ។ ឈ្មោះថា រូបាវចរៈ ព្រោះត្រាច់ទៅក្នុងរូបនោះ ។

អរូបភព ជាអរូប ។ ឈ្មោះថា **អរូបាវចរា** ព្រោះត្រាច់ទៅក្នុងអរូបភូមិនោះ ។

ឈ្មោះថា **បរិយាបន្នា** ព្រោះអត្ថថា រាប់ចូល គឺ ឈាន ចុះខាងក្នុង ក្នុងតេភូមិកវដ្តនោះ ។ ឈ្មោះថា **អបរិយាបន្នា** ព្រោះអត្ថថា មិនរាប់ចូលក្នុងតេភូមិកវដ្តនោះ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងនិទ្ទេសនៃភូមិ មានកាមាវចរភូមិជាដើម ដូចតទៅនេះ ។

បទថា **ហេដ្ឋតោ** ខាងក្រោម គឺ ដោយចំណែកខាងក្រោម ។

បទថា **អវីចិនិរយំ** អវីចិនរក ឈ្មោះអវីចិ ព្រោះអត្ថថា លោកនៃអណ្តាតភ្លើង នៃសត្វ នៃវេទនា គឺ គ្មានចន្លោះ ក្នុងរណ្តៅអវីចិនេះ ។ ឈ្មោះថា **និរយ** ព្រោះអត្ថថា ការចម្រើន គឺសេចក្តីសុខ មិនមានក្នុងនរកនោះ ។ម្យ៉ាងទៀត **និរយ** ព្រោះ

ទាំងអស់ឲ្យជាពួកដូចគ្នា ទើបធ្វើឲ្យជាឥត្ថីលិង្គថា **កាមាវចរា** ។ រូបភព ជារូបក្នុងបទមានជាដើមថា **រូបាវចរា** ។ ឈ្មោះថា រូបាវចរៈ ព្រោះត្រាច់ទៅក្នុងរូបនោះ ។

អរូបភព ជាអរូប ។ ឈ្មោះថា **អរូបាវចរា** ព្រោះត្រាច់ទៅក្នុងអរូបភូមិនោះ ។

ឈ្មោះថា **បរិយាបន្នា** ព្រោះអត្ថថា រាប់ចូល គឺ ឈានចុះខាងក្នុង ក្នុងតេភូមិកវដ្តនោះ ។ ឈ្មោះថា **អបរិយាបន្នា** ព្រោះអត្ថថា មិនរាប់ចូលក្នុងតេភូមិកវដ្តនោះ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងនិទ្ទេសនៃភូមិ មានកាមាវចរភូមិជាដើម ដូចតទៅនេះ ។

បទថា **ហេដ្ឋតោ** ខាងក្រោម គឺ ដោយចំណែកខាងក្រោម ។

បទថា **អវីចិនិរយំ** អវីចិនរក ឈ្មោះអវីចិ ព្រោះអត្ថថា លោកនៃអណ្តាតភ្លើង នៃសត្វ នៃវេទនា គឺ គ្មានចន្លោះ ក្នុងរណ្តៅអវីចិនេះ ។ ឈ្មោះថា **និរយ** ព្រោះអត្ថថា ការចម្រើន គឺសេចក្តីសុខ មិនមានក្នុងនរកនោះ ។ម្យ៉ាងទៀត **និរយ** ព្រោះ

ការប្រព្រឹត្តទៅ សំដៅដល់កើតខាងក្រោមអវីចិនរក ។ រមែង ធ្វើការសង្គ្រោះខន្ធជាដើមទាំងនោះ ។ ព្រោះខន្ធជាដើមទាំងនោះ ឈ្មោះថា **អវចរ** ព្រោះឈានចុះការត្រាច់ទៅ ។ ហើយត្រាច់ ទៅក្នុងចំណែកខាងក្រោម ។

បទថា **ឯត្ថ បរិយាបន្នា** ដែលរាប់ចូលក្នុងឱកាសនេះ ដោយបទនេះ ព្រោះខន្ធជាដើមទាំងនេះ ត្រាច់ទៅក្នុងឱកាសនេះ ឈ្មោះថា រមែងត្រាច់ទៅសូម្បីក្នុងឱកាសដទៃ ។ តែមិនរាប់ចូល ក្នុងឱកាសនោះ ។ ដូច្នោះកាលខន្ធជាដើមទាំងនោះ ត្រាច់ទៅ សូម្បីក្នុងទីដទៃ រមែងជាចំណែកដែលលោកកំណត់យក ។

ឥឡូវនេះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរកាលនឹងសម្តែងធម៌រាប់ចូលក្នុង ឱកាសនេះ ដោយភាពជាបច្ច័យនៃការសួនរួចាកក្រុម និងដោយ ភាពជារបស់ពិត ទើបពោលថា **ខន្ធធាតុអាយតនា** ជាអាទិ៍ ។

បទថា **ព្រហ្មលោកំ** ព្រហ្មលោក គឺ ឋានរបស់ព្រហ្ម ដែលបានដល់ភូមិនៃបឋមឈាន ។ បទថា **អកនិដ្ឋេ** ទេពជាន់ អកនិដ្ឋៈ គឺ មិនមែនកនិដ្ឋៈ ព្រោះអត្ថថា ខ្ពង់ខ្ពស់ ។

បទថា **សមាបន្នស្ស** គឺ ចូលសមាបត្តិ ។ ដោយបទនេះ

ការប្រព្រឹត្តទៅ សំដៅដល់កើតខាងក្រោមអវីចិនរក ។ រមែងធ្វើការសង្គ្រោះខន្ធជាដើមទាំងនោះ ។ ព្រោះខន្ធជាដើមទាំងនោះឈ្មោះថា **អវចរា** ព្រោះឈានចុះការត្រាច់ទៅ ។ ហើយត្រាច់ទៅក្នុងចំណែកខាងក្រោម ។

បទថា **ឯត្ថ បរិយាបន្នា** ដែលរាប់ចូលក្នុងឱកាសនេះ ដោយបទនេះ ព្រោះខន្ធជាដើមទាំងនេះ ត្រាច់ទៅក្នុងឱកាសនេះ ឈ្មោះថា រមែងត្រាច់ទៅសូម្បីក្នុងឱកាសដទៃ ។ តែមិនរាប់ចូលក្នុងឱកាសនោះ ។ ដូច្នោះកាលខន្ធជាដើមទាំងនោះ ត្រាច់ទៅសូម្បីក្នុងទីដទៃ រមែងជាចំណែកដែលលោកកំណត់យក ។

ឥឡូវនេះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរកាលនឹងសម្តែងធម៌រាប់ចូលក្នុងឱកាសនេះ ដោយភាពជាបច្ច័យនៃការសូន្យចាកក្រុម និងដោយភាពជារបស់ពិត ទើបពោលថា **ខន្ធធាតុអាយតនា** ជាអាទិ៍ ។

បទថា **ព្រហ្មលោកំ** ព្រហ្មលោក គឺ ឋានរបស់ព្រហ្មដែលបានដល់ភូមិនៃបឋមឈាន ។ បទថា **អកនិដ្ឋេ** ទេពជាន់អកនិដ្ឋៈ គឺ មិនមែនកនិដ្ឋៈ ព្រោះអត្ថថា ខ្ពង់ខ្ពស់ ។

បទថា **សមាបន្នស្ស** គឺ ចូលសមាបត្តិ ។ ដោយបទនេះ

បទថា អសង្ខតា ច ធាតុ អសង្ខតធាតុ គឺ និព្វានធាតុ ដែលបច្ច័យមិនបានតាក់តែង ។

បទថា **អបរាបិ ចតស្សោ ភូមិយោ** ភូមិ ៤ ប្រការទៀត គប្បីជ្រាបដោយអំណាចចតុក្កៈមួយ ។ ។

បទថា **ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា** សតិប្បដ្ឋាន ៤ បានដល់ កាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន វេទនានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ចិត្តា-នុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ។

មានអធិប្បាយដូច្នេះ ឈ្មោះថា បដ្ឋានំ ព្រោះអត្ថថា តាំងទុក សេចក្តីថា ចូលទៅតាំងទុក គឺ ប្រព្រឹត្តទៅរឿយ ៗ ។ សតិនោះឯងតាំងទុក ឈ្មោះថា **សតិប្បដ្ឋាន** ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **សតិ** ព្រោះអត្ថថា ការរលឹក ។ ឈ្មោះថា **បដ្ឋានំ** ព្រោះអត្ថថា ចូលទៅតាំងទុក ។ សតិនោះផង ជាបដ្ឋាន គឺ ការចូលទៅតាំងទុកផង ឈ្មោះថា **សតិប្បដ្ឋាន** ។ ឈ្មោះថា **សតិប្បដ្ឋាន** ទាំងឡាយ ព្រោះសតិទាំងនោះច្រើនដោយអារម្មណ៍ ។

បទថា **ចត្តារោ** **សម្មប្បធានា** សម្មប្បធាន ៤ គឺ ធ្វើសេចក្តីព្យាយាមមិនឲ្យអកុសល ដែលនៅមិនទាន់កើតមិនឲ្យកើត

បទថា អសង្ខតា ច ធាតុ អសង្ខតធាតុ គឺ និព្វានធាតុ ដែលបច្ច័យមិនបានតាក់តែង ។

បទថា **អបរាបិ ចតស្សោ ភូមិយោ** ភូមិ ៤ ប្រការទៀត គប្បីជ្រាបដោយអំណាចចតុក្កៈមួយ ៗ ។

បទថា **ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា** សតិបដ្ឋាន ៤ បានដល់ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋាន វេទនានុបស្សនាសតិបដ្ឋាន ចិត្តា-នុបស្សនាសតិបដ្ឋាន ធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋាន ។

មានអធិប្បាយដូច្នេះ ឈ្មោះថា បដ្ឋានំ ព្រោះអត្ថថា តាំងទុក សេចក្តីថា ចូលទៅតាំងទុក គឺ ប្រព្រឹត្តទៅរឿយ ៗ ។ សតិនោះឯងតាំងទុក ឈ្មោះថា **សតិបដ្ឋាន** ។ មយ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **សតិ** ព្រោះអត្ថថា ការរលឹក ។ ឈ្មោះថា **បដ្ឋានំ** ព្រោះអត្ថថា ចូលទៅតាំងទុក ។ សតិនោះផង ជាបដ្ឋាន គឺ ការចូលទៅតាំងទុកផង ឈ្មោះថា **សតិបដ្ឋាន** ។ ឈ្មោះថា **សតិបដ្ឋាន** ទាំងឡាយ ព្រោះសតិទាំងនោះច្រើនដោយអារម្មណ៍ ។

បទថា **ចត្តារោ** សម្មប្បធានា សម្មប្បធាន ៤ គឺ ធ្វើសេចក្តីព្យាយាមមិនឲ្យអកុសល ដែលនៅមិនទាន់កើតមិនឲ្យកើត

អត្ថថា ចូលទៅសម្ព័ន្ធអារម្មណ៍ ។

បទថា **ចតស្សោ អប្បមញ្ញាយោ** អប្បមញ្ញា ៤ បានដល់ មេត្តា ករុណា មុទិតា ឧបេក្ខា ។ ឈ្មោះថា **អប្បមញ្ញា** ដោយការផ្សាយទៅមិនមានប្រមាណ ។ ពិតណាស់ អប្បមញ្ញាទាំងនោះ រមែងផ្សាយទៅកាន់សត្វទាំងឡាយរកប្រមាណមិនបាន ដោយអំណាចនៃអារម្មណ៍ ។ ឬថា ផ្សាយទៅដោយអំណាចការផ្សាយទៅ ដោយមិនមានសល់សូម្បីសត្វមួយ ព្រោះហេតុនោះ លោកទើបពោលថា អប្បមញ្ញាយោ ដោយអំណាចការផ្សាយទៅមិនមានប្រមាណ ។

បទថា **ចតស្សោ អរូបសមាបត្តិយោ** អរូបសមាបត្តិ ៤ បានដល់ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ។

បទថា **ចតស្សោ បដិសម្ភិទា** បដិសម្ភិទា ៤ មានសេចក្តីដូចបានពោលទុកហើយ ។

បទថា **ចតស្សោ បដិបទា** បដិបទា ៤ បានដល់ បដិបទា

អត្ថថា ចូលទៅសម្ព័ន្ធអារម្មណ៍ ។

បទថា **ចតស្សោ អប្បមញ្ញាយោ** អប្បមញ្ញា ៤ បានដល់ មេត្តា ករុណា មុទិតា ឧបេក្ខា ។ ឈ្មោះថា **អប្បមញ្ញា** ដោយការផ្សាយទៅមិនមានប្រមាណ ។ ពិតណាស់ អប្បមញ្ញាទាំងនោះ រមែងផ្សាយទៅកាន់សត្វទាំងឡាយរកប្រមាណមិនបាន ដោយអំណាចនៃអារម្មណ៍ ។ ឬថា ផ្សាយទៅដោយអំណាចការផ្សាយទៅ ដោយមិនមានសល់សូម្បីសត្វមួយ ព្រោះហេតុនោះ លោកទើបពោលថា អប្បមញ្ញាយោ ដោយអំណាចការផ្សាយទៅមិនមានប្រមាណ ។

បទថា **ចតស្សោ អរូបសមាបត្តិយោ** អរូបសមាបត្តិ ៤ បានដល់ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ។

បទថា **ចតស្សោ បដិសម្ភិទា** បដិសម្ភិទា ៤ មានសេចក្តីដូចបានពោលទុកហើយ ។

បទថា **ចតស្សោ បដិបទា** បដិបទា ៤ បានដល់ បដិបទា

ជាំ ១ ។

គប្បីជ្រាបថា លោកពោលដល់ឈានមានអារម្មណ៍ ដោយអារម្មណ៍ទាំងឡាយ ដោយមិនតាំងចិត្តទៀងទាត់ កំណត់អារម្មណ៍ មានកសិណជាដើម ។

បទថា **ចត្តារោ អរិយវំសា** អរិយវង្ស ៤ សេចក្តីថា ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធជាម្ចាស់ សាវ័កនៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ លោកពោលថា ជាព្រះអរិយៈ ។ វង្ស វែង្ស បវេណី របស់ព្រះអរិយៈទាំងនោះ ឈ្មោះថា វង្សរបស់ព្រះអរិយៈ ។ វង្សរបស់ព្រះអរិយៈទាំងនោះតើដូចម្តេច ? ធម៌ ៤ ទាំងនេះ គឺ សន្តោសដោយចីវរ ១ , សន្តោសដោយបិណ្ឌបាត ១ , សន្តោសដោយសេនាសនៈ ១ , ត្រេកអរក្នុងភាវនា ១ ។ កាលពោលដល់សន្តោសដោយបិណ្ឌបាត លោកពោលដល់ សន្តោសដោយគិលានបច្ច័យ ព្រោះភិក្ខុណាសន្តោសក្នុងបិណ្ឌបាត ។ ភិក្ខុនោះនឹងមិនសន្តោសដោយគិលានបច្ច័យបាន យ៉ាងណា ។

បទថា **ចត្តារិ សង្គហវត្ថូនិ** សង្គហវត្ថុ ៤ បានដល់ សង្គហវត្ថុ ៤ ទាំងនេះ គឺ ទាន ១ បេយ្យវជ្ជៈ ១ អត្ថចរិយា ១

ធំ ១ ។

គប្បីជ្រាបថា លោកពោលដល់ឈានមានអារម្មណ៍ ដោយអារម្មណ៍ទាំងឡាយ ដោយមិនតាំងចិត្តទៀងទាត់ កំណត់អារម្មណ៍ មានកសិណជាដើម ។

បទថា **ចត្តារោ អរិយវំសា** អរិយវង្ស ៤ សេចក្តីថា ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធជាម្ចាស់ សាវ័កនៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ លោកពោលថា ជាព្រះអរិយៈ ។ វង្ស ខែ្ស បវេណី របស់ព្រះអរិយៈទាំងនោះ ឈ្មោះថា វង្សរបស់ព្រះអរិយៈ ។ វង្សរបស់ព្រះអរិយៈទាំងនោះតើដូចម្តេច ? ធម៌ ៤ ទាំងនេះ គឺ សន្តោសដោយចីវរ ១ , សន្តោសដោយបិណ្ឌបាត ១ , សន្តោសដោយសេនាសនៈ ១ , ត្រេកអរក្នុងភាវនា ១ ។ កាលពោលដល់សន្តោសដោយបិណ្ឌបាត លោកពោលដល់ សន្តោសដោយគិលានប្បច្ច័យ ព្រោះភិក្ខុណាសន្តោសក្នុងបិណ្ឌបាត ។ ភិក្ខុនោះនឹងមិនសន្តោសដោយគិលានប្បច្ច័យបាន យ៉ាងណា ។

បទថា **ចត្តារិ សង្គហវត្ថូនិ** សង្គហវត្ថុ ៤ បានដល់ សង្គហវត្ថុ ៤ ទាំងនេះ គឺ ទាន ១ បេយ្យវជ្ជៈ ១ អត្ថចរិយា ១

ចក្ក មាន ៥ យ៉ាង គឺ ចក្រធ្វើដោយឈើ ១ ចក្រធ្វើដោយកែវ ១ ចក្ក គឺ ធម៌ ១ ចក្ក គឺ ឥរិយាបថ ១ ចក្ក គឺ សម្បត្តិ ១ ។

ចក្កធ្វើដោយឈើ ក្នុងបទថា ខ្ញុំម្ចាស់ទេវៈ ចក្កនោះសម្រេចហើយ ៦ ខែ ខ្វះ ៦ យប់ ។ ចក្កធ្វើដោយកែវក្នុង បទថា **កំណត់យកដោយចក្កវិលទៅ** ។ ចក្ក គឺ ធម៌ក្នុងបទថា **ចក្កដែលតថាគតឲ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ** ។ ចក្ក គឺ ឥរិយាបថ ក្នុងបទថា **សរីរយន្តមានចក្ក ៤ មានទ្វារ ៩** ។

ពាក្យថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយចក្ក ៤ យ៉ាងទាំងនេះ , ចក្ក ៤ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដល់ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ អ្នកមកប្រជុំព្រមគ្នាហើយ , ចក្ក ៤ យ៉ាង គឺអ្វីខ្លះ ? គឺ **បដិរូបទេសវាស ១ សប្បុរិសាបស្សយ ១ អត្តសម្មាបណិធិ ១ បុព្វេកតបុញ្ញតា ១** នេះឈ្មោះថា ចក្ក គឺ សម្បត្តិ ។ ក្នុងទីនេះលោកបំណងយកចក្ក គឺ សម្បត្តិនោះឯង ។

ក្នុងបទទាំងនោះបទថា **បដិរូបទេសវាសោ** នៅក្នុងប្រទេសដ៏សមគួរ បានដល់ បរិស័ទ ៤ ប្រាកដក្នុងប្រទេសណា ។ នៅក្នុងប្រទេសដ៏សមគួរបែបនោះ ។

ចក្ក មាន ៥ យ៉ាង គឺ ចក្កធ្វើដោយឈើ ១ ចក្កធ្វើដោយកែវ ១ ចក្ក គឺ ធម៌ ១ ចក្ក គឺ ឥរិយាបថ ១ ចក្ក គឺ សម្បត្តិ ១ ។

ចក្កធ្វើដោយឈើ ក្នុងបទថា ខ្ញុំម្ចាស់ទេវៈ ចក្កនោះសម្រេចហើយ ៦ ខែ ខ្វះ ៦ យប់ ។ ចក្កធ្វើដោយកែវក្នុង បទថា **កំណត់យកដោយចក្កវិលទៅ** ។ ចក្ក គឺ ធម៌ក្នុងបទថា **ចក្កដែលតថាគតឲ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ** ។ ចក្ក គឺ ឥរិយាបថ ក្នុងបទថា **សរីរយន្តមានចក្ក ៤ មានទ្វារ ៩** ។

ពាក្យថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយចក្ក ៤ យ៉ាងទាំងនេះ , ចក្ក ៤ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដល់ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ អ្នកមកប្រជុំព្រមគ្នាហើយ , ចក្ក ៤ យ៉ាង គឺអ្វីខ្លះ ? គឺ **បដិរូបទេសវាស ១ សប្បុរិសាបស្សយ ១ អត្តសម្មាបណិធិ ១ បុព្វេកតបុញ្ញតា ១** នេះឈ្មោះថា ចក្ក គឺ សម្បត្តិ ។ ក្នុងទីនេះ លោកបំណងយកចក្ក គឺ សម្បត្តិនោះឯង ។

ក្នុងបទទាំងនោះបទថា **បដិរូបទេសវាសោ** នៅក្នុងប្រទេសដ៏សមគួរ បានដល់ បរិស័ទ ៤ ប្រាកដក្នុងប្រទេសណា ។ នៅក្នុងប្រទេសដ៏សមគួរបែបនោះ ។

និព្វាន ដោយអំណាចនៃអនភិជ្ឈាក្តី ឈ្មោះថា ធម្មបទ គឺ **អនភិជ្ឈា** ។

ការមិនក្រោធក្តី ការសម្រេចឈានជាដើម ដោយអំណាចមេត្តាជាគោលក្តី ឈ្មោះថា ធម្មបទ គឺ **អព្យាបាទ** ។

ការតាំងសតិទុកប្រពៃក្តី ការសម្រេចឈានជាដើមដោយសតិជាប្រធានក្តី ឈ្មោះថា ធម្មបទ គឺ **សម្មាសតិ** ។

សមាបត្តិ ៨ ក្តី ការសម្រេចឈានជាដើម ដោយសមាបត្តិ ៨ ជាប្រធានក្តី ឈ្មោះថា ធម្មបទ គឺ សម្មាសមាធិ ។

ម្យ៉ាងទៀត ការសម្រេចឈានជាដើម ដោយអំណាចអសុភ ១០ ឈ្មោះថា ធម្មបទ គឺ **អនភិជ្ឈា** ។ សម្រេចឈានដោយអំណាចព្រហ្មវិហារ ៤ ឈ្មោះថា ធម្មបទ គឺ អព្យាបាទ ។ សម្រេចឈាន ដោយអំណាចអនុស្សតិ ១០ និងអាហារេបដិកូលសញ្ញា ឈ្មោះថា ធម្មបទ គឺ **សម្មាសតិ** ។ សម្រេចឈានដោយអំណាចកសិណ ១០ និងអានាបានស្សតិ ឈ្មោះថា ធម្មបទ គឺ សម្មាសមាធិ ។ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

បទថា **ឥមា ចតស្សោ ភូមិយោ** ភូមិ ៤ ទាំងនេះ គប្បី

និព្វាន ដោយអំណាចនៃអនភិជ្ឈាក្តី ឈ្មោះថា ធម្មបទ គឺ **អនភិជ្ឈា** ។

ការមិនក្រោធក្តី ការសម្រេចឈានជាដើម ដោយអំណាចមេត្តាជាគោលក្តី ឈ្មោះថា ធម្មបទ គឺ **អព្យាបាទ** ។

ការតាំងសតិទុកប្រពៃក្តី ការសម្រេចឈានជាដើមដោយសតិជាប្រធានក្តី ឈ្មោះថា ធម្មបទ គឺ **សម្មាសតិ** ។

សមាបត្តិ ៨ ក្តី ការសម្រេចឈានជាដើម ដោយសមាបត្តិ ៨ ជាប្រធានក្តី ឈ្មោះថា ធម្មបទ គឺ **សម្មាសមាធិ** ។

ម្យ៉ាងទៀត ការសម្រេចឈានជាដើម ដោយអំណាចអសុភ ១០ ឈ្មោះថា ធម្មបទ គឺ **អនភិជ្ឈា** ។ សម្រេចឈានដោយអំណាចព្រហ្មវិហារ ៤ ឈ្មោះថា ធម្មបទ គឺ **អព្យាបាទ** ។ សម្រេចឈាន ដោយអំណាចអនុស្សតិ ១០ និងអាហារេបដិកូលសញ្ញា ឈ្មោះថា ធម្មបទ គឺ **សម្មាសតិ** ។ សម្រេចឈានដោយអំណាចកសិណ ១០ និងអានាបានស្សតិ ឈ្មោះថា ធម្មបទ គឺ **សម្មាសមាធិ** ។ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

បទថា **ឥមា ចតស្សោ ភូមិយោ** ភូមិ ៤ ទាំងនេះ គប្បី

សម្លាប់សត្វ ១ លួចទ្រព្យគេ ១ ប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាម ១ ។ **វចីទុច្ចរិត** ៤ គឺ និយាយកុហក ១ និយាយចាក់ដោត ១ និយាយសម្តីគ្រោតគ្រាត ១ និយាយពាក្យឥតប្រយោជន៍ ១ ។ **មនោ-ទុច្ចរិត** ៣ គឺ សំឡឹងរំពៃចង់បានរបស់គេ ១ ព្យាបាទគេ ១ ឃើញខុស ១ ។

ម្យ៉ាងទៀត សូម្បីទាំងកុសល និងអកុសល លោកក៏ពោលថា **កម្មបថ** ព្រោះឲ្យកើតបដិសន្ធិ ។ សល់អំពីការដែលពោលហើយ លោកមិនពោលថា កម្មបថ ព្រោះមិនមានចំណែកក្នុងការឲ្យបដិសន្ធិ ។ គប្បីជ្រាបថា សូម្បីកុសល និងអកុសលដ៏សេស លោកក៏កាន់យកសំដៅដល់កុសល និងអកុសលដែលគ្រោតគ្រាត ។

បទថា **រូបំ** បានដល់ រូប ២៨ ដោយប្រភេទជាភូតរូប និងឧបាទាយរូប ។

បទថា **វិបាកំ** បានដល់ វិបាក ២៣ ដោយអំណាចនៃកាមាវចរកុសលវិបាក ១៦ ។ អកុសលវិបាក ៧ ។

បទថា **កិរិយំ** បានដល់ កាមាវចរកិរិយា ១១ ដោយអំណាច

សម្លាប់សត្វ ១ លួចទ្រព្យគេ ១ ប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាម ១ ។ **វចីទុច្ចរិត** ៤ គឺ និយាយកុហក ១ និយាយចាក់ដោត ១ និយាយសម្ដីគ្រោតគ្រាត ១ និយាយពាក្យឥតប្រយោជន៍ ១ ។ **មនោ-ទុច្ចរិត** ៣ គឺ សំឡឹងរំពៃចង់បានរបស់គេ ១ ព្យាបាទគេ ១ ឃើញខុស ១ ។

ម្យ៉ាងទៀត សូម្បីទាំងកុសល និងអកុសល លោកក៏ពោលថា **កម្មបថ** ព្រោះឲ្យកើតបដិសន្ធិ ។ សល់អំពីការដែលពោលហើយ លោកមិនពោលថា កម្មបថ ព្រោះមិនមានចំណែកក្នុងការឲ្យបដិសន្ធិ ។ គប្បីជ្រាបថា សូម្បីកុសល និងអកុសលដ៏សេស លោកក៏កាន់យកសំដៅដល់កុសល និងអកុសលដែលគ្រោតគ្រាត ។

បទថា **រូបំ** បានដល់ រូប ២៨ ដោយប្រភេទជាភូតរូប និងឧបាទាយរូប ។

បទថា **វិបាកំ** បានដល់ វិបាក ២៣ ដោយអំណាចនៃកាមាវចរកុសលវិបាក ១៦ ។ អកុសលវិបាក ៧ ។

បទថា **កិរិយំ** បានដល់ កាមាវចរកិរិយា ១១ ដោយអំណាច

ភវង្គ និងចុតិ របស់បុគ្គលអ្នកកើតក្នុងព្រហ្មលោក ដោយអំណាចនៃវិបាក ។ លោកមិនបានពោលដល់កិរិយា ដែលជាអព្យាក្រិតក្នុងឈានសមាបត្តិដែលជារូបាវចរ និងអរូបាវចរ ។ សូម្បីលោកមិនបានពោលទុកក៏ពិត គប្បីជ្រាបថា កាលលោកពោលដល់កុសល ក៏ជាការពោលដល់កិរិយាជាអព្យាកតៈទុកផង ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅស្មើគ្នាដោយកុសលមែនពិត ។ គប្បីជ្រាបក្នុងមាតិកានេះក្នុងបដ្ឋាន លោកសង្គ្រោះកិរិយាជវន ដោយសព្ទកុសលជវនថា កាលកុសលអកុសលរលត់ វិបាករមែងកើតឡើង ព្រោះកុសលអកុសលនោះជាអារម្មណ៍ ។

បទថា **សាមញ្ញផលានិ** បានដល់សាមញ្ញផល ៤ ។ ដោយបទនេះ លោកពោលដល់លោកុត្តរវិបាកជាអព្យាកត ។ បទថា **និព្វានំ** បានដល់ និព្វាន ជាអព្យាក្រិត ។

បទថា **បាមុជ្ជមូលកា** គឺ មានបាមោជ្ជៈជាខាងដើម ។ ព្រោះប្រកបដោយសេចក្ដីរីករាយ ។

ក្នុងបទថា អនិច្ចតោ មនសិករោតោ បាមុជ្ជំ ជាយតិ នេះមានសេចក្ដីថា កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយប្រពៃ រមែងកើតបា-

ភវង្គ និងចុតិ របស់បុគ្គលអ្នកកើតក្នុងព្រហ្មលោក ដោយអំណាចនៃវិបាក ។ លោកមិនបានពោលដល់កិរិយា ដែលជាអព្យាក្រិតក្នុងឈានសមាបត្តិដែលជារូបាវចរ និងអរូបាវចរ ។ សូម្បីលោកមិនបានពោលទុកក៏ពិត គប្បីជ្រាបថា កាលលោកពោលដល់កុសល ក៏ជាការពោលដល់កិរិយាជាអព្យាកតៈទុកផង ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅស្មើគ្នាដោយកុសលមែនពិត ។ គប្បីជ្រាបក្នុងមាតិកានេះក្នុងបដ្ឋាន លោកសង្គ្រោះកិរិយាជវន ដោយសព្ទកុសល-ជវនថា កាលកុសលអកុសលរលត់ វិបាករមែងកើតឡើង ព្រោះកុសលអកុសលនោះជាអារម្មណ៍ ។

បទថា **សាមញ្ញផលានិ** បានដល់សាមញ្ញផល ៤ ។ ដោយបទនេះ លោកពោលដល់លោកុត្តរវិបាកជាអព្យាកត ។ បទថា **និព្វានំ** បានដល់ និព្វាន ជាអព្យាក្រិត ។

បទថា **បាមុជ្ជមូលកា** គឺ មានបាមោជ្ជៈជាខាងដើម ។ ព្រោះប្រកបដោយសេចក្តីរីករាយ ។

ក្នុងបទថា អនិច្ចតោ **មនសិករោតោ បាមុជ្ជំ** ជាយតិ នេះមានសេចក្តីថា កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយប្រពៃ រមែងកើតបា-

កាលណាពិចារណាឃើញការកើត
និងការរលត់នៃខន្ធទាំងឡាយ កាល
នោះ រមែងបានបីតិ និងបាមោជ្ជៈ
នោះ ជាអមតៈរបស់អ្នកដឹងច្បាស់
ទាំងឡាយ ។

តែក្នុងទីនេះគប្បីកាន់យកសេចក្ដីរីករាយ ព្រោះការពិចារណាកលាបៈជាបច្ច័យ ។ ភាពជាអ្នកដល់នូវសេចក្ដីរីករាយ ឈ្មោះថា **បាមុជ្ជំ** គឺ បីតិមានកម្លាំងខ្សោយ ។ គប្បីឃើញថា **ប** អក្សរ ចុះក្នុងអត្ថនៃអាទិកម្ម ។

បទថា **បមុទិតស្ស** ដល់កាវៈបាមោជ្ជៈ បានដល់ សេចក្ដីរីករាយ គឺ ត្រេកអរ ដោយសេចក្ដីរីករាយនោះ ។ បាឋៈថា **បមោទិតស្ស** ខ្លះ, សេចក្ដីដូចគ្នា ។

បទថា **បីតិ** បានដល់ បីតិមានកម្លាំង ។ បទថា **បីតិមនស្ស** ចិត្តមានបីតិ គឺ ចិត្តប្រកបដោយបីតិ ។ គប្បីឃើញថា លុប **យុត្ត** ស័ព្ទចេញ ដូចបទថា **អស្សរថោ** រថទឹមដោយសេះ ។ បទថា **កាយោ** បានដល់ នាមកាយ ឬរូបកាយ ។ បទថា

កាលណាពិចារណាឃើញការកើត
និងការរលត់នៃខន្ធទាំងឡាយ កាល
នោះ **រមែងបានបីតិ និងបាមោជ្ជៈ**
នោះ ជាអមតៈរបស់អ្នកដឹងច្បាស់
ទាំងឡាយ ។

តែក្នុងទីនេះគប្បីកាន់យកសេចក្តីរីករាយ ព្រោះការពិចា-រណាកលាបៈជាបច្ច័យ ។ ភាពជាអ្នកដល់នូវសេចក្តីរីករាយ ឈ្មោះថា **បាមុជ្ជំ** គឺ បីតិមានកម្លាំងខ្សោយ ។ គប្បីឃើញថា **ប** អក្សរ ចុះក្នុងអត្ថនៃអាទិកម្ម ។

បទថា **បមុទិតស្ស** ដល់កាលៈបាមោជ្ជៈ បានដល់ សេចក្តីរីករាយ គឺ ត្រេកអរ ដោយសេចក្តីរីករាយនោះ ។ បាឋៈថា **បមោទិតស្ស** ខ្លះ , សេចក្តីដូចគ្នា ។

បទថា **បីតិ** បានដល់ បីតិមានកម្លាំង ។ បទថា **បីតិ-មនស្ស** ចិត្តមានបីតិ គឺ ចិត្តប្រកបដោយបីតិ ។ គប្បីឃើញថា លុប **យុត្ត** សព្ទចេញ ដូចបទថា **អស្សរថោ** រថទឹមដោយសេះ ។ បទថា **កាយោ** បានដល់ នាមកាយ ឬរូបកាយ ។ បទថា

រមែងនឿយណាយ គឺ នឿយណាយក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ព្រោះប្រកបដោយវិបស្សនាញាណ ៩ យ៉ាង ។

បទថា **និព្វិន្ទំ វិរជ្ជតិ** កាលនឿយណាយ រមែងលះបង់ការកំណត់ គឺ កាលញុំាងវិបស្សនាឲ្យកើតឡើងដល់ថ្នាក់កំពូល ជាការលះបង់ពីសង្ខារដែលប្រកបដោយមគ្គញ្ញាណ ។

បទថា **វិរាគា វិមុច្ចតិ** ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ចិត្តរមែងរួចផុត គឺ ចិត្តរមែងរួចផុត ដោយបង្អោនទៅក្នុងនិព្វាន គឺ ផលវិមុត្តិ ព្រោះមគ្គជាហេតុ ដែលបានដល់ វិរាគៈ ។ តែក្នុងគម្ពីរខ្លះក្នុងវារៈនេះ លោកសរសេរន័យក្នុងសច្ចៈទុកមានជាដើមថា ដឹងតាមសេចក្តីពិតថា នេះទុក្ខ ដោយចិត្តតាំងមាំ ។ មយ៉ាងទៀត ក្នុងគម្ពីរខ្លះលោកសរសេរទុកន័យក្នុងសច្ចៈនោះ ដោយន័យមានជាដើមថា រមែងធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយប្រពៃថា នេះទុក្ខ ។ សូម្បីក្នុង ២ វារៈនោះ ក៏ផ្សេងគ្នាដោយព្យញ្ជនៈប៉ុណ្ណោះ ដោយអត្ថមិនផ្សេងគ្នា ។ ព្រោះបទថា **និព្វិន្ទំ វិរជ្ជតិ** កាលមគ្គញ្ញាណសម្រេច ព្រោះពោលដល់មគ្គញ្ញាណ ដែលសម្រេចកិច្ច ព្រោះត្រាស់ដឹងអរិយសច្ចៈ ៤ ផង ។ ព្រោះដូច្នោះ សូម្បីវារៈដែល

រមែងនឿយណាយ គឺ នឿយណាយក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ព្រោះប្រកបដោយវិបស្សនាញាណ ៩ យ៉ាង ។

បទថា **និព្វិន្ទំ វិរជ្ជតិ** កាលនឿយណាយ រមែងលះបង់ការកំណត់ គឺ កាលញុំាងវិបស្សនាឲ្យកើតឡើងដល់ថ្នាក់កំពូលជាការលះបង់ពីសង្ខារដែលប្រកបដោយមគ្គញ្ញាណ ។

បទថា **វិរាគា វិមុច្ចតិ** ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ចិត្តរមែងរួចផុត គឺ ចិត្តរមែងរួចផុត ដោយបង្អោនទៅក្នុងនិព្វាន គឺផលវិមុត្តិ ព្រោះមគ្គជាហេតុ ដែលបានដល់ វិរាគៈ ។ តែក្នុងគម្ពីរខ្លះក្នុងវារៈនេះ លោកសរសេរន័យក្នុងសច្ចៈទុកមានជាដើមថា ដឹងតាមសេចក្តីពិតថា នេះទុក្ខ ដោយចិត្តតាំងមាំ ។ មួយវិញទៀត ក្នុងគម្ពីរខ្លះលោកសរសេរទុកន័យក្នុងសច្ចៈនោះ ដោយន័យមានជាដើមថា រមែងធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយប្រពៃថា នេះទុក្ខ ។ សូម្បីក្នុង ២ វារៈនោះ ក៏ផ្សេងគ្នាដោយព្យញ្ជនៈប៉ុណ្ណោះ ដោយអត្ថមិនផ្សេងគ្នា ។ ព្រោះបទថា **និព្វិន្ទំ វិរជ្ជតិ** កាលមគ្គញ្ញាណសម្រេច ព្រោះពោលដល់មគ្គញ្ញាណ ដែលសម្រេចកិច្ច ព្រោះត្រាស់ដឹងអរិយសច្ចៈ ៤ ផង ។ ព្រោះដូច្នោះ សូម្បីវារៈដែល

ឧបាយ ។

ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ សេចក្តីផ្សេង នៃផស្សៈ អាស្រ័យសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃធាតុកើតឡើង សេចក្តីថា ការផ្សេងគ្នានៃចក្ខុសម្ផស្សជាដើម អាស្រ័យការផ្សេងនៃចក្ខុធាតុជាដើម កើតឡើង ។

បទថា ផស្សនានត្តំ បដិច្ច អាស្រ័យការផ្សេងគ្នានៃផស្សៈ គឺ អាស្រ័យការផ្សេងនៃចក្ខុសម្ផស្សជាដើម ។

បទថា **វេទនានានត្តំ** ការផ្សេងនៃវេទនា គឺ សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃចក្ខុសម្ផស្សជាវេទនាជាដើម ។

បទថា **សញ្ញានានត្តំ** ការផ្សេងនៃសញ្ញា គឺ សេចក្តីផ្សេងនៃកាមសញ្ញាជាដើម ។

បទថា **សង្កប្បនានត្តំ** ការផ្សេងនៃការត្រិះរិះ គឺ សេចក្តីផ្សេងនៃការត្រិះរិះដល់កាមជាដើម ។

បទថា **ឆន្ទនានត្តំ** ការផ្សេងនៃឆន្ទៈ គឺសេចក្តីផ្សេងនៃឆន្ទៈ រមែងកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ឆន្ទៈក្នុងរូប ឆន្ទៈក្នុងសំឡេង ព្រោះការផ្សេងនៃការត្រិះរិះ ។

ឧបាយ ។

ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ សេចក្តីផ្សេង នៃផស្សៈ អាស្រ័យសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃធាតុកើតឡើង សេចក្តីថា ការផ្សេងគ្នានៃចក្ខុសម្ផស្សជាដើម អាស្រ័យការផ្សេងនៃចក្ខុធាតុជាដើម កើតឡើង ។

បទថា ផស្សនានត្តំ បដិច្ច អាស្រ័យការផ្សេងគ្នានៃផស្សៈ គឺ អាស្រ័យការផ្សេងនៃចក្ខុសម្ផស្សជាដើម ។

បទថា **វេទនានានត្តំ** ការផ្សេងនៃវេទនា គឺ សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃចក្ខុសម្ផស្សជាវេទនាជាដើម ។

បទថា **សញ្ញានានត្តំ** ការផ្សេងនៃសញ្ញា គឺ សេចក្តីផ្សេងនៃកាមសញ្ញាជាដើម ។

បទថា **សង្កប្បនានត្តំ** ការផ្សេងនៃការត្រិះរិះ គឺ សេចក្តីផ្សេងនៃការត្រិះរិះដល់កាមជាដើម ។

បទថា **ឆន្ទនានត្តំ** ការផ្សេងនៃឆន្ទៈ គឺសេចក្តីផ្សេងនៃឆន្ទៈ រមែងកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ឆន្ទៈក្នុងរូប ឆន្ទៈក្នុងសំឡេង ព្រោះការផ្សេងនៃការត្រិះរិះ ។

បទថា **អភិញ្ញាតា ហោន្តិ** ជាអ្នកដឹងធម៌ហើយ គឺជាអ្នកដឹងដោយល្អ ដោយអំណាចដឹងលក្ខណៈនៃសភាវធម៌ ។

បទថា **ញាតា ហោន្តិ** ជាការដឹងធម៌ហើយ គឺ ឈ្មោះថា ជាការដឹងហើយ ព្រោះដឹងសភាវដោយអំណាចនៃញាតបរិញ្ញា ។ ជាការដឹងធម៌ទាំងនោះដោយញាណណា ។ ឈ្មោះថា **ញាណ** ព្រោះអត្ថថា ញាណនោះដឹង ។ គប្បីជ្រាបការសម្ពន្ធគ្នាថា ឈ្មោះថា **បញ្ញា** ព្រោះអត្ថថា ដឹងច្បាស់ ។ ដោយន័យនេះគប្បីប្រកបសូម្បីញាណដ៏សេស ។

បទថា **បរិញ្ញាតា ហោន្តិ** ជាការកំណត់ដឹងហើយ គឺ ជាការដឹងដោយជុំវិញ ដោយអំណាចនៃសាមញ្ញលក្ខណៈ ។

បទថា **តីរិតា ហោន្តិ** ជាការពិចារណាហើយ គឺ ចូលទៅកំណត់ឲ្យដល់ព្រម ដោយភាពជារបស់មិនទៀងជាដើម ដោយអំណាចនៃតីរណបរិញ្ញា ។

បទថា បហីនា **ហោន្តិ** ជាការលះបានហើយ គឺ ជាការលះនិច្ចសញ្ញាជាដើម ដោយអនិច្ចានុបស្សនាញាណជាដើម តាំងពីភង្គានុបស្សនាញាណ ។

បទថា **អភិញ្ញាតា ហោន្តិ** ជាអ្នកដឹងធម៌ហើយ គឺជាអ្នកដឹងដោយល្អ ដោយអំណាចដឹងលក្ខណៈនៃសភាវធម៌ ។

បទថា **ញាតា ហោន្តិ** ជាការដឹងធម៌ហើយ គឺ ឈ្មោះថាជាការដឹងហើយ ព្រោះដឹងសភាវដោយអំណាចនៃញាតបរិញ្ញា ។ ជាការដឹងធម៌ទាំងនោះដោយញាណណា ។ ឈ្មោះថា **ញាណ** ព្រោះអត្ថថា ញាណនោះដឹង ។ គប្បីជ្រាបការសម្ពន្ធគ្នាថា ឈ្មោះថា **បញ្ញា** ព្រោះអត្ថថា ដឹងច្បាស់ ។ ដោយន័យនេះ គប្បីប្រកបសូម្បីញាណដ៏សេស ។

បទថា **បរិញ្ញាតា ហោន្តិ** ជាការកំណត់ដឹងហើយ គឺ ជាការដឹងដោយជុំវិញ ដោយអំណាចនៃសាមញ្ញលក្ខណៈ ។

បទថា **តីរិតា ហោន្តិ** ជាការពិចារណាហើយ គឺ ចូលទៅកំណត់ឲ្យដល់ព្រម ដោយភាពជារបស់មិនទៀងជាដើម ដោយអំណាចនៃតីរណបរិញ្ញា ។

បទថា បហីនា **ហោន្តិ** ជាការលះបានហើយ គឺ ជាការលះនិច្ចសញ្ញាជាដើម ដោយអនិច្ចានុបស្សនាញាណជាដើម តាំងពីភង្គានុបស្សនាញាណ ។

របស់ខ្លួនឲ្យសម្រេច ។

(ចប់ អដ្ឋកថាញាណបពា្កនិទ្ទេស)

អដ្ឋកថា បដិសម្ភិទាញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាប វិនិច្ឆ័យក្នុងបដិសម្ភិទាញាណនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។ ព្រោះបើលោកមិនពោលធម៌ទុក ក៏មិនអាចនឹងពោលដល់កិច្ចរបស់ធម៌នោះបាន ។ ដូច្នោះ ទើបមិនដាក់ចិត្តដល់ការលើកឡើងចង្អុលបង្ហាញធម៌ទាំងឡាយមុនរបស់លោក ។ អត្ថនៃធម៌ជាដើម លោកបានពោលទុកហើយ ។

ព្រះសារីបុត្តត្ថេរពោលធម៌ដែលទាក់ទងដោយ **ធម្ម** ស័ព្ទដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **សទ្ធិន្ទ្រិយំ ធម្មោ** សទ្ធិន្ទ្រិយ៍ ជាធម៌ កាលនឹងសម្តែងអត្ថនៃ នានត្ត ស័ព្ទ ទើបពោលពាក្យមានជាអាទិ៍ថា

របស់ខ្លួនឲ្យសម្រេច ។

(ចប់ អដ្ឋកថាញាណបពា្ចកនិទ្ទេស)

អដ្ឋកថា បដិសម្ភិទាញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាប វិនិច្ឆ័យក្នុងបដិសម្ភិទាញាណនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។ ព្រោះបើលោកមិនពោលធម៌ទុក ក៏មិនអាចនឹងពោលដល់កិច្ចរបស់ធម៌នោះបាន ។ ដូច្នោះ ទើបមិនដាក់ចិត្តដល់ការលើកឡើងចង្អុលបង្ហាញធម៌ទាំងឡាយមុនរបស់លោក ។ អត្ថនៃធម៌ជាដើម លោកបានពោលទុកហើយ ។

ព្រះសារីបុត្តត្ថេរពោលធម៌ដែលទាក់ទងដោយ **ធម្ម** សព្ទ ដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **សទ្ធិន្ទ្រិយំ ធម្មោ** សទ្ធិន្ទ្រីយ៍ ជាធម៌កាលនឹងសម្តែងអត្ថនៃ នានត្ត សព្ទ ទើបពោលពាក្យមានជាអាទិ៍ថា

ហើយពោលធ្វើឲ្យមានហេតុ ។ លោកពោលថា អភិលាប ព្រោះជាហេតុបញ្ជាក់ដល់សេចក្តី ។

ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **នាម** នេះ មាន ៤ យ៉ាង គឺ សាមញ្ញនាម ១ , គុណនាម ១ , កិត្តិមនាម ១ , ឱបបាតិកនាម ១ ។ ក្នុងនាម ៤ យ៉ាងនោះ ក្នុងបឋមកប្ប ព្រះនាមរបស់ព្រះរាជាថា **មហាសម្មតិរាជ** ព្រោះមហាជនសម្មតិតាំងឡើង ឈ្មោះថា **សាមញ្ញនាម** នាមដោយសាមញ្ញ ។

លោកពោលសំដៅដល់ បទថា ម្នាលវាសេដ្ឋៈ និងភារទ្វាជៈ ព្រោះហេតុដែលអ្នកជាប្រធាន ដែលមហាជនសម្មតិតាំងឡើងនេះឯង អក្ខរៈថា មហាជនសម្មតិ ទើបកើតឡើងជាគ្រាដំបូង ។

ឈ្មោះដែលបានមកដោយគុណ គឺសេចក្តីល្អ យ៉ាងនេះថា ព្រះធម្មកថិក បំសុកូលិកភិក្ខុ វិន័យធរភិក្ខុ តិបិដកធរភិក្ខុអ្នកមានសទ្ធា អ្នកមានសតិ ដូច្នេះ ឈ្មោះថា **គុណនាម** ដោយគុណសេចក្តីល្អ ។ ឈ្មោះដោយគុណសេចក្តីល្អរបស់ព្រះតថាគតតាំងច្រើនរយឈ្មោះ មានជាអាទិ៍ថា **ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ** ។

ហើយពោលធ្វើឲ្យមានហេតុ ។ លោកពោលថា អភិលាប ព្រោះជាហេតុបញ្ញាក់ដល់សេចក្តី ។

មយ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **នាម** នេះ មាន ៤ យ៉ាង គឺ សាមញ្ញនាម ១ , គុណនាម ១ , កិត្តិមនាម ១ , ឱបបាតិក-នាម ១ ។ ក្នុងនាម ៤ យ៉ាងនោះ ក្នុងបឋមកប្ប ព្រះនាមរបស់ព្រះរាជាថា **មហាសម្មតិរាជ** ព្រោះមហាជនសម្មតិតាំងឡើង ឈ្មោះថា **សាមញ្ញនាម** នាមដោយសាមញ្ញ ។

លោកពោលសំដៅដល់ បទថា ម្នាលវាសេដ្ឋៈ និងភារទ្វាជៈ ព្រោះហេតុដែលអ្នកជាប្រធាន ដែលមហាជនសម្មតិតាំងឡើងនេះឯង អក្ខរៈថា មហាជនសម្មតិ ទើបកើតឡើងជាគ្រាដំបូង ។

ឈ្មោះដែលបានមកដោយគុណ គឺសេចក្តីល្អ យ៉ាងនេះថា ព្រះធម្មកថិក បង្សុកូលិកភិក្ខុ វិន័យធរភិក្ខុ តិបិដកធរភិក្ខុ អ្នកមានសទ្ធា អ្នកមានសតិ ដូច្នេះ ឈ្មោះថា **គុណនាម** ដោយគុណសេចក្តីល្អ ។ ឈ្មោះដោយគុណសេចក្តីល្អរបស់ព្រះតថាគតតាំងច្រើនរយឈ្មោះ មានជាអាទិ៍ថា **ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ** ។

ព្រះអាទិត្យ សមុទ្រ ប្រថពី ក៏មានឈ្មោះដូចដើម ភ្នំ ក៏ឈ្មោះថាភ្នំ ។ សូម្បីក្នុងពេលនេះ ក៏ឈ្មោះថា ភ្នំ នោះឯង ។ នេះឈ្មោះថា **ឱបបាតិកនាម** គឺជានាមដែលកើតឡើង ។ ឈ្មោះសូម្បី ៤ យ៉ាងនេះ ក៏ជាឈ្មោះតែមួយនោះឯង ។ ឈ្មោះនោះប្រើត្រឹមតែជាការសន្មតរបស់មនុស្សលោក ពោលដោយបរមត្ថមិនមាន ។ ចំណែកអាចារ្យពួកដទៃពោលថា ឈ្មោះថា **នាម** ជាសំឡេង បញ្ញាក់ដល់ខ្លឹមសារ ។

គប្បីជ្រាបអត្ថនៃអង្គមគ្គ គឺ ពលៈ និងពោជ្ឈង្គៈ ដោយទំនងដូចគ្នានឹងន័យដូចពោលហើយនោះឯង ។

(ចប់ អដ្ឋកថាបដិសម្ភិទាញាណនិទ្ទេស)

ព្រះអាទិត្យ សមុទ្រ ប្រថពី ក៏មានឈ្មោះដូចដើម ភ្នំ ក៏ឈ្មោះថាភ្នំ ។ សូម្បីក្នុងពេលនេះ ក៏ឈ្មោះថា ភ្នំ នោះឯង ។ នេះឈ្មោះថា **ឱបបាតិកនាម** គឺជានាមដែលកើតឡើង ។ ឈ្មោះសូម្បី ៤ យ៉ាងនេះ ក៏ជាឈ្មោះតែមួយនោះឯង ។ ឈ្មោះនោះប្រើត្រឹមតែជាការសន្មតរបស់មនុស្សលោក ពោលដោយបរមត្ថមិនមាន ។ ចំណែកអាចារ្យពួកដទៃពោលថា ឈ្មោះថា **នាម** ជាសំឡេង បញ្ជាក់ដល់ខ្លឹមសារ ។

គប្បីជ្រាបអត្ថនៃអង្គមគ្គ គឺ ពលៈ និងពោជ្ឈង្គៈ ដោយទំនងដូចគ្នានឹងន័យដូចពោលហើយនោះឯង ។

(ចប់ អដ្ឋកថាបដិសម្ភិទាញាណនិទ្ទេស)

ពោលដល់អនុបស្សនា ៣ ក្នុងបទនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

បទថា **អនិមិត្តោ វិហារោ** វិហារធម៌ឈ្មោះថា អនិមិត្ត-វិហារ គឺ វិហារធម៌ដែលជាពួក ៣ នៃវិបស្សនានោះ ឈ្មោះថា **អនិមិត្តវិហារ** ព្រោះហេតុនិមិត្តដោយសភាពជាភ័យ ។

បទថា **បណិធី** បានដល់ តណ្ហា ។

បទថា **អបណិហិតេ** ក្នុងនិព្វានដែលមិនមានតណ្ហាជាទីតាំង គឺ ក្នុងនិព្វានជាបដិបក្ខដល់តណ្ហា ។

បទថា **អភិនិវេសំ** បានដល់ ការប្រកាន់មាំត្អួន ។

បទថា **សុញ្ញតេ** បានដល់ និព្វានដែលសូន្យចាកត្អួន ។

បទថា **សុញ្ញតោ** គឺ សភាពសូន្យនោះឯង ឈ្មោះថា **សុញ្ញតវិហារ** ។

បទថា **បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា** រមែងព្រងើយកន្តើយក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅ គឺ ភាពព្រងើយកន្តើយប្រព្រឹត្តទៅដែលជាវិបាកដោយការព្រងើយកន្តើយក្នុងសង្ខារ ។ ពិតណាស់ សត្វទាំងឡាយជាអ្នកពេញចិត្តក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅដែលជាវិបាក ពោលគឺ សុគតិ ។ តែព្រះយោគាវចរនេះ បំណងនឹងចូលផលសមាបត្តិ ឃើញសង្ខារ

ពោលដល់អនុបស្សនា ៣ ក្នុងបទនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

បទថា **អនិមិត្តោ វិហារោ** វិហារធម៌ឈ្មោះថា អនិមិត្ត-វិហារ គឺ វិហារធម៌ដែលជាពួក ៣ នៃវិបស្សនានោះ ឈ្មោះថា **អនិមិត្តវិហារ** ព្រោះហេតុនិមិត្តដោយសភាពជាភ័យ ។

បទថា **បណិធិ** បានដល់ តណ្ហា ។

បទថា **អបណិហិតេ** ក្នុងនិព្វានដែលមិនមានតណ្ហាជាទីតាំង គឺ ក្នុងនិព្វានជាបដិបក្ខដល់តណ្ហា ។

បទថា **អភិនិវេសំ** បានដល់ ការប្រកាន់មាំតួខ្លួន ។

បទថា **សុញ្ញតេ** បានដល់ និព្វានដែលសូន្យចាកតួខ្លួន ។

បទថា **សុញ្ញតោ** គឺ សភាពសូន្យនោះឯង ឈ្មោះថា **សុញ្ញតវិហារ** ។

បទថា **បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា** រមែងព្រងើយកន្តើយក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅ គឺ ភាពព្រងើយកន្តើយប្រព្រឹត្តទៅដែលជាវិបាកដោយការព្រងើយកន្តើយក្នុងសង្ខារ ។ ពិតណាស់ សត្វទាំងឡាយជាអ្នកពេញចិត្តក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅដែលជាវិបាក ពោលគឺ សុគតិ ។ តែព្រះយោគាវចរនេះ បំណងនឹងចូលផលសមាបត្តិ ឃើញសង្ខារ

ពោលដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **អញ្ញោ អនិមិត្តវិហារោ** អនិមិត្ត-វិហារសមាបត្តិឯណាមួយ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរបានសម្តែងសរុបទុកហើយ ។ ញាណ ក្នុងសេចក្តីផ្សេងគ្នាពីវិបស្សនាវិហារ របស់អ្នកតាំងនៅក្នុងសង្ខារុបេក្ខាញាណ ដែលជាចំណែកខាងដើមនៃផលសមាបត្តិ ឈ្មោះថា **វិហារដ្ឋញ្ញាណ** ។ ញាណក្នុងភាពផ្សេងគ្នានៃផលសមាបត្តិ ឈ្មោះថា **សមាបត្តដ្ឋញ្ញាណ** ។ ញាណក្នុងភាពផ្សេងគ្នាទាំងពីរយ៉ាងនោះ ឈ្មោះថា វិហារ-សមាបត្តដ្ឋញ្ញាណ ។

ព្រះយោគាវចរ អ្នកបំណងនឹងបង្អោនទៅដោយវិបស្សនា-វិហារ រមែងញុំាងវិបស្សនាវិហារឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ បំណងនឹងបង្អោនទៅដោយផលសមាបត្តិវិហារ ខ្វល់ខ្វាយទៅតាមលំដាប់របស់វិបស្សនា រមែងញុំាងផលសមាបត្តិឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ បំណងនឹងបង្អោនទៅទាំងពីរយ៉ាងនោះ រមែងញុំាងទាំងពីរយ៉ាងនោះឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ មាន ៣ យ៉ាង ដោយបំណងដល់បុគ្គល ដោយប្រការដូច្នេះ ។ បទដ៏សេស គួរពោលទុកក្នុងទីនេះ លោកពោលទុកហើយក្នុងការពណ៌នាដល់សង្ខារុបេក្ខាញាណនោះឯង ។

(ចប់ អដ្ឋកថាញាណត្តយានិទ្ទេស)

ពោលដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **អញ្ញោ អនិមិត្តវិហារោ** អនិមិត្ត-វិហារសមាបត្តិឯណាមួយ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរបានសម្តែងសរុបទុកហើយ ។ ញាណ ក្នុងសេចក្តីផ្សេងគ្នាពីវិបស្សនាវិហារ របស់អ្នកតាំងនៅក្នុងសង្ខារុបេក្ខាញាណ ដែលជាចំណែកខាងដើមនៃផលសមាបត្តិ ឈ្មោះថា **វិហារដ្ឋញ្ញាណ** ។ ញាណក្នុងភាពផ្សេងគ្នានៃផលសមាបត្តិ ឈ្មោះថា **សមាបត្តដ្ឋញ្ញាណ** ។ ញាណក្នុងភាពផ្សេងគ្នាទាំងពីរយ៉ាងនោះ ឈ្មោះថា វិហារ-សមាបត្តដ្ឋញ្ញាណ ។

ព្រះយោគាវចរ អ្នកបំណងនឹងបន្ទោរទៅដោយវិបស្សនា-វិហារ រមែងញុំាងវិបស្សនាវិហារឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ បំណងនឹងបន្ទោរទៅដោយផលសមាបត្តិវិហារ ខ្វល់ខ្វាយទៅតាមលំដាប់របស់វិបស្សនា រមែងញុំាងផលសមាបត្តិឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ បំណងនឹងបន្ទោរទៅទាំងពីរយ៉ាងនោះ រមែងញុំាងទាំងពីរយ៉ាងនោះឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ មាន ៣ យ៉ាង ដោយបំណងដល់បុគ្គល ដោយប្រការដូច្នេះ ។ បទដ៏សេស គួរពោលទុកក្នុងទីនេះ លោកពោលទុកហើយក្នុងការពណ៌នាដល់សង្ខារុបេក្ខាញាណនោះឯង ។

(ចប់ អដ្ឋកថាញាណត្ថយាទិទ្ទេស)

បទថា **តស្ស សមាធិស្ស** វសេន ដោយអំណាចនៃសមាធិនោះ គឺ ដោយអំណាចនៃសមាធិមានប្រការដូចពោលហើយ ព្រោះដឹងតាមសេចក្តីពិតនៃចិត្តតាំងមាំនោះហើយ ដោយឧបចារសមាធិ ។

បទថា **ឧប្បជ្ជតិ ញាណំ** ញាណរមែងកើតឡើង គឺ មគ្គញ្ញាណរមែងកើតឡើងតាមលំដាប់ ។

បទថា **ខីយន្តិ** រមែងអស់ទៅ ដោយអំណាចការកាត់ផ្តាច់ ។

បទថា ឥតិ ជាបទសរុបអត្ថ មានប្រការដូចពោលហើយ ។

បទថា **បឋមំ សមថោ** សមថៈមានមុន គឺ សមាធិ រមែងមានក្នុងចំណែកខាងដើម ។

បទថា **បច្ឆា ញាណំ** ញាណមានជាខាងក្រោយ គឺ ញាណរមែងមានក្នុងខណៈមគ្គ ក្នុងចំណែកខាងក្រោយ ។

បទថា **កាមាសវោ** កាមាសវៈ គឺ រាគៈប្រកបដោយកាមគុណ ៥ ។

បទថា **ភវាសវោ** ភវាសវៈ គឺ ឆន្ទរាគៈក្នុងរូបភព អរូបភព សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងឈាន រាគៈកើតរួមជាមួយសស្ស-

បទថា **តស្ស សមាធិស្ស** វេសេន ដោយអំណាចនៃសមាធិនោះ គឺ ដោយអំណាចនៃសមាធិមានប្រការដូចពោលហើយ ព្រោះដឹងតាមសេចក្តីពិតនៃចិត្តតាំងមាំនោះហើយ ដោយឧបចារសមាធិ ។

បទថា **ឧប្បជ្ជតិ ញាណំ** ញាណរមែងកើតឡើង គឺ មគ្គញ្ញាណរមែងកើតឡើងតាមលំដាប់ ។

បទថា **ខីយន្តិ** រមែងអស់ទៅ ដោយអំណាចការកាត់ផ្តាច់ ។

បទថា ឥតិ ជាបទសរុបអត្ថ មានប្រការដូចពោលហើយ ។

បទថា **បឋមំ សមថោ** សមថៈមានមុន គឺ សមាធិ រមែងមានក្នុងចំណែកខាងដើម ។

បទថា **បច្ឆា ញាណំ** ញាណមានជាខាងក្រោយ គឺ ញាណរមែងមានក្នុងខណៈមគ្គ ក្នុងចំណែកខាងក្រោយ ។

បទថា **កាមាសវោ** កាមាសវៈ គឺ រាគៈប្រកបដោយកាមគុណ ៥ ។

បទថា **ភវាសវោ** ភវាសវៈ គឺ ឆន្ទរាគៈក្នុងរូបភព អរូបភព សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងឈាន រាគៈកើតរួមជាមួយសស្ស-

ទុកហើយក្នុង ទុកតោវដ្ឋានកថា ។

បទថា **អវិក្ខេបវសេន** ដោយអំណាចនៃការមិនរាយមាយ គឺ ដោយអំណាចនៃសមាធិជាឧបនិស្ស័យនៃសមាធិ ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយ ។

ក្នុងបទថា **បឋវីកសិណវសេន** ដោយអំណាចនៃបឋវីកសិណ ជាអាទិ៍មានសេចក្តីដូចតទៅនេះ លោកពោលដល់កសិណ ១០ ដោយអំណាចនៃអប្បនាសមាធិដែលមានកសិណជាអារម្មណ៍ ។ លោកពោលពុទ្ធានុស្សតិជាដើម មរណស្សតិនិងឧបសមានុស្សតិ ដោយឧបចារឈាន ។ លោកពោលអានាបានស្សតិ និងកាយគតាសតិ ដោយអំណាចនៃអប្បនាសមាធិ ។ លោកពោលអសុភៈ ១០ ដោយអំណាចនៃបឋមជ្ឈាន ។

ការរឭកដែលប្រារឰព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ឈ្មោះថា **ពុទ្ធានុស្សតិ** ។ ពុទ្ធានុស្សតិនេះ ជាឈ្មោះរបស់សតិមានព្រះពុទ្ធគុណជាអារម្មណ៍ មានជាអាទិ៍ថា **ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ** ។ ដោយអំណាចពុទ្ធានុស្សតិនោះ ។

មួយវិញទៀត ការរឭកដែលប្រារឰព្រះធម៌ ឈ្មោះថា **ធម្មា-**

ទុកហើយក្នុង ទុកតោវដ្ឋានកថា ។

បទថា **អវិក្ខេបវសេន** ដោយអំណាចនៃការមិនរាយមាយ គឺ ដោយអំណាចនៃសមាធិជាឧបនិស្ស័យនៃសមាធិ ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយ ។

ក្នុងបទថា **បឋវីកសិណវសេន** ដោយអំណាចនៃបឋវីកសិណ ជាអាទិ៍មានសេចក្ដីដូចតទៅនេះ លោកពោលដល់កសិណ ១០ ដោយអំណាចនៃអប្បនាសមាធិដែលមានកសិណជាអារម្មណ៍ ។ លោកពោលពុទ្ធានុស្សតិជាដើម មរណស្សតិនិងឧបសមានុស្សតិ ដោយឧបចារឈាន ។ លោកពោលអានាបានស្សតិ និងកាយគតាសតិ ដោយអំណាចនៃអប្បនាសមាធិ ។ លោកពោលអសុភៈ ១០ ដោយអំណាចនៃបឋមជ្ឈាន ។

ការរឭកដែលប្រារព្ធព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ឈ្មោះថា **ពុទ្ធានុស្សតិ** ។ ពុទ្ធានុស្សតិនេះ ជាឈ្មោះរបស់សតិមានព្រះពុទ្ធគុណជាអារម្មណ៍ មានជាអាទិ៍ថា **ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ** ។ ដោយអំណាចពុទ្ធានុស្សតិនោះ ។

មយ៉ាងទៀត ការរឭកដែលប្រារព្ធព្រះធម៌ ឈ្មោះថា **ធម្មា-**

គឺ សទ្ធាជាដើមរបស់ខ្លួនជាអារម្មណ៍ តាំងទៅតាមទុកក្នុងទីចំពោះមុខ ។

សតិកើតឡើងប្រារព្ធអានាបានៈ ខ្យល់ដង្ហើមចូល-ចេញ ឈ្មោះថា **អានាបានស្សតិ** ។ អានាបានស្សតិនេះ ជាឈ្មោះរបស់សតិមានអានាបាននិមិត្តជាអារម្មណ៍ ។

សតិកើតឡើងប្រារព្ធសេចក្ដីស្លាប់ ឈ្មោះថា **មរណស្សតិ** ។ មរណស្សតិនេះ ជាឈ្មោះរបស់សតិដែលមានមរណៈ ពោលគឺការដាច់ជីវិតិន្ទ្រីយ៍ដែលជាប់ក្នុងភពមួយ ជាអារម្មណ៍ ។

សតិដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសរីរៈ ដែលហៅថា **កាយ** ព្រោះបង្កើតនូវវត្ថុដែលជាបដិកូលទាំងឡាយ មានសក់ជាដើម ដែលគួរខ្ពើម ។ ឬប្រព្រឹត្តទៅកាន់កាយនោះ ឈ្មោះថា **កាយគតា-សតិ** ។ បើគួរតែពោលថា **កាយគតសតិ** លោកមិនធ្វើជារស្សៈ ពោលថា **កាយគតាសតិ** ។ សូម្បីក្នុងទីនេះ ក៏ដូចគ្នាលោកពោលថា **កាយគតាសតិវិសេទ** កាយគតាសតិនេះ ជាឈ្មោះរបស់សតិ មានបដិកូលនិមិត្តក្នុងចំណែករបស់កាយ មានសក់ជាដើម ជាអារម្មណ៍ ។

គឺ សទ្ធាជាដើមរបស់ខ្លួនជាអារម្មណ៍ តាំងទៅតាំងទុកក្នុងទីចំពោះមុខ ។

សតិកើតឡើងប្រារព្ធអានាបានៈ ខ្យល់ដង្ហើមចូល-ចេញ ឈ្មោះថា **អានាបានស្សតិ** ។ អានាបានស្សតិនេះ ជាឈ្មោះរបស់សតិមានអានាបាននិមិត្តជាអារម្មណ៍ ។

សតិកើតឡើងប្រារព្ធសេចក្ដីស្លាប់ ឈ្មោះថា **មរណស្សតិ** ។ មរណស្សតិនេះ ជាឈ្មោះរបស់សតិដែលមានមរណៈ គោលគឺការដាច់ជីវិតិន្ទ្រីយ៍ដែលជាប់ក្នុងភពមួយ ជាអារម្មណ៍ ។

សតិដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសរីរៈ ដែលហៅថា **កាយ** ព្រោះបង្កើតនូវវត្ថុដែលជាបដិកូលទាំងឡាយ មានសក់ជាដើម ដែលគួរខ្ពើម ។ ឬប្រព្រឹត្តទៅកាន់កាយនោះ ឈ្មោះថា **កាយគតា-សតិ** ។ បើគួរនឹងពោលថា **កាយគតសតិ** លោកមិនធ្វើជារស្សៈ ពោលថា **កាយគតាសតិ** ។ សូម្បីក្នុងទីនេះ ក៏ដូចគ្នា លោកពោលថា **កាយគតាសតិវសេន** កាយគតាសតិនេះ ជាឈ្មោះរបស់សតិ មានបដិកូលនិមិត្តក្នុងចំណែករបស់កាយ មានសក់ជាដើម ជាអារម្មណ៍ ។

សមាធិដោយពួក ៤ នេះ គឺ ទីឃំ វែង ១ , **រស្សំ** ខ្លី ១ , **ដឹងច្បាស់កាយទាំងពួង** ១ , **រម្ងាប់កាយសង្ខារ** ១ ៗ

បទថា **បីតិបដិសំវេទី** ដឹងច្បាស់បីតិ គឺ ធ្វើបីតិឲ្យប្រាកដ ៗ

បទថា **ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី** ដឹងច្បាស់ចិត្តសង្ខារ គឺ ធ្វើចិត្តសង្ខារ គោលគឺ សញ្ញា វេទនា ឲ្យប្រាកដ ៗ

បទថា **អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ** ធ្វើចិត្តឲ្យរីករាយ ៗ

បទថា **សមាទហំ ចិត្តំ** ការតាំងចិត្តទុក គឺ តាំងចិត្តទុករឿយ ៗ ក្នុងអារម្មណ៍ ៗ

បទថា **វិមោចយំ ចិត្តំ** ការញុំាងចិត្តឲ្យផុតស្រឡះ គឺ ញុំាងចិត្តចាកនីវរណៈជាដើម ៗ

លោកពោលពួក ៤ គឺ **បីតិបដិសំវេទី** ដឹងច្បាស់នូវ បីតិ ១ , **សុខបដិសំវេទី** ដឹងច្បាស់នូវសុខ ១ , **ចិត្តសង្ខារបដិ-សំវេទី** ដឹងច្បាស់នូវចិត្តសង្ខារ ១ , **បស្សម្ភយំ** ចិត្តសង្ខារំ រម្ងាប់ចិត្តសង្ខារ ១ ៗ

និងពួក ៤ គឺ **ចិត្តបដិសំវេទី** ដឹងច្បាស់នូវចិត្ត ១ ,

សមាធិដោយពួក ៤ នេះ គឺ ទីឃំ វែង ១ , **រស្សំ** ខ្លី ១ , **ដឹងច្បាស់កាយទាំងពួង** ១ , **រម្ងាប់កាយសង្ខារ** ១ ។

បទថា **បីតិបដិសំវេទី** ដឹងច្បាស់បីតិ គឺ ធ្វើបីតិឲ្យប្រាកដ ។

បទថា **ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី** ដឹងច្បាស់ចិត្តសង្ខារ គឺ ធ្វើចិត្តសង្ខារ ពោលគឺ សញ្ញា វេទនា ឲ្យប្រាកដ ។

បទថា **អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ** ធ្វើចិត្តឲ្យរីករាយ ។

បទថា **សមាទហំ ចិត្តំ** ការតាំងចិត្តទុក គឺ តាំងចិត្តទុករឿយ ៗ ក្នុងអារម្មណ៍ ។

បទថា **វិមោចយំ ចិត្តំ** ការញ៉ាំងចិត្តឲ្យផុតស្រឡះ គឺ ញ៉ាំងចិត្តចាកនីវរណៈជាដើម ។

លោកពោលពួក ៤ គឺ **បីតិបដិសំវេទី** ដឹងច្បាស់នូវ បីតិ ១ , **សុខបដិសំវេទី** ដឹងច្បាស់នូវសុខ ១ , **ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី** ដឹងច្បាស់នូវចិត្តសង្ខារ ១ , **បស្សម្ភយំ** ចិត្តសង្ខារំ រម្ងាប់ចិត្តសង្ខារ ១ ។

និងពួក ៤ គឺ **ចិត្តបដិសំវេទី** ដឹងច្បាស់នូវចិត្ត ១ ,

បង់កិលេសជាមួយនឹងខន្ធាភិសង្ខារដោយតទង្គៈ មួយ៉ាងទៀត រមែងស្ងះទៅ ព្រោះបង្អោនចិត្តទៅក្នុងនិព្វាន ដែលផ្ទុយគ្នាជាមួយនឹងកិលេសនោះ ដោយឃើញទោសក្នុងសង្ខតធម៌ ។ លោកពោលពួក ៤ នេះ ដោយអំណាចនៃសមាធិដែលសម្បយុត្តជាមួយនឹងវិបស្សនា ។

មួយ៉ាងទៀត ក្នុងបទនេះថា **អស្សាសវសេន បស្សាសវសេន** ដោយអំណាចនៃការដកដង្ហើមចូល ដោយអំណាចនៃការដកដង្ហើមចេញ លោកពោលកាន់យកត្រឹមតែការប្រព្រឹត្តទៅនៃការដកដង្ហើមចូល និងការដកដង្ហើមចេញ មិនមែនពោលដោយអំណាចការធ្វើខ្យល់ដង្ហើមចេញចូលនោះ ជាអារម្មណ៍ ។ ចំណែកសេចក្ដីពិស្ដារក្នុងបទនេះ នឹងមានច្បាស់ក្នុងអានាបានកថា ។

(ចប់ អដ្ឋកថាអានន្តរិកសមាធិញ្ញាណនិទ្ទេស)

បន់កិលេសជាមួយនឹងខន្ធាភិសង្ខារដោយតទង្គៈម្យ៉ាងទៀត រមែង ស្ទុះទៅ ព្រោះបង្អោនចិត្តទៅក្នុងនិព្វាន ដែលផ្ទុយគ្នាជាមួយនឹង កិលេសនោះ ដោយឃើញទោសក្នុងសង្ខតធម៌ ។ លោកពោល ពួក ៤ នេះ ដោយអំណាចនៃសមាធិដែលសម្បយុត្តជាមួយនឹង វិបស្សនា ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទនេះថា **អស្សាសវសេន បស្សាស-វសេន** ដោយអំណាចនៃការដកដង្ហើមចូល ដោយអំណាចនៃការ ដកដង្ហើមចេញ លោកពោលកាន់យកត្រឹមតែការប្រព្រឹត្តទៅនៃ ការដកដង្ហើមចូល និងការដកដង្ហើមចេញ មិនមែនពោលដោយ អំណាចការធ្វើខ្យល់ដង្ហើមចេញ.ចូលនោះ ជាអារម្មណ៍ ។ ចំណែក សេចក្តីពិស្តារក្នុងបទនេះ នឹងមានច្បាស់ក្នុងអានាបានកថា ។

(ចប់ អដ្ឋកថាអានន្តរិកសមាធិញ្ញាណនិទ្ទេស)

ទៅក្នុងធម្មជាតិដែលសូន្យទទេ ដោយអំណាចនៃបញ្ញា ដែលជាចំណែកខាងដើមនៃផលសមាបត្តិ ។ សូម្បីក្នុងពីរបទដ៏សេស ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។

ដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **បឋមំ ឈានំ** បឋមឈាន លោកពោលដល់ឈានសមាបត្តិ ដែលជាអារម្មណ៍នៃវិបស្សនារបស់អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីចូលកាន់អរហត្តផលសមាបត្តិ ។ ពិតណាស់ វិបស្សនាផលសមាបត្តិ និងឈានសមាបត្តិ ដែលបង្អោនទៅដើម្បីភាពប្រណីតរបស់ព្រះអរហន្តប៉ុណ្ណោះ រមែងគួរ ដើម្បីពោលថា **អរណវិហារ** គឺ សេចក្ដីស្ងប់ ការអស់ទុក្ខ ព្រោះលះបង់កិលេសទាំងពួងបានហើយ ។

បទថា **បឋមេន ឈានេន នីវរណេ ហរតីតិ អរណវិហារោ** ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវនីវរណៈដោយបឋមជ្ឈាន ។ បឋមជ្ឈាននោះ ឈ្មោះថា **អរណវិហារ** ព្រោះអត្ថប្រកបនៃបឋមជ្ឈាន អធិប្បាយថា រមែងនាំចេញនូវនីវរណៈដោយបឋមជ្ឈាន ។ សូម្បីក្នុងបទដ៏សេស ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។ គប្បីជ្រាបថា លោកពោលដល់បឋមជ្ឈាន នាំចេញនូវនីវរណៈ ព្រោះ

ទៅក្នុងធម្មជាតិដែលសូន្យទទេ ដោយអំណាចនៃបញ្ញា ដែលជាចំណែកខាងដើមនៃផលសមាបត្តិ ។ សូម្បីក្នុងពីរបទដ៏សេស ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។

ដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **បឋមំ ឈានំ** បឋមឈាន លោកពោលដល់ឈានសមាបត្តិ ដែលជាអារម្មណ៍នៃវិបស្សនារបស់អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីចូលកាន់អរហត្តផលសមាបត្តិ ។ ពិតណាស់ វិបស្សនាផលសមាបត្តិ និងឈានសមាបត្តិ ដែលបង្អោនទៅដើម្បីភាពប្រណីតរបស់ព្រះអរហន្តប៉ុណ្ណោះ រមែងគួរ ដើម្បីពោលថា **អរណវិហារ** គឺ សេចក្តីស្ងប់ ការអស់ទុក្ខ ព្រោះលះបង់កិលេសទាំងពួងបានហើយ ។

បទថា **បឋមេន ឈានេន នីវរណេ ហរតីតិ អរណវិហារោ** ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវនីវរណៈដោយបឋមជ្ឈាន ។ បឋមជ្ឈាននោះ ឈ្មោះថា **អរណវិហារ** ព្រោះអត្ថប្រកបនៃបឋមជ្ឈាន អធិប្បាយថា រមែងនាំចេញនូវនីវរណៈដោយបឋមជ្ឈាន ។ សូម្បីក្នុងបទដ៏សេស ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។ គប្បីជ្រាបថា លោកពោលដល់បឋមជ្ឈាន នាំចេញនូវនីវរណៈ ព្រោះ

យកដូច្នេះ អនិច្ចានុបស្សនា ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវនិច្ចសញ្ញា ។ **ទុក្ខានុបស្សនា** ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវសុខសញ្ញា ។ **អនត្តានុបស្សនា** ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវអត្តសញ្ញា ។ **សុញ្ញតវិហារ** ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវភាពមិនសូន្យទទេ ។ **អនិមិត្តវិហារ** ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវនិមិត្ត ។ **អប្បណិហិតវិហារ** ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវការតាំងទុក ។ **សុញ្ញាធិមុត្តតា** សភាពនៃចិត្តជាធម្មជាតិបង្អោនទៅក្នុងធម៌ ដែលសូន្យទទេ ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវការ បង្អោនទៅក្នុងធម៌ដែលមិនសូន្យទទេ ។ **អនិមិត្តា-ធិមុត្តតា** សភាពនៃចិត្ត ជាធម្មជាតិបង្អោនទៅក្នុងធម៌ ដែលមិនមាននិមិត្ត ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវការបង្អោនទៅក្នុងធម៌ដែលមាននិមិត្ត ។ **អប្បណិហិតាធិមុត្តតា** សភាពនៃចិត្ត ជាធម្មជាតិបង្អោនទៅក្នុងធម៌ ដែលមិនមានទីតាំង ឈ្មោះថា **អរណវិហារ** ព្រោះនាំចេញនូវការបង្អោនទៅក្នុងធម៌ដែលមិនមានទីតាំង ។

(**ចប់ អដ្ឋកថាអរណវិហារញ្ញាណនិទ្ទេស**)

យកដូច្នេះ **អនិច្ចានុបស្សនា** ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវនិច្ចសញ្ញា ។ **ទុក្ខានុបស្សនា** ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវសុខសញ្ញា ។ **អនត្តានុបស្សនា** ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវអត្តសញ្ញា ។ **សុញ្ញតវិហារ** ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវភាពមិនសូន្យទទេ ។ **អនិមិត្តវិហារ** ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវនិមិត្ត ។ **អប្បណិហិតវិហារ** ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវការតាំងទុក ។ **សុញ្ញាធិមុត្តតា** សភាពនៃចិត្តជាធម្មជាតិបង្អោនទៅក្នុងធម៌ ដែលសូន្យទទេ ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវការ បង្អោនទៅក្នុងធម៌ដែលមិនសូន្យទទេ ។ **អនិមិត្តាធិមុត្តតា** សភាពនៃចិត្ត ជាធម្មជាតិបង្អោនទៅក្នុងធម៌ ដែលមិនមាននិមិត្ត ឈ្មោះថា អរណវិហារ ព្រោះនាំចេញនូវការបង្អោនទៅក្នុងធម៌ដែលមាននិមិត្ត ។ **អប្បណិហិតាធិមុត្តតា** សភាពនៃចិត្ត ជាធម្មជាតិបង្អោនទៅក្នុងធម៌ ដែលមិនមានទីតាំង ឈ្មោះថា **អរណវិហារ** ព្រោះនាំចេញនូវការបង្អោនទៅក្នុងធម៌ដែលមិនមានទីតាំង ។

(**ចប់ អដ្ឋកថាអរណវិហារញ្ញាណនិទ្ទេស**)

អរិយជាម្ចាស់ទាំងពីរពួកនោះ ។

សមថពលៈ ដើម្បីស្ងប់សន្ដានចិត្តដោយលំដាប់ និងដើម្បីប្រព្រឹត្តទៅក្នុងនិរោធ ។ ចំណែកវិបស្សនាពលៈ ដើម្បីសម្ដែងទោសក្នុងវដ្ដៈ និងដើម្បីសម្ដែងអានិសង្សក្នុងនិរោធ ។

បទថា **នីវរណេ** ជាសត្តមីវិភត្តិចុះក្នុងអត្ថនៃនិមិត្តសត្តមី ប្រែថា ព្រោះនីវរណៈ ។ អធិប្បាយថា មាននីវរណៈជានិមិត្ត មាននីវរណៈជាបច្ច័យ ។ ឬជាសត្តមីវិភត្តិ ចុះក្នុងអត្ថនៃតតិយាវិភត្តិ ប្រែថា ព្រោះនីវរណៈ ។

បទថា **ន កម្បតិ** មិនញាប់ញ័រ បានដល់ បុគ្គលអ្នកមានការព្រមព្រៀងក្នុងឈាន ។ មយ៉ាងវិញទៀត សមាធិសម្បយុត្តដោយឈាននោះមិនញាប់ញ័រ ព្រោះនីវរណៈ ដោយបឋមឈាន ព្រោះលោកបំណងយកអត្ថនៃឈានក្នុងបទថា **ឈានំ** ។ គប្បីកាន់យកការប្រែកបនេះឯង ក្នុងនិទ្ទេសនេះ ។

បទថា **ឧទ្ធច្ចេ ច** ព្រោះឧទ្ធច្ចៈ គឺ ចិត្តុប្បាទសហគតៈដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ មយ៉ាងទៀត បទថា **ឧទ្ធច្ចំ** បានដល់ សេចក្ដីរាយមាយ ។ ឧទ្ធច្ចៈនោះ មានការមិនស្ងប់ជាលក្ខណៈ ។

អរិយជាម្ចាស់ទាំងពីរពួកនោះ ។

សមថពលៈ ដើម្បីស្ងប់សន្តានចិត្តដោយលំដាប់ និងដើម្បីប្រព្រឹត្តទៅក្នុងនិរោធ ។ ចំណែកវិបស្សនាពលៈ ដើម្បីសម្តែងទោសក្នុងវដ្តៈ និងដើម្បីសម្តែងអានិសង្សក្នុងនិរោធ ។

បទថា **នីវរណេ** ជាសត្តមីវិភត្តិចុះក្នុងអត្ថនៃនិមិត្តសត្តមី ប្រែថា ព្រោះនីវរណៈ ។ អធិប្បាយថា មាននីវរណៈជានិមិត្ត មាននីវរណៈជាបច្ច័យ ។ ឬជាសត្តមីវិភត្តិ ចុះក្នុងអត្ថនៃតតិយាវិភត្តិ ប្រែថា ព្រោះនីវរណៈ ។

បទថា **ន កម្បតិ** មិនញាប់ញ័រ បានដល់ បុគ្គលអ្នកមានការព្រមព្រៀងក្នុងឈាន ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត សមាធិសម្បយុត្តដោយឈាននោះមិនញាប់ញ័រ ព្រោះនីវរណៈ ដោយបឋមឈាន ព្រោះលោកបំណងយកអត្ថនៃឈានក្នុងបទថា **ឈានំ** ។ គប្បីកាន់យកការប្រែកបនេះឯង ក្នុងនិទ្ទេសនេះ ។

បទថា **ឧទ្ធច្ចេ ច** ព្រោះឧទ្ធច្ចៈ គឺ ចិត្តុប្បាទសហគតៈដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ម្យ៉ាងទៀត បទថា **ឧទ្ធច្ចំ** បានដល់ សេចក្តីរាយមាយ ។ ឧទ្ធច្ចៈនោះ មានការមិនស្ងប់ជាលក្ខណៈ ។

ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោតប្បៈ សម្បយុត្តដោយអវិជ្ជា ដែលគួរដល់ការប្រកបទុក ។

បទថា **វចីសង្ខារោ** វចីសង្ខារ បានដល់ វិតក្កៈ និងវិចារៈ ។ ឈ្មោះថា **វចីសង្ខារ** ព្រោះអត្ថថា តាក់តែងឲ្យកើតវាចា ព្រោះបាលីថា **ម្នាលអាវុសោវិសាខ បុគ្គល ត្រិះរិះជាមុន ទើបថ្លែងវាចាជាខាងក្រោយ** ។ ព្រោះដូច្នោះ វិតក្កវិចារៈ ទើបជាវចី-សង្ខារ ។

បទថា **កាយសង្ខារោ** កាយសង្ខារ បានដល់ ខ្យល់អស្សាសបស្សាសៈ ។ ឈ្មោះថា **កាយសង្ខារ**[1] ព្រោះអត្ថថា ការតាក់តែងកាយ ព្រោះបាលីថា ម្នាលអាវុសោ **វិសាខ ធម៌ទាំងនេះ គឺ ខ្យល់អស្សាស ខ្យល់បស្សាស មានហើយក្នុងកាយ ទាក់ទង**ជាមួយកាយ ។ ព្រោះដូច្នោះ ខ្យល់អស្សាសបស្សាសៈ ទើបជាកាយសង្ខារ ។

---

១ បាលីថា **កាយេន សំវរិយន្តីតិ កាយសង្ខារា** (ដោយច្រើនប្រែថា តាក់តែងកាយ) ។

ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ សម្បយុត្តដោយអវិជ្ជា ដែលគួរដល់ការប្រកបទុក ។

បទថា **វចីសង្ខារោ** វចីសង្ខារ បានដល់ វិតក្កៈ និងវិចារៈ ។ ឈ្មោះថា **វចីសង្ខារា** ព្រោះអត្ថថា តាក់តែងឲ្យកើតវាចា ព្រោះបាលីថា **ម្នាលអាវុសោវិសាខ បុគ្គល ត្រិះរិះជាមុន ទើបថ្លែងវាចាជាខាងក្រោយ** ។ ព្រោះដូច្នោះ វិតក្កវិចារៈ ទើបជាវចី-សង្ខារ ។

បទថា **កាយសង្ខារោ** កាយសង្ខារ បានដល់ ខ្យល់អស្សាសបស្សាសៈ ។ ឈ្មោះថា **កាយសង្ខារា**(១) ព្រោះអត្ថថា ការតាក់តែងកាយ ព្រោះបាលីថា ម្នាលអាវុសោ **វិសាខ ធម៌ទាំងនេះ គឺ ខ្យល់អស្សាស ខ្យល់បស្សាស មានហើយក្នុងកាយ ទាក់ទងជាមួយកាយ** ។ ព្រោះដូច្នោះ ខ្យល់អស្សាសបស្សាសៈ ទើបជាកាយសង្ខារ ។

---

១ បាលីថា **កាយេន សំខារិយន្តីតិ កាយសង្ខារា** (ដោយប្រែថា តាក់តែងកាយ) ។

ក្នុងបទថា នវហិ **សមាធិចរិយាហិ** ដោយសមាធិចរិយា ៩ នេះ គប្បីជ្រាបសេចក្តីដូចតទៅនេះ ចរិយា ៨ ដោយបឋមជ្ឈានជាដើម ។ ចរិយា ១ ដោយអំណាចនៃឧបចារឈានក្នុងធម៌ទាំងពួង ដើម្បីបានបឋមឈានជាដើម រួមជាសមាធិចរិយា ៩ ។ សួរថា ដោយសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃពលចរិយា យ៉ាងណា ? ឆ្លើយថា សូម្បីក្នុងសមថពលៈ លោកក៏ពោលដល់ឧបចារសមាធិទុកដោយបរិយាយ ៧ មានជា អាទិ៍ថា **នេក្ខម្មវសេន** ដោយអំណាចនៃនេក្ខម្មៈ ដោយសេចក្តី ពិស្តារនៃបេយ្យាល លោកពោលដល់អប្បនាសមាធិ និងឧបចារសមាធិ តាមសមគួរដោយអាការៈ ៧០ បរិបូរណ៍ មានជាអាទិ៍ថា **បឋមជ្ឈានវសេន** ដោយអំណាចនៃបឋមឈាន ។ សូម្បីក្នុងសមាធិចរិយា លោកក៏ពោលដល់អប្បនាសមាធិទុក ដោយបរិយាយ ៨ មានជាអាទិ៍ថា **បឋមំ ឈានំ** ។

លោកពោលឧបចារសមាធិទុកដោយបរិយាយ ៨ មានជាអាទិ៍ថា បឋមំ **ឈានំ បដិលាភត្ថាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការបានបឋមឈាន ព្រោះហេតុនោះ លោកទើបពោលអប្បនា-

ក្នុងបទថា នវហិ **សមាធិចរិយាហិ** ដោយសមាធិចរិយា ៩ នេះ គប្បីជ្រាបសេចក្ដីដូចតទៅនេះ ចរិយា ៨ ដោយបឋមជ្ឈានជាដើម ។ ចរិយា ១ ដោយអំណាចនៃឧបចារឈានក្នុងធម៌ទាំងពួង ដើម្បីបានបឋមឈានជាដើម រួមជាសមាធិចរិយា ៩ ។ សួរថា ដោយសេចក្ដីផ្សេងគ្នានៃពលចរិយា យ៉ាងណា ? ឆ្លើយថា សូម្បីក្នុងសមថពលៈ លោកក៏ពោលដល់ឧបចារសមាធិទុកដោយបរិយាយ ៧ មានជាអាទិ៍ថា **នេក្ខម្មវសេន** ដោយអំណាចនៃនេក្ខម្មៈ ដោយសេចក្ដី ពិស្ដារនៃបេយ្យាល លោកពោលដល់អប្បនាសមាធិ និងឧបចារសមាធិ តាមសមគួរដោយអាការៈ ៧០ បរិបូរណ៍ មានជាអាទិ៍ថា **បឋមជ្ឈានវសេន** ដោយអំណាចនៃបឋមឈាន ។ សូម្បីក្នុងសមាធិចរិយា លោកក៏ពោលដល់អប្បនាសមាធិទុក ដោយបរិយាយ ៨ មានជាអាទិ៍ថា **បឋមំ ឈានំ** ។

លោកពោលឧបចារសមាធិទុកដោយបរិយាយ ៨ មានជាអាទិ៍ថា បឋមំ **ឈានំ** **បដិលាភត្ថាយ** ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការបានបឋមឈាន ព្រោះហេតុនោះ លោកទើបពោលអប្បនា-

ជុន្នាវសី ជំនាញក្នុងការទឹក ។ ឈ្មោះថា **អាវជ្ជនាវសី** ព្រោះមានភាពជំនាញក្នុងការទឹក ។ ក្នុងបទដ៏សេស ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។

បទថា **បឋមំ ឈានំ យត្ថិច្ឆកំ** ទឹកដល់បឋមឈានបានក្នុងពេលប្រាថ្នា សេចក្តីថា សមាបត្តិលាភីបុគ្គល ទឹកក្នុងប្រទេសដែលខ្លួនប្រាថ្នា ក្នុងស្រុកក៏ដោយ ក្នុងព្រៃក៏ដោយ ។

បទថា **យទិច្ឆកំ** ប្រាថ្នាក្នុងកាលណា សេចក្តីថា ទឹកក្នុងវេលាត្រជាក់ក៏ដោយ ក្តៅក៏ដោយ ។ មួយ៉ាងវិញទៀត ទឹកដល់បឋមឈាន មានបឋវីកសិណជាអារម្មណ៍ក៏ដោយ មានកសិណដ៏សេសជាអារម្មណ៍ក៏ដោយ ។ ដោះស្រាយដូចមុនប្រសើរជាងព្រោះលោកពោលដល់ភាពជាអ្នកជំនាញក្នុងឈាន សូម្បីមានកសិណណាមួយជាអារម្មណ៍ទុកហើយ ។

បទថា **យាវតិច្ឆកំ** ប្រាថ្នាត្រឹមណា គឺ ទឹកដល់កាលដែលប្រាថ្នាត្រឹមតែមួយផ្ទាត់ម្រាមដៃ ឬ ៧ ថ្ងៃ ។ បទថា **អាវជ្ជនាយ** ក្នុងការទឹក បានដល់ មនោទ្វារាវជ្ជនៈ ។

បទថា **ទន្ធាយិតត្តំ** ភាពយឺតយូរ គឺ ការមិនប្រព្រឹត្តទៅ

ជលាសយេ ជំនាញក្នុងការទឹក ។ ឈ្មោះថា **អាវជ្ជនវសី** ព្រោះមានភាពជំនាញក្នុងការទឹក ។ ក្នុងបទដ៏សេស ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។

បទថា **បឋមំ ឈានំ យត្ថិច្ឆកំ** ទឹកដល់បឋមឈានបានក្នុងពេលប្រាថ្នា សេចក្តីថា សមាបត្តិលាភីបុគ្គល ទឹកក្នុងប្រទេសដែលខ្លួនប្រាថ្នា ក្នុងស្រុកក៏ដោយ ក្នុងព្រៃក៏ដោយ ។

បទថា **យទិច្ឆកំ** ប្រាថ្នាក្នុងកាលណា សេចក្តីថា ទឹកក្នុងវេលាត្រជាក់ក៏ដោយ ក្តៅក៏ដោយ ។ មួយវិញទៀត ទឹកដល់បឋមឈាន មានបឋវីកសិណជាអារម្មណ៍ក៏ដោយ មានកសិណដ៏សេសជាអារម្មណ៍ក៏ដោយ ។ ដោះស្រាយដូចមុនប្រសើរជាងព្រោះលោកពោលដល់ភាពជាអ្នកជំនាញក្នុងឈាន សូម្បីមានកសិណណាមួយជាអារម្មណ៍ទុកហើយ ។

បទថា **យាវតិច្ឆកំ** ប្រាថ្នាត្រឹមណា គឺ ទឹកដល់កាលដែលប្រាថ្នាត្រឹមតែមួយផ្ទាត់ម្រាមដៃ ឬ ៧ ថ្ងៃ ។ បទថា **អាវជ្ជនាយ** ក្នុងការទឹក បានដល់ មនោទ្វារាវជ្ជនៈ ។

បទថា **ទន្ធាយិតត្តំ** ភាពយឺតយូរ គឺ ការមិនប្រព្រឹត្តទៅ

ដោយប្រការដូច្នេះ ។ គ្រានេះ អាវជ្ជនវសីរបស់ព្រះយោគាវចរ នោះ រមែងសម្រេចដោយពិត ។

ចំណែកវសីដែលដល់ទីបំផុតនេះ រមែងបានក្នុងយមក-បា្បដិហារិយ៍របស់ព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ប៉ុណ្ណោះ ។ ក្រៅអំពីនេះ មិនមានអាវជ្ជនវសីដែលរហ័សជាងនេះ ។ ការប្រមាណក្នុងកវេគ្គីវារៈក្នុងលំដាប់ ៗ មិនមានដល់អ្នកដទៃ ។ ភាពជាអ្នកអាចក្នុងការចូលសមាបត្តិបានរហ័ស ដូចក្នុងការទូន្មាននន្ទោបនន្ទនាគរបស់ព្រះមហាមោគ្គល្លានត្ថេរ ឈ្មោះថា **សមាបជ្ជនវសី** ។ ភាពជាអ្នកអាចដើម្បីតាំងសមាបត្តិ រហូតត្រឹមតែមួយខណៈផ្ទាត់ម្រាមដៃ ឬត្រឹម ១០ ម្រាមដៃ ឈ្មោះថា **អធិដ្ឋានវសី** ។

មយ៉ាងទៀត ភាពជាអ្នកអាចចេញរហ័សជាងនោះ ឈ្មោះថា **វុដ្ឋានវសី** ។ ចំណែកបច្ចវេក្ខណវសី លោកពោលទុកហើយក្នុងអាវជ្ជនវសីនោះឯង ។ ព្រោះថា បច្ចវេក្ខណជវន ជាលំដាប់នៃអាវជ្ជនៈក្នុងអាវជ្ជនវសីនោះ ។ បច្ចវេក្ខវសី សម្រេចដោយការសម្រេចនៃអាវជ្ជនវសី ដោយប្រការដូច្នេះ ។ និងវុដ្ឋានវសីជាការសម្រេច ដោយការសម្រេចនៃអធិដ្ឋានវសី ។

ដោយប្រការដូច្នេះ ។ គ្រានេះ អាវជ្ជនវសីរបស់ព្រះយោគាវចរនោះ រមែងសម្រេចដោយពិត ។

ចំណែកវសីដែលដល់ទីបំផុតនេះ រមែងបានក្នុងយមក-ប្បាដិហារិយ៍របស់ព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ប៉ុណ្ណោះ ។ ក្រៅអំពីនេះ មិនមានអាវជ្ជនវសីដែលរហ័សជាងនេះ ។ ការប្រមាណក្នុងកវេគ្គាវារៈក្នុងលំដាប់ ៗ មិនមានដល់អ្នកដទៃ ។ ភាពជាអ្នកអាចក្នុងការចូលសមាបត្តិបានរហ័ស ដូចក្នុងការទូន្មាននន្ទោបនន្ទនាគរបស់ព្រះមហាមោគ្គល្លានត្ថេរ ឈ្មោះថា **សមាបជ្ជនវសី** ។ ភាពជាអ្នកអាចដើម្បីតាំងសមាបត្តិ រហូតត្រឹមតែមួយខណៈផ្ទាត់ម្រាមដៃ ឬត្រឹម ១០ ម្រាមដៃ ឈ្មោះថា **អធិដ្ឋានវសី** ។

មយ៉ាងទៀត ភាពជាអ្នកអាចចេញរហ័សជាងនោះ ឈ្មោះថា **វុដ្ឋានវសី** ។ ចំណែកបច្ចវេក្ខណវសី លោកពោលទុកហើយក្នុងអាវជ្ជនវសីនោះឯង ។ ព្រោះថា បច្ចវេក្ខណជវន ជាលំដាប់នៃអាវជ្ជនៈក្នុងអាវជ្ជនវសីនោះ ។ បច្ចវេក្ខវសី សម្រេចដោយការសម្រេចនៃអាវជ្ជនវសី ដោយប្រការដូច្នេះ ។ និងវុដ្ឋានវសីជាការសម្រេច ដោយការសម្រេចនៃអធិដ្ឋានវសី ។

ក្នុងវសីដូចគ្នា ។

បើដូច្នោះលោកពោលថា ពាក្យថា ទឹកដល់បឋមជ្ឈាន រមែងមិនត្រឹមត្រូវ ។ លោកពោលឈានប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកសិណ ថា ជាកសិណដែលជាឧបចារៈរបស់ហេតុ យ៉ាងណា ។ លោកពោលកសិណមានឈានជាបច្ច័យ ក៏ដូច្នោះ ថាជាឈានដោយជាឧបចារៈនៃផល ដូចក្នុងពាក្យមានជាអាទិ៍ថា **សុខោ ពុទ្ធានមុ-ប្បាទោ** (១) ការកើតឡើងនៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទាំងឡាយ នាំមកនូវសេចក្តីសុខ ។ សូម្បីបើមានការឈានចុះកាន់ឈានទៀត ដូចបុគ្គលដែលភ្ញាក់ពីការដេកលក់ លក់តាម កាលដែលកំណត់ទុក ហើយឈានចុះកាន់ការដេកលក់មួងទៀត ឈ្មោះថា អធិដ្ឋានវសី ។ សូម្បីបើមានការ អធិដ្ឋានក្នុងការក្រោកឡើង របស់អ្នកក្រោកឡើងតាមកាលដែលកំណត់ ក៏ឈ្មោះថា **វុដ្ឋានវសី** ។ នេះជាសេចក្តីផ្សេងគ្នារបស់វសីទាំងនោះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ដើម្បីបញ្ជាក់ដល់និរោធសមាបត្តិ ទើបមានបញ្ហាដូចតទៅ

---

(១) ខុទ្ទកនិកាយ ធម្មបទ

ក្នុងវសីដូចគ្នា ។

បើដូច្នោះលោកពោលថា ពាក្យថា ទឹកដល់បឋមជ្ឈាន រមែងមិនត្រឹមត្រូវ ។ លោកពោលឈានប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកសិណថា ជាកសិណដែលជាឧបចារៈរបស់ហេតុ យ៉ាងណា ។ លោកពោលកសិណមានឈានជាបច្ច័យ ក៏ដូច្នោះ ថាជាឈានដោយជាឧបចារៈនៃផល ដូចក្នុងពាក្យមានជាអាទិ៍ថា **សុខោ ពុទ្ធានមុ-ប្បាទោ** (១) ការកើតឡើងនៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទាំងឡាយ នាំមកនូវសេចក្ដីសុខ ។ សូម្បីបើមានការឈានចុះកាន់ឈានទៀត ដូចបុគ្គលដែលភ្ញាក់ពីការដេកលក់ លក់តាម កាលដែលកំណត់ទុក ហើយឈានចុះកាន់ការដេកលក់មួងទៀត ឈ្មោះថា អធិដ្ឋានវសី ។ សូម្បីបើមានការ អធិដ្ឋានក្នុងការក្រោកឡើង របស់អ្នកក្រោកឡើងតាមកាលដែលកំណត់ ក៏ឈ្មោះថា **វុដ្ឋានវសី** ។ នេះជាសេចក្ដីផ្សេងគ្នារបស់វសីទាំងនោះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ដើម្បីបញ្ជាក់ដល់និរោធសមាបត្តិ ទើបមានបញ្ហាដូចតទៅ

---

(១) ខុទ្ទកនិកាយ ធម្មបទ

បានសមាបត្តិ ៨ និងព្រះទីណាស្រេព ចូលបាន ។

បទថា **កត្ថ សមាបជ្ជន្តិ** ចូលក្នុងទីណា ? គឺ ក្នុងភព ដែលមានខន្ធ ៥ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះមានសមាបត្តិតាមលំដាប់ ។ ចំណែកក្នុងភព គឺ ខន្ធ ៤ បឋមជ្ឈានជាដើម មិនមានការកើតបានឡើយ ។ ព្រោះដូច្នោះ ទើបមិនអាចចូលក្នុងភពនោះបាន ។

បទថា **កស្មា សមាបជ្ជន្តិ** ព្រោះហេតុអ្វីទើបចូល ? គឺ ជាអ្នកនឿយណាយក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់សង្ខារ មិនជាប់នៅក្នុងទិដ្ឋធម៌ ទើបចូល ដោយគិតថា យើងដល់និព្វានដែលស្ងប់ហើយ នឹងនៅជាសុខ ។

បទថា **កថញ្ចស្សា សមាបជ្ជនំ ហោតិ** យ៉ាងណាទើបជាការចូលនិរោធសមាបត្តិនោះ ? គឺ កាលបើខ្វល់ខ្វាយ ដោយអំណាចសមថវិបស្សនា ហើយធ្វើកិច្ចជាខាងដើម ញុំាងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈឲ្យរលត់ ជាការចូលនិរោធសមាបត្តិដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ ព្រោះអ្នកណាខ្វល់ខ្វាយដោយអំណាចនៃសមថៈប៉ុណ្ណោះ អ្នកនោះសម្រេចនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិហើយ

បានសមាបត្តិ ៨ និងព្រះខីណាស្រព ចូលបាន ។

បទថា **កត្ថ សមាបជ្ជន្តិ** ចូលក្នុងទីណា ? គឺ ក្នុងភពដែលមានខន្ធ ៥ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះមានសមាបត្តិតាមលំដាប់ ។ ចំណែកក្នុងភព គឺ ខន្ធ ៤ បឋមជ្ឈានជាដើម មិនមានការកើតបានឡើយ ។ ព្រោះដូច្នោះ ទើបមិនអាចចូលក្នុងភពនោះបាន ។

បទថា **កស្មា សមាបជ្ជន្តិ** ព្រោះហេតុអ្វីទើបចូល ? គឺ ជាអ្នកនឿយណាយក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់សង្ខារ មិនជាប់នៅក្នុងទិដ្ឋធម៌ ទើបចូល ដោយគិតថា យើងដល់និព្វានដែលស្ងប់ហើយ នឹងនៅជាសុខ ។

បទថា **កថញ្ចស្សា សមាបជ្ជនំ ហោតិ** យ៉ាងណាទើបជាការចូលនិរោធសមាបត្តិនោះ ? គឺ កាលបើខ្វល់ខ្វាយ ដោយអំណាចសមថវិបស្សនា ហើយធ្វើកិច្ចជាខាងដើម ញ៉ាំងនេវ-សញ្ញានាសញ្ញាយតនៈឲ្យរលត់ ជាការចូលនិរោធសមាបត្តិដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ ព្រោះអ្នកណាខ្វល់ខ្វាយដោយអំណាចនៃសមថៈប៉ុណ្ណោះ អ្នកនោះសម្រេចនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិហើយ

ក្នុងវិបស្សនា ៣ យ៉ាងនោះ សង្ខារបរិគ្គណ្ហណកវិបស្សនា ទន់ខ្ចី ឬចាស់ក្លាក៏ដោយ រមែងជាបទដ្ឋាននៃមគ្គនោះឯង ៗ ផលសមាបត្តិវិបស្សនាចាស់ក្លា ដូចគ្នានឹងមគ្គភាវនា ទើបគួរ ៗ ចំណែកនិរោធសមាបត្តិវិបស្សនា មិនទន់ខ្ចីពេក មិនចាស់ក្លាពេកនោះឯងទើបគួរ ៗ ព្រោះដូច្នោះ ភិក្ខុនោះទើបពិចារណាឃើញច្បាស់សង្ខារទាំងនោះ ដោយវិបស្សនាដែលមិនទន់ខ្ចីពេក មិនចាស់ក្លាពេក រួចចូល ទុតិយជ្ឈាន លុះចេញហើយពិចារណាឃើញច្បាស់សង្ខារទាំងឡាយ ក្នុងទុតិយជ្ឈាននោះ ៗ បន្ទាប់ពីនោះ ទើបចូលតតិយជ្ឈាន ។ល។ ក៏ចូលវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ លុះចេញហើយ ពិចារណាឃើញច្បាស់នូវសង្ខារទាំងឡាយ ក្នុងវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈនោះ ៗ ឬន័យម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុនោះចូលអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ លុះចេញហើយ ក៏ធ្វើកិច្ចខាងដើម ៤ យ៉ាង គឺ ៖

នានាពទ្ធអវិកោបន ១

សង្ឃប្បដិមានន ១

សត្ថុបក្កោសន ១

ក្នុងវិបស្សនា ៣ យ៉ាងនោះ សង្ខារបរិគ្គណ្ហណកវិបស្សនាទន់ខ្ចី ឬចាស់ក្លាក៏ដោយ រមែងជាបទដ្ឋាននៃមគ្គនោះឯង ៗ ផលសមាបត្តិវិបស្សនាចាស់ក្លា ដូចគ្នានឹងមគ្គភាវនា ទើបគួរ ៗ ចំណែកនិរោធសមាបត្តិវិបស្សនា មិនទន់ខ្ចីពេក មិនចាស់ក្លាពេកនោះឯងទើបគួរ ៗ ព្រោះដូច្នោះ ភិក្ខុនោះទើបពិចារណាឃើញច្បាស់សង្ខារទាំងនោះ ដោយវិបស្សនាដែលមិនទន់ខ្ចីពេក មិនចាស់ក្លាពេក រួចចូល ទុតិយជ្ឈាន លុះចេញហើយពិចារណាឃើញច្បាស់សង្ខារទាំងឡាយ ក្នុងទុតិយជ្ឈាននោះ ៗ បន្ទាប់ពីនោះ ទើបចូលតតិយជ្ឈាន ។ល។ ក៏ចូលវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ លុះចេញហើយ ពិចារណាឃើញច្បាស់នូវសង្ខារទាំងឡាយ ក្នុងវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈនោះ ៗ ឬន័យម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុនោះចូលអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ លុះចេញហើយ ក៏ធ្វើកិច្ចខាងដើម ៤ យ៉ាង គឺ ៖

នានាពទ្ធអវិកោបន ១

សង្ឃប្បដិមានន ១

សត្ថុបក្កោសន ១

កិច្ចនឹងអធិដ្ឋានផ្សេងទៀតឡើយ ។ សមាបត្តិនោះឯង រមែងរក្សាវត្ថុទាំងនោះឯង ។

បទថា **សង្ឃបដិមានទំ** ការរាប់អានរបស់សង្ឃ បានដល់ការរាប់អាន គឺ ការរង់ចាំមើលរបស់ភិក្ខុសង្ឃ ។ អធិប្បាយថា មិនធ្វើសង្ឃកម្មមុននឹងភិក្ខុនោះមក ។ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទនេះ ការរាប់អាន មិនមែនជាបុព្វកិច្ចរបស់ភិក្ខុនេះ ។ តែការនឹកដល់ការរាប់អានជាបុព្វកិច្ច ព្រោះដូច្នោះគួរនឹកដល់យ៉ាងនេះថា ប្រសិនបើក្នុងរវាង ៧ ថ្ងៃ ពេលចូលនិរោធ សង្ឃបំណងនឹងធ្វើកម្មណាមួយ ក្នុងអបលោកនកម្មជាដើម ។ យើងនឹងចេញដោយមិនចាំបាច់ភិក្ខុណាមួយមកហៅ ។ កំភិក្ខុធ្វើយ៉ាងនេះហើយ ទើបចូលសមាបត្តិ រមែងចេញបាន ក្នុងសម័យនោះ ៗ ឯង ។ តែភិក្ខុណាមិនបានធ្វើយ៉ាងនេះ ។ ទាំងសង្ឃក៏ប្រជុំគ្នាហើយ បើមិនឃើញភិក្ខុនោះ ទើបសួរថា ភិក្ខុរូបឯណោះទៅណា បើឆ្លើយថា កំពុងចូលសមាបត្តិ ទើបបញ្ជូនភិក្ខុមួយរូបទៅថា លោកចូរទៅហៅភិក្ខុនោះតាមពាក្យសង្ឃ ។ លំដាប់នោះ ត្រឹមពាក្យដែលភិក្ខុនោះឈររនៅ ក្នុងទីជិតល្មមនឹងបានឮ ពោលថា អាវុសោ

កិច្ចនីងអធិដ្ឋានផ្សេងទៀតឡើយ ។ សមាបត្តិនោះឯង រមែងរក្សាវត្ថុទាំងនោះឯង ។

បទថា **សង្ឃបដិមានន៎** ការរាប់អានរបស់សង្ឃ បានដល់ការរាប់អាន គឺ ការរង់ចាំមើលរបស់ភិក្ខុសង្ឃ ។ អធិប្បាយថា មិនធ្វើសង្ឃកម្មមុននឹងភិក្ខុនោះមក ។ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទនេះ ការរាប់អាន មិនមែនជាបុព្វកិច្ចរបស់ភិក្ខុនេះ ។ តែការនឹកដល់ការរាប់អានជាបុព្វកិច្ច ព្រោះដូច្នោះគួរនឹកដល់យ៉ាងនេះថា ប្រសិនបើក្នុងរវាង ៧ ថ្ងៃ ពេលចូលនិរោធ សង្ឃបំណងនឹងធ្វើកម្មណាមួយ ក្នុងអបលោកនកម្មជាដើម ។ យើងនឹងចេញដោយមិនចាំបាច់ភិក្ខុណាមួយមកហៅ ។ ក៏ភិក្ខុធ្វើយ៉ាងនេះហើយ ទើបចូលសមាបត្តិ រមែងចេញបាន ក្នុងសម័យនោះ ៗ ឯង ។ តែភិក្ខុណាមិនបានធ្វើយ៉ាងនេះ ។ ទាំងសង្ឃក៏ប្រជុំគ្នាហើយ បើមិនឃើញភិក្ខុនោះ ទើបសួរថា ភិក្ខុរូបឯណោះទៅណា បើឆ្លើយថា កំពុងចូលសមាបត្តិ ទើបបញ្ជូនភិក្ខុមួយរូបទៅថា លោកចូរទៅហៅភិក្ខុនោះតាមពាក្យសង្ឃ ។ លំដាប់នោះ ត្រឹមពាក្យដែលភិក្ខុនោះឈររនៅ ក្នុងទីជិតល្មមនឹងបានឮ ពោលថា អាវុសោ

ក្នុងទីជិត ឈ្មោះពោលព្ធថា ព្រះសាស្ដាត្រាស់ហៅរកលោកម្ចាស់ដូច្នេះ ប៉ុណ្ណោះ ភិក្ខុនោះក៏បានចេញចាកនិរោធ ។ ព្រោះថាការត្រាស់ហៅរបស់ព្រះសាស្ដា គឺ ជារឿងដ៏ធ្ងន់យ៉ាងនេះ ។ ដូច្នោះគប្បីចូលនិរោធ ដោយអាការដែលភិក្ខុនោះនឹកដល់ហើយចេញមុននោះឯង ។

បទថា **អទ្ធានបរិច្ឆេទោ** កំណត់កាល គឺ កំណត់កាលរបស់ជីវិត ។ ពិតហើយ ភិក្ខុនេះគួរជាអ្នកឆ្លាតក្នុងការកំណត់កាល ។ គួរនឹកថា អាយុសង្ខាររបស់ខ្លួននឹងប្រព្រឹត្តទៅបានរហូត ៧ ថ្ងៃឬទេ ។ ឬប្រព្រឹត្តទៅមិនបាន ហើយចូលនិរោធ ។ ព្រោះថា បើអាយុសង្ខាររលត់ក្នុងចន្លោះ ៧ ថ្ងៃ ។ ភិក្ខុមិនគប្បីចូលនិរោធ ។ និរោធរបស់ភិក្ខុនោះ មិនអាចហាមសេចក្ដីស្លាប់បាន ។ ភិក្ខុរមែងចេញចាកសមាបត្តិក្នុងចន្លោះបាន ព្រោះនៅក្នុងនិរោធក៏មិនមានសេចក្ដីស្លាប់ ។ ដូច្នោះគួរនឹកដល់កាលនោះហើយទើបចូលនិរោធ ។ សូម្បីមិននឹកដល់កាលដ៏សេស ក៏គួរ ។ តែគួរនឹកដល់កាលនេះ តែម្យ៉ាង ។ លោកអធិប្បាយទុកដូច្នេះ ។

ក្នុងទីជិត ឈ្មោះពោលពួថា ព្រះសាស្តាត្រាស់ហៅរកលោកម្ចាស់ ដូច្នេះ ប៉ុណ្ណោះ ភិក្ខុនោះក៏បានចេញចាកនិរោធ ។ ព្រោះថា ការត្រាស់ហៅរករបស់ព្រះសាស្តា គឺ ជារឿងដ៏ធ្ងន់យ៉ាងនេះ ។ ដូច្នោះគប្បីចូលនិរោធ ដោយអាការដែលភិក្ខុនោះនឹកដល់ហើយ ចេញមុននោះឯង ។

បទថា **អទ្ធានបរិច្ឆេទោ** កំណត់កាល គឺ កំណត់កាល របស់ជីវិត ។ ពិតហើយ ភិក្ខុនេះគួរជាអ្នកឆ្លាតក្នុងការកំណត់ កាល ។ គួរនឹកថា អាយុសង្ខាររបស់ខ្លួននឹងប្រព្រឹត្តទៅបានរហូត ៧ ថ្ងៃឬទេ ។ ឬប្រព្រឹត្តទៅមិនបាន ហើយចូលនិរោធ ។ ព្រោះថា បើអាយុសង្ខាររលត់ក្នុងចន្លោះ ៧ ថ្ងៃ ។ ភិក្ខុមិនគប្បី ចូលនិរោធ ។ និរោធរបស់ភិក្ខុនោះ មិនអាចហាមសេចក្តីស្លាប់ បាន ។ ភិក្ខុរមែងចេញចាកសមាបត្តិក្នុងចន្លោះបាន ព្រោះនៅ ក្នុងនិរោធក៏មិនមានសេចក្តីស្លាប់ ។ ដូច្នោះគួរនឹកដល់កាលនោះ ហើយទើបចូលនិរោធ ។ សូម្បីមិននឹកដល់កាលដ៏សេស ក៏គួរ ។ តែគួរនឹកដល់កាលនេះ តែម្យ៉ាង ។ លោកអធិប្បាយទុកដូច្នេះ ។

យ៉ាងនេះ និងដោយមិនមានអាយុក្ខ័យ ការរង់ចាំរបស់សង្ឃ និងការត្រាស់ហៅរករបស់ព្រះសាស្តាក្នុងចន្លោះនោះ ។

បទថា **កថំ វុដ្ឋានំ** ចេញយ៉ាងណា បានដល់ ចេញ ២ យ៉ាងនេះ គឺ ដោយអនាគាមិផលសមាបត្តិ ១ ដោយអរហត្តផលសមាបត្តិរបស់ព្រះអរហន្ត ១ ។

បទថា **វុដ្ឋិតស្ស កិន្និន្នំ ចិត្តំ ហោតិ** ចិត្តរបស់អ្នកចេញចាកហើយ បង្អោនទៅកាន់អ្វី សេចក្ដីថា បង្អោនទៅកាន់និព្វាន ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា ៖

ម្នាលអាវុសោវិសាខៈ ចិត្តរបស់ភិក្ខុអ្នកចេញចាកសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ បង្អោនទៅកាន់វិវេក ទោរទៅកាន់វិវេក ឆ្ពោះទៅកាន់វិវេក ។

បទថា **មតស្ស ច សមាបន្នស្ស ច កោ វិសេសោ** អ្នកស្លាប់ហើយ និងអ្នកចូលនិរោធ ផ្សេងគ្នាដូចម្ដេច លោកពោលសេចក្ដីនេះទុកហើយក្នុងព្រះសូត្រ សមដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា ៖

យ៉ាងនេះ និងដោយមិនមានអាយុក្ខ័យ ការរង់ចាំរបស់សង្ឃ និងការត្រាស់ហៅរករបស់ព្រះសាស្តាក្នុងចន្លោះនោះ ។

បទថា **កថំ វុដ្ឋានំ** ចេញយ៉ាងណា បានដល់ ចេញ ២ យ៉ាងនេះ គឺ ដោយអនាគាមិផលសមាបត្តិ ១ ដោយអរហត្តផលសមាបត្តិរបស់ព្រះអរហន្ត ១ ។

បទថា **វុដ្ឋិតស្ស កិន្និន្នំ ចិត្តំ ហោតិ** ចិត្តរបស់អ្នកចេញចាកហើយ បង្អោនទៅកាន់អ្វី សេចក្តីថា បង្អោនទៅកាន់និព្វាន ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា ៖

ម្នាលអាវុសោវិសាខៈ ចិត្តរបស់
ភិក្ខុអ្នកចេញចាកសញ្ញាវេទយិតនិរោធ
សមាបត្តិ បង្អោនទៅកាន់វិវេក ទោរ
ទៅកាន់វិវេក ផ្អាកទៅកាន់វិវេក ។

បទថា **មតស្ស ច សមាបន្នស្ស ច កោ វិសេសោ** អ្នកស្លាប់ហើយ និងអ្នកចូលនិរោធ ផ្សេងគ្នាដូចម្តេច លោកពោលសេចក្តីនេះទុកហើយក្នុងព្រះសូត្រ សមដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា ៖

សមាបត្តិដែលស្ងប់ហើយ ដែលព្រះអរិយសេពហើយ
នេះឈ្មោះថា និព្វាន ក្នុងទិដ្ឋធម៌ដោយប្រការដូច្នេះ ។
(ចប់ អដ្ឋកថានិរោធសមាបត្តិញ្ញាណនិទ្ទេស)

អដ្ឋកថា បរិនិព្វានញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបរិនិព្វានញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ។ បទថា **ឥធ** គឺ ក្នុងសាសនានេះ ។ បទថា **សម្បជានោ** អ្នកដឹងខ្លួន សេចក្តីថា អ្នកដឹងខ្លួនដោយ **សម្បជញ្ញ ៤** ទាំងនេះ គឺ ៈ-

សាត្ថកសម្បជញ្ញ សេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងកិច្ចដែលជាប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន ១ ។

សប្បាយសម្បជញ្ញ សេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងបច្ច័យដែលសប្បាយ ១ ។

គោចរសម្បជញ្ញ សេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងធម៌ដែលជាគោចរ ១ ។

អសម្មោហសម្បជញ្ញ សេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងការមិនវង្វេង ១ ។

សមាបត្តិដែលស្ងប់ហើយ ដែលព្រះអរិយសេពហើយ
នេះឈ្មោះថា និព្វាន ក្នុងវិដ្ឋធម៌ដោយប្រការដូច្នេះ ។
(ចប់ អដ្ឋកថានិរោធសមាបត្តិញ្ញាណនិទ្ទេស)

អដ្ឋកថា បរិនិព្វានញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបរិនិព្វានញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ។ បទថា **ឥធ** គឺ ក្នុងសាសនានេះ ។ បទថា **សម្បជានោ** អ្នកដឹងខ្លួន សេចក្តីថា អ្នកដឹងខ្លួនដោយ **សម្បជញ្ញ** ៤ ទាំងនេះ គឺ :-

សាត្ថកសម្បជញ្ញ សេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងកិច្ចដែលជាប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន ១ ។

សប្បាយសម្បជញ្ញ សេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងបច្ច័យដែលសប្បាយ ១ ។

គោចរសម្បជញ្ញ សេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងធម៌ដែលជាគោចរ ១ ។

អសម្មោហសម្បជញ្ញ សេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងការមិនវង្វេង ១ ។

បច្ចវេក្ខណញ្ញាណក្នុងការរំលត់កិលេស ។

ដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **អថវា បន** ប្រការមួយទៀត ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ សំម្តែងដល់បច្ចវេក្ខណញ្ញាណ ក្នុងការរំលត់ខន្ធ ។

បទថា **អនុបាទិសេសាយ និព្វានធាតុយា** ដោយអនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ បានដល់ ព្រោះនិព្វានធាតុ មាន ២ យ៉ាង គឺ សឧបាទិសេសនិព្វានធាតុ ១ , អនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ ១ ។ ក្នុងនិព្វានធាតុ ២ យ៉ាងនោះ ឈ្មោះថា **ឧបាទិ** ព្រោះអត្ថថា ដែលបុគ្គលដល់នោះ គឺ ប្រកាន់យ៉ាងខ្លាំងក្លាថា យើង របស់យើង ។ បទថា ឧបាទិនេះ ជាឈ្មោះ របស់ខន្ធបញ្ចក: ។

ឈ្មោះថា **ឧបាទិសេស** ព្រោះអត្ថថា ឧបាទិនោះឯង នៅសេសសល់ ។

ឈ្មោះថា **សឧបាទិសេស** ព្រោះអត្ថថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងឧបាទិសេស: គឺ ខន្ធ ៥ ដែលសល់ ។

ឈ្មោះថា អនុបាទិសេស ព្រោះអត្ថថា មិនមានឧបាទិសេស: ក្នុងនិព្វានធាតុនេះ ។

បច្ចវេក្ខណញ្ញាណក្នុងការរំលត់កិលេស ។

ដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **អថវា បន** ប្រការមួយទៀត ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ សម្តែងដល់បច្ចវេក្ខណញ្ញាណ ក្នុងការរំលត់ខន្ធ ។

បទថា **អនុបាទិសេសាយ និព្វានធាតុយា** ដោយអនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ បានដល់ ព្រោះនិព្វានធាតុ មាន ២ យ៉ាង គឺ សឧបាទិសេសនិព្វានធាតុ ១ , អនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ ១ ។ ក្នុងនិព្វានធាតុ ២ យ៉ាងនោះ ឈ្មោះថា **ឧបាទិ** ព្រោះអត្ថថា ដែលបុគ្គលដល់នោះ គឺ ប្រកាន់យ៉ាងខ្លាំងក្លាថា យើង របស់យើង ។ បទថា ឧបាទិនេះ ជាឈ្មោះ របស់ខន្ធបញ្ចកៈ ។

ឈ្មោះថា **ឧបាទិសេស** ព្រោះអត្ថថា ឧបាទិនោះឯង នៅសេសសល់ ។

ឈ្មោះថា **សឧបាទិសេស** ព្រោះអត្ថថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងឧបាទិសេសៈ គឺ ខន្ធ ៥ ដែលសល់ ។

ឈ្មោះថា អនុបាទិសេស ព្រោះអត្ថថា មិនមានឧបាទិសេសៈ ក្នុងនិព្វានធាតុនេះ ។

អដ្ឋកថា សមសីសដ្ឋញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងសមសីសជ្ជញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ គប្បីជ្រាបការសង្គ្រោះទាំងអស់ ដោយពួក ១០ មានជាអាទិ៍ថា **បញ្ចក្ខន្ធា** ខន្ធទាំងឡាយ ៥ ។ ពិតណាស់ លោកមិនបានចាត់ធម៌ទាំងអស់ទុកមួយ ៗ ផ្នែក ដោយពួក ៨ ដ៏សេសវៀរពួកអាយតនៈ ធាតុ ដោយអំណាចធម៌ពួកមួយ ៗ ។ ក៏ព្រោះលោកុត្តរធម៌ មិនមែនជាធម៌ដែលគួរលះ ដោយការកាត់ផ្ដាច់ហេតុ ដូច្នោះលោកុត្តរធម៌ សូម្បីលោកសង្គ្រោះចូល ដោយស័ព្ទថា **សព្វធម្មា** ក៏មិនគប្បីកាន់យកក្នុងទីនេះ ព្រោះមានពាក្យថា **សមុច្ឆេទ** គួរកាន់យកតែកូមិកធម៌ដែលគួរលះ ដោយកាកាត់ផ្ដាច់ហេតុ ។

បទថា **សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ** កាត់ផ្ដាច់ដោយល្អ សេចក្ដីថា កាលបើរំលត់បរិយុដ្ឋានកិលេស និងអនុស័យកិលេស ដោយអំណាចនៃវិក្ខម្ភនប្បហាន តទង្គប្បហាន និងសមុច្ឆេទប្បហានតាមសមគួរ ឈ្មោះថា កាត់ផ្ដាច់ដោយល្អ ។ លោកសម្ដែងការ

អដ្ឋកថា សមសីសជ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងសមសីសជ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ គប្បីជ្រាបការសង្គ្រោះទាំងអស់ ដោយពួក ១០ មានជាអាទិ៍ថា **បញ្ចក្ខន្ធា** ខន្ធទាំងឡាយ ៥ ។ ពិតណាស់ លោកមិនបានចាត់ធម៌ទាំងអស់ទុកមួយ ៗ ផ្នែក ដោយពួក ៨ ដ៏សេសវៀរពួកអាយតនៈ ធាតុ ដោយអំណាចធម៌ពួកមួយ ៗ ។ ក៏ព្រោះលោកុត្តរធម៌ មិនមែនជាធម៌ដែលគួរលះ ដោយការកាត់ផ្តាច់ហេតុ ដូច្នោះលោកុត្តរធម៌ សូម្បីលោកសង្គ្រោះចូល ដោយសព្ទថា **សព្វធម្មា** ក៏មិនគប្បីកាន់យកក្នុងទីនេះ ព្រោះមានពាក្យថា **សមុច្ឆេទ** គួរកាន់យកតេភូមិកធម៌ដែលគួរលះ ដោយកាកាត់ផ្តាច់ហេតុ ។

បទថា **សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ** កាត់ផ្តាច់ដោយល្អ សេចក្តីថា កាលបើរំលត់បរិយុដ្ឋានកិលេស និងអនុស័យកិលេស ដោយអំណាចនៃវិក្ខម្ភនប្បហាន តទង្គប្បហាន និងសមុច្ឆេទប្បហាន តាមសមគួរ ឈ្មោះថា កាត់ផ្តាច់ដោយល្អ ។ លោកសម្តែងការ

បទថា **បលិពោធសីសំ** មានសេចក្តីកង្វល់ជាប្រធាន គឺមានការហួងហែងជាកង្វល់ ។ អធិប្បាយថា ជាគ្រឿងបិទផ្លូវទៅនិព្វាន ។ បទថា **សីសំ** ជាប្រធាន គឺ ជាធម៌ដ៏ក្រៃលែង ។ បលិពោធនោះឯងជាប្រធាន ឬជាប្រធានក្នុងបលិពោធទាំងពួង មានការប្រកបដោយធម៌នោះជាដើម ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **បលិពោធសីសំ** ។ ក្នុងបទដ៏សេសក៏មានន័យនេះឯង ។ តែដោយសេចក្តីផ្សេងគ្នាក្នុងបទថា **ពន្ធនំ** ការចង គឺ ចងក្នុងសង្សារដោយអំណាចការក្រអឺតក្រទម ។

បទថា **បរាមាសោ** គឺ សេចក្តីប្រកាន់មាំ ។

បទថា **វិក្ខេបោ** គឺ សេចក្តីរាយមាយ ។

បទថា **កិលេសោ** គឺ សេចក្តីសៅហ្មង ។

បទថា **អធិមោក្ខោ** គឺ បង្អោនចិត្តជឿ ។

បទថា **បគ្គហោ** គឺ សេចក្តីផ្គង គឺ ភាពឧស្សាហ៍ ។

បទថា **ឧបដ្ឋានំ** គឺ ចូលទៅតាំងទុក គឺការធ្វើដដែលៗ ។

បទថា **អវិក្ខេបោ** គឺ ភាពមិនរាយមាយ ។

បទថា **ទស្សនំ** ការឃើញ គឺ ចាក់ធ្លុះតាមសេចក្តីពិត ។

បទថា **បលិពោធសីសំ** មានសេចក្តីកង្វល់ជាប្រធាន គឺមានការហួងហែងជាកង្វល់ ។ អធិប្បាយថា ជាគ្រឿងបិទផ្លូវទៅនិព្វាន ។ បទថា **សីសំ** ជាប្រធាន គឺ ជាធម៌ដ៏ក្រៃលែង ។ បលិពោធនោះឯងជាប្រធាន ឬជាប្រធានក្នុងបលិពោធទាំងពួងមានការប្រកបដោយធម៌នោះជាដើម ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **បលិពោធសីសំ** ។ ក្នុងបទដ៏សេសក៏មានន័យនេះឯង ។ តែដោយសេចក្តីផ្សេងគ្នាក្នុងបទថា **ពន្ធនំ** ការចង គឺ ចងក្នុងសង្សារដោយអំណាចការក្រអឺតក្រទម ។

បទថា **បរាមាសោ** គឺ សេចក្តីប្រកាន់មាំ ។

បទថា **វិក្ខេបោ** គឺ សេចក្តីរាយមាយ ។

បទថា **កិលេសោ** គឺ សេចក្តីសៅហ្មង ។

បទថា **អធិមោក្ខោ** គឺ បង្អោនចិត្តជឿ ។

បទថា **បគ្គហោ** គឺ សេចក្តីផ្គង គឺ ភាពឧស្សាហ៍ ។

បទថា **ឧបដ្ឋានំ** គឺ ចូលទៅតាំងទុក គឺការធ្វើដដែលៗ ។

បទថា **អវិក្ខេបោ** គឺ ភាពមិនរាយមាយ ។

បទថា **ទស្សនំ** ការឃើញ គឺ ចាក់ធ្លុះតាមសេចក្តីពិត ។

និព្វាន ព្រោះភេគណាមួយក្តី , ព្រោះឥរិយាបថណាមួយក្តី , ព្រោះជីវិតិន្ទ្រិយដែលស្មើគ្នាក្តី នៃអរិយសច្ច ៤ ទាំង នេះ គឺ ៖

ធម៌ជាប្រធាន ៥ មានតណ្ហាជាដើម
នៃធម៌ជាប្រធាន ១៣ ជាសមុទយសច្ចៈ ។
ធម៌ជាប្រធាន ៥ មានសទ្ធាជាដើម ជាមគ្គ-
សច្ចៈ , ជីវិតិន្ទ្រិយ មានការប្រព្រឹត្តទៅជា
ប្រធាន ជាទុក្ខសច្ចៈ ។ វិមោក្ខមានអារម្មណ៍
ជាប្រធាន និងមានសង្ខារជាប្រធាន ជានិ-
រោធសច្ចៈ ។

ម្យ៉ាងទៀត ធម៌ប្រាកដដល់អ្នកណា អ្នកនោះលោកពោលថាជា **សម-សីសី** ព្រោះមានសេចក្តីស្ងប់ ដូចបានពោលទុកក្នុងកាលមុន និងមានធម៌ទាំងនេះជាប្រធាន ។

(ចប់ អដ្ឋកថា សមសីសដ្ឋញ្ញាណនិទ្ទេស)

និព្វាន ព្រោះភេគណាមួយក្តី , ព្រោះឥរិយាបថណាមួយក្តី , ព្រោះជីវិតិន្ទ្រិយដែលស្មើគ្នាក្តី នៃអរិយសច្ច ៤ ទាំង នេះ គឺ ៖

ធម៌ជាប្រធាន ៥ មានតណ្ហាជាដើម
នៃធម៌ជាប្រធាន ១៣ ជាសមុទយសច្ចៈ ។
ធម៌ជាប្រធាន ៥ មានសទ្ធាជាដើម ជាមគ្គ-
សច្ចៈ , ជីវិតិន្ទ្រិយ មានការប្រព្រឹត្តទៅជា
ប្រធាន ជាទុក្ខសច្ចៈ ។ វិមោក្ខមានអារម្មណ៍
ជាប្រធាន និងមានសង្ខារជាប្រធាន ជានិ-
រោធសច្ចៈ ។

តែងមានដល់អ្នកណា អ្នកនោះលោកពោលថាជា **សម-សីសី** ព្រោះមានសេចក្តីស្ងប់ ដូចបានពោលទុកក្នុងកាលមុន និងមានធម៌ទាំងនេះជាប្រធាន ។

(ចប់ អដ្ឋកថា សមសីសដ្ឋញ្ញាណនិទ្ទេស)

អ្នកដទៃ ។

បលាស មានលក្ខណៈវាយឫកស្មើ គឺ ឃើញគុណអ្នកដទៃដោយការវាយឫកស្មើ ។

ឥស្សា មានលក្ខណៈធ្វើសម្បត្តិអ្នកដទៃឲ្យវិនាសទៅ គឺ ឫស្សា ។

មច្ឆរិយ មានលក្ខណៈលាក់បាំងសម្បត្តិរបស់ខ្លួន គឺ សម្បត្តិរបស់យើង ចូរកុំជារបស់អ្នកដទៃ ។

មាយា មានលក្ខណៈបិទបាំងអំពើអាក្រក់ដែលខ្លួនធ្វើ គឺ ធ្វើជាមាយាដោយសេចក្តីបិទបាំង ។

សាឋេយ្យ មានលក្ខណៈប្រកាសគុណដែលមិនមានក្នុងខ្លួន គឺ ភាពជាអ្នកអួតអាង ។

ថម្ភ មានលក្ខណៈធ្វើចិត្តឲ្យប៉ោង គឺ ភាពជាអ្នករឹងត្អឹង ។

សារម្ភ មានលក្ខណៈ ប្រណាំងប្រជែង ។

មានះ មានលក្ខណៈប្រកាន់ខ្លួន ។

អតិមានះ មានលក្ខណៈមើលងាយគេ ។

មទ មានលក្ខណៈស្រវឹង ។ **បមាទ** មានលក្ខណៈបណ្តោយ

អ្នកដទៃ ។

បលាស មានលក្ខណៈវាយឫកស្មើ គឺ ឃើញគុណអ្នកដទៃដោយការវាយឫកស្មើ ។

ឥស្សា មានលក្ខណៈធ្វើសម្បត្តិអ្នកដទៃឲ្យវិនាសទៅ គឺឫស្យា ។

មច្ឆរិយ មានលក្ខណៈលាក់បាំងសម្បត្តិរបស់ខ្លួន គឺ សម្បត្តិរបស់យើង ចូរកុំជារបស់អ្នកដទៃ ។

មាយា មានលក្ខណៈបិទបាំងអំពើអាក្រក់ដែលខ្លួនធ្វើ គឺធ្វើជាមាយាដោយសេចក្តីបិទបាំង ។

សាឋេយ្យ មានលក្ខណៈប្រកាសគុណដែលមិនមានក្នុងខ្លួន គឺ ភាពជាអ្នកអួតអាង ។

ថម្ភ មានលក្ខណៈធ្វើចិត្តឲ្យប៉ោង គឺ ភាពជាអ្នករឹងត្អឹង ។

សារម្ភ មានលក្ខណៈ ប្រណាំងប្រជែង ។

មានៈ មានលក្ខណៈប្រកាន់ខ្លួន ។

អតិមានៈ មានលក្ខណៈមើលងាយគេ ។

មទ មានលក្ខណៈស្រវឹង ។ **បមាទ** មានលក្ខណៈបណ្តោយ

អបុញ្ញាភិសង្ខារ អភិសង្ខារ គឺ បាប ១ ។

អានេញ្ជាភិសង្ខារ អភិសង្ខារ គឺ ការមិនញាប់ញ័រ ១ ។

ឈ្មោះថា **គតិគាមិនោ** ព្រោះអត្ថថា សត្វទៅកាន់គតដោយអំណាចវិបាក ។ កម្មដែលជាហេតុឲ្យសត្វទៅកាន់គត ឈ្មោះថា **គតិគាមិកម្មា** ។ ដោយបទនេះ សូម្បីអភិសង្ខារមានហើយ ក៏ជាការហាមកម្មដែលមិនទាន់បានសោយ ។ នេះជាសេចក្តីផ្សេងគ្នាដោយប្រការដូច្នេះ ។

បទថា **ទុច្ចរិតា** និង កម្ម ជាលិង្គវិបល្លាស ។

បទថា **នានត្តេកត្តំ** សភាពផ្សេងៗនិងសភាពតែមួយ ក្នុងឧទ្ទេសមាតិកានេះ គឺ សូម្បីមិនមានសព្ទថា **ឯកត្ត** អ្នកប្រាជ្ញានឹងចង្អុលបង្ហាញសូម្បីសភាពតែមួយ ព្រោះការសម្ព័ន្ធដល់គ្នានឹងគ្នានៃសភាពផ្សេងៗ និងសភាពតែមួយ ទើបធ្វើឧទ្ទេសថា **នានត្តេកត្តំ** ។ បើសម្តែងសភាពតែមួយក្នុងការជុសខាត់សភាពផ្សេង ៗ លោកក៏សម្តែងដល់ញាណក្នុងការជុសខាត់បានដោយងាយ ។

បទថា នានត្តំ គឺ សភាពផ្សេង ៗ ព្រោះភាពមិនតាំងមាំនិងព្រោះមានភាពញាប់ញ័រ ។

អបុញ្ញាភិសង្ខារ អភិសង្ខារ គឺ បាប ១ ។

អានេញ្ជាភិសង្ខារ អភិសង្ខារ គឺ ការមិនញាប់ញ័រ ១ ។

ឈ្មោះថា **គាតាមិនោ** ព្រោះអត្ថថា សត្វទៅកាន់គតដោយអំណាចវិបាក ។ កម្មដែលជាហេតុឲ្យសត្វទៅកាន់គត ឈ្មោះថា **គតិគាមិកម្មា** ។ ដោយបទនេះ សូម្បីអភិសង្ខារមានហើយ ក៏ជាការហាមកម្មដែលមិនទាន់បានសោយ ។ នេះជាសេចក្តីផ្សេងគ្នាដោយប្រការដូច្នេះ ។

បទថា **ទុច្ចរិតា** និង **កម្ម** ជាលិង្គវិបល្លាស ។

បទថា **នានត្តេកត្តំ** សភាពផ្សេងៗនិងសភាពតែមួយ ក្នុងឧទ្ទេសមាតិកានេះ គឺ សូម្បីមិនមានសព្ទថា **ឯកត្ត** អ្នកប្រាថ្នានឹងចង្អុលបង្ហាញសូម្បីសភាពតែមួយ ព្រោះការសម្ព័ន្ធដល់គ្នានឹងគ្នានៃសភាពផ្សេងៗ និងសភាពតែមួយ ទើបធ្វើឧទ្ទេសថា **នានត្តេកត្តំ** ។ បើសម្តែងសភាពតែមួយក្នុងការដុសខាត់សភាពផ្សេង ៗ លោកក៏សម្តែងដល់ញាណក្នុងការដុសខាត់បានដោយងាយ ។

បទថា នានត្តំ គឺ សភាពផ្សេង ៗ ព្រោះភាពមិនតាំងមាំនិងព្រោះមានភាពញាប់ញ័រ ។

ឆ្កៀវក្លា រមែងញ៉ាំងតេជៈ គឺ ភាពជាអ្នកទ្រុស្តសីលឲ្យវិនាសទៅ ដោយចរណតេជៈ គឺ សីលតេជៈ ។

បទថា **ទុស្សីល្យតេជំ** បានដល់ តេជៈ គឺ ភាពជាអ្នកទ្រុស្តសីល ។ ឈ្មោះថា **តេជោ** ព្រោះដុតសន្តាននោះ ។

បទថា **បរិយាទិយតិ** គឺ ឲ្យអស់ទៅ ។

បទថា **អគុណតេជំ** ញ៉ាំងតេជៈមិនមែនគុណ បានដល់ តេជៈ គឺ សេចក្តីរាយមាយ ដែលជាបដិបក្ខរបស់សមាធិ ។

បទថា **ទុប្បញ្ញាតេជំ** តេជៈ គឺ ភាពជាអ្នកមានបញ្ញាថោកថយ បានដល់ តេជៈ គឺ មោហៈ ដែលជាបដិបក្ខដល់វិបស្សនាញាណ ។

បទថា **អបុញ្ញតេជំ** តេជៈមិនមែនបុណ្យ បានដល់ តេជៈ គឺ អកុសលកម្ម ដែលជាសំឡាញ់របស់កិលេស ដោយការមិនលះបង់កិលេស ដែលកម្ចាត់មគ្គនោះ ៗ ។ មិនមែនឲ្យតេជៈមិនមែនឲ្យបុណ្យវិនាសទៅតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ញ៉ាំងកុសលកម្មឲ្យវិនាសទៅផង ព្រោះព្រះបាលីថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កម្មមិនខ្មៅ មិនស មានហើយ កម្មដែលជាវិបាករបស់កម្ម មិនខ្មៅ

គៀកគ្នា រមែងញុំាងតេជៈ គឺ ភាពជាអ្នកទ្រុស្តសីលឲ្យវិនាសទៅ ដោយចរណតេជៈ គឺ សីលតេជៈ ។

បទថា **ទុស្សីល្យតេជំ** បានដល់ តេជៈ គឺ ភាពជាអ្នកទ្រុស្តសីល ។ ឈ្មោះថា **តេជោ** ព្រោះដុតសន្តាននោះ ។

បទថា **បរិយាទិយតិ** គឺ ឲ្យអស់ទៅ ។

បទថា **អគុណតេជំ** ញុំាងតេជៈមិនមែនគុណ បានដល់ តេជៈ គឺ សេចក្តីរាយមាយ ដែលជាបដិបក្ខរបស់សមាធិ ។

បទថា **ទុប្បញ្ញាតេជំ** តេជៈ គឺ ភាពជាអ្នកមានបញ្ញាថោកថយ បានដល់ តេជៈ គឺ មោហៈ ដែលជាបដិបក្ខដល់វិបស្សនាញាណ ។

បទថា **អបុញ្ញតេជំ** តេជៈមិនមែនបុណ្យ បានដល់ តេជៈ គឺ អកុសលកម្ម ដែលជាសំឡាញ់របស់កិលេស ដោយការមិនលះបង់កិលេស ដែលកម្ចាត់មគ្គនោះ ៗ ។ មិនមែនឲ្យតេជៈមិនមែនឲ្យបុណ្យវិនាសទៅតែប៉ុណ្ណោះ ញុំាងកុសលកម្មឲ្យវិនាសទៅផង ព្រោះព្រះបាលីថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កម្មមិនខ្មៅ មិនស មានហើយ កម្មដែលជាវិបាករបស់កម្ម មិនខ្មៅ

សោតាបត្តិមគ្គ ។

ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ បំណងនឹងសម្ដែងធម៌ជាគ្រឿងដុសខាត់ ដោយធម៌មិនមែនជាគ្រឿងដុសខាត់ ដែលជាបដិបក្ខដល់ធម៌ជាគ្រឿងដុសខាត់ទុកក្នុងនិទ្ទេស ទើបសម្ដែងធម៌ជាគ្រឿងដុសខាត់ទុកមុនធម៌មិនមែនជាគ្រឿងដុសខាត់ ។ សភាពនៃធម៌ ៣៧ មាននេក្ខម្មៈជាដើម លោកពោលទុកថា ធម៌ជាគ្រឿងដុសខាត់ ព្រោះដុសខាត់ធម៌ជាសត្រូវ ។ ញាណក្នុងធម៌ជាគ្រឿងដុសខាត់ ៣៧ ប្រភេទ មាននេក្ខម្មៈជាដើមនោះ ឈ្មោះថា សាលេខ្ខដ្ឋញ្ញាណ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាសាលេខ្ខដ្ឋញ្ញាណនិទ្ទេស)

សោតាបត្តិមគ្គ ។

ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ បំណងនឹងសម្ដែងធម៌ជាគ្រឿងជុសខាត់ ដោយធម៌មិនមែនជាគ្រឿងជុសខាត់ ដែលជាបដិបក្ខដល់ធម៌ជាគ្រឿងជុសខាត់ទុកក្នុងនិទ្ទេស ទើបសម្ដែងធម៌ជាគ្រឿងជុសខាត់ទុកមុនធម៌មិនមែនជាគ្រឿងជុសខាត់ ។ សភាពនៃធម៌ ៣៧ មាននេក្ខម្មៈជាដើម លោកពោលទុកថា ធម៌ជាគ្រឿងជុសខាត់ ព្រោះជុសខាត់ធម៌ជាសត្រូវ ។ ញាណក្នុងធម៌ជាគ្រឿងជុសខាត់ ៣៧ ប្រភេទ មាននេក្ខម្មៈជាដើមនោះ ឈ្មោះថា **សល្លេខដ្ឋញ្ញាណ** ។

(ចប់ អដ្ឋកថាសល្លេខដ្ឋញ្ញាណនិទ្ទេស)

បទថា **ឧប្បន្នានំ** ដែលកើតឡើងហើយ គឺ ដែលកើតហើយក្នុងអត្តភាពនេះ ។

បទថា **ឋិតិយា** គឺ ដើម្បីការតាំងមាំ ។

បទថា **អសម្មោសាយ** ដើម្បីមិនឲ្យវិនាស គឺ ដើម្បីសេចក្តីមិនសូន្យទៅ ។

បទថា **ភិយ្យោភាវាយ** ដើម្បីសេចក្តីចម្រើន គឺ ដើម្បីឲ្យកើតឡើងដ៏ក្រៃលែង ។

បទថា **វេបុល្លាយ** គឺ ដើម្បីភាពធំទូលាយ ។

បទថា **ភាវនាយ** គឺ ដើម្បីសេចក្តីចម្រើន ។

បទថា **បារិបូរិយា** គឺ ដើម្បីភាពពេញលេញ ។

ពេលនេះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ដើម្បីសម្តែងដល់កាមច្ឆន្ទៈក្នុងអកុសល និងនេក្ខម្មៈក្នុងកុសលឲ្យប្លែកគ្នា ទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **អនុប្បន្នស្ស កាមច្ឆន្ទស្ស** កាមច្ឆន្ទៈ ដែលនៅមិនទាន់កើត ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **កាមច្ឆន្ទោ** បានដល់ កាមរាគៈដែលជាបដិបក្ខដល់សមាធិ ។

បទថា **ឧប្បន្នានំ** ដែលកើតឡើងហើយ គឺ ដែលកើតហើយក្នុងអត្តភាពនេះ ។

បទថា **ឋិតិយា** គឺ ដើម្បីការតាំងមាំ ។

បទថា **អសម្មោសាយ** ដើម្បីមិនឲ្យវិនាស គឺ ដើម្បីសេចក្តីមិនសូន្យទៅ ។

បទថា **ភិយ្យោភាវាយ** ដើម្បីសេចក្តីចម្រើន គឺ ដើម្បីឲ្យកើតឡើងដ៏ក្រៃលែង ។

បទថា **វេបុល្លាយ** គឺ ដើម្បីភាពធំទូលាយ ។

បទថា **ភាវនាយ** គឺ ដើម្បីសេចក្តីចម្រើន ។

បទថា **បារិបូរិយា** គឺ ដើម្បីភាពពេញលេញ ។

ពេលនេះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ដើម្បីសម្តែងដល់កាមច្ឆន្ទៈក្នុងអកុសល និងនេក្ខម្មៈក្នុងកុសលឲ្យបូកគ្នា ទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **អនុប្បន្នស្ស កាមច្ឆន្ទស្ស** កាមច្ឆន្ទៈ ដែលនៅមិនទាន់កើត ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា កាមច្ឆន្ទោ បានដល់ កាមរាគៈ ដែលជាបដិបក្ខដល់សមាធិ ។

អដ្ឋកថា អត្ថសន្ទស្សនញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងអត្ថសន្ទស្សនញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចត ទៅនេះ ។ បទជាដើមថា **បញ្ចក្ខន្ធា** មានអត្ថដូចបានពោល ហើយ ។

បទថា **បកាសេតិ** រមែងប្រកាស គឺ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ។ អធិប្បាយថា ញុំាងការឃើញដោយញាណចក្ខុ ឲ្យចម្រើនដល់អ្នក ស្តាប់ ។

បទថា **នានាធម្មា** ធម៌ផ្សេង ៗ ទាំងឡាយ លោកពោលដល់ ធម៌ទាំងពួង ដែលជាលោកិយៈ និងលោកុត្តរៈ ។ បើសួរថា ព្រោះហេតុអ្វីទើបលោកពោលធម៌ជាលោកិយៈប៉ុណ្ណោះ ក្នុងនិទ្ទេស នៃការប្រកាស ។ ឆ្លើយថា លោកមិនពោលដល់ធម៌ជាលោកុត្តរៈ ព្រោះប្រាថ្នាការប្រកាសដោយភាពជារបស់ មិនទៀងជាដើម និង ព្រោះធម៌ជាលោកុត្តរៈមិនទាន់ចូលដល់ ការពិចារណា ។ តែលោក ពោលដល់ការប្រកាសដោយការប្រកាសប៉ុណ្ណោះ ដោយអាការ ដែលគួរប្រកាសធម៌ទាំងនោះ ព្រោះលោកសង្គ្រោះធម៌ទាំងនោះ ដោយការសម្តែងធម៌ផ្សេង ៗ និងដោយការសម្តែងឲ្យឃើញច្បាស់

អដ្ឋកថា អត្ថសន្ទស្សនញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងអត្ថសន្ទស្សនញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ។ បទជាដើមថា **បញ្ចក្ខន្ធា** មានអត្ថដូចបានពោលហើយ ។

បទថា **បកាសេតិ** រមែងប្រកាស គឺ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ។ អធិប្បាយថា ញុំាងការឃើញដោយញាណចក្ខុ ឲ្យចម្រើនដល់អ្នកស្តាប់ ។

បទថា **នានាធម្មា** ធម៌ផ្សេង ៗ ទាំងឡាយ លោកពោលដល់ធម៌ទាំងពួង ដែលជាលោកិយៈ និងលោកុត្តរៈ ។ បើសួរថា ព្រោះហេតុអ្វីទើបលោកពោលធម៌ជាលោកិយៈប៉ុណ្ណោះ ក្នុងនិទ្ទេសនៃការប្រកាស ។ ឆ្លើយថា លោកមិនពោលដល់ធម៌ជាលោកុត្តរៈ ព្រោះប្រារព្ធការប្រកាសដោយភាពជារបស់ មិនទៀងជាដើម និងព្រោះធម៌ជាលោកុត្តរៈមិនទាន់ចូលដល់ ការពិចារណា ។ តែលោកពោលដល់ការប្រកាសដោយការប្រកាសប៉ុណ្ណោះ ដោយអាការដែលគួរប្រកាសធម៌ទាំងនោះ ព្រោះលោកសង្គ្រោះធម៌ទាំងនោះ ដោយការសម្តែងធម៌ផ្សេង ៗ និងដោយការសម្តែងឲ្យឃើញច្បាស់

អដ្ឋកថា ឧស្សនវិសុទ្ធិញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងទសុទ្ធវិសុទ្ធិញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ។ បទថា **សព្វេ ធម្មា ឯកសង្គហិតា** ធម៌ទាំងពួង លោកសង្គ្រោះជាពួកមួយ បានដល់ ធម៌ដែលជាសង្ខតៈ និងអសង្ខតៈទាំងអស់ លោកសង្គ្រោះ គឺ កំណត់ដោយពួកមួយ ។

បទថា តថដ្ឋេន ដោយអត្ថថា ពិត គឺ ដោយសភាវៈពិត ។ អធិប្បាយថា មានដោយអំណាចតាមសភាវៈរបស់ខ្លួន ៗ ។

បទថា **អនត្តដ្ឋេន** ដោយអត្ថថា មិនមែនខ្លួន គឺ ដោយសភាវៈវៀរចាកតួខ្លួនដែល បានដល់ អ្នកធ្វើ និងអ្នកសោយ ។

បទថា សច្ចដ្ឋេន ដោយអត្ថថា ទៀង គឺ ដោយសភាវៈដែលមិនខុសអំពីសេចក្ដីពិត ។ អធិប្បាយថា ដោយភាពជាសភាវៈរបស់ខ្លួន មិនជាយ៉ាងដទៃ ។

បទថា **បដិវេធដ្ឋេន** ដោយអត្ថថា ចាក់ធ្លុះ គឺ គប្បីចាក់ធ្លុះដោយញាណ ។ ក្នុងបទនេះ គប្បីជ្រាបការចាក់ធ្លុះដោយការមិនវង្វេង និងដោយអារម្មណ៍ដោយញាណដែលជាលោកុត្តរៈ ។

បទថា **អភិជាននដ្ឋេន** ដោយអត្ថថា ដែលគួរដឹងក្រៃលែង

អដ្ឋកថា ទស្សនវិសុទ្ធិញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងទស្សនវិសុទ្ធិញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ។ បទថា **សព្វេ ធម្មា ឯកសង្គហិតា** ធម៌ទាំងពួង លោកសង្គ្រោះជាពួកមួយ បានដល់ ធម៌ដែលជាសង្ខតៈ និងអសង្ខតៈទាំងអស់ លោកសង្គ្រោះ គឺ កំណត់ដោយពួកមួយ ។

បទថា តថដ្ឋេន ដោយអត្ថថា ពិត គឺ ដោយសភាវៈពិត ។ អធិប្បាយថា មានដោយអំណាចតាមសភាវៈរបស់ខ្លួន ៗ ។

បទថា **អនត្តដ្ឋេន** ដោយអត្ថថា មិនមែនខ្លួន គឺ ដោយសភាវៈវៀរចាកតួខ្លួនដែល បានដល់ អ្នកធ្វើ និងអ្នកសោយ ។

បទថា សច្ចដ្ឋេន ដោយអត្ថថា ទៀង គឺ ដោយសភាវៈដែលមិនខុសអំពីសេចក្ដីពិត ។ អធិប្បាយថា ដោយភាពជាសភាវៈរបស់ខ្លួន មិនជាយ៉ាងដទៃ ។

បទថា **បដិវេធដ្ឋេន** ដោយអត្ថថា ចាក់ធ្លុះ គឺ គប្បីចាក់ធ្លុះដោយញាណ ។ ក្នុងបទនេះ គប្បីជ្រាបការចាក់ធ្លុះដោយការមិនវង្វេង និងដោយអារម្មណ៍ដោយញាណដែលជាលោកុត្តរៈ ។

បទថា **អភិជាននដ្ឋេន** ដោយអត្ថថា ដែលគួរដឹងក្រៃលែង

ដែលអាចដឹងដោយញាណ ដែលជាលោកិយៈ និងលោកុត្តរៈ ។

គប្បីជ្រាបថា មានសភាវៈអាចដឹងសូម្បីក្នុងបទនេះ ដូច ដែលលោកពោលទុកថា **ទិដ្ឋំ** រូបដែលឃើញ **សុតំ** សំឡេង ដែលបានឮ មុតំ អារម្មណ៍ ៣ ដែលបានដឹង **វិញ្ញាតំ** ធម៌ដែល ដឹងហើយជារូប ដោយអត្ថមានសភាវៈ ដែលអាចឃើញបានជា ដើម ដូច្នោះ ។

បទថា **សច្ឆិកិរិយាដ្ឋេន** ដោយអត្ថថា ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ គឺ ដោយសភាពដែលគួរធ្វើឲ្យប្រចក្សច្បាស់ ដោយអារម្មណ៍ ។

បទថា **ផុស្សនដ្ឋេន** ដោយអត្ថថា ពាល់ត្រូវ គឺ ដោយ សភាពដែលគួរពាល់ត្រូវរឿយ ៗ ដោយអារម្មណ៍ នៃសភាវៈ ដែលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ។

បទថា **អភិសមយដ្ឋេន** ដោយអត្ថថា ត្រាស់ដឹង គឺ ដោយ សភាពដែលគួរត្រាស់ដឹងដោយញាណ ដែលជាលោកិយៈ ។ សូម្បី លោកពោលដល់ញាណនិមួយ ៗ ថា បញ្ញាក្នុងសភាវៈពិត ជា ញាណក្នុងវិវដ្ដ គឺ និព្វានពិត ។ បញ្ញាដែលគួរដឹងដ៏ក្រៃលែង ជាញាណក្នុងសភាវៈដែលគួរដឹង ។ បញ្ញាដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់

ដែលអាចដឹងដោយញាណ ដែលជាលោកិយៈ និងលោកុត្តរៈ ។

គប្បីជ្រាបថា មានសភាវៈអាចដឹងសូម្បីក្នុងបទនេះ ដូចដែលលោកពោលទុកថា **ទិដ្ឋំ** រូបដែលឃើញ **សុតំ** សំឡេងដែលបានឮ មុតំ អារម្មណ៍ ៣ ដែលបានដឹង **វិញ្ញាតំ** ធម៌ដែលដឹងហើយជារូប ដោយអត្ថមានសភាវៈ ដែលអាចឃើញបានជាដើម ដូច្នោះ ។

បទថា **សច្ឆិកិរិយដ្ឋេន** ដោយអត្ថថា ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ គឺដោយសភាពដែលគួរធ្វើឲ្យប្រចក្សច្បាស់ ដោយអារម្មណ៍ ។

បទថា **ផុស្សនដ្ឋេន** ដោយអត្ថថា ពាល់ត្រូវ គឺ ដោយសភាពដែលគួរពាល់ត្រូវរឿយ ៗ ដោយអារម្មណ៍ នៃសភាវៈដែលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ។

បទថា **អភិសមយដ្ឋេន** ដោយអត្ថថា ត្រាស់ដឹង គឺ ដោយសភាពដែលគួរត្រាស់ដឹងដោយញាណ ដែលជាលោកិយៈ ។ សូម្បីលោកពោលដល់ញាណនិមួយ ៗ ថា បញ្ញាក្នុងសភាវៈពិត ជាញាណក្នុងវិវដ្ត គឺ និព្វានពិត ។ បញ្ញាដែលគួរដឹងដ៏ក្រៃលែងជាញាណក្នុងសភាវៈដែលគួរដឹង ។ បញ្ញាដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់

នេក្ខម្ម:មានសភាពជាចំណែកដូចគ្នា ដោយមានចិត្តជាឯកគ្គតា និងដោយមិនមានសេចក្តីរាយមាយក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេង ៗ ។ គប្បីជ្រាបកុសលទាំងពួងដោយប្រការដូច្នេះ ។

ក្នុងទីនេះ គប្បីជ្រាបសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃអកុសលទាំងឡាយមានព្យាបាទ:ជាដើម ដែលលោកសង្ខេបទុកដោយបេយ្យាល ដោយអត្ថតាមដែលពោលហើយ ។ មយ៉ាងទៀត គប្បីជ្រាបសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃធម៌ថ្នាក់ទាប មានវិតក្កវិចារ:ជាដើម ដោយសភាពគ្រោតគ្រាតជាង ធម៌ថ្នាក់ខ្ពស់ ៗ ។ ព្រោះការចាក់ធ្លុះសភាវ:ផ្សេង ៗ និងសភាវ:ដែលដូចគ្នា លោកសង្គ្រោះចូលគ្នាតែមួយ រមែងសម្រេចដោយការចាក់ធ្លុះសច្ច: ក្នុងខណ:នៃមគ្គ ដូច្នោះព្រះសារីបុត្តត្ថេរទើបលើកបទថា **បដិវេធោ** ឡើង ហើយសម្តែងដល់ការត្រាស់-ដឹងសច្ច: ។

បទថា **បរិញ្ញាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ** ព្រះយោគាវចររមែងចាក់ធ្លុះទុក្ខសច្ច: ជាការចាក់ធ្លុះដោយការកំណត់ដឹង គឺត្រាស់ដឹងដោយ **បរិញ្ញាភិសមយ** ។ ក្នុងបទដ៏សេសក៏មានន័យនេះ ។ ពិតណាស់ ក្នុងកាលត្រាស់ដឹងសច្ច:ក្នុងខណ:មគ្គ ជា

នេក្ខម្ម:មានសភាពជាចំណែកដូចគ្នា ដោយមានចិត្តជាឯកគ្គតា និង ដោយមិនមានសេចក្តីរាយមាយក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេង ៗ ។ គប្បីជ្រាប កុសលទាំងពួងដោយប្រការដូច្នេះ ។

ក្នុងទីនេះ គប្បីជ្រាបសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃអកុសលទាំងឡាយ មានព្យាបាទ:ជាដើម ដែលលោកសង្ខេបទុកដោយបេយ្យាល ដោយអត្ថ តាមដែលពោលហើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត គប្បីជ្រាបសេចក្តីផ្សេងគ្នា នៃធម៌ថ្នាក់ទាប មានវិតក្កវិចារ:ជាដើម ដោយសភាពគ្រោតគ្រាត ជាង ធម៌ថ្នាក់ខ្ពស់ ៗ ។ ព្រោះការចាក់ធ្លុះសភាវ:ផ្សេង ៗ និង សភាវ:ដែលដូចគ្នា លោកសង្គ្រោះចូលគ្នាតែមួយ រមែងសម្រេច ដោយការចាក់ធ្លុះសច្ច: ក្នុងខណ:នៃមគ្គ ដូច្នោះព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ទើបលើកបទថា **បដិវេធោ** ឡើង ហើយសម្តែងដល់ការត្រាស់-ដឹងសច្ច: ។

បទថា **បរិញ្ញាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ** ព្រះយោគាវចរ រមែងចាក់ធ្លុះទុក្ខសច្ច: ជាការចាក់ធ្លុះដោយការកំណត់ដឹង គឺ ត្រាស់ដឹងដោយ **បរិញ្ញាភិសមយ** ។ ក្នុងបទដ៏សេសក៏មានន័យ នេះ ។ ពិតណាស់ ក្នុងកាលត្រាស់ដឹងសច្ច:ក្នុងខណ:មគ្គ ជា

វចរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់និរោធ ដែលជាត្រើយនាយ ដូច្នោះ ។ គប្បីជ្រាបសេចក្ដីឧបមាឧបមេយ្យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

បទថា **ទស្សនំ វិសុជ្ឈតិ** ទស្សន រមែងបរិសុទ្ធ គឺញាណទស្សនៈ រមែងដល់ការបរិសុទ្ធដោយការលះកិលេសដែលកម្ចាត់ដោយមគ្គនោះ ៗ ។

បទថា **ទស្សនំ វិសុទ្ធំ** ទស្សនបរិសុទ្ធហើយ គឺ ញាណទស្សនៈដល់ការបរិសុទ្ធហើយ ដោយដល់ការបរិសុទ្ធ នៃកិច្ចរបស់មគ្គញាណនោះ ៗ ក្នុងខណៈកើតផលនោះ ៗ ។

លោកពោល មគ្គផលញាណក្នុងទីបំផុត ដោយសម្រេចមគ្គផលញាណនៃបញ្ញា ចាក់ធ្លុះសភាវៈផ្សេង និងសភាវៈជាមួយគ្នា ដែលលោកសង្គ្រោះធម៌ទាំងពួងជាចំណែកតែមួយ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាទស្សនវិសុទ្ធិញាណនិទ្ទេស)

វចរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់និរោធ ដែលជាត្រើយនាយ ដូច្នោះ ។ គប្បីជ្រាបសេចក្តីឧបមាឧបមេយ្យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

បទថា **ទស្សនំ វិសុជ្ឈតិ** ទស្សន រមែងបរិសុទ្ធ គឺ ញាណទស្សនៈ រមែងដល់ការបរិសុទ្ធដោយការលះកិលេសដែលកម្ចាត់ដោយមគ្គនោះ ៗ ។

បទថា **ទស្សនំ វិសុទ្ធំ** ទស្សនបរិសុទ្ធហើយ គឺ ញាណទស្សនៈដល់ការបរិសុទ្ធហើយ ដោយដល់ការបរិសុទ្ធ នៃកិច្ចរបស់មគ្គញាណនោះ ៗ ក្នុងខណៈកើតផលនោះ ៗ ។

លោកពោល មគ្គផលញាណក្នុងទីបំផុត ដោយសម្រេចមគ្គផលញាណនៃបញ្ញា ចាក់ធ្លុះសភាវៈផ្សេង និងសភាវៈជាមួយគ្នា ដែលលោកសង្រ្គោះធម៌ទាំងពួងជាចំណែកតែមួយ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាទស្សនវិសុទ្ធិញាណនិទ្ទេស)

រូបនោះ ៗ រមែងតាំងនៅ ។ គប្បីប្តូរលិត្ត ហើយប្រកបដោយ
បទជាដើមថា **វេទនា សញ្ញា សង្ខារា អនិច្ចតោ វិទិតា** វេទនា
សញ្ញា សង្ខារ ប្រាកដហើយ ដោយភាពជារបស់មិនទៀង ។

បទថា ផុសតិ រមែងពាល់ត្រូវ គឺ រមែងពាល់ត្រូវ រមែង
ផ្សាយទៅដោយការពាល់ត្រូវវិបស្សនាញាណ ។

បទថា **បរិយោគហតិ** រមែងស្ទង់ គឺ ចូលទៅដោយ
វិបស្សនាញាណ ។ បាឋៈថា **បរិយោគាហតិ** ខ្លះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាខន្តិញ្ញាណបរិយោគាហណញ្ញាណនិទ្ទេស)

រូបនោះ ៗ រមែងតាំងនៅ ។ គប្បីប្តូរលិង្គ ហើយប្រកបដោយបទជាដើមថា **វេទនា សញ្ញា សង្ខារា អនិច្ចតោ វិទិតា** វេទនា សញ្ញា សង្ខារ ប្រាកដហើយ ដោយភាពជារបស់មិនទៀង ។

បទថា ផុសតិ រមែងពាល់ត្រូវ គឺ រមែងពាល់ត្រូវ រមែងផ្សាយទៅដោយការពាល់ត្រូវវិបស្សនាញាណ ។

បទថា **បរិយោគហតិ** រមែងស្ទង់ គឺ ចូលទៅដោយវិបស្សនាញាណ ។ បាឋៈថា **បរិយោគាហតិ** ខ្លះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាខន្តិញ្ញាណបរិយោគាហណញ្ញាណនិទ្ទេស)

ពោក្ខរណីក្នុងផ្លូវបែកជា ៤ ដាំសួនផ្កាឈើ សួនផ្លែឈើ សង់ស្ពានក្នុងទីលំបាកព្រោះទឹក ពង្រាបដីដែលមិនស្មើឲ្យស្មើ វេទនាដែលជាកុសល រមែងកើតដល់ពួកបុគ្គលមិច្ឆាទិដ្ឋិទាំងនោះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ប៉ុន្តែព្រោះអាស្រ័យមិច្ឆាទិដ្ឋិ រមែងជេរប្រទេចសម្លាប់ និងឃុំឃាំងជាដើមនូវពួកបុគ្គលសម្មាទិដ្ឋិ សម្លាប់សត្វបួងសួងទេវតា ។ វេទនាជាអកុសល រមែងកើតដល់ពួកបុគ្គលមិច្ឆាទិដ្ឋិទាំងនោះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ចំណែកវេទនាជាវិបាករមែងមានដល់សត្វទៅក្នុងភពដទៃ ។

ម្យ៉ាងទៀត មិច្ឆាទិដ្ឋិនោះ រមែងជាបច្ច័យដល់វេទនាដែលកើតរួមគ្នាដោយអំណាចសហជាតបច្ច័យ អញ្ញមញ្ញបច្ច័យ និស្សយបច្ច័យ សម្បយុត្តបច្ច័យ អត្ថិបច្ច័យ និងអវិគតបច្ច័យ ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិ លេចមួយរំពេចនោះ រមែងជាបច្ច័យដល់វេទនា ដែលសម្បយុត្តដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិក្នុងបច្ចុប្បន្ន ដោយអំណាចអនន្តរបច្ច័យ សមនន្តរបច្ច័យ ឧបនិស្សយបច្ច័យ អាសេវនបច្ច័យ នត្ថិបច្ច័យ និងវិគតបច្ច័យ ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិ រមែងជាបច្ច័យដល់វេទនា សហគតដោយលោភៈ

ដោយការណ៍ក្នុងផ្លូវបែកជា ៤ ជាំសួនផ្កាឈើ សួនផ្លែឈើ សង់ស្ពានក្នុងទីលំបាកព្រោះទឹក ពង្រាបដីដែលមិនស្មើឲ្យស្មើ វេទនាដែលជាកុសល រមែងកើតដល់ពួកបុគ្គលមិច្ឆាទិដ្ឋិទាំងនោះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ប៉ុន្តែព្រោះអាស្រ័យមិច្ឆាទិដ្ឋិ រមែងជេរប្រទេចសម្លាប់ និងឃុំឃាំងជាដើមនូវពួកបុគ្គលសម្មាទិដ្ឋិ សម្លាប់សត្វបួងសួងទេវតា ។ វេទនាជាអកុសល រមែងកើតដល់ពួកបុគ្គលមិច្ឆាទិដ្ឋិទាំងនោះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ចំណែកវេទនាជាវិបាករមែងមានដល់សត្វទៅក្នុងភពដទៃ ។

មួយវិញទៀត មិច្ឆាទិដ្ឋិនោះ រមែងជាបច្ច័យដល់វេទនាដែលកើតរួមគ្នាដោយអំណាចសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ អត្ថិប្បច្ច័យ និងអវិគតប្បច្ច័យ ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិ រលត់មួយរំពេចនោះ រមែងជាបច្ច័យដល់វេទនា ដែលសម្បយុត្តដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិក្នុងបច្ចុប្បន្ន ដោយអំណាចអនន្តរប្បច្ច័យ សមនន្តរប្បច្ច័យ ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ អាសេវនប្បច្ច័យ នត្ថិប្បច្ច័យ និងវិគតប្បច្ច័យ ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិ រមែងជាបច្ច័យដល់វេទនា សហគតដោយលោភៈ

សួម្បីក្នុងបទនេះថា សម្មាទិដ្ឋិប្បច្ចយាបិ វេទយិតំ ព្រោះសម្មាទិដ្ឋិជាបច្ច័យ ក៏រមែងមានកុសលវេទនា មានអធិប្បាយដូចតទៅនេះ វេទនាសម្បយុត្តដោយសម្មាទិដ្ឋិខ្លះ វេទនាជាកុសល អកុសលខ្លះ វេទនាជាវិបាកខ្លះកើតឡើង ធ្វើសម្មាទិដ្ឋិឲ្យជាឧបនិស្ស័យ រមែងគួរ ។ ក្នុងវេទនាទាំងនោះ វេទនាសម្បយុត្តដោយសម្មាទិដ្ឋិជាកុសលប៉ុណ្ណោះ ។

មយ៉ាងទៀត ពួកសម្មាទិដ្ឋិ អាស្រ័យសម្មាទិដ្ឋិ ធ្វើបុណ្យមានជាអាទិ៍យ៉ាងនេះ គឺ ចាត់ចែងប្រទីប និងផ្កាឈើបូជាព្រះពុទ្ធ ស្តាប់មហាធម៌ សាងព្រះចេតិយក្នុងទិស ដែលមិនទាន់បានសាងដោយប្រការដូច្នេះ កុសលវេទនា រមែងកើតដល់សម្មាទិដ្ឋិនៃជនទាំងនោះ ។ សម្មាទិដ្ឋិជនទាំងនោះ អាស្រ័យសម្មាទិដ្ឋិ ក៏តិះ-ដៀលពួកមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ លើកខ្លួនឯង សង្កត់អ្នកដទៃ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ អកុសលវេទនារមែង កើតដល់សម្មាទិដ្ឋិជនទាំងនោះ ។ ចំណែកវិបាកវេទនា រមែងមានដល់អ្នកទៅកាន់ភពដទៃ ។

មយ៉ាងទៀត សម្មាទិដ្ឋិនោះ រមែងជាបច្ច័យដល់មិច្ឆាទិដ្ឋិ ដែលជាបច្ចុប្បន្ន វេទនាដែលលេចទៅជិតក្នុងទីបំផុត ដែលកើត

សូម្បីក្នុងបទនេះថា សម្មាទិដ្ឋិប្បច្ចយាបិ វេទយិតំ ព្រោះសម្មាទិដ្ឋិជាបច្ច័យ ក៏រមែងមានកុសលវេទនា មានអធិប្បាយដូចតទៅនេះ វេទនាសម្បយុត្តដោយសម្មាទិដ្ឋិខ្លះ វេទនាជាកុសល អកុសលខ្លះ វេទនាជាវិបាកខ្លះកើតឡើង ធ្វើសម្មាទិដ្ឋិឲ្យជាឧបនិស្ស័យ រមែងគួរ ។ ក្នុងវេទនាទាំងនោះ វេទនាសម្បយុត្តដោយសម្មាទិដ្ឋិជាកុសលប៉ុណ្ណោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ពួកសម្មាទិដ្ឋិ អាស្រ័យសម្មាទិដ្ឋិ ធ្វើបុណ្យមានជាអាទិ៍យ៉ាងនេះ គឺ ចាត់ចែងប្រទីប និងផ្កាឈើបូជាព្រះពុទ្ធស្តាប់មហាធម៌ សាងព្រះចេតិយក្នុងទិស ដែលមិនទាន់បានសាងដោយប្រការដូច្នេះ កុសលវេទនា រមែងកើតដល់សម្មាទិដ្ឋិនៃជនទាំងនោះ ។ សម្មាទិដ្ឋិជនទាំងនោះ អាស្រ័យសម្មាទិដ្ឋិ ក៏តិះដៀលពួកមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ លើកខ្លួនឯង សង្កត់អ្នកដទៃ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ អកុសលវេទនារមែង កើតដល់សម្មាទិដ្ឋិជនទាំងនោះ ។ ចំណែកវិបាកវេទនា រមែងមានដល់អ្នកទៅកាន់ភពដទៃ ។

ម្យ៉ាងទៀត សម្មាទិដ្ឋិនោះ រមែងជាបច្ច័យដល់មិច្ឆាទិដ្ឋិដែលជាបច្ចុប្បន្ន វេទនាដែលលេចទៅជិតក្នុងទីបំផុត ដែលកើត

ច្ចយា ព្រោះមិច្ឆាសង្កប្បៈជាបច្ច័យ ព្រោះសេចក្តីស្ងប់នៃមិច្ឆា-សង្កប្បៈជាបច្ច័យ ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។ ពិតណាស់ លោកពោលថា **វូសមបច្ចយា** ព្រោះសេចក្តីស្ងប់ជាបច្ច័យនៃធម៌ណា ៗ លោកបំណងយកវេទនានោះ ៗ ព្រោះមានធម៌ជាបដិបក្ខនៃធម៌នោះ ៗ ជាបច្ច័យ ។

ម្យ៉ាងទៀត គប្បីជ្រាបសេចក្តីក្នុងមិច្ឆាញាណជាដើម ដូចតទៅនេះ ការគិតដើម្បីរកឧបាយក្នុងការធ្វើបាប ឈ្មោះថា **មិច្ឆា**ញាណ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត មិច្ឆាញាណ គឺ ញាណក្នុងការពិចារណាខុស ។ ញាណដែលជាកុសល និងអព្យាក្រិតដ៏សេសវៀរវិបស្សនាសម្មាទិដ្ឋិ និងលោកុត្តរសម្មាទិដ្ឋិ ឈ្មោះថា **សម្មា-ញាណ** ។ ការរួចផុតចាកបាប ឈ្មោះថា មិច្ឆាវិមុត្តិ ។ ម្យ៉ាងទៀត ការផុតដែលមិនពិត ការរួចផុតដែលមិននាំចេញទៅ អ្នកមិនរួចផុតសម្គាល់ថារួចផុត ។ ការបង្អោនទៅក្នុងកល្យាណធម៌ និងផលវិមុត្តិ ឈ្មោះថា **សម្មាវិមុត្តិ** ។ សម្មាទិដ្ឋិជាដើម មានអត្ថដូចបានពោលហើយក្នុងខាងក្រោយ ។

ចំណែកក្នុងបទមានជាអាទិ៍ថា **ឆន្ទបច្ចយាបិ** ព្រោះឆន្ទៈ

ច្ចយា ព្រោះមិច្ឆាសង្កប្បៈជាបច្ច័យ ព្រោះសេចក្តីស្ងប់នៃមិច្ឆា-សង្កប្បៈជាបច្ច័យ ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។ ពិតណាស់ លោកពោលថា **វូសមបច្ចយា** ព្រោះសេចក្តីស្ងប់ជាបច្ច័យនៃធម៌ណា ៗ លោកបំណងយកវេទនានោះ ៗ ព្រោះមានធម៌ជាបដិបក្ខនៃធម៌នោះ ៗ ជាបច្ច័យ ។

ម្យ៉ាងទៀត គប្បីជ្រាបសេចក្តីក្នុងមិច្ឆាញាណជាដើម ដូចតទៅនេះ ការគិតដើម្បីរកឧបាយក្នុងការធ្វើបាប ឈ្មោះថា **មិច្ឆា**ញាណ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត មិច្ឆាញាណ គឺ ញាណក្នុងការពិចារណាខុស ។ ញាណដែលជាកុសល និងអព្យាក្រិតដ៏សេសវៀរវិបស្សនាសម្មាទិដ្ឋិ និងលោកុត្តរសម្មាទិដ្ឋិ ឈ្មោះថា **សម្មា-ញាណ** ។ ការរួចផុតចាកបាប ឈ្មោះថា មិច្ឆាវិមុត្តិ ។ ម្យ៉ាងទៀត ការផុតដែលមិនពិត ការរួចផុតដែលមិននាំចេញទៅ អ្នកមិនរួចផុតសម្គាល់ថារួចផុត ។ ការបង្អោនទៅក្នុងកល្យាណធម៌ និងផលវិមុត្តិ ឈ្មោះថា **សម្មាវិមុត្តិ** ។ សម្មាទិដ្ឋិជាដើម មានអត្ថដូចបានពោលហើយក្នុងខាងក្រោយ ។

ចំណែកក្នុងបទមានជាអាទិថា **ឆន្ទបច្ចយាបិ** ព្រោះឆន្ទៈ

ស្ងប់ឆន្ទៈ វិតក្កៈ និងសញ្ញាជាបច្ច័យ ទើបមានវេទនា ។ វេទនានោះ ជាវេទនាសម្បយុត្តដោយចិត្ត សហគតដោយលោភៈ ៨ ។ ប្រសិនបើ ឆន្ទៈស្ងប់ វិតក្កៈ និងសញ្ញាមិនស្ងប់ ។

បទថា **តប្បច្ចយា** គឺ សេចក្ដីស្ងប់នៃឆន្ទៈនោះ មានវិតក្កៈ សញ្ញាដែលមិនស្ងប់ជាបច្ច័យ ឈ្មោះថា **តប្បច្ចយោ** ។ ព្រោះដូច្នោះ ឈ្មោះថា **តប្បច្ចយា** ព្រោះវិតក្កៈ និងសញ្ញានោះជាធម៌មិនស្ងប់ជាបច្ច័យ ។ វេទនានោះ ជាវេទនាក្នុងបឋមជ្ឈាន ។ ប្រសិនបើ ឆន្ទៈ និងវិតក្កៈជាធម៌ស្ងប់ សញ្ញាជាធម៌មិនស្ងប់ ។

បទថា **តប្បច្ចយា** គឺ សេចក្ដីស្ងប់នៃឆន្ទៈ និងវិតក្កៈនោះ មានសញ្ញាមិនស្ងប់ជាបច្ច័យ ឈ្មោះថា **តប្បច្ចយោ** ។ ព្រោះដូច្នោះ ឈ្មោះថា **តប្បច្ចយា** ព្រោះសញ្ញាជាធម៌មិនស្ងប់ជាបច្ច័យ ។ វេទនានោះ ជាវេទនាក្នុងទុតិយជ្ឈាន ។ បើថា ឆន្ទៈ វិតក្កៈ និងសញ្ញាជាធម៌ស្ងប់ ។

បទថា **តប្បច្ចយា** គឺ ឆន្ទៈ វិតក្កៈ សញ្ញា ជាធម៌ស្ងប់ជាបច្ច័យ ឈ្មោះថា **តប្បច្ចយោ** ។ ព្រោះដូច្នោះ ឈ្មោះថា **តប្បច្ចយា** ព្រោះឆន្ទៈ វិតក្កៈ និងសញ្ញានោះ ជាធម៌ស្ងប់ជាបច្ច័យ

ស្ងប់ឆន្ទៈ វិតក្កៈ និងសញ្ញាជាបច្ច័យ ទើបមានវេទនា ។ វេទនានោះ ជាវេទនាសម្បយុត្តដោយចិត្ត សហគតដោយលោភៈ ៨ ។ ប្រសិនបើ ឆន្ទៈស្ងប់ វិតក្កៈ និងសញ្ញាមិនស្ងប់ ។

បទថា **តប្បច្ចយា** គឺ សេចក្ដីស្ងប់នៃឆន្ទៈនោះ មានវិតក្កៈ សញ្ញាដែលមិនស្ងប់ជាបច្ច័យ ឈ្មោះថា **តប្បច្ចយោ** ។ ព្រោះដូច្នោះ ឈ្មោះថា **តប្បច្ចយា** ព្រោះវិតក្កៈ និងសញ្ញានោះ ជាធម៌មិនស្ងប់ជាបច្ច័យ ។ វេទនានោះ ជាវេទនាក្នុងបឋមជ្ឈាន ។ ប្រសិនបើ ឆន្ទៈ និងវិតក្កៈជាធម៌ស្ងប់ សញ្ញាជាធម៌មិនស្ងប់ ។

បទថា **តប្បច្ចយា** គឺ សេចក្ដីស្ងប់នៃឆន្ទៈ និងវិតក្កៈនោះ មានសញ្ញាមិនស្ងប់ជាបច្ច័យ ឈ្មោះថា **តប្បច្ចយោ** ។ ព្រោះដូច្នោះ ឈ្មោះថា **តប្បច្ចយា** ព្រោះសញ្ញាជាធម៌មិនស្ងប់ជាបច្ច័យ ។ វេទនានោះ ជាវេទនាក្នុងទុតិយជ្ឈាន ។ បើថា ឆន្ទៈ វិតក្កៈ និងសញ្ញាជាធម៌ស្ងប់ ។

បទថា **តប្បច្ចយា** គឺ ឆន្ទៈ វិតក្កៈ សញ្ញា ជាធម៌ស្ងប់ជាបច្ច័យ ឈ្មោះថា **តប្បច្ចយោ** ។ ព្រោះដូច្នោះ ឈ្មោះថា **តប្បច្ចយា** ព្រោះឆន្ទៈ វិតក្កៈ និងសញ្ញានោះ ជាធម៌ស្ងប់ជាបច្ច័យ

ដែលជាហេតុនៃអរិយផលនោះ ដោយអំណាចនៃការប្រារព្ធសេចក្តីព្យាយាមនោះ ។

បទថា **តប្បច្ចយាបិ វេទយិតំ** គឺ ព្រោះឋានៈនៃព្រះអរហត្តជាបច្ច័យ រមែងមានកុសលវេទនា ដោយបទនេះ លោកកាន់យកលោកុត្តរវេទនាដែលកើតហើយ កើតព្រម ជាមួយមគ្គ ៤ ។ តែអាចារ្យពួកខ្លះពណ៌នាទុកថា បទថា **អាយវំ** គឺ ការបដិបត្តិ ។ បទថា **តស្មិម្បិ ឋានេ អនុប្បត្តេ** កាលបើនៅមិនទាន់បានសម្រេចឋានៈសូម្បីនោះ គឺ បាន សម្រេចភូមិនោះ ដូច្នេះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាបទេសវិហារញ្ញាណនិទ្ទេស)

ដែលជាហេតុនៃអរិយផលនោះ ដោយអំណាចនៃការប្រារព្ធសេចក្តីព្យាយាមនោះ ។

បទថា **តប្បច្ចយាបិ វេទយិតំ** គឺ ព្រោះឋានៈនៃព្រះអរហត្តជាបច្ច័យ រមែងមានកុសលវេទនា ដោយបទនេះ លោកកាន់យកលោកុត្តរវេទនាដែលកើតហើយ កើតព្រម ជាមួយមគ្គ ៤ ។ តែអាចារ្យពួកខ្លះពណ៌នាទុកថា បទថា **អាយវំ** គឺ ការបដិបត្តិ ។ បទថា **តស្មិម្បិ ឋានេ អនុប្បត្តេ** កាលបើនៅមិនទាន់បានសម្រេចឋានៈសូម្បីនោះ គឺ បាន សម្រេចភូមិនោះ ដូច្នេះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាបទេសវិហារញ្ញាណនិទ្ទេស)

បទថា **នេក្ខម្មេកត្តំ ចេតយតោ** កាលបើព្រះយោគាវចរគិតដល់នេក្ខម្មៈជាធម៌តែមួយដូចគ្នា គឺ ញុំាងនេក្ខម្មៈឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយការឃើញទោសក្នុងកាមច្ឆន្ទៈ ។

បទថា **កាមច្ឆន្ទតោ ចិត្តំ វិវដ្តតិ** ចិត្តរមែងគេចចេញចាកកាមច្ឆន្ទៈ គឺ ចិត្តរមែងគេចចេញចាកកាមច្ឆន្ទៈ ដោយសភាពជាទោស ដែលការឃើញក្នុងខណៈនៃនេក្ខម្មៈ ។ ក្នុងបទដ៏សេសក៏មានន័យនេះ ។

បទថា **កាមច្ឆន្ទំ បជហន្តោ** ព្រះយោគាវចរលះបង់ កាមច្ឆន្ទៈ គឺ លះបង់កាមច្ឆន្ទៈក្នុងខណៈបដិបត្តិនេក្ខម្មៈដោយ វិក្ខម្ភនប្បហានៈ ។

បទថា **នេក្ខម្មវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ** ព្រះយោគាវចររមែងអធិដ្ឋានចិត្តដោយអំណាចនៃនេក្ខម្មៈ បានដល់ ការតាំងចិត្តសម្បយុត្តដោយនេក្ខម្មៈនោះ ដោយអំណាចនៃនេក្ខម្មៈ ដែលបានហើយ គឺ ធ្វើឲ្យតាំងនៅយ៉ាងប្រសើរ ។ អធិប្បាយថា ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ក្នុងបទដ៏សេសក៏មានន័យនេះ ។

បទថា **ចក្ខុ សុញ្ញំ អត្តេន វា** ចក្ខុសូន្យចាកខ្លួន គឺ

បទថា **នេក្ខម្មេកត្តំ ចេតយតោ** កាលបើព្រះយោគាវចរគិតដល់នេក្ខម្មៈជាធម៌តែមួយដូចគ្នា គឺ ញុំាំងនេក្ខម្មៈឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយការឃើញទោសក្នុងកាមច្ឆន្ទៈ ។

បទថា **កាមច្ឆន្ទតោ ចិត្តំ វិវដ្តតិ** ចិត្តរមែងគេចចេញចាកកាមច្ឆន្ទៈ គឺ ចិត្តរមែងគេចចេញចាកកាមច្ឆន្ទៈ ដោយសភាពជាទោស ដែលការឃើញក្នុងខណៈនៃនេក្ខម្មៈ ។ ក្នុងបទដ៏សេសក៏មានន័យនេះ ។

បទថា **កាមច្ឆន្ទំ បជហន្តោ** ព្រះយោគាវចរលះបង់ កាមច្ឆន្ទៈ គឺ លះបង់កាមច្ឆន្ទៈក្នុងខណៈបដិបត្តិនេក្ខម្មៈដោយ វិក្ខម្ភនប្បហានៈ ។

បទថា **នេក្ខម្មវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ** ព្រះយោគាវចររមែងអធិដ្ឋានចិត្តដោយអំណាចនៃនេក្ខម្មៈ បានដល់ ការតាំងចិត្តសម្បយុត្តដោយនេក្ខម្មៈនោះ ដោយអំណាចនៃនេក្ខម្មៈ ដែលបានហើយ គឺ ធ្វើឲ្យតាំងនៅយ៉ាងប្រសើរ ។ អធិប្បាយថា ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ក្នុងបទដ៏សេសក៏មានន័យនេះ ។

បទថា **ចក្ខុំ សុញ្ញំ អត្តេន វា** ចក្ខុសូន្យចាកខ្លួន គឺ

សូន្យចាកសភាពទៀងទាត់ ព្រោះមិនមានធរណា ៗ ដែលនឹងតាំងនៅអស់កាលវេហូតបាន ។

បទថា **អវិបរិណាមធម្មេន វា** ចាកការមិនប្រែប្រួលជាធម្មតា គឺ ឈ្មោះថា សូន្យចាកការមិនប្រែប្រួលជាធម្មតា ព្រោះមិនមានធរណា ៗ ជាប្រក្រតី មិនប្រែប្រួលដោយហេតុពីរប្រការ គឺ **ជរា** ការចាស់ និង **ភង្គ** ការបែកធ្លាយទៅ ។

មយ៉ាងទៀត មានអធិប្បាយថា សូន្យចាកសេចក្តីទៀង ចាកសេចក្តីយឺនយូរ ចាកសេចក្តីទៀងទាត់ និងចាកសេចក្តីមិនប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

បទថា **យថាភូតំ ជានតោ បស្សតោ** ព្រះយោគាវចរបានដឹង បានឃើញតាមសេចក្តីពិត គឺ ដឹងតាមសភាវៈដោយអនត្តានុបស្សនាញាណយ៉ាងនេះ និងឃើញ ដូចឃើញដោយភ្នែក ។

បទថា **ចក្ខាភិនិវេសតោ ញាណំ វិវដ្តតិ** ញាណ រមែងគេចចេញចាកការប្រកាន់ក្នុងចក្ខុ គឺ ញាណរមែងគេចចេញចាកការប្រកាន់ដែលឃើញហើយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅថា ចក្ខុជាខ្លួន ឬជាវត្ថុដែលជាប់នឹងខ្លួន ។ ក្នុងបទដ៏សេស ក៏មានន័យនេះ ។

សូន្យចាកសភាពទៀងទាត់ ព្រោះមិនមាននរណា ៗ ដែលទីងតាំងនៅអស់កាលវេហូតបាន ។

បទថា **អវិបរិណាមធម្មេន វា** ចាកការមិនប្រែប្រួលជាធម្មតា គឺ ឈ្មោះថា សូន្យចាកការមិនប្រែប្រួលជាធម្មតា ព្រោះមិនមាននរណា ៗ ជាប្រក្រតី មិនប្រែប្រួលដោយហេតុពីរប្រការ គឺ **ជារា** ការចាស់ និង **ភង្គ** ការបែកធ្លាយទៅ ។

មួ៉ាងទៀត មានអធិប្បាយថា សូន្យចាកសេចក្តីទៀង ចាកសេចក្តីយឺនយូរ ចាកសេចក្តីទៀងទាត់ និងចាកសេចក្តីមិនប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

បទថា **យថាភូតំ ជានតោ បស្សតោ** ព្រះយោគាវចរបានដឹង បានឃើញតាមសេចក្តីពិត គឺ ដឹងតាមសភាវៈដោយអនត្តានុបស្សនាញាណយ៉ាងនេះ និងឃើញ ដូចឃើញដោយភ្នែក ។

បទថា **ចក្ខាភិនិវេសតោ ញាណំ វិវដ្តតិ** ញាណ រមែងគេចចេញចាកការប្រកាន់ក្នុងចក្ខុ គឺ ញាណរមែងគេចចេញចាកការប្រកាន់ដែលឃើញហើយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅថា ចក្ខុជាតួខ្លួន ឬជាវត្ថុដែលជាប់នឹងតួខ្លួន ។ ក្នុងបទដ៏សេស ក៏មានន័យនេះ ។

ឥឡូវនេះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ កាលនឹងសម្តែងវិវដ្តញ្ញាណ ៦ ដោយផ្សេងគ្នានៃអាការ ដោយអំណាចកិច្ចក្នុងខណៈនៃមគ្គ ទើបតាំងមាតិកាមានជាអាទិ៍ថា **សញ្ញា វិវដ្ដោ** ហើយកាលនឹងចែកមាតិកានោះដោយអត្ថ ទើបពោលបទ មានជាអាទិ៍ថា **សញ្ញានេ-ន្តោ វិវដ្តតិ** ព្រះយោគាវចរ កាលដឹងព្រម រមែងគេចចេញទៅ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **សញ្ញានន្តោ វិវដ្ដតីតិ សញ្ញា-វិវដ្ដោ** ព្រះយោគាវចរ កាលដឹងព្រម រមែងគេចចេញ ព្រោះហេតុនោះ ទើបជាសញ្ញាវិវដ្តៈ សេចក្តីថា ព្រោះព្រះយោគាវចរ កាលដឹងព្រមនេក្ខម្មៈជាដើម ក្នុងចំណែកខាងដើមដោយភាពជាអធិបតី ចំណែកខាងក្រោយ រមែងគេចចេញចាកកាមច្ឆន្ទៈជាដើម ដោយញាណសម្បយុត្តជាមួយនេក្ខម្មៈ ។ ដូច្នោះ ញាណនោះ ទើបឈ្មោះថា សញ្ញាវិវដ្តៈ ។

បទថា **ចេតយន្តោ វិវដ្ដតីតិ ចេតោវិវដ្ដោ** ព្រះយោ-គាវចរកាលគិត រមែងគេចចេញ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ចេតោវិវដ្តៈ សេចក្តីថា ព្រោះព្រះយោគាវចរ កាលគិតធម៌តែម្យ៉ាង មាននេក្ខម្មៈជាដើម រមែងគេចចេញចាកកាមច្ឆន្ទៈជាដើម

ឥឡូវនេះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ កាលនឹងសម្ដែងវិវដ្ដញាណ ៦ ដោយផ្សេងគ្នានៃអាការ ដោយអំណាចកិច្ចក្នុងខណៈនៃមគ្គ ទើបតាំងមាតិកាមានជាអាទិ៍ថា **សញ្ញា វិវដ្ដោ** ហើយកាលនឹងចែកមាតិកានោះដោយអត្ថ ទើបពោលបទ មានជាអាទិ៍ថា **សញ្ជានន្តោ វិវដ្ដតិ** ព្រះយោគាវចរ កាលដឹងព្រម រមែងគេចចេញទៅ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **សញ្ជានន្តោ វិវដ្ដតីតិ សញ្ញាវិវដ្ដោ** ព្រះយោគាវចរ កាលដឹងព្រម រមែងគេចចេញ ព្រោះហេតុនោះ ទើបជាសញ្ញាវិវដ្ដៈ សេចក្ដីថា ព្រោះព្រះយោគាវចរ កាលដឹងព្រមនេក្ខម្មៈជាដើម ក្នុងចំណែកខាងដើមដោយភាពជាអធិបតី ចំណែកខាងក្រោយ រមែងគេចចេញចាកកាមច្ឆន្ទៈជាដើម ដោយញាណសម្បយុត្តជាមួយនេក្ខម្មៈ ។ ដូច្នោះ ញាណនោះ ទើបឈ្មោះថា សញ្ញាវិវដ្ដៈ ។

បទថា **ចេតយន្តោ វិវដ្ដតីតិ ចេតោវិវដ្ដោ** ព្រះយោគាវចរកាលគិត រមែងគេចចេញ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ចេតោវិវដ្ដៈ សេចក្ដីថា ព្រោះព្រះយោគាវចរ កាលគិតធម៌តែម្យ៉ាង មាននេក្ខម្មៈជាដើម រមែងគេចចេញចាកកាមច្ឆន្ទៈជាដើម

វិមោក្ខវិវដ្ដៈ សេចក្ដីថា ព្រោះព្រះយោគាវចរ កាលបើលះ ផុតកាមច្ឆន្ទៈជាដើម ដោយនេក្ខម្មៈជាដើម រមែងគេចចេញចាក កាមច្ឆន្ទៈជាដើម ដោយញាណដែលសម្បយុត្តជាមួយនេក្ខម្មៈនោះ ។ ដូច្នោះ ញាណនោះ ទើបឈ្មោះថា វិមោក្ខវិវដ្ដៈ ។

បទថា **តថដ្ឋេ វិវដ្ដតីតិ សច្ចវិវដ្ដោ** រមែងគេចចេញ ក្នុងសេចក្ដីថា ធម៌ពិត ព្រោះហេតុនោះទើបឈ្មោះថា សច្ចវិវដ្ដៈ សេចក្ដីថា ព្រោះព្រះយោគាវចរ រមែងគេចចេញចាកទុក្ខក្នុង សេចក្ដីថា ធម៌ពិត ៤ យ៉ាង ដោយអំណាចការចេញ ។ ដូច្នោះ មគ្គញាណ ទើបឈ្មោះថា សច្ចវិវដ្ដៈ ។ ឬថា មគ្គញាណនោះឯង រមែងគេចចេញចាកទុក្ខ ក្នុងសេចក្ដីថា ធម៌ពិត ដោយការចេញ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា សច្ចវិវដ្ដៈ ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **យត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ** ក្នុងខណៈនៃមគ្គ ណាមានសញ្ញាវិវដ្ដៈ លោកពោលសំដៅដល់ខណៈនៃសច្ចវិវដ្ដៈ ព្រោះលោកពោលទុកហើយក្នុងសច្ចវិវដ្ដញាណនិទ្ទេស ។ ព្រោះ ញាណទាំងអស់ រមែងប្រកបនៅក្នុងមគ្គញាណនោះឯង ។ សួរថា យ៉ាងណា ? ឆ្លើយថា ព្រោះអរិយមគ្គមកហើយដោយសរុបក្នុង

វិមោក្ខវិវដ្ដៈ សេចក្ដីថា ព្រោះព្រះយោគាវចរ កាលបើលះ ផុតកាមច្ឆន្ទៈជាដើម ដោយនេក្ខម្មៈជាដើម រមែងគេចចេញចាក កាមច្ឆន្ទៈជាដើម ដោយញាណដែលសម្បយុត្តជាមួយនេក្ខម្មៈនោះ ។ ដូច្នោះ ញាណនោះ ទើបឈ្មោះថា វិមោក្ខវិវដ្ដៈ ។

បទថា **តថដ្ឋេ វិវដ្តតីតិ សច្ចវិវដ្ដោ** រមែងគេចចេញ ក្នុងសេចក្ដីថា ធម៌ពិត ព្រោះហេតុនោះទើបឈ្មោះថា សច្ចវិវដ្ដៈ សេចក្ដីថា ព្រោះព្រះយោគាវចរ រមែងគេចចេញចាកទុក្ខក្នុង សេចក្ដីថា ធម៌ពិត ៤ យ៉ាង ដោយអំណាចការចេញ ។ ដូច្នោះ មគ្គញាណ ទើបឈ្មោះថា សច្ចវិវដ្ដៈ ។ ឬថា មគ្គញាណនោះឯង រមែងគេចចេញចាកទុក្ខ ក្នុងសេចក្ដីថា ធម៌ពិត ដោយការចេញ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា សច្ចវិវដ្ដៈ ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **យត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ** ក្នុងខណៈនៃមគ្គ ណាមានសញ្ញាវិវដ្ដៈ លោកពោលសំដៅដល់ខណៈនៃសច្ចវិវដ្ដៈ ព្រោះលោកពោលទុកហើយក្នុងសច្ចវិវដ្ដញាណនិទ្ទេស ។ ព្រោះ ញាណទាំងអស់ រមែងប្រកបនៅក្នុងមគ្គញាណនោះឯង ។ សួរថា យ៉ាងណា ? ឆ្លើយថា ព្រោះអរិយមគ្គមកហើយដោយសរុបក្នុង

ញាណក្នុងញាណវិវដ្ដៈ ក៏មកហើយក្នុងញាណទាំងនោះ ព្រោះមានបាឋៈថា បញ្ញាមានអនត្តានុបស្សនាជាអធិបតី រមែងគេចចេញចាកការប្រកាន់មាំដោយសញ្ញា ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញាជាអធិបតីទើបឈ្មោះថា សញ្ញាវិវដ្ដញ្ញាណ ។ ការប្រកាន់មាំដោយសភាពផ្សេង ៗ អនត្តានុបស្សនាជាធម៌តែមួយ ។ កាលគិតដល់ភាពតែមួយរបស់អនត្តានុបស្សនា ចិត្តរមែងគេចចេញចាកការប្រកាន់មាំ ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញាក្នុងសេចក្ដីផ្សេង ៗ ទើបជាចេតោ-វិវដ្ដញ្ញាណ កាលលះសេចក្ដីប្រកាន់មាំ ចិត្តរមែងតាំងមាំដោយអំណាចនៃអនត្តានុបស្សនា ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញាក្នុងការអធិ-ដ្ឋាន ទើបឈ្មោះថា ចិត្តវិវដ្ដញ្ញាណ ។ និងរលាស់ការប្រកាន់មាំដោយអនត្តានុបស្សនា ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញាក្នុងការរលាស់ចេញ ទើបឈ្មោះថា វិមោក្ខវិវដ្ដញ្ញាណ ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងញាណវិវដ្ដៈ រមែងបានសច្ចវិវដ្ដៈផង ព្រោះប្រកបបទមានជាអាទិ៍ថា ចក្ខុសូន្យទទេចាកខ្លួន ឬចាកវត្ថុជារបស់ខ្លួន ដោយអំណាចកិច្ចរបស់អ្នកចេញចាកអនត្តានុបស្សនា ហើយបានអរិយមគ្គ ។ ព្រោះដូច្នោះ ក្នុងវិវដ្ដៈមួយ ៗ រមែងបានវិវដ្ដៈ ៥

ញាណក្នុងញាណវិវដ្ដៈ ក៏មកហើយក្នុងញាណទាំងនោះ ព្រោះមានបាឋៈថា បញ្ញាមានអនត្តានុបស្សនាជាអធិបតី រមែងគេចចេញចាកការប្រកាន់មាំដោយសញ្ញា ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញាជាអធិបតីទើបឈ្មោះថា សញ្ញាវិវដ្តញ្ញាណ ។ ការប្រកាន់មាំដោយសភាពផ្សេង ៗ អនត្តានុបស្សនាជាធម៌តែមួយ ។ កាលគិតដល់ភាពតែមួយរបស់អនត្តានុបស្សនា ចិត្តរមែងគេចចេញចាកការប្រកាន់មាំ ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញាក្នុងសេចក្តីផ្សេង ៗ ទើបជាចេតោ-វិវដ្តញ្ញាណ កាលលះសេចក្តីប្រកាន់មាំ ចិត្តរមែងតាំងមាំដោយអំណាចនៃអនត្តានុបស្សនា ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញាក្នុងការអធិ-ដ្ឋាន ទើបឈ្មោះថា ចិត្តវិវដ្តញ្ញាណ ។ និងរលាស់ការប្រកាន់មាំដោយអនត្តានុបស្សនា ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញាក្នុងការរលាស់ចេញ ទើបឈ្មោះថា វិមោក្ខវិវដ្តញ្ញាណ ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងញាណវិវដ្តៈ រមែងបានសច្ចវិវដ្តៈផង ព្រោះប្រកបបទមានជាអាទិ៍ថា ចក្ខុសូន្យទទេចាកខ្លួន ឬចាកវត្ថុជារបស់ខ្លួន ដោយអំណាចកិច្ចរបស់អ្នកចេញចាកអនត្តានុបស្សនា ហើយបានអរិយមគ្គ ។ ព្រោះដូច្នោះ ក្នុងវិវដ្តៈមួយ ៗ រមែងបានវិវដ្តៈ ៥

អដ្ឋកថា ឥទ្ធិវិធញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងឥទ្ធិវិធញ្ញាណនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។ បទថា **ឥធ ភិក្ខុ** គឺ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ។

ក្នុងបទនេះថា **ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ** ដែលប្រកបដោយសមាធិដ៏ក្រៃលែង ដោយឆន្ទៈ និងសង្ខារ ជាប្រធាន មានអធិប្បាយដូចតទៅនេះ ។ សមាធិមានឆន្ទៈជាហេតុ ឬសមាធិដ៏ក្រៃលែងដោយឆន្ទៈ ឈ្មោះថា **ឆន្ទសមាធិ** ។ បទនេះ ជាឈ្មោះរបស់សមាធិដែលបាន ព្រោះធ្វើកត្តុកម្យតាឆន្ទៈ សេចក្តីពេញចិត្តព្រោះប្រាថ្នានឹងធ្វើការងារ ឲ្យជាអធិបតី ។ សង្ខារជាប្រធាន ឈ្មោះថា **បធានសង្ខារទាំងឡាយ** បទនេះ ជាឈ្មោះរបស់សេចក្តីព្យាយាម គឺ សម្មប្បធាន ដែលឲ្យសម្រេចកិច្ច ៤ យ៉ាង ។ លោកធ្វើជាពហុវចនៈ ដោយអំណាចកិច្ច ៤ យ៉ាងឲ្យសម្រេច ។

បទថា សមន្នាគតំ ប្រកបហើយ គឺ ចូលដល់ហើយដោយសមាធិដ៏ក្រៃលែង ដោយឆន្ទៈ និងសង្ខារជាប្រធាន ។

អដ្ឋកថា ឥទ្ធិវិធញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងឥទ្ធិវិធញ្ញាណនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។ បទថា **ឥធ ភិក្ខុ** គឺ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ។

ក្នុងបទនេះថា **ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ** ដែលប្រកបដោយសមាធិដ៏ក្រៃលែង ដោយឆន្ទៈ និងសង្ខារ ជាប្រធាន មានអធិប្បាយដូចតទៅនេះ ។ សមាធិមានឆន្ទៈជាហេតុ ឬសមាធិដ៏ក្រៃលែងដោយឆន្ទៈ ឈ្មោះថា **ឆន្ទសមាធិ** ។ បទនេះ ជាឈ្មោះរបស់សមាធិដែលបាន ព្រោះធ្វើកត្តុកម្យតាឆន្ទៈ សេចក្តីពេញចិត្តព្រោះប្រាថ្នានឹងធ្វើការងារ ឲ្យជាអធិបតី ។ សង្ខារជាប្រធាន ឈ្មោះថា **បធានសង្ខារទាំងឡាយ** បទនេះ ជាឈ្មោះរបស់សេចក្តីព្យាយាម គឺ សម្មប្បធាន ដែលឲ្យសម្រេចកិច្ច ៤ យ៉ាង ។ លោកធ្វើជាពហុវចនៈ ដោយអំណាចកិច្ច ៤ យ៉ាងឲ្យសម្រេច ។

បទថា សមន្នាគតំ ប្រកបហើយ គឺ ចូលដល់ហើយដោយសមាធិដ៏ក្រៃលែង ដោយឆន្ទៈ និងសង្ខារជាប្រធាន ។

ពិតណាស់ លោកសង្គ្រោះខន្ធ ៤ និងធម៌មានផស្សៈជាដើម ទាំងអស់ចូលជាមួយគ្នាយ៉ាងនេះ ។ ដោយន័យនេះ សូម្បីក្នុងបទដ៏សេស គប្បីជ្រាបសេចក្តីដូចតទៅនេះ ។ សមាធិដែលបាន ព្រោះធ្វើវីរិយៈ ចិត្តៈ វិមំសាឲ្យជាអធិបតី លោកពោលថា វិមំសាសមាធិ ដូចសមាធិដែលបាន ព្រោះធ្វើឆន្ទៈឲ្យជាអធិបតី លោកពោលថា ឆន្ទសមាធិ ដូច្នោះ ។

ក្នុងឥទ្ធិបាទមួយៗ ធម៌តែមួយ ៗ មានបីៗ[១] គឺ មានឆន្ទៈជាដើម មានវីរិយៈជាដើម មានចិត្តៈជាដើម មានវិមំសាជាដើម លោកពោលថា ឥទ្ធិខ្លះ ឥទ្ធិបាទខ្លះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ចំណែកខន្ធ ៤ យ៉ាង សម្បយុត្តគ្នា ដ៏សេសជាឥទ្ធិបាទតែម្យ៉ាង ។

ម្យ៉ាងទៀត គប្បីជ្រាបថា ព្រោះធម៌មួយ ៗ មានបី ៗ ទាំងនេះ រមែងសម្រេចព្រមគ្នាជាមួយខន្ធ ៤ ដែលសម្បយុត្តគ្នា ។ វៀរខន្ធ ៤ ទាំងនោះចេញ រមែងមិនសម្រេច ។ ដូច្នោះ ដោយ

១-មានឆន្ទៈជាដើម បានដល់ ធម៌ ៣ គឺ វីរិយៈ ចិត្តៈ វិមំសា កើតព្រម ជាមួយឆន្ទៈដែលជាប្រធាន ហៅថា ឆន្ទសមាធិ ។

ពិតណាស់ លោកសង្គ្រោះខន្ធ ៤ និងធម៌មានផស្សៈជាដើម ទាំងអស់ចូលជាមួយគ្នាយ៉ាងនេះ ។ ដោយន័យនេះ សូម្បីក្នុងបទដ៏សេស គប្បីជ្រាបសេចក្ដីដូចតទៅនេះ ។ សមាធិដែលបាន ព្រោះធ្វើវីរិយៈ ចិត្តៈ វិមំសាឲ្យជាអធិបតី លោកពោលថា វិមំសាសមាធិ ដូចសមាធិដែលបាន ព្រោះធ្វើឆន្ទៈឲ្យជាអធិបតី លោកពោលថា ឆន្ទសមាធិ ដូច្នោះ ។

ក្នុងឥទ្ធិបាទមួយៗ ធម៌តែមួយ ៗ មានបីៗ[១] គឺ មានឆន្ទៈជាដើម មានវីរិយៈជាដើម មានចិត្តៈជាដើម មានវិមំសាជាដើម លោកពោលថា ឥទ្ធិខ្លះ ឥទ្ធិបាទខ្លះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ចំណែកខន្ធ ៤ យ៉ាង សម្បយុត្តគ្នា ដ៏សេសជាឥទ្ធិបាទតែម្យ៉ាង ។

ម្យ៉ាងទៀត គប្បីជ្រាបថា ព្រោះធម៌មួយ ៗ មានបី ៗ ទាំងនេះ រមែងសម្រេចព្រមគ្នាជាមួយខន្ធ ៤ ដែលសម្បយុត្តគ្នា ។ វៀរខន្ធ ៤ ទាំងនោះចេញ រមែងមិនសម្រេច ។ ដូច្នោះ ដោយ

១-មានឆន្ទៈជាដើម បានដល់ ធម៌ ៣ គឺ វីរិយៈ ចិត្តៈ វិមំសា កើតរួមជាមួយឆន្ទៈដែលជាប្រធាន ហៅថា ឆន្ទសមាធិ ។

លោកសម្រេចថា ឥទ្ធិក្តី ឥទ្ធិបាទក្តី សម្រេចហើយ កម្ចាត់នូវតម្រេកបានហើយ ដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **ឥទ្ធិ សមិទ្ធិ** គប្បីជ្រាបថា លោកពោលដល់ធម៌ដោយអាការ គឺ សេចក្តីសម្រេច ។ បទថា ការវេតិ រមែងចម្រើន គឺ រមែងសេព ។ សួរថាក្នុងបទនេះ ការចម្រើនឥទ្ធិបាទជាលោកិយៈ ដូចក្នុងសុត្តន្តភាជនីយ៍ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះយោគាវចរអ្នកបំណងនឹងញុំាងឥទ្ធិបាទឲ្យបរិ-បូរណ៍មុនចម្រើនឥទ្ធិបាទ ដែលជាលោកិយៈ ជាអ្នកចូលសមាបត្តិ ៨ រហូតដល់ភាពជំនាញក្នុងកសិណ ៨ មានបឋវីកសិណជាដើម

ហ្វឹកហាត់ចិត្តដោយអាការ ១៤ ទាំងនេះ គឺ ៖

ដោយអនុលោមកសិណ ១ , ដោយបដិលោមកសិណ ១ , ដោយអនុលោមបដិលោមកសិណ ១ , ដោយអនុលោមឈាន ១ , ដោយបដិលោមឈាន ១ , ដោយអនុលោមបដិលោមឈាន ១ , ដោយឈានទៅកាន់ឈាន ១ , ដោយឈានកន្លងកសិណ ១ , ដោយឈានកន្លងឈាន និងកសិណ ១ , ដោយស្តុះទៅកាន់អង្គ ១ , ដោយស្តុះទៅកាន់អារម្មណ៍ ១ , ដោយស្តុះទៅកាន់អង្គ និងអារម្មណ៍ ១ , ដោយកំណត់អង្គ ១ , ដោយកំណត់

លោកសម្រេចថា ឥទ្ធិក្តី ឥទ្ធិបាទក្តី សម្រេចហើយ កម្ចាត់នូវតម្រេកបានហើយ ដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **ឥទ្ធិ សមិទ្ធិ** គប្បីជ្រាបថា លោកពោលដល់ធម៌ដោយអាការ គឺ សេចក្តីសម្រេច ។ បទថា ភាវេតិ រមែងចម្រើន គឺ រមែងសេព ។ សូម្បីក្នុងបទនេះ ការចម្រើនឥទ្ធិបាទជាលោកិយៈ ដូចក្នុងសុត្តន្តភាជនីយ៍ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះយោគាវចរអ្នកបំណងនឹងញុំាងឥទ្ធិបាទឲ្យបរិ-បូណ៌មុនចម្រើនឥទ្ធិបាទ ដែលជាលោកិយៈ ជាអ្នកចូលសមាបត្តិ ៨ ហេតុដល់ភាពជំនាញក្នុងកសិណ ៨ មានបឋវីកសិណជាដើម

ហ្វឹកហាត់ចិត្តដោយអាការ ១៤ ទាំងនេះ គឺ ៖

ដោយអនុលោមកសិណ ១ , ដោយបដិលោមកសិណ ១ , ដោយអនុលោមបដិលោមកសិណ ១ , ដោយអនុលោមឈាន ១ , ដោយបដិលោមឈាន ១ , ដោយអនុលោមបដិលោមឈាន ១ , ដោយឈានទៅកាន់ឈាន ១ , ដោយឈានកន្លងកសិណ ១ , ដោយឈានកន្លងឈាន និងកសិណ ១ , ដោយស្តុះទៅកាន់អង្គ ១ , ដោយស្តុះទៅកាន់អារម្មណ៍ ១ , ដោយស្តុះទៅកាន់អង្គ និងអារម្មណ៍ ១ , ដោយកំណត់អង្គ ១ , ដោយកំណត់

ទាំងនោះដោយការចូលឈាន ។ អធិប្បាយថា ឲ្យកាន់យកអាការ អប់រំឆន្ទៈជាដើម ។

បទថា **បរិទមេតិ** រមែងគ្រប់សង្កត់ចិត្ត គឺ ធ្វើចិត្តឲ្យ អស់ការប្រកាន់ខ្លួន ។ បទមុនពោលដល់នៃរបស់បទក្រោយ ។ ព្រោះចិត្តដែលអប់រំហើយ រមែងជាចិត្តដែលគ្រប់សង្កត់បាន ។

បទថា **មុទុំ ករោតិ** ធ្វើឲ្យជាចិត្តទន់ គឺ ធ្វើចិត្តដែលគ្រប សង្កត់ទុកបានហើយនោះឯង ឲ្យដល់កាពជំនាញ ។ ព្រោះចិត្តឲ្យ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាច លោកពោលថា **មុទុ** ទន់ ។

បទថា **កម្មនិយំ** គួរដល់ការងារ គឺ ធ្វើឲ្យសមគួរដល់ ការងារ ។ ព្រោះចិត្តទន់រមែងគួរដល់ការងារ ដូចមាសដែល បានដេញល្អហើយ ។ តែក្នុងទីនេះ បានដល់ ចិត្តគួរដល់ការងារ គឺ សម្រេចឫទ្ធិបាន ។

បទថា **សោ** គឺ ភិក្ខុអ្នកមានចិត្តអប់រំហើយ ។ លោក ពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **កាយម្បិ ចិត្តេ សមោទហតិ** រមែងតាំង កាយទុកក្នុងចិត្តខ្លះ ដើម្បីសម្រេចវិធីយោគៈ ដើម្បីសម្រេចនៃ ការត្រាច់ទៅរបស់ចិត្តតាមសប្បាយក្នុងវេលាធ្វើឥទ្ធិ ។

ទាំងនោះដោយការចូលឈាន ។ អធិប្បាយថា ឲ្យកាន់យកអាការ អប់រំឆន្ទៈជាដើម ។

បទថា **បរិទមេតិ** រមែងគ្រប់សង្កត់ចិត្ត គឺ ធ្វើចិត្តឲ្យ អស់ការប្រកាន់ខ្លួន ។ បទមុនពោលដល់នៃរបស់បទក្រោយ ។ ព្រោះចិត្តដែលអប់រំហើយ រមែងជាចិត្តដែលគ្រប់សង្កត់បាន ។

បទថា **មុទុំ ករោតិ** ធ្វើឲ្យជាចិត្តទន់ គឺ ធ្វើចិត្តដែលគ្រប សង្កត់ទុកបានហើយនោះឯង ឲ្យដល់ភាពជំនាញ ។ ព្រោះចិត្តឲ្យ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាច លោកពោលថា **មុទុ** ទន់ ។

បទថា **កម្មនិយំ** គួរដល់ការងារ គឺ ធ្វើឲ្យសមគួរដល់ ការងារ ។ ព្រោះចិត្តទន់រមែងគួរដល់ការងារ ដូចមាសដែល បានដេញល្អហើយ ។ តែក្នុងទីនេះ បានដល់ ចិត្តគួរដល់ការងារ គឺ សម្រេចឫទ្ធិបាន ។

បទថា **សោ** គឺ ភិក្ខុអ្នកមានចិត្តអប់រំហើយ ។ លោក ពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **កាយម្បិ ចិត្តេ សមោទហតិ** រមែងតាំង កាយទុកក្នុងចិត្តខ្លះ ដើម្បីសម្រេចវិធីយោគៈ ដើម្បីសម្រេចនៃ ការត្រាច់ទៅរបស់ចិត្តតាមសប្បាយក្នុងវេលាធ្វើឥទ្ធិ ។

ទៅដោយអំណាចរបស់ចិត្តខ្លះ សេចក្ដីថា កាន់យករូបកាយហើយ លើកទុកក្នុងចិត្តដែលមានឈានជាបាទ ធ្វើឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ។ បទនេះជាវេវចនៈរបស់ការតាំងកាយទុកក្នុងចិត្ត ។

បទថា **អធិដ្ឋាតិ** រមែងអធិដ្ឋាន គឺ អធិដ្ឋានថា សូមឲ្យជាយ៉ាងនេះចុះ ។ លោកពោលដល់ការបង្អោនទៅ ដើម្បីអធិប្បាយអត្ថនៃសេចក្ដីតាំងទុក ។ លោកពោលដល់អធិដ្ឋាន ដើម្បីអធិប្បាយអត្ថនៃការបង្អោនទៅ ។ ព្រោះបទថា **សមោទហតិ** ជាបទតាំង ។ បទថា **បរិណាមេតិ អធិដ្ឋាតិ** ជាបទអធិប្បាយរបស់បទថា **សមោទហតិ** នោះ ។ ដូច្នោះ ដោយអំណាចនៃបទទាំងពីរនោះ លោកទើបពោលថា **បរិណាមេត្វា** បង្អោនទៅហើយ **អធិដ្ឋហិត្វា** អធិដ្ឋានហើយ ។ មិនពោលថា **សមោទហិត្វា** តាំងទុកហើយ ។

បទថា **សុខសញ្ញញ្ច លហុសញ្ញញ្ច កាយេ ឱក្កមិត្វា វិហរតិ** រមែងបញ្ចូលសុខសញ្ញា និងលហុសញ្ញាក្នុងកាយ សេចក្ដីថា រមែងបញ្ចូលសុខសញ្ញាដែលកើតរួមជាមួយចតុត្ថជ្ឈាន និងលហុសញ្ញា ឲ្យចូលទៅក្នុងរូបកាយ សូម្បីរូបកាយ

ទៅដោយអំណាចរបស់ចិត្តខ្លះ សេចក្ដីថា កាន់យករជកាយហើយ លើកទុកក្នុងចិត្តដែលមានឈានជាបាទ ធ្វើឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ។ បទនេះជាវេវចនៈរបស់ការតាំងកាយទុកក្នុងចិត្ត ។

បទថា **អធិដ្ឋាតិ** រមែងអធិដ្ឋាន គឺ អធិដ្ឋានថា សូមឲ្យជាយ៉ាងនេះចុះ ។ លោកពោលដល់ការបង្អោនទៅ ដើម្បីអធិប្បាយអត្ថនៃសេចក្ដីតាំងទុក ។ លោកពោលដល់អធិដ្ឋាន ដើម្បីអធិប្បាយអត្ថនៃការបង្អោនទៅ ។ ព្រោះបទថា **សមោទហតិ** ជាបទតាំង ។ បទថា បរិណាមេតិ **អធិដ្ឋាតិ** ជាបទអធិប្បាយរបស់បទថា **សមោទហតិ** នោះ ។ ដូច្នោះ ដោយអំណាចនៃបទទាំងពីរនោះ លោកទើបពោលថា **បរិណាមេត្វា** បង្អោនទៅហើយ **អធិដ្ឋហិត្វា** អធិដ្ឋានហើយ ។ មិនពោលថា **សមោទហិត្វា** តាំងទុកហើយ ។

បទថា **សុខសញ្ញញ្ច លហុសញ្ញញ្ច កាយេ ឱក្កមិត្វា វិហរតិ** រមែងបញ្ចូលសុខសញ្ញា និងលហុសញ្ញាក្នុងកាយ សេចក្ដីថា រមែងបញ្ចូលសុខសញ្ញាដែលកើតរួមជាមួយចតុត្ថជ្ឈាន និងលហុសញ្ញា ឲ្យចូលទៅក្នុងរជកាយ សូម្បីរជកាយ

បទថា **អភិនិន្នាមេតិ** រមែងបង្អោនទៅ គឺ ធ្វើការបង្អោនទៅកាន់ឥទ្ធិដែលគួរសម្រេចឲ្យទៅកាន់ឥទ្ធិ ។

បទថា **សោ** គឺ ភិក្ខុអ្នកធ្វើចិត្តឲ្យមានអភិនិហារយ៉ាងនេះ ។

បទថា **អនេកវិហិតំ** ច្រើនយ៉ាង គឺ ច្រើនយ៉ាងមានប្រការផ្សេងៗ ។

បទថា **ឥទ្ធិវិធំ** សម្តែងឫទ្ធិបាន គឺ ចំណែកនៃឫទ្ធិ ឬកំណត់ឫទ្ធិ ។

បទថា **បច្ចនុភោតិ** គឺ រមែងសោយផល ។ អធិប្បាយថា រមែងធ្វើសម្ផស្សឲ្យជាក់ច្បាស់ គឺ សម្រេច ។ ពេលនេះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរកាលនឹងសម្តែងភាពដែលភិក្ខុនោះ សម្តែងឫទ្ធិបានច្រើនយ៉ាង ទើបពោលបទមានជាអាទិថា ឯកោបិ ហុត្វា ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ឯកោបិ ហុត្វា** គឺ សូម្បីបុគ្គលតែម្នាក់ សេចក្តីថា តាមប្រក្រតីមុនសម្តែងឫទ្ធិជាបុគ្គលម្នាក់ ។

បទថា **ពហុធា ហោតិ** ជាបុគ្គលច្រើននាក់ គឺ បំណងនឹងដើរចង្រ្កមក្នុងសំណាក់របស់ភិក្ខុច្រើនក្តី បំណងនឹងស្វាធ្យាយ

បទថា **អភិនិន្នាមេតិ** រមែងបង្អោនទៅ គឺ ធ្វើការបង្អោនទៅកាន់ឥទ្ធិដែលគួរសម្រេចឲ្យទៅកាន់ឥទ្ធិ ។

បទថា **សោ** គឺ ភិក្ខុអ្នកធ្វើចិត្តឲ្យមានអភិនិហារយ៉ាងនេះ ។

បទថា **អនេកវិហិតំ** ច្រើនយ៉ាង គឺ ច្រើនយ៉ាងមានប្រការផ្សេងៗ ។

បទថា **ឥទ្ធិវិធំ** សម្តែងឫទ្ធិបាន គឺ ចំណែកនៃឫទ្ធិ ឬកំណត់ឫទ្ធិ ។

បទថា **បច្ចនុភោតិ** គឺ រមែងសោយផល ។ អធិប្បាយថា រមែងធ្វើសម្ផស្សឲ្យជាក់ច្បាស់ គឺ សម្រេច ។ ពេលនេះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរកាលនឹងសម្តែងភាពដែលភិក្ខុនោះ សម្តែងឫទ្ធិបានច្រើនយ៉ាង ទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា ឯកោបិ ហុត្វា ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ឯកោបិ ហុត្វា** គឺ សូម្បីបុគ្គលតែម្នាក់ សេចក្តីថា តាមប្រក្រតីមុនសម្តែងឫទ្ធិជាបុគ្គលម្នាក់ ។

បទថា **ពហុធា ហោតិ** ជាបុគ្គលច្រើននាក់ គឺ បំណងនឹងដើរចង្រ្កមក្នុងសំណាក់របស់ភិក្ខុច្រើនក្តី បំណងនឹងស្វាធ្យាយ

តុជ្ឈាន រមែងកើតឡើងក្នុងលំដាប់គោត្រភូ ដូចអប្បនាចិត្តពេលដំបូង ។

ក្នុងបទថា **ពហុធា ហោតិ** នោះ អ្នកដែលនិមិត្តបានច្រើនដូចគ្នានឹងអ្នកមានឫទ្ធិ ព្រោះនិមិត្តមិនកំណត់ទុក ។ រមែងធ្វើវត្តដែលអ្នកមានឫទ្ធិធ្វើបានក្នុងការឈរ ការអង្គុយជាដើម ឬក្នុងការនិយាយ ការនៅស្ងៀមជាដើម ។ ប្រសិនបើប្រាថ្នានឹងធ្វើរូបនិមិត្តប្រភេទផ្សេង ៗ ធ្វើពួកខ្លះជាបឋមវ័យ ។ ពួកខ្លះជាមជ្ឈិមវ័យ ។ ពួកខ្លះជាបច្ឆិមវ័យ ។ ពួកខ្លះមានសក់វែងពាក់កណ្ដាលកោរសក់ មានសក់ផ្កាថ្កូវ មានចីវរពណ៌ក្រហមពាក់កណ្ដាល ពណ៌សពាក់កណ្ដាល សូត្របទភាណ សម្ដែងធម្មកថា សូត្រសរភញ្ញ សួរបញ្ហា ឆ្លើយបញ្ហា ហាលចីវរជ្រលក់ចីវរ ដេរ និងបោកចីវរជាដើម ក៏ដូចគ្នា ឬបំណងនឹងធ្វើនានប្បការយ៉ាងដទៃ ។ លុះចេញចាកឈានដែលជាបាទហើយធ្វើបរិកម្មដោយន័យមានជាអាទិ៍ថា ភិក្ខុប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ចូរជាបឋមវ័យ ហើយចូលសមាបត្តិទៀត លុះចេញហើយគប្បីអធិដ្ឋានព្រមជាមួយចិត្តអធិដ្ឋាន ភិក្ខុរមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមដែលខ្លួនអធិដ្ឋាន

តុជ្ឈាន រមែងកើតឡើងក្នុងលំដាប់គោត្រភូ ដូចអប្បនាចិត្តពេលដំបូង ។

ក្នុងបទថា **ពហុធា ហោតិ** នោះ អ្នកដែលនិមិត្តបានច្រើនដូចគ្នានឹងអ្នកមានឫទ្ធិ ព្រោះនិមិត្តមិនកំណត់ទុក ។ រមែងធ្វើវត្តដែលអ្នកមានឫទ្ធិធ្វើបានក្នុងការឈរ ការអង្គុយជាដើម ឬក្នុងការនិយាយ ការនៅស្ងៀមជាដើម ។ ប្រសិនបើប្រាថ្នានឹងធ្វើរូបនិមិត្តប្រភេទផ្សេង ៗ ធ្វើពួកខ្លះជាបឋមវ័យ ។ ពួកខ្លះជាមជ្ឈិមវ័យ ។ ពួកខ្លះជាបច្ឆិមវ័យ ។ ពួកខ្លះមានសក់វែងពាក់កណ្តាលកោរសក់ មានសក់ផ្កាថ្កូវ មានចីវរពណ៌ក្រហមពាក់កណ្តាល ពណ៌សពាក់កណ្តាល សូត្របទភាណ សម្តែងធម្មកថា សូត្រសរភញ្ញ សួរបញ្ហា ឆ្លើយបញ្ហា ហាលចីវរជ្រលក់ចីវរ ដេរ និងបោកចីវរជាដើម ក៏ដូចគ្នា ឬបំណងនឹងធ្វើនានប្បការយ៉ាងដទៃ ។ លុះចេញចាកឈានដែលជាបាទហើយធ្វើបរិកម្មដោយន័យមានជាអាទិ៍ថា ភិក្ខុប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ចូរជាបឋមវ័យ ហើយចូលសមាបត្តិទៀត លុះចេញហើយគប្បីអធិដ្ឋានព្រមជាមួយចិត្តអធិដ្ឋាន ភិក្ខុរមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមដែលខ្លួនអធិដ្ឋាន

បទថា **អាវិការំ** គឺ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ។

បទថា **តិរោការំ** ធ្វើឲ្យកំបាំងក៏បាន ។ គប្បីភ្ជាប់បទមុនថា **អាវិការំ បច្ចនុភោតិ** ។ **តិរោការំ បច្ចនុភោតិ** សម្តែងឲ្យប្រាកដក៏បាន ។ សម្តែងឲ្យបាត់ទៅក៏បាន ។ ក្នុងបទនេះអ្នកមានឫទ្ធិបំណងនឹងធ្វើឲ្យប្រាកដ ។ រមែងធ្វើទីងងឹតឲ្យភ្លឺក៏បាន ។ ឬធ្វើទីកំបាំងឲ្យឃើញក៏បាន ។ ឬធ្វើទីមិនមែនជាគន្លងនៃភ្នែក ឲ្យមកជាគន្លងនៃភ្នែក ។ សួរថា យ៉ាងដូចម្តេច ? ឆ្លើយថា ដូចជាភិក្ខុនេះសូម្បីនៅក្នុងទីកំបាំង ឬសូម្បីនៅក្នុងទីឆ្ងាយ ក៏ប្រាកដបាន ។ បំណងសម្តែងខ្លួន ឬអ្នកដទៃឲ្យប្រាកដក៏ដូច្នោះ លុះចេញចាកឈាន ជាបាទហើយក៏នឹកថា សូមទីកំបាំងនេះកុំឲ្យកំបាំងឡើយ ។ ឬសូមទីដែលមិនមែនជាគន្លងនៃភ្នែក ចូរជាគន្លងនៃភ្នែកចុះ ហើយបរិកម្មអធិដ្ឋាន ដោយន័យដូចពោលហើយនោះឯង ។ ព្រមជាមួយនឹងការអធិដ្ឋាន រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមការអធិដ្ឋាននោះ ។ អ្នកដទៃសូម្បីឈរនៅក្នុងទីឆ្ងាយក៏ឃើញបាន ។ ប្រាថ្នាចង់ឃើញសូម្បីខ្លួនឯងក៏ឃើញបាន ។ ប្រាថ្នានឹងធ្វើឲ្យបាត់ទៅ រមែងធ្វើទីភ្លឺឲ្យងងឹតបាន ឬធ្វើទីកំបាំងមិនឲ្យកំបាំងបាន ។

បទថា **អាវិភាវំ** គឺ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ។

បទថា **តិរោភាវំ** ធ្វើឲ្យកំបាំងក៏បាន ។ គប្បីភ្ជាប់បទមុនថា **អាវិភាវំ បច្ចនុភោតិ** ។ **តិរោភាវំ បច្ចនុភោតិ** សម្តែងឲ្យប្រាកដក៏បាន ។ សម្តែងឲ្យបាត់ទៅក៏បាន ។ ក្នុងបទនេះអ្នកមានឫទ្ធិបំណងនឹងធ្វើឲ្យប្រាកដ ។ រមែងធ្វើទីងងឹតឲ្យភ្លឺក៏បាន ។ ឬធ្វើទីកំបាំងឲ្យឃើញក៏បាន ។ ឬធ្វើទីមិនមែនជាគន្លងនៃភ្នែក ឲ្យមកជាគន្លងនៃភ្នែក ។ សួរថា យ៉ាងដូចម្តេច ? ឆ្លើយថា ដូចជាភិក្ខុនេះសូម្បីនៅក្នុងទីកំបាំង ឬសូម្បីនៅក្នុងទីឆ្ងាយ ក៏ប្រាកដបាន ។ បំណងសម្តែងខ្លួន ឬអ្នកដទៃឲ្យប្រាកដក៏ដូច្នោះ លុះចេញចាកឈាន ជាបាទហើយក៏នឹកថា សូមទីកំបាំងនេះកុំឲ្យកំបាំងឡើយ ។ ឬសូមទីដែលមិនមែនជាគន្លងនៃភ្នែក ចូរជាគន្លងនៃភ្នែកចុះ ហើយបរិកម្មអធិដ្ឋាន ដោយន័យដូចពោលហើយនោះឯង ។ ព្រមជាមួយនឹងការអធិដ្ឋាន រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមការអធិដ្ឋាននោះ ។ អ្នកដទៃសូម្បីឈរនៅក្នុងទីឆ្ងាយក៏ឃើញបាន ។ ប្រាថ្នាចង់ឃើញសូម្បីខ្លួនឯងក៏ឃើញបាន ។ ប្រាថ្នានឹងធ្វើឲ្យបាត់ទៅ រមែងធ្វើទីភ្លឺឲ្យងងឹតបាន ឬធ្វើទីកំបាំងមិនឲ្យកំបាំងបាន ។

បាដិហារ្យ៍ដែលមិនប្រាកដនោះ ដោយយមកសូត្រ និងដោយព្រហ្មនិមន្តនិកសូត្រ ។

បទថា **តិរោកុឌ្ឌំ** ខាងក្រៅជញ្ជាំង គឺ ជញ្ជាំងដទៃ ។ អធិប្បាយថា ចំណែកដទៃ ។ ចំណែកខាងក្រៅកំផែង ខាងក្រៅភ្នំ ក៏មានន័យនេះ ។ បទថា **កុឌ្ឌោ** គឺ ជញ្ជាំងក្រុង ។

បទថា **បាការោ** គឺ កំផែងជុំវិញក្រុង វិហារ និងផ្ទះជាដើម ។ បទថា **បព្វតោ** គឺ ភ្នំដី ឬភ្នំថ្ម ។ **អសជ្ជមានោ** គឺ មិនជាប់ ។ បទថា **សេយ្យថាបិ អាកាសេ** គឺ ដូចទៅក្នុងទីទទេ ។

មយ៉ាងទៀត អ្នកបំណងនឹងទៅយ៉ាងនេះ គប្បីចូលអាកាសកសិណ លុះចេញហើយនឹកគិតដល់ជញ្ជាំងក្តី កំផែងក្តី ភ្នំក្តី ហើយធ្វើបរិកម្មអធិដ្ឋានថា សូមឲ្យជារបស់ទទេចុះ ។ រមែងជាទីទទេបាន ។ អ្នកបំណងនឹងចុះទៅកាន់ទីទាបក្តី បំណងឡើងទៅកាន់ខាងលើក្តី រមែងបានតាមប្រាថ្នា ។ អ្នកបំណងនឹងទំលុះទៅ ក៏រមែងទៅជាចន្លោះបាន ។

ភិក្ខុនោះទៅបានដោយមិនទើសទាក់ក្នុងទីនោះ ។ មយ៉ាងទៀតហើយទៅ ។ ការចូលឈានហើយ អធិដ្ឋានម្តងទៀតមិនខុសឬ

បាដិហារ្យដែលមិនប្រាកដនោះ ដោយយមកសូត្រ និងដោយព្រហ្មនិមន្តនិកសូត្រ ។

បទថា **តិរោកុឌ្ឌំ** ខាងក្រៅជញ្ជាំង គឺ ជញ្ជាំងដទៃ ។ អធិប្បាយថា ចំណែកដទៃ ។ ចំណែកខាងក្រៅកំផែង ខាងក្រៅភ្នំ ក៏មានន័យនេះ ។ បទថា **កុឌ្ឌោ** គឺ ជញ្ជាំងក្រុង ។

បទថា **បាការោ** គឺ កំផែងជុំវិញក្រុង វិហារ និងផ្ទះជាដើម ។ បទថា **បព្វតោ** គឺ ភ្នំដី ឬភ្នំថ្ម ។ **អសជ្ជមានោ** គឺ មិនជាប់ ។ បទថា **សេយ្យថាបិ អាកាសេ** គឺ ដូចទៅក្នុងទីទទេ ។

មួយវិញទៀត អ្នកបំណងនឹងទៅយ៉ាងនេះ គប្បីចូលអាកាសកសិណ លុះចេញហើយនឹកគិតដល់ជញ្ជាំងក្តី កំផែងក្តី ភ្នំក្តី ហើយធ្វើបរិកម្មអធិដ្ឋានថា សូមឲ្យជារបស់ទទេចុះ ។ រមែងជាទីទទេបាន ។ អ្នកបំណងនឹងចុះទៅកាន់ទីទាបក្តី បំណងឡើងទៅកាន់ខាងលើក្តី រមែងបានតាមប្រាថ្នា ។ អ្នកបំណងនឹងទំលុះទៅ ក៏រមែងទៅជាចន្លោះបាន ។

ភិក្ខុនោះទៅបានដោយមិនទើសទាក់ក្នុងទីនោះ ។ មួយវិញទៀត ហើយទៅ ។ ការចូលឈានហើយ អធិដ្ឋានម្តងទៀតមិនខុសឬ

នោះឯង ។ ផែនដីរមែងទៅជាទឹកទាន់ពេល តាមដែលកំណត់ទុកព្រមជាមួយការអធិដ្ឋាននោះ ។

ភិក្ខុនោះ រមែងផុសឡើង មុជចុះក្នុងផែនដីនោះ ដូចនៅក្នុងទឹក ។ មិនមែនត្រឹមតែការផុសឡើង មុជចុះតែប៉ុណ្ណោះទេ នៅធ្វើវត្ថុដទៃតាមប្រាថ្នាក៏បាន ដូចជាការងូត ការផឹក ការលុបលាងមុខ និងការលាងរបស់ប្រើប្រាស ។ មយ៉ាងទៀត មិនមែនធ្វើតែទឹកតែប៉ុណ្ណោះទេ នៅទឹកដល់វត្ថុដែលប្រាថ្នាជាដើមថា ទឹកដោះថ្លា ប្រេង ទឹកឃ្មុំ និងទឹកអំពៅថា សូមវត្ថុនេះ ៗ ចូរជាវត្ថុប្រមាណប៉ុណ្ណេះចុះ ដូច្នេះហើយ ក៏បរិកម្មអធិដ្ឋាន រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមការអធិដ្ឋាននោះបាន ។ កាលលើកឡើងដាក់ភាជនៈ ទឹកដោះថ្លាក៏ជាទឹកដោះថ្លា ។ ប្រេងជាដើមក៏ជាប្រេង ទឹកក៏ជាទឹក ។ ភិក្ខុនោះបំណងនឹងឲ្យទទឹកក្នុងទឹកនោះ ក៏ទទឹក ។ បំណងនឹងមិនឲ្យទទឹក ក៏មិនទទឹក ។

មយ៉ាងទៀត ផែនដីនោះ រមែងជាទឹកចំពោះតែភិក្ខុនោះប៉ុណ្ណោះ ។ ជាផែនដីដល់ជនដ៏សេស ។ លើផែនដីនោះ មនុស្សក៏គង់ដើរទៅមកបាន ។ យានទាំងឡាយក៏ប្រព្រឹត្តទៅបាន ។

នោះឯង ។ ផែនដីរមែងទៅជាទឹកទាន់ពេល តាមដែលកំណត់ទុកព្រមជាមួយការអធិដ្ឋាននោះ ។

ភិក្ខុនោះ រមែងផុសឡើង មុជចុះក្នុងផែនដីនោះ ដូចនៅក្នុងទឹក ។ មិនមែនត្រឹមតែការផុសឡើង មុជចុះតែប៉ុណ្ណោះទេ នៅធ្វើវត្ថុដទៃតាមប្រាថ្នាក៏បាន ដូចជាការងូត ការផឹក ការលុបលាងមុខ និងការលាងរបស់ប្រើប្រាស ។ មួយវិញទៀត មិនមែនធ្វើតែទឹកតែប៉ុណ្ណោះទេ នៅទឹកដល់វត្ថុដែលប្រាថ្នាជាដើមថា ទឹកដោះថ្លា ប្រេង ទឹកឃ្មុំ និងទឹកអំពៅថា សូមវត្ថុនេះ ៗ ចូរជាវត្ថុប្រមាណប៉ុណ្ណេះចុះ ដូច្នេះហើយ ក៏បរិកម្មអធិដ្ឋាន រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមការអធិដ្ឋាននោះបាន ។ កាលលើកឡើងដាក់ភាជនៈ ទឹកដោះថ្លាក៏ជាទឹកដោះថ្លា ។ ប្រេងជាដើមក៏ជាប្រេង ទឹកក៏ជាទឹក ។ ភិក្ខុនោះបំណងនឹងឲ្យទទឹកក្នុងទឹកនោះ ក៏ទទឹក ។ បំណងនឹងមិនឲ្យទទឹក ក៏មិនទទឹក ។

មួយវិញទៀត ផែនដីនោះ រមែងជាទឹកចំពោះតែភិក្ខុនោះប៉ុណ្ណោះ ។ ជាផែនដីដល់ជនដ៏សេស ។ លើផែនដីនោះ មនុស្សក៏គង់ដើរទៅមកបាន ។ យានទាំងឡាយក៏ប្រព្រឹត្តទៅបាន ។

អធិដ្ឋានវត្ថុតាមប្រាថ្នាជាដើមថា កែវមណី មាស ក្អំ និងដើមឈើ ដោយន័យដូចពោលហើយ បានទៀតផង ។ រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមការអធិដ្ឋាននោះឯង ។ ទឹក នោះរមែងក្លាយជាផែនដីដល់ភិក្ខុនោះប៉ុណ្ណោះ ។ រមែងជាទឹកដល់ជនដ៏សេស ។ ត្រីនិងអណ្តើក និងក្អែកទឹកជាដើម រមែងត្រាច់ទៅតាមសេចក្តីពេញចិត្ត ។ ប្រសិនបើភិក្ខុនេះប្រាថ្នានឹងធ្វើផែនដីនោះដល់មនុស្សទាំងឡាយ ក៏រមែងធ្វើបាន ។ តែរមែងជាទឹកព្រោះកន្លងកាលដែលបានកំណត់ទុក ។

បទថា **អាកាសេបិ បល្លង្កេន ចង្កមតិ** ហោះទៅក្នុងអាកាសក៏បាន គឺ ទៅឯអាកាសទាំងភ្នែន ដោយជុំវិញក្នុងអាកាសក៏បាន ។

បទថា បក្ខី សកុណោ គឺ បក្សីមានស្លាប មិនមែនបក្សីដែលមានស្លាបមិនបរិបូណ៌ ឬបក្សីបាក់ស្លាប ។ ព្រោះថាបក្សីនោះ មិនអាចហើរទៅកាន់ក្នុងអាកាសបាន ។ ភិក្ខុអ្នកបំណងនឹងទៅកាន់ក្នុងអាកាសយ៉ាងនេះ ចូលបឋវីកសិណ ល។ ចេញហើយ ។ ប្រសិនបើប្រាថ្នានឹងអង្គុយហើយទៅ ។ គួរកំណត់

អធិដ្ឋានវត្ថុតាមប្រាថ្នាជាដើមថា កែវមណី មាស ភ្នំ និងដើមឈើ ដោយន័យដូចពោលហើយ បានទៀតផង ។ រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមការអធិដ្ឋាននោះឯង ។ ទឹក នោះរមែងក្លាយជាផែនដីដល់ភិក្ខុនោះប៉ុណ្ណោះ ។ រមែងជាទឹកដល់ជនដ៏សេស ។ ត្រីនិងអណ្តើក និងក្អែកទឹកជាដើម រមែងត្រាច់ទៅតាមសេចក្តីពេញចិត្ត ។ ប្រសិនបើភិក្ខុនេះប្រាថ្នានឹងធ្វើផែនដីនោះដល់មនុស្សទាំងឡាយ ក៏រមែងធ្វើបាន ។ តែរមែងជាទឹកព្រោះកន្លងកាលដែលបានកំណត់ទុក ។

បទថា **អាកាសេបិ បល្លង្កេន ចង្កមតិ** ហោះទៅឰដ៏អាកាសក៏បាន គឺ ទៅឯអាកាសទាំងក្អែន ដោយជុំវិញឰដ៏អាកាសក៏បាន ។

បទថា បក្ខី សកុណោ គឺ បក្សីមានស្លាប មិនមែនបក្សីដែលមានស្លាបមិនបរិបូរណ៍ ឬបក្សីបាក់ស្លាប ។ ព្រោះថាបក្សីនោះ មិនអាចហើរទៅកាន់ឰដ៏អាកាសបាន ។ ភិក្ខុអ្នកបំណងនឹងទៅកាន់ឰដ៏អាកាសយ៉ាងនេះ ចូលបឋវីកសិណ លុះចេញហើយ ។ ប្រសិនបើប្រាថ្នានឹងអង្គុយហើយទៅ ។ គួរកំណត់

ទិព្វចក្ខុ ហើយវៀរទីមិនទទេនោះ ចុះក្នុងទីទទេ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ក្នុងបទនេះថា **ឥមេបិ ចន្ទិមសុរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ** ស្ទាបអង្អែលចាប់ពាល់ព្រះចន្ទ ព្រះអាទិត្យ សូម្បីទាំងនេះ ដែលមានឫទ្ធិច្រើន មានអានុភាពច្រើនដោយ ដែក៏បានគប្បីជ្រាបសេចក្ដីដូចតទៅនេះ ។ គប្បីជ្រាបការមានឫទ្ធិច្រើនរបស់ព្រះចន្ទព្រះអាទិត្យ ដោយការគោចរហេតុបួនម៉ឺនពីរពាន់យោជន៍ (៤២.០០០ យោជន៍) ។ ការមានអានុភាពច្រើនដោយការបញ្ចេញពន្លឺក្នុងខណៈតែមួយ ៣ ទ្វីប ។ ឬមានឫទ្ធិច្រើនដោយការគោចរទៅខាងលើ និងបញ្ចេញពន្លឺដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ មានអានុភាពច្រើន ដោយការមានឫទ្ធិច្រើននោះ ៗឯង ។

បទថា **បរាមសតិ** គឺ ស្ទាប ឬចាប់ពាល់ក្នុងចំណែកមួយ ។

បទថា **បរិមជ្ជតិ** គឺ ស្ទាបដូចស្ទាបផ្ទៃកញ្ចក់ដោយជុំវិញ ។

មយ៉ាងទៀត ឫទ្ធិរបស់ភិក្ខុនោះ រមែងសម្រេចដោយអំណាចនៃឈាន មានអភិញ្ញាជាបាទ ។ ក្នុងឫទ្ធិនេះ មិននិយម

ទិព្វចក្ខុ ហើយទៀតទីមិនទទេនោះ ចុះក្នុងទីទទេ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ក្នុងបទនេះថា **ឥមេបិ ចន្ទិមសុរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ** ស្ទាបអង្អែលចាប់ពាល់ព្រះចន្ទ ព្រះអាទិត្យ សូម្បីទាំងនេះ ដែលមានឫទ្ធិច្រើន មានអានុភាពច្រើនដោយ ដែកបានគប្បីជ្រាបសេចក្ដីដូចតទៅនេះ ។ គប្បីជ្រាបការមានឫទ្ធិច្រើនរបស់ព្រះចន្ទព្រះអាទិត្យ ដោយការគោចរហេតុបួនម៉ឺនពីរពាន់យោជន៍ (៤២.០០០ យោជន៍) ។ ការមានអានុភាពច្រើនដោយការបញ្ចេញពន្លឺក្នុងខណៈតែមួយ ៣ ទ្វីប ។ ឬមានឫទ្ធិច្រើនដោយការគោចរទៅខាងលើ និងបញ្ចេញពន្លឺដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ មានអានុភាពច្រើន ដោយការមានឫទ្ធិច្រើននោះ ៗ ឯង ។

បទថា **បរាមសតិ** គឺ ស្ទាប ឬចាប់ពាល់ក្នុងចំណែកមួយ ។

បទថា **បរិមជ្ជតិ** គឺ ស្ទាបដូចស្ទាបផ្ទៃកញ្ចក់ដោយជុំវិញ ។

ម្យ៉ាងទៀត ឫទ្ធិរបស់ភិក្ខុនោះ រមែងសម្រេចដោយអំណាចនៃឈាន មានអភិញ្ញាជាបាទ ។ ក្នុងឫទ្ធិនេះ មិននិយម

អាទិត្យ រមែងមានជាប្រក្រតី ។ ដូចមណ្ឌលព្រះចន្ទ រមែងប្រាកដដល់ថាសទាំងអស់ ដែលពេញដោយទឹកទាំង ១ ពាន់ថាស ។ ការគោចរ និងការបញ្ចេញពន្លឺរបស់ព្រះចន្ទ ក៏មានជាប្រក្រតីយ៉ាងណា ។ បាដិហារ្យ៍នេះក៏មានឧបមាដូច្នោះ ។

បទថា **យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតិ** ប្រើអំណាចផ្លូវកាយទៅរហូតព្រហ្មលោកក៏បាន សេចក្ដីថា ធ្វើព្រហ្មលោកឲ្យជាទីកំណត់ ហើយញ៉ាំងអភិញ្ញាច្រើនយ៉ាង ក្នុងវេលានៃការប្រើអំណាច គឺ ភាពជាឥស្សរៈផ្លូវកាយរបស់ខ្លួន ។ ចំណែកសេចក្ដីពិស្ដារក្នុងនិទ្ទេសនេះ នឹងមានច្បាស់ក្នុងឥទ្ធិកថា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាឥទ្ធិវិធញ្ញាណនិទ្ទេស)

អាទិត្យ រមែងមានជាប្រក្រតី ។ ដូចមណ្ឌលព្រះចន្ទ រមែងប្រាកដដល់ជាសទាំងអស់ ដែលពេញដោយទឹកទាំង ១ ពាន់ជាស ។ ការគោចរ និងការបញ្ចេញពន្លឺរបស់ព្រះចន្ទ ក៏មានជាប្រក្រតីយ៉ាងណា ។ បាដិហារ្យ៍នេះក៏មានឧបមាដូច្នោះ ។

បទថា **យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតិ** ប្រើអំណាចផ្លូវកាយទៅរហូតព្រហ្មលោកក៏បាន សេចក្ដីថា ធ្វើព្រហ្មលោកឲ្យជាទីកំណត់ ហើយញ៉ាំងអភិញ្ញាច្រើនយ៉ាង ក្នុងវាងនៃការប្រើអំណាច គឺ ភាពជាឥស្សរៈផ្លូវកាយរបស់ខ្លួន ។ ចំណែកសេចក្ដីពិស្ដារក្នុងនិទ្ទេសនេះ នឹងមានច្បាស់ក្នុងឥទ្ធិកថាដោយប្រការដូច្នេះ ។

(ចប់ **អដ្ឋកថាឥទ្ធិវិធញ្ញាណនិទ្ទេស**)

ដោយបទនេះ គឺ លោកពោលដល់សំឡេងដែលល្អិតក្រៃលែង ។ ភិក្ខុដែលជាអាទិកម្មិកបំណងនឹងញ៉ាំងញាណនេះឲ្យកើត ចូលឈានដែលមានអភិញ្ញាជាបាទ លុះចេញហើយ មានចិត្តជាបរិកម្មសមាធិមុនដំបូងគប្បីនឹកដល់សំឡេងគ្រោតគ្រាត មានសំឡេងសីហៈជាដើម ក្នុងទីឆ្ងាយជាគន្លងនៃត្រចៀកតាមប្រក្រតី ។ គប្បីនឹកដល់សំឡេងដែលល្អិតដ៏ក្រៃលែងតាមលំដាប់ តាំងពីសំឡេងគ្រោតគ្រាតទាំងពួង យ៉ាងនេះ គឺ សំឡេងគោំងក្នុងវត្ត សំឡេងស្គរ សំឡេងស័ង្ខ សំឡេងស្វាធ្យាយរបស់សាមណេរ និងសំឡេងភិក្ខុកំលោះដែលស្វាធ្យាយ ដោយកំលាំងទាំងអស់ សំឡេងមានជាអាទិ៍ថា អ្វីលោកម្ចាស់ ។ អ្វីអាវុសោ ។ របស់ភិក្ខុដែលពោលកថាតាមប្រក្រតី សំឡេងបក្សី សំឡេងខ្យល់ សម្រិបជើង សំឡេងទឹកពុះ សំឡេងស្លឹកត្នោតងាប់ព្រោះកំដៅថ្ងៃ សំឡេងស្រមោចខ្មៅ ស្រមោចក្រហមវារជាដើម ។

ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុធ្វើយ៉ាងនេះហើយ គប្បីមនសិការដល់សទ្ទនិមិត្តក្នុងទិសទាំង ១០ មានទិសខាងកើតជាដើមដោយលំដាប់ ។ តាមន័យដូចបានពោលហើយ ។ ភិក្ខុដែលមនសិការ គប្បី

ដោយបទនេះ គឺ លោកពោលដល់សំឡេងដែលល្អិតក្រៃលែង ។ ភិក្ខុដែលជាអាទិកម្មិកបំណងនឹងញុំាងញាណនេះឲ្យកើត ចូលឈានដែលមានអភិញ្ញាជាបាទ លុះចេញហើយ មានចិត្តជាបរិកម្មសមាធិមុនដំបូងគប្បីនឹកដល់សំឡេងគ្រោតគ្រាត មានសំឡេងសីហៈជាដើម ក្នុងទីឆ្ងាយជាគន្លងនៃត្រចៀកតាមប្រក្រតី ។ គប្បីនឹកដល់សំឡេងដែលល្អិតដ៏ក្រៃលែងតាមលំដាប់ តាំងពីសំឡេងគ្រោតគ្រាតទាំងពួង យ៉ាងនេះ គឺ សំឡេងគោំងក្នុងវត្ត សំឡេងស្គរ សំឡេងស័ង្ខ សំឡេងស្វាធ្យាយរបស់សាមណេរ និងសំឡេងភិក្ខុកំលោះដែលស្វាធ្យាយ ដោយកំលាំងទាំងអស់ សំឡេងមានជាអាទិ៍ថា អ្វីលោកម្ចាស់ ។ អ្វីអាវុសោ ។ របស់ភិក្ខុដែលពោលកថាតាមប្រក្រតី សំឡេងបក្សី សំឡេងខ្យល់ សម្រិបជើង សំឡេងទឹកពុះ សំឡេងស្លឹកត្នោតងាប់ព្រោះកំដៅថ្ងៃ សំឡេងស្រមោចខ្មៅ ស្រមោចក្រហមវារជាដើម ។

មួយវិញទៀត ភិក្ខុធ្វើយ៉ាងនេះហើយ គប្បីមនសិការដល់សទ្ទនិមិត្តក្នុងទិសទាំង១០ មានទិសខាងកើតជាដើមដោយលំដាប់ ។ តាមន័យដូចបានពោលហើយ ។ ភិក្ខុដែលមនសិការ គប្បី

មួយផ្ទាប់ មួយហត្ថ ចំណែកខាងក្រោយ ខាងមុខ បរិវេណ ប្រាសាទ សង្ឃារាម គោចរគាម និងជនបទ ។ ឬកំណត់ហើយ គប្បីចម្រើនឲ្យក្រៃលែងជាងនោះ ។ ភិក្ខុនោះសម្រេចអភិញ្ញា យ៉ាងនេះ សូម្បីមិនចូលឈានជាបាទទៀត រមែងបានឮសំឡេង ដែលទៅក្នុងចំណែកខាង ក្នុងឱកាសដែលពាល់ត្រូវដោយអារម្មណ៍ នៃឈានជាបាទ ដោយអភិញ្ញាញាណ ។ កាលបានឮ យ៉ាងនេះ ប្រសិនបើមានកោលាហល ដូចជាសំឡេងស័ង្ខ ស្គរ និងបណ្ដោះជាដើម រហូតដល់ព្រហ្មលោក ។ ព្រោះជាអ្នកប្រាថ្នា ដើម្បីកំណត់ចំពោះតែម្យ៉ាង រមែងអាចកំណត់ថា នេះសំឡេងស័ង្ខ ។ នេះសំឡេងស្គរ ។ កាលបានឮសំឡេងមានប្រយោជន៍ ដោយ អភិញ្ញាញាណ ភិក្ខុរមែងដឹងអត្ថដោយកាមាវចរចិត្តជាខាងក្រោយ ។ ទិព្វសោត រមែងកើតដល់ភិក្ខុដែលមានត្រចៀកជាប្រក្រតី ។ មិនបានកើត ដល់ភិក្ខុដែលថ្លង់ ។ អាចារ្យពួកមួយពោលថា កាលខាងក្រោយ ត្រចៀកជាប្រក្រតីវិនាសទៅ ទិព្វសោតក៏មិន វិនាសដែរ ។

ក្នុងបទនេះថា **សោ ទិព្វាយ សោតធាតុយា** សោតធាតុ

មួយធ្នាប់ មួយហត្ថ ចំណែកខាងក្រោយ ខាងមុខ បរិវេណ ប្រាសាទ សង្ឃារាម គោចរគាម និងជនបទ ។ ឬកំណត់ហើយ គប្បីចម្រើនឲ្យក្រៃលែងជាងនោះ ។ ភិក្ខុនោះសម្រេចអភិញ្ញា យ៉ាងនេះ សូម្បីមិនចូលឈានជាបាទទៀត រមែងបានឮសំឡេង ដែលទៅក្នុងចំណែកខាង ក្នុងឱកាសដែលពាល់ត្រូវដោយអារម្មណ៍ នៃឈានជាបាទ ដោយអភិញ្ញាញាណ ។ កាលបានឮ យ៉ាងនេះ ប្រសិនបើមានកោលាហល ដូចជាសំឡេងស័ង្ខ ស្គរ និងបណ្ណោះជាដើម រហូតដល់ព្រហ្មលោក ។ ព្រោះជាអ្នកប្រាថ្នា ដើម្បីកំណត់ចំពោះតែម្យ៉ាង រមែងអាចកំណត់ថា នេះសំឡេងស័ង្ខ ។ នេះសំឡេងស្គរ ។ កាលបានឮសំឡេងមានប្រយោជន៍ ដោយ អភិញ្ញាញាណ ភិក្ខុរមែងដឹងអត្ថដោយកាមាវចរចិត្តជាខាងក្រោយ ។ ទិព្វសោត រមែងកើតដល់ភិក្ខុដែលមានត្រចៀកជាប្រក្រតី ។ មិនបានកើត ដល់ភិក្ខុដែលថ្លង់ ។ អាចារ្យពួកមួយពោលថា កាលខាងក្រោយ ត្រចៀកជាប្រក្រតីវិនាសទៅ ទិព្វសោតក៏មិន វិនាសដែរ ។

ក្នុងបទនេះថា **សោ ទិព្វាយ សោតធាតុយា** សោតធាតុ

បទថា **ឧភោ សទ្ទេ សុណាតិ** គឺ ឮសំឡេងទាំងពីរយ៉ាង ។ សំឡេងពីរយ៉ាង គឺអ្វី ? គឺ ទាំងសំឡេងជាទិព្វ និងសំឡេងមនុស្ស ។ លោកអធិប្បាយថា សំឡេងរបស់ទេវតា និងរបស់មនុស្ស ។ ដោយបទនេះ គប្បីជ្រាបការកាន់យកទីកន្លែងសេសនៅ ។

បទថា **យេ ទូរេ សន្តិកេ ច** ទាំងក្នុងទីឆ្ងាយ និងក្នុងទីជិត លោកអធិប្បាយថា រមែងបានឮសំឡេងក្នុងទីឆ្ងាយ សូម្បីក្នុងចក្រវាឡដទៃ និងក្នុងទីជិតដោយទីបំផុត សូម្បីសំឡេងសត្វដែលអាស្រ័យនៅក្នុងកាយរបស់ខ្លួន ។ ដោយបទនេះ គប្បីជ្រាបការកាន់យកមិនមានទីអាស្រ័យនៅ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាសោតធាតុវិសុទ្ធិញ្ញាណនិទ្ទេស)

បទថា **ឧភោ សទ្ទេ សុណាតិ** គឺ ឮសំឡេងទាំងពីរយ៉ាង ។ សំឡេងពីរយ៉ាង គឺអ្វី ? គឺ ទាំងសំឡេងជាទិព្វ និងសំឡេងមនុស្ស ។ លោកអធិប្បាយថា សំឡេងរបស់ទេវតា និងរបស់មនុស្ស ។ ដោយបទនេះ គប្បីជ្រាបការកាន់យកទីកន្លែងសេសនៅ ។

បទថា **យេ ទូរេ សន្តិកេ ច** ទាំងក្នុងទីឆ្ងាយ និងក្នុងទីជិត លោកអធិប្បាយថា រមែងបានឮសំឡេងក្នុងទីឆ្ងាយ សូម្បីក្នុងចក្រវាឡដទៃ និងក្នុងទីជិតដោយទីបំផុត សូម្បីសំឡេងសត្វដែលអាស្រ័យនៅក្នុងកាយរបស់ខ្លួន ។ ដោយបទនេះ គប្បីជ្រាបការកាន់យកមិនមានទីអាស្រ័យនៅ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាសោតធាតុវិសុទ្ធិញ្ញាណនិទ្ទេស)

ពណ៌ក្រហមដូចពណ៌ផ្លែជ្រៃទុំ ។ បើជាអកុសលសោមនស្ស ប្រព្រឹត្តទៅ លោហិតនោះរមែងមានពណ៌ល្អក់ ។ បើជាទោមនស្សប្រព្រឹត្តទៅ រមែងមានពណ៌ខ្មៅល្អក់ដូចពណ៌ផ្លែព្រីងទុំ ។ បើកុសលឧបេក្ខាប្រព្រឹត្តទៅ រមែងមានពណ៌ថ្លាដូចប្រេងល្ង ។ បើអកុសលឧបេក្ខាប្រព្រឹត្តទៅ លោហិតនោះរមែងល្អក់ ។ ព្រោះដូច្នោះ ភិក្ខុនោះឃើញពណ៌លោហិតក្នុងហទយរបស់បុគ្គលដទៃថា រូបនេះកើតដោយសោមនស្សិន្ទ្រិយ ។ រូបនេះកើតឡើងដោយទោមនស្សិន្ទ្រិយ រូបនេះកើតឡើងដោយឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ដូច្នេះហើយ ស្វែងរកចិត្ត គប្បីធ្វើចេតោបរិយញ្ញាណឲ្យមានកម្លាំង ។ ព្រោះកាលចេតោបរិយញ្ញាណនោះ មានកម្លាំងយ៉ាងនេះ ភិក្ខុរមែងដឹងចិត្តដែលមានប្រភេទជាកាមាវចរជាដើម សូម្បីទាំងអស់ដោយលំដាប់ ឈានកន្លងពីចិត្ត ឆ្ពោះទៅកាន់ចិត្ត វៀរការឃើញរូប (ពណ៌) របស់ហទយ ។ សូម្បីក្នុងអដ្ឋកថា លោកក៏ពោលថា ៖

សួរថា អ្នកបំណងនឹងដឹងចិត្តរបស់អ្នកដទៃ
ក្នុងអរូបភព រមែងឃើញហទយរូបរបស់
នរណា ? រមែងសម្លឹងមើលវិការនៃឥន្ទ្រិយ

ពណ៌ក្រហមដូចពណ៌ផ្លែជ្រៃទុំ ។ បើជាអកុសលសោមនស្ស ប្រព្រឹត្តទៅ លោហិតនោះរមែងមានពណ៌ល្អក់ ។ បើជាទោមនស្សប្រព្រឹត្តទៅ រមែងមានពណ៌ខ្មៅល្អក់ដូចពណ៌ផ្លែព្រីងទុំ ។ បើកុសលឧបេក្ខាប្រព្រឹត្តទៅ រមែងមានពណ៌ថ្លាដូចប្រេងល្ង ។ បើអកុសលឧបេក្ខាប្រព្រឹត្តទៅ លោហិតនោះរមែងល្អក់ ។ ព្រោះដូច្នោះ ភិក្ខុនោះឃើញពណ៌លោហិតក្នុងហទយរបស់បុគ្គលដទៃថា រូបនេះកើតដោយសោមនស្សិន្ទ្រិយ ។ រូបនេះកើតឡើងដោយទោមនស្សិន្ទ្រិយ រូបនេះកើតឡើងដោយឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ដូច្នេះហើយ ស្វែងរកចិត្ត គប្បីធ្វើចេតោបរិយញ្ញាណឲ្យមានកម្លាំង ។ ព្រោះកាលចេតោបរិយញ្ញាណនោះ មានកម្លាំងយ៉ាងនេះ ភិក្ខុរមែងដឹងចិត្តដែលមានប្រភេទជាកាមាវចរជាដើម សូម្បីទាំងអស់ដោយលំដាប់ ឈានកន្លងពីចិត្ត ឆ្ពោះទៅកាន់ចិត្ត វៀរការឃើញរូប (ពណ៌) របស់ហទយ ។ សូម្បីក្នុងអដ្ឋកថា លោកក៏ពោលថា ៖

សួរថា អ្នកបំណងនឹងដឹងចិត្តរបស់អ្នកដទៃ
ក្នុងអរូបភព រមែងឃើញហទយរូបរបស់
នរណា ? រមែងសម្លឹងមើលវិការនៃឥន្ទ្រិយ

គឺ អត្ថថា រូបរូម ។

ក្នុងបទនោះ ចិត្តសហគតដោយលោភៈ ៨ យ៉ាង ឈ្មោះថា ចិត្តមានរាគៈ ។ កុសលចិត្ត និងអព្យាកតចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៤ ដ៏សេស ឈ្មោះថា ចិត្តប្រាសចាករាគៈ ។

ចំណែកចិត្ត ៤ ដួងទាំងនេះ គឺ ចិត្តដែលសហគតៈដោយទោមនស្ស ២ ដួង ចិត្តដែលសហគតដោយវិចិកិច្ឆា និងឧទ្ធច្ចៈ ២ ដួង មិនសង្គ្រោះចូលក្នុងទុកៈនេះ ។ តែព្រះថេរៈពួកខ្លះសង្គ្រោះចិត្តសូម្បីទាំងនេះ ដោយបទថា វីតរាគំ ប្រាសចាករាគៈ ។

ចំណែកចិត្តសហគតដោយទោមនស្ស ២ យ៉ាង ឈ្មោះថា ចិត្តមានទោសៈ ។ កុសលចិត្ត និងអព្យាកតចិត្តប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៤ សូម្បីទាំងអស់ ឈ្មោះថា ចិត្តប្រាសចាកទោសៈ ។ អកុសលចិត្ត ១០ ដ៏សេស មិនសង្គ្រោះចូលក្នុងទុកៈនេះ ។ តែព្រះថេរៈពួកខ្លះសង្គ្រោះអកុសលចិត្ត សូម្បីទាំងនោះ ដោយបទថា **វីតទោសំ** ប្រាសចាកទោស ។

តែក្នុងបទនេះថា **សមោហំ វីតមោហំ** ចិត្តមានមោហៈ ចិត្តប្រាសចាកមោហៈ ពីរបទនេះ សហគតៈដោយវិចិកិច្ឆា និង

គឺ អត្ថថា រូបរូម ។

ក្នុងបទនោះ ចិត្តសហគតដោយលោភៈ ៨ យ៉ាង ឈ្មោះថា ចិត្តមានរាគៈ ។ កុសលចិត្ត និងអព្យាកតចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៤ ដ៏សេស ឈ្មោះថា ចិត្តប្រាសចាករាគៈ ។

ចំណែកចិត្ត ៤ ដួងទាំងនេះ គឺ ចិត្តដែលសហគតៈដោយទោមនស្ស ២ ដួង ចិត្តដែលសហគតដោយវិចិកិច្ឆា និងឧទ្ធច្ចៈ ២ ដួង មិនសង្គ្រោះចូលក្នុងទុកៈនេះ ។ តែព្រះថេរៈពួកខ្លះសង្គ្រោះចិត្តសូម្បីទាំងនេះ ដោយបទថា វីតរាគ ប្រាសចាករាគៈ ។

ចំណែកចិត្តសហគតដោយទោមនស្ស ២ យ៉ាង ឈ្មោះថា ចិត្តមានទោសៈ ។ កុសលចិត្ត និងអព្យាកតចិត្តប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៤ សូម្បីទាំងអស់ ឈ្មោះថា ចិត្តប្រាសចាកទោសៈ ។ អកុសលចិត្ត ១០ ដ៏សេស មិនសង្គ្រោះចូលក្នុងទុកៈនេះ ។ តែព្រះថេរៈពួកខ្លះសង្គ្រោះអកុសលចិត្ត សូម្បីទាំងនោះ ដោយបទថា **វីតទោសំ** ប្រាសចាកទោស ។

តែក្នុងបទនេះថា **សមោហំ វីតមោហំ** ចិត្តមានមោហៈ ចិត្តប្រាសចាកមោហៈ ពីរបទនេះ សហគតៈដោយវិចិកិច្ឆា និង

ភិក្ខុដែលបានចេតោបរិយញ្ញាណ រមែងដឹងចិត្តសូម្បីមានប្រភេទ ១៦ យ៉ាង ។

បុថុជ្ជនទាំងឡាយ រមែងមិនដឹងមគ្គចិត្ត និងផលចិត្តរបស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ។ សូម្បីព្រះអរិយៈថ្នាក់ទាប ៗ ក៏មិនដឹងមគ្គចិត្ត និងផលចិត្តរបស់ព្រះអរិយៈថ្នាក់ខ្ពស់ ៗ តែព្រះអរិយៈថ្នាក់ខ្ពស់ៗ រមែងដឹងចិត្តរបស់ព្រះអរិយៈថ្នាក់ទាប ៗ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាចេតោបរិយញ្ញាណនិទ្ទេស)

ភិក្ខុដែលបានចេតោបរិយញ្ញាណ រមែងដឹងចិត្តសូម្បីមានប្រភេទ ១៦ យ៉ាង ។

បុថុជ្ជនទាំងឡាយ រមែងមិនដឹងមគ្គចិត្ត និងផលចិត្តរបស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ។ សូម្បីព្រះអរិយៈថ្នាក់ទាប ៗ ក៏មិនដឹងមគ្គចិត្ត និងផលចិត្តរបស់ព្រះអរិយៈថ្នាក់ខ្ពស់ ៗ តែព្រះអរិយៈថ្នាក់ខ្ពស់ៗ រមែងដឹងចិត្តរបស់ព្រះអរិយៈថ្នាក់ទាប ៗ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាចេតោបរិយញ្ញាណនិទ្ទេស)

រមែងឃើញចំណែកខាងដើមរបស់ជាតិ ដោយការឃើញបដិច្ចសមុប្បាទយ៉ាងនេះ ។ ការមនសិការបដិច្ចសមុប្បាទ មានឧបការៈច្រើនដល់បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទនេះថា **ឥមស្មឹ សតិ ឥទំ ហោតិ , ឥមស្សុប្បាទា ឥទំ ឧប្បជ្ជតិ** កាលវត្ថុនេះមាន វត្ថុនេះរមែងមាន ព្រោះវត្ថុនេះកើតឡើង វត្ថុនេះទើបកើតឡើង ជាពាក្យលើកឡើងបរិយាយសេចក្ដីបដិច្ចសមុប្បាទ ។ ប្រសិនបើសួរថា បើសម្រេចសេចក្ដីដោយពាក្យណាមួយនៃបទទាំងនោះ ព្រោះហេតុអ្វីទើបពោលជាពីរយ៉ាង ។ ឆ្លើយថា ព្រោះមានសេចក្ដីផ្សេងគ្នាដោយអត្ថ ។

បទថា **ឥមស្មឹ សតិ** បើវត្ថុនេះមាន គឺ បើបច្ច័យនេះមាន ។ បទនេះពោលទូទៅដល់បច្ច័យទាំងអស់ ។

បទនេះថា **ឥទំ ហោតិ** វត្ថុនេះរមែងមាន គឺ វត្ថុនេះរមែងកើតឡើងព្រោះបច្ច័យ ។ បទនេះពោលទូទៅដល់វត្ថុដែលកើតឡើង ព្រោះបច្ច័យទាំងអស់ ។ ដោយពាក្យទាំងអស់នេះ អហេតុកវាទ គឺ លោកបដិសេធហើយ ព្រោះធម៌ទាំងឡាយណា

រមែងឃើញចំណែកខាងដើមរបស់ជាតិ ដោយការឃើញបដិច្ចសមុប្បាទយ៉ាងនេះ ។ ការមនសិការបដិច្ចសមុប្បាទ មានឧបការៈច្រើនដល់បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទនេះថា **ឥមស្មឹ សតិ ឥទំ ហោតិ , ឥមស្សុប្បាទា ឥទំ ឧប្បជ្ជតិ** កាលវត្ថុនេះមាន វត្ថុនេះរមែងមាន ព្រោះវត្ថុនេះកើតឡើង វត្ថុនេះទើបកើតឡើង ជាពាក្យលើកឡើងបរិយាយសេចក្តីបដិច្ចសមុប្បាទ ។ ប្រសិនបើសួរថា បើសម្រេចសេចក្តីដោយពាក្យណាមួយនៃបទទាំងនោះ ព្រោះហេតុអ្វីទើបពោលជាពីរយ៉ាង ។ ឆ្លើយថា ព្រោះមានសេចក្តីផ្សេងគ្នាដោយអត្ថ ។

បទថា **ឥមស្មឹ សតិ** បើវត្ថុនេះមាន គឺ បើបច្ច័យនេះមាន ។ បទនេះពោលទូទៅដល់បច្ច័យទាំងអស់ ។

បទនេះថា **ឥទំ ហោតិ** វត្ថុនេះរមែងមាន គឺ វត្ថុនេះរមែងកើតឡើងព្រោះបច្ច័យ ។ បទនេះពោលទូទៅដល់វត្ថុដែលកើតឡើង ព្រោះបច្ច័យទាំងអស់ ។ ដោយពាក្យទាំងអស់នេះ អហេតុកវាទ គឺ លោកបដិសេធហើយ ព្រោះធម៌ទាំងឡាយណា

ទើបមានសង្ខារ មានអធិប្បាយដូចតទៅនេះ ផលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យវត្ថុណា វត្ថុនោះក៏ជាបច្ច័យ ។

បទថា **បដិច្ច** អាស្រ័យ គឺ មិនប្រាសទៅ ។ អធិប្បាយថា ព្រមព្រៀង ។

បទថា **ឯតិ** គឺ រមែងកើតឡើង និងរមែងប្រព្រឹត្តទៅ ។ ម្យ៉ាងទៀត មានអត្ថថា ជាឧបការៈ ជាបច្ច័យ ។ អវិជ្ជានោះជាបច្ច័យផង ព្រោះហេតុនោះឈ្មោះថា អវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ ព្រោះដូច្នោះ គប្បីប្រកបសេចក្តីថា **អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា សម្ភវន្តិ** ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ទើបមានសង្ខារ ។ គប្បីធ្វើការប្រកប **សម្ភវន្តិ** សព្ទ សូម្បីដោយបទដ៏សេស ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទថា សោកៈ ជាដើម មានសេចក្តីដូចតទៅនេះ ។ ការក្រៀមក្រំចិត្ត ឈ្មោះថា សោក ។ ការថ្ងូរញញ៉ើរ ឈ្មោះថា **បរិទេវ** ។ វត្ថុដែលអស់ទៅបានលំបាក ឈ្មោះថា **ទុក្ខ** ឬវត្ថុគួរខ្ពើម ២ យ៉ាង គឺ ដោយអំណាចនៃការកើត និងការតាំងនៅ ឈ្មោះថា **ទុក្ខ** ។ ការទាស់ចិត្ត ឈ្មោះថា **ទោមនស្ស** ។ ការចង្អៀតចង្អល់ចិត្តយ៉ាងក្រៃលែង ឈ្មោះថា **ឧបាយាស** ។

ទើបមានសង្ខារ មានអធិប្បាយដូចតទៅនេះ ផលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យវត្ថុណា វត្ថុនោះក៏ជាបច្ច័យ ។

បទថា **បដិច្ច** អាស្រ័យ គឺ មិនប្រាសទៅ ។ អធិប្បាយថា ព្រមព្រៀង ។

បទថា **ឯតិ** គឺ រមែងកើតឡើង និងរមែងប្រព្រឹត្តទៅ ។ ម្យ៉ាងទៀត មានអត្ថថា ជាឧបការៈ ជាបច្ច័យ ។ អវិជ្ជានោះជាបច្ច័យផង ព្រោះហេតុនោះឈ្មោះថា អវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ ព្រោះដូច្នោះ គប្បីប្រកបសេចក្តីថា **អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា សម្ភវន្តិ** ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ទើបមានសង្ខារ ។ គប្បីធ្វើការប្រកប **សម្ភវន្តិ** សព្ទ ស្មូប្បីដោយបទដ៏សេស ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទថា សោកៈ ជាដើម មានសេចក្តីដូចតទៅនេះ ។ ការក្រៀមក្រំចិត្ត ឈ្មោះថា សោក ។ ការថ្ងូញថ្ងែរ ឈ្មោះថា **បរិទេវ** ។ វត្ថុដែលអស់ទៅបានលំបាក ឈ្មោះថា **ទុក្ខ** ឬវត្ថុគួរខ្ពើម ២ យ៉ាង គឺ ដោយអំណាចនៃការកើត និងការតាំងនៅ ឈ្មោះថា **ទុក្ខ** ។ ការទាស់ចិត្ត ឈ្មោះថា **ទោមនស្ស** ។ ការចង្អៀតចង្អល់ចិត្តយ៉ាងក្រៃលែង ឈ្មោះថា **ឧបាយាស** ។

អានេញ្ជាភិសង្ខារ , កាយសង្ខារ វចីសង្ខារ ចិត្តសង្ខារ , កាមាវចរកុសលចេតនា ៨ រូបាវចរកុសលចេតនា ៥ ឈ្មោះថា បុញ្ញាភិសង្ខារ , អកុសលចេតនា ១២ ឈ្មោះថា អបុញ្ញាភិ-សង្ខារ , អរូបាវចរកុសលចេតនា ៤ ឈ្មោះថា អានេញ្ជាភិ-សង្ខារ ។ កាយសញ្ចេតនា ឈ្មោះថា កាយសង្ខារ ។ វចីស-ញ្ចេតនា ឈ្មោះថា វចីសង្ខារ ។ មនោសញ្ចេតនា ឈ្មោះថា ចិត្តសង្ខារ ។

ក្នុងប្រការនោះ គប្បីមានពាក្យសួរថា នឹងគប្បីដឹងប្រការនោះបានដូចម្ដេចថា សង្ខារទាំងនេះរមែងមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ ដឹងបាន ព្រោះមានអវិជ្ជា ។ ពិតណាស់ ការមិនដឹងពោលគឺ អវិជ្ជាក្នុងទុក្ខជាដើម ដែលភិក្ខុណាលះបង់មិនបាន ភិក្ខុនោះប្រកាន់សង្ខារទុក្ខ ដោយសម្គាល់ថា ជាសុខ ដោយមិនដឹងក្នុងទុក្ខ និងក្នុងទីបំផុតខាងដើមជាដើមអំពីមុន ហើយប្រារព្ធសង្ខារ ៣ យ៉ាង ដែលជាហេតុនៃទុក្ខនោះ ។ ភិក្ខុសម្គាល់ហេតុនៃសុខ ប្រារព្ធសង្ខារទាំងឡាយដែលជាបរិក្ខាររបស់តណ្ហាដែលជាហេតុនៃទុក្ខ ដោយមិនដឹងក្នុងសមុទ័យ ។

អានេញ្ជាភិសង្ខារ , កាយសង្ខារ វចីសង្ខារ ចិត្តសង្ខារ , កាមាវចរកុសលចេតនា ៨ រូបាវចរកុសលចេតនា ៥ ឈ្មោះថា បុញ្ញាភិសង្ខារ , អកុសលចេតនា ១២ ឈ្មោះថា អបុញ្ញាភិ-សង្ខារ , អរូបាវចរកុសលចេតនា ៤ ឈ្មោះថា អានេញ្ជាភិ-សង្ខារ ។ កាយសញ្ចេតនា ឈ្មោះថា កាយសង្ខារ ។ វចីស-ញ្ចេតនា ឈ្មោះថា វចីសង្ខារ ។ មនោសញ្ចេតនា ឈ្មោះថា ចិត្តសង្ខារ ។

ក្នុងប្រការនោះ គប្បីមានពាក្យសួរថា នឹងគប្បីដឹងប្រការនោះបានដូចម្ដេចថា សង្ខារទាំងនេះរមែងមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ ដឹងបាន ព្រោះមានអវិជ្ជា ។ ពិតណាស់ ការមិនដឹងពោលគឺ អវិជ្ជាក្នុងទុក្ខជាដើម ដែលភិក្ខុណាលះបង់មិនបាន ភិក្ខុនោះប្រកាន់សង្ខារទុក្ខ ដោយសម្គាល់ថា ជាសុខ ដោយមិនដឹងក្នុងទុក្ខ និងក្នុងទីបំផុតខាងដើមជាដើមអំពីមុន ហើយប្រារព្ធសង្ខារ ៣ យ៉ាង ដែលជាហេតុនៃទុក្ខនោះ ។ ភិក្ខុសម្គាល់ហេតុនៃសុខ ប្រារព្ធសង្ខារទាំងឡាយដែលជាបរិក្ខាររបស់តណ្ហាដែលជាហេតុនៃទុក្ខ ដោយមិនដឹងក្នុងសមុទ័យ ។

ព្រោះពួកបុញ្ញាភិសង្ខារ មានប្រការដូចពោលហើយ ដែលមានទុក្ខនោះជាបច្ច័យ ដូចសត្វមមាចហើរចូលក្នុងអណ្តាតភ្លើង ដូច្នោះ ។ និងដូចបុគ្គលប្រាថ្នាតំណក់ទឹកឃ្មុំ ព្រោះលិទ្ធទឹកឃ្មុំដែលជាប់នឹងមុខស្រួចដំបូត ដូច្នោះ ។ មិនឃើញទោសក្នុងទុក្ខព្រមទាំងវិបាក មានការសេពកាមជាដើម ព្រោះពួកអបុញ្ញាភិសង្ខារសូម្បីប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទ្វារទាំង ៣ ដោយការសម្គាល់ថាជាសុខ និងព្រោះត្រូវកិលេសគ្របសង្កត់ ដូចទារកព្រោះពួកការលេងលាមក ដូច្នោះ ។ និងដូចបុគ្គលប្រាថ្នាស្លាប់ ព្រោះពួកការបរិភោគថ្នាំពុល ដូច្នោះ ។ មិនដឹងសង្ខារថាជាទុក្ខ ព្រោះការប្រែប្រួលក្នុងវិបាកដែលមិនមានរូប ព្រោះពួកអានេញ្ជាភិសង្ខារ ដែលជាចិត្តសង្ខារដោយការឃើញខុស ថាទៀងជាដើម ដូចបុគ្គលវង្វេងទិស ព្រោះពួកការដើរផ្លូវដោយបែរមុខទៅនគរបិសាច ដូច្នោះ ។ ព្រោះការកើតនៃសង្ខារដោយមានអវិជ្ជា មិនមែនព្រោះមិនមាននោះទេ ។ ដូច្នោះ គប្បីដឹងបទនេះថា ឥមេ សង្ខារា អវិជ្ជាបច្ចយា ហោន្តិ សង្ខារទាំងឡាយនេះមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ក្នុងបទនេះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរពោលទុកថា យើងនឹងកាន់

ព្រោះពួកបុញ្ញាភិសង្ខារ មានប្រការដូចពោលហើយ ដែលមានទុក្ខនោះជាបច្ច័យ ដូចសត្វមមាចហើរចូលក្នុងអណ្ដាតភ្លើង ដូច្នោះ ។ និងដូចបុគ្គលប្រាថ្នាតំណក់ទឹកឃ្មុំ ព្រោះពួកលិទ្ធទឹកឃ្មុំដែលជាប់នឹងមុខសស្ត្រាដ៏មុត ដូច្នោះ ។ មិនឃើញទោសក្នុងទុក្ខព្រមទាំងវិបាក មានការសេពកាមជាដើម ព្រោះពួកអបុញ្ញាភិសង្ខារសូម្បីប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទ្វារទាំង ៣ ដោយការសម្គាល់ថាជាសុខ និងព្រោះត្រូវកិលេសគ្របសង្កត់ ដូចទារកព្រោះពួកការលេងលាមក ដូច្នោះ ។ និងដូចបុគ្គលប្រាថ្នាស្លាប់ ព្រោះពួកការបរិភោគថ្នាំពុល ដូច្នោះ ។ មិនដឹងសង្ខារថាជាទុក្ខ ព្រោះការប្រែប្រួលក្នុងវិបាកដែលមិនមានរូប ព្រោះពួកអានេញ្ជាភិសង្ខារ ដែលជាចិត្តសង្ខារដោយការឃើញខុស ថាទៀងជាដើម ដូចបុគ្គលវង្វេងទិស ព្រោះពួកការដើរផ្លូវដោយបែរមុខទៅនគរបិសាច ដូច្នោះ ។ ព្រោះការកើតនៃសង្ខារដោយមានអវិជ្ជា មិនមែនព្រោះមិនមាននោះទេ ។ ដូច្នោះ គប្បីដឹងបទនេះថា ឥមេ សង្ខារា អវិជ្ជាបច្ចយា ហោន្តិ សង្ខារទាំងឡាយនេះមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ក្នុងបទនេះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរពោលទុកថា ឃើញនឹងកាន់

ពិតណាស់ ព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ ទ្រង់សម្ដែងហេតុនិងផលតែម៉្យាងប៉ុណ្ណោះ ដោយសមគួរដល់ទេសនា និងដល់វេនេយ្យសត្វ ព្រោះជាប្រធានក្នុងទីគ្រប់កន្លែង ព្រោះប្រាកដក្នុងទីគ្រប់កន្លែង ៗ ព្រោះទូទៅក្នុងទីគ្រប់កន្លែង ៗ ដូច្នោះ គប្បីជ្រាបថា អវិជ្ជាក្នុងទីនេះ សូម្បីជាហេតុនៃសង្ខារទាំងឡាយដែលមានវត្ថុជាអារម្មណ៍ និងធម៌កើតរួមគ្នាជាដើមពួកដទៃទៀត លោកក៏សម្ដែងដោយភាពជាហេតុនៃសង្ខារទាំងឡាយ ព្រោះជាប្រធានក្នុងបទថា អវិជ្ជាជាហេតុ នៃហេតុរបស់សង្ខារ មានតណ្ហាជាដើមសូម្បីដទៃទៀត ព្រោះបាលីថា **អស្សាទានុបស្សិនោ តណ្ហា បវឌ្ឍតិ** តណ្ហារមែងចម្រើនដល់អ្នកឃើញសេចក្ដីរីករាយ និងថា **អវិជ្ជា សមុទយា អាសវសមុទយោ** ព្រោះអវិជ្ជាជាសមុទ័យ អាសវៈទើបកើត ៗ ព្រោះប្រាកដក្នុងបាលីថា **អវិទ្វា ភិក្ខវេ អវិជ្ជាគតោ បុញ្ញាភិសង្ខារម្បិ អភិសង្ខរោតិ** ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកមិនដឹង លុះក្នុងអំណាចអវិជ្ជា រមែងតាក់តែង សូម្បីបុញ្ញាភិសង្ខារ នេះក៏ឈ្មោះថា អភិសង្ខារ ៗ ម៉្យាងទៀត គប្បីជ្រាបប្រយោជន៍ក្នុងការសម្ដែងហេតុផលតែមួយ ៗ ក្នុងទីទាំងពួង

ពិតណាស់ ព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ ទ្រង់សម្តែងហេតុនិងផលតែម៉្យាងប៉ុណ្ណោះ ដោយសមគួរដល់ទេសនា និងដល់វេនេយ្យសត្វ ព្រោះជាប្រធានក្នុងទីគ្រប់កន្លែង ព្រោះប្រាកដក្នុងទីគ្រប់កន្លែង ៗ ព្រោះទូទៅក្នុងទីគ្រប់កន្លែង ៗ ដូច្នោះ គប្បីជ្រាបថា អវិជ្ជាក្នុងទីនេះ សូម្បីជាហេតុនៃសង្ខារទាំងឡាយដែលមានវត្ថុជាអារម្មណ៍ និងធម៌កើតរួមគ្នាជាដើមពួកដទៃទៀត លោកក៏សម្តែងដោយភាពជាហេតុនៃសង្ខារទាំងឡាយ ព្រោះជាប្រធានក្នុងបទថា អវិជ្ជាជាហេតុ នៃហេតុរបស់សង្ខារ មានតណ្ហាជាដើមសូម្បីដទៃទៀត ព្រោះបាលីថា **អស្សាទានុបស្សិនោ តណ្ហា បវឌ្ឍតិ** តណ្ហារមែងចម្រើនដល់អ្នកឃើញសេចក្តីរីករាយ និងថា **អវិជ្ជា សមុទយា អាសវសមុទយោ** ព្រោះអវិជ្ជាជាសមុទ័យ អាសវៈទើបកើត ៗ ព្រោះប្រាកដក្នុងបាលីថា **អវិទ្វា ភិក្ខវេ អវិជ្ជាគតោ បុញ្ញាភិសង្ខារម្បិ អភិសង្ខរោតិ** ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកមិនដឹង លុះក្នុងអំណាចអវិជ្ជា រមែងតាក់តែង សូម្បីបុញ្ញាភិសង្ខារ នេះក៏ឈ្មោះថា អភិសង្ខារ ៗ ម្យ៉ាងទៀត គប្បីជ្រាបប្រយោជន៍ក្នុងការសម្តែងហេតុផលតែមួយ ៗ ក្នុងទីទាំងពួង

តាមសមគួរដល់បុញ្ញាភិសង្ខារជាដើម ទាំងឡាយនោះទាំងអស់ និងដោយអំណាចជាបច្ច័យដូចគ្នា និងមិនដូចគ្នា ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត

បុគ្គលណាវង្វេងក្នុងសង្សារដែលមានចុតិ និងឧប្បត្តិ ក្នុងលក្ខណៈនៃសង្ខារទាំងឡាយ និងក្នុងធម៌ដែលអាស្រ័យគ្នាកើតឡើង ។

បុគ្គលនោះរមែងតាក់តែងសង្ខារ ៣ យ៉ាងទាំងនោះ ព្រោះអវិជ្ជានេះជាបច្ច័យនៃសង្ខារ ៣ យ៉ាងនោះ ។

ដូចបុគ្គលខ្វាក់ភ្នែកពីកំណើត មិនមានអ្នកនាំផ្លូវ គ្រាខ្លះក៏ទៅត្រូវផ្លូវ គ្រាខ្លះក៏ទៅខុសផ្លូវយ៉ាងណា ។

បុគ្គលពាល កាលត្រាច់ទៅក្នុងសង្សារមិនមានអ្នកណែនាំ ក៏ដូច្នោះ ។ គ្រាខ្លះក៏ធ្វើបុណ្យ គ្រាខ្លះក៏ធ្វើបាប ។

កាលបើបុគ្គលនោះដឹងធម៌ហើយ ត្រាស់

តាមសមគួរដល់បុញ្ញាភិសង្ខារជាដើម ទាំងឡាយនោះទាំងអស់ និងដោយអំណាចជាបច្ច័យដូចគ្នា និងមិនដូចគ្នា ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត

បុគ្គលណាវង្វេងក្នុងសង្សារដែលមានចុតិ និងឧប្បត្តិ ក្នុងលក្ខណៈនៃសង្ខារទាំងឡាយ និងក្នុងធម៌ដែលអាស្រ័យគ្នាកើតឡើង ។

បុគ្គលនោះរមែងតាក់តែងសង្ខារ ៣ យ៉ាងទាំងនោះ ព្រោះអវិជ្ជានេះជាបច្ច័យនៃសង្ខារ ៣ យ៉ាងនោះ ។

ដូចបុគ្គលខ្វាក់ភ្នែកពីកំណើត មិនមានអ្នកនាំផ្លូវ គ្រាខ្លះក៏ទៅត្រូវផ្លូវ គ្រាខ្លះក៏ទៅខុសផ្លូវយ៉ាងណា ។

បុគ្គលពាល កាលត្រាច់ទៅក្នុងសង្សារមិនមានអ្នកណែនាំ ក៏ដូច្នោះ ។ គ្រាខ្លះក៏ធ្វើបុណ្យ គ្រាខ្លះក៏ធ្វើបាប ។

កាលបើបុគ្គលនោះដឹងធម៌ហើយ ត្រាស់

ពិតណាស់ វិបាកនេះរមែងមិនកើត ព្រោះមិនមានកម្មដែលសន្សំទុក ។ នឹងថា គប្បីកើត ។ វិបាកទាំងអស់របស់កម្មទាំងពួង គប្បីកើត ។ តែវិបាកទាំងពួងមិនកើត ព្រោះដូច្នោះ គប្បីដឹងប្រការនេះថា ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ វិញ្ញាណទើបមាន ។

ពិតហើយ វិញ្ញាណនេះទាំងអស់ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ២ ចំណែក ដោយអំណាចបដិសន្ធិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ។ ក្នុងវិញ្ញាណនោះ វិញ្ញាណ ១៣ ទាំងនេះ គឺ វិញ្ញាណ ៥ យ៉ាងក្នុងមួយ ៗ មាន ២ , មនោធាតុ ២ , អហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុ សហគតដោយសោមនស្ស ១ ។ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបញ្ចវោការភព ។ វិញ្ញាណ ១៩ ដ៏សេស រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបវត្តិកាលខ្លះ ក្នុងបដិសន្ធិកាលខ្លះ តាមសមគួរក្នុងភព ៣ ។

លទ្ធប្បច្ចយមិតិ ធម្ម មត្តមេតំ ភវន្តរមេតិ
នាស្ស តតោ សង្កន្តិ ន តតោ ហេតុំ វិនា ហោតិ ។

វិញ្ញាណនេះ ជាធម៌ដែលបានបច្ច័យហើយ
រមែងចូលដល់ភពដទៃ ដោយប្រការដូច្នេះ
ការឃ្លាតទៅពីភព រមែងមិនមានដល់

ពិតណាស់ វិបាកនេះរមែងមិនកើត ព្រោះមិនមានកម្មដែលសន្សំទុក ។ ទឹងថា គប្បីកើត ។ វិបាកទាំងអស់របស់កម្មទាំងពួង គប្បីកើត ។ តែវិបាកទាំងពួងមិនកើត ព្រោះដូច្នោះ គប្បីដឹងប្រការនេះថា ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ វិញ្ញាណទើបមាន ។

ពិតហើយ វិញ្ញាណនេះទាំងអស់ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ២ ចំណែក ដោយអំណាចបដិសន្ធិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ។ ក្នុងវិញ្ញាណនោះ វិញ្ញាណ ១៣ ទាំងនេះ គឺ វិញ្ញាណ ៥ យ៉ាងក្នុងមួយ ៗ មាន ២ , មនោធាតុ ២ , អហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុ សហគតដោយសោមនស្ស ១ ។ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបញ្ចវោការភព ។ វិញ្ញាណ ១៩ ដ៏សេស រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបវត្តិកាលខ្លះ ក្នុងបដិសន្ធិកាលខ្លះ តាមសមគួរក្នុងភព ៣ ។

លទ្ធប្បច្ចយមិតិ ធម្ម មត្តមេតំ ភវន្តរមេតិ

នាស្ស តតោ សង្កន្តិ ន តតោ ហេតុំ វិនា ហោតិ ។

វិញ្ញាណនេះ ជាធម៌ដែលបានបច្ច័យហើយ

រមែងចូលដល់ភពដទៃដោយប្រការដូច្នេះ

ការឃ្លាតទៅពីភព រមែងមិនមានដល់

លោកពោលទុកក្នុងបទនេះថា

សន្តានេ យំ ផលំ ឯតំ នាញ្ញស្ស ន ច អញ្ញតោ

ពីជានំ អភិសង្ខារោ ឯតស្សត្ថស្ស សាធកោ ។

ផលណាក្នុងសន្តាន ផលនេះមិនមែនរបស់កម្មដទៃ និងមិនមានពីកម្មដទៃ ការតាក់តែងពូជទាំងឡាយ ជាការពិចារណាខ្លឹមសារនេះ ។

ផលស្សុប្បត្តិយា ឯវំ សិទ្ធា ភុញ្ជកសម្មុតិ

ផលុប្បាទេន រុក្ខស្ស យថា ផលតិសម្មុតិ ។

សម្មុតិថា បុគ្គលអ្នកសោយសម្រេច ព្រោះការកើតឡើងនៃផល ក៏ដូចជាសម្មុតិថា ដើមឈើផលិតផល ព្រោះការកើតឡើងនៃផល ។

សូម្បីអ្នកណាគប្បីពោលថា បើដូច្នេះ សង្ខារទាំងនេះមានហើយក៏ដោយ មិនមានក៏ដោយ គប្បីជាបច្ច័យដល់ផល ។ និងពោលថា មាននៅក្នុងខណៈប្រព្រឹត្តទៅនោះឯង ក៏គប្បីជាវិបាកនៃសង្ខារទាំងនោះ ។ កាលបើមិនមានហើយ សង្ខារទាំងឡាយគប្បីនាំមកនូវផលជានិច្ច ទាំងមុន និងក្រោយពីការប្រព្រឹត្ត

លោកពោលទុកក្នុងបទនេះថា

សន្តានេ យំ ផលំ ឯតំ នាញ្ញស្ស ន ច អញ្ញតោ

ពីជានំ អភិសង្ខារោ ឯតស្សត្ថស្ស សាធកោ ។

ផលណាក្នុងសន្តាន ផលនេះមិនមែនរបស់កម្មដទៃ និងមិនមានពីកម្មដទៃ ការតាក់តែងពូជទាំងឡាយ ជាការពិចារណាខ្លឹមសារនេះ ។

ផលស្សុប្បត្តិយា ឯវំ សិទ្ធា ភុញ្ជកសម្មុតិ

ផលុប្បាទេន រុក្ខស្ស យថា ផលតិសម្មុតិ ។

សម្មុតិថា បុគ្គលអ្នកសោយសម្រេច ព្រោះការកើតឡើងនៃផល ក៏ដូចជាសម្មុតិថា ដើមឈើផលិតផល ព្រោះការកើតឡើងនៃផល ។

សូម្បីអ្នកណាគប្បីពោលថា បើដូច្នេះ សង្ខារទាំងនេះ មានហើយក៏ដោយ មិនមានក៏ដោយ គប្បីជាបច្ច័យដល់ផល ។ និងពោលថា មាននៅក្នុងខណៈប្រព្រឹត្តទៅនោះឯង ក៏គប្បីជាវិបាកនៃសង្ខារទាំងនោះ ។ កាលបើមិនមានហើយ សង្ខារទាំងឡាយគប្បីនាំមកនូវផលជានិច្ច ទាំងមុន និងក្រោយពីការប្រព្រឹត្ត

ធម៌ ៤២ ទាំងនេះ គឺ រូប ៣៩ គឺ ចក្ខុទសកៈ សោត-ទសកៈ វត្ថុទសកៈ និងជីវិតិន្ទ្រិយនវកៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ របស់ព្រហ្មកាយិកា គឺ ទេពដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងពពួកព្រហ្មជា ដើម ក្នុងបណ្ដាសត្វដែលជាឱបបាតិកៈទាំងឡាយ និងអរូបក្ខន្ធ ៣ ។ គប្បីជ្រាបថា ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ទើបមាននាមរូប ។

មួយវិញទៀត ក្នុងកាមភព ធម៌ ៧៣ ទាំងនេះ គឺ រូប ៧០ បានដល់ ចក្ខុទសកៈ សោតទសកៈ ឃានទសកៈ ជិវ្ហាទសកៈ កាយទសកៈ វត្ថុទសកៈ ភាវទសកៈ ក្នុងខណៈបដិសន្ធិរបស់ ឱបបាតិកៈក្ដី សំសេទជៈក្ដី ដែលមានអាយតនៈបរិបូរណ៍តាម សភាវៈ ។ និងអរូបក្ខន្ធ ៣ ។ ឈ្មោះថា ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ទើបមាននាមរូប ។ នេះជាសេចក្ដីដ៏កំពូល ។ តែដោយសេចក្ដី សង្ខេប គប្បីជ្រាបការកំណត់នាមរូប ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ក្នុងបដិសន្ធិ ព្រោះបន្ថយចុះមក ដោយអំណាចនៃភាពមិនប្រក្រតី របស់ទសកៈនោះៗ នៃនាមរូបនោះៗ ។ អរូបក្ខន្ធ ៣ របស់ធម៌ មិនមានរូប ។ ជីវិតិន្ទ្រិយនវកៈនោះឯង ជារូបរបស់ធម៌មិន មានសញ្ញា ។ ក្នុងបដិសន្ធិក៏មានន័យនេះ ។

ធម៌ ៤២ ទាំងនេះ គឺ រូប ៣៩ គឺ ចក្ខុទសកៈ សោត-ទសកៈ វត្ថុទសកៈ និងជីវិតិន្ទ្រិយនវកៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិរបស់ព្រហ្មកាយិកា គឺ ទេពដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងពពួកព្រហ្មជាដើម ក្នុងបណ្តាសត្វដែលជាឱបបាតិកៈទាំងឡាយ និងអរូបក្ខន្ធ ៣ ។ គប្បីជ្រាបថា ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ទើបមាននាមរូប ។

មួយវិញទៀត ក្នុងកាមភព ធម៌ ៧៣ ទាំងនេះ គឺ រូប ៧០ បានដល់ ចក្ខុទសកៈ សោតទសកៈ ឃានទសកៈ ជិវ្ហាទសកៈ កាយទសកៈ វត្ថុទសកៈ ភាវទសកៈ ក្នុងខណៈបដិសន្ធិរបស់ឱបបាតិកៈក្តី សំសេទជៈក្តី ដែលមានអាយតនៈបរិបូរណ៍តាមសភាវៈ ។ និងអរូបក្ខន្ធ ៣ ។ ឈ្មោះថា ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យទើបមាននាមរូប ។ នេះជាសេចក្តីដ៏កំពូល ។ តែដោយសេចក្តីសង្ខេប គប្បីជ្រាបការកំណត់នាមរូប ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យក្នុងបដិសន្ធិ ព្រោះបន្ថយចុះមក ដោយអំណាចនៃភាពមិនប្រក្រតីរបស់ទសកៈនោះៗ នៃនាមរូបនោះៗ ។ អរូបក្ខន្ធ ៣ របស់ធម៌មិនមានរូប ។ ជីវិតិន្ទ្រិយនវកៈនោះឯង ជារូបរបស់ធម៌មិនមានសញ្ញា ។ ក្នុងបដិសន្ធិក៏មានន័យនេះ ។

១ មនាយតនៈ ១ ។

ក្នុងបទនោះ គប្បីមានពាក្យសួរថា ប្រការនោះនឹងគប្បីដឹងបានយ៉ាងណាថា នាមរូបជាបច្ច័យដល់សឡាយតនៈ ។ ឆ្លើយថាដឹងបានព្រោះការកើតនាមរូប ។ ពិតណាស់ អាយតនៈនោះៗ រមែងមានក្នុងការកើតនៃនាម និងរូបនោះ ៗ ។ មិនមែនមានក្នុងទីដទៃ ។

បទថា **សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ** ព្រោះមានសឡាយតនៈជាបច្ច័យ ទើបមានផស្សៈ សេចក្តីថា ៖

ផស្សៈយ៉ាងសង្ខេបមាន ៦ យ៉ាង មានចក្ខុសម្ផស្សជាដើម ។ ដោយពិស្តារមាន ៣២ យ៉ាង ដូចវិញ្ញាណ ។

បទថា **ផស្សប្បច្ចយា វេទនា** ព្រោះមានផស្សៈជាបច្ច័យ ទើបមានវេទនា សេចក្តីថា ៖

លោកពោលវេទនា មានចក្ខុសម្ផស្សជាវេទនាជាដើម ដោយទ្វារ វេទនាទាំងនោះដោយប្រភេទមាន ៦ តែក្នុងទីនេះ វេទនាមាន ៣២ ។

បទថា **វេទនាបច្ចយា តណ្ហា** ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ទើប

១ មនាយតនៈ ១ ។

ក្នុងបទនោះ គប្បីមានពាក្យសួរថា ប្រការនោះនឹងគប្បីដឹងបានយ៉ាងណាថា នាមរូបជាបច្ច័យដល់សឡាយតនៈ ។ ឆ្លើយថាដឹងបានព្រោះការកើតនាមរូប ។ ពិតណាស់ អាយតនៈនោះៗ រមែងមានក្នុងការកើតនៃនាម និងរូបនោះ ៗ ។ មិនមែនមានក្នុងទីដទៃ ។

បទថា **សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ** ព្រោះមានសឡាយតនៈជាបច្ច័យ ទើបមានផស្សៈ សេចក្ដីថា ៖

ផស្សៈយ៉ាងសង្ខេបមាន ៦ យ៉ាង មានចក្ខុសម្ផស្សជាដើម ។ ដោយពិស្ដារមាន ៣២ យ៉ាង ដូចវិញ្ញាណ ។

បទថា **ផស្សប្បច្ចយា វេទនា** ព្រោះមានផស្សៈជាបច្ច័យ ទើបមានវេទនា សេចក្ដីថា ៖

លោកពោលវេទនា មានចក្ខុសម្ផស្សជាវេទនាជាដើម ដោយទ្វារ វេទនាទាំងនោះដោយប្រភេទមាន ៦ តែក្នុងទីនេះ វេទនាមាន ៣២ ។

បទថា **វេទនាបច្ចយា តណ្ហា** ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ទើប

បទថា **ភវប្បច្ចយា** ជាតិ ព្រោះមានភពជាបច្ច័យ ទើបមានជាតិ គឺ សេចក្ដីប្រាកដនៃបដិសន្ធិខន្ធ ព្រោះមានកម្មភពជាបច្ច័យ ។

ក្នុងបទនោះ ប្រសិនបើមានពាក្យសួរថា ប្រការនោះនឹងគប្បីដឹងបានយ៉ាងណាថា ភពជាបច្ច័យដល់ជាតិ ។ ឆ្លើយថា ដឹងបាន ព្រោះសម្ដែងដល់ការផ្សេងគ្នា មានថោកទាប និងប្រណីតជាដើម សូម្បីក្នុងការស្មើគ្នាដោយបច្ច័យខាងក្រៅ លោកក៏សម្ដែងសេចក្ដីផ្សេងគ្នា មានថោកទាប និងប្រណីតជាដើម របស់សត្វទាំងឡាយតាំងពី ១០០ គូ សូម្បីក្នុងការស្មើគ្នានៃបច្ច័យខាងក្រៅ មានបិតាមាតា ឈាមស និងអាហារជាដើម ។ សេចក្ដីផ្សេងគ្នានោះ មិនមែនជាអហេតុកៈ ព្រោះមិនមានក្នុងកាលទាំងពួង និងដល់សត្វទាំងពួង ។ មិនមែនហេតុដទៃក្រៅអំពីកម្មភព ព្រោះមិនមានហេតុដទៃ ក្នុងសន្តានរបស់សត្វដែលកើតក្នុងកម្មភពនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា មានកម្មភពជាហេតុ ។ ពិតហើយ កម្មជាហេតុនៃសេចក្ដីប្លែកគ្នា មានសភាពថោកទាប និងប្រណីតជាដើម របស់សត្វទាំងឡាយ ។

បទថា **ភវប្បច្ចយា** ជាតិ ព្រោះមានភពជាបច្ច័យ ទើបមានជាតិ គឺ សេចក្តីប្រាកដនៃបដិសន្ធិខន្ធ ព្រោះមានកម្មភពជាបច្ច័យ ។

ក្នុងបទនោះ ប្រសិនបើមានពាក្យសួរថា ប្រការនោះនឹងគប្បីដឹងបានយ៉ាងណាថា ភពជាបច្ច័យដល់ជាតិ ។ ឆ្លើយថា ដឹងបាន ព្រោះសម្តែងដល់ការផ្សេងគ្នា មានថោកទាប និងប្រណីតជាដើម សូម្បីក្នុងការស្មើគ្នាដោយបច្ច័យខាងក្រៅ លោកក៏សម្តែងសេចក្តីផ្សេងគ្នា មានថោកទាប និងប្រណីតជាដើម របស់សត្វទាំងឡាយតាំងពី ១០០ គូ សូម្បីក្នុងការស្មើគ្នានៃបច្ច័យខាងក្រៅមានបិតាមាតា ឈាមស និងអាហារជាដើម ។ សេចក្តីផ្សេងគ្នានោះ មិនមែនជាអហេតុកៈ ព្រោះមិនមានក្នុងកាលទាំងពួង និងដល់សត្វទាំងពួង ។ មិនមែនហេតុដទៃក្រៅអំពីកម្មភព ព្រោះមិនមានហេតុដទៃ ក្នុងសន្តានរបស់សត្វដែលកើតក្នុងកម្មភពនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា មានកម្មភពជាហេតុ ។ ពិតហើយ កម្មជាហេតុនៃសេចក្តីប្លែកគ្នា មានសភាពថោកទាប និងប្រណីតជាដើម របស់សត្វទាំងឡាយ ។

ប្បាយថា ដើម្បីសម្រេចញាណនោះ គឺ ដល់ ។ បទថា **អនេកវិហិតំ** គឺ ច្រើនយ៉ាង ។ ច្រើនប្រការ ។ ឬប្រព្រឹត្តទៅហើយ ពណ៌នាហើយ ដោយប្រការមិនតិច ។

បទថា **បុព្វេនិវាសំ** ជាតិមុន គឺ សន្ដានដែលនៅក្នុងជាតិនោះ ៗ ធ្លាក់ពក្នុងអតីត ដែលជិតជាទីបំផុតឲ្យជាខាងដើម ។

បទថា **អនុស្សរតិ** រមែងរឭកតាមរឿយ ៗ ដោយអំណាចលំដាប់ខន្ធ ឬដោយអំណាចចុតិបដិសន្ធិ ។ ពិតហើយ ជនទាំង ៦ គឺ តិរ្ថិយ៍ ១ , សាវកធម្មតា ១ , មហាសាវក ១ , អគ្គសាវក ១ , ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ១ , ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ១ រមែងរឭកដល់ជាតិមុនបាន ។

ក្នុងជនទាំងនោះ **តិរ្ថិយ៍ទាំងឡាយ** រមែងរឭកបាន ៤០ កប្ប ។ មិនច្រើនជាងនោះ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះតិរ្ថិយ៍មានបញ្ញាទន់ខ្សោយ ។ ពិតណាស់ បញ្ញារបស់តិរ្ថិយ៍ទាំងនោះទន់ខ្សោយព្រោះមិនមានការកំណត់នាមរូប ។

សាវកធម្មតា រមែងរឭកបាន ១០០ កប្បខ្លះ ១.០០០ កប្បខ្លះ ព្រោះមានបញ្ញាចាស់ក្លា ។ **មហាសាវក** ៨០ រូប រឭក

ប្បាយថា ដើម្បីសម្រេចញាណនោះ គឺ ដល់ ។ បទថា **អនេកវិហិតំ** គឺ ច្រើនយ៉ាង ។ ច្រើនប្រការ ។ ឬប្រព្រឹត្តទៅហើយ ពណ៌នាហើយ ដោយប្រការមិនតិច ។

បទថា **បុព្វេនិវាសំ** ជាតិមុន គឺ សន្តានដែលនៅក្នុងជាតិនោះ ៗ ធ្លាក់ពក្នុងអតីត ដែលជិតជាទីបំផុតឲ្យជាខាងដើម ។

បទថា **អនុស្សរតិ** រមែងរឭកតាមរឿយ ៗ ដោយអំណាចលំដាប់ខន្ធ ឬដោយអំណាចចុតិបដិសន្ធិ ។ ពិតហើយ ជនទាំង ៦ គឺ តិរ្ថិយ៍ ១ , សាវកធម្មតា ១ , មហាសាវក ១ , អគ្គសាវក ១ , ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ១ , ព្រះសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ១ រមែងរឭកដល់ជាតិមុនបាន ។

ក្នុងជនទាំងនោះ **តិរ្ថិយ៍ទាំងឡាយ** រមែងរឭកបាន ៤០ កប្ប ។ មិនច្រើនជាងនោះ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះតិរ្ថិយ៍មានបញ្ញាទន់ខ្សោយ ។ ពិតណាស់ បញ្ញារបស់តិរ្ថិយ៍ទាំងនោះទន់ខ្សោយព្រោះមិនមានការកំណត់នាមរូប ។

សាវកធម្មតា រមែងរឭកបាន ១០០ កប្បខ្លះ ១.០០០ កប្បខ្លះ ព្រោះមានបញ្ញាចាស់ក្លា ។ **មហាសាវក** ៨០ រូប រឭក

ក៏ដូចគ្នា ។ ចំណែក ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទាំងឡាយ មិនមានកិច្ចត្រូវរឭកតាមលំដាប់ខន្ធ មិនមានកិច្ចត្រូវរឭកទៅដល់ចុតិបដិសន្ធិ ព្រោះថា ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទាំងឡាយ ទ្រង់ប្រាថ្នាឋានៈណា ៗ ខាងក្រោម គឺ កាលកន្លងក្តី ខាងលើ គឺ អនាគតក្តី ក្នុងកោដិកប្ប ច្រើនឋានៈនោះ ៗ រមែងប្រាកដបាន ។ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទាំងឡាយ ទ្រង់បំព្រួញកោដិកប្បដ៏ច្រើន ហើយប្រាថ្នាឋានៈណា ៗ ទ្រង់ឈានចូលទៅក្នុងឋានៈនោះ ៗ ដោយអំណាចនៃការឈានទៅរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ដូចជាសីហៈ ។ ញាណរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទាំងនោះ ប្រព្រឹត្តទៅហើយយ៉ាងនេះ មិនទើសទាក់ក្នុងជាតិ ក្នុងចន្លោះ ៗ រមែងកាន់យកឋានៈដែលទ្រង់ប្រាថ្នា ។

ក៏បណ្តាជនទាំង ៦ នេះ រឭកដល់ជាតិមុនហើយ ការឃើញជាតិមុនរបស់ពួកតិរ្ថិយ៍ រមែងប្រាកដដូចជាពន្លឺសត្វអំពិលអំពែក ។ របស់សាវកធម្មតា ដូចជាពន្លឺប្រទីប ។ របស់មហាសាវក ដូចជាពន្លឺគប់ភ្លើង ។ របស់ព្រះអគ្គសាវក ដូចជារស្មីផ្កាយព្រឹក ។ របស់ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ដូចជារស្មីព្រះចន្ទ ។ របស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់

ក៏ដូចគ្នា ។ ចំណែក ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទាំងឡាយ មិនមានកិច្ចត្រូវរឭកតាមលំដាប់ខន្ធ មិនមានកិច្ចត្រូវរឭកទៅដល់ចុតិបដិសន្ធិ ព្រោះថា ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទាំងឡាយ ទ្រង់ប្រាថ្នាឋានៈណា ៗ ខាងក្រោម គឺ កាលកន្លងក្តី ខាងលើ គឺ អនាគតក្តី ក្នុងកោដិកប្ប ច្រើនឋានៈនោះ ៗ រមែងប្រាកដបាន ។ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទាំងឡាយ ទ្រង់បំព្រួញកោដិកប្បដ៏ច្រើន ហើយប្រាថ្នាឋានៈណា ៗ ទ្រង់ឈានចូលទៅក្នុងឋានៈនោះ ៗ ដោយអំណាចនៃការឈានទៅរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ដូចជាសីហៈ ។ ញាណរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទាំងនោះ ប្រព្រឹត្តទៅហើយយ៉ាងនេះ មិនទើសទាក់ក្នុងជាតិ ក្នុងចន្លោះ ៗ រមែងកាន់យកឋានៈដែលទ្រង់ប្រាថ្នា ។

ក៏បណ្តាជនទាំង ៦ នេះ រឭកដល់ជាតិមុនហើយ ការឃើញជាតិមុនរបស់ពួកតិរ្ថិយ៍ រមែងប្រាកដដូចជាពន្លឺសត្វអំពិលអំពែក ។ របស់សាវកធម្មតា ដូចជាពន្លឺប្រទីប ។ របស់មហាសាវក ដូចជាពន្លឺគប់ភ្លើង ។ របស់ព្រះអគ្គសាវក ដូចជាស្មើផ្កាយព្រឹក ។ របស់ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ដូចជាស្មើព្រះច័ន្ទ ។ របស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់

លំដាប់ដោយគ្រប់សព្វយ៉ាងនេះ គឺ ក្រាលអាសនៈ ចូលទៅកាន់សេនាសនៈ ទុកដាក់បាត្រចីវរ វេលាឆាន់ វេលាមកពីស្រុក វេលាត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាត្រក្នុងស្រុក វេលាចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាត្រ វេលាចេញពីវត្ត វេលាសំពះព្រះចេតិយ និងដើមពោធិ វេលាលាងបាត្រ វេលាទទួលបាត្រ ធ្វើកិច្ចចាប់ផ្ដើមតាំងអំពីទទួលបាត្រ រហូតដល់លាងបាត្រ ធ្វើកិច្ចក្នុងវេលាថ្ងៃជិតរះ ធ្វើកិច្ចក្នុងមជ្ឈិមយាម ក្នុងបឋមយាម ។ កិច្ចប្រមាណប៉ុណ្ណេះ រមែងប្រាកដដល់សូម្បីដល់ចិត្តប្រក្រតី ។

ចំណែកចិត្តក្នុងបរិកម្មសមាធិ រមែងប្រាកដក្រៃលែងឡើងទៅ ប្រសិនបើមិនមានអ្វី ៗ ប្រាកដក្នុងចិត្តនេះ គួរចូលឈានជាបាទទៀត លុះចេញហើយ ទើបគួររឭកដល់ ដោយហេតុនេះចិត្តប្រាកដដូចជាប្រទីបដែលមានពន្លឺស្វាងស្វៃ ។ គួររឭកដល់កិច្ចដែលធ្វើក្នុងថ្ងៃទី ២ ខ្លះ ក្នុងថ្ងៃទី ៣ ខ្លះ ទី ៤ ទី ៥ ខ្លះ ក្នុង ១០ ថ្ងៃខ្លះ ក្នុងកន្លះខែខ្លះ ក្នុងមួយខែខ្លះ ក្នុងមួយឆ្នាំខ្លះ តាមលំដាប់ដោយសព្វគ្រប់ យ៉ាងនេះឯង ។ ដោយឧបាយនេះការរឭកដល់រហូតបដិសន្ធិរបស់ខ្លួនក្នុងភពនេះ គឺ ១០ ឆ្នាំ ២០

លំដាប់ដោយគ្រប់សព្វយ៉ាងនេះ គឺ ក្រាលអាសនៈ ចូលទៅកាន់សេនាសនៈ ទុកដាក់បាត្រចីវរ វេលាឆាន់ វេលាមកពីស្រុក វេលាត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាត្រក្នុងស្រុក វេលាចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាត្រ វេលាចេញពីវត្ត វេលាសំពះព្រះចេតិយ និងដើមពោធិ វេលាលាងបាត្រ វេលាទទួលបាត្រ ធ្វើកិច្ចចាប់ផ្តើមតាំងអំពីទទួលបាត្រ រហូតដល់លាងបាត្រ ធ្វើកិច្ចក្នុងវេលាថ្ងៃជិតរះ ធ្វើកិច្ចក្នុងមជ្ឈិមយាម ក្នុងបឋមយាម ។ កិច្ចប្រមាណប៉ុណ្ណោះ រមែងប្រាកដដល់សូម្បីដល់ចិត្តប្រក្រតី ។

ចំណែកចិត្តក្នុងបរិកម្មសមាធិ រមែងប្រាកដក្រៃលែងឡើងទៅ ប្រសិនបើមិនមានអ្វី ៗ ប្រាកដក្នុងចិត្តនេះ គួរចូលឈានជាបាទទៀត លុះចេញហើយ ទើបគួររឭកដល់ ដោយហេតុនេះចិត្តប្រាកដដូចជាប្រទីបដែលមានពន្លឺស្វាងស្វៃ ។ គួររឭកដល់កិច្ចដែលធ្វើក្នុងថ្ងៃទី ២ ខ្លះ ក្នុងថ្ងៃទី ៣ ខ្លះ ទី ៤ ទី ៥ ខ្លះ ក្នុង ១០ ថ្ងៃខ្លះ ក្នុងកន្លះខែខ្លះ ក្នុងមួយខែខ្លះ ក្នុងមួយឆ្នាំខ្លះ តាមលំដាប់ដោយសព្វគ្រប់ យ៉ាងនេះឯង ។ ដោយឧបាយនេះ ការរឭកដល់រហូតបដិសន្ធិរបស់ខ្លួនក្នុងភពនេះ គឺ ១០ ឆ្នាំ ២០

មិនអាចកាប់ដើមឈើធំដោយពូថៅមុតដែលរិល ដោយត្រឹមតែកាត់មែក និងស្លឹកប៉ុណ្ណោះ ក៏កុំដាក់ធុរៈ គួរទៅកាន់រោងជាងដែក ប្រុងពូថៅឲ្យមុតវិញ ហើយត្រឡប់មកកាប់ជាថ្មី ។ បើពូថៅមិនមុតទៀត ក៏គួរឲ្យជាងដែកប្រុកបន្តទៀត ហើយបន្តការកាប់ ។ បុរសនោះ កាលព្យាយាមកាប់យ៉ាងនេះ ក្នុងកាលមិនយូរ ដើមឈើធំនោះនឹងដាច់បាន ព្រោះកាលបើកាត់បានហើយ ក៏មិនមានដើមឈើគួរកាត់ទៀត និងព្រោះដើមឈើដែលកាត់មិនមាន ដូច្នោះ ។ ញាណដែលប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះធ្វើនាមរូបឲ្យជាអារម្មណ៍ តាំងពីការអន្ទ្រយចុះរហូតដល់បដិសន្ធិ មិនឈ្មោះថា បុព្វេនិវាសញ្ញាណ តែញាណនោះឈ្មោះថា **បរិកម្មសមាធិ-ញ្ញាណ** ។ អាចារ្យពួកមួយពោលថា ញាណនេះជាអតីតង្សញ្ញាណខ្លះ ។ ពាក្យនោះសំដៅដល់រូបាវចរ ព្រោះអតីតង្សញ្ញាណជារូបាវចរ មិនត្រូវ ។ ក៏ក្នុងកាលណា មនោទ្វារាវជ្ជនៈឈានកន្លងបដិសន្ធិរបស់ភិក្ខុនោះហើយ ធ្វើនាមរូបដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយក្នុងខណៈចុតិឲ្យជាអារម្មណ៍កើតឡើង អប្បនាចិត្តរមែងកើតឡើង ដោយន័យដូចពោលហើយក្នុងពេលមុន ។ ក្នុងកាល

មិនអាចកាប់ដើមឈើធំដោយពូថៅមុតដែលរិល ដោយត្រឹមតែកាត់មែក និងស្លឹកប៉ុណ្ណោះ ក៏កុំដាក់ធុរៈ គួរទៅកាន់រោងជាងដែក ប្រុងពូថៅឲ្យមុតវិញ ហើយត្រឡប់មកកាប់ជាថ្មី ។ បើពូថៅមិនមុតទៀត ក៏គួរឲ្យជាងដែកច្រកបន្តទៀត ហើយបន្តការកាប់ ។ បុរសនោះ កាលព្យាយាមកាប់យ៉ាងនេះ ក្នុងកាលមិនយូរ ដើមឈើធំនោះនឹងដាច់បាន ព្រោះកាលបើកាត់បានហើយ ក៏មិនមានដើមឈើគួរកាត់ទៀត និងព្រោះដើមឈើដែលកាត់មិនមាន ដូច្នោះ ។ ញាណដែលប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះធ្វើនាមរូបឲ្យជាអារម្មណ៍ តាំងពីការអន្ទុយចុះរហូតដល់បដិសន្ធិ មិនឈ្មោះថា បុព្វេនិវាសញ្ញាណ តែញាណនោះឈ្មោះថា **បរិកម្មសមាធិ-ញ្ញាណ** ។ អាចារ្យពួកមួយពោលថា ញាណនេះជាអតីតំសញ្ញាណខ្លះ ។ ពាក្យនោះសំដៅដល់រូបាវចរ ព្រោះអតីតំសញ្ញាណជារូបាវចរ មិនត្រូវ ។ ក៏ក្នុងកាលណា មនោទ្វារាវជ្ជនៈឈានកន្លងបដិសន្ធិរបស់ភិក្ខុនោះហើយ ធ្វើនាមរូបដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយក្នុងខណៈចុតិឲ្យជាអារម្មណ៍កើតឡើង អប្បនាចិត្តរមែងកើតឡើង ដោយន័យដូចពោលហើយក្នុងពេលមុន ។ ក្នុងកាល

ក្នុងវិវដ្ដៈ ដោយវិវដ្ដៈក្នុងព្រហ្មលោកនោះ ព្រោះមានព្រហ្មលោកនោះជាមូល ។ ពិតណាស់ បើដូច្នេះ លោករមែងកំណត់អសង្ខេយ្យ ៤ ដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា :

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កប្បមួយមាន ៤ អសង្ខេយ្យ , ៤ អសង្ខេយ្យដូចម្ដេច ? ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងកាលណាកប្បវិនាស ។ ហេតុកាលនោះ មិនងាយនឹងរាប់ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងកាលណា សំវដ្ដកប្បតាំងនៅ ។ល។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងកាលណា កប្បចម្រើន ។ល។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងកាលណាវិវដ្ដកប្បតាំងនៅ ។ ហេតុកាលនោះ មិនងាយមានអ្នករាប់បាន[១] ។

ក្នុងកប្បទាំងនោះ **សំវដ្ដកប្ប** មាន ៣ គឺ តេជោសំវដ្ដៈ ១ , អាបោសំវដ្ដៈ ១ , វាយោសំវដ្ដៈ ១ ។ **សំវដ្ដសីមា**

---

១ **អង្គុត្តរនិកាយ តិកនិបាត**

ក្នុងវិវដ្ដៈ ដោយវិវដ្ដៈក្នុងព្រហ្មលោកនោះ ព្រោះមានព្រហ្មលោកនោះជាមូល ។ ពិតណាស់ បើដូច្នេះ លោករមែងកំណត់អសង្ខេយ្យ ៤ ដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា :

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កប្បមួយមាន
៤ អសង្ខេយ្យ , ៤ អសង្ខេយ្យដូចម្ដេច ?
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងកាលណាកប្បវិនាស ។
ហេតុកាលនោះ មិនងាយនឹងរាប់ ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងកាលណា សំវដ្ដកប្ប
តាំងនៅ ។ល។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុង
កាលណា កប្បចម្រើន ។ល។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ក្នុងកាលណាវិវដ្ដកប្បតាំងនៅ ។
ហេតុកាលនោះ មិនងាយមានអ្នករាប់បាន[១] ។

ក្នុងកប្បទាំងនោះ **សំវដ្ដកប្ប** មាន ៣ គឺ តេជោសំវដ្ដៈ ១ , អាបោសំវដ្ដៈ ១ , វាយោសំវដ្ដៈ ១ ។ **សំវដ្ដសីមា**

---

១ **អង្គុត្តរនិកាយ តិកនិបាត**

ក្នុងខេត្តដែលមាន មួយសែនកោដិចក្រវាឡជាទីបំផុត ឈ្មោះថា អាណាខេត្ត ។

ខេត្តដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា **យាវតា វា បន អាកង្ខេយ្យ** ១ ឬថា ព្រះតថាគតគប្បីប្រាថ្នាដោយប្រមាណត្រឹមណា ដែលរកប្រមាណទីបំផុតមិនបាន ឈ្មោះថា **វិសយខេត្ត** ។ ព្រះតថាគត រមែងទ្រង់ជ្រាបខេត្តដែលទ្រង់ប្រាថ្នា ។ ក្នុងពុទ្ធខេត្ត ៣ យ៉ាង ទាំងនេះ អាណាខេត្តមួយរមែងវិនាសទៅ ។ បើអាណាខេត្តនោះវិនាសទៅ ជាតិខេត្តក៏វិនាសផងដែរ ។ បើខេត្តនោះវិនាស រមែងវិនាសទៅជាមួយគ្នា ។ កាលតាំងនៅ រមែងតាំងនៅជាមួយគ្នា ។

សេចក្តីវិនាស និងការតាំងនៅរបស់ខេត្តនោះ គប្បីជ្រាបយ៉ាងនេះ សម័យណាកប្បវិនាសព្រោះភ្លើង ។ មហាមេឃដែលញ៉ាំងកប្បឲ្យវិនាស ផ្តើមឡើង ញ៉ាំងភ្លៀងមួយមេធំឲ្យធ្លាក់ចុះក្នុងមួយសែនកោដិចក្រវាឡ ។ មនុស្សទាំងឡាយនាំគ្នាត្រេកអរនាំពូជទាំងពួងចេញពីជង្រុក ។ ក៏កាលស្រូវដុះឡើងល្មមគោទំពារស៊ីបាន មហាមេឃក៏ប្រែជាក្តៅ ភ្លៀងស្ទូមឬមួយតំណក់ក៏

ក្នុងខេត្តដែលមាន មួយសែនកោដិចក្រវាឡជាទីបំផុត ឈ្មោះថា អាណាខេត្ត ។

ខេត្តដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា **យាវតា វា បន អាកង្ខេយ្យ** ១ ឬថា ព្រះតថាគតគប្បីប្រាថ្នាដោយប្រមាណត្រឹមណា ដែលរកប្រមាណទីបំផុតមិនបាន ឈ្មោះថា **វិសយខេត្ត** ។ ព្រះតថាគត រមែងទ្រង់ជ្រាបខេត្តដែលទ្រង់ប្រាថ្នា ។ ក្នុងពុទ្ធខេត្ត ៣ យ៉ាង ទាំងនេះ អាណាខេត្តមួយរមែងវិនាសទៅ ។ បើអាណាខេត្តនោះវិនាសទៅ ជាតិខេត្តក៏វិនាសផងដែរ ។ បើខេត្តនោះវិនាស រមែងវិនាសទៅជាមួយគ្នា ។ កាលតាំងនៅ រមែងតាំងនៅជាមួយគ្នា ។

សេចក្តីវិនាស និងការតាំងនៅរបស់ខេត្តនោះ គប្បីជ្រាបយ៉ាងនេះ សម័យណាកប្បវិនាសព្រោះភ្លើង ។ មហាមេឃដែលញុំាងកប្បឲ្យវិនាស ផ្តើមឡើង ញុំាងភ្លៀងមួយមេធំឲ្យធ្លាក់ចុះក្នុងមួយសែនកោដិចក្រវាឡ ។ មនុស្សទាំងឡាយនាំគ្នាត្រេកអរ នាំពូជទាំងពួងចេញពីជង្រុក ។ ក៏កាលស្រូវដុះឡើងល្មមគោទំពាស៊ីបាន មហាមេឃក៏ប្រែជាក្តៅ ភ្លៀងសូម្បីមួយតំណក់ក៏

ស្រែកយំ យកដៃជូតទឹកភ្នែក ដណ្ដប់សំពត់ក្រហម មានភេទខុសអំពីរូបយ៉ាងច្រើន ត្រាច់ទៅក្នុងផ្លូវរបស់មនុស្ស នាំគ្នាពោលប្រាប់យ៉ាងនេះថា

អ្នកនិរទុក្ខទាំងឡាយ កន្លងទៅមួយសែន
ឆ្នាំ កប្បនឹងវិនាស ។ លោកនេះនឹងវិនាស ។
សូម្បីមហាសមុទ្រក៏នឹងហួតហែង ។ និងមហា
ប្រថពី ភ្នំព្រះសិនេរុនឹងរលំរលាយវិនាសទៅ ។
លោកនឹងវិនាសរហូតដល់ព្រហ្មលោក ។ អ្នក
និរទុក្ខទាំងឡាយ ពួកលោកចូរចម្រើនមេត្តា
ករុណា មុទិតា ឧបេក្ខានឹងគ្នាចុះ ។ ចូរទំនុក
បម្រុងមាតាបិតា ចូរជាអ្នកគោរពដល់អ្នកជា
រាមច្បងក្នុងត្រកូល ដូច្នេះ ។

ពួកមនុស្ស និងភូមិទេវតាជាច្រើន លុះស្ដាប់ពាក្យរបស់កាមាវចរទេពទាំងនោះ ក៏នាំគ្នាសង្វេគ មានចិត្តបង្អោនរកគ្នានឹងគ្នា ធ្វើបុណ្យ មានមេត្តាជាដើម ហើយបានទៅកើតក្នុងទេវលោក ។ ក្នុងទេវលោកនោះ ពួកទេពបរិភោគអាហារទិព្វ

ស្រែកយំ យកដៃជូតទឹកភ្នែក ដណ្តប់សំពត់ក្រហម មានភេទខុសអំពីរូបយ៉ាងច្រើន ត្រាច់ទៅក្នុងផ្លូវរបស់មនុស្ស នាំគ្នាពោលប្រាប់យ៉ាងនេះថា

អ្នកនិរទុក្ខទាំងឡាយ កន្លងទៅមួយសែនឆ្នាំ កប្បនឹងវិនាស ។ លោកនេះនឹងវិនាស ។ សូម្បីមហាសមុទ្រក៏នឹងហួតហែង ។ និងមហាប្រថពី ភ្នំព្រះសិនេរុនឹងរលំរលាយវិនាសទៅ ។ លោកនឹងវិនាសរហូតដល់ព្រហ្មលោក ។ អ្នកនិរទុក្ខទាំងឡាយ ពួកលោកចូរចម្រើនមេត្តាករុណា មុទិតា ឧបេក្ខានឹងគ្នាចុះ ។ ចូរទំនុកបម្រុងមាតាបិតា ចូរជាអ្នកគោរពដល់អ្នកជារាមច្បងក្នុងត្រកូល ដូច្នេះ ។

ពួកមនុស្ស និងភូមិទេវតាដោយច្រើន លុះស្តាប់ពាក្យរបស់កាមាវចរទេពទាំងនោះ ក៏នាំគ្នាសង្វេគ មានចិត្តបង្អោនរកគ្នានឹងគ្នា ធ្វើបុណ្យ មានមេត្តាជាដើម ហើយបានទៅកើតក្នុងទេវលោក ។ ក្នុងទេវលោកនោះ ពួកទេពបរិភោគអាហារទិព្វ

ទឹកក្នុងជង្ហុកមានដើមស្លូតហែង រៀរមហាទឹងទាំង ៥ តអំពីនោះ កន្លងកាលដ៏យូរ ព្រះអាទិត្យដួងទី ៣ កើតឡើង ។ ព្រោះព្រះអាទិត្យដួងទី ៣ នោះប្រាកដ សូម្បីមហាទឹងក៏ហួតហែង ។ កាលតអំពីនោះដ៏យូរ ព្រះអាទិត្យដួងទី ៤ ប្រាកដ ។ ព្រោះព្រះអាទិត្យដួងទី ៤ ប្រាកដ មហាស្រះ ៧ ទាំងនេះ គឺ សីហបាតនៈ ១ ហង្សបាតនៈ ១ កណ្ណមុណ្ឌកៈ ១ រថការទហៈ ១ អនោ-តត្តទហៈ ១ ឆទ្ទន្តទហៈ ១ កុណាលទហៈ ១ រីងស្ងួត ព្រោះជាកន្លែងកើតមហាទឹងក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ។ តអំពីនោះ ដោយកាលកន្លងយូរទៅ ព្រះអាទិត្យដួងទី ៥ ប្រាកដ ។ ព្រោះព្រះអាទិត្យដួងទី ៥ នោះប្រាកដ ទឹកសូម្បីត្រឹមតែសើមម្រាមដៃ ក៏មិនមាននៅក្នុងមហាសមុទ្រដោយលំដាប់ ។ តពីនោះ ដោយកាលកន្លងយូរទៅ ព្រះអាទិត្យដួងទី ៦ ប្រាកដ ។ ព្រោះព្រះអាទិត្យដួងទី ៦ នោះប្រាកដ ចក្រវាឡទាំងអស់ មានផ្សែងហុយឡើង ពោរ-ពេញទៅដោយផ្សែង ។ សូម្បីមួយសែនកោដិចក្រវាឡ ក៏ដូចជាចក្រវាឡនោះ ។ តពីនោះ អស់កាលដ៏យូរ ព្រះអាទិត្យដួងទី ៧ ប្រាកដ ។ ព្រោះព្រះអាទិត្យដួងទី ៧ ប្រាកដ ចក្រវាឡ

ទឹកក្នុងជង្ហុកជាដើមស្ងួតហែង វៀរមហានទីទាំង ៥ តអំពីនោះ កន្លងកាលដ៏យូរ ព្រះអាទិត្យដួងទី ៣ កើតឡើង ។ ព្រោះព្រះអាទិត្យដួងទី ៣ នោះប្រាកដ សូម្បីមហានទីក៏ហួតហែង ។ កាលតអំពីនោះដ៏យូរ ព្រះអាទិត្យដួងទី ៤ ប្រាកដ ។ ព្រោះព្រះអាទិត្យដួងទី ៤ ប្រាកដ មហាស្រះ ៧ ទាំងនេះ គឺ សីហបាតនៈ ១ ហង្សបាតនៈ ១ កណ្ណបុណ្ឌហៈ ១ រថការទហៈ ១ អនោតត្តទហៈ ១ ឆទ្ទន្តទហៈ ១ កុណាលវាហៈ ១ រីងស្ងួត ព្រោះជាកន្លែងកើតមហានទីក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ។ តអំពីនោះ ដោយកាលកន្លងយូរទៅ ព្រះអាទិត្យដួងទី ៥ ប្រាកដ ។ ព្រោះព្រះអាទិត្យដួងទី ៥ នោះប្រាកដ ទឹកសូម្បីត្រឹមតែសើមម្រាមដៃ ក៏មិនមាននៅក្នុងមហាសមុទ្រដោយលំដាប់ ។ តពីនោះ ដោយកាលកន្លងយូរទៅ ព្រះអាទិត្យដួងទី ៦ ប្រាកដ ។ ព្រោះព្រះអាទិត្យដួងទី ៦ នោះប្រាកដ ចក្រវាឡទាំងអស់ មានផ្សែងហុយឡើង ពោរពេញទៅដោយផ្សែង ។ សូម្បីមួយសែនកោដិចក្រវាឡ ក៏ដូចជាចក្រវាឡនោះ ។ តពីនោះ អស់កាលដ៏យូរ ព្រះអាទិត្យដួងទី ៧ ប្រាកដ ។ ព្រោះព្រះអាទិត្យដួងទី ៧ ប្រាកដ ចក្រវាឡ

ទាំងអស់ឲ្យពេញ ។ ខ្យល់តាំងឡើង បក់ក្បូរទឹកនោះទាំងខាងក្រោម និងខាងទទឹង ឲ្យទៅជាដុំ ជាផ្លូវដោយជុំវិញ ប្រៀបដូចតំណក់ទឹកលើស្លឹកឈូក ។

ប្រសិនបើសួរថា ធ្វើអន្លង់ទឹកធំដល់ម្លោះ ឲ្យជាដុំបានយ៉ាងណា ?

ឆ្លើយថា ព្រោះបើកជាចន្លោះទុក ។ ឲ្យមានជាចន្លោះក្នុងទីនោះ ៗ ដល់អន្លង់ទឹកនោះ ។ ទឹកនោះ ត្រូវខ្យល់បក់ប្រមូលធ្វើឲ្យទៅជាដុំអស់ទៅ ក៏ហូរចុះទៅខាងក្រោមតាមលំដាប់ ។ កាលទឹកហូរចុះទៅ ៗ ព្រហ្មលោករមែងប្រាកដ ក្នុងទីរបស់ព្រហ្មលោក ។ ក៏ឯទេវលោករមែងប្រាកដក្នុងទីកន្លែងនៃកាមាវចរទេវលោកចំណែកខាងលើ ។ កាលទឹកហូរចុះដល់ផែនដីដូចមុន ខ្យល់ដ៏មានកម្លាំងកើតឡើង ។ ខ្យល់ដ៏មានកម្លាំងនោះការពារធ្វើឲ្យទឹកមិនហូរចេញ ដូចទឹកនៅក្នុងធម្មក្រកដែលគេភ្ជាប់ទុកល្អហើយ ។ កាលទឹកផ្អែមហួតទៅ ញ៉ាំងក្រាមដី (រសដី) ឲ្យតាំងឡើងមកខាងលើ ។ ក្រាមដីនោះ មានពណ៌ មានក្លិន និងរស ដូចគេក្រាលទុកខាងលើបាយបាយាស ដែលមិនមានទឹក ។

ទាំងអស់ឲ្យពេញ ។ ខ្យល់តាំងឡើង បក់កួរទឹកនោះទាំងខាងក្រោម និងខាងទទឹង ឲ្យទៅជាដុំ ជាផ្លូវដោយជុំវិញ ប្រៀបដូចតំណក់ទឹកលើស្លឹកឈូក ។

ប្រសិនបើសួរថា ធ្វើអន្លង់ទឹកធំដល់ម្លោះ ឲ្យជាដុំបានយ៉ាងណា ?

ឆ្លើយថា ព្រោះបើកជាចន្លោះទុក ។ ឲ្យមានជាចន្លោះក្នុងទីនោះ ៗ ដល់អន្លង់ទឹកនោះ ។ ទឹកនោះ ត្រូវខ្យល់បក់ប្រមូលធ្វើឲ្យទៅជាដុំអស់ទៅ ក៏ហូរចុះទៅខាងក្រោមតាមលំដាប់ ។ កាលទឹកហូរចុះទៅ ៗ ព្រហ្មលោករមែងប្រាកដ ក្នុងទីរបស់ព្រហ្មលោក ។ ក៏ឯទេវលោករមែងប្រាកដក្នុងទីកន្លែងនៃកាមាវចរទេវលោកចំណែកខាងលើ ។ កាលទឹកហូរចុះដល់ផែនដីដូចមុន ខ្យល់ដ៏មានកម្លាំងកើតឡើង ។ ខ្យល់ដ៏មានកម្លាំងនោះការពារធ្វើឲ្យទឹកមិនហូរចេញ ដូចទឹកនៅក្នុងធម្មក្រកដែលគេភ្ជាប់ទុកល្អហើយ ។ កាលទឹកផ្អែមហួតទៅ ញ៉ាំងក្រោមដី (រសដី) ឲ្យតាំងឡើងមកខាងលើ ។ ក្រោមដីនោះ មានពណ៌ មានក្លិន និងរស ដូចគេក្រាលទុកខាងលើបាយបាយាស ដែលមិនមានទឹក ។

វិនាសសេចក្តីភ័យខ្លាច ហើយកើតសេចក្តីក្លាហានឡើង ព្រោះដូច្នោះ សូមចូរជាសុរិយៈចុះ ។

កាលបើព្រះសុរិយៈ ធ្វើពន្លឺស្វាងស្វែអស់ថ្ងៃហើយលត់ទៅ សត្វទាំងឡាយមានសេចក្តីភ័យខ្លាចម្តងទៀតថា ពន្លឺដែលយើងបានវិនាសទៀតហើយ ។ សត្វទាំងនោះទើបគិតយ៉ាងនេះថា នឹងជាការល្អប្រសិនបើពួកយើងបានពន្លឺដទៃ ។ ច័ន្ទមណ្ឌលប្រមាណ ៤៩ យោជន៍ ប្រាកដឡើង ដូចដឹងចិត្តរបស់សត្វទាំងនោះ ។ សត្វទាំងនោះ លុះឃើញច័ន្ទមណ្ឌលនោះ ក៏នាំគ្នាត្រេកអររីករាយក្រៃលែង ទើបតាំងឈ្មោះច័ន្ទមណ្ឌលនោះថា **ចន្ទ** ព្រោះតាំងឡើងប្រៀបដូចបានដឹងនូវបំណងរបស់ពួកយើង ព្រោះដូច្នោះ សូមចូរជាច័ន្ទចុះ ។

កាលព្រះច័ន្ទ ព្រះអាទិត្យប្រាកដយ៉ាងនេះ នក្ខត្តឫក្សទាំងឡាយក៏ប្រាកដជារូបផ្កាយ ។ ចាប់តាំងអំពីនោះមក យប់ថ្ងៃ និងកន្លះខែ មួយខែ រដូវ ឆ្នាំ ក៏ប្រាកដតាមលំដាប់ ។ ក្នុងថ្ងៃប្រាកដព្រះច័ន្ទ ព្រះអាទិត្យនោះឯង ភ្នំសិនេរុ ចក្រវាឡ ព្រៃហិមពាន្ត និងភ្នំក៏ប្រាកដ ។ ទាំងអស់នោះ ប្រាកដក្នុងថ្ងៃ

វិនាសសេចក្តីភ័យខ្លាច ហើយកើតសេចក្តីក្លាហានឡើង ព្រោះដូច្នោះ សូមចូរជាសុរិយៈចុះ ។

កាលបើព្រះសុរិយៈ ធ្វើពន្លឺស្វាងស្វែអស់ថ្ងៃហើយលិចទៅ សត្វទាំងឡាយមានសេចក្តីភ័យខ្លាចម្តងទៀតថា ពន្លឺដែលយើងបានវិនាសទៀតហើយ ។ សត្វទាំងនោះទើបគិតយ៉ាងនេះថា នឹងជាការល្អប្រសិនបើពួកយើងបានពន្លឺដទៃ ។ ចន្ទមណ្ឌលប្រមាណ ៤៩ យោជន៍ ប្រាកដឡើង ដូចដឹងចិត្តរបស់សត្វទាំងនោះ ។ សត្វទាំងនោះ លុះឃើញចន្ទមណ្ឌលនោះ ក៏នាំគ្នាត្រេកអររីករាយក្រៃលែង ទើបតាំងឈ្មោះចន្ទមណ្ឌលនោះថា **ចន្ទ** ព្រោះតាំងឡើងប្រៀបដូចបានដឹងនូវបំណងរបស់ពួកយើង ព្រោះដូច្នោះ សូមចូរជាចន្ទចុះ ។

កាលព្រះចន្ទ ព្រះអាទិត្យប្រាកដយ៉ាងនេះ នក្ខត្តឫក្សទាំងឡាយក៏ប្រាកដជារូបផ្កាយ ។ ចាប់តាំងអំពីនោះមក យប់ថ្ងៃ និងកន្លះខែ មួយខែ រដូវ ឆ្នាំ ក៏ប្រាកដតាមលំដាប់ ។ ក្នុងថ្ងៃប្រាកដព្រះចន្ទ ព្រះអាទិត្យនោះឯង ភ្នំសិនេរុ ចក្រវាឡ ព្រៃហិមពាន្ត និងភ្នំក៏ប្រាកដ ។ ទាំងអស់នោះ ប្រាកដក្នុងថ្ងៃ

រមែង កើតឡើងដល់សត្វទាំងនោះ ។ សត្វទាំងនោះ ដាក់ស្រូវសាលិលើកាជនៈ ហើយតាំងទុកលើផែនថ្ម ។ អណ្តាតភ្លើងកើតឡើងឯង ដុតចំអិនស្រូវសាលិនោះ ស្រូវដែលឆ្អិននោះ ប្រៀបដូចជាផ្កាម្លិះក្រពុំ ។ មិនចាំបាច់ធ្វើសម្ល ឬបន្ទែជាមួយបាយសាលីនោះ ។ ប្រាថ្នាបរិភោគសេណា ៗ ក៏មានរសនោះ ៗ ឲ្យបរិភោគ ។ កាលសត្វទាំងនោះ បរិភោគអាហារគ្រោតគ្រាតតាំងអំពីនោះមក មូត្រ និងករីសៈក៏កើតឡើង ។

លុះសត្វទាំងនោះ ត្រូវការឲ្យមូត្រ និងករីសៈចេញ ក៏បែកចេញជាមុខដំបៅ ។ សភាពជាបុរស ក៏ប្រាកដដល់បុរស ។ សភាពជាស្ត្រី ក៏ប្រាកដដល់ស្ត្រី ។ ក្នុងគ្រានោះឯង ស្ត្រីក៏សម្លឹងមើលបុរស និងបុរសក៏សម្លឹងមើលស្ត្រី មិនមានវេលា ។ ព្រោះសត្វទាំងនោះសម្លឹងមើលគ្នាគ្មានពេលវេលាជាបច្ច័យ ទើបកើតសេចក្តីក្រហល់ក្រហាយព្រោះកាម ។ តអំពីនោះ ក៏សេពមេថុនធម៌នឹងគ្នា ។ សត្វទាំងនោះ ត្រូវវិញ្ញូជនតិះដៀលធ្វើឲ្យលំបាកព្រោះការសេពអសទ្ធម្ម ទើបសាងសង់ផ្ទះដើម្បីបិទបាំងអសទ្ធម្មនោះ ។ សត្វទាំងនោះ កាលគ្រប់គ្រងផ្ទះ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅតាម

រមែង កើតឡើងដល់សត្វទាំងនោះ ។ សត្វទាំងនោះ ដាក់ស្រូវសាលិលើកាជនៈ ហើយតាំងទុកលើផែនថ្ម ។ អណ្តាតភ្លើងកើតឡើងឯង ដុតចំអិនស្រូវសាលិនោះ ស្រូវដែលឆ្អិននោះ ប្រៀបដូចជាផ្កាម្លិះក្រពំ ។ មិនចាំបាច់ធ្វើសម្ល ឬបន្ទំជាមួយបាយសាលីនោះ ។ ប្រាថ្នាបរិភោគសេណា ៗ ក៏មានរសនោះ ៗ ឲ្យបរិភោគ ។ កាលសត្វទាំងនោះ បរិភោគអាហារគ្រោតគ្រាតតាំងអំពីនោះមក មូត្រ និងករីសៈក៏កើតឡើង ។

លុះសត្វទាំងនោះ ត្រូវការឲ្យមូត្រ និងករីសៈចេញ ក៏បែកចេញជាមុខដំបៅ ។ សភាពជាបុរស ក៏ប្រាកដដល់បុរស ។ សភាពជាស្ត្រី ក៏ប្រាកដដល់ស្ត្រី ។ ក្នុងគ្រានោះឯង ស្ត្រីក៏សម្លឹងមើលបុរស និងបុរសក៏សម្លឹងមើលស្ត្រី មិនមានវេលា ។ ព្រោះសត្វទាំងនោះសម្លឹងមើលគ្នាគ្មានពេលវេលាជាបច្ច័យ ទើបកើតសេចក្តីក្រហល់ក្រហាយព្រោះកាម ។ តអំពីនោះ ក៏សេពមេថុនទីងគ្នា ។ សត្វទាំងនោះ ត្រូវវិញ្ញូជនតិះដៀលធ្វើឲ្យលំបាកព្រោះការសេពអសទ្ធម្ម ទើបសាងសង់ផ្ទះដើម្បីបិទបាំងអសទ្ធម្មនោះ ។ សត្វទាំងនោះ កាលគ្រប់គ្រងផ្ទះ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅតាម

ដៀលអ្នកដែលគួរតិះដៀល គប្បីបណ្តេញចេញនូវអ្នកដែលគួរបណ្តេញចេញ ដោយត្រឹមត្រូវរបស់ពួកយើង ។

ក៏កាលសត្វទាំងឡាយ ធ្វើសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នាយ៉ាងនេះហើយក្នុងកប្បនេះ ព្រះមានព្រះភាគ កាលនៅជាព្រះពោធិសត្វមានរូបរាងដ៏ស្អាត គួរគ្រឡេកមើល មានសក្តិធំ សត្វទាំងនោះក្នុងសម័យនោះ សម្បូរណ៍ដោយបញ្ញា មានកម្លាំង អាចធ្វើការគ្របសង្កត់ និងលើកសរសើរបាន ។ សត្វទាំងនោះ ទើបនាំគ្នាចូលទៅរកព្រះពោធិសត្វនោះ លើកសរសើរ អង្វរ ។ ព្រះពោធិសត្វនោះ ប្រាកដដោយនាម ៣ គឺ ឈ្មោះថា **មហាសម្មតិ** ព្រោះមហាជនសន្មត ១ ។ ឈ្មោះថា **ខត្តិយ** ព្រោះជាអធិបតីនៃខេត្តទាំងឡាយ ១ ។ ឈ្មោះថា **រាជា** ព្រោះឲ្យសត្វទាំងឡាយដទៃត្រេកអរដោយធម៌ស្មើ ១ ។ ព្រះពោធិសត្វជាបុរសដំបូងក្នុងឋានៈជាអច្ឆរិយបុរសក្នុងលោក ។ កាលធ្វើព្រះពោធិសត្វឲ្យជាអាទិបុរស តាំងនៅក្នុងខត្តិយមណ្ឌលហើយ វណ្ណៈទាំងឡាយមានវណ្ណៈព្រាហ្មណ៍ជាដើម ក៏តាំងឡើងតាមលំដាប់ ។

ការឆេះដោយភ្លើង តាំងពីមហាមេឃញ៉ាំងកប្បឲ្យវិនាស

ដៀលអ្នកដែលគួរតិះដៀល គប្បីបណ្តេញចេញដល់អ្នកដែលគួរបណ្តេញចេញ ដោយត្រឹមត្រូវរបស់ពួកយើង ។

ក៏កាលសត្វទាំងឡាយ ធ្វើសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នាយ៉ាងនេះហើយក្នុងកប្បនេះ ព្រះមានព្រះភាគ កាលនៅជាព្រះពោធិសត្វមានរូបរាងដ៏ស្អាត គួរក្រឡេកមើល មានសក្តិធំ សត្វទាំងនោះក្នុងសម័យនោះ សម្បូរណ៍ដោយបញ្ញា មានកម្លាំង អាចធ្វើការគ្របសង្កត់ និងលើកសរសើរបាន ។ សត្វទាំងនោះ ទើបនាំគ្នាចូលទៅរកព្រះពោធិសត្វនោះ លើកសរសើរ អង្វរក ។ ព្រះពោធិសត្វនោះ ប្រាកដដោយនាម ៣ គឺ ឈ្មោះថា **មហាសម្មតិ** ព្រោះមហាជនសន្មត់ ១ ។ ឈ្មោះថា **ខត្តិយ** ព្រោះជាអធិបតីនៃខេត្តទាំងឡាយ ១ ។ ឈ្មោះថា **រាជា** ព្រោះឲ្យសត្វទាំងឡាយដទៃត្រេកអរដោយធម៌ស្មើ ១ ។ ព្រះពោធិសត្វជាបុរសដ៏បួនក្នុងឋានៈជាអច្ឆរិយបុរសក្នុងលោក ។ កាលធ្វើព្រះពោធិសត្វឲ្យជាអាទិបុរស តាំងនៅក្នុងខត្តិយមណ្ឌលហើយ វណ្ណៈទាំងឡាយមានវណ្ណៈព្រាហ្មណ៍ជាដើម ក៏តាំងឡើងតាមលំដាប់ ។

ការឆេះដោយភ្លើង តាំងពីមហាមេឃញ៉ាំងកប្បឲ្យវិនាស

អាកាសនោះ ដូច្នោះ ។

មហាមេឃនោះ កាលបើញុំាងភ្លៀងដែលមានគ្រាប់ល្អិតឲ្យធ្លាក់ចុះ រមែងធ្លាក់ចុះពេញសែនកោដិចក្រវាឡ ដោយតំណក់គ្រាប់ភ្លៀងធំ ៗ តាមលំដាប់ផែនដី និងភ្នំជាដើម ត្រូវទឹកក្រុតពាល់ត្រូវហើយ រមែងរលាយ ត្រូវទឹកក្រុតបន្សាត់នាំទៅដោយជុំវិញ ទឹកជន់ឡើងតាំងពីផែនដីរហូតដល់ទុតិយជ្ឈានភូមិ ទឹកនោះ ញុំាងព្រហ្មលោកសូម្បីទាំង ៣ ឲ្យរលាយទៅក្នុងទីនោះរហូតដល់សុភកណ្ហាទើបឈប់ ។ ទឹកនោះនៅមិនទាន់ស្ងប់ ដរាបណាសង្ខារសូម្បីប៉ុនអណូនៅមាន ។

ក៏ឯទឹកនោះ គ្របសង្កត់សង្ខារទាំងពួងដែលទៅតាមទឹកនោះហើយ ក៏ស្ងប់រំងាប់ភ្លាម អាកាសខាងលើងងឹតសូន្យសុងតែម្យ៉ាង មួយអន្លើដោយអាកាសខាងក្រោម ។ បទទាំងពួងស្រដៀងនឹងការបានពោលហើយ តែក្នុងទីនេះលោកធ្វើ (ការសាង) អាភស្សរព្រហ្មលោកទាំងអស់ ឲ្យប្រាកដជាខាងដើម ។ សត្វទាំងឡាយឃ្លាតចាកសុភកិណ្ហាហើយ រមែងកើតក្នុងអាភស្សរព្រហ្មជាដើម ។ ការវិនាសដោយទឹកក្រុត ដែលញុំាងកប្ប

អាកាសនោះ ដូច្នោះ ។

មហាមេឃនោះ កាលបើញុំាងភ្លៀងដែលមានគ្រាប់ល្អិតឲ្យធ្លាក់ចុះ រមែងធ្លាក់ចុះពេញសែនកោដិចក្រវាឡ ដោយតំណក់គ្រាប់ភ្លៀងធំ ៗ តាមលំដាប់ផែនដី និងភ្នំជាដើម ត្រូវទឹកក្រុតពាល់ត្រូវហើយ រមែងរលាយ ត្រូវទឹកក្រុតបន្សាត់នាំទៅដោយជុំវិញ ទឹកជន់ឡើងតាំងពីផែនដីរហូតដល់ទុតិយជ្ឈានភូមិ ទឹកនោះ ញុំាងព្រហ្មលោកសូម្បីទាំង ៣ ឲ្យរលាយទៅក្នុងទីនោះ រហូតដល់សុភកណ្ហាទើបឈប់ ។ ទឹកនោះនៅមិនទាន់ស្ងប់ ដរាបណាសង្ខារសូម្បីប៉ុនអណូនៅមាន ។

ក៏ឯទឹកនោះ គ្របសង្កត់សង្ខារទាំងពួងដែលទៅតាមទឹកនោះហើយ ក៏ស្ងប់រំងាប់ភ្លាម អាកាសខាងលើងងឹតសូន្យសុងតែម្យ៉ាង មួយអន្លើដោយអាកាសខាងក្រោម ។ បទទាំងពួងស្រដៀងនឹងការបានពោលហើយ តែក្នុងទីនេះលោកធ្វើ (ការសាង) អាភស្សរព្រហ្មលោកទាំងអស់ ឲ្យប្រាកដជាខាងដើម ។ សត្វទាំងឡាយឃ្លាតចាកសុភកិណ្ហាហើយ រមែងកើតក្នុងអាភស្សរព្រហ្មជាដើម ។ ការវិនាសដោយទឹកក្រុត ដែលញុំាងកប្ប

ដល់មិនមាន ។

គ្រានោះឯង ខ្យល់តាំងឡើងពីទីខាងក្រោមផែនដីដ៏ធំនេះតាមលំដាប់ ហើយបក់ត្រឡប់ផែនដី ធ្វើស្រទាប់ផែនដីឲ្យមកខាងលើ ហើយបន្ទាត់ទៅក្នុងអាកាស ។ ផ្ទៃផែនដីមានប្រមាណ ១០០ យោជន៍ជាប្រមាណ បែកចេញទៅ មានប្រមាណ ២ យោជន៍ ៣ យោជន៍ ៤ យោជន៍ ៥ យោជន៍ ត្រូវកម្លាំងខ្យល់បក់ផាត់ទៅ ធ្វើឲ្យហួតល្អិតក្នុងអាកាសនោះឯង រហូតដល់មិនមានសល់ ។ ខ្យល់លើកភ្នំចក្រវាឡខ្លះ ភ្នំសិនេរុខ្លះឡើងហើយបន្ទាត់ទៅក្នុងអាកាស ។ ផ្ទៃផែនដីទាំងនោះបះខ្ទប់គ្នានឹងគ្នា ហើយបែកទៅជាផង់ធុលីល្អិត ៗ វិនាសទៅ ។ ដោយឧបាយនេះឯង ខ្យល់ញ៉ាំងភុម្មដ្ឋកវិមាន និងអាកាសដ្ឋកវិមានឲ្យវិនាស ញ៉ាំងកាមាវចរទេវលោក ៦ ឲ្យវិនាស ហើយញ៉ាំងចក្រវាឡសែនកោដិ ឲ្យវិនាស ។

ចក្រវាឡប៉ះខ្ទប់នឹងចក្រវាឡ ។ ថ្មនៅខាងកើតប៉ះខ្ទប់នឹងថ្មខាងកើត ។ សិនេរុប៉ះខ្ទប់នឹងសិនេរុ ហើយក្លាយជាផង់ធុលីវិនាសទៅ ។ ខ្យល់បក់ផាត់តាំងពីផែនដីរហូតដល់តតិយ-

ដល់មិនមាន ។

គ្រានោះឯង ខ្យល់តាំងឡើងពីទិខាងក្រោមផែនដីដ៏ធំនេះ តាមលំដាប់ ហើយបក់ត្រឡប់ផែនដី ធ្វើស្រទាប់ផែនដីឲ្យមកខាងលើ ហើយបន្សាត់ទៅក្នុងអាកាស ។ ផ្ទៃផែនដីមានប្រមាណ ១០០ យោជន៍ជាប្រមាណ បែកចេញទៅ មានប្រមាណ ២ យោជន៍ ៣ យោជន៍ ៤ យោជន៍ ៥ យោជន៍ ត្រូវកម្លាំងខ្យល់បក់ផាត់ទៅ ធ្វើឲ្យហួតល្អិតក្នុងអាកាសនោះឯង រហូតដល់មិនមានសល់ ។ ខ្យល់លើកភ្នំចក្រវាឡខ្លះ ភ្នំសិនេរុខ្លះឡើង ហើយបន្សាត់ទៅក្នុងអាកាស ។ ផ្ទៃផែនដីទាំងនោះបះខ្ទប់គ្នានឹងគ្នា ហើយបែកទៅជាផង់ធុលីល្អិត ៗ វិនាសទៅ ។ ដោយឧបាយនេះឯង ខ្យល់ញុំាងភុម្មដ្ឋកវិមាន និងអាកាសដ្ឋកវិមានឲ្យវិនាស ញុំាងកាមាវចរទេវលោក ៦ ឲ្យវិនាស ហើយញុំាងចក្រវាឡសែនកោដិ ឲ្យវិនាស ។

ចក្រវាឡប៉ះខ្ទប់នឹងចក្រវាឡ ។ ថ្មនៅខាងកើតប៉ះខ្ទប់នឹងថ្មខាងកើត ។ សិនេរុប៉ះខ្ទប់នឹងសិនេរុ ហើយក្លាយជាផង់ធុលីវិនាសទៅ ។ ខ្យល់បក់ផាត់តាំងពីផែនដីរហូតដល់តតិយ-

ហើយ លោកទើបវិនាសទៅយ៉ាងនេះ ។ មួយវិញទៀត លោកនោះឯង កាលបើរាគៈចម្រើនជាលំដាប់ រមែងវិនាសទៅដោយភ្លើង ។ ប្រសិនបើទោសៈចម្រើនឡើង លោករមែងវិនាសទៅដោយទឹក ។

តែអាចារ្យពួកខ្លះពោលថា បើទោសៈចម្រើន លោកវិនាសទៅដោយភ្លើង ។ បើរាគៈចម្រើន ក៏វិនាសទៅដោយទឹក ។ ប្រសិនបើមោហៈចម្រើន ទើងវិនាសទៅដោយខ្យល់ ។ កាលបើវិនាសយ៉ាងនេះ រមែងវិនាសទៅដោយភ្លើង ៧ ដង ជាលំដាប់ ។ លើកទី ៨ វិនាសទៅដោយទឹក ។ ព្រោះហេតុនោះ ប្រសិនបើវិនាសទៅ ៨ ៗ ដង យ៉ាងនេះ ការវិនាសទៅដោយទឹក ៧ ដង វិនាសទៅដោយភ្លើង ៧ ដងទៀត ។ ដោយហេតុប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ៦៣ កប្ប ជាការកន្លងទៅហើយ ។ ក្នុងចន្លោះនេះ ខ្យល់បានឱកាសបាមវារៈ ដែលវិនាសទៅដោយទឹក សូម្បីដល់ព្រមហើយ កម្ចាត់សុភកិណ្ហាព្រហ្មលោក ដែលមានអាយុ ៦៤ កប្ប បរិបូរណ៍ ញុំាងលោកឲ្យវិនាស ។

ភិក្ខុដែលរឭកដល់កប្ប សូម្បីរឭកដល់ជាតិមុន រមែងរឭក

ហើយ លោកទើបវិនាសទៅយ៉ាងនេះ ។ មួយវិញទៀត លោកនោះឯង កាលបើរាគៈចម្រើនជាលំដាប់ រមែងវិនាសទៅដោយភ្លើង ។ ប្រសិនបើទោសៈចម្រើនឡើង លោករមែងវិនាសទៅដោយទឹក ។

តែអាចារ្យពួកខ្លះពោលថា បើទោសៈចម្រើន លោកវិនាសទៅដោយភ្លើង ។ បើរាគៈចម្រើន ក៏វិនាសទៅដោយទឹក ។ ប្រសិនបើមោហៈចម្រើន ទីងវិនាសទៅដោយខ្យល់ ។ កាលបើវិនាសយ៉ាងនេះ រមែងវិនាសទៅដោយភ្លើង ៧ ដង ជាលំដាប់ ។ លើកទី ៨ វិនាសទៅដោយទឹក ។ ព្រោះហេតុនោះ ប្រសិនបើវិនាសទៅ ៨ ៗ ដង យ៉ាងនេះ ការវិនាសទៅដោយទឹក ៧ ដងវិនាសទៅដោយភ្លើង ៧ ដងទៀត ។ ដោយហេតុប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ៦៣ កប្ប ជាការកន្លងទៅហើយ ។ ក្នុងចន្លោះនេះខ្យល់បានឱកាសហាមវារៈ ដែលវិនាសទៅដោយទឹក សូម្បីដល់ព្រមហើយ កម្ចាត់សុភកិណ្ហាព្រហ្មលោក ដែលមានអាយុ ៦៤ កប្ប បរិបូរណ៍ ញុំាងលោកឲ្យវិនាស ។

ភិក្ខុដែលរឭកដល់កប្ប សូម្បីរឭកដល់ជាតិមុន រមែងរឭក

ប្រសិនបើ ក្នុងកាលនោះ ភិក្ខុនោះ បំណងនឹងរឭកដល់-វណ្ណសម្បត្តិ ភាពប្រណីត និងសៅហ្មង ភាពជាអ្នកច្រើនដោយសុខ និងទុក្ខ ឬការមានអាយុតិច អាយុវែងរបស់ខ្លួន ។ ក៏រឭកបាន ។ ដោយហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ទើបពោលថា **ឯវំវណ្ណោ ។បេ។ ឯវមាយុបរិយន្តោ** ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ឯវំវណ្ណោ** មានពណ៌សម្បុរយ៉ាងនេះ គឺ សម្បុរស ឬសម្បុរខ្មៅ ។

បទថា **ឯវមាហារោ** មានអាហារយ៉ាងនេះ គឺ មានស្រូវសាលី បាយ សាច់ ជាអាហារ ឬមានផ្លែឈើទុំ ជាអាហារ ។

បទថា **ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី** បានសោយសុខ សោយទុក្ខយ៉ាងនេះ គឺ សោយសុខ និងទុក្ខ ដែលប្រព្រឹត្តទៅផ្លូវកាយ ផ្លូវចិត្ត ឬមានប្រភេទជាដើមថា មានអាមិស ឬមិនមានអាមិស ។

បទថា **ឯវមាយុបរិយន្តោ** មានអាយុកំណត់ត្រឹមប៉ុណ្ណេះ គឺ មានអាយុកំណត់ ១០០ ឆ្នាំ ឬ ៨ កោដិ ៤ សែនកប្ប ។

បទថា **សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ** លុះចុតិអំពីភពនោះហើយ បានមកកើតក្នុងភពនេះ គឺ លុះយើងចុតិចាក

ប្រសិនបើ ក្នុងកាលនោះ ភិក្ខុនោះ បំណងនឹងរឭកដល់-វណ្ណសម្បត្តិ ភាពប្រណីត និងសៅហ្មង ភាពជាអ្នកច្រើនដោយសុខ និងទុក្ខ ឬការមានអាយុតិច អាយុវែងរបស់ខ្លួន ។ ក៏រឭកបាន ។ ដោយហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ទើបពោលថា **ឯវំវណ្ណោ ។បេ។ ឯវមាយុបរិយន្តោ** ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ឯវំវណ្ណោ** មានពណ៌សម្បុរយ៉ាងនេះ គឺ សម្បុរស ឬសម្បុរខ្មៅ ។

បទថា **ឯវមាហារោ** មានអាហារយ៉ាងនេះ គឺ មានស្រូវសាលី បាយ សាច់ ជាអាហារ ឬមានផ្លែឈើទុំ ជាអាហារ ។

បទថា **ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី** បានសោយសុខ សោយទុក្ខយ៉ាងនេះ គឺ សោយសុខ និងទុក្ខ ដែលប្រព្រឹត្តទៅផ្លូវកាយ ផ្លូវចិត្ត ឬមានប្រភេទជាដើមថា មានអាមិស ឬមិនមានអាមិស ។

បទថា **ឯវមាយុបរិយន្តោ** មានអាយុកំណត់ត្រឹមប៉ុណ្ណេះ គឺ មានអាយុកំណត់ ១០០ ឆ្នាំ ឬ ៨ កោដិ ៤ សែនកប្ប ។

បទថា **សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ** លុះចុតិអំពីភពនោះហើយ បានមកកើតក្នុងភពនេះ គឺ លុះយើងចុតិចាក

បទថា **សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ** លុះចុតិចាកភពនោះហើយ មកកើតក្នុងភពនេះ សេចក្ដីថា លុះឃើញចុតិចាកទីដែលកើតក្នុងលំដាប់នោះហើយ ក៏មកកើតក្នុងត្រកូលក្សត្រិយ៍ ឬក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ឯណោះ ក្នុងភពនេះ ។

បទថា **ឥតិ** គឺ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

បទថា **សាការំ សឧទ្ទេសំ** ព្រមទាំងអាការ ព្រមទាំងឧទ្ទេស គឺ ព្រមទាំងឧទ្ទេស ដោយឈ្មោះ និងគោត្រ ។ ព្រមទាំងអាការ គឺ ពណ៌សម្បុរជាដើម ។ ព្រោះលោកសម្ដែងដល់សត្វ ដោយឈ្មោះ និងគោត្រថា **តិស្ស ផុស្ស កស្សបគោត្រ** ។ ប្រាកដដោយសេចក្ដីផ្សេងគ្នា ដោយពណ៌សម្បុរជាដើមថា សខ្មៅ ។ ព្រោះដូច្នោះ ឈ្មោះ និងគោត្រ ជាឧទ្ទេស ។ ក្រៅអំពីនោះ ជាអាការ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណនិទ្ទេស)

បទថា **សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ** លុះចុតិចាកភពនោះហើយ មកកើតក្នុងភពនេះ សេចក្ដីថា លុះឃើងចុតិចាកទីដែលកើតក្នុងលំដាប់នោះហើយ ក៏មកកើតក្នុងត្រកូលក្សត្រិយ៍ ឬក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ឯណោះ ក្នុងភពនេះ ។

បទថា **ឥតិ** គឺ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

បទថា **សាការំ សឧទ្ទេសំ** ព្រមទាំងអាការ ព្រមទាំងឧទ្ទេស គឺ ព្រមទាំងឧទ្ទេស ដោយឈ្មោះ និងគោត្រ ។ ព្រមទាំងអាការ គឺ ពណ៌សម្បុរជាដើម ។ ព្រោះលោកសម្ដែងដល់សត្វ ដោយឈ្មោះ និងគោត្រថា **តិស្ស ផុស្ស កស្សបគោត្រ** ។ ប្រាកដដោយសេចក្ដីផ្សេងគ្នា ដោយពណ៌សម្បុរជាដើមថា សខ្មៅ ។ ព្រោះដូច្នោះ ឈ្មោះ និងគោត្រ ជាឧទ្ទេស ។ ក្រៅអំពីនោះ ជាអាការ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណនិទ្ទេស)

បទថា **ឥតិ វិវដេន ចេតសា** មានចិត្តបើកហើយ គឺ មានចិត្តមិនបានបិទបាំងយ៉ាងនេះ ។

បទថា **អបរិយោនទ្ធេន** មិនមានអ្វីរុំព័ទ្ធ គឺ មិនរុំព័ទ្ធ ដោយជុំវិញ ។

បទថា **សប្បភាសំ ចិត្តំ ភាវេតិ** គឺ ចម្រើនចិត្តឲ្យ មានពន្លឺ ដោយបទនេះ លោកពោលដល់ចិត្តមានពន្លឺដោយការ បរិកម្មជាអារម្មណ៍របស់ទិព្វចក្ខុ ។ ឬលោកពោលសំដៅដល់ ចតុត្ថជ្ឈាន មានអាលោកកសិណជាអារម្មណ៍ ។ ភិក្ខុនោះ ចម្រើនយ៉ាងនេះ ចិត្តមានពន្លឺប្រាសចាកសេចក្ដីងងឹតដែលបិទ បាំង ។ កុលបុត្រដែលជាអាទិកម្មិកៈ ប្រាថ្នាដើម្បីញុំាងទិព្វ- ចក្ខុឲ្យកើត ធ្វើអភិញ្ញាមានឈានជាបាទ មានកសិណជាអារម្មណ៍ ដោយទំនងដូចគ្នានឹងព្រះបាលីនោះឯង ឲ្យជាការគួរដល់អភិនិហារ ដោយអាការទាំងពួង ។ ហើយគប្បីធ្វើកសិណយ៉ាងណាមួយ ក្នុងកសិណ ៣ យ៉ាងទាំងនេះ គឺ តេជោកសិណ ១ ឱទាត- កសិណ ១ អាលោកកសិណ ១ ឲ្យជិតទុក ។ គប្បីធ្វើ ឧបចារឈាន ឲ្យជាអារម្មណ៍ ហើយឲ្យកំណត់ចម្រើនទុក ។

បទថា **ឥតិ វិវដេន ចេតសា** មានចិត្តបើកហើយ គឺមានចិត្តមិនបានបិទបាំងយ៉ាងនេះ ។

បទថា **អបរិយោនទ្ធេន** មិនមានអ្វីរុំព័ទ្ធ គឺ មិនរុំព័ទ្ធដោយជុំវិញ ។

បទថា **សប្បភាសំ ចិត្តំ ភាវេតិ** គឺ ចម្រើនចិត្តឲ្យមានពន្លឺ ដោយបទនេះ លោកពោលដល់ចិត្តមានពន្លឺដោយការបរិកម្មជាអារម្មណ៍របស់ទិព្វចក្ខុ ។ ឬលោកពោលសំដៅដល់ចតុត្ថជ្ឈាន មានអាលោកកសិណជាអារម្មណ៍ ។ បើភិក្ខុនោះចម្រើនយ៉ាងនេះ ចិត្តមានពន្លឺប្រាសចាកសេចក្ដីងងឹតដែលបិទបាំង ។ កុលបុត្រដែលជាអាទិកម្មិកៈ ប្រាថ្នាដើម្បីញុំាងទិព្វចក្ខុឲ្យកើត ធ្វើអភិញ្ញាមានឈានជាបាទ មានកសិណជាអារម្មណ៍ដោយទំនងដូចគ្នានឹងព្រះបាលីនោះឯង ឲ្យជាការគួរដល់អភិនិហារដោយអាការទាំងពួង ។ ហើយគប្បីធ្វើកសិណយ៉ាងណាមួយក្នុងកសិណ ៣ យ៉ាងទាំងនេះ គឺ តេជោកសិណ ១ ឱទាតកសិណ ១ អាលោកកសិណ ១ ឲ្យជិតទុក ។ គប្បីធ្វើឧបចារឈាន ឲ្យជាអារម្មណ៍ ហើយឲ្យកំណត់ចម្រើនទុក ។

នៅក្នុងឋានៈដែលកំណត់ទុកថា ពន្លឺចូរមានក្នុងទីនេះ ដូច្នេះ ។ ការឃើញរូប រមែងមានដល់ភិក្ខុដែលអង្គុយមើលស្ទើរអស់ទាំងថ្ងៃ ។ កាលណារូបនេះ គឺ រូបដែលមិនទៅកាន់គន្លងនៃចក្ខុ រូបនៅក្នុងផ្ទៃ រូបអាស្រ័យហទយវត្ថុ រូបអាស្រ័យនៅក្រោមផែនដី រូបនៅខាងក្រៅជញ្ជាំងភ្នំ និងកំពែង រូបដែលនៅក្នុងចក្រវាឡដទៃ រមែងមកកាន់គន្លងនៃញាណចក្ខុរបស់ភិក្ខុនោះ ដូចឃើញរូបដោយមំសចក្ខុ ។ កាលនោះ ទិព្វចក្ខុរមែងកើតឡើង ។ ទិព្វចក្ខុនោះ អាចឃើញរូបក្នុងទីនេះបាន ។ មិនមែនចិត្តដែលជាចំណែកខាងដើម ។

ក្នុងបទមានអធិប្បាយដូចតទៅនេះ លំដាប់ការកើតរបស់ទិព្វចក្ខុ ធ្វើរូបមានប្រការដូចពោលហើយឲ្យជាអារម្មណ៍ កើតក្នុងមនោទ្វារាវជ្ជនៈ កាលមនោទ្វារាវជ្ជនៈរលត់ ធ្វើរូបនោះឯងឲ្យជាអារម្មណ៍ គប្បីជ្រាបតាមន័យដូចពោលហើយថា ជវនចិត្ត ៤ ឬ ៥ ខណៈ រមែងកើតឡើង ។

មយ៉ាងទៀត ញាណនេះលោកពោលថា **ចុតូបបាតញ្ញាណ** របស់សត្វទាំងឡាយខ្លះ ទិព្វចក្ខុញ្ញាណខ្លះ ។ ញាណនោះមាន

នៅក្នុងឋានៈដែលកំណត់ទុកថា ពន្លឺចូរមានក្នុងទីនេះ ដូច្នេះ ។ ការឃើញរូប រមែងមានដល់ភិក្ខុដែលអង្គុយមើលសូម្បីអស់នូវថ្ងៃ ។ កាលណារូបនេះ គឺ រូបដែលមិនទៅកាន់គន្លងនៃចក្ខុ រូបនៅក្នុងផ្ទៃ រូបអាស្រ័យហទយវត្ថុ រូបអាស្រ័យនៅក្រោមផែនដី រូបនៅខាងក្រៅជញ្ជាំងក្នុំ និងកំពែង រូបដែលនៅក្នុងចក្រវាឡដទៃ រមែងមកកាន់គន្លងនៃញាណចក្ខុរបស់ភិក្ខុនោះ ដូចឃើញរូបដោយមំសចក្ខុ ។ កាលនោះ ទិព្វចក្ខុរមែងកើតឡើង ។ ទិព្វចក្ខុនោះ អាចឃើញរូបក្នុងទីនេះបាន ។ មិនមែនចិត្តដែលជាចំណែកខាងដើម ។

ក្នុងបទមានអធិប្បាយដូចតទៅនេះ លំដាប់ការកើតរបស់ទិព្វចក្ខុ ធ្វើរូបមានប្រការដូចពោលហើយឲ្យជាអារម្មណ៍ កើតក្នុងមនោទ្វារាវជ្ជនៈ កាលមនោទ្វារាវជ្ជនៈរលត់ ធ្វើរូបនោះឯងឲ្យជាអារម្មណ៍ គប្បីជ្រាបតាមន័យដូចពោលហើយថា ជវនចិត្ត ៤ ឬ ៥ ខណៈ រមែងកើតឡើង ។

មយ៉ាងទៀត ញាណនេះលោកពោលថា **ចុតូបបាតញ្ញាណ** របស់សត្វទាំងឡាយខ្លះ ទិព្វចក្ខុញ្ញាណខ្លះ ។ ញាណនោះមាន

ថ្មី ។

ចំណែកអ្នកណាឃើញទាំងពីរយ៉ាងនោះ ។ អ្នកនោះរមែងលះបង់ទិដ្ឋិ សូម្បីទាំងពីរបាន ។ ព្រោះដូច្នោះ ការឃើញរបស់អ្នកនោះ ឈ្មោះថា ជាហេតុនៃការឃើញបរិសុទ្ធិ ។ ពុទ្ធបុត្តទាំងឡាយ រមែងឃើញទាំងពីរយ៉ាងនោះ ។ ដោយហេតុនេះលោកទើបពោលថា ឈ្មោះថា **វិសុទ្ធំ** ព្រោះហេតុនៃការឃើញបរិសុទ្ធិដោយការឃើញចុតិ និងឧប្បត្តិ ។ ឈ្មោះថា **អតិក្កន្ត-មានុសកំ** ។ ព្រោះឃើញរូបកន្លងឧបចាររបស់មនុស្ស ។ ឈ្មោះថា **អតិក្កន្តមានុសកំ** ព្រោះកន្លងមំសចក្ខុរបស់មនុស្ស ដោយចក្ខុជាទិព្វ បរិសុទ្ធិកន្លងចក្ខុរបស់មនុស្ស ។

បទថា **សត្តេ បស្សតិ** ឃើញសត្វទាំងឡាយ គឺ សម្លឹងមើលសត្វទាំងឡាយ ដូចមើលដោយមំសចក្ខុរបស់មនុស្ស ។

ក្នុងបទនេះថា **ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ** មានអធិប្បាយ ថា មិនអាចឃើញដោយទិព្វចក្ខុក្នុងខណៈចុតិ ឬក្នុងខណៈឧប្បត្តិ ។ មយ៉ាងទៀត សត្វពួកឯណាជិតចុតិ នឹងឃ្លាតចាកក្នុងពេលនេះដូច្នោះ សត្វពួកនោះ ឈ្មោះថា កំពុងចុតិ ។ ចំណែកសត្វពួក

ថ្មី ។

ចំណែកអ្នកណាឃើញទាំងពីរយ៉ាងនោះ ។ អ្នកនោះរមែងលះបង់ទិដ្ឋិ សូម្បីទាំងពីរបាន ។ ព្រោះដូច្នោះ ការឃើញរបស់អ្នកនោះ ឈ្មោះថា ជាហេតុនៃការឃើញបរិសុទ្ធិ ។ ពុទ្ធបុត្តទាំងឡាយ រមែងឃើញទាំងពីរយ៉ាងនោះ ។ ដោយហេតុនេះ លោកទើបពោលថា ឈ្មោះថា **វិសុទ្ធំ** ព្រោះហេតុនៃការឃើញបរិសុទ្ធិដោយការឃើញចុតិ និងឧប្បត្តិ ។ ឈ្មោះថា **អតិក្កន្ត-មានុសកំ** ។ ព្រោះឃើញរូបកន្លងឧបចារៈរបស់មនុស្ស ។ ឈ្មោះថា **អតិក្កន្តមានុសកំ** ព្រោះកន្លងមំសចក្ខុរបស់មនុស្ស ដោយចក្ខុជាទិព្វ បរិសុទ្ធិកន្លងចក្ខុរបស់មនុស្ស ។

បទថា **សត្តេ បស្សតិ** ឃើញសត្វទាំងឡាយ គឺ សម្លឹងមើលសត្វទាំងឡាយ ដូចមើលដោយមំសចក្ខុរបស់មនុស្ស ។

ក្នុងបទនេះថា **ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ** មានអធិប្បាយ ថា មិនអាចឃើញដោយទិព្វចក្ខុក្នុងខណៈចុតិ ឬក្នុងខណៈឧប្បត្តិ ។ មយ៉ាងទៀត សត្វពួកឯណាជិតចុតិ នឹងឃ្លាតចាកក្នុងពេលនេះដូច្នោះ សត្វពួកនោះ ឈ្មោះថា កំពុងចុតិ ។ ចំណែកសត្វពួក

បទថា **សុគតេ** បានល្អ គឺ ទៅដោយល្អ ឬមាំមួន មានទ្រព្យច្រើន ព្រោះប្រកបដោយផលរបស់អលោភៈ ។

បទថា **ទុគ្គតេ** លំបាក គឺ ដល់នូវសេចក្តីលំបាក ឬលំបាកហេតុមានបាយទឹកតិច ព្រោះប្រកបដោយផលនៃលោភៈ ។

បទថា **យថាកម្មូបគេ** ប្រព្រឹត្តទៅតាមកម្ម គឺ ប្រព្រឹត្តទៅតាមកម្មដែលសន្សំទុក ។ លោកពោលដល់កិច្ចរបស់ទិព្វចក្ខុ ដោយមានជាអាទិ៍ថា **ចវមានេ** បទមុន ។ តែដោយបទនេះ លោកពោលដល់មុខនាទីរបស់យថាកម្មូបគញាណ ញាណកំណត់ដឹងថាសត្វប្រព្រឹត្តទៅតាមកម្ម ។

មួយវិញទៀត លំដាប់នៃការកើតរបស់ឈាននោះ មានដូច្នេះ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចម្រើនអាលោកកសិណ បំណងទៅកាន់នរកខាងក្រោម រមែងឃើញសត្វនរកទាំងឡាយ សោយទុក្ខយ៉ាងក្រៃលែង ។ ការឃើញនោះឯង ជាកិច្ចរបស់ទិព្វចក្ខុ ។ ភិក្ខុនោះ មនសិការយ៉ាងនេះថា សត្វទាំងនេះធ្វើកម្មអ្វីទុកហ្ន៎ ទើបត្រូវសោយទុក្ខនោះ ។ គ្រានោះឯង ញាណមានកម្មនោះ ៗ ជាអារម្មណ៍ កើតដល់ភិក្ខុនោះថា ព្រោះធ្វើកម្មនេះ ។

បទថា **សុគតេ** បានល្អ គឺ ទៅដោយល្អ ឬមាំមួន មានទ្រព្យច្រើន ព្រោះប្រកបដោយផលរបស់អលោភៈ ។

បទថា **ទុគ្គតេ** លំបាក គឺ ដល់នូវសេចក្តីលំបាក ឬលំបាក ហេតុមានបាយទឹកតិច ព្រោះប្រកបដោយផលនៃលោភៈ ។

បទថា **យថាកម្មូបគេ** ប្រព្រឹត្តទៅតាមកម្ម គឺ ប្រព្រឹត្តទៅតាមកម្មដែលសន្សំទុក ។ លោកពោលដល់កិច្ចរបស់ទិព្វចក្ខុ ដោយមានជាអាទិ៍ថា **ចវមានេ** បទមុន ។ តែដោយបទនេះ លោកពោលដល់មុខនាទីរបស់យថាកម្មូបគញ្ញាណ ញាណកំណត់ដឹងថា សត្វប្រព្រឹត្តទៅតាមកម្ម ។

មួយវិញទៀត លំដាប់នៃការកើតរបស់ឈាននោះ មានដូច្នេះ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចម្រើនអាលោកកសិណ បំណងទៅកាន់នរកខាងក្រោម រមែងឃើញសត្វនរកទាំងឡាយ សោយទុក្ខយ៉ាងក្រៃលែង ។ ការឃើញនោះឯង ជាកិច្ចរបស់ទិព្វចក្ខុ ។ ភិក្ខុនោះ មនសិការយ៉ាងនេះថា សត្វទាំងនេះធ្វើកម្មអ្វីទុកហ្ន៎ ទើបត្រូវសោយទុក្ខនោះ ។ គ្រានោះឯង ញាណមានកម្មនោះ ៗ ជាអារម្មណ៍ កើតដល់ភិក្ខុនោះថា ព្រោះធ្វើកម្មនេះ ។

អាក្រក់ផ្លូវកាយ ។ ឬការប្រព្រឹត្តអាក្រក់កើតឡើងតាមផ្លូវកាយ ។ សូម្បីក្នុងបទក្រៅពីនោះ ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។

បទថា **សមន្នាគតា** ប្រកបហើយ គឺ មានការព្រមព្រៀងហើយ ។

បទថា **អរិយានំ ឧបវាទកា** តិះដៀលព្រះអរិយៈ គឺ ជាអ្នកប្រាថ្នាសេចក្តីវិនាសដល់ព្រះអរិយៈ ដល់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធជាម្ចាស់ និងព្រះសាវកដោយទីបំផុត សូម្បីដល់គ្រហស្ថដែលជាសោតាបន្ន តិះដៀលដោយអន្តិមវត្ថុ ឬដោយការកម្ចាត់គុណ ។ អធិប្បាយថា ជេរតិះដៀល ។ ពោលថា សមណធម៌មិនមានដល់លោកទាំងនេះ លោកទាំងនេះមិនមែនជាសមណៈ គប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា តិះដៀលដោយអន្តិមវត្ថុ ។ ពោលពាក្យមានជាអាទិ៍ថា ឈាន វិមោក្ខ មគ្គ ឬផល មិនមានដល់លោកទាំងនេះ គប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា តិះដៀលដោយការកម្ចាត់គុណ ។ ប៉ុន្តែអ្នកនោះដឹង ឬមិនដឹងគប្បីតិះដៀល ។ សូម្បីទាំងពីរយ៉ាង ឈ្មោះថា ជាការតិះដៀលព្រះអរិយជាម្ចាស់ ។ កម្មធ្ងន់ ហាមសួគ៌ និងហាមមគ្គ ដូចនឹងអនន្តរិយកម្ម

អាក្រក់ផ្លូវកាយ ។ ឬការប្រព្រឹត្តអាក្រក់កើតឡើងតាមផ្លូវកាយ ។ សូម្បីក្នុងបទក្រៅពីនោះ ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។

បទថា **សមន្នាគតា** ប្រកបហើយ គឺ មានការព្រមព្រៀងហើយ ។

បទថា **អរិយានំ ឧបវាទកា** តិះដៀលព្រះអរិយៈ គឺ ជាអ្នកប្រាថ្នាសេចក្ដីវិនាសដល់ព្រះអរិយៈ ដល់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធជាម្ចាស់ និងព្រះសាវកដោយទីបំផុត សូម្បីដល់គ្រហស្ថដែលជាសោតាបន្ន តិះដៀលដោយអន្តិមវត្ថុ ឬដោយការកម្ចាត់គុណ ។ អធិប្បាយថា ជេរតិះដៀល ។ពោលថា សមណធម៌មិនមានដល់លោកទាំងនេះ លោកទាំងនេះមិនមែនជាសមណៈ គប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា តិះដៀលដោយអន្តិមវត្ថុ ។ ពោលពាក្យមានជាអាទិ៍ថា ឈាន វិមោក្ខ មគ្គ ឬផល មិនមានដល់លោកទាំងនេះ គប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា តិះដៀលដោយការកម្ចាត់គុណ ។ ប៉ុន្តែអ្នកនោះដឹង ឬមិនដឹងគប្បីតិះដៀល ។ សូម្បីទាំងពីរយ៉ាង ឈ្មោះថា ជាការតិះដៀលព្រះអរិយជាម្ចាស់ ។ កម្មធ្ងន់ ហាមសួគ៌ និងហាមមគ្គ ដូចនឹងអនន្តរិយកម្ម

លោកជាអ្នកធំនោះឯង ហើយពោលថា សូមលោកម្ចាស់ទទួលពាក្យរបស់ខ្ញុំដែលបានពោលពាក្យនេះ ៗ នឹងលោកម្ចាស់ឈ្មោះឯណោះ ។ សូមលោកម្ចាស់ឯណោះ មេត្តាអត់ទោសឲ្យដល់ខ្ញុំម្ចាស់ផងចុះ ។ សូម្បីបើមិនសូមខមាទោសចំពោះមុខ ក៏គប្បីផ្ញើយ៉ាងនោះឯង ។

បើភិក្ខុត្រាច់ទៅតែ ១ រូប ទីនោះមិនមែនជាទីនៅ របស់ភិក្ខុនោះ ។ ទីទៅក៏មិនប្រាកដ ។ គួរទៅរកភិក្ខុអ្នក ឆ្លាតមួយរូប ហើយពោលថា សូមលោកម្ចាស់ទទួលពាក្យខ្ញុំដែលបានពោលពាក្យនេះ ៗ នឹងលោកម្ចាស់ឈ្មោះឯណោះ ។ កាលបើខ្ញុំរលឹកដល់ពាក្យនោះ ក៏មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត ខ្ញុំនឹងផ្ញើយ៉ាងណាល្អ ។ ភិក្ខុអង្គនោះនឹងពោលថា កុំគិតច្រើនពេកលោកម្ចាស់ ។ ព្រះថេរៈអត់ទោសឲ្យលោកហើយ ចូរស្ងប់ចិត្តចុះ ។

សូម្បីដោយហេតុនោះ ក៏គប្បីផ្គងអញ្ជលីទៅកាន់ទិសដែលព្រះអរិយជាម្ចាស់ត្រាច់ទៅ ហើយពោលថា សូមមេត្តាប្រោសអត់ទោសដល់ខ្ញុំផងចុះ ។ ប្រសិនបើព្រះអរិយៈនោះ បរិនិព្វានហើយ ។ គប្បីទៅកាន់គ្រែដែលបរិនិព្វាន ហើយទៅកាន់ប៉ាឆា

លោកជាអ្នកធំនោះឯង ហើយពោលថា សូមលោកម្ចាស់ទទួលពាក្យរបស់ខ្ញុំដែលបានពោលពាក្យនេះ ៗ នឹងលោកម្ចាស់ឈ្មោះឯណោះ ។ សូមលោកម្ចាស់ឯណោះ មេត្តាអត់ទោសឲ្យដល់ខ្ញុំម្ចាស់ផងចុះ ។ សូម្បីបើមិនសូមខមាទោសចំពោះមុខ ក៏គប្បីធ្វើយ៉ាងនោះឯង ។

បើភិក្ខុត្រាច់ទៅតែ ១ រូប ទីនោះមិនមែនជាទីនៅ របស់ភិក្ខុនោះ ។ ទីទៅក៏មិនប្រាកដ ។ គួរទៅរកភិក្ខុអ្នក ឆ្លាតមួយរូប ហើយពោលថា សូមលោកម្ចាស់ទទួលពាក្យខ្ញុំដែលបានពោលពាក្យនេះ ៗ នឹងលោកម្ចាស់ឈ្មោះឯណោះ ។ កាលបើខ្ញុំរលឹកដល់ពាក្យនោះ ក៏មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្ត ខ្ញុំនឹងធ្វើយ៉ាងណាល្អ ។ ភិក្ខុអង្គនោះនឹងពោលថា កុំគិតច្រើនពេកលោកម្ចាស់ ។ ព្រះថេរៈអត់ទោសឲ្យលោកហើយ ចូរស្ងប់ចិត្តចុះ ។

សូម្បីដោយហេតុនោះ ក៏គប្បីផ្គងអញ្ជលីទៅកាន់ទិសដែលព្រះអរិយជាម្ចាស់ត្រាច់ទៅ ហើយពោលថា សូមមេត្តាប្រោសអត់ទោសដល់ខ្ញុំផងចុះ ។ ប្រសិនបើព្រះអរិយៈនោះ បរិនិព្វានហើយ ។ គប្បីទៅកាន់គ្រែដែលបរិនិព្វាន ហើយទៅកាន់ប៉ាឆា

ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតពោលការឧបមេយ្យនេះ ក៏ដូច្នោះ ។ អ្នកនោះមិនលះវាចាចេញ មិនលះការគិតនោះចេញ មិនលះបង់ទិដ្ឋិនោះចេញ ក៏ទៀងពិតទីងទៅកាន់នរក[1] ។

មួយ៉ាងទៀត ទោសដទៃ មានទោសច្រើនជាងមិច្ឆាទិដ្ឋិមិនមាន ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ទុកថា :

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនឃើញធម៌ដទៃត្រឹមតែមួយ ដែលមានទោសច្រើនដូចមិច្ឆាទិដ្ឋិនេះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទោសទាំងឡាយ មិច្ឆាទិដ្ឋិមានទោសដ៏ក្រៃលែង[2] ។

បទថា **កាយស្ស ភេទា** ព្រោះកាយបែកធ្លាយ គឺ ព្រោះលះបង់ខន្ធដែលមានចិត្តគ្រប់គ្រង ។

---

១ មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ , ២ អង្គុត្តរនិកាយ ឯកនិបាត

ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតពោលការឧបមេយ្យនេះ ក៏ដូច្នោះ ។ អ្នកនោះមិនលះវាចាចេញ មិនលះការគិតនោះចេញ មិនលះបង់ទិដ្ឋិនោះចេញ ក៏ទៀងពិតទីងទៅកាន់នរក[១] ។

មយ៉ាងទៀត ទោសដទៃ មានទោសច្រើនជាងមិច្ឆាទិដ្ឋិមិនមាន ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ទុកថា :

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនឃើញធម៌ដទៃត្រឹមតែមួយ ដែលមានទោសច្រើនដូចមិច្ឆាទិដ្ឋិនេះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទោសទាំងឡាយ មិច្ឆាទិដ្ឋិមានទោសដ៏ក្រៃលែង[២] ។

បទថា **កាយស្ស ភេទា** ព្រោះកាយបែកធ្លាយ គឺ ព្រោះលះបង់ខន្ធដែលមានចិត្តគ្រប់គ្រង ។

---

១ មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ , ២ អង្គុត្តរនិកាយ ឯកនិបាត

ដីឥតៗ មកថាជាការបន្ថិតបន្ថយ ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត លោកសម្ដែងដល់កំណើតតិរច្ឆាន ដោយ **អបាយ** ស័ព្ទ ។ កំណើតតិរច្ឆាន ឈ្មោះថា **អបាយ** ព្រោះប្រាស ចាកសុគតិ ។ ទុគ្គតិ មិនមែនអបាយ ព្រោះនាគរាជជាដើម ដែលមានសក្តិធំក៏កើត ។ លោកសម្ដែង បិត្តិវិស័យ គឺ ទីនៅ របស់ប្រេត ដោយ **ទុគ្គតិ** ស័ព្ទ ។

ពិតហើយ បិត្តិវិស័យ មានទាំងអបាយ និងទុគ្គតិ ព្រោះ ប្រាសចាកសុគតិ និងព្រោះជាផ្លូវទៅនៃទុក្ខ ។ ចំណែកវិនិបាត មិនមែនបិត្តិវិស័យ ព្រោះមិនធ្លាក់ទៅ ដូចជាអសុរ ។ លោក សម្ដែងអសុរកាយដោយ **វិនិបាត** ស័ព្ទ ។ ព្រោះអសុរកាយនោះ មានទាំងអបាយ និងទុគ្គតិ ដោយអត្ថដូចពោលហើយ ។ លោក ហៅថា វិនិបាត ព្រោះរាងកាយទាំងអស់ធ្លាក់ទៅ ។ លោក សម្ដែងដល់នរកប៉ុណ្ណោះ មានច្រើនប្រការ មានអវេចីជាដើម ដោយ **និរយ** ស័ព្ទ ។

បទថា **ឧបបន្នា** គឺ ចូលដល់ហើយ បានដល់ កើតហើយ ។ គប្បីជ្រាបធម៌ចំណែកខាងស ដោយផ្ទុយគ្នានឹងការដែលពោល

ដីឯតៗ មកថាជាការបន្តិតបន្តួ ។

មួយ៉ាងវិញទៀត លោកសម្ដែងដល់កំណើតតិរច្ឆាន ដោយ **អបាយ** ស័ព្ទ ។ កំណើតតិរច្ឆាន ឈ្មោះថា **អបាយ** ព្រោះប្រាស ចាកសុគតិ ។ ទុគ្គតិ មិនមែនអបាយ ព្រោះនាគរាជជាដើម ដែលមានសក្តិធំក៏កើត ។ លោកសម្ដែង បិត្តិវិស័យ គឺ ទីនៅ របស់ប្រេត ដោយ **ទុគ្គតិ** ស័ព្ទ ។

ពិតហើយ បិត្តិវិស័យ មានទាំងអបាយ និងទុគ្គតិ ព្រោះ ប្រាសចាកសុគតិ និងព្រោះជាផ្លូវទៅនៃទុក្ខ ។ ចំណែកវិនិបាត មិនមែនបិត្តិវិស័យ ព្រោះមិនធ្លាក់ទៅ ដូចជាអសុរ ។ លោក សម្ដែងអសុរកាយដោយ **វិនិបាត** ស័ព្ទ ។ ព្រោះអសុរកាយនោះ មានទាំងអបាយ និងទុគ្គតិ ដោយអត្ថដូចពោលហើយ ។ លោក ហៅថា វិនិបាត ព្រោះរាងកាយទាំងអស់ធ្លាក់ទៅ ។ លោក សម្ដែងដល់នរកប៉ុណ្ណោះ មានច្រើនប្រការ មានអវេចីជាដើម ដោយ **និរយ** ស័ព្ទ ។

បទថា **ឧបបន្នា** គឺ ចូលដល់ហើយ បានដល់ កើតហើយ ។ គប្បីជ្រាបធម៌ចំណែកខាងស ដោយផ្ទុយគ្នានឹងការដែលពោល

ក្នុងញាណ ៥ ទាំងនេះ **ឥទ្ធិវិធញ្ញាណ** រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍ ៧ ដោយអំណាចនៃបរិត្តារម្មណ៍ ១ , មហគ្គតារម្មណ៍ ១ , អតីតារម្មណ៍ ១ , អនាគតារម្មណ៍ ១ , បច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ ១ , អជ្ឈត្តារម្មណ៍ ១ , ពហិទ្ធារម្មណ៍ ១ ។

សោតធាតុវិសុទ្ធិញ្ញាណ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍ ៤ ដោយអំណាចនៃបរិត្តារម្មណ៍ ១ , បច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ ១ , អជ្ឈត្តារម្មណ៍ ១ , ពហិទ្ធារម្មណ៍ ១ ។

ចេតោបរិញ្ញាណ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍ ៨ ដោយអំណាចនៃបរិត្តារម្មណ៍ ១ , មហគ្គតារម្មណ៍ ១ , អប្បមាណារម្មណ៍ ១ , មគ្គារម្មណ៍ ១ , អតីតារម្មណ៍ ១ , អនាគតារម្មណ៍ ១ , បច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ ១ , ពហិទ្ធារម្មណ៍ ១ ។

បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍ ៨ ដោយអំណាចនៃបរិត្តារម្មណ៍ ១ , មហគ្គតារម្មណ៍ ១ , អប្បមាណារម្មណ៍ ១ , មគ្គារម្មណ៍ ១ , អតីតារម្មណ៍ ១ , អជ្ឈត្តារម្មណ៍ ១ , ពហិទ្ធារម្មណ៍ ១ , នវត្តព្វារម្មណ៍ ១ ។

ទិព្វចក្ខុញ្ញាណ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍ ៤ ដោយ

ក្នុងញាណ ៥ ទាំងនេះ **ឥទ្ធិវិធញ្ញាណ** រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍ ៧ ដោយអំណាចនៃបរិត្តារម្មណ៍ ១ , មហគ្គតារម្មណ៍ ១ , អតីតារម្មណ៍ ១ , អនាគតារម្មណ៍ ១ , បច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ ១ , អជ្ឈត្តារម្មណ៍ ១ , ពហិទ្ធារម្មណ៍ ១ ។

សោតធាតុវិសុទ្ធិញ្ញាណ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍ ៤ ដោយអំណាចនៃបរិត្តារម្មណ៍ ១ , បច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ ១ , អជ្ឈត្តារម្មណ៍ ១ , ពហិទ្ធារម្មណ៍ ១ ។

ចេតោបរិញ្ញាណ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍ ៨ ដោយអំណាចនៃបរិត្តារម្មណ៍ ១ , មហគ្គតារម្មណ៍ ១ , អប្បមាណារម្មណ៍ ១ , មគ្គារម្មណ៍ ១ , អតីតារម្មណ៍ ១ , អនាគតារម្មណ៍ ១ , បច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ ១ , ពហិទ្ធារម្មណ៍ ១ ។

បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍ ៨ ដោយអំណាចនៃបរិត្តារម្មណ៍ ១ , មហគ្គតារម្មណ៍ ១ , អប្បមាណារម្មណ៍ ១ , មគ្គារម្មណ៍ ១ , អតីតារម្មណ៍ ១ , អជ្ឈត្តារម្មណ៍ ១ , ពហិទ្ធារម្មណ៍ ១ , នវត្តព្វារម្មណ៍ ១ ។

ទិព្វចក្ខុញ្ញាណ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍ ៤ ដោយ

អដ្ឋកថា អាសវក្ខយញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងអាសវក្ខយញ្ញាណនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។ បទមានជាដើមថា អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ មានអត្ថដូចបានពោលហើយ ។

បទថា **កតិ ឋានានិ គច្ឆតិ** រមែងដល់ឋានៈប៉ុន្មាន ជាពាក្យសួរ ដើម្បីកំណត់ឋានៈដែលកើតនៃឥន្ទ្រិយមួយ ៗ ។

បទថា **ឯកំ ឋានំ គច្ឆតិ** រមែងដល់ឋានៈ ១ លោកអធិប្បាយថា រមែងកើតក្នុងឋានៈ ១ ។ ឋានៈឱកាសដែលកើតលោកពោលថា **ឋានៈ** ព្រោះមានទីតាំង ។

បទថា **ឆ ឋានានិ** ឋានៈ៦ គឺ ក្នុងខណៈមគ្គ និងផល ៦ ។ ក្នុងឥន្ទ្រិយ ៣ មានអនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយជាដើមនៃឥន្ទ្រិយទាំងឡាយដើម្បីសម្តែងថា ឥន្ទ្រិយមួយ ៗ ជាឥន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ។ លោកទើបពោលបទមានជាដើមថា **សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខបរិវារំ ហោតិ** មានសទ្ធិន្ទ្រិយ ដែលមានការបង្អោនចិត្តជឿជាបរិវារ ។ លោកពោលអធិមោក្ខជាដើម ដោយអំណាចកិច្ចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយជា

អដ្ឋកថា អាសយានុសយញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងអាសយានុសយញាណនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។ បទមានជាដើមថា អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ មានអត្ថដូចបានពោលហើយ ។

បទថា **កតិ ឋានានិ គច្ឆតិ** រមែងដល់ឋានៈប៉ុន្មាន ជាពាក្យសួរ ដើម្បីកំណត់ឋានៈដែលកើតនៃឥន្ទ្រិយមួយ ៗ ។

បទថា **ឯកំ ឋានំ គច្ឆតិ** រមែងដល់ឋានៈ ១ លោកអធិប្បាយថា រមែងកើតក្នុងឋានៈ ១ ។ ឋានៈឱកាសដែលកើតលោកពោលថា **ឋានៈ** ព្រោះមានទីតាំង ។

បទថា **ឆ ឋានានិ** ឋានៈ៦ គឺ ក្នុងខណៈមគ្គ និងផល ៦ ។ ក្នុងឥន្ទ្រិយ ៣ មានអនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយជាដើមនៃឥន្ទ្រិយទាំងឡាយដើម្បីសម្តែងថា ឥន្ទ្រិយមួយ ៗ ជាឥន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ។ លោកទើបពោលបទមានជាដើមថា **សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខបរិវារំ ហោតិ** មានសទ្ធិន្ទ្រិយ ដែលមានការបង្អោនចិត្តជឿជាបរិវារ ។ លោកពោលអធិមោក្ខជាដើម ដោយអំណាចកិច្ចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយជា

សទ្ធិន្ទ្រិយក្នុងមគ្គសម្បយុត្តដោយឧបេក្ខា ។

ម្យ៉ាងទៀត គប្បីកាន់យកឧបេក្ខិន្ទ្រិយនោះថា មានការមិនផ្ដើមឡើងជាបរិវារនៃសម្បយុត្តធម៌ទាំងឡាយ ។

បទថា **បវត្តសន្តតាធិបតេយ្យបរិវារំ** ជីវិតិន្ទ្រិយមានសភាពជាអធិបតីក្នុងការជាប់បន្ត ដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅជាបរិវារ គឺ ការជាប់បន្ត ដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ឈ្មោះថា **បវត្តសន្តិ** ។ អធិប្បាយថា សន្តានដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ។ ភាពជាអធិបតីឈ្មោះថា **អធិតេយ្យ** ភាព ជាអធិបតីនៃការជាប់បន្តដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ឈ្មោះថា **បវត្តសន្តតាធិបតេយ្យ** ។

ជីវិតិន្ទ្រិយ ជាបរិវារនៃអនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ ព្រោះជាបច្ច័យនៃការប្រព្រឹត្តទៅខាងលើនៃជីវិតិន្ទ្រិយ ដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ និងព្រោះភាពជាអធិបតីនៃការជាប់បន្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចនៃខាងដើម និងខាងចុង ។

បទមានជាដើមថា **សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ជាតា ធម្មា** ធម៌ទាំងឡាយកើតក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិផល លោកពោលដើម្បីសម្ដែងដល់គុណនៃធម៌សម្បយុត្តដោយមគ្គទាំងពួង ។

សទ្ធិន្ទ្រិយក្នុងមគ្គសម្បយុត្តដោយឧបេក្ខា ។

ម្យ៉ាងទៀត គប្បីកាន់យកឧបេក្ខិន្ទ្រិយនោះថា មានការមិនផ្តើមឡើងជាបរិវារនៃសម្បយុត្តធម៌ទាំងឡាយ ។

បទថា **បវត្តសន្តតាធិបតេយ្យបរិវារំ** ជីវិតិន្ទ្រិយមានសភាពជាអធិបតីក្នុងការជាប់បន្ត ដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅជាបរិវារ គឺ ការជាប់បន្ត ដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ឈ្មោះថា **បវត្តសន្តិ** ។ អធិប្បាយថា សន្តានដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ។ ភាពជាអធិបតី ឈ្មោះថា **អធិតេយ្យ** ភាព ជាអធិបតីនៃការជាប់បន្តដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ឈ្មោះថា **បវត្តសន្តតាធិបតេយ្យ** ។

ជីវិតិន្ទ្រិយ ជាបរិវារនៃអនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ ព្រោះជាបច្ច័យនៃការប្រព្រឹត្តទៅខាងលើនៃជីវិតិន្ទ្រិយ ដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ និងព្រោះភាពជាអធិបតីនៃការជាប់បន្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចនៃខាងដើម និងខាងចុង ។

បទមានជាដើមថា **សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ជាតា ធម្មា** ធម៌ទាំងឡាយកើតក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិផល លោកពោលដើម្បីសម្តែងដល់គុណនៃធម៌សម្បយុត្តដោយមគ្គទាំងពួង ។

ដែលប្រព្រឹត្តទៅខ្លះ ។

ឈ្មោះថា **និព្វានារម្មណា** ព្រោះមាននិព្វានជាអារម្មណ៍ ។

បទថាមានជាអាទិ៍ថា **ឥមានិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ** មានឥន្ទ្រិយ ៨ លោកពោលដើម្បីសម្ដែងភាពជាបរិវារ ដូចបានពោលហើយក្នុងកាលមុន ភាពជាធម៌មានអាទិ៍ សហគតដោយឥន្ទ្រិយនោះ និងអាការដូចបានពោលហើយក្នុងខាងដើម ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ** គឺ ឥន្ទ្រិយ ៨ ព្រមដោយបញ្ញិន្ទ្រិយ មានន័យដូចពោលហើយក្នុងកាលមុន ។

បទថា **សហជាតបរិវារា** មានសហជាតជាបរិវារ គឺ ឥន្ទ្រិយ ៧ ក្រៅពីនោះ ព្រមដោយឥន្ទ្រិយមួយ ៗ ក្នុងឥន្ទ្រិយ ៨ ជាសហជាត ទើបឈ្មោះថា មានសហជាតនៃឥន្ទ្រិយនោះជាបរិវារ ។ម្យ៉ាងទៀត ធម៌ដទៃ ៗ ជា **អញ្ញមញ្ញបរិវារា** គឺ មានធម៌ដទៃ ៗ ជាបរិវារ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ធម៌ទាំងឡាយមានធម៌ដែលអាស្រ័យគ្នាជាបរិវារ មានធម៌ដែលប្រកបគ្នាជាបរិវារនៃគ្នា និងគ្នាយ៉ាងនោះដូចគ្នា ។

បទថា **សហគតា** គឺ ដល់ការៈមានកើតរួមគ្នាជាមួយនឹង

ដែលប្រព្រឹត្តទៅខ្លះ ។

ឈ្មោះថា **និព្វានារម្មណា** ព្រោះមាននិព្វានជាអារម្មណ៍ ។

បទថាមានជាអាទិ៍ថា **ឥមានិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ** មានឥន្ទ្រិយ ៨ លោកពោលដើម្បីសម្តែងភាពជាបរិវារ ដូចបានពោលហើយក្នុងកាលមុន ភាពជាធម៌មានអាទិ៍ សហគតដោយឥន្ទ្រិយនោះ និងអាការដូចបានពោលហើយក្នុងខាងដើម ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ** គឺ ឥន្ទ្រិយ ៨ ព្រមដោយបញ្ញិន្ទ្រិយ មានន័យដូចពោលហើយក្នុងកាលមុន ។

បទថា **សហជាតបរិវារា** មានសហជាតជាបរិវារ គឺ ឥន្ទ្រិយ ៧ ក្រៅពីនោះ ព្រមដោយឥន្ទ្រិយមួយ ៗ ក្នុងឥន្ទ្រិយ ៨ ជាសហជាត ទើបឈ្មោះថា មានសហជាតនៃឥន្ទ្រិយនោះជាបរិវារ ។ ម្យ៉ាងទៀត ធម៌ដទៃ ៗ ជា **អញ្ញមញ្ញបរិវារា** គឺ មានធម៌ដទៃ ៗ ជាបរិវារ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ធម៌ទាំងឡាយមានធម៌ដែលអាស្រ័យគ្នាជាបរិវារ មានធម៌ដែលប្រកបគ្នាជាបរិវារនៃគ្នា និងគ្នាយ៉ាងនោះដូចគ្នា ។

បទថា **សហគតា** គឺ ដល់ការៈមានកើតរួមគ្នាជាមួយនឹង

ជាបទសរុប មាន ប្រការដូចពោលហើយ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **អដ្ឋដ្ឋកានិ** ឥន្ទ្រិយ ៨ ពួក គឺពួក ៨ នៃឥន្ទ្រិយមួយ ៗ ៨ ដោយអំណាចពួក ៨ ពួកមួយ ៗ ក្នុងមគ្គ និងផល ៨ ។

បទថា **ចតុសដ្ឋី ហោន្តិ** គឺ រួមជាអាការ ៦៤ ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **អាសវា** មានសេចក្តីដូចពោលហើយក្នុងខាងក្រោយនោះឯង ។

ក្នុងទីនេះគប្បីជ្រាបថា លោកមិនបានពោលដល់អាសវៈដែលលះដោយអរហត្តមគ្គប៉ុណ្ណោះទេ លោកពោលដល់ការលះដោយមគ្គ ៣ ពួកដ៏សេស ដោយត្រឹមតែជាពាក្យពោលធម្មតាដល់ការអស់អាសវៈ ។ ព្រោះលោកពោលដល់អរហត្តមគ្គ-ញ្ញាណថា **ខយេ ញាណំ** ញាណក្នុងការអស់ទៅ ព្រោះអស់អាសវៈមិនមានអាសវៈអ្វី ៗ សល់ឡើយ ។ ដូច្នោះ លោកទើបពោលថាព្រះអរហន្ត ខីណាស្រព ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាអាសវក្ខយញ្ញាណនិទ្ទេស)

ជាបទសរុប មាន ប្រការដូចពោលហើយ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **អដ្ឋដ្ឋកានិ** ឥន្ទ្រិយ ៨ ពួក គឺ ពួក ៨ នៃឥន្ទ្រិយមួយ ៗ ៨ ដោយអំណាចពួក ៨ ពួកមួយ ៗ ក្នុងមគ្គ និងផល ៨ ។

បទថា **ចតុសដ្ឋី ហោន្តិ** គឺ រួមជាអាការ ៦៤ ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **អាសវា** មានសេចក្ដីដូចពោលហើយ ក្នុងខាងក្រោយនោះឯង ។

ក្នុងទីនេះគប្បីជ្រាបថា លោកមិនបានពោលដល់អាសវៈ ដែលលះដោយអរហត្តមគ្គប៉ុណ្ណោះទេ លោកពោលដល់ការលះ ដោយមគ្គ ៣ ពួកដ៏សេស ដោយត្រឹមតែជាពាក្យពោលធម្មតា ដល់ការអស់អាសវៈ ។ ព្រោះលោកពោលដល់អរហត្តមគ្គ-ញ្ញាណថា **ខយេ ញាណំ** ញាណក្នុងការអស់ទៅ ព្រោះអស់អាសវៈ មិនមានអាសវៈអ្វី ៗ សល់ឡើយ ។ ដូច្នោះ លោកទើបពោលថា ព្រះអរហន្ត ខីណាស្រព ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាអាសវក្ខយញ្ញាណនិទ្ទេស)

ភិក្ខុអ្នកចាក់ធ្លុះសច្ចៈហើយ ដោយអំណាចធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍ ។ បដិវេធញ្ញាណដែលជាលោកុត្តរៈធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍ រមែងចាក់ធ្លុះសច្ចៈ ៤ ដោយកិច្ច ។ ដូចព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ត្រាស់ទុកថា

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាឃើញទុក្ខ ។ បុគ្គលនោះ រមែងឃើញសូម្បីទុក្ខសមុទយ ។ រមែងឃើញសូម្បីទុក្ខនិរោធ ។ រមែងឃើញសូម្បីទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា ដូច្នេះ ។

គប្បីពោលដល់ទុក្ខទាំងអស់ ។ សូម្បីក្នុងនិទ្ទេសនេះ លោកក៏ពោលដល់ទុក្ខនេះឯង ដោយវារៈនេះ ។ មយ៉ាងទៀត សូម្បីលោកុត្តរៈនោះ លោកពោលដើម្បីសម្តែងថា លោកុត្តរៈរមែងបានទូវឈ្មោះទាំងឡាយមានជាអាទិថា **ទុក្ខេ ញាណំ** ការដឹងទុក្ខ ។ តែក្នុងទីនេះ លោកបំណងយកលោកិយញ្ញាណប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរទើបពោលថា **តត្ថ កតមំ ទុក្ខេ ញាណំ** ក្នុងញាណទាំងនោះ ទុក្ខញ្ញាណតើដូចម្តេច ? ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ទុក្ខំ** អារព្ភ ប្រារព្ធទុក្ខ គឺ ការកំណត់ទុក្ខសច្ច , គឺធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍ ។

ភិក្ខុអ្នកចាក់ធ្លុះសច្ចៈហើយ ដោយអំណាចធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍ ។ បដិវេធញ្ញាណដែលជាលោកុត្តរៈធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍ រមែងចាក់ធ្លុះសច្ចៈ ៤ ដោយកិច្ច ។ ដូចព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ត្រាស់ទុកថា

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាឃើញទុក្ខ ។ បុគ្គលនោះ រមែងឃើញសូម្បីទុក្ខសមុទយ ។ រមែងឃើញសូម្បីទុក្ខនិរោធ ។ រមែងឃើញសូម្បីទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា ដូច្នេះ ។

គប្បីពោលដល់ទុក្ខទាំងអស់ ។ សូម្បីក្នុងនិទ្ទេសនេះ លោកក៏ពោលដល់ទុក្ខនេះឯង ដោយវារៈនេះ ។ម្យ៉ាងទៀត សូម្បីលោកុត្តរៈនោះ លោកពោលដើម្បីសម្តែងថា លោកុត្តរៈរមែងបានទូវឈ្មោះទាំងឡាយមានជាអាទិ៍ថា **ទុក្ខេ ញាណំ** ការដឹងទុក្ខ ។ តែក្នុងទីនេះ លោកបំណងយកលោកិយញ្ញាណប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរទើបពោលថា **តត្ថ កតមំ ទុក្ខេ ញាណំ** ក្នុងញាណទាំងនោះ ទុក្ខញ្ញាណតើដូចម្តេច ? ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ទុក្ខំ** អារព្ភ ប្រារព្ធទុក្ខ គឺ ការកំណត់ទុក្ខសច្ច , គឺធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍ ។

កោសល្លំ ។ ភាពជាអ្នកម៉ត់ចត់ ឈ្មោះថា **នេបុញ្ញំ** ។ ឈ្មោះថា **វេភព្យា** គឺ ការជាក់ច្បាស់ ដោយអំណាចញ៉ាំងការមិនទៀងជាដើមឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ឈ្មោះថា **ចិន្តា** ការគិត ដោយអំណាចគិតដល់ការមិនទៀងជាដើម ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា **ចិន្តា** ព្រោះញ៉ាំងបុគ្គលដែលកើតការគិតឲ្យគិតដល់ការមិនទៀងជាដើម ។ ឈ្មោះថា **ឧបបរិក្ខា** ព្រោះពិចារណាដល់ការមិនទៀងជាដើម ។

បទថា ភូរិ គឺ ផែនដី , ឈ្មោះថា **ភូរិ** ព្រោះមានបញ្ញាដូចផែនដី ដោយអត្ថថា ម៉ត់ចត់ហើយដោយ អត្ថថា ធំទូលាយ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត បញ្ញានោះឯង លោកពោលថា **ភូរិ** ព្រោះអត្ថថា ត្រេកអរក្នុងអត្ថដែលពិត ។

ឈ្មោះថា **មេធា** ព្រោះអត្ថថា សម្លាប់ គឺ ទំលាយកិលេសដូចផ្លេកបន្ទោរ ទម្លាយវត្ថុដែលបន្ទរដោយសិលា ដូច្នោះ ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ឈ្មោះ **មេធា** ព្រោះអត្ថថា កាន់យកនឹងទ្រទ្រង់ទុកបានរហ័ស ។

ឈ្មោះថា **បរិណាយិកា** ព្រោះអត្ថថា រមែងនាំញាណដែល

កោសល្លំ ។ ភាពជាអ្នកម៉ត់ចត់ ឈ្មោះថា **នេបុញ្ញំ** ។ ឈ្មោះថា **វេភព្យា** គឺ ការជាក់ច្បាស់ ដោយអំណាចញ៉ាំងការមិនទៀង ជាដើមឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ឈ្មោះថា **ចិន្តា** ការគិត ដោយ អំណាចគិតដល់ការមិនទៀងជាដើម ។ មួយវិញទៀត ឈ្មោះថា **ចិន្តា** ព្រោះញ៉ាំងបុគ្គលដែលកើតការគិតឲ្យគិតដល់ការមិនទៀង ជាដើម ។ ឈ្មោះថា **ឧបបរិក្ខា** ព្រោះពិចារណាដល់ការមិន ទៀងជាដើម ។

បទថា ភូរិ គឺ ផែនដី , ឈ្មោះថា **ភូរិ** ព្រោះមាន បញ្ញាដូចផែនដី ដោយអត្ថថា ម៉ត់ចត់ហើយដោយ អត្ថថា ធំ ទូលាយ ។ មួយវិញទៀត បញ្ញានោះឯង លោកពោលថា **ភូរិ** ព្រោះអត្ថថា ត្រេកអរក្នុងអត្ថដែលពិត ។

ឈ្មោះថា **មេធា** ព្រោះអត្ថថា សម្លាប់ គឺ ទំលាយ កិលេសដូចផ្លេកបន្ទោរ ទម្លាយវត្ថុដែលបង្ករដោយសិលា ដូច្នោះ ។

មួយវិញទៀត ឈ្មោះ **មេធា** ព្រោះអត្ថថា កាន់យក នឹងទ្រទ្រង់ទុកបានរហ័ស ។

ឈ្មោះថា **បរិណាយិកា** ព្រោះអត្ថថា រមែងនាំញាណដែល

ឈ្មោះថា **បញ្ញាពល** គឺ បញ្ញាជាកម្លាំង ព្រោះមិនញាប់ញ័រទៅដោយអវិជ្ជា ។

បញ្ញាដូចជាសស្ត្រា ព្រោះអត្ថថា កាត់កិលេស ទើបឈ្មោះថា **បញ្ញាដូចសស្ត្រា** ។

បញ្ញាដូចជាប្រាសាទ ព្រោះអត្ថថា ឡើងទៅខ្ពស់ ទើបឈ្មោះថា **បញ្ញាដូចប្រាសាទ** ។

បញ្ញាដូចជាពន្លឺ ព្រោះអត្ថថា ធ្វើឲ្យភ្លឺស្វាង ទើបឈ្មោះថា **បញ្ញាដូចពន្លឺ** ។

បញ្ញាជារស្មី ព្រោះអត្ថថា ធ្វើឲ្យភ្លឺ ទើបឈ្មោះថា **បញ្ញាជារស្មី** ។

បញ្ញារុងរឿង ព្រោះអត្ថថា ធ្វើឲ្យភ្លឺច្បាស់ ទើបឈ្មោះថា **បញ្ញារុងរឿង** ។

ពិតណាស់ លោកធាតុមួយម៉ឺន មានពន្លឺតែមួយ មានការភ្លឺស្វាងតែមួយ មានការរុងរឿងតែមួយ រមែងប្រាកដដល់អ្នកមានបញ្ញា អ្នកអង្គុយដោយបល្ល័ង្កតែមួយ ដោយហេតុនោះលោកទើបពោលបទ **បញ្ញា បជ្ជោតោ** នោះ ។

ឈ្មោះថា **បញ្ញាពល** គឺ បញ្ញាជាកម្លាំង ព្រោះមិនញាប់ញ័រទៅដោយអវិជ្ជា ។

បញ្ញាដូចជាសស្ត្រា ព្រោះអត្ថថា កាត់កិលេស ទើបឈ្មោះថា **បញ្ញាដូចសស្ត្រា** ។

បញ្ញាដូចជាប្រាសាទ ព្រោះអត្ថថា ឡើងទៅខ្ពស់ ទើបឈ្មោះថា **បញ្ញាដូចប្រាសាទ** ។

បញ្ញាដូចជាពន្លឺ ព្រោះអត្ថថា ធ្វើឲ្យភ្លឺស្វាង ទើបឈ្មោះថា **បញ្ញាដូចពន្លឺ** ។

បញ្ញាជារស្មី ព្រោះអត្ថថា ធ្វើឲ្យភ្លឺ ទើបឈ្មោះថា **បញ្ញាជារស្មី** ។

បញ្ញារុងរឿង ព្រោះអត្ថថា ធ្វើឲ្យភ្លឺច្បាស់ ទើបឈ្មោះថា **បញ្ញារុងរឿង** ។

ពិតណាស់ លោកធាតុមួយម៉ឺន មានពន្លឺតែមួយ មានការភ្លឺស្វាងតែមួយ មានការរុងរឿងតែមួយ រមែងប្រាកដដល់អ្នកមានបញ្ញា អ្នកអង្គុយដោយបល្ល័ង្កតែមួយ ដោយហេតុនោះលោកទើបពោលបទ **បញ្ញា បជ្ជោតោ** នោះ ។

ឡាយ មិនឈ្លក់វង្វេងទៅដោយហេតុនោះ ។ ឬមិនវង្វេងទៅក្នុងអារម្មណ៍ដោយខ្លួនឯង ។ បទថា **ធម្មវិចយ** មានអត្ថដូចពោលហើយ , ក៏ព្រោះហេតុណាលោកទើបពោលទៀត ។ ដើម្បីសម្តែងសេចក្តីដែលអមោហៈជាបដិបក្ខចំពោះមោហៈ ។ ដោយហេតុនោះលោកទើបសំដែងបទនេះទុកថា អមោហៈនោះ មិនមែនសត្រូវ ត្រឹមតែមោហៈម្យ៉ាងទេ ប៉ុន្តែជាបដិបក្ខចំពោះមោហៈ ក្នុងនិទ្ទេសនេះ លោកបំណងយកអមោហៈ ពោលគឺ ការពិចា-រណាធម៌ ។

បទថា **សម្មាទិដ្ឋិ** បានដល់ កុសលទិដ្ឋិដែលនាំសត្វចេញទៅបានយ៉ាងពិតប្រាកដ ។ លោកពោលពាក្យសួរទុក ដោយសង្ខេបថា ក្នុងញាណទាំងនោះ ទុក្ខសមុទយញាណ ទុក្ខនិរោធ-ញាណ ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាញាណ តើដូចម្តេច ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាសច្ចញ្ញាណចតុក្កទ្វយនិទ្ទេស)

ឡាយ មិនឈប់វង្វេងទៅដោយហេតុនោះ ។ ឬមិនវង្វេងទៅក្នុងអារម្មណ៍ដោយខ្លួនឯង ។ បទថា **ធម្មវិចយ** មានអត្ថដូចពោលហើយ , ក៏ព្រោះហេតុណាលោកទើបពោលទៀត ។ ដើម្បីសម្តែងសេចក្តីដែលអមោហៈជាបដិបក្ខចំពោះមោហៈ ។ ដោយហេតុនោះលោកទើបសំដែងបទនេះទុកថា អមោហៈនោះ មិនមែនសត្រូវ ត្រឹមតែមោហៈម្យ៉ាងទេ ប៉ុន្តែជាបដិបក្ខចំពោះមោហៈក្នុងនិទ្ទេសនេះ លោកបំណងយកអមោហៈ ពោលគឺ ការពិចារណាធម៌ ។

បទថា **សម្មាទិដ្ឋិ** បានដល់ កុសលទិដ្ឋិដែលនាំសត្វចេញទៅបានយ៉ាងពិតប្រាកដ ។ លោកពោលពាក្យសួរទុក ដោយសង្ខេបថា ក្នុងញាណទាំងនោះ ទុក្ខសមុទយញាណ ទុក្ខនិរោធញាណ ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាញាណ តើដូចម្តេច ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(ចប់ អដ្ឋកថាសច្ចញ្ញាណចតុក្កទ្វយនិទ្ទេស)

អត្ថជាដើម ដោយប្រពៃ ។

ក្នុងបទថា **ឧបលក្ខណេ** ក្នុងការចូលទៅសម្គាល់ គឺ ក្នុងការឃើញអត្ថជាដើម ច្រើនឡើង ។

បទថា បភេទេ ក្នុងប្រភេទ គឺ ក្នុងសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃអត្ថជាដើម ។

បទថា **បភាវនេ** ក្នុងការប្រាកដ គឺ ក្នុងការកើតនៃអត្ថជាដើម ដោយធ្វើឲ្យប្រាកដ ។

បទថា **ជោតនេ** ក្នុងភាពភ្លឺស្វាង គឺ ក្នុងការសំដែងអត្ថជាដើម ។

បទថា **វិរោចនេ** ក្នុងសេចក្តីរុងរឿង គឺ ក្នុងការសម្តែងអត្ថជាដើម ច្រើនយ៉ាង ។

បទថា **បកាសនេ** ក្នុងការប្រកាស គឺ ក្នុងការប្រកាសអត្ថជាដើម ។

លោកពោល ធ្វើបទថា **នានត្តេ** ឲ្យជាមូលបទដោយអំណាចទូទៅនៃបទទាំងអស់ ។ លោកពោលបទថា **វវត្ថានេ** ដោយអំណាចនៃព្រះសោតាបន្ន ។ ពោលបទថា **សល្លក្ខណេ**

អត្ថជាដើម ដោយប្រពៃ ។

ក្នុងបទថា **ឧបលក្ខណេ** ក្នុងការចូលទៅសម្គាល់ គឺ ក្នុងការឃើញអត្ថជាដើម ច្រើនឡើង ។

បទថា បភេទេ ក្នុងប្រភេទ គឺ ក្នុងសេចក្ដីផ្សេងគ្នានៃអត្ថជាដើម ។

បទថា **បភាវនេ** ក្នុងការប្រាកដ គឺ ក្នុងការកើតនៃអត្ថជាដើម ដោយធ្វើឲ្យប្រាកដ ។

បទថា **ជោតនេ** ក្នុងភាពភ្លឺស្វាង គឺ ក្នុងការសំដែងអត្ថជាដើម ។

បទថា **វិរោចនេ** ក្នុងសេចក្ដីរុងរឿង គឺ ក្នុងការសម្ដែងអត្ថជាដើម ច្រើនយ៉ាង ។

បទថា **បកាសនេ** ក្នុងការប្រកាស គឺ ក្នុងការប្រកាសអត្ថជាដើម ។

លោកពោល ធ្វើបទថា **នានត្តេ** ឲ្យជាមូលបទដោយអំណាចទូទៅនៃបទទាំងអស់ ។ លោកពោលបទថា **វវត្ថានេ** ដោយអំណាចនៃព្រះសោតាបន្ន ។ ពោលបទថា **សល្លក្ខណេ**

អដ្ឋកថា ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងឥន្ទ្រិយោបរិយត្តញ្ញាណនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។ បទថា **តថាគតស្ស** សូម្បីមិនមានដោយសរុបក្នុងឧទ្ទេស លោកក៏ពោលថា **តថាគតស្ស** ព្រោះលោកពោលទុកថា ញាណ ៦ មិនទូទៅដល់សាវកទាំងឡាយ ព្រោះដូច្នោះទើបកាន់យកក្នុងនិទ្ទេសនៃពាក្យថា **តថាគត** ដែលសម្រេចហើយដោយអត្ថក្នុងឧទ្ទេស ។

បទថា **សត្តេ បស្សតិ** ឃើញសត្វទាំងឡាយ គឺ ឈ្មោះថាសត្វ ព្រោះជាប់ គឺ ព្រោះត្រូវបណ្តោយតាមដោយឆន្ទរាគៈក្នុងរូបជាដើម ។ ព្រះតថាគតទ្រង់ឃើញ ទ្រង់ត្រួតមើលសត្វទាំងនោះដោយចក្ខុដែលជា **ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តញ្ញាណ** ញាណកំណត់ដឹងការទន់ខ្សោយ និងចាស់ក្លានៃឥន្ទ្រិយរបស់សត្វទាំងឡាយ ។

បទថា **អប្បរជក្ខេ** អ្នកមានកិលេស គឺ ធូលីតិចក្នុងបញ្ញាចក្ខុនេះ មានវិគ្រោះថា ឈ្មោះថា **អប្បរជក្ខា** ព្រោះអត្ថថា សត្វមានធូលី មានរាគៈជាដើមតិចក្នុងចក្ខុ គឺ បញ្ញា ។

អដ្ឋកថា ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងឥន្ទ្រិយោបរិយត្តញ្ញាណនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។ បទថា **តថាគតស្ស** សូម្បីមិនមានដោយសរុបក្នុងឧទ្ទេស លោកក៏ពោលថា **តថាគតស្ស** ព្រោះលោកពោលទុកថា ញាណ ៦ មិនទូទៅដល់សាវកទាំងឡាយ ព្រោះដូច្នោះទើបកាន់យកក្នុងនិទ្ទេសនៃពាក្យថា **តថាគត** ដែលសម្រេចហើយដោយអត្ថក្នុងឧទ្ទេស ។

បទថា **សត្តេ បស្សតិ** ឃើញសត្វទាំងឡាយ គឺ ឈ្មោះថាសត្វ ព្រោះជាប់ គឺ ព្រោះត្រូវបណ្ដាយតាមដោយឆន្ទរាគៈក្នុងរូបជាដើម ។ ព្រះតថាគតទ្រង់ឃើញ ទ្រង់ត្រួតមើលសត្វទាំងនោះដោយចក្ខុដែលជា **ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តញ្ញាណ** ញាណកំណត់ដឹងការទន់ខ្សោយ និងចាស់ក្លានៃឥន្ទ្រិយរបស់សត្វទាំងឡាយ ។

បទថា **អប្បរជក្ខេ** អ្នកមានកិលេស គឺ ធូលីតិចក្នុងបញ្ញាចក្ខុនេះ មានវិគ្រោះថា ឈ្មោះថា **អប្បរជក្ខា** ព្រោះអត្ថថា សត្វមានធូលី មានរាគៈជាដើមតិចក្នុងចក្ខុ គឺ បញ្ញា ។

ដៀល ។

បទថា **សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ** គប្បីឲ្យដឹងច្បាស់បានដោយងាយ គប្បីឲ្យដឹងច្បាស់បានដោយក្រ គឺ សត្វពួកណា កំណត់ហេតុដែលពោល ជាអ្នកអាចត្រាស់ដឹង បានដោយងាយ សត្វទាំងនោះ ឈ្មោះថា **សុវិញ្ញាបយា** ។ ផ្ទុយគ្នានឹងការត្រាស់ដឹងបានដោយងាយនោះ ឈ្មោះថា **ទុវិញ្ញាបយា** ។

បទថា **អប្បេកច្ចេ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ** ពួកខ្លះ មានប្រក្រតីឃើញបរលោក និងទោសដោយសភាពជាភ័យ គឺ ឈ្មោះថា **បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ** គឺ មានប្រក្រតីឃើញ បរលោក និងទោសដោយសភាពជាភ័យ ព្រោះអត្ថថា មាន ប្រក្រតីឃើញភ័យដទៃក្នុងលោក មានខន្ធលោកជាដើម និងទោស មានរាគៈជាដើម ព្រោះពួកខ្លះកាលឃើញបរលោកនឹងទោស មាន រាគៈជាដើម ដោយសភាពជាភ័យ ក្នុងនិទ្ទេសនៃបទនេះ លោក ទើបមិនពោលដល់បរលោកប៉ុណ្ណោះ ។ គប្បីកាន់យកសេចក្តី យ៉ាងនេះថា សត្វពួកនោះ មានប្រក្រតីឃើញភ័យក្នុងបរលោក និងក្នុងទោសមានរាគៈជាដើម ។

ដៀល ។

បទថា **ស្វាវិញ្ញាបយេ ទ្វាវិញ្ញាបយេ** គប្បីឲ្យដឹងច្បាស់បាន ដោយងាយ គប្បីឲ្យដឹងច្បាស់បានដោយក្រ គឺ សត្វពួកណា កំណត់ហេតុដែលពោល ជាអ្នកអាចត្រាស់ដឹង បានដោយងាយ សត្វទាំងនោះ ឈ្មោះថា **ស្វាវិញ្ញាបយា** ។ ផ្ទុយគ្នានឹងការត្រាស់ ដឹងបានដោយងាយនោះ ឈ្មោះថា **ទ្វាវិញ្ញាបយា** ។

បទថា **អប្បេកច្ចេ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ** ពួកខ្លះ មានប្រក្រតីឃើញបរលោក និងទោសដោយសភាពជាភ័យ គឺ ឈ្មោះថា **បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ** គឺ មានប្រក្រតីឃើញ បរលោក និងទោសដោយសភាពជាភ័យ ព្រោះអត្ថថា មាន ប្រក្រតីឃើញភ័យដទៃក្នុងលោក មានខន្ធលោកជាដើម និងទោស មានរាគៈជាដើម ព្រោះពួកខ្លះកាលឃើញបរលោកនឹងទោស មាន រាគៈជាដើម ដោយសភាពជាភ័យ ក្នុងនិទ្ទេសនៃបទនេះ លោក ទើបមិនពោលដល់បរលោកប៉ុណ្ណោះ ។ គប្បីកាន់យកសេចក្តី យ៉ាងនេះថា សត្វពួកនោះ មានប្រក្រតីឃើញភ័យក្នុងបរលោក និងក្នុងទោសមានរាគៈជាដើម ។

បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា **មហារជក្ខា** គឺ មានធូលីច្រើនក្នុងបញ្ញាចក្ខុ ព្រោះធូលីមានប្រការដូចពោលហើយយ៉ាងច្រើន ។

ឈ្មោះថា **អារទ្ធវីរិយោ** អ្នកប្រារព្ធសេចក្ដីព្យាយាម ព្រោះមានចិត្តប្រារព្ធសេចក្ដីព្យាយាម , បុគ្គលអ្នកប្រារព្ធសេចក្ដីព្យាយាមនោះ ឈ្មោះថា **អប្បរជក្ខា** ព្រោះធូលី គឺ ការខ្ជិលច្រអូស និងធូលី គឺ អកុសលដ៏សេសដែលជាឫសគល់នៃសេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស ។

ឈ្មោះថា កុសី**តោ** ជាអ្នកខ្ជិលច្រអូស ព្រោះអត្ថថាលិចចុះដោយអាការគួរខ្ពើម ព្រោះមានការព្យាយាមលាមក ។ **កុសីទោ** នោះឯង គឺ **កុសីតោ** ។ បុគ្គលអ្នកខ្ជិលច្រអូសនោះ ឈ្មោះថា **មហារជក្ខា** ព្រោះមានធូលីដែលលិចចុះ មានប្រការដូចពោលហើយ ។

ឈ្មោះថា **ឧបដ្ឋិតស្សតិ** អ្នកមានសតិតាំងមាំ ព្រោះមានសតិចូលទៅតាំងអារម្មណ៍ទុកមាំ ។ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា **អប្ប-រជក្ខា** ព្រោះធូលី គឺ ការវង្វេង និងធូលី គឺ អកុសលដ៏សេសដែលជាឫសគល់នៃការវង្វេង ។

បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា **មហារជក្ខា** គឺ មានធូលីច្រើនក្នុងបញ្ញាចក្ខុ ព្រោះធូលីមានប្រការដូចពោលហើយយ៉ាងច្រើន ។

ឈ្មោះថា **អារទ្ធវីរិយោ** អ្នកប្រារព្ធសេចក្ដីព្យាយាម ព្រោះមានចិត្តប្រារព្ធសេចក្ដីព្យាយាម , បុគ្គលអ្នកប្រារព្ធសេចក្ដីព្យាយាមនោះ ឈ្មោះថា **អប្បរជក្ខា** ព្រោះធូលី គឺ ការខ្ជិលច្រអូស និងធូលី គឺ អកុសលដ៏សេសដែលជាឫសគល់នៃសេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស ។

ឈ្មោះថា កុសី**តោ** ជាអ្នកខ្ជិលច្រអូស ព្រោះអត្ថថា លិចចុះដោយអាការគួរខ្ពើម ព្រោះមានការព្យាយាមលាមក ។ **កុសីតោ** នោះឯង គឺ **កុសីតោ** ។ បុគ្គលអ្នកខ្ជិលច្រអូសនោះ ឈ្មោះថា **មហារជក្ខា** ព្រោះមានធូលីដែលលិចចុះ មានប្រការដូចពោលហើយ ។

ឈ្មោះថា **ឧបដ្ឋិតស្សតិ** អ្នកមានសតិតាំងមាំ ព្រោះមានសតិចូលទៅតាំងអារម្មណ៍ទុកមាំ ។ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា **អប្ប-រជក្ខា** ព្រោះធូលី គឺ ការភ្លេច និងធូលី គឺ អកុសលដ៏សេសដែលជាឫសគល់នៃការភ្លេច ។

ឈ្មោះថា **ទុប្បញ្ញា** គឺ បុគ្គលអ្នកមានបញ្ញាអាប់ ព្រោះមានឥតបញ្ញា ព្រោះវង្វេងដោយមោហៈ បុគ្គលនោះឈ្មោះថា **មហារជ្ជក្ខា** ព្រោះមានធូលី មានប្រការដូចពោលហើយដោយច្រើន ។

បទថា **សទ្ធោ បុគ្គលោ តិក្ខិន្ទ្រិយោ** បុគ្គលអ្នកមានសទ្ធា ជាអ្នកមានឥន្ទ្រិយចាស់ក្លា គឺ មានសទ្ធា ដោយសទ្ធាមានកម្លាំងដែលកើតច្រើន ។ មានឥន្ទ្រិយចាស់ក្លាដោយសទ្ធិន្ទ្រិយនោះឯង ។

បទថា **អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ មុទិន្ទ្រិយោ** បុគ្គលអ្នកមិនមានសទ្ធា ជាអ្នកមានឥន្ទ្រិយទន់ខ្សោយ គឺ មិនមានសទ្ធា ដោយការមិនជឿកើតឡើង ។ ជាបុគ្គលមានឥន្ទ្រិយទន់ខ្សោយ ដោយសទ្ធិន្ទ្រិយមានកំលាំងតិច ដែលកើតឡើងក្នុងចន្លោះ ៗ ។ សូម្បីក្នុងបទដ៏សេស ក៏មានន័យនេះ ។

បទថា **សទ្ធោ បុគ្គលោ ស្វាការោ** បុគ្គលអ្នកមានសទ្ធា ជាអ្នកមានអាការល្អ គឺ អាការស្អាតដោយសទ្ធានោះឯង ។ បទថា **អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ ទ្វាការោ** បុគ្គលអ្នកមិនមានសទ្ធា ជាអ្នកមានភាពអាក្រក់ គឺ មានអាការមិនល្អ ដោយភាពជាអ្នកមិន

ឈ្មោះថា **ទុប្បញ្ញោ** គឺ បុគ្គលអ្នកមានបញ្ញាអាប់ ព្រោះមានឥតបញ្ញា ព្រោះវង្វេងដោយមោហៈ បុគ្គលនោះឈ្មោះថា **មហាជឡោ** ព្រោះមានធូលី មានប្រការដូចពោលហើយដោយច្រើន ។

បទថា **សទ្ធោ បុគ្គលោ តិក្ខិន្ទ្រិយោ** បុគ្គលអ្នកមានសទ្ធា ជាអ្នកមានឥន្ទ្រិយចាស់ក្លា គឺ មានសទ្ធា ដោយសទ្ធាមានកម្លាំងដែលកើតច្រើន ។ មានឥន្ទ្រិយចាស់ក្លាដោយសទ្ធិន្ទ្រិយនោះឯង ។

បទថា **អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ មុទិន្ទ្រិយោ** បុគ្គលអ្នកមិនមានសទ្ធា ជាអ្នកមានឥន្ទ្រិយទន់ខ្សោយ គឺ មិនមានសទ្ធា ដោយការមិនជឿកើតឡើង ។ ជាបុគ្គលមានឥន្ទ្រិយទន់ខ្សោយ ដោយសទ្ធិន្ទ្រិយមានកំលាំងតិច ដែលកើតឡើងក្នុងចន្លោះ ៗ ។ សូម្បីក្នុងបទដ៏សេស ក៏មានន័យនេះ ។

បទថា **សទ្ធោ បុគ្គលោ ស្វាការោ** បុគ្គលអ្នកមានសទ្ធា ជាអ្នកមានអាការល្អ គឺ អាការស្អាតដោយសទ្ធានោះឯង ។ បទថា **អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ ទ្វាការោ** បុគ្គលអ្នកមិនមានសទ្ធា ជាអ្នកមានភាពអាក្រក់ គឺ មានអាការមិនល្អ ដោយភាពជាអ្នកមិន

ទោស ដូចពោលហើយ ក្នុងបទនេះថា **បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី** ទើបពោលពាក្យមានជាអាទិ៍ថា **លោកោ** ដូច្នេះ ក្នុងបទទាំងនោះ ខន្ធទាំងឡាយនោះឯង ឈ្មោះថា ខន្ធលោក ព្រោះអត្ថថា មានការបែកធ្លាយទៅ ។ សូម្បីក្នុងពីរបទដ៏សេសក៏មានន័យដូចគ្នា ។

បទថា **វិបត្តិភវលោកោ** លោក គឺ ភពវិបត្តិ បានដល់អបាយលោក ។ ព្រោះអបាយលោកនោះ ជាលោកអាក្រក់លាមក ព្រោះមានផលមិនគួរប្រាថ្នា ទើបឈ្មោះថា **វិបត្តិ** ។ ឈ្មោះថា ភព ព្រោះកើត ។ ភព គឺ ការវិបត្តិនោះឯង ឈ្មោះថា ភពវិបត្តិ ។ លោក គឺ ភពវិបត្តិនោះឯង ឈ្មោះថា **លោក គឺ ភពវិបត្តិ** ។

បទថា **វិបត្តិសម្ភវលោកោ** លោក គឺ សម្ភវវិបត្តិ បានដល់ កម្មដែលចូលដល់អបាយ ឈ្មោះថា **សម្ភវ** ព្រោះជាដែនកើតនៃផលកម្ម ។ ដែនកើតនៃវិបត្តិ ឈ្មោះថា **សម្ភវវិបត្តិ** ។ លោកមានដែនកើតវិបត្តិនោះឯង ឈ្មោះថា លោក គឺ សម្ភវ-វិបត្តិ ។

បទថា **សម្បត្តិភវលោកោ** លោក គឺ ភពសម្បត្តិ បានដល់

ទោស ដូចពោលហើយ ក្នុងបទនេះថា **បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី** ទើបពោលពាក្យមានជាអាទិថា **លោកោ** ដូច្នេះ ក្នុងបទទាំងនោះ ខន្ធទាំងឡាយនោះឯង ឈ្មោះថា ខន្ធលោក ព្រោះអត្ថថា មានការបែកធ្លាយទៅ ។ សូម្បីក្នុងពីរបទដ៏សេសក៏មានន័យដូចគ្នា ។

បទថា **វិបត្តិភវលោកោ** លោក គឺ ភពវិបត្តិ បានដល់ អបាយលោក ។ ព្រោះអបាយលោកនោះ ជាលោកអាក្រក់ លាមក ព្រោះមានផលមិនគួរប្រាថ្នា ទើបឈ្មោះថា **វិបត្តិ** ។ ឈ្មោះថា ភព ព្រោះកើត ។ ភព គឺ ការវិបត្តិនោះឯង ឈ្មោះថា ភពវិបត្តិ ។ លោក គឺ ភពវិបត្តិនោះឯង ឈ្មោះថា **លោក គឺ ភពវិបត្តិ** ។

បទថា **វិបត្តិសម្ភវលោកោ** លោក គឺ សម្ភវវិបត្តិ បានដល់ កម្មដែលចូលដល់អបាយ ឈ្មោះថា **សម្ភវ** ព្រោះជាដែនកើតនៃផលកម្ម ។ ដែនកើតនៃវិបត្តិ ឈ្មោះថា **សម្ភវវិបត្តិ** ។ លោកមានដែនកើតវិបត្តិនោះឯង ឈ្មោះថា លោក គឺ សម្ភវ-វិបត្តិ ។

បទថា **សម្បត្តិភវលោកោ** លោក គឺ ភពសម្បត្តិ បានដល់

បទថា **អភិសង្ខារា** គឺ សង្ខារ មានបុញ្ញាភិសង្ខារជាដើម ។

បទថា **គតិគាមិកម្មំ** កម្មដែលជាហេតុឲ្យសត្វទៅកាន់គតិ ឈ្មោះថា **គតិគាមិនោ** ព្រោះសត្វទាំងឡាយទៅកាន់គតិ ដោយ អំណាចការឲ្យវិបាករបស់ខ្លួន ។ លោកពោលកម្ម ដែលឲ្យកើត វិបាកសូម្បីក្នុងអភិសង្ខារទាំងឡាយ ។ បទថា **ឥតិ** ជាបទសម្ដែង ប្រការដូចពោលហើយ ។ បទថា **ឥមស្មិំ លោកេ ឥមស្មិំ វជ្ជេ** ក្នុងលោកនេះ និងក្នុងទោសនេះ គឺ ក្នុងលោក និងក្នុង ទោស ដូចពោលហើយ ។

បទថា **តិព្វា ភយសញ្ញា** ការសម្គាល់ថា ជាភ័យដ៏ខ្លាំង ក្លា គឺ ការសម្គាល់ថា ជាភ័យមានកម្លាំង តែលោកពោលអត្ថ នៃ **ពល** ស័ព្ទថា **តិព្វា** ។ លោកពោលអត្ថនៃ **ភយ** ស័ព្ទថា **ភយសញ្ញា** ព្រោះថា លោក និងទោសទាំងពីរ ឈ្មោះថា **ភ័យ** ព្រោះជាវត្ថុនៃភយ និងព្រោះជាភ័យខ្លួនឯង ។ ការសម្គាល់ថា ភ័យ ក៏ឈ្មោះថា ភយសញ្ញា ។

បទថា **បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ** ប្រាកដហើយ គឺ ប្រាកដ ព្រោះ អាស្រ័យភ័យនោះ ៗ បទថា **សេយ្យថាបិ ឧក្ខិតាសិកេ វធកេ**

បទថា **អភិសង្ខារា** គឺ សង្ខារ មានបុញ្ញាភិសង្ខារជាដើម ។

បទថា **គតិគាមិកម្មា** កម្មដែលជាហេតុឲ្យសត្វទៅកាន់គតិ ឈ្មោះថា **គតិគាមិនោ** ព្រោះសត្វទាំងឡាយទៅកាន់គតិ ដោយអំណាចការឲ្យវិបាករបស់ខ្លួន ។ លោកពោលកម្ម ដែលឲ្យកើតវិបាកសូម្បីក្នុងអភិសង្ខារទាំងឡាយ ។ បទថា **ឥតិ** ជាបទសម្ដែងប្រការដូចពោលហើយ ។ បទថា **ឥមស្មឹ** លោកគេ **ឥមស្មឹ វជ្ជេ** ក្នុងលោកនេះ និងក្នុងទោសនេះ គឺ ក្នុងលោក និងក្នុងទោស ដូចពោលហើយ ។

បទថា **តិព្វា ភយសញ្ញា** ការសម្គាល់ថា ជាភ័យដ៏ខ្លាំងក្លា គឺ ការសម្គាល់ថា ជាភ័យមានកម្លាំង តែលោកពោលអត្ថនៃ **ពល** ស័ព្ទថា **តិព្វា** ។ លោកពោលអត្ថនៃ **ភយ** ស័ព្ទថា **ភយសញ្ញា** ព្រោះថា លោក និងទោសទាំងពីរ ឈ្មោះថា **ភ័យ** ព្រោះជាវត្ថុនៃភយ និងព្រោះជាភ័យខ្លួនឯង ។ ការសម្គាល់ថា ភ័យ ក៏ឈ្មោះថា ភយសញ្ញា ។

បទថា **បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ** ប្រាកដហើយ គឺ ប្រាកដ ព្រោះអាស្រ័យភ័យនោះ ៗ បទថា **សេយ្យថាបិ ឧក្ខិត្តាសិកេ វធកេ**

អដ្ឋកថា យមកប្បាដិហីរញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងយមកប្បាដិហីរយញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ។ បទថា **អសាធារណំ សាវកេហិ** យមកប្បាដិហារិយ៍មិនទូទៅដល់សាវកទាំងឡាយ សេចក្តីថា ក្នុងសាធារណញ្ញាណនិទ្ទេស ដ៏សេសលោកមិនបានពោលទុក ព្រោះមិនមានឱកាសដោយពាក្យដទៃ តែក្នុងនិទ្ទេសនេះ គប្បីជ្រាបថា លោកពោលទុក ព្រោះមិនមានពាក្យដទៃ ។

បទថា **ឧបរិមកាយតោ** ចេញអំពីព្រះកាយខាងលើ គឺចេញពីព្រះសរីរៈខាងលើនៃព្រះនាភី ។

បទថា **អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ** គំនរភ្លើងចេញ គឺ កាលចូលឈានជាបាទ មានតេជោកសិណជាអារម្មណ៍ ត្រាចេញហើយនឹកថា សូមអណ្តាតភ្លើងចូរចេញពីកាយខាងលើ ហើយធ្វើបរិកម្មអធិដ្ឋានថា សូមអណ្តាតភ្លើងចូរចេញពីកាយខាងលើ ដោយអភិញ្ញាញាណ អណ្តាតភ្លើងនឹងចេញពីកាយខាងលើព្រមទាំងការអធិដ្ឋាន ។ ក្នុងនិទ្ទេសនេះ អណ្តាតភ្លើងនោះ លោកហៅថា ខន្ធ

អដ្ឋកថា យមកប្បាដិហីរញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងយមកប្បាដិហីរយញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ។ បទថា **អសាធារណំ សាវកេហិ** យមកប្បាដិហារិយ៍មិនទូទៅដល់សាវកទាំងឡាយ សេចក្តីថា ក្នុងសាធារណញ្ញាណនិទ្ទេស ដ៏សេសលោកមិនបានពោលទុក ព្រោះមិនមានឱកាសដោយពាក្យដទៃ តែក្នុងនិទ្ទេសនេះ គប្បីជ្រាបថា លោកពោលទុក ព្រោះមិនមានពាក្យដទៃ ។

បទថា **ឧបរិមកាយតោ** ចេញអំពីព្រះកាយខាងលើ គឺចេញពីព្រះសរីរៈខាងលើនៃព្រះនាភី ។

បទថា **អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ** គំនរភ្លើងចេញ គឺ កាលចូលឈានជាបាទ មានតេជោកសិណជាអារម្មណ៍ ត្រាចេញហើយទឹកថា សូមអណ្តាតភ្លើងចូរចេញពីកាយខាងលើ ហើយធ្វើបរិកម្មអធិដ្ឋានថា សូមអណ្តាតភ្លើងចូរចេញពីកាយខាងលើ ដោយអភិញ្ញាញាណ អណ្តាតភ្លើងនឹងចេញពីកាយខាងលើព្រមទាំងការអធិដ្ឋាន ។ ក្នុងនិទ្ទេសនេះ អណ្តាតភ្លើងនោះ លោកហៅថា ខន្ធ

ព្រះនេត្រខាងស្តាំ ចេញពីព្រះនេត្រខាងឆ្វេង ជាបាឋៈសមាស មិនមែនបាឋៈដទៃ ។ បាឋៈថា **ទក្ខិណនាសិកាសោតតោ វាម-នាសិកាសោតតោ** ចេញពីរន្ធព្រះ នាសិកខាងស្តាំ ចេញពីរន្ធព្រះនាសិកខាងឆ្វេង ដូច្នេះ ជាបាឋៈល្អ ។ អាចារ្យទាំងឡាយពោលជាសេរ្យៈខ្លះ ។

ក្នុងបទថា **អង្សកូដតោ** ចេញពីចង្កួយព្រះអង្សានេះ មានសេចក្តីដូច្នេះ ។ ឈ្មោះថា **កូដ** ចង្កួយ ព្រោះអត្ថថា ខ្ពស់ឡើងដូចកំពូល ។ ចង្កួយ គឺ អង្សានោះឯង ឈ្មោះថា **អង្សកូដ** ។

បទថា **អង្គុលង្គុលេហិ** គឺ ចេញពីព្រះអង្គុលីមួយៗ ។

បទថា **អង្គុលន្តរិកាហិ** គឺចេញពីចន្លោះនៃអង្គុលី ។

បទថា **ឯកេកលោមតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ , ឯកេក-លោមតោ ឧទកធារា បវត្តតិ** គំនរភ្លើងចេញពីព្រះលោមាមួយសរសៃ ៗ ។ ធ្នារទឹកចេញពីព្រះលោមាមួយ ៗ សរសៃ ។ លោកអធិប្បាយថា គំនរភ្លើង ធ្នារទឹក ចេញជាគូ ៗ ពីព្រះលោមាមួយសរសៃ ៗ ព្រោះកាន់យកព្រះលោមា ទាំងអស់ផងដោយពាក្យដដែល ៗ ។ ក្នុងបទសូម្បីទាំងពីរ ។

ព្រះនេត្រខាងស្តាំ ចេញពីព្រះនេត្រខាងឆ្វេង ជាបាឋៈសមាស មិនមែនបាឋៈដទៃ ។ បាឋៈថា **ទក្ខិណនាសិកាសោតតោ វាម-នាសិកាសោតតោ** ចេញពីរន្ធព្រះ នាសិកខាងស្តាំ ចេញពីរន្ធព្រះនាសិកខាងឆ្វេង ដូច្នេះ ជាបាឋៈល្អ ។ អាចារ្យទាំងឡាយពោលជាសេរ្យៈខ្លះ ។

ក្នុងបទថា **អំសក្រូដតោ** ចេញពីចង្កូយព្រះអង្សានេះ មានសេចក្ដីដូច្នេះ ។ ឈ្មោះថា **ក្រូដ** ចង្កូយ ព្រោះអត្ថថា ខ្ពស់ឡើងដូចកំពូល ។ ចង្កូយ គឺ អង្សានោះឯង ឈ្មោះថា **អំសក្រូដ** ។

បទថា **អង្គុលង្គុលេហិ** គឺ ចេញពីព្រះអង្គុលីមួយៗ ។

បទថា **អង្គុលន្តរិកាហិ** គឺចេញពីចន្លោះនៃអង្គុលី ។

បទថា **ឯកេកលោមតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ , ឯកេក-លោមតោ ឧទកធារា បវត្តតិ** គំនរភ្លើងចេញពីព្រះលោមាមួយសរសៃ ៗ ។ ធារទឹកចេញពីព្រះលោមាមួយ ៗ សរសៃ ។ លោកអធិប្បាយថា គំនរភ្លើង ធារទឹក ចេញជាគូ ៗ ពីព្រះលោមាមួយសរសៃ ៗ ព្រោះកាន់យកព្រះលោមា ទាំងអស់ផងដោយពាក្យដដែល ៗ ។ ក្នុងបទសូម្បីទាំងពីរ ។

ដោយការសម្ព័ន្ធពាក្យពេចន៍ និងដោយអធិការនៃយមកបាដិ-ហារិយ៍ ។ មួយ៉ាងទៀត ដោយការសម្ព័ន្ធនៃឆដ្ឋីវិភត្តិ គប្បីប្រាថ្នាបាឋៈដ៏សេសថា **រស្មិយោ** ភាពប្រាកដ ។ (គឺឲ្យបន្ថែមបទថា ឆន្នំ វណ្ណានំ រស្មិយោ) ។

បទថា **នីលានំ** ពណ៌ខៀវ គឺ មានពណ៌ដូចផ្កា ត្រកៀត ។

បទថា **បីតកានំ** ពណ៌លឿង គឺ មានពណ៌ដូចផ្កាកណ្ណិកា ។

បទថា **លោហិតកានំ** ពណ៌ក្រហម គឺ មានពណ៌ដូចប្រភេទសត្វល្អិតស៊ីឈើតូចៗ ។

បទថា **ឱទាតានំ** ពណ៌ស គឺ មានពណ៌ដូចផ្កាយព្រឹក ។

បទថា **មញ្ជិដ្ឋានំ** ពណ៌ហង្សបាទ គឺ មានពណ៌ក្រហមទន់ ។

បទថា **បភស្សរានំ** ពណ៌ផ្លេក គឺ មានពណ៌ផ្លេក តាមប្រក្រតី ។ ពណ៌ផ្លេកសូម្បីមិនមានផ្សេងគ្នា ។ កាលពោលដល់វណ្ណៈ ៥ រស្មីណា ៗ រុងរឿង រស្មីមាននោះ ៗ ជាពណ៌ផ្លេក ។

ពិតយ៉ាងនោះ កាលព្រះតថាគតទ្រង់ធ្វើយមកបាដិហារិយ៍ **រស្មីមានពណ៌ខៀវ** រមែងផ្សាយចេញពីកន្លែងពណ៌ខៀវនៃព្រះកេសា

ដោយការសម្ព័ន្ធពាក្យពេចន៍ និងដោយអធិការនៃយមកប្បាដិ-ហារិយ៍ ។ មួយ៉ាងទៀត ដោយការសម្ព័ន្ធនៃឆដ្ឋីវិភត្តិ គប្បីប្រាថ្នាបាឋៈដ៏សេសថា **រស្មិយោ** ភាពប្រាកដ ។ (គឺឲ្យបន្ថែមបទថា ឆន្នំ វណ្ណានំ រស្មិយោ) ។

បទថា **នីលានំ** ពណ៌ខៀវ គឺ មានពណ៌ដូចផ្កា ត្រកៀត ។

បទថា **បីតកានំ** ពណ៌លឿង គឺ មានពណ៌ដូចផ្កាកណ្ណិកា ។

បទថា **លោហិតកានំ** ពណ៌ក្រហម គឺ មានពណ៌ដូចប្រភេទសត្វល្អិតស៊ីឈើតូចៗ ។

បទថា **ឱទាតានំ** ពណ៌ស គឺ មានពណ៌ដូចផ្កាយព្រឹក ។

បទថា **មញ្ជិដ្ឋានំ** ពណ៌ហង្សបាទ គឺ មានពណ៌ក្រហមទន់ ។

បទថា **បភស្សរានំ** ពណ៌ផ្លេក គឺ មានពណ៌ផ្លេក តាមប្រក្រតី ។ ពណ៌ផ្លេកសូម្បីមិនមានផ្សេងគ្នា ។ កាលពោលដល់វណ្ណៈ ៥ រស្មីណា ៗ រុងរឿង រស្មីមាននោះ ៗ ជាពណ៌ផ្លេក ។

ពិតយ៉ាងនោះ កាលព្រះតថាគតទ្រង់ធ្វើយមកប្បាដិហារិយ៍ **រស្មីមានពណ៌ខៀវ** រមែងផ្សាយចេញពីកន្លែងពណ៌ខៀវនៃព្រះកេសា

រស្មីពណ៌ស រមែងផ្សាយចេញពីព្រះអដ្ឋិ ព្រះទន្ត និងចេញពីទីពណ៌សនៃព្រះនេត្រ , ដោយអំណាចនៃរស្មីមានពណ៌ស ទិសាភាគរមែងរុងរោចន៍ដូចជាផ្សាយទៅ ដោយធារទឹកដោះដែលហូរចេញពីឆ្នាំងប្រាក់ ដូចក្រាលពិតានដោយផែនប្រាក់ ដូចបណ្តូលគ្នាតប្រាក់សំយុងចុះ និងដូចជេរជាសដោយផ្កាឈើមានផ្កាម្លិះវល្លិ៍ ផ្កាឈូកស ផ្កាឈើជរ ផ្កាម្លិះលា និងផ្កាម្លិះរួត ។

រស្មីពណ៌ហង្សបាទ រមែងចេញចាកត្រង់ពណ៌ក្រហមទន់មានបាតព្រះហត្ថ និងបាតព្រះបាទជាដើម , ដោយអំណាចនៃរស្មីមានពណ៌ហង្សបាទ ទិសាភាគ រមែងរុងរោចន៍ដូចវង្វង់សំណាញ់កែវប្រវាឡ និងដូចជេរជាសដោយមេញ្ញម៉ត់សម្រាប់លាប ពណ៌ក្រហម និងផ្កាផ្កាំ ។

រស្មីមានពណ៌ផ្លេក រមែងផ្សាយចេញចាកត្រង់ពណ៌ផ្លេកមានព្រះឧណ្ណាលោម ព្រះទាឋៈ និងព្រះនខាជាដើម , ដោយអំណាចនៃរស្មីមានពណ៌ផ្លេក ទិសាភាគ រមែងរុងរោចន៍ដូចជេរ-ជាសដោយពពួកផ្កាយព្រឹក និងជេរជាសដោយរស្មីផ្លេកបន្ទោរជាដើម ។

រស្មីពណ៌ស រមែងផ្សាយចេញពីព្រះអដ្ឋិ ព្រះទន្ត និងចេញពីទីពណ៌សនៃព្រះនេត្រ , ដោយអំណាចនៃរស្មីមានពណ៌ស ទិសាភាគរមែងរុងរោចន៍ដូចជាផ្សាយទៅ ដោយធ្នារទឹកដោះដែលហូរចេញពីធ្នាំងប្រាក់ ដូចក្រាលពិតានដោយផែនប្រាក់ ដូចបណ្តូលត្នោតប្រាក់សំយុងចុះ និងដូចជេរជាសដោយផ្កាឈើមានផ្កាម្លិះវល្លិ៍ ផ្កាឈូកស ផ្កាឈើជ័រ ផ្កាម្លិះលា និងផ្កាម្លិះរួត ។

រស្មីពណ៌ហង្សបាទ រមែងចេញចាកត្រង់ពណ៌ក្រហមទន់មានបាតព្រះហត្ថ និងបាតព្រះបាទជាដើម , ដោយអំណាចនៃរស្មីមានពណ៌ហង្សបាទ ទិសាភាគ រមែងរុងរោចន៍ដូចរង្វង់សំណាញ់កែវប្រវាឡ និងដូចជេរជាសដោយមេផ្កាម៉ត់សម្រាប់លាប ពណ៌ក្រហម និងផ្កាផ្គាំ ។

រស្មីមានពណ៌ផ្លេក រមែងផ្សាយចេញចាកត្រង់ពណ៌ផ្លេកមានព្រះឧណ្ណាលោម ព្រះទាឋៈ និងព្រះនខាជាដើម , ដោយអំណាចនៃរស្មីមានពណ៌ផ្លេក ទិសាភាគ រមែងរុងរោចន៍ដូចជេរ-ជាសដោយពពួកផ្កាយព្រឹក និងជេរជាសដោយរស្មីផ្លេកបន្ទោរជាដើម ។

ឥរិយាបថផ្សេង ៗ ដោយការនឹកគិតមួយគ្រា រមែងមិនសម្រេច ។ ព្រោះព្រះពុទ្ធនិម្មិតទាំងឡាយ រមែងមានឫទ្ធិដូចគ្នា ព្រោះមិនបានកំណត់ទុក ។ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតទាំងឡាយ រមែងធ្វើវត្តដែលអ្នកមានឫទ្ធិ ធ្វើបានក្នុងការឈរ ការអង្គុយជាដើមក្តី ក្នុងការនិយាយ ការស្ងៀមជាដើមក្តី ។ ការធ្វើមិនដូចគ្នា និងធ្វើកិរិយាផ្សេង ៗ គ្នា រមែងសម្រេចដោយការនឹកគិតផ្សេង ៗ គ្នា ហើយអធិដ្ឋានថា ព្រះពុទ្ធនិម្មិត ប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ចូរជាដូច្នេះ ។ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ចូរធ្វើវត្តនេះ ។ ចំណែកការនិម្មិតច្រើនយ៉ាង រមែងសម្រេចដល់ព្រះតថាគត ដោយការនឹកអធិដ្ឋានមួយដងប៉ុណ្ណោះ ។ គប្បីជ្រាបក្នុងការនិម្មិតគំនរភ្លើង និងធ្នារទឹក ហើយក្នុងការនិម្មិតវណ្ណៈផ្សេង ៗ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ភគវា ចង្កមតិ** គឺ ព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ ស្តេចចង្ក្រមក្នុងអាកាស ឬលើផែនដី ។ បទថា **និមិត្តោ** បានដល់ រូបព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់និម្មិតដោយឫទ្ធិ ។ សូម្បីបទថា **តិដ្ឋតិ វា** ព្រះពុទ្ធនិម្មិតប្រថាប់ឈរជាអាទិ៍ បានដល់ប្រថាប់ឈរក្នុងអាកាស ឬលើផែនដី ។ បទថា **កប្បេតិ** រមែង

ឥរិយាបថផ្សេង ៗ ដោយការនឹកគិតមួយគ្រា រមែងមិនសម្រេច ។ ព្រោះព្រះពុទ្ធនិម្មិតទាំងឡាយ រមែងមានឫទ្ធិដូចគ្នា ព្រោះមិនបានកំណត់ទុក ។ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតទាំងឡាយ រមែងធ្វើវត្តដែលអ្នកមានឫទ្ធិ ធ្វើបានក្នុងការឈរ ការអង្គុយជាដើមក្តី ក្នុងការនិយាយ ការស្ងៀមជាដើមក្តី ។ ការធ្វើមិនដូចគ្នា និងធ្វើកិរិយាផ្សេង ៗ គ្នា រមែងសម្រេចដោយការនឹកគិតផ្សេង ៗ គ្នា ហើយអធិដ្ឋានថា ព្រះពុទ្ធនិម្មិត ប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ចូរជាដូច្នេះ ។ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ចូរធ្វើវត្តនេះ ។ ចំណែកការនិម្មិតច្រើនយ៉ាង រមែងសម្រេចដល់ព្រះតថាគត ដោយការនឹកអធិដ្ឋានមួយដងប៉ុណ្ណោះ ។ គប្បីជ្រាបក្នុងការនិម្មិតគំនរភ្លើង និងផ្នារទឹក ហើយក្នុងការនិម្មិតវណ្ណៈផ្សេង ៗ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ភគវា ចង្កមតិ** គឺ ព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ ស្តេចចង្ក្រមក្នុងអាកាស ឬលើផែនដី ។ បទថា **និមិត្តោ** បានដល់ រូបព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់និម្មិតដោយឫទ្ធិ ។ សូម្បីបទថា **តិដ្ឋតិ វា** ព្រះពុទ្ធនិម្មិតប្រថាប់ឈរជាអាទិ៍ បានដល់ប្រថាប់ឈរក្នុងអាកាស ឬលើផែនដី ។ បទថា **កប្បេតិ** រមែង

អដ្ឋកថា អាសយានុសយញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងអាសយានុសយញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ។ បទមានជាអាទិ៍ថា **ឥធ តថាគតោ** ជានិទ្ទេស ដែលលោកតាំងទុក ៥ ចំណែក ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា *អាសយានុសយា* ឆន្ទៈដែលមកដេក និងកិលេសដែលដេកត្រាំ មានអត្ថដូចពោលទុកហើយ ។

បទថា **ចរិតំ** ចរិត គឺ កុសលកម្ម និងអកុសលកម្ម ដែលធ្វើទុក ហើយក្នុងជាតិមុន ៗ ។

បទថា **អធិមុត្តិ** បានដល់ ការបណ្ដោយចិត្តទៅក្នុងកុសល ឬអកុសលក្នុងជាតិនេះ ។

បទថា **ភព្វាភព្វេ** បានដល់ ភព្វសត្វ និងអភព្វសត្វ ។ ឈ្មោះថា **ភព្វ** ព្រោះអត្ថថា រមែងសមភព គឺ រមែងកើតក្នុងអរិយជាតិ ជាពាក្យពោលដល់បច្ចុប្បន្នកាល ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ឈ្មោះថា **ភព្វ** ព្រោះនឹងកើត គឺ

នឹងកើត ពោលដល់អនាគតកាល ។ អធិប្បាយថា ជាភាជនៈ

អដ្ឋកថា អាសយានុសយញ្ញាណនិទ្ទេស

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងអាសយានុសយញ្ញាណនិទ្ទេស ដូចតទៅនេះ ។ បទមានជាអាទិ៍ថា **ឥធ តថាគតោ** ជានិទ្ទេស ដែលលោកតាំងទុក ៥ ចំណែក ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **អាសយានុសយា** ធម្មៈដែលមកដេក និងកិលេសដែលដេកត្រាំ មានអត្ថដូចពោលទុកហើយ ។

បទថា **ចរិតំ** ចរិត គឺ កុសលកម្ម និងអកុសលកម្ម ដែលធ្វើទុក ហើយក្នុងជាតិមុន ៗ ។

បទថា **អធិមុត្តិំ** បានដល់ ការបណ្តោយចិត្តទៅក្នុងកុសល ឬអកុសលក្នុងជាតិនេះ ។

បទថា **ភព្វាភព្វេ** បានដល់ ភព្វសត្វ និងអភព្វសត្វ ។ ឈ្មោះថា **ភព្វ** ព្រោះអត្ថថា រមែងសមភព គឺ រមែងកើតក្នុងអរិយជាតិ ជាពាក្យពោលដល់បច្ចុប្បន្នកាល ។ មយ៉ាងវិញទៀត ឈ្មោះថា **ភព្វ** ព្រោះនឹងកើត គឺ

នឹងកើត ពោលដល់អនាគតកាល ។ អធិប្បាយថា ជាភាជនៈ

អនន្តវា លោកមិនមានទីបំផុត គឺ សត្វទាំងឡាយញ៉ាំងឈាន ក្នុងកសិណមិនមានប្រមាណឲ្យកើតហើយ សម្គាល់ថា ចិត្តមាន កសិណមិនមានប្រមាណនោះ ជាអត្តា មិនមានទីបំផុត ។ បទថា **តំ ជីវំ តំ សរីរំ** គឺ ជីវៈ ក៏ចំណែកនោះ សរីរៈក៏ចំណែកនោះ បានដល់ ជីវៈ និងសរីរៈក៏ចំណែកនោះ នោះឯង ។ បទថា **ជីវោ** គឺ អត្តា ជានបុំសកលិង្គ ព្រោះលិង្គវិបលាស ។ បទថា **សរីរៈ** បានដល់ ខន្ធបញ្ចកៈ ព្រោះមានសភាពជាគំនរ ។ បទថា **អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ** ជីវជាដទៃ សរីរៈក៏ជាដទៃ គឺ ជីវៈក៏មួយយ៉ាង ខន្ធបញ្ចកក៏មួយយ៉ាង ។

បទថា **ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា** សត្វខាងមុខពីស្លាប់ ទៅរមែងកើតទៀត គឺ ខន្ធសូន្យទៅក្នុងលោកនេះប៉ុណ្ណោះ សត្វ ខាងមុខអំពីស្លាប់ទៅនៅមាន មិនសូន្យ ។ ក្នុងបទថា **តថាគតោ** នេះ អាចារ្យពួកខ្លះពោលថា ជាឈ្មោះរបស់សត្វ ។ តែពួកខ្លះ ពោលថា បទថា តថាគតោ គឺព្រះអរហន្ត ។ សត្វទាំងឡាយ ពួកនេះ ឃើញទោសក្នុងចំណែកថា មិនមាន ទើបកាន់យកយ៉ាង នេះ ។

អនន្តវា លោកមិនមានទីបំផុត គឺ សត្វទាំងឡាយញ៉ាំងឈាន ក្នុងកសិណមិនមានប្រមាណឲ្យកើតហើយ សម្គាល់ថា ចិត្តមានកសិណមិនមានប្រមាណនោះ ជាអត្តា មិនមានទីបំផុត ។ បទថា **តំ ជីវំ តំ សរីរំ** គឺ ជីវៈក៏ចំណែកនោះ សរីរៈក៏ចំណែកនោះ បានដល់ ជីវៈ និងសរីរៈក៏ចំណែកនោះ នោះឯង ។ បទថា **ជីវោ** គឺ អត្តា ជានបុំសកលិង្គ ព្រោះលិង្គវិបលាស ។ បទថា **សរីរៈ** បានដល់ ខន្ធបញ្ចកៈ ព្រោះមានសភាពជាគំនរ ។ បទថា **អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ** ជីវៈជាដទៃ សរីរៈក៏ជាដទៃ គឺ ជីវៈក៏មួយយ៉ាង ខន្ធបញ្ចកក៏មួយយ៉ាង ។

បទថា **ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា** សត្វខាងមុខពីស្លាប់ទៅរមែងកើតទៀត គឺ ខន្ធសូន្យទៅក្នុងលោកនេះប៉ុណ្ណោះ សត្វខាងមុខអំពីស្លាប់ទៅនៅមាន មិនសូន្យ ។ ក្នុងបទថា **តថាគតោ** នេះ អាចារ្យពួកខ្លះពោលថា ជាឈ្មោះរបស់សត្វ ។ តែពួកខ្លះពោលថា បទថា តថាគតោ គឺព្រះអរហន្ត ។ សត្វទាំងឡាយពួកនេះ ឃើញទោសក្នុងចំណែកថា មិនមាន ទើបកាន់យកយ៉ាងនេះ ។

លោកោតិ វា ដូច្នេះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **សស្សតោ លោកោ** លោកទៀង គឺ ជាទិដ្ឋិដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយអាការប្រកាន់មាំរបស់ អ្នកដែលប្រកាន់ថា ខន្ធបញ្ចកៈជាលោក ហើយប្រកាន់មាំថា លោកនេះទៀងជានិច្ច ប្រព្រឹត្តទៅរហូត ។

បទថា **អសស្សតោ** លោកមិនទៀង គឺ ជាទិដ្ឋិដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយអាការប្រកាន់ថា សូន្យ របស់អ្នកប្រកាន់មាំដល់លោកថាសូន្យ ។

បទថា **អន្តវា** លោកមានទីបំផុត គឺ ទិដ្ឋិប្រព្រឹត្តទៅដោយអាការនៃការប្រកាន់ថា លោកមានទីបំផុតរបស់អ្នកប្រកាន់រូបធម៌ និងអរូបធម៌ ក្នុងខាងក្នុងសមាបត្តិរបស់អ្នកមានកសិណតិចតួចប្រមាណប៉ុនចង្អេរ ឬប្រមាណប៉ុនកែវថា លោកនោះឯងមានទីបំផុតដោយការកំណត់កសិណ ។

ទិដ្ឋិនោះ ជាសស្សតទិដ្ឋិខ្លះ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិខ្លះ ។ ទិដ្ឋិដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយអាការប្រកាន់ថា លោកមិនមានទីបំផុតរបស់អ្នកប្រកាន់រូបធម៌ និងអរូបធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុងសមាបត្តិ

លោកោតិ វា ដូច្នេះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **សស្សតោ លោកោ** លោកទៀង គឺ ជាទិដ្ឋិដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយអាការប្រកាន់មាំរបស់ អ្នកដែលប្រកាន់ថា ខន្ធបញ្ចកៈជាលោក ហើយប្រកាន់មាំថា លោកនេះទៀងជានិច្ច ប្រព្រឹត្តទៅរហូត ។

បទថា **អសស្សតោ** លោកមិនទៀង គឺ ជាទិដ្ឋិដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយអាការប្រកាន់ថា សូន្យ របស់អ្នកប្រកាន់មាំដល់លោកថាសូន្យ ។

បទថា **អន្តវា** លោកមានទីបំផុត គឺ ទិដ្ឋិប្រព្រឹត្តទៅដោយអាការនៃការប្រកាន់ថា លោកមានទីបំផុតរបស់អ្នកប្រកាន់រូបធម៌ និងអរូបធម៌ ក្នុងខាងក្នុងសមាបត្តិរបស់អ្នកមានកសិណតិចតួចប្រមាណប៉ុនចង្អេរ ឬប្រមាណប៉ុនកែវថា លោកនោះឯងមានទីបំផុតដោយការកំណត់កសិណ ។

ទិដ្ឋិនោះ ជាសស្សតទិដ្ឋិខ្លះ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិខ្លះ ។ ទិដ្ឋិដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយអាការប្រកាន់ថា លោកមិនមានទីបំផុតរបស់អ្នកប្រកាន់រូបធម៌ និងអរូបធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុងសមាបត្តិ

បុគ្គលប្រកាន់ថា កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ជាអមរាវិក្ខេបទិដ្ឋិទី ៤ ។

ស័ព្ទថា **ឥតិ** ជាស័ព្ទសម្តែងទិដ្ឋិនិស្ស័យដូចពោលហើយ ។

បទថា **ភវទិដ្ឋិសន្និស្សិតា វា សត្តា ហោន្តិ វិភវទិដ្ឋិសន្និស្សិតា វា** សត្វទាំងឡាយជាអ្នកអាស្រ័យទិដ្ឋិក្នុងភពក៏មាន អាស្រ័យទិដ្ឋិក្នុងការប្រាសចាកភពក៏មាន ។ សេចក្តីថា សភាពទៀងលោកពោលថា **ភព** ទិដ្ឋិកើតដោយអំណាចការទៀង ឈ្មោះថា **ភវទិដ្ឋិ** ។ អធិប្បាយថា បទថា **ភវោ** គឺ ទិដ្ឋិ ។ ការសូន្យលោកពោលថា **វិភវ** ។ ទិដ្ឋិកើតដោយអំណាចការសូន្យ ឈ្មោះថា **វិភវទិដ្ឋិ** ។ អធិប្បាយថា បទថា **វិភវោ** គឺ ទិដ្ឋិ ១០ ដូចពោលហើយ រមែងមាន ២ យ៉ាង គឺ ភវទិដ្ឋិ ១ វិភវទិដ្ឋិ ១ ។ ក្នុងទិដ្ឋិ ២ ទាំងនោះ សត្វទាំងឡាយអាស្រ័យទិដ្ឋិមួយ ៗ មិនឃើញហើយ ទើបជាប់ ។

វា ស័ព្ទក្នុងបទនេះថា **ឯតេ វា** បន **ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម** បុគ្គលមិនជាប់នៅទីបំផុតទាំងពីរនេះ ជាសមុច្ចយត្ថៈ គឺ មានអត្ថថា ប្រមូលមក ដូចក្នុងបទមានជាអាទិថា **អគ្គិតោ វា**

បុគ្គលប្រកាន់ថា កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ជាអមរាវិក្ខេបទិដ្ឋិទី ៤ ។

ស័ព្ទថា **ឥតិ** ជាស័ព្ទសម្តែងទិដ្ឋិនិស្ស័យដូចពោលហើយ ។

បទថា **ភវទិដ្ឋិសន្និស្សិតា វា សត្តា ហោន្តិ វិភវទិដ្ឋិសន្និស្សិតា វា** សត្វទាំងឡាយជាអ្នកអាស្រ័យទិដ្ឋិក្នុងភពក៏មាន អាស្រ័យទិដ្ឋិក្នុងការប្រាសចាកភពក៏មាន ។ សេចក្តីថា សភាពទៀងលោកពោលថា **ភព** ទិដ្ឋិកើតដោយអំណាចការទៀង ឈ្មោះថា **ភវទិដ្ឋិ** ។ អធិប្បាយថា បទថា **ភវោ** គឺ ទិដ្ឋិ ។ ការសូន្យលោកពោលថា **វិភវ** ។ ទិដ្ឋិកើតដោយអំណាចការសូន្យ ឈ្មោះថា **វិភវទិដ្ឋិ** ។ អធិប្បាយថា បទថា **វិភវោ** គឺ ទិដ្ឋិ ១០ ដូចពោលហើយ រមែងមាន ២ យ៉ាង គឺ ភវទិដ្ឋិ ១ វិភវទិដ្ឋិ ១ ។ ក្នុងទិដ្ឋិ ២ ទាំងនោះ សត្វទាំងឡាយអាស្រ័យទិដ្ឋិមួយ ៗ មិនឃើញហើយ ទើបជាប់ ។

វា ស័ព្ទក្នុងបទនេះថា **ឯតេ វា** បន **ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម** បុគ្គលមិនជាប់នៅទីបំផុតទាំងពីរនេះ ជាសមុច្ចយត្ថៈ គឺ មានអត្ថថា ប្រមូលមក ដូចក្នុងបទមានជាអាទិ៍ថា **អគ្គិតោ វា**

បទថា ខន្តិ គឺ ញាណ ។ ញាណ ឈ្មោះថា **ខន្តិ** ព្រោះការអត់ធន់ ។

បទថា **បដិលទ្ធា ហោតិ** រមែងជីងបាន គឺ ដែលសត្វទាំងឡាយ បានចាក់ធ្លុះហើយ ។ ការចូលទៅអាស្រ័យត្រង់ខន្តិជាឥទប្បច្ច័យ ជារបស់សូន្យ រមែងមានដោយការឃើញយ៉ាងក្រៃលែងនៃផល ដោយការឃើញយ៉ាងក្រៃលែងនៃបច្ច័យ ព្រោះបច្ចយុប្បន្នធម៌ទាំងឡាយប្រព្រឹត្តទៅតាម ព្រោះក្នុងការព្រមព្រៀងនៃបច្ច័យ ។ ការចូលទៅអាស្រ័យ ដែលខន្តិជារបស់ទៀងក្នុងធម៌ដែលអាស្រ័យគ្នាកើតឡើង រមែងមានដោយការឃើញការកើតឡើងនៃបច្ចយុប្បន្នធម៌ទាំងឡាយថ្មី ៗ ព្រោះក្នុងការព្រមព្រៀងនៃបច្ច័យ ការឃើញប្រពៃ ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយថាមិនសូន្យ មិនទៀង ដោយការឃើញធម៌ដែលអាស្រ័យគ្នាកើតឡើង គឺ បដិច្ចសមុប្បាទ មិនចូលទៅជិតទីបំផុតទាំងពីរយ៉ាងនេះ គប្បីជ្រាបថា អនុលោមិកខន្តិ គឺ ខន្តិដែលសមគួរ ដោយប្រការដូច្នេះ ជាចំណែកលោកពោលដល់សម្មាទិដ្ឋិដែលជាបដិបក្ខចំពោះទិដ្ឋិទាំងពីរនោះ ។

បទថា ខន្តិ គឺ ញាណ ។ ញាណ ឈ្មោះថា **ខន្តិ** ព្រោះការអត់ធន់ ។

បទថា **បដិលទ្ធា ហោតិ** រមែងជឹងបាន គឺ ដែលសត្វទាំងឡាយ បានចាក់ធ្លុះហើយ ។ ការចូលទៅអាស្រ័យត្រង់ខន្តិ ជាឥទប្បច្ច័យ ជារបស់សូន្យ រមែងមានដោយការឃើញយ៉ាងក្រៃលែងនៃផល ដោយការឃើញយ៉ាងក្រៃលែងនៃបច្ច័យ ព្រោះបច្ចយុប្បន្នធម៌ទាំងឡាយប្រព្រឹត្តទៅតាម ព្រោះក្នុងការព្រមព្រៀងនៃបច្ច័យ ។ ការចូលទៅអាស្រ័យ ដែលខន្តិជារបស់ទៀងក្នុងធម៌ដែលអាស្រ័យគ្នាកើតឡើង រមែងមានដោយការឃើញការកើតឡើងនៃបច្ចយុប្បន្នធម៌ទាំងឡាយថ្មី ៗ ព្រោះក្នុងការព្រមព្រៀងនៃបច្ច័យ ការឃើញប្រពៃ ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយថាមិនសូន្យ មិនទៀង ដោយការឃើញធម៌ដែលអាស្រ័យគ្នាកើតឡើង គឺ បដិច្ចសមុប្បាទ មិនចូលទៅជិតទីបំផុតទាំងពីរយ៉ាងនេះ គប្បីជ្រាបថា អនុលោមិកខន្តិ គឺ ខន្តិដែលសមគួរ ដោយប្រការដូច្នេះ ជាចំណែកលោកពោលដល់សម្មាទិដ្ឋិដែលជាបដិបក្ខចំពោះទិដ្ឋិទាំងពីរនោះ ។

ឈ្មោះថា **កាមគរុកោ** ព្រោះមានកិលេសកាមធ្ងន់ ដោយសេពមកក្នុងកាលមុន ។

ឈ្មោះថា **កាមាសយោ** ព្រោះមានកាមក្នុងសន្ដានជាទីអាស្រ័យ ។

ឈ្មោះថា **កាមាធិមុត្តោ** ព្រោះបង្អោន គឺ ជាប់ក្នុងកាមដោយអំណាចសន្ដាននោះឯង ។ សូម្បីក្នុងបទដ៏សេសក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។

ពាក្យថា **នេក្ខម្ម** ជាដើម មានអត្ថដូចពោលហើយ ។ គប្បីជ្រាបថា អកុសលដ៏សេស លោកកាន់យកដោយកិលេស ៣ យ៉ាង មានកាមជាដើម ។ កុសលដ៏សេស លោកកាន់យកដោយគុណធម៌ ៣ យ៉ាងមាននេក្ខម្មៈជាដើម ។ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរសម្ដែងសន្ដានដែលលោកពោល ៣ យ៉ាងថា នេះជាកិលេសដែលដេកត្រាំក្នុងសត្វទាំងឡាយ ។

ចំណែកក្នុងនិទ្ទេសនេះ មានន័យរបស់អដ្ឋកថាដូចតទៅនេះ ។ បទថា **ឥតិ ភវទិដ្ឋិសន្និស្សិតា** វា សត្វទាំងឡាយអាស្រ័យទិដ្ឋិក្នុងភព ដោយអាការយ៉ាងនេះ គឺ អាស្រ័យសស្សត-

ឈ្មោះថា **កាមគរុកោ** ព្រោះមានកិលេសកាមធ្ងន់ ដោយសេពមកក្នុងកាលមុន ។

ឈ្មោះថា **កាមាសយោ** ព្រោះមានកាមក្នុងសន្តានជាទីអាស្រ័យ ។

ឈ្មោះថា **កាមាធិមុត្តោ** ព្រោះបង្អោន គឺ ជាប់ក្នុងកាមដោយអំណាចសន្តាននោះឯង ។ សូម្បីក្នុងបទដ៏សេសក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។

ពាក្យថា **នេក្ខម្ម** ជាដើម មានអត្ថដូចពោលហើយ ។ គប្បីជ្រាបថា អកុសលដ៏សេស លោកកាន់យកដោយកិលេស ៣ យ៉ាង មានកាមជាដើម ។ កុសលដ៏សេស លោកកាន់យកដោយគុណធម៌ ៣ យ៉ាងមាននេក្ខម្មៈជាដើម ។ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរសម្តែងសន្តានដែលលោកពោល ៣ យ៉ាងថា នេះជាកិលេសដែលដេកត្រាំក្នុងសត្វទាំងឡាយ ។

ចំណែកក្នុងនិទ្ទេសនេះ មានន័យរបស់អដ្ឋកថាដូចតទៅនេះ ។ បទថា ឥតិ ភវទិដ្ឋិសន្និស្សិតា វា សត្វទាំងឡាយអាស្រ័យទិដ្ឋិក្នុងភព ដោយអាការយ៉ាងនេះ គឺ អាស្រ័យសស្សត-

ទីបំផុតពីរយ៉ាង បានដល់ សស្សតទិដ្ឋិ និងឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។ បទថា **អនុបកម្ម** គឺមិនទាក់ទង ។ បទថា **ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ** គឺ ព្រោះវត្ថុនេះជាបច្ច័យ និងក្នុងធម៌ទាំងឡាយដែលអាស្រ័យគ្នាកើតឡើង ។ បទថា អនុលោមិកា ខន្តិ អនុលោមិកខន្តិ គឺ វិបស្សនាញាណ ។ បទថា **យថាភូតំ ញាណំ** គឺ មគ្គញ្ញាណ ។ នេះលោកអធិប្បាយទុកថា វិបស្សនាណាដែលបានកើតហើយ ព្រោះមិនជាប់នៅចំណែកទីបំផុតទាំងពីរ គឺ សស្សតិទិដ្ឋិនិងឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ និងធម៌ ដែលអាស្រ័យគ្នាកើតឡើង ។ ហើយមគ្គញ្ញាណណា ដែលបានហើយក្រៃលែងជាង ថាវិបស្សនានោះ ។ នេះជាឆន្ទៈជាទីមកដេករបស់សត្វទាំងឡាយ ។ នេះជាទីមកដេក គឺ មគ្គញាណនេះជាទីនៅរបស់សត្វទាំងឡាយ សូម្បីទាំងអស់ដែលអាស្រ័យវដ្ដៈនិងអាស្រ័យវិវដ្ដៈ ។ នេះជាអដ្ឋកថា ដែលពួកអាចារ្យឃើញដូចគ្នាដែរ ។

ចំណែកអាចារ្យវិតណ្ឌវាទីសំដែងថា ឈ្មោះថា មគ្គ គឺទម្លាយទីនៅ ។ លោកនៅនិយាយថា មគ្គជាទីនៅ ។ គួរសួរ

ទីបំផុតពីរយ៉ាង បានដល់ សស្សតទិដ្ឋិ និងឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។ បទថា **អនុបកម្ម** គឺមិនទាក់ទង ។ បទថា **ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្ប-ន្នេសុ ធម្មេសុ** គឺ ព្រោះវត្ថុនេះជាបច្ច័យ និងក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលអាស្រ័យគ្នាកើតឡើង ។ បទថា អនុលោមិកា ខន្តិ អនុ-លោមិកខន្តិ គឺ វិបស្សនាញាណ ។ បទថា **យថាភូតំ ញាណំ** គឺ មគ្គញ្ញាណ ។ នេះលោកអធិប្បាយទុកថា វិបស្សនាណាដែល បានកើតហើយ ព្រោះមិនជាប់នៅចំណែកទីបំផុតទាំងពីរ គឺ សស្សតិទិដ្ឋិនិងឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ និងធម៌ ដែល អាស្រ័យគ្នាកើតឡើង ។ ហើយមគ្គញ្ញាណណា ដែលបាន ហើយក្រៃលែងជាង ថាវិបស្សនានោះ ។ នេះជាឆន្ទៈជាទីមក ដេករបស់សត្វទាំងឡាយ ។ នេះជាទីមកដេក គឺ មគ្គញាណនេះ ជាទីនៅរបស់សត្វទាំងឡាយ សូម្បីទាំងអស់ដែលអាស្រ័យវដ្ដៈ និងអាស្រ័យវិវដ្ដៈ ។ នេះជាអដ្ឋកថា ដែលពួកអាចារ្យឃើញ ដូចគ្នាដែរ ។

ចំណែកអាចារ្យវិតណ្ឌវាទីសំដែងថា ឈ្មោះថា មគ្គ គឺ ទម្លាយទីនៅ ។ លោកនៅនិយាយថា មគ្គជាទីនៅ ។ គួរសួរ

អ្នកសេពកាម ។

គប្បីជ្រាបអធិប្បាយ ក្នុងអនុសយនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។ បទថា **អនុសយា** ឈ្មោះថាអនុស័យ ព្រោះអត្ថថាយ៉ាងណា ? ព្រោះអត្ថថា ការដេកត្រាំ ។ អ្វីហ្ន៎ ឈ្មោះថា ដេកត្រាំ ? កិលេសដែលនៅមិនបានលះ ។ ពិតណាស់ កិលេសទាំងនេះ រមែងដេកត្រាំក្នុងសន្តានរបស់សត្វនោះ ៗ ព្រោះអត្ថថា នៅមិនទាន់បានលះ ។ ព្រោះដូច្នោះ លោកទើបពោលថា **អនុសយ** ។

បទថា អនុសេន្តិ រមែងដេកត្រាំ គឺ បានហេតុដែលសមគួរហើយទើបកើត ។ កាលជាដូច្នេះគប្បីមានពាក្យនិយាយថា ការពោលថា អាការដែលនៅមិនបានលះ ឈ្មោះថា ជាសភាពនៃអនុស័យ ហើយអនុស័យនោះ រមែងកើតឡើងដូច្នេះមិនត្រូវ ។ ព្រោះអនុស័យកើតឡើងមិនបាន ។ ពាក្យឆ្លើយមានដូច្នេះ

អនុស័យមិនមែន អាការដែលនៅមិនបានលះ

តែលោកពោលដល់កិលេស ដែលមានកំលាំង

ព្រោះអត្ថថា នៅមិនទាន់បានលះថាជាអនុស័យ ។

អនុស័យនោះ សម្បយុត្តដោយចិត្ត មានអារម្មណ៍មានហេតុ

អ្នកសេពកាម ។

គប្បីជ្រាបអធិប្បាយ ក្នុងអនុសយនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។ បទថា **អនុសយា** ឈ្មោះថាអនុស័យ ព្រោះអត្ថថាយ៉ាងណា ? ព្រោះអត្ថថា ការដេកត្រាំ ។ អ្វីហ្ន៎ ឈ្មោះថា ដេកត្រាំ ? កិលេសដែលនៅមិនបានលះ ។ ពិតណាស់ កិលេសទាំងនេះ រមែងដេកត្រាំក្នុងសន្តានរបស់សត្វនោះ ៗ ព្រោះអត្ថថា នៅមិនទាន់បានលះ ។ ព្រោះដូច្នោះ លោកទើបពោលថា **អនុសយ** ។

បទថា អនុសេន្តិ រមែងដេកត្រាំ គឺ បានហេតុដែលសមគួរហើយទើបកើត ។ កាលជាដូច្នេះគប្បីមានពាក្យនិយាយថា ការពោលថា អាការដែលនៅមិនបានលះ ឈ្មោះថា ជាសភាពនៃអនុស័យ ហើយអនុស័យនោះ រមែងកើតឡើងដូច្នេះមិនត្រូវ ។ ព្រោះអនុស័យកើតឡើងមិនបាន ។ ពាក្យឆ្លើយមានដូច្នេះ

អនុស័យមិនមែន អាការដែលនៅមិនបានលះ

តែលោកពោលដល់កិលេស ដែលមានកំលាំង

ព្រោះអត្ថថា នៅមិនទាន់បានលះថាជាអនុស័យ ។

អនុស័យនោះ សម្បយុត្តដោយចិត្ត មានអារម្មណ៍មានហេតុ

កាមរាគានុស័យកើតឡើងដល់អ្នកណា ៗ បដិ-**ឃានុស័យ រមែងកើតឡើងដល់អ្នកនោះ** ។

ព្រោះដូច្នោះ គប្បីជ្រាបថា បទថា **អនុសេន្តិ** ដែលលោកពោលថា អនុស័យមានហេតុ ដែលសមគួរហើយរមែងកើតបាន ដូច្នេះទើបត្រឹមត្រូវ ដោយការកំណត់បែបផែននេះ សូម្បីពាក្យដែលលោកពោលថា **ចិត្តសម្បយុត្តា សារម្មណា** អនុស័យនោះ សម្បយុត្តដោយចិត្តមានអារម្មណ៍ ដូច្នេះទើបជាការពោលល្អហើយ ។ ព្រោះអនុស័យនេះ ជាអកុសលធម៌ សម្បយុត្តដោយចិត្ត សម្រេចហើយ ដូច្នោះ ក្នុងទីនេះគួរយល់ព្រមបាន ។

ក្នុងបទមានជាអាទិ៍ថា **កាមរាគានុសយោ** មានសេចក្តីដូចតទៅនេះ ឈ្មោះថា **កាមរាគានុស័យ** ព្រោះកាមរាគៈនោះជាអនុស័យ ដោយសភាពដែលលះមិនបាន ។ សូម្បីក្នុងបទដ៏សេស ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។ មា្យ៉ងទៀត **កាមរាគានុស័យ** ក្នុងទីនេះជាលោភៈ កើតឡើងដោយអំណាចអារម្មណ៍ក្នុងកាមាវចរធម៌ដ៏សេស ដោយការកើតរួមគ្នាក្នុងចិត្ត សហគតៈដោយលោភៈ និងដោយអារម្មណ៍ដែលគួរពេញចិត្ត ។

កាមរាគានុស័យកើតឡើងដល់អ្នកណា ។ បដិ-
ឃានុស័យ រមែងកើតឡើងដល់អ្នកនោះ ។

ព្រោះដូច្នោះ គប្បីជ្រាបថា បទថា **អនុសេន្តិ** ដែលលោកពោលថា អនុស័យមានហេតុ ដែលសមគួរហើយរមែងកើតបាន ដូច្នេះទើបត្រឹមត្រូវ ដោយការកំណត់បែបផែននេះ សូម្បីពាក្យដែលលោកពោលថា **ចិត្តសម្បយុត្តា សារម្មណា** អនុស័យនោះ សម្បយុត្តដោយចិត្តមានអារម្មណ៍ ដូច្នេះទើបជាការពោលល្អហើយ ។ ព្រោះអនុស័យនេះ ជាអកុសលធម៌ សម្បយុត្តដោយចិត្ត សម្រេចហើយ ដូច្នោះ ក្នុងទីនេះគួរយល់ព្រមបាន ។

ក្នុងបទមានជាអាទិ៍ថា **កាមរាគានុសយោ** មានសេចក្តីដូចតទៅនេះ ឈ្មោះថា **កាមរាគានុស័យ** ព្រោះកាមរាគៈនោះជាអនុស័យ ដោយសភាពដែលលះមិនបាន ។ សូម្បីក្នុងបទដ៏សេស ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។ ម្យ៉ាងទៀត **កាមរាគានុស័យ** ក្នុងទីនេះជាលោភៈ កើតឡើងដោយអំណាចអារម្មណ៍ក្នុងកាមាវចរធម៌ដ៏សេស ដោយការកើតរួមគ្នាក្នុងចិត្ត សហគតៈដោយលោភៈ និងដោយអារម្មណ៍ដែលគួរពេញចិត្ត ។

ក៏មិនពោលដោយអំណាចសហជាត គឺ ការកើតរួមគ្នា ។ ប៉ុន្តែលោកពោលដល់លោកៈកើតក្នុងរូបាវចរធម៌ និងអរូបាវចរធម៌ដោយអារម្មណ៍ប៉ុណ្ណោះ ។

ឥឡូវនេះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ កាលនឹងសម្ដែងដល់ឋានៈនៃកិលេសដែលដេកត្រាំរបស់អនុស័យ ដូចដែលពោលមកហើយ ទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **យំ លោកេ** ដូច្នេះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **យំលោកេ បិយរូបំ** អារម្មណ៍ដែលគួរប្រាថ្នាក្នុងលោក គឺ អារម្មណ៍ដែលមានសភាពគួរប្រាថ្នាពីកំណើត ដែលគួរប្រាថ្នាក្នុងលោកនេះ ។

បទថា **សាតរូបំ** អារម្មណ៍ដែលគួរត្រេកអរ គឺ អារម្មណ៍ដែលគួរត្រេកអរពីកំណើត ដែលមានការសរសើរជាបទដ្ឋាន ។

បទថា **ឯត្ថ សត្តានំ កាមរាគានុសយោ អនុសេតិ** កាមរាគានុស័យនៃសត្វទាំងឡាយ រមែងដេកត្រាំក្នុងអារម្មណ៍នេះ គឺ កាមរាគានុស័យ មានសភាពនៅមិនទាន់បានលះរបស់សត្វទាំងឡាយ រមែងដេកត្រាំក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរប្រាថ្នានេះ ។ម្យ៉ាងទៀត ធម៌ គឺ កាមាវចរៈ លោកបំណងយកក្នុងទីនេះថា **បិយរូបំ**

ក៏មិនពោលដោយអំណាចសហជាត គឺ ការកើតរួមគ្នា ។ ប៉ុន្តែលោកពោលដល់លោកៈកើតក្នុងរូបាវចរធម៌ និងអរូបាវចរធម៌ដោយអារម្មណ៍ប៉ុណ្ណោះ ។

ឥឡូវនេះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ កាលនឹងសម្តែងដល់ឋានៈនៃកិលេសដែលដេកត្រាំរបស់អនុស័យ ដូចដែលពោលមកហើយទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **យំ លោកេ** ដូច្នេះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **យំលោកេ បិយរូបំ** អារម្មណ៍ដែលគួរប្រាថ្នាក្នុងលោក គឺ អារម្មណ៍ដែលមានសភាពគួរប្រាថ្នាពីកំណើត ដែលគួរប្រាថ្នាក្នុងលោកនេះ ។

បទថា **សាតរូបំ** អារម្មណ៍ដែលគួរត្រេកអរ គឺ អារម្មណ៍ដែលគួរត្រេកអរពីកំណើត ដែលមានការសរសើរជាបទដ្ឋាន ។

បទថា **ឯត្ថ សត្តានំ កាមរាគានុសយោ អនុសេតិ** កាមរាគានុស័យនៃសត្វទាំងឡាយ រមែងដេកត្រាំក្នុងអារម្មណ៍នេះ គឺ កាមរាគានុស័យ មានសភាពនៅមិនទាន់បានលះរបស់សត្វទាំងឡាយ រមែងដេកត្រាំក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរប្រាថ្នានេះ ។ម្យ៉ាងទៀត ធម៌ គឺ កាមាវចរៈ លោកបំណងយកក្នុងទីនេះថា **បិយរូបំ**

ទិដ្ឋិ ៦២ វិចិកិច្ឆា ៨ ។ យោជនាថា មានៈ ទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា តាំងនៅរួមជាមួយអវិជ្ជានោះ ។

បទថា **ទដ្ឋព្វា** គប្បីឃើញ គឺ គប្បីមើល គប្បីតាមចូលទៅ ។ ធ្វើទាំងបីរួមគ្នា ឲ្យទៅជាពហុវចនៈ ។ម្យ៉ាងទៀត កវរាគានុស័យក្នុងនិទ្ទេសនេះ គប្បីជ្រាបថា លោកសង្គ្រោះដោយកាមរាគានុស័យ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងចរិតនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។ចេតនា ១៣ ជាបុញ្ញាភិសង្ខារ ។ ចេតនា ១២ ជាអបុញ្ញាភិសង្ខារ ។ ចេតនា ៤ ជាអនេញ្ជាភិសង្ខារ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ កាមាវចរៈជាបរិត្តភូមិ ។ ក្រៅពីនោះជាមហាភូមិ ។

ម្យ៉ាងទៀត គប្បីជ្រាបថា ក្នុងអភិសង្ខារ ៣ ទាំងនេះ អភិសង្ខារណា មានវិបាកតិច ជាបរិត្តភូមិ ។ មានវិបាកច្រើន ជាមហាភូមិ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងអធិមុត្តិនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។

បទថា **សន្តិ** បានដល់ មាន ។

ទិដ្ឋិ ៦២ វិចិកិច្ឆា ៨ ។ យោជនាថា មានះ ទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា តាំងនៅរួមជាមួយអវិជ្ជានោះ ។

បទថា **ទដ្ឋព្វា** គប្បីឃើញ គឺ គប្បីមើល គប្បីតាមចូលទៅ ។ ធ្វើទាំងពីរួមគ្នា ឲ្យទៅជាពហុវចនៈ ។ មួយវិញទៀត កាមរាគានុស័យក្នុងនិទ្ទេសនេះ គប្បីជ្រាបថា លោកសង្គ្រោះដោយកាមរាគានុស័យ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងចរិតនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។ ចេតនា ១៣ ជាបុញ្ញាភិសង្ខារ ។ ចេតនា ១២ ជាអបុញ្ញាភិសង្ខារ ។ ចេតនា ៤ ជាអនេញ្ជាភិសង្ខារ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ កាមាវចរៈជាបរិត្តភូមិ ។ ក្រៅពីនោះជាមហាភូមិ ។

មួយវិញទៀត គប្បីជ្រាបថា ក្នុងអភិសង្ខារ ៣ ទាំងនេះ អភិសង្ខារណា មានវិបាកតិច ជាបរិត្តភូមិ ។ មានវិបាកច្រើន ជាមហាភូមិ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងអធិមុត្តិនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។

បទថា **សន្តិ** បានដល់ មាន ។

ឥឡូវនេះប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរសំដែងថា សូម្បីក្នុងអតីត និងអនាគតក៏មាន ទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **អតីតម្បិ អទ្ធានំ** កាលដ៏យូរយារ សូម្បីកន្លងទៅហើយ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **អតីតម្បិ អទ្ធានំ** គឺ ក្នុង អតីតកាល , បទដ៏សេសមានអត្ថងាយទាំងអស់ ។ សួរថា អ្នកទ្រុស្តសីល សេពអ្នកទ្រុស្តសីល ។ អ្នកមានសីលសេពអ្នក មានសីល ។ អ្នកមានបញ្ញាទន់ខ្សោយ សេពអ្នកមានបញ្ញាទន់ ខ្សោយ អ្នកមានបញ្ញា សេពអ្នកមានបញ្ញា ។ អ្នកណាកំណត់ ទុក , ឆ្លើយថា ធាតុនៃអធ្យាស្រ័យកំណត់ទុក ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងកញ្ញាកញ្ញនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ដើម្បីសំដែងរបស់ដែលគួរលះបង់មុន ហើយ សំដែងរបស់ដែលគួរកាន់យកក្នុងពេលក្រោយ ទើបសំដែង អកញ្ញសត្វមុន ក្រៅលំដាប់នៃឧទ្ទេស ។ តែក្នុងឧទ្ទេស លោក ប្រកប **កញ្ញ** សព្ទ មុនដោយអំណាចលក្ខណៈនិបាត ខាងដើម នៃបទដែលគួរកាន់យក និងមានអក្ខរៈទន់ក្នុងទ្វន្ទ្វសមាស ។

បទថា **កម្មាវរណេន** ដោយធម៌ជាគ្រឿងបិទបាំង គឺ កម្ម

ឥឡូវនេះប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរសម្តែងថា សូម្បីក្នុងអតីត និងអនាគតក៏មាន ទើបពោលបទមានជាអាទិ៍ថា **អតីតម្បិ អទ្ធានំ** កាលដ៏យូរយា សូម្បីកន្លងទៅហើយ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **អតីតម្បិ អទ្ធានំ** គឺ ក្នុង អតីតកាល , បទដ៏សេសមានអត្ថងាយទាំងអស់ ។ សួរថា អ្នកទ្រុស្តសីល សេពអ្នកទ្រុស្តសីល ។ អ្នកមានសីលសេពអ្នក មានសីល ។ អ្នកមានបញ្ញាទន់ខ្សោយ សេពអ្នកមានបញ្ញាទន់ ខ្សោយ អ្នកមានបញ្ញា សេពអ្នកមានបញ្ញា ។ អ្នកណាកំណត់ ទុក , ឆ្លើយថា ធាតុនៃអធ្យាស្រ័យកំណត់ទុក ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងកញ្ញាកញ្ញនិទ្ទេសដូចតទៅនេះ ។ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ដើម្បីសម្តែងរបស់ដែលគួរលះបង់មុន ហើយ សម្តែងរបស់ដែលគួរកាន់យកក្នុងពេលក្រោយ ទើបសម្តែង អកញ្ញសត្វមុន ក្រៅលំដាប់នៃឧទ្ទេស ។ តែក្នុងឧទ្ទេស លោក ប្រកប **កញ្ញ** សត្វ មុនដោយអំណាចលក្ខណៈនិបាត ខាងដើម នៃបទដែលគួរកាន់យក និងមានអក្ខរៈទន់ក្នុងទ្វន្ទសមាស ។

បទថា **កម្មាវរណេន** ដោយធម៌ជាគ្រឿងបិទបាំង គឺ កម្ម

បទថា **ទុប្បញ្ញា** ឥតបញ្ញា គឺ វិនាសចាកអំពីភវង្គបញ្ញា ។ ម្យ៉ាងទៀត សូម្បីកាលភវង្គបញ្ញាបរិបូរ ភវង្គរបស់អ្នកណា មិនមែនជាបាទរបស់លោកុត្តរៈ សូម្បីអ្នកនោះ ក៏មានឈ្មោះថា ជាអ្នកឥតបញ្ញានោះឯង ។

បទថា **អភព្វា និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្តំ** មិនអាចឈានចុះកាន់សម្មត្តនិយាម ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ គឺ មិនឈានចូលដល់អរិយមគ្គ ពោលគឺ សម្មត្តនិយាម ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ ព្រោះអរិយមគ្គ ជាសភាវៈដោយប្រពៃ ទើបឈ្មោះថា **សម្មត្ត** ។ អរិយមគ្គនោះឯង ជាសម្មត្តៈ ក្នុងការឲ្យផលក្នុងលំដាប់ ។ ឬថា អ្នកមិនមានសទ្ធា មិនមានឆន្ទៈ មិនមានបញ្ញា មិនអាចឈានចុះ គឺ ចូលទៅកាន់សម្មត្ត-និយាមនោះ ព្រោះខ្លួនឯងជាអ្នកល្ងង់ខ្លៅ ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **ន កម្មាវរណេន** គប្បីជ្រាបដោយន័យនៃបទដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។

(ចប់អដ្ឋកថា អាសយានុសយញ្ញាណនិទ្ទេស)

បទថា **ទុប្បញ្ញា** ឥតបញ្ញា គឺ វិនាសចាកអំពីភវង្គប្បញ្ញា ។ ម្យ៉ាងទៀត សូម្បីកាលភវង្គប្បញ្ញាបរិបូរ ភវង្គរបស់អ្នកណា មិនមែនជាបាទរបស់លោកុត្តរៈ សូម្បីអ្នកនោះ ក៏មានឈ្មោះថា ជាអ្នកឥតបញ្ញានោះឯង ។

បទថា **អភព្វា និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្តំ** មិនអាចឈានចុះកាន់សម្មត្តនិយាម ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ គឺ មិនឈានចូលដល់អរិយមគ្គ ពោលគឺ សម្មត្តនិយាម ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ ព្រោះអរិយមគ្គ ជាសភាវៈដោយប្រពៃ ទើបឈ្មោះថា **សម្មត្ត** ។ អរិយមគ្គនោះឯង ជាសម្មត្តៈ ក្នុងការឲ្យផលក្នុងលំដាប់ ។ ឬថា អ្នកមិនមានសទ្ធា មិនមានឆន្ទៈ មិនមានបញ្ញា មិនអាចឈានចុះ គឺ ចូលទៅកាន់សម្មត្តនិយាមនោះ ព្រោះខ្លួនឯងជាអ្នកល្ងង់ខ្លៅ ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **ន កម្មាវរណេន** គប្បីជ្រាបដោយន័យនឹងបទដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។

(ចប់អដ្ឋកថា អាសយានុសយញ្ញាណនិទ្ទេស)

ម្យ៉ាងមួយទៀត បទថា **អាទិត្តោ** គឺ ក្តៅដោយរាគៈ ជាដើមនោះឯង ។ ចំណែកខាងមុខ គប្បីជ្រាបថា លោកពោល ទៀតដោយអំណាចការសម្ព័ន្ធដល់អត្ថថា មិនមានអ្វី ៗ ជាទីរលត់ សេចក្តីក្តៅ គឺ រាគៈនោះបាន ។

បទថា **លោកសន្និវាសោ** លោកសន្និវាស បានដល់ បញ្ចក្ខន្ធ ឈ្មោះថា **លោក** ដោយអត្ថថា បែកធ្លាយ ។ ឈ្មោះថា **សន្និវាស** ព្រោះជាទីអាស្រ័យរបស់សត្វទាំងឡាយ ដោយអំណាច តណ្ហា និងទិដ្ឋិ ។ ទីអាស្រ័យ គឺ លោកនោះឯង ឈ្មោះថា **លោកសន្និវាស** ។ សូម្បីពពួកសត្វ ក៏ឈ្មោះថា **លោកសន្និវាស** ព្រោះជាទីអាស្រ័យរបស់សត្វលោក ដែលតែងហៅថា **សត្វ** ព្រោះអាស្រ័យខន្ធសន្តានដែលជាទុក្ខ ។ សូម្បីលោកសន្និវាស នោះ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយខន្ធដូចគ្នា ។

បទថា **ឧយ្យុត្តោ** លោកសន្និវាសខ្វល់ខ្វាយជានិច្ច គឺ ធ្វើសេចក្តីព្យាយាម ធ្វើសេចក្តីឧស្សាហៈ ព្រោះខ្វល់ខ្វាយជានិច្ច ក្នុងកិច្ចច្រើនយ៉ាង ។ អធិប្បាយថា មានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ ក្នុង សត្វកិច្ចទាំងឡាយ ។ ឬប្រកបដោយ សេចក្តីព្យាយាម គឺ ខ្វល់-

ម្យ៉ាងមួយទៀត បទថា **អាទិត្តោ** គឺ ក្តៅដោយរាគៈ ជាដើមនោះឯង ។ ចំណែកខាងមុខ គប្បីជ្រាបថា លោកពោលទៀតដោយអំណាចការសម្ព័ន្ធដល់អត្ថថា មិនមានអ្វី ៗ ជាទីរលត់សេចក្តីក្តៅ គឺ រាគៈនោះបាន ។

បទថា **លោកសន្និវាសោ** លោកសន្និវាស បានដល់ បញ្ចក្ខន្ធ ឈ្មោះថា **លោក** ដោយអត្ថថា បែកធ្លាយ ។ ឈ្មោះថា **សន្និវាស** ព្រោះជាទីអាស្រ័យរបស់សត្វទាំងឡាយ ដោយអំណាចតណ្ហា និងទិដ្ឋិ ។ ទីអាស្រ័យ គឺ លោកនោះឯង ឈ្មោះថា **លោកសន្និវាស** ។ សូម្បីពពួកសត្វ ក៏ឈ្មោះថា **លោកសន្និវាស** ព្រោះជាទីអាស្រ័យរបស់សត្វលោក ដែលតែងហៅថា **សត្វ** ព្រោះអាស្រ័យខន្ធសន្តានដែលជាទុក្ខ ។ សូម្បីលោកសន្និវាសនោះ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយខន្ធដូចគ្នា ។

បទថា **ឧយ្យុត្តោ** លោកសន្និវាសខ្វល់ខ្វាយជានិច្ច គឺ ធ្វើសេចក្តីព្យាយាម ធ្វើសេចក្តីឧស្សាហៈ ព្រោះខ្វល់ខ្វាយជានិច្ចក្នុងកិច្ចច្រើនយ៉ាង ។ អធិប្បាយថា មានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ ក្នុងសព្វកិច្ចទាំងឡាយ ។ ឬប្រកបដោយ សេចក្តីព្យាយាម គឺ ខ្វល់-

ដោយបទនេះ លោកពោលដល់ជរាទុក្ខ ព្រមទាំងហេតុ ។ វិញ្ញូ-ជនទាំងឡាយ លុះឃើញជរាទុក្ខនោះហើយ សូម្បីមិនមានការវិនាសព្រោះជរា ក៏ចេញបួស ។

បទថា **អត្តាណោ** លោក មិនមានទីជ្រកកូន គឺ មិនមានអំណាចដែលនឹងជ្រកកូន គឺ រក្សាទុកបាន អធិប្បាយថា មិនមានគ្រឿងការពារ ។

បទថា **អនភិស្សរោ** មិនជាឥស្សរៈ គឺ មិនមានអំណាចតាមការប្រាថ្នា ព្រោះខ្វះអ្នកជំនួយ អធិប្បាយថា មិនមានមិត្តសំឡាញ់ ព្រោះមិនជាធំដូច្នោះ បទថា **អនភិស្សរោ** នេះជាពាក្យពោលដល់ហេតុរបស់បទមុនថា **អត្តាណោ** ។ ដោយបទនេះលោកពោលដល់ទុក្ខកើតព្រោះ សេចក្តីព្រាត់ប្រាសចាករបស់ជាទីស្រឡាញ់ព្រមទាំងហេតុ ។

វិញ្ញូជនទាំងឡាយ លុះឃើញទុក្ខកើតចាកសេចក្តីព្រាត់-ប្រាសចាករបស់ដែលជាទីស្រឡាញ់នោះ សូម្បីមិនទាន់មានការវិនាសចាកញាតិ ក៏ចេញបួស ។

បទថា **អស្សកោ** មិនមានអ្វីជារបស់ខ្លួន គឺ មិនមានវត្ថុ

ដោយបទនេះ លោកពោលដល់ជរាទុក្ខ ព្រមទាំងហេតុ ។ វិញ្ញូជនទាំងឡាយ លុះឃើញជរាទុក្ខនោះហើយ សូម្បីមិនមានការវិនាសព្រោះជរា ក៏ចេញបួស ។

បទថា **អត្តាណោ** លោក មិនមានទីជ្រកពួន គឺ មិនមានអំណាចដែលនឹងជ្រកពួន គឺ រក្សាទុកបាន អធិប្បាយថា មិនមានគ្រឿងការពារ ។

បទថា **អនភិស្សរោ** មិនជាឥស្សរៈ គឺ មិនមានអំណាចតាមការប្រាថ្នា ព្រោះខ្វះអ្នកជំនួយ អធិប្បាយថា មិនមានមិត្តសំឡាញ់ ព្រោះមិនជាធំដូច្នោះ បទថា **អនភិស្សរោ** នេះជាពាក្យពោលដល់ហេតុរបស់បទមុនថា **អត្តាណោ** ។ ដោយបទនេះលោកពោលដល់ទុក្ខកើតព្រោះ សេចក្តីព្រាត់ប្រាសចាករបស់ជាទីស្រឡាញ់ព្រមទាំងហេតុ ។

វិញ្ញូជនទាំងឡាយ លុះឃើញទុក្ខកើតចាកសេចក្តីព្រាត់ប្រាសចាករបស់ដែលជាទីស្រឡាញ់នោះ សូម្បីមិនទាន់មានការវិនាសចាកញាតិ ក៏ចេញបួស ។

បទថា **អស្សកោ** មិនមានអ្វីជារបស់ខ្លួន គឺ មិនមានវត្ថុ

មិនលះបង់ ។ ព្រោះដូច្នោះ ទើបលោកពោលថា **កម្មស្សកា** សត្វមានកម្មជារបស់ខ្លួន ។ មួយវិញទៀត ក្នុងរដ្ឋបាលសូត្រនោះឯង លោកពោលបទនេះទុកយ៉ាងនេះថា **តំ បន យថាកម្មំ គមិស្សសិ** ២ សត្វលោកទៅតាមកម្ម ។

បទថា **ឩនោ** លោកខ្វះ គឺ មិនពេញ ។

បទថា **អតិត្តោ** លោកមិនចេះឆ្អែត គឺ មិនពេញចិត្តដោយការប្រាថ្នាក្រៃលែងឡើង ។ បទនេះ ជាបទពោលដល់ហេតុនៃសេចក្តីខ្វះខាត ។

បទថា **តណ្ហាទាសោ** ជាទាសនៃតណ្ហា គឺ ជាទាសៈនៃតណ្ហា ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចតណ្ហា ។ បទនេះជាពាក្យពោលដល់ហេតុនៃការមិនឆ្អែត ។ ដោយបទនេះ លោកពោលដល់ព្យាធិ-ទុក្ខ ព្រមជាមួយនឹងហេតុ ដោយអាងដល់រោគ គឺ សេចក្តីលំបាក ។ វិញ្ញូជនទាំងឡាយ លុះឃើញព្យាធិទុក្ខនោះហើយ សូម្បីមិនទាន់មានសេចក្តីវិនាសចាកព្យាធិ ក៏ចេញបួស ។

---

២ មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ

មិនលះបង់ ។ ព្រោះដូច្នោះ ទើបលោកពោលថា **កម្មស្សកា** សត្វមានកម្មជារបស់ខ្លួន ។ មួយវិញទៀត ក្នុងរដ្ឋបាលសូត្រនោះឯង លោកពោលបទនេះទុកយ៉ាងនេះថា **តុំ បន យថាកម្មំ គមិស្សសិ** [២] សត្វលោកទៅតាមកម្ម ។

បទថា **ឩនោ** លោកខ្វះ គឺ មិនពេញ ។

បទថា **អតិត្តោ** លោកមិនចេះឆ្អែត គឺ មិនពេញចិត្តដោយការប្រាថ្នាក្រៃលែងឡើង ។ បទនេះ ជាបទពោលដល់ហេតុនៃសេចក្ដីខ្វះខាត ។

បទថា **តណ្ហាទាសោ** ជាទាសនៃតណ្ហា គឺ ជាទាសៈនៃតណ្ហា ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចតណ្ហា ។ បទនេះជាពាក្យពោលដល់ហេតុនៃការមិនឆ្អែត ។ ដោយបទនេះ លោកពោលដល់ព្យាធិទុក្ខ ព្រមជាមួយនឹងហេតុ ដោយអាងដល់រោគ គឺ សេចក្ដីលំបាក ។ វិញ្ញូជនទាំងឡាយ លុះឃើញព្យាធិទុក្ខនោះហើយ សូម្បីមិនទាន់មានសេចក្ដីវិនាសចាកព្យាធិ ក៏ចេញបួស ។

---

២ មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសក:

ឈ្មោះថា ការយមាយ ដោយឧទ្ធច្ចៈនោះ ។

បទថា **អវូបសន្តា** លោកមិនស្ងប់ គឺ មិនស្ងប់ ព្រោះប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ដែលមានលក្ខណៈមិនស្ងប់ ប្រៀបដូចម្រឹគក្រវីស្នែង ។ បទថា **លោកោ** មកហើយ ក្នុងឋានៈ ៤ មានជាអាទិ៍ថា **ឧបនិយតិ លោកោ** និងក្នុងឋានៈ ៥ ថា **ឧទ្ធតោ លោកោ** , មានមកហើយក្នុងបទដ៏សេសថា **លោកសន្និវាសោ** ។ សូម្បីក្នុងបទទាំងពីរនោះ ក៏ជាលោកតែម្យ៉ាងដូចគ្នា ។

បទថា **សសល្លោ** លោកសន្និវាស ជាកូនសរ គឺ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងកូនសរ មានរាគៈជាដើម ដែលឈ្មោះថា **កូនសរ** ព្រោះឲ្យកើតសេចក្តីបៀតបៀន ព្រោះទម្លុះចូលទៅក្នុងខាងក្នុង និងព្រោះនាំចេញបានលំបាក ។

បទថា **វិទ្ធោ** ត្រូវកូនសរមុតហើយ គឺ ម្រឹគជាដើម គ្រាខ្លះត្រូវអ្នកដទៃចាក់ , តែលោក គឺ ពពួកសត្វនេះ ខ្លួនឯងប៉ុណ្ណោះត្រូវមុតគ្រប់វេលា ។

បទថា **បុថុសល្លេហិ** កូនសរចំនួនច្រើន គឺ ត្រូវកូនសរ ៧ ដែលលោកពោលទុកថា កូនសរ ៧ គឺ សរ គឺ រាគៈ ១ ,

ឈ្មោះថា កាយមាយ ដោយឧទ្ទុចៈនោះ ។

បទថា **អវូបសន្តា** លោកមិនស្ងប់ គឺ មិនស្ងប់ ព្រោះប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ដែលមានលក្ខណៈមិនស្ងប់ ប្រៀបដូចម្រឹគក្រវីស្នែង ។ បទថា **លោកោ** មកហើយ ក្នុងឋានៈ ៤ មានជាអាទិ៍ថា **ឧបនិយតិ លោកោ** និងក្នុងឋានៈ ៥ ថា **ឧទ្ធតោ លោកោ** , មានមកហើយក្នុងបទដ៏សេសថា **លោកសន្និវាសោ** ។ សូម្បីក្នុងបទទាំងពីរនោះ ក៏ជាលោកតែម្យ៉ាងដូចគ្នា ។

បទថា **សសល្លោ** លោកសន្និវាស ជាកូនសរ គឺ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងកូនសរ មានរាគៈជាដើម ដែលឈ្មោះថា **កូនសរ** ព្រោះឲ្យកើតសេចក្ដីបៀតបៀន ព្រោះទម្លុះចូលទៅក្នុងខាងក្នុង និងព្រោះនាំចេញបានលំបាក ។

បទថា **វិទ្ធោ** ត្រូវកូនសរមុតហើយ គឺ ម្រឹគជាដើម ត្រូវខ្លះត្រូវអ្នកដទៃចាក់ , តែលោក គឺ ពពួកសត្វនេះ ខ្លួនឯងប៉ុណ្ណោះត្រូវមុតគ្រប់វេលា ។

បទថា **បុថុសល្លេហិ** កូនសរចំនួនច្រើន គឺ ត្រូវកូនសរ ៧ ដែលលោកពោលទុកថា កូនសរ ៧ គឺ សរ គឺ រាគៈ ១ ,

កិលេស គឺ ឈ្មោះថា **ទ្រុងកិលេស** ព្រោះកិលេសនោះឯងជាទ្រុង ដោយហាមការចូលដល់កុសល , ត្រូវជាក់ គឺ ឲ្យធ្លាក់ទៅក្នុងទ្រុងកិលេស ដែលមានអវិជ្ជាជាដែនកើត ។

បទថា **អាលោកំ ទស្សេតា** នឹងសម្តែងជាពន្លឺ គឺ មានប្រក្រតីឃើញពន្លឺ គឺ បញ្ញា ឈ្មោះថា នឹងសម្តែងការឃើញពន្លឺដោយបញ្ញា ។

បទថា **អវិជ្ជាគតោ** លោកសន្និវាស ធ្លាក់នៅក្នុងអំណាចអវិជ្ជា គឺ ចូលទៅកាន់អវិជ្ជា , មិនមែនត្រឹមតែបិទបាំងដោយអវិជ្ជាតែម្យ៉ាង , ការពិតចូលទៅចំណែកក្នុងបក្ខពួករបស់អវិជ្ជាដូចចូលទៅក្នុងទីគ្មានសណ្តាប់ធ្នាប់ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបប្លែកអំពីបទមុន ។

បទថា **អណ្ឌភូតោ** គឺ កើតក្នុងពង ដូចសេចក្តីថា សត្វពួកខ្លះកើតក្នុងពង លោកហៅថា **អណ្ឌភូតា** យ៉ាងណា ។ លោកនេះ លោកហៅថា អណ្ឌភូតោ ព្រោះកើតក្នុងពង និងស្រោមរបស់អវិជ្ជា ។

បទថា **បរិយោនទ្ធោ** ដែលអវិជ្ជាហ៊ុំព័ទ្ធទុក គឺ ត្រូវហ៊ុំព័ទ្ធ

កិលេស គឺ ឈ្មោះថា **ទ្រុងកិលេស** ព្រោះកិលេសនោះឯងជាទ្រុង ដោយហាមការចូលដល់កុសល , ត្រូវជាក់ គឺ ឲ្យធ្លាក់ទៅក្នុងទ្រុងកិលេស ដែលមានអវិជ្ជាជាដែនកើត ។

បទថា **អាលោកំ ទស្សេតា** នឹងសម្ដែងជាពន្លឺ គឺ មានប្រក្រតីឃើញពន្លឺ គឺ បញ្ញា ឈ្មោះថា នឹងសម្ដែងការឃើញពន្លឺដោយបញ្ញា ។

បទថា **អវិជ្ជាគតោ** លោកសន្និវាស ធ្លាក់នៅក្នុងអំណាចអវិជ្ជា គឺ ចូលទៅកាន់អវិជ្ជា , មិនមែនត្រឹមតែបិទបាំងដោយអវិជ្ជាតែម្យ៉ាង , ការពិតចូលទៅចំណែកក្នុងបក្ខពួករបស់អវិជ្ជាដូចចូលទៅក្នុងទីគ្មានសណ្ដាប់ធ្នាប់ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបប្លែកអំពីបទមុន ។

បទថា **អណ្ឌភូតោ** គឺ កើតក្នុងពង ដូចសេចក្ដីថា សត្វពួកខ្លះកើតក្នុងពង លោកហៅថា **អណ្ឌភូតា** យ៉ាងណា ។ លោកនេះ លោកហៅថា អណ្ឌភូតោ ព្រោះកើតក្នុងពង និងស្រោមរបស់អវិជ្ជា ។

បទថា **បរិយោនទ្ធោ** ដែលអវិជ្ជាហ៊ុំព័ទ្ធទុក គឺ ត្រូវហ៊ុំព័ទ្ធ

ទាំងឡាយ សត្វទាំងនោះមិនអាចធ្វើបច្ច័យឲ្យត្រង់បាន ។

បទថា **គុណាគុណ្ឋិកជាតោ** សម្ព័ន្ធគ្នាជាក្រុមជាកង គឺដូចជាក្រុម ។ ដោយជ្រលក់ទឹកបាយរបស់ជាងតម្បាញ លោកពោលថាជាដុំ ។ អាចារ្យពួកមួយពោលថា សំបុកសត្វ ឈ្មោះថា **គុណា** ភាពស្មុគស្មាញលំបាកសូម្បីទាំង ពីរនោះលំបាកធ្វើការវាយតម្លៃឲ្យស្មើគ្នាបាន ។

បទថា **មុញ្ជបព្វជភូតោ** ជំពាក់ជំពិនដូចស្មៅយាប្លង និងស្មៅជំពោកទន្ សាយ គឺ ដូចជាស្មៅយាប្លង និងស្មៅជំពោកទន្សាយ កើតមានដូចជាស្មៅយាប្លង និងស្មៅជំពោកទន្សាយ ។ ជំស្មៅទាំងនោះធ្វើខ្សែ ក្នុងវេលាខ្សែដាច់ កាន់យកខ្សែដែលធ្លាក់ទៅក្នុងទីណាមួយហើយ លំបាកនឹងវាយតម្លៃស្មៅទាំងនោះឲ្យមានតម្លៃ ឬមានតម្លៃសមគួរថា នេះមានតម្លៃប៉ុណ្ណេះ មានតម្លៃប៉ុណ្ណេះ ។ ជាងអ្នកតាំងនៅក្នុងភាពជំនាញចំពោះខ្លួន ក៏គប្បីអាចធ្វើឲ្យស្មៅនោះត្រង់បាន ។ ប៉ុន្តែសត្វដទៃ វៀរព្រះពោធិសត្វ ឈ្មោះថា អាចនឹងធ្វើបច្ចយាការឲ្យត្រង់បានតាមធម្មតារបស់ខ្លួន រមែងមិនមាន យ៉ាងណា ។ លោកនេះ ក៏ដូច្នោះ

ទាំងឡាយ សត្វទាំងនោះមិនអាចធ្វើបច្ច័យឲ្យត្រង់បាន ។

បទថា **គុណាគុណ្ឋិកជាតោ** សម្ព័ន្ធគ្នាជាក្រុមជាកង គឺ ដូចជាក្រុម ។ ដោយជ្រលក់ទឹកបាយរបស់ជាងតម្បាញ លោក ពោលថាជាដុំ ។ អាចារ្យពួកមួយពោលថា សំបុកសត្វ ឈ្មោះថា **គុណា** ភាពស្មុគ្រស្មាញលំបាកស្ទូមប្លីទាំង ពីរនោះលំបាកធ្វើការ វាយតម្លៃឲ្យស្មើគ្នាបាន ។

បទថា **មុញ្ជបព្វជភូតោ** ជំពាក់ជំពិនដូចស្មៅយាផ្លង និង ស្មៅជំណេកទន្សាយ គឺ ដូចជាស្មៅយាផ្លង និងស្មៅជំណេក ទន្សាយ កើតមានដូចជាស្មៅយាផ្លង និងស្មៅជំណេកទន្សាយ ។ ជំស្មៅទាំងនោះធ្វើខ្សែ ក្នុងវេលាខ្សែដាច់ កាន់យកខ្សែដែល ធ្លាក់ទៅក្នុងទីណាមួយហើយ លំបាកនឹងវាយតម្លៃស្មៅទាំងនោះ ឲ្យមានតម្លៃ ឬមានតម្លៃសមគួរថា នេះមានតម្លៃប៉ុណ្ណេះ មាន តម្លៃប៉ុណ្ណេះ ។ ជាងអ្នកតាំងនៅក្នុងភាពជំនាញចំពោះខ្លួន ក៏ គប្បីអាចធ្វើឲ្យស្មៅនោះត្រង់បាន ។ ប៉ុន្តែសត្វដទៃ វៀរព្រះ ពោធិសត្វ ឈ្មោះថា អាចនឹងធ្វើបច្ច័យាការឲ្យត្រង់បានតាម ធម្មតារបស់ខ្លួន រមែងមិនមាន យ៉ាងណា ។ លោកនេះ ក៏ដូច្នោះ

កាន់យកបដិសន្ធិ ចាកបដិសន្ធិកាន់យកចុតិ រមែងវិលវល់ក្នុងភព ៣ ក្នុងកំណើត ៤ ក្នុងគតិ ៥ ក្នុងវិញ្ញាណដ្ឋិតិ ៧ ក្នុងសត្តាវាស ៩ ដូចទូកត្រូវខ្យល់ផាត់ទៅក្នុងមហាសមុទ្រ និងដូចគោដែលត្រូវទឹមដោយយន្ត ដូច្នោះ ។

បទថា **អវិជ្ជាវិសទោសសល្លិត្តា** លោកសន្និវាស ត្រូវអវិជ្ជា មានទោសជាពិសដោតជាប់ហើយ ឈ្មោះថា **អវិជ្ជាមានទោស** ព្រោះអវិជ្ជានោះឯងជាទោស ព្រោះញុំាងជីវិតដែលជាកុសលឲ្យវិនាសទៅ ដោយការកើតនៃអកុសល ។ ពិស គឺអវិជ្ជានោះឯង ។ ឈ្មោះថា **អវិជ្ជា មានទោសជាពិស** ព្រោះប្រទូស្តរ៉ាយសន្តាន ។ ឈ្មោះថា **អវិជ្ជាមានទោសជាពិសដោតជាប់ហើយ** ព្រោះជាប់នៅដោយអនុស័យ បរិយុដ្ឋានកិលេស និងទុច្ចរិតនោះយ៉ាងខ្លាំងក្លា ។

បទថា **កិលេសកលលីភូតោ** មានកិលេសជាទោសឈ្មោះថា កិលេសកលលំ ព្រោះកិលេស មានអវិជ្ជាជាដើមជាមូល ជាកលលៈ គឺ ល្បប់ ព្រោះអត្ថថា លិច ។ ឈ្មោះថា កិលេស-កលលី ព្រោះមានកិលេសនោះដូចជាភក់ល្បប់ ។ បទថា **រាគ-**

កាន់យកបដិសន្ធិ ចាកបដិសន្ធិកាន់យកចុតិ រមែងវិលវល់ក្នុងភព ៣ ក្នុងកំណើត ៤ ក្នុងគតិ ៥ ក្នុងវិញ្ញាណដ្ឋិតិ ៧ ក្នុងសត្តាវាស ៩ ដូចទូកត្រូវខ្យល់ផាត់ទៅក្នុងមហាសមុទ្រ និងដូចគោដែលត្រូវទឹមដោយយន្ត ដូច្នោះ ។

បទថា **អវិជ្ជាវិសទោសសល្លិត្តោ** លោកសន្និវាស ត្រូវអវិជ្ជា មានទោសជាពិសជោតជាប់ហើយ ឈ្មោះថា **អវិជ្ជាមានទោស** ព្រោះអវិជ្ជានោះឯងជាទោស ព្រោះញុំាងជីវិតដែលជាកុសលឲ្យវិនាសទៅ ដោយការកើតនៃអកុសល ។ ពិស គឺអវិជ្ជានោះឯង ។ ឈ្មោះថា **អវិជ្ជា មានទោសជាពិស** ព្រោះប្រទូសរ៉ាយសន្តាន ។ ឈ្មោះថា **អវិជ្ជាមានទោសជាពិសជោតជាប់ហើយ** ព្រោះជាប់នៅដោយអនុស័យ បរិយុដ្ឋានកិលេស និងទុច្ចរិតនោះយ៉ាងខ្លាំងក្លា ។

បទថា **កិលេសកលលីភូតោ** មានកិលេសជាទោសឈ្មោះថាកិលេសកលលំ ព្រោះកិលេស មានអវិជ្ជាជាដើមជាមូល ជាកលលៈ គឺ ល្បប់ ព្រោះអត្ថថា លិច ។ ឈ្មោះថា កិលេស-**កលលី** ព្រោះមានកិលេសនោះដូចជាភក់ល្បប់ ។ បទថា **រាគ-**

តណ្ហានោះ ។

បទថា **តណ្ហាជាលេន ឱត្ថតោ** លោកសន្និវាសត្រូវសំណាញ់តណ្ហាគ្របទុក ឈ្មោះថា **សំណាញ់តណ្ហា** ព្រោះតណ្ហានោះឯងជាសំណាញ់ ដោយដោតក្រងទុកតាមន័យដូចពោលហើយអំពីមុន ។ លោកសន្និវាសត្រូវសំណាញ់ គឺ តណ្ហាគ្រប បិទបាំងទុកដោយជុំវិញ ។

បទថា **តណ្ហាសោតេន វុយ្ហតិ** លោកសន្និវាសត្រូវក្រសែតណ្ហាផាត់នាំទៅ ឈ្មោះថា **ក្រសែតណ្ហា** ព្រោះតណ្ហានោះឯងជាក្រសែ ដោយនាំទៅក្នុងសង្សារ ។ លោកសន្និវាសត្រូវក្រសែតណ្ហានោះផាត់នាំទៅ គឺ បន្សាត់ទៅ ។

បទថា **តណ្ហាសញ្ញោជនេន សញ្ញុត្តោ** លោកសន្និវាសត្រូវតណ្ហាជាគ្រឿងទាក់ ចងទុក ឈ្មោះថា **តណ្ហាជាគ្រឿងទាក់** ព្រោះតណ្ហានោះឯងជាគ្រឿងទាក់ ព្រោះចង គឺ ចងសត្វលោកទុកក្នុងវដ្ដៈ ។ លោកសន្និវាសត្រូវតណ្ហា ជាគ្រឿងទាក់នោះទាក់ទុក គឺ ចងទុក ។

បទថា **តណ្ហានុសយេន អនុសតោ** លោកសន្និវាសផ្សាយ

តណ្ហានោះ ។

បទថា **តណ្ហាជាលេន ឱត្ថដោ** លោកសន្និវាសត្រូវសំណាញ់តណ្ហាគ្របទុក ឈ្មោះថា **សំណាញ់តណ្ហា** ព្រោះតណ្ហានោះឯងជាសំណាញ់ ដោយដោតក្រងទុកតាមន័យដូចពោលហើយអំពីមុន ។ លោកសន្និវាសត្រូវសំណាញ់ គឺ តណ្ហាគ្រប បិទបាំងទុកដោយជុំវិញ ។

បទថា **តណ្ហាសោតេន វុយ្ហតិ** លោកសន្និវាសត្រូវក្រសែតណ្ហាផាត់នាំទៅ ឈ្មោះថា **ក្រសែតណ្ហា** ព្រោះតណ្ហានោះឯងជាក្រសែ ដោយនាំទៅក្នុងសង្សារ ។ លោកសន្និវាសត្រូវក្រសែតណ្ហានោះផាត់នាំទៅ គឺ បន្សាត់ទៅ ។

បទថា **តណ្ហាសញ្ញោជនេន សញ្ញុត្តោ** លោកសន្និវាសត្រូវតណ្ហាជាគ្រឿងទាក់ ចងទុក ឈ្មោះថា **តណ្ហាជាគ្រឿងទាក់** ព្រោះតណ្ហានោះឯងជាគ្រឿងទាក់ ព្រោះចង គឺ ចងសត្វលោកទុកក្នុងវដ្ដៈ ។ លោកសន្និវាសត្រូវតណ្ហា ជាគ្រឿងទាក់នោះទាក់ទុក គឺ ចងទុក ។

បទថា **តណ្ហានុសយេន អនុសដោ** លោកសន្និវាសផ្សាយ

គប្បីប្រកបបទមាន **ទិដ្ឋិសង្ខាដាទយោ** កងទិដ្ឋិទុកដោយបទតណ្ហានោះឯង ។

បទថា **អនុគតោ** លោកសន្និវាសទៅតាមជាតិ គឺ ចូលទៅ ។

បទថា **អនុសដោ** លោកសន្និវាសជ្រមុជជ្រមុលទៅ ព្រោះជរា គឺ ស្លុះទៅ ។

បទថា **អភិភូតោ** លោកសន្និវាសត្រូវព្យាធិគ្របសង្កត់ គឺ បៀតបៀន ។

បទថា **អភិហតោ** លោកសន្និវាសត្រូវមរណៈបង្ខិល គឺ ត្រូវកម្ចាត់ ត្រូវទម្លាយយ៉ាងខ្លាំងចំពោះមុខ ។

បទថា **ទុក្ខេ បតិដ្ឋិតោ** លោកសន្និវាសតាំងនៅក្នុងកងទុក្ខ គឺ តាំងនៅអាស្រ័យខន្ធបញ្ចកដែលជាទុក្ខ ដោយយល់ខុសថាជាសុខ ។

បទថា តណ្ហាយ **ឧឌ្ឌិតោ** លោកសន្និវាសត្រូវតណ្ហាចងទុក គឺ ត្រូវតណ្ហាបុករុក ។ សេចក្ដីថា ចក្ខុត្រូវចងទុកដោយខ្សែ គឺ តណ្ហា ហើយទុកនឹងបង្គោល គឺ រូប ។ ត្រចៀកជាដើម ត្រូវ

គប្បីប្រកបបទមាន **ទិដ្ឋិសង្ឃាដាទយោ** កងទិដ្ឋិទុកដោយបទតណ្ហានោះឯង ។

បទថា **អនុគតោ** លោកសន្និវាសទៅតាមជាតិ គឺ ចូលទៅ ។

បទថា **អនុសដោ** លោកសន្និវាសជ្រមុជជ្រមុលទៅ ព្រោះជរា គឺ ស្ទុះទៅ ។

បទថា **អភិភូតោ** លោកសន្និវាសត្រូវព្យាធិគ្របសង្កត់ គឺបៀតបៀន ។

បទថា **អភិហតោ** លោកសន្និវាសត្រូវមរណៈបង្អិល គឺត្រូវកម្ចាត់ ត្រូវទម្លាយយ៉ាងខ្លាំងចំពោះមុខ ។

បទថា **ទុក្ខេ បតិដ្ឋិតោ** លោកសន្និវាសតាំងនៅក្នុងកងទុក្ខ គឺ តាំងនៅអាស្រ័យខន្ធបញ្ចកដែលជាទុក្ខ ដោយយល់ខុសថាជាសុខ ។

បទថា តណ្ហាយ **ឧឌ្ឌិតោ** លោកសន្និវាសត្រូវតណ្ហាចងទុក គឺ ត្រូវតណ្ហាបុករុក ។ សេចក្តីថា ចក្ខុត្រូវចងទុកដោយខ្សែ គឺ តណ្ហា ហើយទុកនឹងបង្គោល គឺ រូប ។ ត្រចៀកជាដើម ត្រូវ

ដ៏សេស ដូចដែលបានពោលហើយ ។

បទថា **ទុច្ចរិតពន្ធនេន** គឺ ដោយគ្រឿងចង គឺ ទុច្ចរិត ៣ យ៉ាង ។ ចំណែកសុចរិតជាហេតុនៃការរួចផុតពីគ្រឿងចង និងជាគ្រឿងរួចផុតចាកគ្រឿងចង មានហើយ ។ ព្រោះដូច្នោះ មិនគួរកាន់យកសុចរិតនោះ ។

បទថា **ពន្ធំ មោចេតា** ដោះគ្រឿងចងឲ្យ គឺ ដោះគ្រឿងចងឲ្យដល់លោកសន្និវាសនោះ ។ បាឋៈថា **ពន្ធនា មោចេតា** ខ្លះ ។ សេចក្ដីថា ដោះលោកសន្និវាសនោះ ចាកគ្រឿងចង ។

បទថា **មហាសម្ពាធប្បដិបន្នា** លោកសន្និវាសជាផ្លូវដើរចង្អៀតក្រៃលែង គឺ ដើរទៅកាន់ទីស្តុក គឺ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានះ ទិដ្ឋិ កិលេស និងទុច្ចរិត ដែលបានដល់ទីចង្អៀតដ៏ក្រៃលែង ព្រោះបៀតបៀនការដើរផ្លូវរបស់កុសល ។

បទថា **ឱកាសំ ទស្សេតា** បង្ហាញផ្លូវភ្លឺឲ្យ គឺ ឲ្យឃើញច្បាស់ គឺ សមាធិ និងបញ្ញាដែលជាលោកិយៈ និងលោកុត្តរៈ ។

បទថា **មហាបលិពោធេន បលិពុទ្ធោ** លោកសន្និវាសត្រូវសេចក្ដីកង្វល់ដ៏ច្រើនចងទុក គឺ ត្រូវគ្រឿងការពារធំបិទបាំង

ដ៏សេស ដូចដែលបានពោលហើយ ។

បទថា **ទុច្ចរិតពន្ធនេន** គឺ ដោយគ្រឿងចង គឺ ទុច្ចរិត ៣ យ៉ាង ។ ចំណែកសុចរិតជាហេតុនៃការរួចផុតពីគ្រឿងចង និងជាគ្រឿងរួចផុតចាកគ្រឿងចង មានហើយ ។ ព្រោះដូច្នោះ មិនគួរកាន់យកសុចរិតនោះ ។

បទថា **ពន្ធនំ មោចេតា** ដោះគ្រឿងចងឲ្យ គឺ ដោះគ្រឿងចងឲ្យដល់លោកសន្និវាសនោះ ។ បាឋៈថា **ពន្ធនា មោចេតា** ខ្លះ ។ សេចក្តីថា ដោះលោកសន្និវាសនោះ ចាកគ្រឿងចង ។

បទថា **មហាសម្ពាធប្បដិបន្នា** លោកសន្និវាសជាផ្លូវដើរចង្អៀតក្រៃលែង គឺ ដើរទៅកាន់ទីស្ដុក គឺ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានះ ទិដ្ឋិ កិលេស និងទុច្ចរិត ដែលបានដល់ទីចង្អៀតដ៏ក្រៃលែង ព្រោះបៀតបៀនការដើរផ្លូវរបស់កុសល ។

បទថា **ឱកាសំ ទស្សេតា** បង្ហាញផ្លូវភ្លឺឲ្យ គឺ ឲ្យឃើញច្បាស់ គឺ សមាធិ និងបញ្ញាដែលជាលោកិយៈ និងលោកុត្តរៈ ។

បទថា **មហាបលិពោធេន បលិពុទ្ធា** លោកសន្និវាសត្រូវសេចក្តីកង្វល់ដ៏ច្រើនចងទុក គឺ ត្រូវគ្រឿងការពារធំបិទបាំង

បាឋៈថា **សំសារំ មោចេតា** ខ្វះ ។ បទថា **មហាវិទុគ្គេ** ក្នុងល្បាប់ធំ បានដល់ ក្នុងល្បាប់ គឺ សង្សារវដ្ដ ។ សង្សារវដ្ដនោះឯង ឈ្មោះថា **ល្បាប់** ព្រោះចេញទៅបានលំបាក ។ បទថា **សម្បរិវត្តតិ** បម្រះនទៀល គឺ ត្រឡប់ទៅមកយ៉ាងលំបាក ។ បទថា **មហាបល្លេបេ** ក្នុង ភក់ល្បាប់ គឺ កាមធំ ។ **កាម** ឈ្មោះថា ភក់ល្បាប់ ព្រោះធ្វើឲ្យលិច ។ បទថា **បលិបន្នា** គឺ ជាប់ ។ បាឋៈថា **មហាបល្លេបបលិបន្នា** ខ្វះ គឺ ជាប់ក្នុងភក់ល្បាប់ធំ បទថា **អត្ដាហតោ** គ្របសង្កត់ គឺ ត្រូវអន្ដរាយទាំងពួងគ្របសង្កត់ ។ បទថា **រាគគ្គិនា** គឺ រាគៈជាដើម ឈ្មោះថា **អគ្គិ** ព្រោះអត្ថថា ដុតបំផ្លាញ ។ ដោយភ្លើង គឺ រាគៈជាដើមនោះ ។ សូម្បីក្នុងបទដ៏សេស ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។

បទថា **ឧន្នីតកោ** លោកសន្និវាសទុនទុក គឺ ត្រូវចាប់នាំទៅ ។ អធិប្បាយថា ត្រូវជាតិចាប់ហើយនាំទៅ ដើម្បីអន្ដរាយ មានជរាជាដើម ។ គប្បីឃើញថា **ក** អក្សរ ក្នុងបទនេះជាការបន្ថែមសេចក្ដី ។ បទថា **ហញ្ញតិ និច្ចមត្តាណោ** ក្ដៅក្រហាយជានិច្ច មិនមានអ្វីទីពឹង គឺ មិនមានអ្នកទីពឹង ត្រូវបៀត-

បាឋៈថា **សំសារំ មោចេតា** ខ្លះ ។ បទថា **មហាវិទុគ្គេ** ក្នុងល្បាប់ធំ បានដល់ ក្នុងល្បាប់ គឺ សង្សារវដ្ត ។ សង្សារវដ្តនោះឯង ឈ្មោះថា **ល្បាប់** ព្រោះចេញទៅបានលំបាក ។ បទថា **សម្បរិវត្តតិ** បម្រះនទៀល គឺ ត្រឡប់ទៅមកយ៉ាងលំបាក ។ បទថា **មហាបល្លេបេ** ក្នុង ភក់ល្បាប់ គឺ កាមធំ ។ **កាម** ឈ្មោះថា ភក់ល្បាប់ ព្រោះធ្វើឲ្យលិច ។ បទថា **បលិបន្នា** គឺ ជាប់ ។ បាឋៈថា **មហាបល្លេបបលិបន្នា** ខ្លះ គឺ ជាប់ក្នុងភក់ល្បាប់ធំ បទថា **អត្តាហតោ** គ្របសង្កត់ គឺ ត្រូវអន្តរាយទាំងពួងគ្របសង្កត់ ។ បទថា **រាគគ្គិនា** គឺ រាគៈជាដើម ឈ្មោះថា **អគ្គិ** ព្រោះអត្ថថា ដុតបំផ្លាញ ។ ដោយភ្លើង គឺ រាគៈជាដើមនោះ ។ សូម្បីក្នុងបទដ៏សេស ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។

បទថា **ឧន្នីតកោ** លោកសន្និវាសទុនទុក គឺ ត្រូវចាប់នាំទៅ ។ អធិប្បាយថា ត្រូវជាតិចាប់ហើយនាំទៅ ដើម្បីអន្តរាយ មានជរាជាដើម ។ គប្បីឃើញថា **ក** អក្សរ ក្នុងបទនេះជាការបន្ថែមសេចក្តី ។ បទថា **ហញ្ញតិ និច្ចមត្តាណោ** ក្តៅក្រហាយជានិច្ច មិនមានអ្វីទីពឹង គឺ មិនមានអ្នកទីពឹង ត្រូវបៀត-

ញ៉ាំក្រៃលែង ។ បទថា **ចិររត្តបិឡិតោ** ត្រូវទុក្ខបៀតបៀន មកដ៏យូរ គឺ ត្រូវទុក្ខបៀតបៀន ចាក់ដោតមកអស់កាលយូរ ។

បទថា **គធិតោ** លោកសន្និវាសជាប់ជំពាក់ គឺ ស្រេកឃ្លានដោយការជាប់ចិត្ត ឬចងដោយគ្រឿងចង គឺ អភិជ្ឈាកាយ-គន្ថៈ ។ បទថា **និច្ចំ បិបាសិតោ** ស្រេកឃ្លានជានិច្ច គឺ ប្រាថ្នាស្រេកឃ្លាន ដើម្បីនឹងផឹក ដើម្បីនឹងបរិភោគ សេចក្ដីស្រេកឃ្លាននោះឯង គឺ តណ្ហា ។ សេចក្ដីស្រេកឃ្លាន មិនមានចន្លោះ ឈ្មោះថា សេចក្ដីស្រេកឃ្លាន គឺ តណ្ហា ។

បទថា **អន្ធោ** លោកសន្និវាសខ្វាក់ ឈ្មោះថា ខ្វាក់ ព្រោះមិនមានបញ្ញា ដែលឈ្មោះថា ចក្ខុ ព្រោះអត្ថថា ឃើញ ។ បញ្ញានោះឯង រមែងឃើញសភាវធម៌ ។ បទថា **អចក្ខុកោ** មិនមានចក្ខុ ភាពជាអ្នកខ្វាក់នោះ មិនមានក្នុងខាងក្រោយ ។ ភាពជាអ្នកខ្វាក់នោះឯង គឺ ជាអ្នកមានភ្នែកដូចមិនមានភ្នែក រមែងមានតាមប្រក្រតីនោះឯង ។

បទថា **ហតនេត្តោ** លោកសន្និវាសមានភ្នែកវិនាស ឈ្មោះថាមានភ្នែកវិនាស ព្រោះមិនមានបញ្ញា ដែលហៅថា **នេត្រ** ព្រោះ

ញាំក្រៃលែង ។ បទថា **ចិររត្តបិឡិតោ** ត្រូវទុក្ខបៀតបៀន មកដ៏យូរ គឺ ត្រូវទុក្ខបៀតបៀន ចាក់ដោតមកអស់កាលយូរ ។

បទថា **គធិតោ** លោកសន្និវាសជាប់ជំពាក់ គឺ ស្រេកឃ្លានដោយការជាប់ចិត្ត ឬចងដោយគ្រឿងចង គឺ អភិជ្ឈាកាយ-គន្ថៈ ។ បទថា **និច្ចំ បិបាសិតោ** ស្រេកឃ្លានជានិច្ច គឺ ប្រាថ្នាស្រេកឃ្លាន ដើម្បីនឹងផឹក ដើម្បីនឹងបរិភោគ សេចក្ដីស្រេកឃ្លាននោះឯង គឺ តណ្ហា ។ សេចក្ដីស្រេកឃ្លាន មិនមានចន្លោះ ឈ្មោះថា សេចក្ដីស្រេកឃ្លាន គឺ តណ្ហា ។

បទថា **អន្ធោ** លោកសន្និវាសខ្វាក់ ឈ្មោះថា ខ្វាក់ ព្រោះមិនមានបញ្ញា ដែលឈ្មោះថា ចក្ខុ ព្រោះអត្ថថា ឃើញ ។ បញ្ញានោះឯង រមែងឃើញសភាវធម៌ ។ បទថា **អចក្ខុកោ** មិនមានចក្ខុ ភាពជាអ្នកខ្វាក់នោះ មិនមានក្នុងខាងក្រោយ ។ ភាពជាអ្នកខ្វាក់នោះឯង គឺ ជាអ្នកមានភ្នែកដូចមិនមានភ្នែក រមែងមានតាមប្រក្រតីនោះឯង ។

បទថា **ហតនេត្តោ** លោកសន្និវាសមានភ្នែកវិនាស ឈ្មោះថាមានភ្នែកវិនាស ព្រោះមិនមានបញ្ញា ដែលហៅថា **នេត្រ** ព្រោះ

លិចចុះក្នុងវដ្ដៈ ។ ឈ្មោះថា **មហោឃា** ព្រោះឱឃៈធំជាងឱឃៈប្រក្រតី ។ ឱឃៈទាំងនោះមាន ៤ យ៉ាងគឺ កាមោឃៈ ១ ភវោឃៈ ១ ទិដ្ឋោឃៈ ១ អវិជ្ជោឃៈ ១ ។ ឈ្មោះថា **មហោឃបក្ខន្ទា** ព្រោះស្ទុះចូលទៅកាន់ឱឃៈទាំងនោះ ។ ឬថា ស្ទុះទៅកាន់ឱឃៈធំ គឺ សង្សារវដ្ដ ។

ឥឡូវនេះ គប្បីជ្រាបន័យដែលប្លែកពីន័យទីមួយ ។ ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ទ្វីហិ ទិដ្ឋិគតេហិ** ត្រូវទិដ្ឋិ ២ គឺ ត្រូវសស្សតទិដ្ឋិ និងឧច្ឆេទទិដ្ឋិរួបរិត ។

ទិដ្ឋិគត ក្នុងបទនោះ គឺ ទិដ្ឋិនោះឯង ដូចបទមានជាអាទិ៍ថា **គូថគតំ មុត្តគតំ** ១ មូត្រលាមក ។ មង្យ៉ាងវិញទៀត ឈ្មោះថា **ទិដ្ឋិគតំ** ព្រោះទៅជាមួយទិដ្ឋិ ព្រោះមិនមានវត្ថុដែលគួរទៅ ។ ការឃើញនេះ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឈ្មោះថា **ទិដ្ឋិគតំ** ព្រោះទិដ្ឋិ ៦២ ធ្លាក់ចុះក្នុងខាងក្នុងខ្វះ ។ ពិតហើយ ទិដ្ឋិ ៦២ និងទិដ្ឋិ ៦៣ ក៏ជាទិដ្ឋិ ២ យ៉ាងនោះឯង គឺ សស្សត-

---

១ អង្គុត្តរនិកាយ នវកនិបាត

លិចចុះក្នុងវដ្ដៈ ។ ឈ្មោះថា **មហោឃា** ព្រោះឱឃៈធំជាងឱឃៈប្រក្រតី ។ ឱឃៈទាំងនោះមាន ៤ យ៉ាងគឺ កាមោឃៈ ១ ភវោឃៈ ១ ទិដ្ឋោឃៈ ១ អវិជ្ជោឃៈ ១ ។ ឈ្មោះថា **មហោឃបក្ខន្ទោ** ព្រោះស្ទុះចូលទៅកាន់ឱឃៈទាំងនោះ ។ ឬថា ស្ទុះទៅកាន់ឱឃៈធំ គឺ សង្សារវដ្ដ ។

ឥឡូវនេះ គប្បីជ្រាបន័យដែលប្លែកពីន័យទីមួយ ។ ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ទ្វីហិ ទិដ្ឋិគតេហិ** ត្រូវទិដ្ឋិ ២ គឺ ត្រូវសស្សតទិដ្ឋិ និងឧច្ឆេទទិដ្ឋិរួបរិត ។

ទិដ្ឋិគត ក្នុងបទនោះ គឺ ទិដ្ឋិនោះឯង ដូចបទមានជាអាទិ៍ថា **គូថគតំ មុត្តគតំ** [១] មូត្រលាមក ។ មយ៉ាងវិញទៀត ឈ្មោះថា **ទិដ្ឋិគតំ** ព្រោះទៅជាមួយទិដ្ឋិ ព្រោះមិនមានវត្ថុដែលគួរទៅ ។ ការឃើញនេះ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទិដ្ឋិទាំងឡាយ ឈ្មោះថា **ទិដ្ឋិគតំ** ព្រោះទិដ្ឋិ ៦២ ធ្លាក់ចុះក្នុងខាងក្នុងខ្លះ ។ ពិតហើយ ទិដ្ឋិ ៦២ និងទិដ្ឋិ ៦៣ ក៏ជាទិដ្ឋិ ២ យ៉ាងនោះឯង គឺ សស្សត-

---

១ អង្គុត្តរនិកាយ នវកនិបាត

បទថា **យោគេហិ យុត្តា** លោកសន្និវាស ប្រកបដោយកិលេសគ្រឿងប្រកប ឈ្មោះថា **យោគ** ព្រោះអត្ថថា ប្រកបទុកក្នុងវដ្ដៈ ។ ឬឈ្មោះថា យោគៈ ដោយអត្ថដូច្នេះគឺ ប្រកបពោរពេញទៅដោយយោគៈទាំងនោះ ។

បទថា **ចតុយោគយោជិតោ** លោកសន្និវាសត្រូវកិលេសជាគ្រឿងប្រកប ៤ យ៉ាង ប្រកបទុក គឺ ប្រកបទុកក្នុងវដ្ដៈដោយយោគៈ ៤ ទាំងនេះគឺ កាមយោគៈ ១ ភវយោគៈ ១ ទិដ្ឋិយោគៈ ១ អវិជ្ជាយោគៈ ១ ។ ដូចគោត្រូវចងទុកនឹងរទេះ ។ រាគៈប្រកបដោយកាមគុណ ៥ ឈ្មោះថា **កាមរាគ** ។ ឆន្ទរាគៈក្នុងរូបគត និងអរូបគត ការប្រាថ្នាក្នុងឈាន , រាគៈសហគតដោយសស្សតទិដ្ឋិ សេចក្ដីប្រាថ្នាដោយអំណាចភព ឈ្មោះថា ភវរាគ ។ ទិដ្ឋិ ៦២ ឈ្មោះថា **ទិដ្ឋិយោគ** ។ ការមិនដឹងក្នុងឋានៈ ៨ យ៉ាង ឈ្មោះថា **អវិជ្ជាយោគ** ។ ឱឃៈ ៤ ទាំងនោះ មានកម្លាំងខ្លាំងក្លា , យោគៈ ៤ មានកម្លាំងទន់ខ្សោយ ។

បទថា **ចតូហិ គន្ថេហិ** កិលេសជាគ្រឿងដោតក្រង ៤ យ៉ាង ឈ្មោះថា **គន្ថ** ព្រោះក្រង គឺ ចងអ្នកមានកិលេសទុក

បទថា **យោគេហិ យុត្តា** លោកសន្និវាស ប្រកបដោយកិលេសគ្រឿងប្រកប ឈ្មោះថា **យោគ** ព្រោះអត្ថថា ប្រកបទុកក្នុងវដ្ដៈ ។ ឬឈ្មោះថា យោគៈ ដោយអត្ថដូច្នេះគឺ ប្រកបពោរពេញទៅដោយយោគៈទាំងនោះ ។

បទថា **ចតុយោគយោជិតោ** លោកសន្និវាសត្រូវកិលេសជាគ្រឿងប្រកប ៤ យ៉ាង ប្រកបទុក គឺ ប្រកបទុកក្នុងវដ្ដៈដោយយោគៈ ៤ ទាំងនេះគឺ កាមយោគៈ ១ ភវយោគៈ ១ ទិដ្ឋិយោគៈ ១ អវិជ្ជាយោគៈ ១ ។ ដូចគោត្រូវចងទុកនឹងរទេះ ។ រាគៈប្រកបដោយកាមគុណ ៥ ឈ្មោះថា **កាមរាគ** ។ ឆន្ទរាគៈក្នុងរូបភព និងអរូបភព ការប្រាថ្នាក្នុងឈាន , រាគៈសហគតដោយសស្សតទិដ្ឋិ សេចក្ដីប្រាថ្នាដោយអំណាចភព ឈ្មោះថា ភវរាគ ។ ទិដ្ឋិ ៦២ ឈ្មោះថា **ទិដ្ឋិយោគ** ។ ការមិនដឹងក្នុងឋានៈ ៨ យ៉ាង ឈ្មោះថា **អវិជ្ជាយោគ** ។ ឱឃៈ ៤ ទាំងនោះ មានកម្លាំងខ្លាំងក្លា , យោគៈ ៤ មានកម្លាំងទន់ខ្សោយ ។

បទថា **ចតូហិ គន្ថេហិ** កិលេសជាគ្រឿងដោតក្រង ៤ យ៉ាង ឈ្មោះថា **គន្ថ** ព្រោះក្រង គឺ ចងអ្នកមានកិលេសទុក

អាទិថា លោកទៀង នេះប៉ុណ្ណោះពិត យ៉ាងដទៃជាមោឃៈ ។ អធិប្បាយថា ដោតក្រង គឺ ចងទុកដោយគន្ថៈ ៤ ទាំងនោះ ។

បទថា **ចតូហិ ឧបាទានេហិ** ដោយឧបាទាន ៤ ឈ្មោះថា ឧបាទាន ព្រោះប្រកាន់យ៉ាងខ្លាំង គឺ ចាប់យក ។ ឧបាទាន ទាំងនោះ មាន ៤ យ៉ាង គឺ កាមុបាទាន ១ ទិដ្ឋុបាទាន ១ សីលព្វតុបាទាន ១ អត្តវាទុបាទាន ១ ។ ឈ្មោះថា **កាមុបាទាន** ព្រោះប្រកាន់មាំក្នុងកាម គឺ វត្ថុ ។ មយ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា កាមុបាទាន ព្រោះកាមនោះជាឧបាទាន ។ ឈ្មោះថា **ទិដ្ឋុបាទាន** ព្រោះទិដ្ឋិនោះជាឧបាទាន ។ ឈ្មោះថា **ទិដ្ឋុបាទាន** ព្រោះប្រកាន់មាំដោយទិដ្ឋិ ។ ឧត្តរទិដ្ឋិ (ទិដ្ឋិខាងក្រោយ) ប្រកាន់មាំ បុរិមទិដ្ឋិ (ទិដ្ឋិមានក្នុងខាងកាលមុន) ក្នុងបទមានជាអាទិថា **សស្សតោ អត្តា ច លោកោ**[១] អត្តា និងលោកទៀង ។ ឈ្មោះថា **សីលព្វតុបាទាន** ព្រោះការប្រកាន់សីល និងវត្ត ។ មយ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា សីលព្វតុបាទាន ព្រោះសីល និងវត្តនោះជា

---

១ ខុទ្ទកនិកាយ ខុទ្ទកបាឋៈ

អាទិថា លោកទៀង នេះប៉ុណ្ណោះពិត យ៉ាងដទៃជាមោឃៈ ។ អធិប្បាយថា ដោតក្រង គឺ ចងទុកដោយគន្ថៈ ៤ ទាំងនោះ ។

បទថា **ចតូហិ ឧបាទានេហិ** ដោយឧបាទាន ៤ ឈ្មោះថា ឧបាទាន ព្រោះប្រកាន់យ៉ាងខ្លាំង គឺ ចាប់យក ។ ឧបាទាន ទាំងនោះ មាន ៤ យ៉ាង គឺ កាមុបាទាន ១ ទិដ្ឋុបាទាន ១ សីលព្វតុបាទាន ១ អត្តវាទុបាទាន ១ ។ ឈ្មោះថា **កាមុបាទាន** ព្រោះប្រកាន់មាំក្នុងកាម គឺ វត្ថុ ។ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា កាមុបាទាន ព្រោះកាមនោះជាឧបាទាន ។ ឈ្មោះថា **ទិដ្ឋុបាទាន** ព្រោះទិដ្ឋិនោះជាឧបាទាន ។ ឈ្មោះថា **ទិដ្ឋុបាទាន** ព្រោះ ប្រកាន់មាំដោយទិដ្ឋិ ។ ឧត្តរទិដ្ឋិ (ទិដ្ឋិខាងក្រោយ) ប្រកាន់មាំ បុរិមទិដ្ឋិ (ទិដ្ឋិមានក្នុងខាងកាលមុន) ក្នុងបទមានជាអាទិថា **សស្សតោ អត្តា ច លោកោ**[១] អត្តា និងលោកទៀង ។ ឈ្មោះ ថា **សីលព្វតុបាទាន** ព្រោះការប្រកាន់សីល និងវត្ត ។ ម្យ៉ាង ទៀត ឈ្មោះថា សីលព្វតុបាទាន ព្រោះសីល និងវត្តនោះជា

---

១ ខុទ្ទកនិកាយ ខុទ្ទកបាឋៈ

តិរច្ឆាន ១ បេតវិស័យ ១ មនុស្ស ១ ទេវតា ១ ដ៏មានកម្ចាំង ដោយការឈានចុះ ។

បទថា **បញ្ចហិកាមគុណេហិ** ដោយកាមគុណ ៥ ដោយចំណែកនៃវត្ថុកាម ៥ គឺ រូប សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ។

បទថា **រជ្ជតិ** រមែងត្រេកអរ គឺ អាស្រ័យអយោនិសោមនសិការ រមែងត្រេកអរដោយកាមគុណទាំងនោះ ព្រោះធ្វើឲ្យរាគៈកើតឡើង ។ អធិប្បាយថា ធ្វើសេចក្ដីពេញចិត្តត្រេកអរ ។

បទថា **បញ្ចហិ នីវរណេហិ** ត្រូវនីវរណៈ ៥ បិទទុក ឈ្មោះថា **នីវរណ** ព្រោះរមែងរាំង គឺ គ្របសង្កត់ចិត្ត ។ ត្រូវនីវរណៈ ៥ គឺ កាមច្ឆន្ទៈ ១ ព្យាបាទ ១ ថីនមិទ្ធៈ ១ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ ១ វិចិកិច្ឆា ១ ចាប់ទុក ។

បទថា **ឱត្ថតោ** គឺ បិទបាំងទុកចំណែកខាងលើ ។

បទថា ឆហិ **វិវាទមូលេហិ** គឺ ដោយមូលហេតុវិវាទ ៦ យ៉ាង ។ ដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មូលហេតុ នៃវិវាទទាំងនេះ មាន ៦

តិរច្ឆាន ១ បេតវិស័យ ១ មនុស្ស ១ ទេវតា ១ ដ៏មានកម្លាំង ដោយការឈានចុះ ។

បទថា **បញ្ចហិកាមគុណេហិ** ដោយកាមគុណ ៥ ដោយចំណែកនៃវត្ថុកាម ៥ គឺ រូប សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ។

បទថា **រជ្ជតិ** រមែងត្រេកអរ គឺ អាស្រ័យអយោនិសោមនសិការ រមែងត្រេកអរដោយកាមគុណទាំងនោះ ព្រោះធ្វើឲ្យរាគៈកើតឡើង ។ អធិប្បាយថា ធ្វើសេចក្ដីពេញចិត្តត្រេកអរ ។

បទថា **បញ្ចហិ នីវរណេហិ** ត្រូវនីវរណៈ ៥ បិទទុក ឈ្មោះថា **នីវរណ** ព្រោះរមែងរាំង គឺ គ្របសង្កត់ចិត្ត ។ ត្រូវនីវរណៈ ៥ គឺ កាមច្ឆន្ទៈ ១ ព្យាបាទ ១ ថីនមិទ្ធៈ ១ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ ១ វិចិកិច្ឆា ១ ចាប់ទុក ។

បទថា **ឱត្ថតោ** គឺ បិទបាំងទុកចំណែកខាងលើ ។

បទថា ឆហិ **វិវាទមូលេហិ** គឺ ដោយមូលហេតុវិវាទ ៦ យ៉ាង ។ ដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មូលហេតុ នៃវិវាទទាំងនេះ មាន ៦

ដល់ជនដ៏ច្រើន ដើម្បីភាពមិនជាសុខដល់ជនដ៏ច្រើន ដើម្បីសេចក្ដីវិនាសដល់ជនដ៏ច្រើន ដើម្បីភាពមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្ដីទុក្ខដល់ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើពួកអ្នកពិចារណាឃើញវិវាទ នោះឯងជាមូលហេតុនៃវិវាទ ខាងក្នុងក្ដី ខាងក្រៅក្ដី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងប្រការនោះ ពួកអ្នកគប្បីព្យាយាមដើម្បីលះមូលហេតុនៃវិវាទដ៏លាមកនោះចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើពួកអ្នកមិនពិចារណាឃើញវិវាទ នេះឯងជាមូល-ហេតុនៃវិវាទ ខាងក្នុងក្ដី ខាងក្រៅក្ដី ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងប្រការនោះ ពួកអ្នកគប្បីបដិបត្តិ ដើម្បីការមិនកើត

ដល់ជនដ៏ច្រើន ដើម្បីភាពមិនជាសុខដល់ជនដ៏ច្រើន ដើម្បីសេចក្ដីវិនាសដល់ជនដ៏ច្រើន ដើម្បីភាពមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្ដីទុក្ខដល់ទេវតា និងមនុស្ស ទាំងឡាយ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើពួកអ្នកពិចារណាឃើញវិវាទ នោះឯងជាមូលហេតុនៃវិវាទ ខាងក្នុងក្ដី ខាងក្រៅក្ដី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងប្រការនោះ ពួកអ្នកគប្បីព្យាយាមដើម្បីលះមូលហេតុនៃវិវាទដ៏លាមកនោះចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើពួកអ្នកមិនពិចារណាឃើញវិវាទ នេះឯងជាមូល-ហេតុនៃវិវាទ ខាងក្នុងក្ដី ខាងក្រៅក្ដី ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងប្រការនោះ ពួកអ្នកគប្បីបដិបត្តិ ដើម្បីការមិនកើត

> មានការប្រកាន់មាំទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ជាអ្នកមានការប្រកាន់មាំ មានការលះបានលំបាក ។ ភិក្ខុនោះមិនគោរពក្នុងសុមប្បីក្នុងព្រះសាស្តា ។ល។ មិនកើតផលតទៅ[១] ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **កោធនោ** ច្រើនទៅដោយសេចក្តីក្រោធ គឺ ប្រកបដោយសេចក្តីខាស់ចិត្ត ដែលមានអាការខឹងក្រោធជាលក្ខណៈ ។

បទថា **ឧបនាហី** ចងសេចក្តីក្រោធទុក គឺ ប្រកបដោយឧបនាហៈ ដែលមានលក្ខណៈមិនវៀរចាកពៀរ ។

បទថា អហិតាយ ទុក្ខាយ ទេវមនុស្សានំ ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខដល់ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ។ វិវាទរបស់ភិក្ខុ ២ រូប រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីភាពមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខដល់ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ

---

១ អង្គុត្តរនិកាយ ឆក្កនិបាត

មានការប្រកាន់មាំទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ជា
អ្នកមានការប្រកាន់មាំ មានការលះ
បានលំបាក ។ ភិក្ខុនោះមិនគោរព
ក្នុងសូម្បីក្នុងព្រះសាស្ដា ។ល។ មិន
កើតផលតទៅ[1] ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **កោធនោ** ច្រើនទៅដោយសេចក្ដីក្រោធ គឺ ប្រកបដោយសេចក្ដីទាស់ចិត្ត ដែលមានអាការខឹងក្រោធជាលក្ខណៈ ។

បទថា **ឧបនាហី** ចងសេចក្ដីក្រោធទុក គឺ ប្រកបដោយឧបនាហៈ ដែលមានលក្ខណៈមិនវៀរចាកពៀរ ។

បទថា អហិតាយ ទុក្ខាយ ទេវមនុស្សានំ ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្ដីទុក្ខដល់ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ។ វិវាទរបស់ភិក្ខុ ២ រូប រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីភាពមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្ដីទុក្ខដល់ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ

---

១ អង្គុត្តរនិកាយ ឆក្កនិបាត

ទៅដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខដល់ទេវតា និងមនុស្ស ទាំងឡាយ ។

បទថា **អជ្ឈត្តំ** វា ខាងក្នុងក្តី គឺ ក្នុងបរិស័ទរបស់ពួកលោក ។ បទថា **ពហិទ្ធា** វា ចំណែកខាងក្រៅក្តី គឺ បរិស័ទរបស់ពួកដទៃ ។ បទថា **មក្ខី** គឺ ប្រកបដោយការលុបគុណ ដែលមានលក្ខណៈលុបបំបាត់គុណលោក ។ បទថា **បលាសី** គឺ ប្រកបដោយការវាយឫកស្មើ ដែលមានលក្ខណៈរឹងត្អឹង ។ បទថា **ឥស្សុកី** គឺ ប្រកបដោយសេចក្តីច្រណែន មានលក្ខណៈ គឺ សេចក្តីឫស្យា មានសក្ការៈរបស់អ្នកដទៃជាដើម ។ បទថា **មច្ឆរី** គឺ ប្រកបដោយមច្ឆរិយៈ ៥ មានអាវាសមច្ឆរិយៈជាដើម ។ បទថា **សឋោ** អួតអាង គឺ ពេញទៅដោយការឡេកឡឺយ ។ បទថា **មាយាវី** មាយា គឺ បិទបាំងអំពើអាក្រក់ដែលខ្លួនបានធ្វើ ។ បទថា **បាបិច្ឆោ** មានការប្រាថ្នាលាមក គឺ ជាអ្នកទ្រុស្តសីល ប្រាថ្នាការលើកសរសើរក៏មិនមាន ។ បទថា មិច្ឆាទិដ្ឋិ បានដល់ នត្ថិកវាទី (មានវាទៈថាមិនមាន) អហេតុកវាទី (មានវាទៈថាមិនមានហេតុ) អកិរិយវាទី (មានវាទៈថាមិនមានការធ្វើ) ។

ទៅដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្ដីទុក្ខដល់ទេវតា និងមនុស្ស ទាំងឡាយ ។

បទថា **អជ្ឈត្តំ** វា ខាងក្នុងក្ដី គឺ ក្នុងបរិស័ទរបស់ពួកលោក ។ បទថា **ពហិទ្ធា** វា ចំណែកខាងក្រៅក្ដី គឺ បរិស័ទរបស់ពួកដទៃ ។ បទថា **មក្ខី** គឺ ប្រកបដោយការលុបគុណ ដែលមានលក្ខណៈលុបបំបាត់គុណលោក ។ បទថា **បឡាសី** គឺ ប្រកបដោយការវាយឫកស្មើ ដែលមានលក្ខណៈរឹងត្អឹង ។ បទថា **ឥស្សុកី** គឺ ប្រកបដោយសេចក្ដីច្រណែន មានលក្ខណៈ គឺ សេចក្ដីឫស្យា មានសក្ការៈរបស់អ្នកដទៃជាដើម ។ បទថា **មច្ឆរី** គឺ ប្រកបដោយមច្ឆរិយៈ ៥ មានអាវាសមច្ឆរិយៈជាដើម ។ បទថា **សឋោ** អួតអាង គឺ ពេញទៅដោយការឡូកឡឺយ ។ បទថា **មាយាវី** មាយា គឺ បិទបាំងអំពើអាក្រក់ដែលខ្លួនបានធ្វើ ។ បទថា **បាបិច្ឆោ** មានការប្រាថ្នាលាមក គឺ ជាអ្នកទ្រុស្ដសីល ប្រាថ្នាការលើកសរសើរក៏មិនមាន ។ បទថា មិច្ឆាទិដ្ឋិ បានដល់ នត្ថិកវាទី (មានវាទៈថាមិនមាន) អហេតុកវាទី (មានវាទៈថាមិនមានហេតុ) អកិរិយវាទី (មានវាទៈថាមិនមានការធ្វើ) ។

មានអារម្មណ៍ច្រើន ។ ដូច្នោះលោកទើបពោលថា **តណ្ហាកាយា** កងតណ្ហា ព្រោះប្រកប **កាយ** សព្ទ ដោយអត្ថថា ពួក ។ សូម្បីកាលពោលថា **តណ្ហាកាយោ** ក៏គឺ តណ្ហានោះឯង ។

បទថា **វេដ្ឋតិ** រមែងប្រាថ្នា គឺ ពេញចិត្តរីករាយក្នុងអារម្មណ៍ដោយខ្លួនឯង ។

បទថា **ឆហិ ទិដ្ឋិគតេហិ** ដោយទិដ្ឋិ ៦ លោកពោលទុកហើយក្នុងសព្វាសវសូត្រ ។ ក្នុងសូត្រនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា

កាលបើភិក្ខុមនសិការដោយមិនប្រពៃ
យ៉ាងនេះ ទិដ្ឋិ ៦ យ៉ាង ណាមួយ រមែងកើត
ឡើង ។ គឺ ទិដ្ឋិដោយសេចក្តីពិត ដោយ
សេចក្តីតាំងមាំ រមែងកើតដល់ភិក្ខុនោះថា
អត្ថិ មេ អត្តា អត្តារបស់យើងមាន ។
ទិដ្ឋិដោយសេចក្តីពិត ដោយការប្រកាន់
ជឿបាន រមែងកើតដល់ភិក្ខុនោះថា **នត្ថិ**
មេ អត្តា អត្តារបស់យើងមិនមាន ។

មានអារម្មណ៍ច្រើន ។ ដូច្នោះលោកទើបពោលថា **តណ្ហាកាយា** កងតណ្ហា ព្រោះប្រកប **កាយ** សព្ទ ដោយអត្ថថា ពួក ។ សូម្បីកាលពោលថា **តណ្ហាកាយា** ក៏គឺ តណ្ហានោះឯង ។

បទថា **ជេតិ** រមែងប្រាថ្នា គឺ ពេញចិត្តរីករាយក្នុងអារម្មណ៍ដោយខ្លួនឯង ។

បទថា **ឆហិ ទិដ្ឋិគតេហិ** ដោយទិដ្ឋិ ៦ លោកពោលទុកហើយក្នុងសព្វាសវសូត្រ ។ ក្នុងសូត្រនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា

កាលបើភិក្ខុមនសិការដោយមិនប្រពៃ
យ៉ាងនេះ ទិដ្ឋិ ៦ យ៉ាង ណាមួយ រមែងកើត
ឡើង ។ គឺ ទិដ្ឋិដោយសេចក្ដីពិត ដោយ
សេចក្ដីតាំងមាំ រមែងកើតដល់ភិក្ខុនោះថា
អត្ថិ មេ អត្តា អត្តារបស់យើងមាន ។
ទិដ្ឋិដោយសេចក្ដីពិត ដោយការប្រកាន់
ជឿបាន រមែងកើតដល់ភិក្ខុនោះថា **នត្ថិ
មេ អត្តា** អត្តារបស់យើងមិនមាន ។

រមែងកាន់យកថា ខ្លួនមានហើយក្នុងកាលទាំងពួង ។

បទថា **សច្ចតោ ថេតតោ** គឺ ដោយសេចក្ដីពិត និង ដោយសេចក្ដីតាំងមាំ ។ លោកអធិប្បាយថា ដោយការតាំងមាំ យ៉ាងល្អថា **ឥទំ សច្ចំ** នេះទៀង ។

បទថា **នត្ថិ មេ អត្តា** គឺ ឈ្មោះថា ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ព្រោះ ប្រកាន់ការមិនមានមិនកើតក្នុងអត្តានោះ ៗ របស់សត្វដែលមាន ហើយ ។ មួយ៉ាងវិញទៀត ឈ្មោះថា សស្សតទិដ្ឋិ ព្រោះប្រកាន់ ថាសុម្បីទិដ្ឋិមុន ៗ ក៏មានក្នុងកាល ៣ , ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ព្រោះប្រកាន់ ថា បច្ចុប្បន្នប៉ុណ្ណោះមាន , ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ព្រោះប្រកាន់ថា សូម្បី ទិដ្ឋិក្រោយក្នុងអតីត និងអនាគតក៏មិនមាន ដូចទិដ្ឋិរបស់ម្ចាស់ លទ្ធិដែលប្រកាន់ថា " ផេះ ធ្យូង ជាគ្រឿងបូជា " សស្សតទិដ្ឋិ ព្រោះប្រកាន់ថា ក្នុងអតីតប៉ុណ្ណោះមិនមាន ដូចរបស់អ្នកមាន ការឃើញកើតឡើងដោយមិនមានហេតុផល ។

បទថា **អត្តនាវ អត្តានំ សញ្ជានាតិ** គឺ មានទិដ្ឋិថា យើងរមែងដឹងច្បាស់អត្តានេះ ដោយខ្លួននេះ ព្រោះប្រកាន់ថា អត្តាក្នុងខន្ធដោយប្រក្រតី គឺ សញ្ញាខន្ធ ហើយដឹងច្បាស់ខន្ធ

រមែងកាន់យកថា ខ្លួនមានហើយក្នុងកាលទាំងពួង ។

បទថា **សច្ចតោ ថេតតោ** គឺ ដោយសេចក្តីពិត និង ដោយសេចក្តីតាំងមាំ ។ លោកអធិប្បាយថា ដោយការតាំងមាំ យ៉ាងល្អថា **ឥទំ សច្ចំ** នេះទៀង ។

បទថា **នត្ថិ មេ អត្តា** គឺ ឈ្មោះថា ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ព្រោះ ប្រកាន់ការមិនមានមិនកើតក្នុងអត្តានោះ ៗ របស់សត្វដែលមាន ហើយ ។ មួយវិញទៀត ឈ្មោះថា សស្សតទិដ្ឋិ ព្រោះប្រកាន់ ថាសូម្បីទិដ្ឋិមុន ៗ ក៏មានក្នុងកាល ៣ , ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ព្រោះប្រកាន់ ថា បច្ចុប្បន្នប៉ុណ្ណោះមាន , ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ព្រោះប្រកាន់ថា សូម្បី ទិដ្ឋិក្រោយក្នុងអតីត និងអនាគតក៏មិនមាន ដូចទិដ្ឋិរបស់ម្ចាស់ លទ្ធិដែលប្រកាន់ថា " ផេះ ធ្យូង ជាគ្រឿងបូជា " សស្សតទិដ្ឋិ ព្រោះប្រកាន់ថា ក្នុងអតីតប៉ុណ្ណោះមិនមាន ដូចរបស់អ្នកមាន ការឃើញកើតឡើងដោយមិនមានហេតុផល ។

បទថា **អត្តនាវ អត្តានំ សញ្ជានាតិ** គឺ មានទិដ្ឋិថា យើងរមែងដឹងច្បាស់អត្តានេះ ដោយខ្លួននេះ ព្រោះប្រកាន់ថា អត្តាក្នុងខន្ធដោយប្រក្រតី គឺ សញ្ញាខន្ធ ហើយដឹងច្បាស់ខន្ធ

និកាយនោះ ៗ ឬក្នុងអារម្មណ៍ ។ បទថា **និច្ចា** គឺ មិនមានការកើតរលត់ ។ បទថា **ធុវា** គឺ តាំងមាំជាសារៈ ។

បទថា **សស្សតោ** គឺ ប្រព្រឹត្តទៅអស់កាលទាំងពួង ។ បទថា **អវិបរិណាមធម្មា** គឺ មិនលះបង់ការៈដើមរបស់ខ្លួន មិនដល់សភាពមានប្រការផ្សេង ៗ ដូចសត្វបន្តួយ ។

បទ **សស្សតិសមំ** លោកពោល **សស្សតិយោ** ដោយវោហារថា ព្រះច័ន្ទ ព្រះអាទិត្យ សមុទ្រ ផែនដីធំ ភ្នំ ពន្លឺ ។ ស្មើដោយសភាពទៀង ឈ្មោះថា **សស្សតិសមំ** ។

ទិដ្ឋិមានយ៉ាងនេះ ព្រោះប្រកាន់ថា ទីងតាំងនៅដរាបមានសភាពទៀងទីងនៅប្រាកដ ។ តែក្នុងខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ លោកពោលដល់ទិដ្ឋិ ៦ ប្លែកចេញទៅយ៉ាងនេះថា អត្តាសោយវិបាករបស់កម្មល្អ និងកម្មអាក្រក់អស់កាលដ៏យូរ ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ៗ ។ អត្តានោះ មិនកើតមិនមាន ។ អត្តានោះមិនកើត ទីងមិនមាន ។ អត្តាជារបស់ពិតប្រាកដ យ៉ាងយូរ ទៀង មានការមិនប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា ។ ឬថា ទិដ្ឋិរមែងកើតដោយសេចក្ដីពិត ដោយសេចក្ដីតាំងមាំដល់ភិក្ខុនោះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

និកាយនោះ ៗ ឬក្នុងអារម្មណ៍ ។ បទថា **និច្ចា** គឺ មិនមាន ការកើតរលត់ ។ បទថា **ធុវា** គឺ តាំងមាំជាសារៈ ។

បទថា **សស្សតោ** គឺ ប្រព្រឹត្តទៅអស់កាលទាំងពួង ។ បទថា **អវិបរិណាមធម្មា** គឺ មិនលះបង់ការៈដើមរបស់ខ្លួន មិនដល់សភាពមានប្រការផ្សេង ៗ ដូចសត្វបង្គួយ ។

បទ **សស្សតិសមំ** លោកពោល **សស្សតិយោ** ដោយវោហារថា ព្រះចន្ទ ព្រះអាទិត្យ សមុទ្រ ផែនដីធំ ភ្នំ ពន្លឺ ។ ស្មើដោយសភាពទៀង ឈ្មោះថា **សស្សតិសមំ** ។

ទិដ្ឋិមានយ៉ាងនេះ ព្រោះប្រកាន់ថា ទីងតាំងនៅដរាបមានសភាពទៀងទីងនៅប្រាកដ ។ តែក្នុងខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ លោកពោលដល់ទិដ្ឋិ ៦ បែកចេញទៅយ៉ាងនេះថា អត្តាសោយវិបាករបស់កម្មល្អ និងកម្មអាក្រក់អស់កាលដ៏យូរ ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ៗ ។ អត្តានោះ មិនកើតមិនមាន ។ អត្តានោះមិនកើត ទីងមិនមាន ។ អត្តាជារបស់ពិតប្រាកដ យ៉ាងយូរ ទៀង មានការមិនប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា ។ ឬថា ទិដ្ឋិរមែងកើតដោយសេចក្តីពិត ដោយសេចក្តីតាំងមាំដល់ភិក្ខុនោះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ទិដ្ឋិសំយោជន៍ ១ វិចិកិច្ឆាសំយោជន៍ ១

មានះសំយោជន៍ ១ ភវរាគសំយោជន៍ ១

អវិជ្ជាសំយោជន៍ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

សំយោជន៍ ៧ ទាំងនេះឯង[១] ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **អនុនយសញ្ញោជនំ** បានដល់កាមរាគសំយោជន៍ ។ សំយោជន៍ទាំងនេះទាំងអស់ ហៅថា **សញ្ញោជន** ព្រោះជាកិលេសគ្រឿងចង ។

បទថា **សត្តហិ មានេហិ** លោកសន្និវាសឲ្យឡើងព្រោះមានះ ៧ លោកពោលទុកហើយក្នុងខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ ។ ពិតណាស់ក្នុងវិភង្គនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា

មានះ អតិមានះ មានាតិមានះ ឱមានះ

អធិមានះ អស្មិមានះ មិច្ឆាមានះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **មានោ** ការប្រកាន់ខ្លួន គឺ ស្មាបអន្លែលបុគ្គល ដោយអំណាចនៃបុគ្គលអ្នកប្រសើរជាង ជាដើម

---

១ អដ្ឋ.សត្តក

ទិដ្ឋិសំយោជន៍ ១ វិចិកិច្ឆាសំយោជន៍ ១

មានះសំយោជន៍ ១ ភវរាគសំយោជន៍ ១

អវិជ្ជាសំយោជន៍ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

សំយោជន៍ ៧ ទាំងនេះឯង[១] ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **អនុនយសញ្ញោជនំ** បានដល់កាមរាគសំយោជន៍ ។ សំយោជន៍ទាំងនេះទាំងអស់ ហៅថា **សញ្ញោជន** ព្រោះជាកិលេសគ្រឿងចង ។

បទថា **សត្តហិ មានេហិ** លោកសន្និវាសបង្កើនឡើងព្រោះមានះ ៧ លោកពោលទុកហើយក្នុងខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ ។ ពិតណាស់ក្នុងវិភង្គនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា

មានះ អតិមានះ មានាតិមានះ ឱមានះ

អធិមានះ អស្មិមានះ មិច្ឆាមានះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **មានោ** ការប្រកាន់ខ្លួន គឺ ស្មាបអន្លែលបុគ្គល ដោយអំណាចនៃបុគ្គលអ្នកប្រសើរជាង ជាដើម

---

១ អង្គុត.សត្តក

នៅក្នុងខន្ធ មានរូបជាដើម ។ លោកអធិប្បាយថា មានមានះកើតឡើងដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **អហំ រូបំ** រូប ជាយើង យើងគឺ រូប ។

បទថា **មិច្ឆាមានោ** មានះខុស គឺ មានះកើតឡើងដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **ចាបកេន កម្មាយតនេ** កម្មាយតនៈកើតដោយសភាពលាមក ។

បទថា **លោកធម្មា** មានអត្ថបានពោលហើយ ។ បទថា **សម្បរិវត្តតិ** វិលហើយ គឺ វិលវល់ទៅដោយលោកធម៌ ដែលជាហេតុ ដោយសេចក្ដីរីករាយក្នុងលោកធម៌ ៤ ។ មានលាភជាដើម ដោយការមិនរីករាយក្នុងលោកធម៌ ៤ មានការវិនាសលាភជាដើម ។ អធិប្បាយថា លះភាវៈប្រក្រតី ។ សូម្បី **មិច្ឆត្តា** ក៏មានអត្ថដូចពោលហើយ ។ បទថា **និយ្យាតោ** សំយុងចុះហើយ គឺ ស្ទុះទៅ អធិប្បាយថា គ្របសង្កត់ហើយ ។

បទថា **អដ្ឋហិ បុរិសទោសេហិ** ព្រោះបុរសទោស ៨ ក្នុងអដ្ឋកនិបាត លោកពោលព្រមដោយឧបមា ។ ក្នុងខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ លោកពោលវៀរឧបមា ។ សមពិតដូចលោកពោលទុកថា

នៅក្នុងខន្ធ មានរូបជាដើម ។ លោកអធិប្បាយថា មានមានះកើតឡើងដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **អហំ រូបំ** រូប ជាយើង យើងគឺ រូប ។

បទថា **មិច្ឆាមានោ** មានះខុស គឺ មានះកើតឡើងដោយបទមានជាអាទិ៍ថា **បាបកេន កម្មាយតនោ** កម្មាយតនៈកើតដោយសភាពលាមក ។

បទថា **លោកធម្មា** មានអត្ថបានពោលហើយ ។ បទថា **សម្បវត្តតិ** វិលហើយ គឺ វិលវល់ទៅដោយលោកធម៌ ដែលជាហេតុ ដោយសេចក្ដីរីករាយក្នុងលោកធម៌ ៤ ។ មានលាភជាដើម ដោយការមិនរីករាយក្នុងលោកធម៌ ៤ មានការវិនាសលាភជាដើម ។ អធិប្បាយថា លះភាវៈប្រក្រតី ។ សូម្បី **មិច្ឆត្តា** ក៏មានអត្ថដូចពោលហើយ ។ បទថា **និយ្យាតោ** សំយុងចុះហើយ គឺ ស្ទុះទៅ អធិប្បាយថា គ្របសង្កត់ហើយ ។

បទថា **អដ្ឋហិ បុរិសទោសេហិ** ព្រោះបុរសទោស ៨ ក្នុងអដ្ឋកនិបាត លោកពោលព្រមដោយឧបមា ។ ក្នុងខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ លោកពោលវៀរឧបមា ។ សមពិតដូចលោកពោលទុកថា

សូម្បីលោកក៏ត្រូវអាបត្តិប្រការនេះ លោកចូរធ្វើយប់មុន ៗ នេះជាបុរសទោសប្រការទី ៣ ៗ

ប្រការតទៅ ភិក្ខុ ។ល។ និយាយត្រឡប់បញ្ច្រាស់ និយាយរឿងផ្សេង ធ្វើសេចក្តីក្រោធ ទោសៈ និងការមិនពេញចិត្តឲ្យប្រាកដ ៗ នេះជាបុរសទោសទី ៤ ៗ

ប្រការតទៅ ភិក្ខុ ។ល។ និយាយលើកដៃក្នុងកណ្តាលសង្ឃ ៗ នេះជាបុរសទោសប្រការទី ៥ ៗ

ប្រការតទៅ ភិក្ខុ ។ល។ មិនជឿសង្ឃ មិនជឿរបោទក៍ ដើរតេចចេញទៅ ៗ នេះជាបុរសទោសទី ៦ ៗ

ប្រការតទៅ ភិក្ខុ ។ល។ គិតថា យើងមិនបានត្រូវអាបត្តិ , យើងបានត្រូវអាបត្តិ ហើយនៅស្ងៀម ធ្វើឲ្យសង្ឃ

សូម្បីលោកក៏ត្រូវអាបត្តិប្រការនេះ លោកចូរធ្វើយប់មុន ។ នេះជាបុរសទោសប្រការទី ៣ ។

ប្រការតទៅ ភិក្ខុ ។ល។ និយាយត្រឡប់បញ្ច្រាស់ និយាយរឿងផ្សេង ធ្វើសេចក្ដីក្រោធ ទោសៈ និងការមិនពេញចិត្តឲ្យប្រាកដ ។ នេះជាបុរសទោសទី ៤ ។

ប្រការតទៅ ភិក្ខុ ។ល។ និយាយលើកដៃក្នុងកណ្ដាលសង្ឃ ។ នេះជាបុរសទោសប្រការទី ៥ ។

ប្រការតទៅ ភិក្ខុ ។ល។ មិនជឿសង្ឃ មិនជឿរបោទក៍ ដើរគេចចេញទៅ ។ នេះជាបុរសទោសទី ៦ ។

ប្រការតទៅ ភិក្ខុ ។ល។ គិតថា យើងមិនបានត្រូវអាបត្តិ , យើងបានត្រូវអាបត្តិ ហើយនៅស្ងៀម ធ្វើឲ្យសង្ឃ

ដែលល្ងង់មិនឆ្លាត , លោកមិនដឹងវត្ថុ , មិនដឹងអាបត្តិ , មិនដឹងការចោទ ។ បន្តុះបង្អាប់ថា សូម្បីលោកក៏មិនដឹងអ្វី ៗ ក៏ប្រាថ្នានឹងនិយាយ ។

បទថា បច្ចារោបេតិ លើកទោសឡើង គឺ ពោលបទមានជាអាទិ៍ថា សូម្បីលោកនេះឯង ឈ្មោះថាលើកទោសឡើង គឺ ប្រាប់អាបត្តិ ។ បទថា **បដិករោហិ** ធ្វើយប់ លោកសម្តែងទុកថា លោកចូរសម្តែងទេសនាគាមិនី គឺ ការសម្តែងអាបត្តិ លោកចូរចេញចាកវុដ្ឋានគាមិនី គឺ ចេញចាកអាបត្តិ ។ តអំពីនោះលោកតាំងនៅក្នុងសេចក្តីបរិសុទ្ធិហើយ ទើបចោទអ្នកដទៃ ។

បទថា **អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរតិ** និយាយត្រឡប់ត្រឡិន គឺ បិទបាំងហេតុដទៃដោយហេតុដទៃ ឬបិទបាំងពាក្យនិយាយដោយពាក្យដទៃ ។ ចោទក៏ពោលថា លោកត្រូវអាបត្តិហើយ ។ ភិក្ខុនោះពោលថា នរណាត្រូវអាបត្តិ ត្រូវអាបត្តិអ្វី ត្រូវអាបត្តិក្នុងប្រការណា ត្រូវអាបត្តិយ៉ាងណា ។ លោកពោលអ្វី កាលបើចោទក៏ពោលថា អាបត្តិអ្វី លោកក៏ឃើញហើយ ។ ភិក្ខុនោះពោលថា ឃើញមិនបានឮ ហើយផ្សៀងត្រចៀកស្តាប់ទៅ ។

ដែលល្ងង់មិនឆ្លាត , លោកមិនដឹងវត្ថុ , មិនដឹងអាបត្តិ , មិនដឹងការចោទ ។ បន្តុះបង្អាប់ថា សូម្បីលោកក៏មិនដឹងអ្វី ៗ ក៏ប្រាថ្នានឹងនិយាយ ។

បទថា បច្ចារោបេតិ លើកទោសឡើង គឺ ពោលបទមានជាអាទិថា សូម្បីលោកនេះឯង ឈ្មោះថាលើកទោសឡើង គឺ ប្រាប់អាបត្តិ ។ បទថា **បដិករោហិ** ធ្វើយប់ លោកសម្តែងទុកថា លោកចូរសម្តែងទេសនាគាមិនី គឺ ការសម្តែងអាបត្តិ លោកចូរចេញចាកវុដ្ឋានគាមិនី គឺ ចេញចាកអាបត្តិ ។ តអំពីនោះលោកតាំងនៅក្នុងសេចក្តីបរិសុទ្ធិហើយ ទើបចោទអ្នកដទៃ ។

បទថា **អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរតិ** និយាយត្រឡប់ត្រឡិន គឺ បិទបាំងហេតុដទៃដោយហេតុដទៃ ឬបិទបាំងពាក្យនិយាយដោយពាក្យដទៃ ។ ចោទក៏ពោលថា លោកត្រូវអាបត្តិហើយ ។ ភិក្ខុនោះពោលថា នរណាត្រូវអាបត្តិ ត្រូវអាបត្តិអ្វី ត្រូវអាបត្តិក្នុងប្រការណា ត្រូវអាបត្តិយ៉ាងណា ។ លោកពោលអ្វី កាលបើចោទក៏ពោលថា អាបត្តិអ្វី លោកក៏ឃើញហើយ ។ ភិក្ខុនោះពោលថា ឃើញមិនបានឮ ហើយផ្ទៀងត្រចៀកស្តាប់ទៅ ។

អៀនខ្មាស់ ។ បទថា **អនាទរិយិត្វា** សេចក្តីថា មិនប្រកាន់ជឿ ដោយសេចក្តីគោរព មើលងាយ មិនចូលចិត្ត ។

បទថា **វិហេសេតិ** គឺ ឲ្យលំបាក រំខាន ។ បទថា **អតិ-ពាឡ្ហំ** គឺ ធ្ងន់ខ្លាំង លើសខ្នាត ។

បទថា **មយំ ព្យាវដា** គឺ ដល់សេចក្តីខ្វល់ខ្វាយក្នុងយើង ។ បទថា **ហីនាយាវត្តិត្វា** គឺ វិលមកដើម្បីភាពជាបុគ្គលថោកទាប គឺ ជាគ្រហស្ថ ។

បទថា **អត្តមនា ហោថ** គឺ ពួកលោកចូរសប្បាយចិត្តចុះ ភិក្ខុនោះពោលដោយបំណងថា លោកចូរបានវត្ថុដែលខ្ញុំគួរបានចុះ ។ ខ្ញុំធ្វើសេចក្តីសុខឲ្យដល់ពួកលោកហើយ ។ បទថា **ទុស្សតិ** គឺ ប្រទូសរ៉ាយ ។

បទថា **នវហិ អាឃាតវត្ថូហិ** ដោយអាឃាតវត្ថុ ៩ លោកពោលដោយអំណាចការកើតក្នុងសត្វទាំងឡាយ ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា :

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាឃាតវត្ថុ វត្ថុជាហេតុអាឃាតគ្នា ៩ យ៉ាងទាំងនេះ ។

អៀនខ្មាស់ ។ បទថា **អនាទរិយិត្វា** សេចក្តីថា មិនប្រកាន់ជឿ ដោយសេចក្តីគោរព មើលងាយ មិនចូលចិត្ត ។

បទថា **វិហេសេតិ** គឺ ឲ្យលំបាក រំខាន ។ បទថា **អតិ-ពាឡ្ហំ** គឺ ធ្ងន់ខ្លាំង លើសខ្នាត ។

បទថា **មយិ ព្យាវដា** គឺ ដល់សេចក្តីខ្វល់ខ្វាយក្នុងយើង ។ បទថា **ហីនាយាវត្តិត្វា** គឺ វិលមកដើម្បីភាពជាបុគ្គលថោកទាប គឺ ជាគ្រហស្ថ ។

បទថា **អត្តមនា** **ហោថ** គឺ ពួកលោកចូរសប្បាយចិត្តចុះ ភិក្ខុនោះពោលដោយបំណងថា លោកចូរបានវត្ថុដែលខ្ញុំគួរបានចុះ ។ ខ្ញុំធ្វើសេចក្តីសុខឲ្យដល់ពួកលោកហើយ ។ បទថា **ទុស្សតិ** គឺ ប្រទូសរ៉ាយ ។

បទថា **នវហិ អាឃាតវត្ថូហិ** ដោយអាឃាតវត្ថុ ៩ លោកពោលដោយអំណាចការកើតក្នុងសត្វទាំងឡាយ ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា :

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាឃាតវត្ថុ វត្ថុ
ជាហេតុអាឃាតគ្នា ៩ យ៉ាងទាំងនេះ ។

មិនជាទីពេញចិត្តរបស់យើង ១ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាឃាតវត្ថុ៩យ៉ាងទាំងនេះឯង ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **អាឃាតវត្ថូនិ** គឺ ហេតុនៃសេចក្ដីអាឃាត ។

មួយ៉ាងទៀត ក្នុងបទថា **អាឃាតំ** នេះ បានដល់ សេចក្ដីក្រោធ ។ សេចក្ដីក្រោធនោះឯង លោកហៅថា អាឃាតវត្ថុ ព្រោះជាវត្ថុនៃសេចក្ដីក្រោធខ្លាំងឡើង ៗ ។ បទថា **អាឃាតំ ពន្ធតិ** គឺ ចង ធ្វើឲ្យសេចក្ដីក្រោធកើត ។

អាឃាតវត្ថុ ៩ សូម្បីដទៃដែលលោកពោលទុកក្នុងនិទ្ទេសថា ៖

គេមិនបានប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ដល់យើង ១ គេរមែងមិនប្រព្រឹត្ត ១ គេនឹងមិនប្រព្រឹត្ត ១ ។ គេមិនបានប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ដល់អ្នកជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្តរបស់យើង ១ គេរមែងមិនប្រព្រឹត្ត ១ ។ គេនឹងមិនប្រព្រឹត្ត ១ ។ គេមិនបានប្រព្រឹត្តសេចក្ដីវិនាសដល់អ្នកមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីពេញចិត្តរបស់យើង ១ គេរមែងមិនប្រព្រឹត្ត ១ គេនឹង មិនប្រព្រឹត្ត ១ ដូច្នេះ លោកសង្គ្រោះ

មិនជាទីពេញចិត្តរបស់យើង ១ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាឃាតវត្ថុ ៩ យ៉ាងទាំងនេះឯង ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **អាឃាតវត្ថូនិ** គឺ ហេតុនៃសេចក្តីអាឃាត ។

មួយ៉ាងទៀត ក្នុងបទថា **អាឃាតំ** នេះ បានដល់ សេចក្តីក្រោធ ។ សេចក្តីក្រោធនោះឯង លោកហៅថា អាឃាតវត្ថុ ព្រោះជាវត្ថុនៃសេចក្តីក្រោធខ្ពាំងឡើង ៗ ។ បទថា **អាឃាតំ ពន្ធតិ** គឺ ចង ធ្វើឲ្យសេចក្តីក្រោធកើត ។

អាឃាតវត្ថុ ៩ ស្មូម្បីដទៃដែលលោកពោលទុកក្នុងនិទ្ទេសថា ៖

គេមិនបានប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ដល់យើង ១ គេរមែងមិនប្រព្រឹត្ត ១ គេនឹងមិនប្រព្រឹត្ត ១ ។ គេមិនបានប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ដល់អ្នកជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្តរបស់យើង ១ គេរមែងមិនប្រព្រឹត្ត ១ ។ គេនឹងមិនប្រព្រឹត្ត ១ ។ គេមិនបានប្រព្រឹត្តសេចក្តីវិនាសដល់អ្នកមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីពេញចិត្តរបស់យើង ១ គេរមែងមិនប្រព្រឹត្ត ១ គេនឹង មិនប្រព្រឹត្ត ១ ដូច្នេះ លោកសង្គ្រោះ

សព្រហ្មចារីក៏ធ្វើមានះថា នរណាដូចយើង ដោយសីល និងធុតង្គ ។

បទថា **សេយ្យស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានេប** សូម្បីមានះថា ជាអ្នកប្រសើរជាងគេ ប្រកាន់ថាស្មើគេ ក៏រមែងកើតដល់ព្រះរាជា និងបព្វជិតទាំងនោះដូចគ្នា ព្រោះព្រះរាជារមែងទ្រង់ធ្វើមានះនេះថា អ្វីរបស់យើងធ្វើឲ្យផ្សេងគ្នានឹងព្រះរាជាដទៃដោយដែន ទ្រព្យ ឬពាហនៈ ។ សូម្បីបព្វជិតក៏ធ្វើមានះនេះថា អ្វីរបស់យើងធ្វើឲ្យផ្សេងគ្នានឹងភិក្ខុដទៃដោយសីល និងធុតង្គជាដើម ។

បទថា **សេយ្យស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោប** សូម្បីមានះថា ជាអ្នកប្រសើរជាងគេ ប្រកាន់ថា ថោកទាបជាងគេ ក៏រមែងកើតដល់ព្រះរាជា និងបព្វជិតទាំងឡាយនោះ ដូចគ្នា ។ ព្រោះដែន ទ្រព្យ ឬពាហនៈជាដើមរបស់ព្រះរាជាណាដែលមិនទាន់សម្បូរ ។ ព្រះរាជានោះ រមែងទ្រង់ធ្វើមានះនេះថា ត្រឹមតែសេចក្ដីសុខរបស់ពាក្យនិយាយថា ព្រះរាជារបស់យើងប៉ុណ្ណោះ ។ យើងនឹងជាព្រះរាជាបានយ៉ាងណា ។ សូម្បីបព្វជិតមានលាភសក្ការៈ

សព្វញ្ញុបញ្ញជិតក៏ធ្វើមានះថា នរណាដូចយើង ដោយសីល និង ធុតង្គ ។

បទថា **សេយ្យស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានេប** សព្វញ្ញូ មានះថា ជាអ្នកប្រសើរជាងគេ ប្រកាន់ថាស្មើគេ ក៏រមែងកើត ដល់ព្រះរាជា និងបព្វជិតទាំងនោះដូចគ្នា ព្រោះព្រះរាជារមែង ទ្រង់ធ្វើមានះនេះថា អ្វីរបស់យើងធ្វើឲ្យផ្សេងគ្នានឹងព្រះរាជាដទៃ ដោយដែន ទ្រព្យ ឬពាហនៈ ។ សព្វញ្ញុបញ្ញជិតក៏ធ្វើមានះនេះថា អ្វីរបស់យើងធ្វើឲ្យផ្សេងគ្នានឹងភិក្ខុដទៃដោយសីល និងធុតង្គជា ដើម ។

បទថា **សេយ្យស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោប** សព្វញ្ញូ មានះថា ជាអ្នកប្រសើរជាងគេ ប្រកាន់ថា ថោកទាបជាងគេ ក៏រមែងកើតដល់ព្រះរាជា និងបព្វជិតទាំងឡាយនោះ ដូចគ្នា ។ ព្រោះដែន ទ្រព្យ ឬពាហនៈជាដើមរបស់ព្រះរាជាណាដែលមិន ទាន់សម្បូរ ។ ព្រះរាជានោះ រមែងទ្រង់ធ្វើមានះនេះថា ត្រឹមតែ សេចក្តីសុខរបស់ពាក្យនិយាយថា ព្រះរាជារបស់យើងប៉ុណ្ណោះ ។ យើងនឹងជាព្រះរាជាបានយ៉ាងណា ។ សព្វញ្ញុបញ្ញជិតមានលាភសក្ការៈ

អ្នកដទៃមិនអាចមានជីវិតរស់នៅបាន កើតជាទាសៈព្រោះហេតុ ផ្ទៃ ។ តែយើងជាអ្នកប្រសើរជាង ព្រោះមកដោយខ្សែស្រឡាយ ។ អ្វីរបស់យើង ធ្វើឲ្យផ្សេងគ្នាជាមួយទាសៈនោះ ដោយភាពជា ទាសៈពិតទាំងពីរចំណែក ព្រោះមកដោយខ្សែស្រឡាយ ឬយើង ដល់ភាពជាទាសៈព្រោះផ្ទៃ ។ តែឋានៈជាទាសៈរបស់យើងក្នុង ទីបំផុត មាតាបិតាមិនមាន ។ យើងនឹងជាទាសៈបានដូចម្តេច ។ សូម្បីអ្នកក្រលំបាក និងមនុស្សចណ្ឌាលជាដើម ក៏ធ្វើមានះនោះ ដូចទាសៈ ដូច្នោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទនេះ មានះដែលកើតឡើងថា ជាអ្នក ប្រសើរជាងគេ ប្រកាន់ថា ប្រសើរជាងគេ ជាមានះពិតប្រាកដ ។ ពីពួកដទៃពីនេះ ជាមានះមិនពិតប្រាកដ ។ ម្យ៉ាងទៀត មានះ ដែលកើតឡើងថា ជាអ្នកស្មើគេ ប្រកាន់ថា ស្មើគេ ជាអ្នកថោក-ទាបជាងគេ ប្រកាន់ថា ថោកទាបជាងគេ ជាមានះពិតប្រាកដ ។ ពីពួកនេះ ជាមានះមិនពិតប្រាកដ ។ ការកម្ចាត់កិលេសដោយ អរហត្តមគ្គ ជាមានះពិតប្រាកដ ។ ការកម្ចាត់កិលេសដោយ សោតបត្តិមគ្គ ជាមានះមិនពិតប្រាកដ ។

អ្នកដទៃមិនអាចមានជីវិតរស់នៅបាន កើតជាទាសៈព្រោះហេតុ ផ្ទៃ ។ តែយើងជាអ្នកប្រសើរជាង ព្រោះមកដោយខ្សែស្រឡាយ ។ អ្វីរបស់យើង ធ្វើឲ្យផ្សេងគ្នាជាមួយទាសៈនោះ ដោយភាពជា ទាសៈពិតទាំងពីរចំណែក ព្រោះមកដោយខ្សែស្រឡាយ ឬយើង ដល់ភាពជាទាសៈព្រោះផ្ទៃ ។ តែឋានៈជាទាសៈរបស់យើងក្នុង ទីបំផុត មាតាបិតាមិនមាន ។ យើងនឹងជាទាសៈបានដូចម្តេច ។ សូម្បីអ្នកក្រលំបាក និងមនុស្សចណ្ឌាលជាដើម ក៏ធ្វើមានះនោះ ដូចទាសៈ ដូច្នោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទនេះ មានះដែលកើតឡើងថា ជាអ្នក ប្រសើរជាងគេ ប្រកាន់ថា ប្រសើរជាងគេ ជាមានះពិតប្រាកដ ។ ពីរពួកដទៃពីនេះ ជាមានះមិនពិតប្រាកដ ។ ម្យ៉ាងទៀត មានះ ដែលកើតឡើងថា ជាអ្នកស្មើគេ ប្រកាន់ថា ស្មើគេ ជាអ្នកថោក- ទាបជាងគេ ប្រកាន់ថា ថោកទាបជាងគេ ជាមានះពិតប្រាកដ ។ ពីរពួកនេះ ជាមានះមិនពិតប្រាកដ ។ ការកម្ចាត់កិលេសដោយ អរហត្តមគ្គ ជាមានះពិតប្រាកដ ។ ការកម្ចាត់កិលេសដោយ សោតបត្តិមគ្គ ជាមានះមិនពិតប្រាកដ ។

សម្បីកើតដោយភាពជាអនន្តរប្បច្ច័យ ជាដើម ក៏ឈ្មោះថារមែង នៅដូចគ្នា ។ ដូច្នោះទើបឈ្មោះ ថាកិលេសវត្ថុ ព្រោះជាទីនៅ របស់កិលេសទាំងឡាយ ។

ឈ្មោះថា លោភ ព្រោះជាហេតុបាន ។ ឬរមែងបាន ដោយខ្លួនឯង ។ ឬត្រឹមតែបានប៉ុណ្ណោះ ។ ឈ្មោះថា **ទោសៈ** ព្រោះជាហេតុប្រទូសរ៉ាយ ។ ឬប្រទូសរ៉ាយដោយខ្លួនឯង ។ ឬ ត្រឹមតែប្រទូសរ៉ាយប៉ុណ្ណោះ ។ ឈ្មោះថា **មោហ** ព្រោះជាហេតុ វង្វេង ។ ឬវង្វេងដោយខ្លួនឯង ។ ឬត្រឹមតែសេចក្ដីវង្វេង ប៉ុណ្ណោះ ។ ឈ្មោះថា **មានះ** ព្រោះប្រកាន់ ។ បទមាន **ទិដ្ឋិ** ជាដើម មានអត្ថដូចពោលហើយ ។ ឈ្មោះថា **អហិរិក** ព្រោះ មិនខ្មាស់ ។ ភាពជាអ្នកមិនខ្មាស់នោះ ។ ឈ្មោះថា **អហិរិក** ។ ឈ្មោះថា **អនោតប្ប** ព្រោះមិនខ្លាចក្រែង ។ ភាពជាអ្នកមិនខ្លាច ក្រែងនោះ ឈ្មោះថា **អនោតប្ប** ។ ក្នុងពីរបទនោះ អហិរិកៈ មានលក្ខណៈមិនខ្មាស់ដោយកាយទុច្ចរិតជាដើម ។ អនោតប្បៈ មានលក្ខណៈមិនក្រែកអរដោយកាយទុច្ចរិតជាដើម ។ បទថា **កិលិស្សតិ** រមែងសៅហ្មង គឺ ដុតបំផ្លាញ បៀតបៀន ។

សម្បីកើតដោយភាពជាអនន្តរប្បច្ច័យ ជាដើម ក៏ឈ្មោះថារមែង នៅដូចគ្នា ។ ដូច្នោះទើបឈ្មោះ ថាកិលេសវត្ថុ ព្រោះជាទីនៅ របស់កិលេសទាំងឡាយ ។

ឈ្មោះថា លោភ ព្រោះជាហេតុបាន ។ ឬរមែងបាន ដោយខ្លួនឯង ។ ឬត្រឹមតែបានប៉ុណ្ណោះ ។ ឈ្មោះថា **ទោសៈ** ព្រោះជាហេតុប្រទូសរ៉ាយ ។ ឬប្រទូសរ៉ាយដោយខ្លួនឯង ។ ឬ ត្រឹមតែប្រទូសរ៉ាយប៉ុណ្ណោះ ។ ឈ្មោះថា **មោហ** ព្រោះជាហេតុ វង្វេង ។ ឬវង្វេងដោយខ្លួនឯង ។ ឬត្រឹមតែសេចក្តីវង្វេង ប៉ុណ្ណោះ ។ ឈ្មោះថា **មានះ** ព្រោះប្រកាន់ ។ បទមាន **ទិដ្ឋិ** ជាដើម មានអត្ថដូចពោលហើយ ។ ឈ្មោះថា **អហិរិក** ព្រោះ មិនខ្មាស់ ។ ភាពជាអ្នកមិនខ្មាស់នោះ ។ ឈ្មោះថា **អហិរិក** ។ ឈ្មោះថា **អនោតប្ប** ព្រោះមិនខ្លាចក្រែង ។ ភាពជាអ្នកមិនខ្លាច ក្រែងនោះ ឈ្មោះថា **អនោតប្ប** ។ ក្នុងពីរបទនោះ អហិរិកៈ មានលក្ខណៈមិនខ្មាស់ដោយកាយទុច្ចរិតជាដើម ។ អនោតប្បៈ មានលក្ខណៈមិនស្រ្តេកអរដោយកាយទុច្ចរិតជាដើម ។ បទថា **កិលិស្សតិ** រមែងសៅហ្មង គឺ ដុតបំផ្លាញ បៀតបៀន ។

បទថា **សមន្នាគតោ** គឺ មានការព្រមព្រៀង ។

បទថា **ទសហិ សញ្ញោជនេហិ** លោកសន្និវាសត្រូវសំយោជន៍ ១០ ចងទុក ។ សំយោជន៍ ១០ ដូចម្តេច ? សំយោជន៍ ១០[១] ទាំងនេះ គឺ កាមរាគៈ ១ បដិឃៈ ១ មានះ ១ ទិដ្ឋិ ១ វិចិកិច្ឆា ១ សីលព្វតបរាមាសៈ ១ ភវរាគៈ ១ ឥស្សា ១ មច្ឆរិយៈ ១ អវិជ្ជា ១ ។

បទថា **មិច្ឆត្តា** លោកសន្និវាសទាញចុះ ព្រោះមិច្ឆត្តៈ បានពោលទុកហើយ ។

បទថា **ទសវត្ថុកាយ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា** លោកសន្និវាសប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ ដូចម្តេច ? មិច្ឆាទិដ្ឋិមានវត្ថុ ១០ គឺ ទានដែលឲ្យ ហើយមិនមានផល ១ ការបួងសួងមិនមានផល ១ ការ បូជាមិនមានផល ១ វិបាកដែលជាផលរបស់កម្មដែលធ្វើល្អធ្វើអាក្រក់មិនមាន ១ លោកនេះមិនមាន ១ លោកខាងមុខមិនមាន ១ មាតាមិនមាន ១ បិតា

---

១ អភិធម្ម វិភង្គ

បទថា **សមន្នាគតោ** គឺ មានការព្រមព្រៀង ។

បទថា **ទសហិ សញ្ញោជនេហិ** លោកសន្និវាសត្រូវ សំយោជន៍ ១០ ចងទុក ។ សំយោជន៍ ១០ ដូចម្ដេច ? សំយោជន៍ ១០[១] ទាំងនេះ គឺ កាមរាគៈ ១ បដិឃៈ ១ មានះ ១ ទិដ្ឋិ ១ វិចិកិច្ឆា ១ សីលព្វតបរាមាសៈ ១ ភវរាគៈ ១ ឥស្សា ១ មច្ឆរិយៈ ១ អវិជ្ជា ១ ។

បទថា **មិច្ឆត្តា** លោកសន្និវាសទាញចុះ ព្រោះមិច្ឆត្តៈ បានពោលទុកហើយ ។

បទថា **ទសវត្ថុកាយ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា** លោកសន្និវាសប្រកប ដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ ដូចម្ដេច ? មិច្ឆាទិដ្ឋិមានវត្ថុ ១០ គឺ ទានដែលឲ្យ ហើយមិនមានផល ១ ការបួងសួងមិនមានផល ១ ការ បូជាមិនមានផល ១ វិបាក ដែលជាផលរបស់កម្មដែលធ្វើល្អធ្វើអាក្រក់មិនមាន ១ លោកនេះ មិនមាន ១ លោកខាងមុខមិនមាន ១ មាតាមិនមាន ១ បិតា

---

១ អភិធម្ម វិភង្គ

បទថា **ហុតំ** គឺ ការធ្វើមង្គល ដោយការបូជាទទួល , ដឹងថា ការធ្វើនោះឲ្យផល ។ តែបុគ្គលមិច្ឆាទិដ្ឋិ ប្រកាន់ថា ផល ដែលជាវិបាករបស់ការបូជានោះមិនមាន ។

ក្នុងបទថា **សុកដទុក្កដានំ** នេះ បានដល់ កុសលកម្ម ១០ ឈ្មោះថា កម្មល្អ , អកុសលកម្មបថ ១០ ឈ្មោះថា កម្មអាក្រក់ ។ ដឹងសេចក្តីដែលកម្មទាំងនោះមានផល ។ តែបុគ្គលជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ប្រកាន់ថា វិបាកដែលជាផលមិនមាន ។

បទថា **នត្ថិ អយំ លោកោ** គឺ បុគ្គលមិច្ឆាទិដ្ឋិ ប្រកាន់ថា អ្នកតាំងនៅក្នុងលោកដទៃមិនមានក្នុងលោកនេះ ។

បទថា **នត្ថិ បរោ លោកោ** ប្រកាន់ថា អ្នកតាំងនៅក្នុងលោកនេះមិនមានក្នុងលោកដទៃ ។

បទថា **នត្ថិ មាតា នត្ថិ បិតា** គឺ ដឹងថាមាតាបិតាមានគុណ តែបុគ្គលមិច្ឆាទិដ្ឋិ ប្រកាន់ថា វិបាកណា ៗ ដែលជាផលដោយបច្ច័យ ដែលធ្វើដល់មាតាបិតាទាំងនោះ មិនមាន ។

បទថា **នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា** គឺ ប្រកាន់ថា សត្វ (ឱបបាតិកៈ) ចុតិ និងកើតមិនមាន ។

បទថា **ហុតំ** គឺ ការធ្វើមង្គល ដោយការបូជាទទួល , ដឹងថា ការធ្វើនោះឲ្យផល ។ តែបុគ្គលមិច្ឆាទិដ្ឋិ ប្រកាន់ថា ផលដែលជាវិបាករបស់ការបូជានោះមិនមាន ។

ក្នុងបទថា **សុកដទុក្កដានំ** នេះ បានដល់ កុសលកម្ម ១០ ឈ្មោះថា កម្មល្អ , អកុសលកម្មបថ ១០ ឈ្មោះថា កម្មអាក្រក់ ។ ដឹងសេចក្តីដែលកម្មទាំងនោះមានផល ។ តែបុគ្គលជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ប្រកាន់ថា វិបាកដែលជាផលមិនមាន ។

បទថា **នត្ថិ អយំ លោកោ** គឺ បុគ្គលមិច្ឆាទិដ្ឋិ ប្រកាន់ថា អ្នកតាំងនៅក្នុងលោកដទៃមិនមានក្នុងលោកនេះ ។

បទថា **នត្ថិ បរោ លោកោ** ប្រកាន់ថា អ្នកតាំងនៅក្នុងលោកនេះមិនមានក្នុងលោកដទៃ ។

បទថា **នត្ថិ មាតា នត្ថិ បិតា** គឺ ដឹងថាមាតាបិតាមានគុណ តែបុគ្គលមិច្ឆាទិដ្ឋិ ប្រកាន់ថា វិបាកណា ៗ ដែលជាផលដោយបច្ច័យ ដែលធ្វើដល់មាតាបិតាទាំងនោះ មិនមាន ។

បទថា **នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា** គឺ ប្រកាន់ថា សត្វ (ឱបបាតិកៈ) ចុតិ និងកើតមិនមាន ។

អដ្ឋសតំ ។ ឈ្មោះថា **បបញ្ចោ** ព្រោះឲ្យយឺតយូរ ក្នុងសង្សារវដ្ត គឺ ឲ្យស្ថិតនៅយូរ ។ តណ្ហានោះឯងជាគ្រឿងឲ្យយឺតយូរ ទើបឈ្មោះថា **តណ្ហាបបញ្ចោ** ។ តណ្ហាគ្រឿងឲ្យយឺតយូរមួយរយ លោកធ្វើឲ្យជាពហុវចនៈ ព្រោះតណ្ហាមានច្រើនដោយប្រភេទនៃអារម្មណ៍ និងដោយការកើតរឿយ ៗ ទើបឈ្មោះថា **តណ្ហា-បបញ្ចសតំ** ។ ដោយហេតុនោះ បើគួរនឹងពោលថា **តណ្ហា-បបញ្ចសតេន** ដោយការបៀតបៀនឃ្លាតរបស់វចនៈ ទើបលោកធ្វើនិទ្ទេសជាពហុវចនៈថា **តណ្ហាបបញ្ចសតេហិ** ។ គប្បីឃើញអត្ថនៃបទថា **តណ្ហាបបញ្ចសតេន** ដោយតណ្ហាជាគ្រឿងធ្វើឲ្យយឺតយូរមួយរយ គឺ **អដ្ឋសតំ** ១០៨ ។ គប្បីជ្រាបថា លោកកាន់យក ១០០ ប៉ុណ្ណោះ ព្រោះធ្វើ ៨ ជាអព្វោហារិកៈ គឺ មានដូចមិនមាន ។ បទថា **តណ្ហាវិចរិតានិ** មកក្នុងខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ ។ ដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា ៖

តណ្ហាវិចរិត ខាងក្នុង ១៨ ខាងក្រៅ ១៨ រួម
ជាតណ្ហាវិចរិត ៣៦ ។ អតីត ៣៦ អនាគត ៣៦
បច្ចុប្បន្ន ៣៦ រួមជាតណ្ហាវិចរិត ១០៨ ។

អដ្ឋសតំ ។ ឈ្មោះថា **បបញ្ចា** ព្រោះឲ្យយឺតយូរ ក្នុងសង្សារវដ្ដ គឺ ឲ្យស្ថិតនៅយូរ ។ តណ្ហានោះឯងជាគ្រឿងឲ្យយឺតយូរ ទើបឈ្មោះថា **តណ្ហាបបញ្ចា** ។ តណ្ហាគ្រឿងឲ្យយឺតយូរមួយរយ លោកធ្វើឲ្យជាពហុវចនៈ ព្រោះតណ្ហាមានច្រើនដោយប្រភេទនៃអារម្មណ៍ និងដោយការកើតរឿយ ៗ ទើបឈ្មោះថា **តណ្ហាបបញ្ចសតំ** ។ ដោយហេតុនោះ បើគួរនឹងពោលថា **តណ្ហាបបញ្ចសតេន** ដោយការឃ្លៀងឃ្លាតរបស់វចនៈ ទើបលោកធ្វើនិទ្ទេសជាពហុវចនៈថា **តណ្ហាបបញ្ចសតេហិ** ។ គប្បីឃើញអត្ថនៃបទថា **តណ្ហាបបញ្ចសតេន** ដោយតណ្ហាជាគ្រឿងធ្វើឲ្យយឺតយូរមួយរយ គឺ **អដ្ឋសតំ** ១០៨ ។ គប្បីជ្រាបថា លោកកាន់យក ១០០ ប៉ុណ្ណោះ ព្រោះធ្វើ ៨ ជាអព្វោហារិកៈ គឺ មានដូចមិនមាន ។ បទថា **តណ្ហាវិចរិតានិ** មកក្នុងខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ ។ ដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា ៖

តណ្ហាវិចរិត ខាងក្នុង ១៨ ខាងក្រៅ ១៨ រួម
ជាតណ្ហាវិចរិត ៣៦ ។ អតីត ៣៦ អនាគត ៣៦
បច្ចុប្បន្ន ៣៦ រួមជាតណ្ហាវិចរិត ១០៨ ។

៦២ រំពឹង ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទិដ្ឋិ ៦២ ទុកក្នុងវេយ្យាករណភាសិតក្នុងព្រហ្មជាលសូត្រ ដូចម្តេច ? ទិដ្ឋិ ៦២[១] ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុក ក្នុងវេយ្យាករណភាសិត ក្នុងព្រហ្មជាលសូត្រមានដូច្នេះ គឺ សស្សតវាទ វាទៈថា ទៀង ៤ , ឯកច្ចសស្សតវាទ វាទៈថាទៀង ៤ , អន្តានន្តិកវាទ វាទៈថាមានទីបំផុតនិងមិនមានទីបំផុត ៤ , អមរាវិក្ខេបិកវាទ វាទៈបដិសេធដោយអស់ជើង ៤ , អធិច្ចសមុប្បន្និកវាទ វាទៈថាប្រកាន់ជឿមិនបាន ២ , សញ្ញីវាទ វាទមានសញ្ញា ១៦ , អសញ្ញីវាទ វាទៈថាមិនមានសញ្ញា ៨ , នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទ វាទៈថាមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន ៨ , ឧច្ឆេទវាទ វាទៈថា សូន្យ ៧ , ទិដ្ឋធម្មនិព្វានវាទ វាទៈថានិព្វានមានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ៥ ។ ចំណែកសេចក្តីពិស្តារក្នុងនិទ្ទេសនេះ គប្បីជ្រាបន័យដូចពោលហើយក្នុងព្រហ្មជាលសូត្រនោះឯង ។

បទថា **អហាតុម្ហិ តិណ្ណោ** យើងជាអ្នកឆ្លងបានហើយ ។

---

១ **អភិធម្ម វិភង្គ**

៦២ រំពឹង ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទិដ្ឋិ ៦២ ទុកក្នុងវេយ្យាករណ ភាសិតក្នុងព្រហ្មជាលសូត្រ ដូចម្តេច ? ទិដ្ឋិ ៦២[១] ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុក ក្នុងវេយ្យាករណភាសិត ក្នុងព្រហ្មជាលសូត្រមានដូច្នេះ គឺ សស្សតវាទ វាទៈថា ទៀង ៤ , ឯកច្ចសស្សតវាទ វាទៈថាទៀង ៤ , អន្តានន្តិកវាទ វាទៈថាមានទីបំផុតនិងមិនមានទីបំផុត ៤ , អមរាវិក្ខេបិកវាទ វាទៈបដិសេធដោយអស់ជើង ៤ , អធិច្ចសមុប្បន្និកវាទ វាទៈថាប្រកាន់ជឿមិនបាន ២ , សញ្ញីវាទ វាទមានសញ្ញា ១៦ , អសញ្ញីវាទ វាទៈថាមិនមានសញ្ញា ៨ , នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទ វាទៈថាមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន ៨ , ឧច្ឆេទវាទ វាទៈថា សូន្យ ៧ , ទិដ្ឋធម្មនិព្វានវាទ វាទៈថានិព្វានមានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ៥ ។ ចំណែកសេចក្តីពិស្តារក្នុងនិទ្ទេសនេះ គប្បីជ្រាបន័យដូចពោលហើយក្នុងព្រហ្មជាលសូត្រនោះឯង ។

បទថា **អហាតព្វម្ហិ តិណ្ណោ** យើងជាអ្នកឆ្លងបានហើយ ។

---

១ អភិធម្ម វិភង្គ

អដ្ឋកថា សព្វញ្ញុតញ្ញាណនិទ្ទេស

ព្រះសារីបុត្តត្ថេរសួរថា ព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណរបស់ព្រះ-តថាគត តើដូចម្តេច ? ហើយសម្តែង **អនាវរណញ្ញាណ** ញាណមិនមានអ្វីជាគ្រឿងរាំង ដូចសព្វញ្ញុតញ្ញាណនោះឯង ព្រោះមានគតិស្មើគ្នានឹងអនាវរណញ្ញាណនោះ ។

ពិតណាស់ អនាវរណញ្ញាណមិនមានសេចក្តីផ្សេងពីធម្មតា ។ ព្រោះញាណនេះ ជាញាណដូចគ្នាប៉ុណ្ណោះ លោកទើបពោលជា ២ យ៉ាង ដូចប្រភេទនៃអាការសទ្ធិន្ទ្រិយ និងសទ្ធាពលៈជាដើម ។ ព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណនោះឯង លោកពោលថា **អនាវរណ** ព្រោះមិនមានគ្រឿងរាំង ព្រោះមិនមានធម៌អ្វី ៗ ឬបុគ្គលមិនអាចនឹងធ្វើការរាំងបាន ព្រោះធម៌ទាំងពួងជាប់ទាក់ទងដោយការនឹកគិត ។ ប៉ុន្តែបុគ្គលដទៃសូម្បីនឹកគិតក៏ដឹងមិនបាន ។ ចំណែកអាចារ្យពួកខ្លះ ពោលថា ឈ្មោះថា **សព្វញ្ញុតញ្ញាណ** ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍ទាំងពួង ដូចមនោវិញ្ញាណ ។ សព្វញ្ញុ-តញ្ញាណនោះឯង ជាអនាវរណញ្ញាណ ព្រោះមិនមានអ្វីរាំងក្នុង

អដ្ឋកថា សព្វញ្ញុតញ្ញាណនិទ្ទេស

ព្រះសារីបុត្តត្ថេរសួរថា ព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណរបស់ព្រះតថាគត តើដូចម្តេច ? ហើយសម្តែង **អនាវរណញ្ញាណ** ញាណមិនមានអ្វីជាគ្រឿងរាំង ដូចសព្វញ្ញុតញ្ញាណនោះឯង ព្រោះមានគតិស្មើគ្នានឹងអនាវរណញ្ញាណនោះ ។

ពិតណាស់ អនាវរណញ្ញាណមិនមានសេចក្តីផ្សេងពីធម្មតា ។ ព្រោះញាណនេះ ជាញាណដូចគ្នាប៉ុណ្ណោះ លោកទើបពោលជា ២ យ៉ាង ដូចប្រភេទនៃអាការសទ្ធិន្ទ្រិយ និងសទ្ធាពលៈជាដើម ។ ព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណនោះឯង លោកពោលថា **អនាវរណ** ព្រោះមិនមានគ្រឿងរាំង ព្រោះមិនមានធម៌អ្វី ៗ ឬបុគ្គលមិនអាចនឹងធ្វើការរាំងបាន ព្រោះធម៌ទាំងពួងជាប់ទាក់ទងដោយការនឹកគិត ។ ប៉ុន្តែបុគ្គលដទៃសូម្បីនឹកគិតក៏ដឹងមិនបាន ។ ចំណែកអាចារ្យពួកខ្លះ ពោលថា ឈ្មោះថា **សព្វញ្ញុតញ្ញាណ** ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍ទាំងពួង ដូចមនោវិញ្ញាណ ។ សព្វញ្ញុតញ្ញាណនោះឯង ជាអនាវរណញ្ញាណ ព្រោះមិនមានអ្វីរាំងក្នុង

បញ្ញត្តក:ជាសង្ខត: ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យតាក់តែង ។ និព្វានជា អសង្ខត: ព្រោះមិនមានបច្ច័យតាក់តែងយ៉ាងនោះ ។ រមែងដឹង សង្ខត:មិនមានចំណែកសល់ ដោយអាការមានការមិនទៀង ជា ទុក្ខ ជាអនត្តាជាដើម ។ រមែងដឹងអសង្ខត:មិនមានចំណែកសល់ ដោយអាការមានសុញ្ញតនិមិត្ត និងអប្បណិហិតនិមិត្តជាដើម ។

ឈ្មោះថា **អនវសេសំ** ព្រោះមិនមានសង្ខត: និងអសង្ខត: ដ៏សេស ។ បញ្ញត្តិ សម្មុតិច្រើនប្រភេទ រមែងចូលជាមួយចំណែក អសង្ខត: ព្រោះបច្ច័យមិនបានតាំងតែង ។ ពិតណាស់ ព្រះ-សព្វញ្ញុតញ្ញាណ រមែងដឹងបញ្ញត្តិសម្មុតិទាំងពួងដោយប្រការមិនតិច ។

មួយវិញទៀត បទថា **សព្វំ** ជាបទកាន់យកធម៌ទាំងអស់ ។ បទថា **អនវសេសំ** ជាបទកាន់យក មិនមានការអាស្រ័យ ។

បទថា **តត្ថ អាវរណំ នត្ថិ** មិនមានគ្រឿងរាំងក្នុងញាណនុ៎ះ សេចក្តីថា គ្រឿងរាំងព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណមិនមាន ព្រោះមិនមានគ្រឿងរាំងក្នុងសង្ខត: និងអសង្ខត:ដែលមិនមានចំណែកសល់នោះ ។ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណនោះឯង

បញ្ញត្តិ:ជាសង្ខត: ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យតាក់តែង ៗ និព្វានជា អសង្ខត: ព្រោះមិនមានបច្ច័យតាក់តែងយ៉ាងនោះ ៗ រមែងដឹង សង្ខត:មិនមានចំណែកសល់ ដោយអាការមានការមិនទៀង ជា ទុក្ខ ជាអនត្តាជាដើម ៗ រមែងដឹងអសង្ខត:មិនមានចំណែកសល់ ដោយអាការមានសុញ្ញតនិមិត្ត និងអប្បណិហិតនិមិត្តជាដើម ៗ

ឈ្មោះថា **អនវសេសំ** ព្រោះមិនមានសង្ខត: និងអសង្ខត: ដទៃទៀតឡើយ ៗ បញ្ញត្តិ សម្មតិច្រើនប្រភេទ រមែងចូលជាមួយចំណែក អសង្ខត: ព្រោះបច្ច័យមិនបានតាំងតែង ៗ ពិតណាស់ ព្រះ-សព្វញ្ញុតញ្ញាណ រមែងដឹងបញ្ញត្តិសម្មតិទាំងពួងដោយប្រការមិន តិច ៗ

មួយវិញទៀត បទថា **សព្វំ** ជាបទកាន់យកធម៌ទាំងអស់ ៗ បទថា **អនវសេសំ** ជាបទកាន់យក មិនមានការអាស្រ័យ ៗ

បទថា **តត្ថ អាវរណំ នត្ថិ** មិនមានគ្រឿងរាំងក្នុង ញាណនុ៎ះ សេចក្តីថា គ្រឿងរាំងព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណមិនមាន ព្រោះមិនមានគ្រឿងរាំងក្នុងសង្ខត: និងអសង្ខត:ដែលមិនមាន ចំណែកសល់នោះ ៗ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណនោះឯង

មានន័យនេះ ។

បទមានជាអាទិ៍ថា រូបស្ស លោកសម្ដែងដោយប្រភេទនៃខន្ធ ។

បទថា ចក្ខុស្ស ។ បេ ។ ជរាមរណស្ស គប្បីប្រកបដោយន័យរបស់ **បេយ្យាល** ដែលពោលទុកហើយក្នុងខាងក្រោយ ។

ក្នុងបទមានជាអាទិ៍ថា **អភិញ្ញាយ** ដោយអភិញ្ញា បានដល់ញាណ ដូចបានពោលហើយក្នុងខាងក្រោយនោះឯង ។

បទថា អភិញ្ញដ្ឋំ សភាពដែលគួរដឹងច្បាស់ ។ ក្នុងបទនោះ ក៏មានន័យនេះ ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **ខន្ធានំ ខន្ធដ្ឋំ** ដឹងសភាវៈដែលជាខន្ធឯងនៃខន្ធ គប្បីជ្រាបដោយន័យដូចពោលហើយ ក្នុងខាងក្រោយនោះឯង ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **កុសលេ ធម្មេ** កុសលធម៌ទាំងឡាយគឺ ជាប្រភេទដោយអំណាចនៃ កុសលត្តិក ពួក ៣ នៃកុសល ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **កាមាវចរេ ធម្មេ** កាមាវចរធម៌ជាប្រភេទដោយអំណាចនៃធម៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៤ ។ សូម្បីក្នុងបាឋៈជាពហុវចនៈថា **សាតេ ជានាតិ** រមែងដឹងធម៌ទាំងឡាយ

មានន័យនេះ ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **រូបស្ស** លោកសម្តែងដោយប្រភេទនៃខន្ធ ។

បទថា **ចក្ខុស្ស ។ បេ ។ ជរាមរណស្ស** គប្បីប្រកបដោយន័យរបស់ **បេយ្យាល** ដែលពោលទុកហើយក្នុងខាងក្រោយ ។

ក្នុងបទមានជាអាទិ៍ថា **អភិញ្ញាយ** ដោយអភិញ្ញា បានដល់ញាណ ដូចបានពោលហើយក្នុងខាងក្រោយនោះឯង ។

បទថា **អភិញ្ញដ្ឋំ** សភាពដែលគួរដឹងច្បាស់ ។ ក្នុងបទនោះ ក៏មានន័យនេះ ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **ខន្ធានំ ខន្ធដ្ឋំ** ដឹងសភាវៈដែលជាខន្ធឯងនៃខន្ធ គប្បីជ្រាបដោយន័យដូចពោលហើយ ក្នុងខាងក្រោយនោះឯង ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **កុសលេ ធម្មេ** កុសលធម៌ទាំងឡាយគឺ ជាប្រភេទដោយអំណាចនៃ កុសលត្តិក ពួក ៣ នៃកុសល ។

បទមានជាអាទិ៍ថា **កាមាវចរេ ធម្មេ** កាមាវចរធម៌ជាប្រភេទដោយអំណាចនៃធម៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៤ ។ សូម្បីក្នុងបាឋៈជាពហុវចនៈថា **សព្វេ ជានាតិ** រមែងដឹងធម៌ទាំងឡាយ

ទាំងទេវតា ឈ្មោះថា **សទេវកស្ស** ។ ព្រមទាំងមារ ឈ្មោះថា **សមារកស្ស** ។ ព្រមទាំងព្រហ្ម ឈ្មោះថា សព្រហ្មកស្ស ។ ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះថា សស្សមណព្រាហ្មណិយា ។ ពួកសត្វព្រមទាំង ទេវតា និងមនុស្ស ឈ្មោះថា **សទេវមនុស្សាយ** ។

បទថា **បជា** នេះជាពាក្យពោលដោយបរិយាយរបស់សត្វលោក ព្រោះជាអ្នកកើតហើយ ។

ក្នុងបទទាំងនោះគប្បីជ្រាប ការកាន់យកកាមាវចរទេព ៥ ដោយពាក្យថា ព្រមទាំងទេវលោក ។ កាន់យកកាមាវចរទេពទី ៦ ដោយពាក្យ ព្រមទាំងមារលោក ។ កាន់យកពួកព្រហ្មមានព្រហ្មកាយិកាជាដើម ដោយពាក្យថា ព្រមទាំងព្រហ្មលោក ។ កាន់យកសមណព្រាហ្មណ៍ដែលជាសត្រូវរបស់សាសនា ហើយកាន់យកសមណព្រាហ្មណ៍អ្នកស្ងប់ អ្នកបន្សាត់បាបហើយ ដោយពាក្យថា ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ។ កាន់យកសត្វលោកដោយពាក្យថា **បជា** ។ កាន់យកសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេសដោយពាក្យថា ព្រមទាំងទេវតា និងមនុស្ស ។

ទាំងទេវតា ឈ្មោះថា **សទេវកស្ស** ។ ព្រមទាំងមារ ឈ្មោះថា **សមារកស្ស** ។ ព្រមទាំងព្រហ្ម ឈ្មោះថា **សព្រហ្មកស្ស** ។ ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះថា **សស្សមណព្រាហ្មណិយា** ។ ពួកសត្វព្រមទាំង ទេវតា និងមនុស្ស ឈ្មោះថា **សទេវមនុស្សាយ** ។

បទថា **បជា** នេះជាពាក្យពោលដោយបរិយាយរបស់សត្វលោក ព្រោះជាអ្នកកើតហើយ ។

ក្នុងបទទាំងនោះគប្បីជ្រាប ការកាន់យកកាមាវចរទេព ៥ ដោយពាក្យថា ព្រមទាំងទេវលោក ។ កាន់យកកាមាវចរទេពទី ៦ ដោយពាក្យ ព្រមទាំងមារលោក ។ កាន់យកពួកព្រហ្មមានព្រហ្មកាយិកាជាដើម ដោយពាក្យថា ព្រមទាំងព្រហ្មលោក ។ កាន់យកសមណព្រាហ្មណ៍ដែលជាសត្រូវរបស់សាសនា ហើយកាន់យកសមណព្រាហ្មណ៍អ្នកស្ងប់ អ្នកបន្សាត់បាបហើយ ដោយពាក្យថា ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ។ កាន់យកសត្វលោក ដោយពាក្យថា **បជា** ។ កាន់យកសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស ដោយពាក្យថា ព្រមទាំងទេវតា និងមនុស្ស ។

របស់ពួកជនទាំងឡាយ ដែលនឹងគប្បី មានសេចក្តីសង្ស័យថា ព្រហ្មមានអានុភាពច្រើន រមែងផ្សាយពន្លឺក្នុងមួយពាន់ចក្រវាឡ ដោយ ១ អង្គុលី ។ រមែងផ្សាយពន្លឺក្នុងម៉ឺនចក្រវាឡដោយ ២ អង្គុលី ។ល។ ១០ អង្គុលី នឹងរមែងសោយសុខក្នុងឈាន-សមាបត្តិយ៉ាងកំពូល ។ រមែងដឹងអារម្មណ៍ដែលបានឃើញជាដើម របស់ព្រហ្មនោះឬ ទើបពោលថា **សព្រហ្មកស្ស** ព្រមទាំងព្រហ្មលោក ។

ប៉ុន្តែព្រះសារីបុត្តត្ថេរ កាលនឹងកម្ចាត់សេចក្តីសង្ស័យរបស់ជនទាំងឡាយ ដែលនឹងគប្បីមានបញ្ហាថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះឬ ទើបពោលថា **សស្សមណព្រាហ្មណិយា** បជាយ ពួកសត្វព្រមដោយសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរលុះប្រកាសការកើត គឺ ការដឹងអារម្មណ៍ដែលឃើញហើយជាដើម យ៉ាងឧក្រិដ្ឋយ៉ាងនេះហើយ ទើបប្រកាសការកើត គឺ ការដឹងអារម្មណ៍ដែលឃើញហើយជាដើមរបស់សត្វដ៏សេស ដោយកំណត់យ៉ាងឧក្រិដ្ឋ អាស្រ័យសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស ។ នេះជាលំដាប់អនុសន្ធិក្នុងនិទ្ទេសនេះ ។

របស់ពួកជនទាំងឡាយ ដែលទីងគប្បី មានសេចក្តីសង្ស័យថា ព្រហ្មមានអានុភាពច្រើន រមែងផ្សាយពន្លឺក្នុងមួយពាន់ចក្រវាឡ ដោយ ១ អង្គុលី ។ រមែងផ្សាយពន្លឺក្នុងម៉ឺនចក្រវាឡដោយ ២ អង្គុលី ។ល។ ១០ អង្គុលី នឹងរមែងសោយសុខក្នុងឈានសមាបត្តិយ៉ាងកំពូល ។ រមែងដឹងអារម្មណ៍ដែលបានឃើញជាដើម របស់ព្រហ្មនោះឬ ទើបពោលថា **សព្រហ្មកស្ស** ព្រមទាំងព្រហ្មលោក ។

ប៉ុន្តែព្រះសារីបុត្តត្ថេរ កាលនឹងកម្ចាត់សេចក្តីសង្ស័យរបស់ជនទាំងឡាយ ដែលនឹងគប្បីមានបញ្ហាថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះឬ ទើបពោលថា **សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ** ពួកសត្វព្រមដោយសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរលុះប្រកាសការកើត គឺ ការដឹងអារម្មណ៍ដែលឃើញហើយជាដើម យ៉ាងឧក្រិដ្ឋយ៉ាងនេះហើយ ទើបប្រកាសការកើត គឺ ការដឹងអារម្មណ៍ដែលឃើញហើយជាដើមរបស់សត្វដ៏សេស ដោយកំណត់យ៉ាងឧក្រិដ្ឋ អាស្រ័យសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស ។ នេះជាលំដាប់អនុសន្ធិក្នុងនិទ្ទេសនេះ ។

គន្ធាយតនៈ រសាយតនៈ ផោដ្ឋាយតនៈ ព្រោះដល់ហើយ ទើបកាន់យកបាន ។

បទថា **វិញ្ញាតំ** អារម្មណ៍ដែលបានដឹងហើយ បានដល់ធម្មារម្មណ៍ មានសុខទុក្ខជាដើម ។

បទថា **បត្តំ** អារម្មណ៍ដែលបានដឹងហើយ បានដល់អារម្មណ៍ដែលដឹងហើយ ព្រោះស្វែងរកក្តី មិនស្វែងរកក្តី ។

បទថា **បរិយេសិតំ** អារម្មណ៍ដែលស្វែងរកហើយ បានដល់ អារម្មណ៍ដែលស្វែងរកហើយបានក្តី មិនបានក្តី ។

បទថា **អនុវិចរិតំ មនសា** គឺអារម្មណ៍ដែលស្វែងរកដោយចិត្ត ។ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរសម្តែងបទនេះ ដោយបទនេះថា **សព្វំ ជានាតិ** ដឹងអារម្មណ៍ទាំងពួង ។

រូបារម្មណ៍ណាមានជាអាទិ៍ថា **នីលំ បីតំ** ខៀវ លឿងមកកាន់គន្លងក្នុងចក្ខុទ្វាររបស់លោក ព្រមទាំងទេវលោកនេះ ក្នុងលោកធាតុដែលរកប្រមាណមិនបាន ព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណរបស់ព្រះតថាគត រមែងដឹងរូបារម្មណ៍ទាំងពួងនោះថា សត្វនេះឃើញរូបារម្មណ៍ឈ្មោះនេះ ក្នុងខណៈនេះ ហើយជាអ្នកមានចិត្តល្អ

គន្ធាយតនៈ រសាយតនៈ ផោដ្ឋាយតនៈ ព្រោះដល់ហើយ ទើបកាន់យកបាន ។

បទថា **វិញ្ញាតំ** អារម្មណ៍ដែលបានដឹងហើយ បានដល់ធម្មារម្មណ៍ មានសុខទុក្ខជាដើម ។

បទថា **បត្តំ** អារម្មណ៍ដែលបានដឹងហើយ បានដល់អារម្មណ៍ដែលដឹងហើយ ព្រោះស្វែងរកក្តី មិនស្វែងរកក្តី ។

បទថា **បរិយេសិតំ** អារម្មណ៍ដែលស្វែងរកហើយ បានដល់ អារម្មណ៍ដែលស្វែងរកហើយបានក្តី មិនបានក្តី ។

បទថា **អនុវិចរិតំ មនសា** គឺអារម្មណ៍ដែលស្វែងរកដោយចិត្ត ។ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរសម្តែងបទនេះ ដោយបទនេះថា **សព្វំ ជានាតិ** ដឹងអារម្មណ៍ទាំងពួង ។

រូបារម្មណ៍ណាមានជាអាទិ៍ថា **នីលំ បីលំ** ខៀវ លឿងមកកាន់គន្លងក្នុងចក្ខុទ្វាររបស់លោក ព្រមទាំងទេវលោកនេះ ក្នុងលោកធាតុដែលរកប្រមាណមិនបាន ព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណរបស់ព្រះតថាគត រមែងដឹងរូបារម្មណ៍ទាំងពួងនោះថា សត្វនេះឃើញរូបារម្មណ៍ឈ្មោះនេះ ក្នុងខណៈនេះ ហើយជាអ្នកមានចិត្តល្អ

ញាណរបស់ព្រះតថាគត រមែងដឹងធម្មារម្មណ៍ទាំងអស់នោះថា សត្វនេះដឹងធម្មារម្មណ៍ឈ្មោះនេះ ក្នុងខណៈនេះ ហើយមានការរីករាយ ការទាស់ចិត្ត ឬជាកណ្តាល ដូច្នេះ ។

ម្យ៉ាងទៀត មហាជននេះសូម្បីស្វែងរកហើយមិនបានចាក់ធ្លុះក៏មាន សូម្បីស្វែងរកហើយចាក់ធ្លុះក៏មាន ។ សូម្បីមិនស្វែងរកហើយ មិនចាក់ធ្លុះក៏មាន សូម្បីមិនស្វែងរក ហើយចាក់ធ្លុះក៏មាន ឈ្មោះថា ការមិនចាក់ធ្លុះទាំងអស់ មិនមានដោយសព្វញ្ញុតញ្ញាណដល់ព្រះតថាគត ។

ព្រះសារីបុត្តត្ថេរពោលគាថាមានជាអាទិ៍ថា **ន តស្ស** ដើម្បីឲ្យកាពជាព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណ សម្រេចដោយបរិយាយដទៃទៀត ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ន តស្ស អទិដ្ឋមិធត្ថិ កិញ្ចិ** បទធម៌ណា ៗ ដែលព្រះតថាគតនោះទ្រង់មិនឃើញ ហើយមិនមានក្នុងលោកនេះ សេចក្តីថា បទធម៌ណា ៗ សូម្បីត្រឹមតែបន្តិចបន្តួច ដែលព្រះតថាគតនោះ ទ្រង់មិនបានឃើញហើយដោយបញ្ញាចក្ខុមិនមានក្នុងលោក ដែលជាត្រៃធាតុ ឬក្នុងបច្ចុប្បន្ន-

ញាណរបស់ព្រះតថាគត រមែងដឹងធម្មារម្មណ៍ទាំងអស់នោះថា សត្វនេះដឹងធម្មារម្មណ៍ឈ្មោះនេះ ក្នុងខណៈនេះ ហើយមានការរីករាយ ការទាស់ចិត្ត ឬជាកណ្តាល ដូច្នេះ ។

ម្យ៉ាងទៀត មហាជននេះសូម្បីស្វែងរកហើយមិនបានចាក់ធ្លុះក៏មាន សូម្បីស្វែងរកហើយចាក់ធ្លុះក៏មាន ។ សូម្បីមិនស្វែងរកហើយ មិនចាក់ធ្លុះក៏មាន សូម្បីមិនស្វែងរក ហើយចាក់ធ្លុះក៏មាន ឈ្មោះថា ការមិនចាក់ធ្លុះទាំងអស់ មិនមានដោយសព្វញ្ញុតញ្ញាណដល់ព្រះតថាគត ។

ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ពោលគាថាមានជាអាទិ៍ថា **ន តស្ស** ដើម្បីឲ្យភាពជាព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណ សម្រេចដោយបរិយាយដទៃទៀត ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ន តស្ស អទិដ្ឋមិធត្ថិ កិញ្ចិ** បទធម៌ណា ៗ ដែលព្រះតថាគតនោះទ្រង់មិនឃើញ ហើយមិនមានក្នុងលោកនេះ សេចក្តីថា បទធម៌ណា ៗ សូម្បីត្រឹមតែបន្តិចបន្តួច ដែលព្រះតថាគតនោះ ទ្រង់មិនបានឃើញហើយដោយបញ្ញាចក្ខុមិនមានក្នុងលោក ដែលជាត្រៃធាតុ ឬក្នុងបច្ចុប្បន្ន-

ដឹងធម៌ទាំងពួង ដែលជាអនាគតកាល ។ **អ** អក្សរ ក្នុងបទនេះ ត្រឹមតែជាកិរិយាវិសេសនរបស់ ជានន គឺ ការដឹង ។

គប្បីជ្រាបសេចក្តីក្នុងបទនេះថា **សព្វំ អភិញ្ញាសិ យទត្ថិ នេយ្យំ** ព្រះតថាគតទ្រង់ជ្រាបដ៏ក្រៃលែងនូវធម៌ ជាគ្រឿងនាំទៅទាំងពួង ដូចតទៅនេះ ។ ព្រះតថាគតទ្រង់ជ្រាបដ៏ក្រៃលែង គឺទ្រង់ដឹង ទ្រង់ចាក់ធ្លុះធម៌ទាំងពួងជាគ្រឿងនាំទៅ គឺ ការដឹងក្នុងកាលទាំង ៣ ឬផុតចាកកាល ដោយព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណដ៏ក្រៃលែង ។

ការកាន់យក ៣ កាល និងផុតចាកកាល ដោយ **អត្ថិ** ស័ព្ទ ក្នុងបទនេះ ។ គប្បីជ្រាបថា **អត្ថិ** ជាអព្យយស័ព្ទ ។

បទថា **តថាគតោ តេន សមន្តចក្ខុ** ដោយហេតុនោះ ព្រះតថាគត ទើបជាព្រះសមន្តចក្ខុ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា **សមន្តចក្ខុ** ព្រោះមានញាណចក្ខុប្រព្រឹត្តទៅហើយដោយជុំវិញ គឺដោយប្រការទាំងពួង ព្រោះមិនមានគ្រឿងបិទបាំងដោយ កាល និងដោយឱកាស ។ ដោយហេតុ តាមដែលពោលហើយនោះ ព្រះតថាគតទើបជាព្រះសមន្តចក្ខុ ។ លោកអធិប្បាយថា ជា

ដឹងធម៌ទាំងពួង ដែលជាអនាគតកាល ។ **អ** អក្សរ ក្នុងបទនេះ ត្រឹមតែជាកិរិយាវិសេសនរបស់ ជានន គឺ ការដឹង ។

គប្បីជ្រាបសេចក្តីក្នុងបទនេះថា **សព្វំ អភិញ្ញាសិ យទត្ថិ នេយ្យំ** ព្រះតថាគតទ្រង់ជ្រាបដឹងក្រៃលែងនូវធម៌ ជាគ្រឿងនាំទៅទាំងពួង ដូចតទៅនេះ ។ ព្រះតថាគតទ្រង់ជ្រាបដឹងក្រៃលែង គឺ ទ្រង់ដឹង ទ្រង់ចាក់ធ្លុះធម៌ទាំងពួងជាគ្រឿងនាំទៅ គឺ ការដឹងក្នុងកាលទាំង ៣ ឬផុតចាកកាល ដោយព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណដ៏ក្រៃលែង ។

ការកាន់យក ៣ កាល និងផុតចាកកាល ដោយ **អត្ថិ** ស័ព្ទ ក្នុងបទនេះ ។ គប្បីជ្រាបថា អត្ថិ ជាអព្យយស័ព្ទ ។

បទថា **តថាគតោ តេន សមន្តចក្ខុ** ដោយហេតុនោះ ព្រះតថាគត ទើបជាព្រះសមន្តចក្ខុ សេចក្តីថា ឈ្មោះថា **សមន្តចក្ខុ** ព្រោះមានញាណចក្ខុប្រព្រឹត្តទៅហើយដោយជុំវិញ គឺ ដោយប្រការទាំងពួង ព្រោះមិនមានគ្រឿងបិទបាំងដោយ កាល និងដោយឱកាស ។ ដោយហេតុ តាមដែលពោលហើយនោះ ព្រះតថាគតទើបជាព្រះសមន្តចក្ខុ ។ លោកអធិប្បាយថា ជា

សូម្បីបទមានជាអាទិថា **ទុក្ខេ ញាណំ** ញាណក្នុងទុក្ខ ក៏រមែងប្រព្រឹត្តទៅចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ដោយអាការទាំងពួង , ប្រព្រឹត្តទៅដល់សាវកត្រឹមតែឯកទេសប៉ុណ្ណោះ ។ មួយវិញទៀត បទថា **សាវកសាធារណានិ** ទូទៅដល់ព្រះសាវក លោកពោល សំដៅដល់ការមានសូម្បីដោយឯកទេស គឺ ចំណែកខ្លះ ។

បទថា **សព្វោ ញាតោ** គឺ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាប ទាំងអស់ដោយព្រះញាណ ។ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរធ្វើឲ្យច្បាស់ដោយ បដិសេធអត្ថដែលលោកពោលថា **អញ្ញាតោ ទុក្ខដ្ឋោ នត្ថិ** សភាព នៃទុក្ខ ដែលព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ទ្រង់មិនបានជ្រាប មិនមាន ។

បទថា **សព្វោ ទិដ្ឋោ** ទ្រង់ឃើញទាំងអស់ហើយ គឺ មិនមែនត្រឹមតែទ្រង់ដឹងម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ។ ដែលពិតទ្រង់ធ្វើដូច ដឹងដោយចក្ខុទៀតផង ។

បទថា **សព្វោ វិទិតោ** ទ្រង់ដឹងច្បាស់ទាំងអស់ គឺ មិនមែនទ្រង់ឃើញត្រឹមតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ។ ដែលពិតទ្រង់ធ្វើ ឲ្យប្រាកដទៀតផង ។

បទថា **សព្វោ សច្ឆិកតោ** ទ្រង់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទាំងអស់

សូម្បីបទមានជាអាទិ៍ថា **ទុក្ខេ ញាណំ** ញាណក្នុងទុក្ខ ក៏រមែងប្រព្រឹត្តទៅចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ដោយអាការទាំងពួង , ប្រព្រឹត្តទៅដល់សាវកត្រឹមតែឯកទេសប៉ុណ្ណោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត បទថា **សាវកសាធារណានិ** ទូទៅដល់ព្រះសាវក លោកពោល សំដៅដល់ការមានសូម្បីដោយឯកទេស គឺ ចំណែកខ្លះ ។

បទថា **សព្វោ ញាតោ** គឺ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាប ទាំងអស់ដោយព្រះញាណ ។ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរធ្វើឲ្យច្បាស់ដោយ បដិសេធអត្ថដែលលោកពោលថា **អញ្ញាតោ ទុក្ខដ្ឋោ នត្ថិ** សភាព នៃទុក្ខ ដែលព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ទ្រង់មិនបានជ្រាប មិនមាន ។

បទថា **សព្វោ ទិដ្ឋោ** ទ្រង់ឃើញទាំងអស់ហើយ គឺ មិនមែនត្រឹមតែទ្រង់ដឹងម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ។ ដែលពិតទ្រង់ធ្វើដូច ដឹងដោយចក្ខុទៀតផង ។

បទថា **សព្វោ វិទិតោ** ទ្រង់ដឹងច្បាស់ទាំងអស់ គឺ មិនមែនទ្រង់ឃើញត្រឹមតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ។ ដែលពិតទ្រង់ធ្វើ ឲ្យប្រាកដទៀតផង ។

បទថា **សព្វោ សច្ឆិកតោ** ទ្រង់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទាំងអស់

បទថា **សច្ឆិកតោ** ទ្រង់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយការកើតឡើងនៃវិជ្ជា ។

បទថា **ផស្សិតោ** ទ្រង់ពាល់ត្រូវ ដោយការកើតឡើងនៃពន្ធី ។

គប្បីជ្រាបសេចក្តីពិស្តារ ដោយន័យមានជាអាទិ៍ថា សភាពដែលទ្រាំបានលំបាកនៃទុក្ខ ។ ទ្រង់ឃើញទាំងអស់ , សភាពដែលអត់ធន់បានលំបាក ទ្រង់មិនបានឃើញមិនមាន និងដោយន័យមានជាអាទិ៍ថា ដែលត្រាច់ស្វែងរកដោយចិត្ត នៃលោកព្រមទាំងទេវលោក ។ល។ ទ្រង់ជ្រាបទាំងអស់ហើយ ដែលមិនជ្រាបមិនមាន ។ លោកពោលគាថាទៀត ដោយសរុបគាថា ដែលពោលទុកគ្រាដំបូង កាលសរុបគាថានោះហើយ ក៏ជាការសរុបញាណផង ។

ចប់ អដ្ឋកថាសព្វញ្ញុតញ្ញាណនិទ្ទេស

អដ្ឋកថា ញាណកថា

អដ្ឋកថាបដិសម្ភិទាមគ្គ ឈ្មោះថាសទ្ធម្មប្បកាសិនី

បទថា **សច្ឆិកតោ** ទ្រង់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយការកើតឡើងនៃវិជ្ជា ។

បទថា **ផស្សិតោ** ទ្រង់ពាល់ត្រូវ ដោយការកើតឡើងនៃពន្ធី ។

គប្បីជ្រាបសេចក្ដីពិស្ដារ ដោយន័យមានជាអាទិ៍ថា សភាពដែលទ្រាំបានលំបាកនៃទុក្ខ ។ ទ្រង់ឃើញទាំងអស់ , សភាពដែលអត់ធន់បានលំបាក ទ្រង់មិនបានឃើញមិនមាន និងដោយន័យមានជាអាទិ៍ថា ដែលត្រាច់ស្វែងរកដោយចិត្ត នៃលោកព្រមទាំងទេវលោក ។ល។ ទ្រង់ជ្រាបទាំងអស់ហើយ ដែលមិនជ្រាបមិនមាន ។ លោកពោលគាថាទៀត ដោយសរុបគាថា ដែលពោលទុកគ្រាដំបូង កាលសរុបគាថានោះហើយ ក៏ជាការសរុបញាណផង ។

ចប់ អដ្ឋកថាសព្វញ្ញុតញ្ញាណនិទ្ទេស

អដ្ឋកថា ញាណកថា

អដ្ឋកថាបដិសម្ភិទាមគ្គ ឈ្មោះថាសទ្ធម្មប្បកាសិនី

ឈ្មោះធម៌	ពួក	ទំព័រ
សោធាតុវិសុទ្ធិញ្ញាណប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារ.	៤	៤២៦
ទិព្វចក្ខុញ្ញាណប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍	៤	៤២៦
ពន្លឺ	៤	៤៤១
វិមុត្តិ	៥	២៧១
យថាកម្មូបគញ្ញាណពពរពឹត្តទៅក្នុងអារ.	៥	៤២៦
ពួកតណ្ហា	៦	៥៣១
ទិដ្ឋិ	៦	៥៣២
ឥទ្ធិវិធញ្ញាណប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍	៧	៤២៦
កូនសរ	៧	៥០០
សំយោជនៈ	៧	៥៣៧
មានះ	៧	៥៣៨
ភង្គានុបស្សនាញាណមានអានិសង្ស	៨	៩៦
ចេតោបរិយញ្ញាណប្រព្រឹត្តទៅក្នុង	៨	៤២៦
បុព្វេនិវាសនានុស្សតិញ្ញាណប្រព្រឹត្តទៅ	៨	៤២៦
បុរសទោស	៨	៥៤០
អាឃាតវត្ថុ	៩	៥៤៦
អាឃាតវត្ថុ (ន័យម្យ៉ាងទៀត)	៩	៥៤៨
អសុភៈ	១០	២០៤
កិលេស	១០	៤៤១
មិច្ឆាទិដ្ឋិ	១០	៥៥៦
កាមាវចរ	១១	១៩០
បច្ចយាការ	១២	៣៣

ឈ្មោះធម៌	ពួក	ទំព័រ
សោធាតុវិសុទ្ធិញ្ញាណប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារ.	៤	៤២៦
ទិព្វចក្ខុញ្ញាណប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍	៤	៤២៦
ពន្លឺ	៤	៤៤១
វិមុត្តិ	៥	២៧១
យថាកម្មូបគញ្ញាណរពរពឹត្តទៅក្នុងអារ.	៥	៤២៦
ពួកតណ្ហា	៦	៥៣១
ទិដ្ឋិ	៦	៥៣២
ឥទ្ធិវិធញ្ញាណប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍	៧	៤២៦
កូនសរ	៧	៥០០
សំយោជនៈ	៧	៥៣៧
មានៈ	៧	៥៣៨
ភង្គានុបស្សនាញាណមានអានិសង្ស	៨	៩៦
ចេតោបរិយញ្ញាណប្រព្រឹត្តទៅក្នុង	៨	៤២៦
បុព្វេនិវាសនានុស្សតិញ្ញាណប្រព្រឹត្តទៅ	៨	៤២៦
បុរសទោស	៨	៥៤០
អាឃាតវត្ថុ	៩	៥៤៦
អាឃាតវត្ថុ (ន័យម្យ៉ាងទៀត)	៩	៥៤៨
អសុភៈ	១០	២០៤
កិលេស	១០	៤៤១
មិច្ឆាទិដ្ឋិ	១០	៥៥៦
កាមាវចរ	១១	១៩០
បច្ចយាការ	១២	៣៣

នាមសប្បុរស បូជាធម្មទាន

ឧបាសិកា ពូ ហ៊ាង	80 $ U.S.A
ឧបាសក ជា ស៊ីបាន	50 $ U.S.A
ឧបាសក ហាម សារ៉េន ប្រធានអាស្រមទួលត្នោតជុំ ..	50 $ U.S.A
ឧបាសិកា ម៉ម សុខហេង	30 $ U.S.A
ឧបាសិកា ថាប់ លឿម	20 $ U.S.A
ឧបាសក ថន វាសនា ប្រធានកម្មវិធីកល្យាណមិត្ត	៣០០.០០០ ៛
ឧបាសក សោម រតនៈ និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្ត	១០០.០០០ ៛
លោក ហាម ស៊ុនឡេង និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្ត	៥០.០០០ ៛
ឧបាសិកា ប៊ុត សុម៉ាលី និងបុត្រី..........................	១០ ដុល្លា
ឧបាសិកា ថាប់ ឡឹង	៥ ដុល្លា
ឧបាសិកា យស់ សម្បត្តិ	៥ ដុល្លា
ឧបាសក គុយ សុធន់ ឧបាសិកា ខាត់ កាន និងបុត្រ .	៣០.០០០ ៛
ឧបាសិកា ម៉ែន ថាប់	២០.០០០ ៛
ឧបាសិកា ប៊ុត សេដាដួង	១៥.០០០ ៛
ឧបាសិកា យិន យឹម	១៥.០០០ ៛
ឧបាសិកា	១០.០០០ ៛
ឧបាសិកា គង់ សាន់...	១០.០០០ ៛
ឧបាសិកា គុយ សេងណា	១០.០០០ ៛
កញ្ញា ហ៊្គិច ហៀក	១០.០០០ ៛
ឧបាសក តាំង ផល ភរិយានិងបុត្រ	១០.០០០ ៛
លោកយាយ ឈួម	៦.០០០ ៛
ឧបាសិកា គួច សាវុន	៥.០០០ ៛
ឧបាសិកា រុន សោភ័ណ	៥.០០០ ៛
ឧបាសិកា យិន យីន	៥.០០០ ៛

នាមសប្បុរស បុជាធម្មទាន

ឧបាសិកា ពូ ប៉ាង	80 $ U.S.A
ឧបាសក ជា ស៊ីបាន	50 $ U.S.A
ឧបាសក ហាម សារ៉េន ប្រធានអាស្រមទួលត្នោតជុំ ..	50 $ U.S.A
ឧបាសិកា ម៉ម សុខហេង	30 $ U.S.A
ឧបាសិកា ថាប់ ល្មឿម	20 $ U.S.A
ឧបាសក ថន វាំសនា ប្រធានកម្មវិធីកល្យាណមិត្ត	៣០០.០០០ ៛
ឧបាសក សោម រតនៈ និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្ត	១០០.០០០ ៛
លោក ហាម ស៊ុនទៀង និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្ត	៥០.០០០ ៛
ឧបាសិកា ប៊ុត សុម៉ាលី និងបុត្រី..........................	១០ ដុល្លា
ឧបាសិកា ថាប់ ឡឹង	៥ ដុល្លា
ឧបាសិកា យស់ សម្បត្តិ	៥ ដុល្លា
ឧបាសក គុយ សុធន់ ឧបាសិកា ខាត់ កាន និងបុត្រ .	៣០.០០០ ៛
ឧបាសិកា ម៉ែន ថាប់	២០.០០០ ៛
ឧបាសិកា ប៊ុត សេដាដួង	១៥.០០០ ៛
ឧបាសិកា យិន យឹម	១៥.០០០ ៛
ឧបាសិកា	១០.០០០ ៛
ឧបាសិកា គង់ សាន់...	១០.០០០ ៛
ឧបាសិកា គុយ សេងណា	១០.០០០ ៛
កញ្ញា ហ្គិច ហៀក	១០.០០០ ៛
ឧបាសក តាំង ផល ភរិយានិងបុត្រ	១០.០០០ ៛
លោកយាយ ឈួម	៦.០០០ ៛
ឧបាសិកា គួច សារ៉ុន	៥.០០០ ៛
ឧបាសិកា រុន សោភ័ណ	៥.០០០ ៛
ឧបាសិកា យិន យីន	៥.០០០ ៛

ឧបាសក ចាំ ហ៊ួ .... 50 $ AUS

ឧបាសក យ៉ង សិន ឧបាសិកា នន់ ហេង .... 50 $ AUS

ឧបាសិកា សេង សៀងឈុន និងបុត្ត .... 50 $ AUS

ឧបាសិកា វ៉ាន់ យ៉ាណូរី និងបុត្ត .... 50 $ AUS

ឧបាសិកាប៉ាង សុម .... 50 $ AUS

ឧបាសក ស៊ុន សាន ឧបាសិកា សម្បត្តិ គង់ .... 50 $ AUS

ឧបាសិកា ស៊ឹម គីមហេង និងកូនចៅ .... 50 $ AUS

យុង គិមសាន យុង ម៉ាលី .... 50 $ AUS

ឧបាសិកា ចំរើន រ៉ាក់ជិត .... 50 $ AUS

ឧបាសិកា ផន ដារ៉ា លោកស្រី គ្រី ប្រសើរ លោកស្រី លី ធីមជៃ និងកូនស្រី .

.... 50 $ AUS

ឧបាសក គង់ ហ៊ល ឧបាសិកា គង់ ជា .... 50 $ AUS

លោក ស្រ៊ុន ហេង លោក តឹក ចាន់ដារ៉ា លោកស្រី រូថា សេង 40 $ AUS

ឧបាសិកា ផោក វណ្ណា .... 40 $ AUS

ឧបាសក ហៀក ម៉េងហួរ ឧបាសិកា ផ្លោក ម៉ុង .... 40 $ AUS

ឧបាសក ណាំង លាងហុង ឧបាសិកា អង្គជុំ សុវណ្ណារ៉េត 30 $ AUS

ឧបាសក សុខ យូ ឧបាសិកា សុខ ណារី .... 30 $ AUS

ឧបាសិកា លីវ ទូច .... 30 $ AUS

លោកយាយ ញ៉ឹប .... 30 $ AUS

ចឿក ផន .... 30 $ AUS

តែ យក់ហ៊ុន .... 30 $ AUS

ឧបាសិកា ជួន រ៉េន .... 30 $ AUS

ឧបាសក តូ សារឿន ឧបាសក មាន សុវត្ថិ .... 30 $ AUS

ឧបាសក រស់ សារ៉េន ឧបាសិកា គង់ សារឿន .... 30 $ AUS

ឧបាសក ឡុង ហួន និងគ្រួសារ .... 30 $ AUS

ឧបាសក ថាំ ហ៊ួ	50 $ AUS
ឧបាសក យ៉ង សិន ឧបាសិកា ននំ ហេង	50 $ AUS
ឧបាសិកា សេង សៀងឈុន និងបុត្ត	50 $ AUS
ឧបាសិកា វ៉ាន់ យ៉ាណូរី និងបុត្ត	50 $ AUS
ឧបាសិកាប៉ាង សុម	50 $ AUS
ឧបាសក ស៊ុន សាន ឧបាសិកា សម្បត្តិ គង់	50 $ AUS
ឧបាសិកា ស៊ឹម គីមហេង និងកូនចៅ	50 $ AUS
យុង គិមសាន យុង ម៉ាលី	50 $ AUS
ឧបាសិកា ចំរើន រ៉ាក់ជិត	50 $ AUS
ឧបាសិកា ផន ដារ៉ា លោកស្រី គ្រី ប្រសើរ លោកស្រី លី ធីមជៃ និងកូនស្រី	50 $ AUS
ឧបាសក គង់ ហ៊ាល ឧបាសិកា គង់ ជា	50 $ AUS
លោក ស្រ៊ុន ហេង លោក តឹក ចាន់ដារ៉ា លោកស្រី រូថា សេង	40 $ AUS
ឧបាសិកា ផោក វណ្ណា	40 $ AUS
ឧបាសក ហៀក ម៉េងហួរ ឧបាសិកា ផ្លោក ម៉ុង	40 $ AUS
ឧបាសក ណាំង លាងហុង ឧបាសិកា អង្គជុំ សុវណ្ណារ៉េត	30 $ AUS
ឧបាសក សុខ យូ ឧបាសិកា សុខ ណារី	30 $ AUS
ឧបាសិកា លីវ ទូច	30 $ AUS
លោកយាយ ញឹប	30 $ AUS
ចឿក ផន	30 $ AUS
តែ យក់ហ៊ុន	30 $ AUS
ឧបាសិកា ជួន រ៉េន	30 $ AUS
ឧបាសក តូ សារ៉ឿន ឧបាសក មាន សុវត្ថិ	30 $ AUS
ឧបាសក រស់ សារ៉េន ឧបាសិកា គង់ សារឿន	30 $ AUS
ឧបាសក ឡុង ហួន និងគ្រួសារ	30 $ AUS

គុយ ថៃ	10 $ AUS
សៅ លីម	10 $ AUS
ឧបាសិកា អ៊ីប គីមឡាយ	10 $ AUS
ឧបាសក ទូត ភាង ឧបាសិកា ចៅ ចន្ថា	5 $ AUS
ចៅ សារិ	5 $ AUS

ពុទ្ធបរិស័ទអូស្ត្រាលី តាមរយៈ ព្រះអគ្គឧិន្នោ ភិក្ខុ នៅ បូរ៉ា

លោក ជុង ឡេង និងអ្នកស្រី	100 $ AUS
ឧបាសក សេង លី ឧបាសិកា ចាន់ ផល្លា	100 $ AUS
ឧបាសក នូ សុរ៉ាវុធ និងភរិយា	50 $ AUS
ឧបាសក រិន ក្រេត និងភរិយា	50 $ AUS
ឧបាសក លឹម ហុងលី ឧបាសិកា តេង គី	50 $ AUS
ឧបាសក ង៉ូវ ឈើវ ឧបាសិកា ហេង ពាស៊ីម និងបុត្ត ៤ នាក់	50 $ AUS
ឧបាសក ទូត សឿប ឧបាសិកា សល់ កែវ............	50 $ AUS
ឧបាសក សឹម តាជួន	20 $ AUS
ឧបាសក ជួន យ៉ារ៉ន ឧបាសិកា អ៊ិន ផល្លី	20 $ AUS
ឧបាសក ភុន ញ៉ាន	20 $ AUS
លោក SO KON និងអ្នកស្រី HUn	20 $ AUS
ឧបាសក ហ៊ាង ម៉ុន	20 $ AUS
លោក RRUN SRANN និងអ្នកស្រី RANY KAO	20 $ AUS
លោក PHEAP KAO	10 $ AUS
លោក SOU SOPHON	10 $ AUS
លោក THEAR ROS	10 $ AUS
ឧបាសក ប៊ុន ដេត ឧបាសិកា ម៉ាច និងបុត្ត	10 $ AUS
លោក SOKEN និងអ្នកស្រី SEYLA	10 $ AUS

គុយ ថ	10 $ AUS
សៅ លីម	10 $ AUS
ឧបាសិកា អឹប គឹមឡាយ	10 $ AUS
ឧបាសក ទូត ភាង ឧបាសិកា ចៅ ចន្ថា	5 $ AUS
ចៅ សារិ	5 $ AUS

ពុទ្ធបរិស័ទអូស្ត្រាលី តាមរយៈ ព្រះអគ្គចិន្នធោ ភិក្ខុ នៅ បូរ៉ា

លោក ជុង ឡេង និងអ្នកស្រី	100 $ AUS
ឧបាសក សេង លី ឧបាសិកា ចាន់ ផល្លា	100 $ AUS
ឧបាសក នួ សុរ៉ាវុធ និងភរិយា	50 $ AUS
ឧបាសក រិន ក្រេត និងភរិយា	50 $ AUS
ឧបាសក លឹម ហុងលី ឧបាសិកា តេង គី	50 $ AUS
ឧបាសក ង៉ូវ ឈើវ ឧបាសិកា ហេង ពាស៊ីម និងបុត្ត ៤ នាក់	50 $ AUS
ឧបាសក ទូត សឿប ឧបាសិកា សល់ កែវ...........	50 $ AUS
ឧបាសក សឹម តាជួន	20 $ AUS
ឧបាសក ជួន យ៉ារ៉ែន ឧបាសិកា អ៊ិន ផល្លី	20 $ AUS
ឧបាសក ភុន ញ៉ាន	20 $ AUS
លោក SO KON និងអ្នកស្រី HUn	20 $ AUS
ឧបាសក ហ៊ាង ម៉ុន	20 $ AUS
លោក RRUN SRANN និងអ្នកស្រី RANY KAO	20 $ AUS
លោក PHEAP KAO	10 $ AUS
លោក SOU SOPHON	10 $ AUS
លោក THEAR ROS	10 $ AUS
ឧបាសក ប៉ុន ដេត ឧបាសិកា ម៉ាច និងបុត្ត	10 $ AUS
លោក SOKEN និងអ្នកស្រី SEYLA	10 $ AUS

អេម អែម និង អ៊ែល អ៊ុន	20 $ U.S.A
ឧបាសក ឃុន ខេន	20 $ U.S.A
ឧបាសក ម៉ៅ សារី ឧបាសិកា ឯក ផេន និងបុត្ត	20 $ U.S.A
ឧបាសិកា អ៊ុំ សឿន ឧបាសិកា សែម អ៊ុំ	20 $ U.S.A
ផូ លាង និង សុខ ខេន	20 $ U.S.A
នាង ឡាយ សុវណ្ណ	20 $ U.S.A
ឃុត នីកង	20 $ U.S.A
ទីម សុជាតិ	20 $ U.S.A
ឧបាសិកា ជួប ប៉ាក់	15 $ U.S.A
ជាស់ ស៊ីន	10 $ U.S.A
អ៊ិស ស៊ីន	10 $ U.S.A
សារុន ម៉ន	10 $ U.S.A
មឿង ម៉ៅ	10 $ U.S.A
មាន ណាត	10 $ U.S.A
គិម លាងជា	10 $ U.S.A
វី យ៉ាត	10 $ U.S.A
ឧបាសិកា ចិន ឈួន	10 $ U.S.A
គង់ថៃ ប៊ុនរឿង	10 $ U.S.A
ឧបាសិកា ឡឹក រេត	10 $ U.S.A
ព្រហ្ម សារិន	10 $ U.S.A
ព្រហ្ម រ៉ារុធ	10 $ U.S.A
រ៉ាវិត អួន	10 $ U.S.A
ឪកូឡូ ជីរ៉ូខាយ	10 $ U.S.A
អាន ណាង	10 $ U.S.A
សយស ាម៉ុន និងបុត្ត	10 $ U.S.A

អេម អែម និង អ៊ែល អ៊ុន	20 $ U.S.A
ឧបាសក ឃុន ខេន	20 $ U.S.A
ឧបាសក ម៉ៅ សារី ឧបាសិកា ឯក ផេន និងបុត្ត	20 $ U.S.A
ឧបាសិកា អ៊ុំ សឿន ឧបាសិកា សែម អ៊ុំ	20 $ U.S.A
ផូ លាង និង សុខ ខេន	20 $ U.S.A
នាង ឡាយ សុវណ្ណ	20 $ U.S.A
ឃុត នីកង	20 $ U.S.A
ទឹម សុជាតិ	20 $ U.S.A
ឧបាសិកា ជួប ប៉ាក់	15 $ U.S.A
ជាស់ ស៊ីន	10 $ U.S.A
អ៊ិស ស៊ីន	10 $ U.S.A
សារុន ម៉ន	10 $ U.S.A
មឿង ម៉ៅ	10 $ U.S.A
មាន ណាត	10 $ U.S.A
គិម លាងជា	10 $ U.S.A
វី យ៉ាត	10 $ U.S.A
ឧបាសិកា ចិន ឈួន	10 $ U.S.A
គង់ថៃ ប៊ុនរឿង	10 $ U.S.A
ឧបាសិកា ឡឹក រេត	10 $ U.S.A
ព្រហ្ម សារិន	10 $ U.S.A
ព្រហ្ម វ៉ារុធ	10 $ U.S.A
វ៉ារិត អូន	10 $ U.S.A
ឌីកូឡូ ជីវ៉ូខាយ	10 $ U.S.A
អាន ណាង	10 $ U.S.A
សយស ាម៉ុន និងបុត្ត	10 $ U.S.A

ពុទ្ធបរិស័ទវត្តពន្លឺពុទ្ធចក្រ រដ្ឋមាសាជូសេត សហរដ្ឋអាមេរិក
តាមរយៈ ព្រះភិក្ខុធម្មប្បញ្ញោ ឆ្នុំ សារឿន

ព្រះភិក្ខុធម្មប្បញ្ញោ ឆ្នុំ សារឿន	120 $ U.S.A
ឧបាសិកា ពិន សាត	100 $ U.S.A
ឧបាសក ចាន់ ម៉ុល ឧបាសិកា ជា សុផា	100 $ U.S.A
ឧបាសក កែម សាគុណ ឧបាសិកា ជា សុភាព	100 $ U.S.A
កែម សុធា និង មាស ចំណាន	100 $ U.S.A
ឧបាសិកា ម៉ៅ លន់ ព្រមទាំងបុត្ត	100 $ U.S.A
ឧបាសិកា គីម កក់ និងម្តាយ ស្រេន ង៉ោ	100 $ U.S.A
ព្រះភិក្ខុ ឈួម បូ និងឧបាសិកា ជី	50 $ U.S.A
ជា សុផល និង សុំ ឆៃយ៉ាន	50 $ U.S.A
កែម សុធា និង មាស ចំណាន	50 $ U.S.A
ឧបាសក ឡាង ឆវី ឧបាសិកា កុក សា វ៉ាង	50 $ U.S.A
ឧបាសក កាន គង់ ឧបាសិកា ជី វ៉ួម	50 $ U.S.A
ឧបាសិកា ដុះ ឡឿម	50 $ U.S.A
ឧបាសិកា កែវ សារិន ឧបាសិកា សុំ អែម និងបុត្ត	50 $ U.S.A
កៅ ចាន់ស៊ូសាណា	50 $ U.S.A
ជា សុភ័ណ និង ម៉ាប់	40 $ U.S.A
ជា សុភី និង សារិន ណៃ	30 $ U.S.A
នាង លីន ពិសី	30 $ U.S.A
ឧបាសក យុន ឈួរ ឧបាសិកា ម៉ូវ ឈាវក្ហុយ	30 $ U.S.A
ឧបាសក ចាន់ សួន ឧបាសិកា តែង អន	30 $ U.S.A
ឧបាសិកា ហៀ ណន	20 $ U.S.A
ឧបាសិកា ចាំង យុនថេង និងបុត្ត	20 $ U.S.A
ឡាច ម៉ាឡៃ	20 $ U.S.A

ពុទ្ធបរិស័ទវត្តពន្លឺពុទ្ធចក្រ រដ្ឋមាសាជូសេត សហរដ្ឋអាមេរិក

តាមរយៈ ព្រះភិក្ខុធម្មប្បញ្ញោ ឆុំ សារឿន

ព្រះភិក្ខុធម្មប្បញ្ញោ ឆុំ សារឿន	120 $ U.S.A
ឧបាសិកា ពិន សាត	100 $ U.S.A
ឧបាសក ចាន់ ម៉ុល ឧបាសិកា ជា សុផា	100 $ U.S.A
ឧបាសក កែម សាគុណ ឧបាសិកា ជា សុភាព	100 $ U.S.A
កែម សុធា និង មាស ចំណាន	100 $ U.S.A
ឧបាសិកា ម៉ៅ លន់ ព្រមទាំងបុត្ត	100 $ U.S.A
ឧបាសិកា គីម កក់ និងម្ដាយ ស្រេន ង៉ោ	100 $ U.S.A
ព្រះភិក្ខុ ឈួម បូ និងឧបាសិកា ជី	50 $ U.S.A
ជា សុផល និង សុំ ឆៃយ៉ាន	50 $ U.S.A
កែម សុធា និង មាស ចំណាន	50 $ U.S.A
ឧបាសក ឡាង ឆវី ឧបាសិកា កុក សា វ៉ាង	50 $ U.S.A
ឧបាសក កាន គង់ ឧបាសិកា ជី វ៉ួម	50 $ U.S.A
ឧបាសិកា ដុះ ឡឿម	50 $ U.S.A
ឧបាសិកា កែវ សារិន ឧបាសិកា សុំ អែម និងបុត្ត	50 $ U.S.A
កៅ ចាន់ស៊ូសាណា	50 $ U.S.A
ជា សុភ័ណ និង ម៉ាប់	40 $ U.S.A
ជា សុភី និង សារិន ណៃ	30 $ U.S.A
នាង លីន ពិសី	30 $ U.S.A
ឧបាសក យុន ឈួរ ឧបាសិកា ម៉ូវ ឈាវក្អួយ	30 $ U.S.A
ឧបាសក ចាន់ សួន ឧបាសិកា តែង អន	30 $ U.S.A
ឧបាសិកា ហៀ ណន	20 $ U.S.A
ឧបាសិកា ចាំង យុនថេង និងបុត្ត	20 $ U.S.A
ឡាច ម៉ាឡៃ	20 $ U.S.A

រ៉ុន ឆា .... 5 $ U.S.A

កាន់ ណាល .... 5 $ U.S.A

ជុំ ម៉ាឡា .... 5 $ U.S.A

សារឿត សរិត .... 5 $ U.S.A

ឧបាសិកា អាង ណារី .... 5 $ U.S.A

ឧបាសិកា ជា ហុង .... 5 $ U.S.A

ឧបាសិកា ទូត ចាន់វណ្ណី .... 5 $ U.S.A

ឧបាសិកា ជំនិត .... 5 $ U.S.A

ជុំ ចានថា .... 5 $ U.S.A

លីនដា .... 5 $ U.S.A

មីង ឃីម .... 2 $ U.S.A

គីម ហួ .... 2 $ U.S.A

សថា .... 2 $ U.S.A

វណ្ណា .... 2 $ U.S.A

ហ៊ុន ថា .... 2 $ U.S.A

ស៊ីមឿង .... 2 $ U.S.A

រ៉ុន ឆា .... 5 $ U.S.A
កាន់ ណាល .... 5 $ U.S.A
ជុំ ម៉ាឡា .... 5 $ U.S.A
សារឿត សរិត .... 5 $ U.S.A
ឧបាសិកា អាង ណារី .... 5 $ U.S.A
ឧបាសិកា ជា ហុង .... 5 $ U.S.A
ឧបាសិកា ទូត ចាន់វណ្ណី .... 5 $ U.S.A
ឧបាសិកា ជំនិត .... 5 $ U.S.A
ជុំ ចានថា .... 5 $ U.S.A
លីនដា .... 5 $ U.S.A
មីង ឃីម .... 2 $ U.S.A
គីម ហួ .... 2 $ U.S.A
សថា .... 2 $ U.S.A
វណ្ណា .... 2 $ U.S.A
ហ៊ុន ថា .... 2 $ U.S.A
ស៊ីមឿង .... 2 $ U.S.A